

Holy Bible

Aionian Edition®

Injili ya Yesu
Matumbi Kimatuumbi Bible

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as " The Purple Bible "

Holy Bible Aionian Edition ®
Injili ya Yesu
Matumbi Kimatuumbi Bible

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 5/13/2025

Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
Pioneer Bible Translators, 2019

Formatted by Speedata Publisher 5.1.16 (Pro) on 7/26/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Kimatuumbi at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation!* What is an *un-translation?* Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Kimatuumbi at AionianBible.org/History

- 06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoa Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
- 05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
- 08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
- 08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
- 10/20/24 - Gospel Primer handout format.
- 11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
- 01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
- 03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
- 05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
- 05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.
- 06/21/25 - 469 translations now available in 230 languages.
- 07/26/25 - 526 translations now available in 287 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matei	11
Maluko	37
Luka	54
Yoani	81
Makowe	102
1 Akolinto	129
1 Atesalonike	141
2 Atesalonike	144
1 Timoteo	146
2 Timoteo	150
Tito	152
Filemoni	154

APPENDIX

Reader's Guide

Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

G. BON

H. PISAN.

Yesu ngabaya, "Tati', mwasami, kwa mwanjaa batangiteli lyabalipanga."

Bu'kapo, ngababagana magu'bo gake kwo ng'andya mpumbe.

Luke 23:34

Matei

1 Yesu Kilisitu aabelekwi mulukolo lwa Daudi, bu'ka mulukolo lwa Bulaimu. Wu'no nga nsisingwa wa lukolo lwake. **2** Bulaimu aampapite Isaki, Isaki aampapite Yakobi, Yakobi aampapite Yuda na alongobe. **3** Yuda aampapite Pelesi na Sela (mau' babe bai Tamali), Pelesi aampapite Esiloni, Esiloni aampapite Lamu, **4** Lamu aampapite Aminadabu, Aminadabu aampapite Nashoni, Nashoni aampapite Salimon, **5** Salimon aampapite Boazi (mau' bake Boazi bai Raabu) Boazi na Ruthu bai abelei ba Obedi, Obedi aampapite Yeso, **6** Yeso aampapite Nkulungwa Daudi. Daudi aampapite Selemani, ywembe mau' bake baai yu'l'u' ywaabile nnyumbowe Ulia, Bathsheba. **7** Selemani aampapite Leoboamu, Leoboamu aampapite Abiya, Abiya aampapite Asa, **8** Asa aampapite Yeoshafati, Yeoshafati aampapite Yoram, Yolamu aampapite Uzia, **9** Uzia aampapite Yotamu, Yotamu aampapite Aazi, Aazi aampapite Ezekia, **10** Ezekia aampapite Manase, Manase aampapite Amoni, Amoni aampapite Yosia, **11** Yosia aampapite Yekonia na alongobe. Awo waai nsimu wa Ayahudi pelekelwa Babeli kulwami. **12** Bu'ka pa Ayahudi pelekelwa kulwami Babeli, Yekonia aampapite Shealtiel, Shealtiel aampapite Zelubabeli, **13** Zelubabeli aampapite Abihudi, Abihudi aampapite Eliakimu, Eliakimu aampapite Azoli, **14** Azoli aampapite Sadoki, Sadoki aampapite Akimu, Akimu aampapite Eliudi, **15** Eliudi aampapite Eleazali, Eleazali aampapite Matani, Matani aampapite Yakobi, **16** Yakobi aampapite Yusupu, ywaabile nsengowe Malia, mau' bake Yesu ywakemelwa Kilisitu. **17** Kwa nyo, yumulati ya lubelekwo lwoti bu'ka Bulaimu mpaka Daudi yai ku'mi na nsese, bu'ka Daudi mpaka lu'l'u' lwami lwa Babeli yai ku'mi na nsese, bu'ka lu'l'u' lwami lwa Babeli mpaka ika kwa Nkosopoli ywakemelwage Kilisitu yai ku'mi na nsese. **18** Belekwa kwake Yesu Kilisitu kwaabile nnyanya. Malia mau' bake pabay'i'ki'tyanie kobekana na Yusupu, lakini babilo balo egelyana, Malia aabonekine abile na ndumbo kwa makakala ga Loo Mpeleteu. **19** Yusupu aai mundu ywabi'ngi'ya salya ya Nnu'ngu', lakini kwa mwanjaa aakan kumwisiya Malia, aabini kunneka kwa kinunu. **20** Lakini paawasage panga nyo, malaika wa Bwana ngampitya kwa ndi'la yo lota, ngammakia, "Yusupu wa mwana wa Daudi, kaneuyogope kunkobeka Malia, kwa mwanjaa utopelwe wabile nawo aupatike kwa makakala ga Loo Mpeleteu. **21** Ywembe aapapa mwana nnalu'me, nawenga wantine lina lyake Yesu, kwa mwanjaa ngaywa aakosopolya bandu bake bu'ka mumasambi gabe." **22** Ago goti gaapangike li'nga litimi li'l'u' liyi'gi'yo lya Bwana kwa lilobe lya nnondoli wa Nnu'ngu'

kabaya, **23** "Lingulya, kigoli aayi'ma ndumbo, nembe aapapa mwana nnalu'me, nabembe bantina lina lyake Emanuel," (lina li' lilombolya, "Nnu'ngu' pamope natwenga"). **24** Yusupu paayumwike mulugono, aapangite kati mwaalagilwe na malaika wa Bwana na ngantola Malia panga nnyumbowe. **25** Lakini aantangiteli nnyumbowe mpaka Malia paapapite mwana nnalu'me, ngaantina lina lyake Yesu.

2 Yesu aabelekuli ku Betelehemu, kunkoa wa Yudea, nsimu wo Helode ngaywabile nkulungwa kwo. Nsimu wu'l'u' wabelekwile, ajuzi ba ndondwa bu'ka kumbwani baayi'i Yelusalemu, **2** ngabalaluya, "Abile kwaku' yu'l'u' mwana ywabelekwile nkulungwa wa Ayahudi? Mwanjaa tulubweni lutondwa lwake patwabile kumbwani, ngatuisi kunkilikilitya." **3** Nkulungwa Helode na bandu boti ba Yelusalemu, pabaayu'wine makowe ga, baapatiike kyukala. **4** Helode ngaakema api'ndo boti ba dini na balimu ba salya, li'nga bammakie Kilisitu aabelekwa kwaku'. **5** Nabembe ngabammakia, "Ku Betelehemu ya Yudea, kwa mwanjaa nyongamwaiandikilwe na nnondoli wa Nnu'ngu', **6** 'Wenga wa Betelehemu munni'ma wa Yuda, wansene lili mukipi'nga sa ilambo ya Yuda, Kwa mwanjaa kasako alu'a pita nkulungwa ywaalu'a kwalongoya bandu bangu' Isilaili.'" **7** Bai, Helode aakemite kwa kinunu balu' ajuzi ba ndondwa, li'nga bammakie masu'ba gaku' lutondwa lu'l'u' palwabonekine. **8** Bu'kapo, ngaatumwa ku Betelehemu kaabakia, "Muyende mukapekeseni wisowiso abali ya mwana yu'l'u'. Namwenga pamwamona, mwanibakiye li'nga nanenga niyende, nikankilikiti." **9** Bu'ka pa kumpi'kania nkulungwa, ngababu'ka. Lu'l'u' lutondwa lwabaalubweni pabaabile kumbwani, baimukya kalubonekana kai' na kwalongoya, ngaluyenda yi'ma panani ya pandu paabile mwana. **10** Baatinapusika muno kwa kulubona lu'l'u' lutondwa kai'. **11** Pabaayingi nnyumba, baamweni mwana pamope na Malia mau' bake, ngabankilikilitya yu'l'u' mwana, no undwana igombo yabe ya samani na kumpeya zaabu, ubani na mauta ganannunga. **12** Bu'kapo Nnu'ngu' aatikwakwi'li'ka mumaloto panga, kanebakil'i'bu'ki kwa ndi'la ya kwa Helode. Ngabaki'li'bu'kyia kunni'ma wabe kwo pi'tya ndi'la yi'ngi'. **13** Balu' ajuzi ba ndondwa pababu'i, malaika wa Nnu'ngu' ngaamwisilya Yusupu mumaloto kammakia, "Uyumuke, untole mwana na mau' bake mutile tuyende Misili. Mukatame kwo mpaka panaakubakia panga uki'li'bu'ke, kwa mwanjaa Helode ampala mwana ammulage." **14** Bai, Yusupu ngayumuka, kuntola mwana pamope na mau' bake ngababu'ka kilo so yenda Misili. **15** Aatami kwo mpaka Helode paawile, li'nga litimi liyi'gi'yo lya Bwana lyalibayilwe kwa ndi'la ya nnondoli ywa Nnu'ngu', "Nankemite mwana

wangu' abuyangane bu'ka Misili." 16 Helode pakwipwi panga balu' atangi ba ndondwa baatikunkonga, aatusika muno. Ngatumua bandu ku Betelehemu na kila pandu mbwega yake li'nga yenda kwabulaga bana analu'me babaabile na myaka ibi'il'i au pai' yake, bu'kana na masu'ba gaabakiylwe na balu' ajuzi. 17 Ngaapo litimile liy'i'yo lyalyaabaiylwe na nnondoli wa Nnu'ngu' Yelemia kabaya, 18 Lilobe liyu'wanika bu'ka Rama, kili'llo na malombolo gambone. Aywo Raeli kaali'ly'a bana bake, nembe akani kunn'i'yali'ya, kwa mwanjaa boti bawile. 19 Paawile Helode, malaika wa Bwana ngampitya Yusupu mumaloto ku'l'u' Misili, 20 na kummakia, "Uyumuke, umpu'twe mwana na mau' bake uki'il'i'bu'ki kunn'i'ma wa Isilaili, kwa mwanjaa balu' babapalage kummulaga yu' mwana bawile." 21 Bai, Yusupu ngakatuka na kuntola mwana na mau' bake, ngabuyangania kunn'i'ma wa Isilaili. 22 Lakini Yusupu paayu'wine panga Alikelao atawalage kwo Yudea pandu pa tati' bake Helode, aatiyogopa yenda kwo. Ayomwike kwi'l'i'lwu mumaloto, ngayenda lwingo lwa Galilaya, 23 Ku'l'u' ngatama kukilambo sa Nasaleti, li'nga gatimi gagaabaiylwe na alondoli ba Nnu'ngu', "Aakemelwa mundu wa ku Nasaleti."

3 Bu'ka po pi'ta myaka yambone, aapitike mundu ywakemelwage Yoani Ywabatisage kaala kulubele lwa ku Yudea kabaya, 2 "Mugalambuke bu'ka mumasambi ginu, kwa mwanjaa Ukulungwa wa Kunani wegellie." 3 Ayu' Yoani nga yu'l'u' ywabayilwe na Nnu'ngu' kwa ndi'la ya nnondoli wake Isaya, paabaite, "Lilobe lya mundu likema kulubele, 'Mumpetuli Bwana ndi'la yake, mugolwe simbasimba yake.'" 4 Yoani abile aweti ngu'bo yaitengenesilwe na matuputupu ga ngamia, na mukibuno sake lunga lwa liki'ngo, no lya kwake kwaai njige na busi wa mmwitu. 5 Ngabannyendelya bandu ba ku Yelusalemu, Yudea yoti na mil'i'ma yoti yaiti'llta mbwega ya libi'ndi' lya Yordani, 6 kabammakia masambi gabe, nembe Yoani ngaabatisa mulibi'ndi' lya Yordani. 7 Yoani paabweni bandu bu'ka muipi'nga ya Mafalisayo na Masadukayo kabaisa li'nga babatisilwe, ngaabakia, "Mwenga mwa kinng'ambo! Nyai ywankwi'l'i'ke mwenga kuitila nyongo ya Nnu'ngu' yailu'a isa?" 8 Bai, mulaye kwa itendo panga mugalambwike kwa kugaleka masambi ginu. 9 Kanemwipune kwo wasa panga, 'Nnu'ngu' alu'a tuyi'ki'tya kwa mwanjaa twenga twabana ba Bulaimu.' Nimmakianga, Nnu'ngu' awesa kugagalambwa ata maliwe ga yu'ka bana ba Bulaimu. 10 Libago libi'kilwe wiso pa liina lya nkongo li'nga kuupi'ngwana kila nkongo waukotoka pambika matunda ganannoga na kuutaikulya pamwoto. 11 Nenga nimmatisanga kwa masi' li'nga itanganikwe panga mugalambwike kwa kwileka sambi.

Lakini ywaalu'a isa nsu'gu' yangu' alu'a kummatisanga kwa Loo Mpeleteu na kwa mwoto. Ywembe abile na makakala pi'ta nenga, ata ilatu yake nipwaikali pu'twa. 12 Ywembe akamwa kyelo sake so pepekeaa ngano, alu'a kwiuna na kwibi'ka paligu'l'u', lakini mayu'ngu'l'u'l'u' alu'a kugatiniya pamwoto wangaimika." 13 Nsimu wo, Yesu aabu'i Galilaya no ika kulib'i'ndi' lya Yordani kannyendelya Yoani Ywabatisage, li'nga abatisilwe. 14 Lakini Yoani aapayite kunkania Yesu na kummakia, "Nenga nganipalikwa batisilwa na wenga, wenga uniiisilya nenga kai?" 15 Yesu ngannyangwa, "Uyi'ki'ti panga nambi'yambi', kwa mwanjaa ngamwaipalikwa timisa salya yoti ya Nnu'ngu'." Bai Yoani ngayi'ki'tya. 16 Yesu paayomwi batisilwa no pita nkati ya masi', ngaimukya kunani kuyu'gwi'kyu, ngammona Loo Mpeleteu wa Nnu'ngu' kauluka kwa ubee wa ngunda no tama panani yake. 17 Lilobe liyu'wanike bu'ka kunani kalibaya, "Ayu' nga mwana wangu' ywanimpendile, ninogeliilwe nakwe."

4 Bu'kapo, Yesu ngalongoyelwa na Loo Mpeleteu mpaka kulubele li'nga apayilwe na Ibilisi. 2 Yesu paayomwi punya lya kwa masu'ba alubaini kilo na muntwekat, ngaimminya njala. 3 Ibilisi ngamwisilya na kummakia, "Manaitei wenga wa Mwana wa Nnu'ngu', ugaamulise maliwe ga li'nga gabe makati." 4 Yesu ngannyangwa, "Iandikilwe nyinyo, 'Mundu akombwali lama kwa likati bai, ila kwa kila liy'i'yo lyaliuma munkano wa Nnu'ngu'.'" 5 Bu'kapo, Ibilisi ngampu'twa mpaka pansengo mpeleteu wa Yelusalemu na kunny'i'mi'ka pandu patu'ndu'bau munyumba ya Nnu'ngu', 6 na kummakia, "Manaitei wenga wa mwana wa Nnu'ngu', witaikuli pai', kwa mwanjaa iandikilwe, 'Nnu'ngu' aakulagya malaika bake, baakupu'twa mumaboko gabe, li'nga magu'l'u' gako gaakanekunywa pa liwe.'" 7 Yesu ngammakia, "Kai' iandikilwe, 'Kaneumpaye Bwana Nnu'ngu' wako.'" 8 Bu'kapo, Ibilisi ngampeleka pakitu'mbi' kilaso na kunnaya kulungwa yoti ya padunia na uku'l'u' wake, 9 ngammakia, "Nilu'a kupeya yi'no yoti mana unikilikilite na kuniyinamya." 10 Lakini Yesu ngammakia, "Bu'kya kwo wenga wa Ibilisi, kwa mwanjaa iandikilwe, 'Unkilikiliti Bwana Nnu'ngu' wako, na untumikiye ywembe kiske bai.'" 11 Bai, Ibilisi nganneka, malaika ngabaisa kunnyangatia. 12 Bai, Yesu paayu'wine panga Yoani abile muutabilwe, ngayenda mpaka Galilaya. 13 Ywembe aabu'i Nasaleti no yenda tama Kapernaumu, nsengo waubile mbwega ya litanda lya Galilaya, muiilambo ya Zebuluni na Nafutali, 14 li'nga gatimi mayi'gi'yo gagaalongelikwe na Nnu'ngu' kwo pi'tya nnondoli wa Nnu'ngu' Isaya, 15 "Nni'ma wa Zebuluni na nni'ma wa Nafutali, li'nga kubaali kwiy'i' ya libi'ndi' lya Yordani, Galilaya, nni'ma wa bandu bangali

Ayahudi. 16 Bandu bo babatama mulubi'ndu', Baubweni bweya nku'l'u', Babatama mukiwila sa kiwo, Bamulikilwe na mwaana wa kindai." 17 Bu'ka masu'ba go, Yesu aatumbwi aala no bayo, "Muileke sambi na munng'alambuki Nnu'ngu', kwa mwanjaa Ukulungwa wa Kunani wegeline!" 18 Yesu paabile katyanga mbwega ya litanda iya Galilaya, aabweni alobi ba abi'l'i'. Bandu bo baai Simoni ywakemelwage Petili, na nnunawe Andelea, aakoli kabaulukia mbi'l'i' mulitanda. 19 Yesu ngaabakia, "Munib'ngi'ye, nipala mupange mwa alobi ba bandu." 20 Popopo, ngabaileka mbi'l'i' yabe na kummi'ngi'ya. 21 Payendeli nnu'ngi' ngaakolya kai' Yakobi na nnunawe Yoani, batami mungalaba na tati' babe Zebedayo kabatendekeya mbi'l'i' yabe. Yesu ngaakema, 22 nabembe popopo ngabaaleka tati' babe na ngalaba, na kummi'ngi'ya Yesu. 23 Yesu aabile kapi'ta pano na palu' ku ilambo ya Galilaya, kaala no yi'gana abali inannoga ya Ukulungwa wa Nnu'ngu' mumayumba gabe ga kunnu'ba Nnu'ngu' no aatepwi atamwe boti. 24 Abali yake yaayu'wanike munni'ma woti wa Shamu. Ngabannetya bandu boti babatesilwe na matamwe mbali'mbali', na bene moka, kyundaunda no tomboloka payi'ga, nembe Yesu ngaatepwa. 25 Ipi'nga ya bandu yendekumi'ngi'ya bu'ka Galilaya, Dekapoli, Yelusalemu, Yudea no bu'ka kwiyi' ya libi'ndi' iya Yordani.

5 Yesu paibweni ipi'nga ya bandu, aau'brike pakitu'mbi' no tama pai', na banamasi' bake ngabamwisilya. 2 Nembe ngatumbwa kwayi'gana kabaya, 3 "Nantali bababile aki'ba ba loo, kwa mwanjaa Ukulungwa wa Kunani wabe. 4 Nantali babanyopa, kwa mwanjaa Nnu'ngu' alu'a kwapembeya. 5 Nantali babalyaa, kwa mwanjaa baalu'a kuilisi dunia yoti. 6 Nantali bene njala na nnyota yo panga gapala Nnu'ngu', kwa mwanjaa baalu'a yukutiyila. 7 Nantali bababile na kiya, kwa mwanjaa baabi'ki'lwa kiya. 8 Nantali anoga mwoyo, kwa mwanjaa baalu'a kummona Nnu'ngu'. 9 Nantali ya balu' babaleta amani, kwa mwanjaa baakemelwa bana ba Nnu'ngu'. 10 Nantali babateselwa kitumbu so panga mwapala Nnu'ngu', kwa mwanjaa Ukulungwa wa Kunani wabe. 11 "Nantali yinu mwenga bandu pabaalu'a kuntukana, kunku'su'mbwa na kunku'pi'ki'a malau goti kwa kitumbu sangu'. 12 Munapusike no luluta, kwa mwanjaa mubi'kilwe upo yinu ngu'l'u' kunani. Nyoo, ngamwabaatesike alondoli ba masu'ba ga nsu'gu'. 13 "Mwenga nga kati mwinyo kwa bandu boti, lakini mwinyo mana wobiyi kili'y'i sake, ulu'a kuuyi'ya namani ukil'i'bu'ye kili'y'i sake? Upwaikali ata pasene, waigala taikulwa kuundi no li'batilwa na bandu. 14 "Mwenga nga mwabweya wa padunia. Nsengo wausengilwe pakitu'mbi' wiyanikwa lili. 15 Wala ntu'pu' mundu ywakoya kimuli na kukiwi'ki'ya mukitu'ndu', ila, aakibi'ka patu'ndu'bau

li'nga kipiye bweya kwa bandu boti bababile nnyumba. 16 Nyinyonyo namwenga, bweya winu upalikwa umulike kwa bandu li'nga bagabone manogau gamugapanga, nabembe baalumbe Tati' binu bababile kunani. 17 "Kanemuwase panga niisi bu'ya salya ya Musa na mayi'gano ga alondoli ba Nnu'ngu'. Nenga naisali bu'ya, ila niisi timilisa. 18 Kwa mwanjaa nimmakianga kakape, mpaka kunani na pai' payayomoka, ntu'pu' ata pandu pasene mu salya papa alu'a bu'yi'lwa mpaka goti gatimi. 19 Bai, mundu ywaalu'a ti'kwana yimo muamuli njene yi' na kwayi'gana bandu, aywo aapanga nsene muno muukulungwa wa Kunani. Lakini mundu ywaalu'a kwikamwa na kwayi'gana bi'ngi', aywo aakemelwa nku'l'u' muukulungwa wa Nnu'ngu'. 20 Bai nimmakianga, aki yinu mana ikotwike pi'ta yi'l'u' ya balimu ba salya na Mafalisayo, mwauiyngali Ukulungwa wa Kunani. 21 "Muyu'wine mwabaabakiylwe au'ku' bitu kwi'mbu' panga, 'Kaneubulage, mundu ywaabulaga aukumilwa.' 22 Lakini nenga nimmakianga, mundu ywoywoti ywamusikya nnongowe apalikwa ukumilwa. Mundu mana kantukana nnongowe apalikwa ukumilwa kubalasa, na mana kammakia nnongowe 'Wenga wa nnogeloge', apalikwa yingya mumwoto wangayomoka. (Geenna g1067) 23 "Bai, mana kauyenda pandu papeleteu piya salaka kwa Nnu'ngu', pauku'mbu'kya panga uyu'mine na nnongogo, 24 wileke salaka yako, ukaawane na nnongogo, bu'kapo ukapiye salaka yako. 25 "Uyomwane na nsitaki wako kiyu'ngu'ya mibile balo mundi'l'a kamuyenda kumwalo. Mana nyoli, aakuviya kwa akimu, nembe aakukamukia kwa asikali na kukuyingiya muutabilwe. 26 Kakape nikubakia, waapitali mo mpaka uyomwe li'pa lwela lwa kuundi'l'a. 27 "Muyu'wine panga ibayilwe 'Kaneupange ugoni.' 28 Lakini nenga nikubakia panga, mundu ywoywoti ywanningulya nnwawa kwa kumminyikia, ayomwike gonja nakwe nkati ya mwoyo wake. 29 Manaitei liyo lyako lya kummalyo likupanga upange sambi, uliyokwe na kulitaikulya kuutalu. Nantali obeya kikowe simo mu yi'ga yako, kulikoni yi'ga yako yoti taikulilwa kumwoto wangayomoka. (Geenna g1067) 30 Kai', nyinyonyo na luboko lwako lwa kummalyo, mana kalukupeleka musambi, ulukate na kulutaikulya kuutalu. Kwa mwanjaa nantali obeya kikowe simo muyi'ga yako kulikoni yi'ga yako yoti taikulilwa ku mwoto wangayomoka. (Geenna g1067) 31 "Kai', yaabayilwe panga, 'Mundu mana kanneka nnyumbowe ampei talaka.' 32 Lakini nenga nimmakianga panga, ntu'pu' mundu ywayi'ki'ti'lwa kunneka nnyumbowe ila kwa kitumbu sa ugoni. Kai', ampanga nnwawa ywo abe nng'oni mana aaku'ndike kwa nnalu'me ywi'ngi'. Na mundu ywakobeka nnwawa ywalekilwe aapanga ugoni. 33 "Muyu'wine kai' au'ku' binu baabayilwe panga, 'Kaneuti'kwane kilapo

sawannapi Bwana, lakini utimise ndapo yako.' 34 Lakini nenga nimmakianga, kanemulape ata pasene, kwa lina lya kunani, kwa mwanjaa nga kitig'u' sa lenji sa Nnu'ngu', 35 wala kwa dunia, kwa mwanjaa nga kitig'u' sake so bi'kya magu'l', wala kwa Yelusalemu kwa mwanjaa nga nsengo wa Nkulungwa nku'l'. 36 Wala mundu kaneulape kwa ntwe wako, kwa mwanjaa uwesali ata kulugalambwa lunywili lwako lomo panga luu au lupili. 37 Ila pamulongela, mupalikwa longela kakape. 'Elo,' yinu ipange kakape 'Elo', na 'Lili' ipange kakape 'Lili'. Sakiyongeya po kibu'ka kwa yu'l' nnau Ibilisi. 38 "Muyu'wine panga ibayilwe, 'Liyo kwa liyo, na lino kwa lino.' 39 Lakini nenga nimmakianga kanemubukiye, maakau kwa maakau. Mana mundu akuku'mbwu mbande muligomo lya mmalyo, unng'alambukiye na ligomo lya nki'ya. 40 Mundu mana kakusitakya kwa kukutolya kiyampani sako, wanneki na likoti lyako kai'. 41 Mundu mana akulasimise pu'twa kigombo ulipau wa kilometra yimo, ukipu'twe kigombo so ata kwa kilometra ibi'l'i. 42 Mundu mana kakulu'ba kili'be umpei, ywapala nngu'ta kaneunnyime. 43 "Muyu'wine panga ibayilwe, 'Umpende ywa papipi yako, na unsukwe ndumu wako.' 44 Lakini nenga nimmakianga panga mwapende andumu binu na kwalu'bya babantesa. 45 Mupange nyo li'nga mupate panga kakape mwabana ba Tati' binu ba kunani. Bembe babawali, kwa mwanjaa aapea lumu na ula anogau na alau. 46 Mana kamwapenda balu' babampenda mwenga bai, mupata upo yaku' kwa Nnu'ngu'? Ata alonga koli bapanga nyinyo. 47 Mana kamwapanga abali alongo binu bai, mupanga namani sakwapi'ta bi'ngi'? Ata bandu bangau'b'il'a bapanga kati go! 48 Kwa nyo, mupange mwatimya, kati mu'l' Tati' binu ba kunani mwababile atimya."

6 "Mwili'ndi'le, mwakanepanga makowe ginu manogau li'nga mubonekane na bandu, kwa mwanjaa pamwapanga nyo mwaapatali upo bu'ka kwa Tati' binu bababile kunani. 2 "Bai, mana kaumpeya kili'be nki'ba, kaneunwaye kati mwabapanga anapiki mumayumba ga kunnub'a Nnu'ngu' na musimbasiamba li'nga balumbilwe na bandu. Nimmakianga kakape panga bayomwile pata upo yabe. 3 Lakini wenga ponnyangatia nki'ba, ata luboko lwako lwa nki'ya kanelutange salupanga luboko lwa malyo, 4 li'nga salaka yako ipange ya kinunu. Nabembe Tati' bako bababile kunani babalinga saupanga kwa kinunu, baakutwi'l'i'ki'a. 5 "Kai', pamusalya kanemupange kati anapiki, kwa mwanjaa bapenda yi'ma no saalya mumayumba ga kunnub'a Nnu'ngu', na mbwega ya simbasimba, li'nga babonekane na bandu. Nimmakianga panga bayomwile pata upo yabe. 6 Lakini wenga pausali, uyingi kungati yako no yigala nniango ulu'be kwa Tati' bako

bababile pa kinunu. Na Tati' bako babakubona saupanga kwa kinunu balu'a kupeya upo yako. 7 "Kai', pamulu'ba, kanemupange kati bandu bangantanga Nnu'ngu', kwa mwanjaa batumya mayi'gi'yo gambone gangali maana kabawasa panga Nnu'ngu' alu'a kwayu'wa kwo yoloka mayi'gi'yo gabe. 8 Bai, kanemulandane na abo, kwa mwanjaa Tati' binu baagatangite gamupala mubile balo munalu'bal. 9 Bai, mupalikwa salya kati nya, Tati' bitu ba kunani, Lina linu likwi'yilwe. 10 Ukulungwa winu wise, Lyamupala lipangike, padunia kati kunani. 11 Mutupei li'no kilyo situ sa kila lisu'ba. 12 Mutusami makosa gitu, kati twenga mwatwaasamy babatukosile. 13 Kanemutuingye mumapayilwo, lakini mutukosopoli na yu'l' nnau, Ibilisi. 14 "Kwa mwanjaa mana mwasamile bandu makosa gabe, Tati' binu ba kunani baalu'a kunsamya mwenga nyinyonyo. 15 Lakini mana mukani kwasamya bi'ngi' makosa gabe, Tati' binu ba kunani bansamyalu makosa ginu. 16 "Kai', pamupunga, kanemupange kati anapiki, babakekenala kuminyo kati babile mumaku'ku'l'ko, li'nga bandu baatange panga bendapunga. Nimmakianga kakape panga bayomwile pata upo yabe. 17 Lakini wenga paupunga, uuluge masi' kuminyo no pakala mauta munywili yako, 18 li'nga bandu kanebakutange panga wendapunga. Likowe lyo litanganikwe na Tati' bako bababile pa kinunu. Na Tati' bako babakubona saupanga kwa kinunu balu'a kupeya upo yako. 19 "Kanemwibi'ki mabi'ko pano padunia, pandu pene nge'u'ku'l' na ngugu kwialabiya, na baii bomwa nyumba li'nga yiba. 20 Mwibi'ki mabi'ko ginu kunani kwembe ntu'pu' nge'u'ku'l', ngugu ata baii batikwanali no yiba. 21 Kwa mwanjaa pagabile mabi'ko gako, nga pawaalu'a ba na mwoyo wako. 22 "Liyo nga kimuli sa yi'ga. Manaitei minyo gako makoti, yi'ga yako yoti yabaa mubweya. 23 Lakini manaitei minyo gako gaina utamwe, yi'ga yako yoti yabaa mulubi'ndu'. Bai, manaitei bweya waubile nkati yako ugalambwike panga lubi'ndu', lubi'ndu' lwo lwapanga totolo. 24 "Ntu'pu' mundu ywakombwa tumika kwa akulungwa abi'l'i', kwa mwanjaa aansukwa yu' na kumpenda yu'l', au alu'a lu'mbanza na yumo na kunsalawa ywi'ngi'. Mukombwali kuntumikia Nnu'ngu' pamope na mali. 25 "Kwa nyo nimmakianga panga, kanemuuke mubwu'mi winu bu'kana na kilyo, au kinywo, wala payi'ga yinu muwale ki'li'. Kwa mwanjaa bwu'mi nga wangama kulikoni kilyo, na yi'ga yangama kulikoni mawalo. 26 Mwalinge iyuni ba mmwitu, bapandali, baunali wala ligu'l' ntu'pu' kwabe, lakini Tati' binu ba kunani bendakwayukutiya. Buli, nengite mwenga mwa bampu'ku'b'il'a kulikoni iyuni? 27 Nyai mukipi'nga sinu kwa kwiauya kwake muno awesa kwiyongeya lisu'ba limo lya bwu'mi wake? 28 "Kwa kitumbu saku' mwiauya kwa

mawalo? Mugalinge malu'ba mwagalembuya, gapangali kibalua, wala kwisonia ngu'bo. 29 Nanenga nimmakianga panga ata Nkulungwa Selemani, muutayili wake woti waabile nawo, aawetili ngu'bo inannoga yaipi'ta ata lili'ba limo. 30 Bai, manaitei Nnu'ngu' agawalika nya maakapi ga mmi'ndi' gagaboneka li'no na malau' gayu'mi no sonjewla mwoto, buli, aakotoka kunng'walika wisowiso, mwenga mwabene imani njene? 31 "Bai, kanemube na kyukala panga, 'Tulu'a ly a ki'l', nywa ki'l', no wala namani?" 32 Bandu bangantanga Nnu'ngu' nga babaangaikya ikowe yo, lakini Tati' binu ba kunani batangite panga mupala ago goti. 33 Lakini mwenga muupale wi'ti' Ukulungwa wa Nnu'ngu' no koleya mu'l'u' mwapala, nembe alu'a kunnyongea gamugapala goti. 34 Kwa nyo, kanemube na kyukala bu'kana na makowe ga malau', kwa mwanjaaa makowe ga malau' gaiaukilya gene. Mbalanga ya lisu'ba limo ili'ngani kwa lisu'ba lyo."

7 "Kanemwaukumu bandu bi'ngi', li'nga Nnu'ngu' aakane kumuukumu mwenga. 2 Kwa mwanjaaa mwenga mwaukumilwa kati mwamwaaukumu ainu, na kili'ngo soso samwali'ngya ainu na Nnu'ngu' nga saatumya kunnin'ngya mwenga. 3 Mwanjaa namani ukibona kielenje sakibile muliyo lya nnongogo, lakini ulubonali lubago lwalubile muliyo lyako? 4 Au ukombwbabuli kummakia nnongogo, 'Baliya nikubu'ye kielenje muliyo,' naapo kubile na lubago muliyo lyako wamwene? 5 Wenga wa nnapiki, ubu'ye wi'ti' lubago lwalubile nkati ya liyo lyako, bu'kao uwesa kulubona wiso lwelenje lwalubile muliyo lya nnongogo. 6 "Kanemwapei mbwa ikowe mbeletau, li'nga baakane galambuka na kumpoteka. Wala kanemwataikuli magu'be ili'be ya samani ngu'l'u'. Mana mwapanga nnya, baaili'bata. 7 "Mulu'be, namwenga mwapeyelwa, mupale namwenga mwapatia, mupange u'li, namwenga mwayu'gu'l'i'lwa. 8 Kwa mwanjaaa kila mundu ywalu'ba endapeyelwa, na ywapala endapata, na ywapanga u'li endayu'gu'l'i'lwa. 9 Nyai mukipi'nga sinu ywawesa kumpeya mwana wake liwe mana kannu'ba likati? 10 Au nyai ywawesa kumpeya nng'ambo mana kannu'ba omba? 11 Manaitei mwenga mwalaumumanyi kwapeya bana binu ikowe inannoga, nengite Tati' binu ba kunani nga munomuno kwapeya ili'be inannoga babannu'ba. 12 "Kwa nyo, sosoti samupala mupangilwe na bandu, namwenga mwapangi ainu nyinyonyo. Aga nga malombolyo ga salya ya Musa na maandiko ga alondoli ba Nnu'ngu'. 13 "Muwingi kwo pi'tya nniango wo patimwa. Kwa mwanjaaa nniango na ndi'la yaibile ngu'l'u' ili'nga kuulanganyiki, na babayingya mo nga bambone. 14 Lakini nniango na ndi'la yaili'nga kuukoto nga yo patimwa. Bandu bamboneli bakombwa kwipwa

ndi'la yo. 15 "Mwili'ndi'le na alondoli ba ubu'su'. Bembe bamwisilya kwo tu'lyo kati ngondolo, lakini nkati ya myoyo yabe ibile kati pu'mbe akali". 16 Mwalu'a kwatanga kwa makowe gabagapanga. Buli, bandu bawesa tu'mbwa itunda inannoga mumikongo ya mimimwa? 17 Nyinyonyo, nkongo nnogau upambika itunda inannoga, na nkongo unannyata, upambika itunda inannyata, wala nkongo unanyata upambika itunda inannoga. 18 Nkongo unannoga upambikalitunda inannoga wendapi'ngu'lwa no taikulilwa palitu'ta lya mwoto. 20 Nyinyonyo, mwalu'a kwatanga alondoli ba ubu'su' bu'kana na makowe gabe gabagapanga. 21 "Kwenda kila mundu ywanikema, 'Bwana, Bwana', aayingya muukulungwa wa kunani, ila yu'l'u' ywapanga gabagapendi Tati' bangu' ba kunani. 22 Lisu'ba li'l'u' lya ukumu, baangi baanibakia, 'Bwana, Bwana! Kwa lina lyako twaaliye liyi'gi'yo lyako, bi'nga moka no panga mangelongelo maingi?" 23 Nenga naalu'a kummakianga mpu'l'a, 'Nintangiteli mwenga katu. Mubu'ke nnu'ngi' yangu' mwenga mwapanga malau.' 24 "Bai, kila mundu ywagapi'kania mayi'gi'yo gangu' na kugakamwa alandana na mundu mwene malango, ywasengite liku'ta lyake panani ya liwe lya mpi'mbi'. 25 Ula ngania na mabi'ndi' twi'lyo masi', na kimbu'nga ngakiupukaty nyumba yo, lakini yaayilwikeli kwa mwanjaaa yaasengilwe muliwe lya mpi'mbi". 26 "Lakini kila mundu ywagayu'wa mayi'gi'yo ganigalongela wangali kugakamwa, aywo alandana na mundu nnogeloge ywasengite nyumba yake pakyangi, 27 ula paanile na mabi'ndi' twi'lyo masi', mbu'nga ngaipukaty kwiku'mbwya nyumba yo, nayembe ngaiyiluka no sengwanika yoti." 28 Yesu payomwi longela makowe go, ipi'nga ya bandu yaatisangala muno bu'kana na mu'l'u' mwaayi'ganiye, 29 kwa mwanjaaa mayi'gano gake gaai ga kitawala, kwenda kati mwabayi'gana balimu ba salya lili.

8 Yesu paeli bu'ka kukitu'mbi', ipi'nga yambone ya bandu yaatikummi'ngi'ya. 2 Mundu yumo mwene matana ngaisa kilikita nnu'ngi' yake kammakia, "Bwana, mana upendile, unipeleteye." 3 Yesu nga goloya luboko lwake na kunkunywa mundu yu'l'u', kummakia, "Mbala, upeteleteke." Yu'l'u' mundu aimukya matana gake gapeletike. 4 Bu'kao, Yesu ngammakia, "Ulibi'ke pamwoyo wako likowe li', kaneummakie mundu. Lakini uyende kwa mpi'ndo ywa dini ukannaye mwaubile nambi'yambi'. Bu'kao, upiye salaka kati mwaamulise Musa, li'nga ipange ukong'ondeli kwa bandu boti panga upeleteyilwe." 5 Yesu paabile kayingya pakilambo sa Kapernaumu, mpi'ndo yumo ywa asikali ba Roma aatikunnyendelya na kannu'ba, 6 "Ntumisi wangu'

endatetelya, aminya utamwe wo tomboloka." 7 Yesu ngammakia, "Nilu'a isa nintepwe." 8 Ila yu'l'u' mpi'ndo ywa asikali ngannyangwa, "Bwana, nenga nipwaikali kukupokya wenga nnyumba yangu'. Lakini kwa amuli yako bai, ntumisi wangu' alu'a yu'yu'ki'lwa. 9 Kwa mwanjaa ata nenga na mundu ywanibile pa'i ya utawala wa alongosi, kai' nibile na asikali bababile pa'i yangu'. Na mana nimmakie yumo, 'Yenda!', nembe endayenda. Mana nimmakie ywi'ngi', 'Wise!', nembe endaisa. Na mana nimmakie ntumisi wangu', 'Panga mono', nembe apanga mwanimmakie." 10 Yesu pagayu'wine mayi'gi'yo go, aatisangala na kwabakia bandu babaabile kabammi'ngi'ya, "Kakape nendakummakianga, munni'ma woti wa Isilaili, nammonali mundu mwene imani ngu'l'u' kati yu'. 11 Nimmakianga panga baaisa bandu bambone bu'ka kumbwani na kundondi, nabembe baatama pakitamo simo na Bulaimu, Isaki na Yakobi pakalamu ya Ukulungwa wa Kunani. 12 Lakini Baisilaili baingi babaapalikwe baa muukulungwa wo batakulilwa panja kulubi'ndu', na akwo balu'a l'il'a no yaga mino." 13 Bu'karo, Yesu ngammakia yu'l'u' mpi'ndo ywa asikali, "Ubuyangani kasako, na ipangike kati mwauu'b'i'lile." Na ntumisi wake ngayu'yu'ki'lwa saa yi'yi'l'u'yi'l'u'. 14 Yesu payingi munyumba ya Petili, aakwembite mau' mukwe ba Petili bagonjike pakindanda kabaminya oma. 15 Bai, Yesu ngankunywa na luboko lwake, ngayu'yu'ki'lwa. Abo mau' ngabayi'ma no tumbwa kuntumikia. 16 Na payabile kakupilya, bandu baingi babaabile na moka ngabaletelwa kwa Yesu. Yesu ngaabi'nga balu' moka, kaamulisa kwa mayi'gi'yo gake bai, na kwatepwua atamwe boti. 17 Aapangite nyo li'nga gatimi mayi'gi'yo gagalongelilwe na nnondoli Isaya, "Ywembe aapu'twi ukigopi witu, no pu'twa kigombo sa matamwe gitu." 18 Yesu paabweni bandu bambone kabanti'l'i'ta, ngaamulisa banamasi' bake baloki liy' li'ngi' lya litanda. 19 Mwalimu yumo ywa salya ngannyendelya na kummakia, "Mwalimu, nenga nilu'a kubi'ngi'ya kwokwoti kwalu'a yenda." 20 Yesu ngannyangwa, "Ibweya babile na mapango gabe go tama na iyuni babile na iyumba yabe, lakini Mwana wa Mundu aoba na pob'ka lubau lwake." 21 Na mundu ywi'ngi' mukipi'nga sa banamasi' bake ngammakia, "Bwana, uniyi'ki'ti'ye wi'ti' nikasike tati' bangu." 22 Lakini Yesu ngannyangwa, "Unib'i'ngi'ye, waleke babawile basikane bene na bene." 23 Nembe Yesu ngayingya mungalaba, banamasi' bake ngabammi'ngi'ya no longwana nakwe. 24 Lolekeya, baimukya mabi'mbi' mubaali kagapukaty no tumbwa kwiwi'ki'lyya ngalaba yoti. Apo, yai Yesu agonjike lugono. 25 Banamasi' bake ngabamwegelya na kunnyumuya kabammkia, "Bwana, twendawaa! Utukosopoli!" 26 Yesu ngaabakia, "Mwanjaa namani tuyogopa mwenga mwabene

imani njene?" Bu'karo, ngayi'ma na kuukalipywa wu'l'u' nsunga na mapi'l'u', ngakubaa liki muno. 27 Balu' bandu baatisangala kababaya, "Ayu' mundu, mundu gani? Ata nsunga wa mubaali wendakunywa!" 28 Nembe Yesu paikite kwiyi' ya litanda kunni'ma wa Agelasi, aakwembine na bandu abi'l'i' babaatwi'l'i'yilwe na moka kababu'ka kumasiko. Babile akali' muno, ata bandu baakombwi pi'ta ndi'l'a yo. 29 Nabembe ngabatumbwa kemelya kababaya, "Utile na makowe gani na twenga, wenga wa Mwana wa Nnu'nugu'? Wisi pano kutuku'su'mbwa pangali timya nsimu watubi'kilwe?" 30 Papi na pandu po, paabile na kipi'nga kiku'l'u' sa magu'be kabali'ly'a. 31 Balu' moka ngabampembeleya Yesu kabammkia, "Mana kautubi'nga, utuyi'ki'ti'ye tuyende tukayingi mukipi'nga si'l'u' sa magu'be." 32 Yesu ngaabakia, "Muyende!" Ngababu'ka na kwayingya balu' magu'be, na kipi'nga soti ngakibutuka kakielya mungeleuko, mpaka multanda, ngabawaa. 33 Balu' bandu babasungage magu'be ngababutuka yenda kumisengo no yaulya goti gagapangike, na galu' gagaapiti balu' bandu abi'l'i' babaatwi'l'i moka. 34 Bu'karo, bandu boti ba misengo yo ngabayenda kwembana na Yesu. Nabembe pabaamweni, ngabannu'ba abu'ke mumisengo yabe.

9 Yesu aau'brike mungalaba, ngaloka litanda liku'l'u', ngaika kukilambo sake. 2 Na ku'l'u', banneti mundu mwene utamwe wo tomboloka, aabi agonjike pakindanda. Yesu paabweni balu' bandu mwabaamwu'b'i'lile, ngammakia yu'l'u' ywatombolwike, "Mwana wangu', uku'le mwoyo, masambi gako gasamilwe." 3 Kwa kitumbu sa likowe lyo, bi'ngi' ba balimu ba salya, ngabawasa mumyoyo yabe, "Mundu yu' ankupulu Nnu'nugu!" 4 Lakini Yesu abile agatangite gabagania, ngaalaluya, "Mwanjaa namani mugania makowe malau mumyoyo yinu? 5 Buli, kikowe saku' sakibile kiyu'y'u' kukibaya, 'Masambi gako gasamilwe' au baya, 'Uyi'me, uyende?' 6 Bai, mbala mutange panga Mwana wa Mundu abile na amuli yo samya sambi pano padunia." Kwa nyo ngammakia yu'l'u' mundu ywaatombolwike, "Uyi'me, witwi'ke kindanda sako, uyende kasako." 7 Yu'l'u' mundu ngayi'ma no yenda kasake. 8 Bandu boti babaabile pakipi'nga so pabagabweni go, baatiyogopa muno. Ngabannumba Nnu'nugu' ywaapei bandu uweso wa kubi nnya. 9 Yesu paabile kapi'ta bu'ka kwo, aamweni mundu ywakemelwa Matei atami munyumba yo li'pya koli. Yesu ngammakia, "Unib'i'ngi'ye." Matei ngakatuka na kummi'ngi'ya. 10 Yesu paabile kalya kilyo munyumba ya Matei, baaisi alonga koli na bene sambi. Abo baatami lya nakwe pamope na banamasi' bake. 11 Mafalisayo pabagabweni makowe go, ngabaalaluya banamasi' bake, "Mwanjaa namani mwalimu winu alya na

bene sambi na alonga koli?" 12 Nembe Yesu payu'wine mu'l'u' mwabaalongei, ngaabakia, "Akoto bapalali pundi, ila atamwe ngabapala pundi. 13 Lakini tuyende mukaiy'i gane kikomeko sa Maandiko Mapeleteu gagabaya, 'Nipala kiya, wala salaka yinu lili,' kwa mwanjaa niisili kwakema bene aki, ila niisi kwakema bene sambi." 14 Banamas' ba Yoani Ywabatisage bannyendeli Yesu na kunnaluya, "Mwanjaa namani twenga na Mafalisayo twendakokotya punga, lakini banamas' bako bapungali?" 15 Yesu ngaayangwa, "Mwenga muwasa babakokilwe kulisengele bawesa baa kati babalombola, na mwene lisengele abile pamope nabo? Iwesekanal! Lakini libile lisu'ba mwene lisengele paabu'yilwa pakati yabe, masu'ba go ngapabaapunga. 16 "Ntu'pu' mundu ywabi'ka kibamba sayambi' mungu'bo ngona. Mana apangite ny, aso kibamba sayambi' kilu'a popwana ngu'bo ngona, no popwanika kwake kwamambulya. 17 Kai', bandu bayi'yali divai yayambi' mumapu'tu' magona. Mana bapangite ny, divai yaalu'a puwana ago mapu'tu', nayembe divai pamope na mapu'tu' gaalabika. Divai yayambi' iy'i'lwa mumapu'tu' gayambi'. Mwaipalilwa yi'ya divai yayambi' nkati ya mapu'tu' gayambi', divai na mapu'tu' yoti, yaaba salama." 18 Yesu paabile kaabakia makowe go, ngaisa mpi'ndo yumo na kunkilikitya nnu'ngi' yake kammakia, "Mwi'nja wangu' awile nambi'yambi', lakini sonde li'l'i'l'i, wise saubi'ke luboko lwako panani yake, li'nga apate yu'ka." 19 Yesu pamope na banamas' bake ngabammi'ngi'ya yu'l'u' mundu. 20 Nnwawa yumo ntamwe wa nkongomokwa kwa myaka ku'mi na ibi'l'i', aaisi nsu'gu' ya Yesu no kunywa mpindo wa ngu'bo yake. 21 Mwanjaa aalonegi pawwoyo wake panga, "Mana nikunywile ngu'bo yawati bai, naayu'yu'ki'lwa." 22 Nembe Yesu paagalambwike, ngammaona na kummakia, "Wenga wa mwi'nja wangu', ube na mwovo nku'l'u! Imani yako ikutepwile." Yu'l'u' nnwawa ngayu'yu'ki'lwa saa yi'yi'l'u'yi'l'u'. 23 Yesu paaikite kasake yu'l'u' mpi'ndo, ngaabona bandu kabayi'mba myambo yo lombola kwa pilimbi, na kipi'nga sa bandu kabapanga ndu'ti, 24 ngaabakia, "Mubu'kange! Kwa mwanjaa mwi'nja yu' anawaali, ila atigonja bai." Ngabamweka kwa kunsalawa. 25 Payomwi kwabi'ngya panja balu' bandu, ngayingya nnyumba na kunkamwa luboko yu'l'u' mwi'nja, nembe ngayi'ma. 26 Likowe li' lyatiyu'wanika munni'ma wu'l'u' woti. 27 Yesu paabile kabu'ka pandu palu', mbulibuli abi'l'i' baatikummi'ngi'ya kabau'bu'ya malobe gabe kababaya, "Wa Mwana wa Daudi, utubi'ki kiya!" 28 Yesu paayingi nnyumba, balu' mbulibuli abi'l'i' baatikunnyendelya, nembe aatikwalaluya, "Mwendau'bi'ly a panga niwesa kumpangya likowe lyo?" Nabembe ngabannyangwa, "Eloo, Bwana." 29 Bu'kapo Yesu ngagakunywa minyo gabe kabaya, "Kwinu

mwenga, ipangike kati mwamu'u'bi'ly." 30 Minyo gabe ngagabanjuka. Yesu ngaakong'ondelya kabaya, "Mupi'kani, likowe li', kanemummakie mundu ywoywoti." 31 Lakini bembe ngabayenda no tumbwa yaulya abali ya Yesu mu nni'ma wu'l'u' woti. 32 Abo bandu abi'l'i' pabaabile kababu'ka, ngabannetya Yesu mundu yumo bubu, ywaayingililwe na moka. 33 Yesu paayomwi bi'nga yu'l'u' moka, yu'l'u' bubu aatumbwi longela. Bandu boti baatisangala no baya, "Tunalibonalii likowe kati li' munni'ma woti wa Isilaili!" 34 Lakini Mafalisayo ngababaya, "Mpi'ndo wa akamoka ngabampeya yu' makakala go bi'nga moka." 35 Yesu aati'li'tike mumisengo na ilambo yoti kayi'gana mumayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu', kaala abali innogga ya ukulungwa no tepwa matamwe na ukigopi woti. 36 Paibweni ipi'nga ya bandu aabi'ki kiya, kwa mwanjaa aabweni kabaauka pangali yangatiyilwa kati ngondolo bangali nsungi. 37 Apo ngaabakia banamas' bake, "Mauno gambone, lakini apangakasi bali'nganal. 38 Bai, munnu'be Bwana wa mauno, aatume auni bi'ngi' li'nga baune mauno gake."

10 Yesu aakemite banamas' bake ku'mi na abi'l'i' na kwapeya amuli yo bi'nga moka, tepwa matamwe goti, na ukigopi wa kila sampuli. 2 Na gano nga maina ga abo atumilwe bake ku'mi na abi'l'i', mosi nga Simoni (kwa lina li'ngi' akemelwa Petili) na nnunawe Andelea, Yakobi mwana wa Zebedayo na nnunawe Yoani. 3 Pilipi na Batolomayo, Tomasi na Matei ywaabile nnonga koli, Yakobi mwana wa Alufayo na Tadei, 4 Simoni wa kipi'nga sa Mazeloti, na Yuda Isikalioti ywaansongi Yesu. 5 Abo nga banamas' ku'mi na abi'l'i' babaatumilwe na Yesu no lagilwa makowe ga, "Kanemuyende kumili'ma ya bandu bangali Ayahudi wala kanemuyengi mukilambo sosoti sa Asamalia. 6 Ila mwayendeli alongo binu ba nni'ma wa Isilaili, babapanga kati ngondolo babaobite. 7 Pamwaalu'a yenda, mwaali bandu kamubaya, 'Ukulungwa wa Kunani wegelele.' 8 Mwatepwe atamwe, mwayu'ye babawile, mwapeleteye bene matana, mubi'ng'e moka. Mwaapeyilwe wabule, namwenga mupiye wabule. 9 Mumipuko yinu kanemupu'twe zaabu wala mbanje yoyoti. 10 Mumyanja yinu kanemupu'twe uthingo, wala nganju ibi'l'i', wala ilatu, wala pimbo, kwa mwanjaa mpangakasi apeyelwe yoti yaipalikwa mumaisa gake. 11 'Pamwaika pamisengo au kilambo sosoti, mumpale mundu ywayi'ki'tya kunkemya, namwenga mwaatame kasake mpaka pamwabu'ka pandu po. 12 Pamwayingya munyumba, mwapange abali benekaya kamubaya, 'Amani ibe kasinu.' 13 Manaitei bandu ba nyumba yo bankemile, amani yinu ilu'a tama pamope nabo. Lakini manabakani kunkemya, amani yi'l'u' inki'li'bu'ki mwenga.

14 Manaitei mundu ywoywoti aakana kunkemya mwenga, ata pi'kemia mayi'gi'yo ginu, pamwabu'ka munyumba au kilambo so, mwapapate lyu'ku'mbi' lyalibile mumagu'l'u' ginu na kwaleka kati mwabaabile. 15 Kakape nimmakianga, lisu'ba lyo ukumilwa, bandu ba kilambo si'l'u' baaukumilwa pakul'u' kulikoni bandu ba ilambo ya Sodoma na Gomola. 16 "Lingulya! Nintumanga kati ngondolo pakatikati ya mapu'mbe. Bai, mube mwang'anga kati nng'ambo, na mwatu'lyu kati ngunda. 17 Mwili'ndi'le na bandu, kwa mwanjaa bampeleka kumabalasa gabe na kunku'mbwanga mumayumba gabe go salya. 18 Kai', mwalu'a pelekelwa nnu'ngi' ya api'ndo na akulungwa kwa kitumbu sangu', li'nga munikong'ondeli kwabe na bandu bangali Ayahudi. 19 Lakini pabampeleka kwo ukumilwa, kanemwisulye bu'kana na galu' gamwalu'a longela wala mu'l'u' mwamwalu'a longela, kwa mwanjaa popopo mwapeyelwa makowe gamwalu'a longela. 20 Kwa mwanjaa gamwalongela kapitali kwinu, gaapita kwa Loo wa Tati' binu Nnu'ngu' ywaalongela nkati yinu. 21 "Nnongo alu'a kunsongya nnongowe li'nga abulagilwe, nyinyonyo na tati' kunsongya mwana wabe. Nabembe bana baalu'a kwakania abelei babe li'nga babulagilwe. 22 Namwenga mwalu'a sukilwa na bandu boti kwa kitumbu sa lina lyangu', lakini yu'l'u' ywaalu'a komeya mpaka kuundi'l'a alu'a kosopolelwa. 23 "Pabaalu'a kunku'su'mbwa pakilambo simo, mwatili kukilambo si'ngi'. Kwa mwanjaa kakape nimmakianga, mubile balo yomwa lyengo linu mulilambo yoti ya Isilaili, Mwana wa Mundu aapanga aisile. 24 "Mwanamas'i ampi'tali mwalimu wake, wala mpangakasi ampi'tali bwana wake. 25 Ili'ngani kwa mwanamas'i landana na mwalimu wake na ntumisi landana na bwana wake. Manaitei mwene nyumba bankema Belisebuli, yu'l'u' mpi'ndo wa moka, balu' ba munyumba yake ngabaakemelwa maina maakau munomuno. 26 "Kwa nyo, kanemwayogope bandu bo, kwa mwanjaa ntu'pu' likowe lyaliyiilwe lyalyasomwa tanganiika, wala sakiwi'ki'lilwe sasasomwa umukulwa. 27 Likowe lyanimmakianga palubi'ndu' mulinwaye pabweya, na likowe lyamiliyu'wa kwo iya, mulinwaye muyi'mi patu'hdu'bau li'nga bandu bayu'we. 28 Kanemwayogope balu' bababulaga yi'ga bai, lakini bakombwali bulaga loo. Munomuno munnyogope Nnu'ngu' ywakombwa langamisa yi'ga pamope na kwipeleka loo kumwoto wangayomoka. (Geenna g1067) 29 Injosi ibi'li ipi'mi'yi'lwali kwa lwela lumo bai? Lakini ntu'pu' ata yumo ywatu'la pai' wangali tanga Tati' binu. 30 Na kwinu mwenga, ywembe atangite ata isabu ya nywili yoti ya mitwe yinu. 31 Bai kanemuyogope, kwa mwanjaa mwenga nga mwabangama kulikoni kipi'nga kiku'l'u' sa iyuni. 32 "Kila ywaniyi'ki'tya pa bandu, nani nannyi'ki'tya nyinyonyo kwa Tati' bangu' ba

kunani kabalola. 33 Lakini kila mundu ywanikana bandu kabalola, nani nankana nyinyonyo kwa Tati' bangu' ba kunani kabalola. 34 "Kanemuwase panga niisi leta amani padunia yi'no. Lili, ila niletike mayu'mano. 35 Kwa mwanjaa niisi kwayu'maniya mwana na tati' bake, mwi'nja na mau' bake, na nkwano na nkiwe. 36 Na andumu ba mundu nga balu' alongobe. 37 "Ywaapenda tati' bake au mau' bake kulikoni nenga, anipwaikali. Na nyinyonyo, ywampenda mwana wake au mwi'nja wake kulikoni nenga anipwaikali. 38 Kai', mundu ywakotoka pu'twa nsalaba wake na kunibi'ngi'ya apwaikali panga ywangu'. 39 Kwa mwanjaa mundu ywapala kuuli'ndi'la bwu'mi wake auobeya, lakini ywaalu'a kuupiya bwu'mi wake kwa kitumbu sangu' alu'a kuupata kai'. 40 "Mundu ywampokya mwenga anipokya nenga, na ywanipokya nenga ampokya yu'l'u' ywanitumike. 41 Nnu'ngu' aapiya upo bu'kana na mundu ywaumpokya, ywampokya nnondoli, kitumbu sa ywembe nnondoli, aapata upo ya nnondoli. Nembe ywampokya mwene aki, kwa kitumbu sa ywembe mwene aki, aapata upo ya mwene aki. 42 Nimmakianga kakape panga, ywoywoti ywaalu'a kumpeya yumo ywa asene ba, nnobo gumo wa masi' maimu kwa mwanjaa ya mwanamas'i wangu', aaikosali upo yaibu'ka kwa Nnu'ngu'."

11 Yesu paayomwi kwalagya go banamas'i bake ku'mi na abi'il'i, ngabu'ka ku'l'u' yenda yi'gana no ala muilambo ya nni'ma gu'l'u'. 2 Yoani Ywabatisage paabile muutabilwe aayu'wine abali ya makowe ga Kilisitu. Bai ngaatuma banamas'i bake, 3 bannaluye, "Buli, wenga nga wayu'l'u' ywapalikwage isa, au tunni'nde ywi'ngi'?" 4 Yesu ngaayangwa, "Muyendange mukammakie Yoani makowe gamugayu'wa na kugabona. 5 Kimbulibuli bendalola, itewe bendatyanga, bene matana bendapeleteyelwa, aibamakutu bendayu'wa, babawile bendayu'yi'lwa na aki'ba baalilwa abali inannoga. 6 Nantali mundu yu'l'u' ywakotoka baa na kyukala nanenga." 7 Bai, abo banamas'i ba Yoani pabaabu'i, Yesu aatumbwi kwibakia ipi'nga ya bandu abali ya Yoani, "Mwayi'i lola namani ku'l'u' kulupu'ngu'ti'? Buli mwaapalite kummona mundu kigopi kati nnai mwautenandena na nsunga? 8 Au mwayi'i lola namani? Mwayi'i kunnola mundu ywaawati ngu'bo inanng'oloka? Bandu babawati ngu'bo inanng'oloka batama mumayumba ga akulungwa. 9 Lakini mwayi'i lola namani? Nnondoli wa Nnu'ngu'? Elooo, kakape ywembe nku'l'u' kuliko nnondoli wa Nnu'ngu'. 10 Ayu' nga ywabayilwa mu Maandiko Mapeleteu, 'Lola, nintuma kinala wangu' akulongoli, ywaakub'i'kya wiso ndi'l'a nnu'ngi' yako.' 11 "Kakape nimmakianga, nkati ya bana boti ba bandu, anapityali nku'l'u' kuliko Yoani Ywabatisage. Ata nyo yu'l'u' nsene muno

muukulungwa wa kunani nga nku'lu' kuliko ywembe. 12 Bu'ka nsimu wa Yoani Ywabatisage mpaka nambi'yambi', Ukulungwa wa Kunani bautangya kwa ukali', na bandu akali' ngabaupokonywa. 13 Mayi'gano goti ga alondoli ba Nnu'ngu' na salya ya Musa mpaka nsimu wa Yoani gaalondolilwe bu'kana na nsimu gu'no. 14 Mana kamuliy'i'ki'tya lyo, bai Yoani nga Elia ywembe ngaalu'e isa. 15 Mwene makutu go yu'wa, ayu've! 16 "Lubelekwo lu'no nilu'a kululandanisa na kilibe saku'? Lulandana na anng'elo babatama kusoko babaakema ayabe, kababaya, 17 'Tumwonekiye ngoma, lakini mwinikeli! Tunnyi'mbi myambo ya ili'lo, lakini muli'ilili!' 18 "Kwa mwanja Yoani aaishi kapunga na wala anywileli divai, bembe ngababaya 'Ai na moka'. 19 Mwana wa Mundu aaishi kalya no nywa, nabembe ngababaya 'Munnolange ayu', mundu mwamila no lobya, mbwiga lyabe alonga koli na bene sambili! Ata nyo ikima ya Nnu'ngu' ilaya panga ya aki bu'kana na makowe gake." 20 Bu'kapo Yesu ngatumbwa kwikwi'l'i ka ilambo yalu' yaapangite mangelongelo gambone, kwa mwanja bandu ba ku'lu' baagalambwikelii bu'ka mumasambi gabe. 21 Ngabaya, "Wakibona wa kilambo sa Kolazini! Wakibona wa kilambo sa Betisaidal! Kwa mwanja ikapangage mangelongelo gagaapangilwe kwini gakapangilwa ku'lu' Tilo na Sidoni, bandu bake kenda bayomwike wala mabunia bu'ka palipite, no pakala maligu laya panga bagalambwike bu'ka mumasambi gabe. 22 Ata nyo, nimmakianga panga lisu'ba lya ukumu mwenga mwapata ukumu ngu'lu' kulikoni ya Tilo na Sidoni. 23 Nawenga wa Kapernaumu, buli ulu'a kwiu'bu'ya mpaka kunani? Ulu'a uluyilwa mpaka kumambi! Mwanja, mangelongelo gagapangilwe kasako gapangika ku'lu' Sodoma kilambo so kilu'e baa mpaka li'no. (Hades g86)

24 Lakini nimmakianga, lisu'ba lya ukumu wenga wapata ukumu ngu'lu' kulikoni ya Sodoma." 25 Pamasu'ba go Yesu aatibaya, "Nendakunsukulu mwa Tati", mwa Bwana ba kunani na padunia, kwa mwanja makowe gano mwaiyite bene ikima na bene ilimu, na kwaumukulya anangu'ta. 26 Eloo, Tati', amo nga mwainnogelile. 27 "Tati' bangu' bangamukiye ili'be yoti. Ntu'pu' ywantangite Mwana ila Tati', wala ywatangite Tati' ila Mwana na ywoywoti yu'lu' Mwana ywapenda, ngamwumukulya. 28 Mwisange kasangu', mwaboti mwamuauka no topelwa na igombo, nanenga nalu'a kuntu'la. 29 Mui'i'ki'ti longoyelwa nanenga, kati ng'ombe ywatabilwe lukamba, na mwenga mukoleye mayi'gano gangu' mwanja nenga nantu'lyya na ywangali kibuli. Kwa nyo myoyo yinu yaapu'mu'lyya. 30 Kwa mwanja mayi'gano gangu' malegeleu na kigombo sangu' kiyu'yu'u."

12 Masu'ba go Yesu aabi kapi'ta mumigunda ya ngano, lyai lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi. Banamasi' bake pabaminyike njala, ngabati'kwa yeyo ya ngano no tauna nombo yake. 2 Mafalisayo pabagabweni go ngabammakia Yesu, "Lola, banamasi' bako bapanga likowe lya mwilo lisu'ba lya Sabato." 3 Yesu ngaayangwa, "Buli munasomali mwaapangite Daudi pamope na aine pabaabile na njala? 4 Ywembe aayingi munyumba ya Nnu'ngu' no lya makati mapeleteu gagaapiylwe kwa Nnu'ngu' na kwaapeya aine, pamope no panga baayi'ki'tilwelii lya makati go, ila api'ndo ba dini kisabe bai. 5 Kai', munasomali mukitabu sa salya ya Musa panga kila lisu'ba lya Sabato, api'ndo ba dini bendatumika munyumba ya Nnu'ngu'? Bati'kwana salya ya Sabato, ata nyo Nnu'ngu' aablangilyali makosa. 6 Lakini nimmakianga panga pano pabile na nku'lu' pi'ta nyumba ya Nnu'ngu'. 7 Mukatangage malombolyo ga Maandiko Mapeleteu gagabaya, 'Nipala kiya wala kwenda salaka yinuli,' mulu'e kwaukumuli bandu ba bangali na makosa. 8 Kwa mwanja Mwana wa Mundu nga Bwana wa Sabato." 9 Yesu paabu'i po, ngayenda munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' kwa Ayahudi. 10 Mu'lu' nnyumba kwabile na mundu mwene luboko lutomboloka. Bandu ngabannaluya Yesu, "Buli mwiloli kuntepwa mundu lisu'ba lya Sabato?" Bannalwiye nyo li'nga bapate kitumbu sa kunsitakya. 11 Yesu ngaabakia, "Tubaye yumo ywinu ai na ngondolo wake ywatumbuki mulyi'mbwa lisu'ba lya Sabato, buli, ankamwali na kumpiya? 12 Lakini mundu nga ywampu'ku'bi'la kulikoni ngondolo! Bai, mwiloli panga ganannoga lisu'ba lya Sabato." 13 Bu'kapo ngaammakia yu'lu' mundu, "Golwa luboko Iwako." Ngalugolwa, na Iwembe ngalupanga lukoti kati lu'lu' Ivi'ngi. 14 Bai, Mafalisayo ngabapita panja no sikisana mu'lu' mwa kunnangamisa Yesu. 15 Lakini Yesu paakwipwi likowe lyo, ngabu'ka pandu po. Bandu baingi baatikunki'ngama, ngaatepwatamwe boti. 16 Ngaamulisa kanebabakiye bandu panga ywembe nyai, 17 li'nga galu' gaalongei Nnu'ngu' kwa ndi'la ya nnondoli wake Isaya gatimi. 18 "Munnole ntumisi wangu' ywaninsawile, ywanimpendile na kunipulaisa pamwoyo wangu'. Nalu'a kuntwi'l'iya Loo wangu' naywembe aanwaya ukosopoli wangu' kwa bandu boti. 19 Aabali na ntau, wala ndu'ti, wala lilobe lyake lyayu'wanikali musimbasimba. 20 Nnai waubuguywike aauti'kwanali, wala utambi waupiya lyoi auimiali, mpaka paalu'a kuupanga ukosopoli utawale. 21 Kasake ywembe bandu bangali Ayahudi baapanga na mau'bi'lyo." 22 Apo bandu ngabannetya Yesu mundu ywaabile mbulibuli na bubu kwa kitumbu sa moka. Yesu ngaantepwa ata ngakombwa longela no lola. 23 Lipi'ngi lyoti lya bandu ba palu' baatisangala ngababaya, "Buli,

ayu' iwesa panga Mwana wa Daudi?" 24 Lakini Mafalisayo pabaayu'wine go ngababaya, "Mundu yu' abi'nga moka kwa makakala ga Belisebuli, mpi'ndo wa akamoka." 25 Yesu abile atangite maganiyo gabe, ngaabakia, "Ukulungwa wowoti waubaganike ipi'ngaipi'nga yaitaukyana ukombwali konda, na ilambo yoyoti au alongo boboti bababaganike ipi'ngaipi'nga yaitaukyana ikondali. 26 Manaitei Ibilisi ammi'nga Ibilisi, aitaukyta mwene. Bai, ukulungwa wake walu'ayi'ma buli? 27 Ikapanga kakape panga nenga nibi'nga moka kwa makakala ga Belisebuli, buli? Bandu ba kipi'nga sinu babi'nga kwa makakala ga nyai? Kwa nyio bandu binu bakong'ondelya panga kikowe samukilongela sa kakape lili! 28 Lakini manaitei nibi'nga moka kwa makakala ga Loo wa Nnu'ngu', bai mutange panga Ukulungwa wa Nnu'ngu' uikite kasinu. 29 "Au akombwabuli mundu kuitangya nyumba ya mwene makakala na kumpokonywa mali yake, wangali wi'ti' kuntaba? Apo ngapaalu'a kombwa kumpokonywa mali yake. 30 "Ywoywoti ywakotoka lu'mbana nanenga endanitaukyta, na ywakotoka kongwa pamope nanenga endamesana. 31 Kwa nyio nimmakianga panga, kila sambi na kila liyi'gi'yo lya kupulu bandu baala'u'a samilwa, ila kwa kunkupulu Loo Mpeleteu baasamilwali. 32 Kai' ywaalongela liyi'gi'yo lya kuntaukyta Mwana wa Mundu aasamilwa, lakini yu'l' ywaalongela lya kuntaukyta Loo Mpeleteu aasamilwali, wala mudunia yi'no, wala mudunia yayaisa. (aiōn g165) 33 "Nkongo unannoga na itunda yake yapanga inannoga, kai' nkongo unannyata na itunda yake yapanga inannyyata. Kwa mwanjaaa nkongo utanganikwa kwa itunda yake. 34 Mwenga mwa abu'su' kati nng'ambo! Mukombwabuli longela makowe ganannoga, lakini mwabene mwalau? Kwa mwanjaaa mundu agalongela gagatwi'li mumoyo wake. 35 Mundu nnogau apiya makowe manogau bu'ka mumabi'ko gake manogau, na mundu nnau apiya makowe malau bu'ka mumabi'ko gake malau. 36 "Bai, nimmakianga, lisu'ba lya ukumu bandu baapalikwa yangwa bu'kana na kila liyi'gi'yo lyangali pwaika lyabalongeji. 37 Kwa mwanjaaa ya mayi'gi'yo gako wabangilwa aki, na kwa mayi'gi'yo gako waukumilwa." 38 Bu'kapo bi'ngi' ba balimu ba salya na Mafalisayo ngabammakia Yesu, "Mwalimu, tupala tuubone mwasu bu'ka kasako." 39 Naywembe ngaayangwa "Lubelekwo lulau lwangau'bi'li'ka! Mupala myasu, lakini mwaapeyelwali ila gu'l' mwasu wa nnondoli Yona. 40 Kwa mwanjaaa kati mwaatami Yona mundumbo ya ombo nku'l' kwa masu'ba gatatu kilo na muntwekati, nga nyinyonyo na Mwana wa Mundu alu'a tama mubwi' masu'ba gatatu, kilo na muntwekati. 41 Lisu'ba lya ukumu, bandu ba Ninawi baayi'ma pamope na mwenga mwabandu ba lubelekwo lu'n na kabansitakya, kwa kitumbu bembe baagalambwike bu'ka

mumasambi gabe pabaayu'wine maalo ga Yona, na kumbe pano abile nku'l' kumpi'ta Yona! 42 Nyinyonyo kwa lisu'ba lya ukumu, Malikia bu'ka kusi alu'a yi'ma na bandu ba lubelekwo lu'no na kasisitakya, kwa mwanjaaa ywembe aaibu'i kuutalu muno isa pi'kania mayi'gi'yo ga ikima ga nkulungwa Selemani, na kumbe pano pabile na nku'l' kumpi'ta Selemani! 43 "Moka pammu'ka mundu, atyangatyanga mulubele kapala pandu po pu'mu'lyo. Lakini mana akotwike pata, 44 apo ngaibakia, 'Nilu'a ki'l'bu'kya kasangu' kwanibui'. Lakini paabuya na kwikolya ntu'pu' kili'be ipyagililwe no nemekelwa, 45 bai, ngayenda kwaatola moka bi'ngi' saba, alau muno kuliko ywembe, na boti ngabaisa kunnyingya mundu ywo. Na ali ya mundu ywo yapanga mbaya kuliko patumbu. Na nyio ngamwayalu'a panga mulubelekwo lwa bandu bano alau." 46 Yesu paabile anayomwali longela na lipi'nga lya bandu, mau' bake na anunabe baatiisa. Ngabayi'ma panja kabapala longela nakwe. 47 Bai, mundu yumo ngammakia, "Mau' bako na anunabo bai panja bapala longela nawe." 48 Lakini Yesu ngannyaangwa mundu ywo, "Mau' bangu' nga nyai na anunangu' nga kinyai?" 49 Bu'kapo ngagoloya luboko lwake li'nga kwa banamasi' bake, kabaya, "Aba nga mau' bangu' na akina anunangu!" 50 Kwa mwanjaaa ywoywoti ywapanga mwabapendi Tati' bangu' ba kunani, abo nga mau' bangu', nnunangu' na nnu'mbwangu'."

13 Lisu'ba lyolyolyo, Yesu aabu'i muyi'l'uyu' nyumba ngayenda tama mbwega ya litanda liku'l' kay'i'gana. 2 Ipi'nga ya bandu yaatikunti'li'ta, kwa nyio Yesu ngau'bu'ka mungalaba no tama. Bandu boti baayi'mi mbwega ya litanda liku'l', 3 naywembe Yesu ngaabakia makowe gambone kwa ngongo. "Mupi'kaniane! Mpandi aayi'i panda mbeyu. 4 Paabile kamisa, mbeyu yi'ngi' yaatu'mbu'ki mundi'la na iyuni ngabaisa sonywa. 5 Yi'ngi' yaatu'mbu'ki pamaliwe pangali ukando wambone. Ngaibalika kwa kiyu'ngu'ya mwanjaaa ukando wayendekiyeli. 6 Lilumu palyaballile ngaiyu'ma, kwa mwanjaaa ngi'ga yake yatotili mubwi'. 7 Yi'ngi' yaatu'mbu'ki pamimimwa, na yi'l' mimimwa ngaiku'la na kwikombaya. 8 Yi'ngi' yaatu'mbu'ki paukando nnogau, ngaibalika no beleka. Yi'ngi' mya, yi'ngi' sitini na yi'ngi' salasini. 9 Mwene makutu go yu'wa na ayu'we!" 10 Banamasi' bake ngabannyendelya na kunnaluya "Kwa mwanjaaa namani ulongela na bandu ba kwa ngongo?" 11 Yesu ngaayangwa, "Mwenga tuyaliwithe kugatanga makowe gangaumukulilwa ga Ukulungwa wa Kunani, lakini bembe bayaliwiteli. 12 Kwa mwanjaaa ywoywoti ywagatangite makowe go, Nnu'ngu' alu'a kumpeya kugatanga muno, lakini ywoywoti ywaakotwike kugatanga, Nnu'ngu' alu'a kumpokonywa ata galu' masene gagatangite. 13 Kwa nyio

nilongela nabo kwa ngongo, kwa mwanjaa bendalola lakini babonali, bendapi'kania lakini bayu'wali na wala batangali. 14 Kwabe gatimile gaalongei nnondoli wa Nnu'ngu' Isaya, 'Yu'wa mwali'a yu'wa lakini mwali'a tangali. Lola mwali'a lola lakini mwali'a bonali. 15 Kwa mwanjaa myoyo ya bandu ba itenonopa, na makutu gabe manonopau kwo yu'wa, minyo gabe gatiwilivitya. Ikapanga nyoli balu'e lola kwa minyo gabe, balu'e yu'wa kwa makutu gabe, balu'e tanga kwa malango gabe na kunigalambukya, nanenga nilu'e kwakosopoly.' 16 "Lakini nantali mwenga minyo ginu gendalola na makutu ginu gendayu'wa. 17 Kakape nimmakianga, alondoli ba Nnu'ngu' na bene aki baingi baaminyikie kugabona na kugayu'wa gamugabona na kugayu'wa, lakini baakombwili. 18 "Bai, mwenga mupi'kaniange malombolyo ga lukongo lwa mpandi. 19 Ywoywoti ywaliyu'wa liyi'gi'yo lya Ukulungwa wa Nnu'ngu' wangali kulitangiya, alandana na yi'l'u' mbeyu yaitu'mbu'ki mundi'l'a, yu'l'u' nnau Ibilisi ngaisa no tola sakipandilwe pamwoyo wake. 20 Yi'l'u' mbeyu yaipandilwe pamaliwe nga kati mundu ywaliyu'wa liyi'gi'yo lya Ukulungwa wa Nnu'ngu' na popopo alipokya kwo napusika. 21 Lakini liyendekeali nkati yabe kati ngl'ga. Balikamwa pasene bai, paiisa tabu na ngu'su'mbu' kwa kitumbu sa liyi'gi'yo lya Nnu'ngu', popopo bendatu'mbu'ka. 22 Mbeyu yaitu'mbu'ki pamimimwa nga kati mundu ywaliyu'wa liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' lakini kyukala sa padunia yi'no na makowe ga mali ngagakombaya liyi'gi'yo lyo no kotoka beleka itunda. (aiōn g165) 23 Mbeyu yaipandilwe muukando nnogau nga kati mundu ywaliyu'wa liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' na kulitangia, naywembe beleka itunda, yumo mya, ywi'ngi' sitini na ywi'ngi' salasini." 24 Yesu ngaabakia bandu lukongo lwi'ngi', "Ukulungwa wa Kunani ulandana na mundu ywapandike mbeyu inannoga munng'unda wake. 25 Lakini bandu pabaabile bagonjike, nndumu wake ngaisa, ngapanda magu'gu' pakati ya mbeyu inannoga no bu'ka. 26 Bai, mitombo paibalike no tumbwa ku'l'a, na gembe magu'gu' ngagabonekana momomo. 27 Atumisi ba yu'l'u' mwene nng'unda ngabannyendelya na kummakia, 'Bwana, tutangite panga waapandike mbeyu inannoga munng'unda wako, aga magu'gu' gabu'ka kwaku?' 28 Ywembe ngaayangwa, 'Nndumu ngaywapangite nyo.' Bai, atumisi bake ngabannaluya, 'Buli upala tukagayokwane?' 29 Naywembe ngaayangwa, 'Lili, pamwayokwana magu'gu' mwakane ponekea yokwa pamope na ngano. 30 Mugaleke gaku'le pamope mpaka nsimu wa mauno. Nsimu wo naalu'a kummakia mwaauini, Mukongwange wi'ti' magu'gu' mukagatabe matu'tamatu'ta go sonjelwa. Lakini ngano mwikongwe mukaibi'ke paligu'l'u' lyangu'.'" 31 Yesu ngaabakia bandu lukongo lwi'ngi'. "Ukulungwa wa Kunani ulandana na

mbeyu ya nkongo wa aladali yaatweti mundu na kwipanda munng'unda wake. 32 Yembe njene kuliko mbeyu yoyoti, lakini mana ibalike no ku'l'a upanga nkongo nku'l'u' kuliko nkongo wowoti, ata iyuni bendaisa no senga iyumba mundambi' yake." 33 Yesu ngaabakia lukongo lwi'ngi'. "Ukulungwa wa Kunani ulandana na ngelule njene yaaitweti mau' yumo, ngayangabana na bwembe wambone na bwembe wot i ngaulu'l'a." 34 Yesu ngaabakia bandu boti makowe go kwo tumya ngongo, wala alongeili nabo sosoti wangali tumya ngongo, 35 li'nga likowe lyalyalongelilwe na nnondoli litimi, "Nalu'a longela nabo kwa ngongo, nalu'a kugabi'ka panja gagaiylilwe bu'ka umbilwa kwa dunia." 36 Bu'kapo Yesu aatikwalaga balu' bandu, ngayingya nnyumba. Banamasi' ngabannyendelya na kummakia "Utawanikie lu'l'u' lukongo lwa magu'gu' munng'unda lulombolya namani." 37 Yesu ngaabakia, "Mpandi wa mbeyu inannoga nga Mwana wa Mundu. 38 Gu'l'u' nng'unda nga dunia. Yi'l'u' mbeyu inannoga nga bandu balu' bababile nawo ukulungwa. Galu' magu'gu' nga balu' bandu ba yu'l'u' Ibilisi. 39 Nndumu ywapandike manyei nga Ibilisi. Mauno nga kuundi'l'a wa dunia, na auni nga malaika. (aiōn g165) 40 Kati manyei mwagakongolelw li'nga yoselwa mwoto, amo ngamwayalu'a baa kuundi'l'a wa dunia. (aiōn g165) 41 Mwana wa Mundu aatuma malaika bake baakongwe balu' boti babaapangia ayabe sambi na alau boti bu'ka muukulungwa wake, 42 na kwataikulya mulitu'ta lya mwoto, na akwo baali'l'a no yaga mino. 43 Bu'kapo balu' anogau baamelemetya kati lisu'ba muukulungwa wa Tat'i babe. Mwene makutu go yu'wa ayu'we! 44 "Ukulungwa wa Kunani ulandana na mali yaiiyilwe munng'unda. Mundu yumo paaibweni ngaiiya kai'. Aatinapusika muno ngayenda pi'mi'ya ili'be yoti yabile nayo li'nga pi'ma nng'unda gu'l'u'. 45 "Kai', Ukulungwa wa Kunani ulandana na nsulusi ywaapalite kili'be sa samani ngu'l'u'. 46 Paaipatike yimo ya yi'l'u' yene samani ngu'l'u', aayi'i pi'mi'ya ili'be yoti yabile nayo, ngapi'ma so. 47 "Kai', Ukulungwa wa Kunani ulandana na lupi'l'i'l'i' lwalutumbukiylwe mubaali no loba ombo ba kila lukolo. 48 Palwaatwi'lile, bandu baaluuuti kumbwani, ngabatama, no sawa ombo banannoga na kwabi'ka mwiit'u'ndu' yabe, na anyatau ngabataikwa. 49 Na nyo ngamwayalu'a baa kuundi'l'a wa dunia. Malaika baaisa na kwabawa bandu alau na bandu anogau, (aiōn g165) 50 na kwataikwa balu' alau mulitu'ta lya mwoto. Akwo baali'l'a no yaga mino." 51 Yesu ngaaaluya, "Buli, mugatangite makowe gano goti?" Ngabannyangwa, "Eloo." 52 Naywembe ngaabakia, "Kwa nyo, kila mwalimu ywapanga mwanamasi' wa Ukulungwa wa Kunani alandana na mwene nyumba ywapiya mumabi'ko gake ili'be yayambi' na ngona." 53 Yesu paayomwi longela

ngongo yo ngabu'ka pandu po, 54 ngayenda kukilambo sake. Akwo ngaayi'gana bandu munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu', ata ngabasangala kababaya, "Ayu' apatike kwaku' ikima yi' na mangelongelo ga? 55 Buli, ayu' mwana wa yu'l'u' selemala li? Mau' bake akemelwali Malia, na akina alongobe ki Yakobi, Yusupu, Simoni na Yuda? 56 Na alu'mbu'be boti babileli pano pamope na twe? Buli, apatike kwaku' aga goti?" 57 Bai, ngababi'ka kyukala nakwe. Lakini Yesu ngaabakia, "Nnondoli wa Nnu'ngu' endaisimilwa kila pandu, lakini munni'ma wake na panyumba yake aisimilwali!" 58 Kwa nyo aapangiteli mangelongelo gambone palu', kwa kitumbu so kotoka u'b'i'ya kwabe.

14 Nsimu wo nkulungwa Helode aayu'wine abali ya Yesu.

2 Bai, ngaabakia atumisi bake, "Mundu yu' nga Yoani Ywabatisage, ayu'kite bu'ka kuuwi'li. Kwa kitumbu so ngaaba na makakala go panga mangelongelo nkati yake." 3 Kubile balo ika nsimu wo, Helode aammoywi Yoani, ngaantaba na kunnyi'ya muutabilwe kwa kitumbu sa Helodia nnyumbo wa Pilipi nnunawe Helode. 4 Kwa mwanja Yoani ammakie Helode, "Mwilo wenga kunkobeka nnwawa ywaakobekilwe na nnunago!" 5 Helode aapalike kummulaga Yoani, lakini aayogwipe bandu kwa mwanjaa bau'b'il'i panga Yoani aai nnondoli wa Nnu'ngu'. 6 Lisu'ba lya si'l'i'ku'si'l'i'ku' yo belekwa kwa Helode, biti wa Helodia aatiina nnu'ngi' ya ageni. Helode aatikunapusikya, 7 ata ngammakia kwa kilapo aywo mwi'nja panga alu'a kumpeya kili'be sosoti saalu'a kunnu'ba. 8 Naywembe ku'no kasopelwa na mau' bake, ngalu'ba, "Papanopano unipei ntwe wa Yoani Ywabatisage mukyani." 9 Nkulungwa aatinyopa, lakini kwa mwanjaa ya si'l'u' kilapo saalapike nnu'ngi' ya ageni ba pasi'l'i'ku'si'l'i'ku', ngaamulisa apeyelwe. 10 Bai, Helode ngantuma mundu kunyumba ya atabilwe ankate ntwe Yoani. 11 Ntwe wa Yoani ngauletelwa mukyani, ngabampeya yu'l'u' mwi'nja, naywembe ngaapelekyu mau' bake. 12 Banamasi' ba Yoani ngabaisa, ngabautola ntwi wake na kuusika. Bu'kao ngabayenda kumpeya Yesu abali yo. 13 Yesu paayu'wine abali yo, aabu'i pandu palu' kwa ngalaba yenda pandu pakiyi'yi'. Lakini bandu baapatiye abali, ngabanki'ngama kwa magu'l'u' bu'ka kumisengo. 14 Yesu paaulwike bai kumbwani, aalibweni lipi'nga liku'l'u' lya bandu, aabi'ki kiya, ngaatepwa atamwe babe. 15 Pakwabile kitamwiyo, banamasi' bake baatikunyendelya ngabammakia, "Pandu pano palupu'ngu'ti, na lisu'ba lipilile. Walage bandu li'nga bayende kumisengo bakaipi'mi ilyo." 16 Yesu ngaayangwa, "Ipalikwali bayende, mwapeyange mwenga ilyo." 17 Lakini bembe ngabannyangwa, "Tubile nago makati matano, na

omba abi'li' bai." 18 Yesu ngaabakia, "Munileti pano." 19 Ngaamulisa bandu batamange mumanyei. Bu'kao Yesu ngagatola galu' makati matano na omiba abi'li', ngalola kunani na kunsukulu Nnu'ngu'. Bu'kao ngagametwa galu' makati, ngaapeya banamasi' bake, nabembe ngabapeya bandu. 20 Bandu boti ngabalya no yukuta. Bu'kao banamasi' ngabakongwa yakulya yaigile, batwi'li'ye itu'ndu' ku'mi na ibi'li'. 21 Mayumu ga bandu babaalile baai analu'me mitumbi 5,000, pangali balangilya alwawa na bana. 22 Bai, Yesu paabile kailaga ipi'nga ya bandu, ngaamulisa banamasi' bake bau'b'u'ke ngalaba, bannongoli kwiyi' ya litanda liku'l'u'. 23 Bu'ka pa kwalaga bandu, aau'b'u'ki kukitu'mbi' kisake salya. Payaabile kitamwiyo, akwo ywembe abile kisake, 24 na apo ngalaba yabile iikite pakatikati ya litanda liku'l'u' kaiku'mbu'lwa na mabi'mbi' kwa mwanjaa nsunga wapitike nnu'ngi' yake. 25 Kungu'ku', Yesu aayendeli banamasi' bake katyanga panani ya masi'. 26 Banamasi' bake pabaamweni katyanga panani ya masi', baatiyogopa muno ngababaya, "Nga lyoka!" Ngabakemelya kwo yogopa. 27 Popopo Yesu ngaabakia, "Muliye, nga nenga. Kanemuyogope!" 28 Petili ngammakia, "Bwana, manaitei kakape nga wenga uniamulise nise kasako kanityanga panani ya masi'." 29 Yesu ngabaya, "Aya, isa." Petili ngauluka bu'ka mungalaba, katyanga panani ya masi' kannyendelya Yesu. 30 Lakini paayu'wine wu'l'u' nsunga, aatiyogopa, ngatumbwu swikya no li'l'a kwa lilobe kabaya, "Bwana, unikosopoli!" 31 Apo, Yesu ngagoloya luboko lwave, ngaankamwa na kummakia, "Wenga wamwene imani njene! Mwanjaa namani uba na kyukala?" 32 Na boti abi'li' pabaau'b'wike mungalaba, nsunga ngaukotoka. 33 Boti babaabile mu'l'u' mungalaba baankilikiti Yesu, kababaya, "Kakape wenga ngawa Mwana wa Nnu'ngu'." 34 Pabaalokite litanda liku'l'u', ngabaika kunn'i'ma wa Genesaleti. 35 Bandu ba akwo pabankwipwile, ngabayaulya abali yo pandu poti. Bai, ngabannetya Yesu atamwe boti, 36 ngabannu'ba aayi'ki'ti'ye kunywa mpindo wa ngu'bo yake bai. Nabembe babankunywile baatiyu'yu'ki'lwa.

15 Bu'kao Mafalisayo na balimu ba salya bu'ka ku Yelusalemu, ngabannyendelya Yesu na kunnaluya,

2 "Mbona banamasi' bako batikwana mimu ya api'ndo bitu? Kwa mwanjaa pabatumbwa lya bauluwali moko!" 3 Yesu ngaayangwa, "Mboni mwenga muti'kwana salya ya Nnu'ngu' kwa kitumbu so koleya mimu yinu? 4 Kwa mwanjaa Nnu'ngu' aabaite, 'Waisimu tati' bako na mau' bako,' na, 'Ywaapwiwa tati' bake au mau' bake, ipalikwa abulagilwe.' 5 Lakini mwenga mubaya, 'Munisami, niwesali kunnyangatia mwa abelei bangu', kwa mwanjaa naabi'i nyalili

ya kumpeya Nnu'ngu' yi'l'u' yanipalage kumpeya mwenga.' 6 Kwa nyo ipalikwali kai' kwaisimu abelei bake! Amo ngamwa mulisalawa liy'i'gi'yo lya Nnu'ngu' kwo koleya mimu yinu mwabene. 7 Mwenga mwa anapiki! Ulondoli wa Nnondoli wa Nnu'ngu' Isaya waa'i wa kakape bu'kana na mwenga, paabaite panga, 8 'Bandu ba baniisimu pankano bai, lakini mumyoyo yabe bibile kuutalu nanenga. 9 Kunikilikitya kwabe kupwaikali, kwa mwanjaa mayi'gi'yo gabagayi'gana ga Nnu'ngu' li ila ga bandu bai.' 10 Yesu aalikemite li'l'u' lipi'nga lya bandu, ngaabakia, "Mupi'kaniange na mugatange makowe ganipala kummakia! 11 Kili'be sakiyingya munkano wa mundu kinsapuyali loo. Lakini si'l'u' sakipita munkano wa mundu nga kinsapuya loo." 12 Bu'kapo banamasi' ngabannyendelya, na kummakia, "Buli, utangite panga Mafalisayo baatusika pabaayu'wine mayi'gi'yo gako?" 13 Ywembe ngaayangwa, "Kila ntombo waukotwike pandilwa na Tati' bangu' ba kunani waayokolelwa. 14 Mwaalekange! Bembe nga kimbulibuli, alongosi ba kimbulibuli. Na mbulibuli mana annongoya mbulibuli nnyine, boti abi'l'i' baatumbukya mulyi'mbwa." 15 Petili ngabaya, "Utuawanikiye lukongo lwo lulombolya buli." 16 Yesu ngabaya, "Ata mwenga balo munatangali? 17 Buli, munatangali panga kila sakiyingya munkano kiyenda mundumbo, bu'kapo kiyenda pita no tumbukya mulindi? 18 Lakini mayi'gi'yo gagapita munkano, gabu'ka mumyoyo na ago ngagagasapuya loo ya mundu. 19 Mwanjaa mumyoyo ngamupita maganiyo manyatau, ubulagi, upege, ugoni, bwii, ubu'su' na matukano. 20 Ago nga makowe gakunyi'ya mundu usapu wa loo. Lakini lya wangali uluwa moko kunnyi'yali mundu usapu wa loo." 21 Yesu aabu'i pandu po ngayenda munni'ma wa ku Tilo na Sidoni. 22 Bai, mau' yumo Nkanaani wa nni'ma wo aatiisa no tu'ndu'b'i'ya lilobe kabaya, "Bwana, Mwana wa Daudi, umbi'ki kiya! Biti wangu' aauyilwa na moka." 23 Lakini Yesu annyangwili. Banamasi' bake ngabannyendelya na kummakia, "Ummakie ayende kasake kwa mwanjaa atuki'ngama ku'no kapanga ndu'i." 24 Yesu ngayangwa, "Nitumilweli kwa bandu bi'ngi", ila kwa bandu ba Isilaili babaabobite kati ngondolo." 25 Apo aywo mau' ngaisa, ngaankilikitya, kabaya, "Bwana, uniyangatiye." 26 Yesu ngannyangwa, "Inogeleyali tola kiliyo sa bana na kwataikulya mapwa." 27 Aywo mau' ngayangwa, "Kakape, Bwana, lakini ata mapwa balya mbolotya yabapoloya mabwana babe." 28 Apo Yesu ngannyangwa, "Mau', imani yinu ngu'l'u! Bai, mupangilwe kati mwamupala." Yu'l'u' mwi'nja ngayu'yu'ki'lwa saa yi'yil'u'yi'l'u'. 29 Yesu paabu'i po aayi'li mbwega ya litandaliku'l'u' lya Galilaya, ngau'bu'ka kukitu'mbi' no tama kwo. 30 Bandu baingi ngabamwisilya kabaaleta alemau

kati kimbulibuli, itewe, mabubu na bi'ngi' baingi babaabile atamwe. Ngabaabi'ka nnu'ngi' yake, Yesu ngaatepw. 31 Lipi'nga li'l'u' lya bandu lyaatisangala muno, palyaabweni mabubu kabalongela, babaabile alemala baai akoti, itewe kabatyanga na kimbulibuli kabalola, bandu ngabannumba Nnu'ngu' wa Isilaili. 32 Yesu aakemite banamasi' bake, ngabaya, "Naabi'kya kiya aba bandu, kwa mwanjaa bibile nanenga kwa masu'ba gatatu na ntu'pu' kilyo. Nipendili kwaleka babu'ke wangali lya baakane induka mundi'l'a." 33 Banamasi' ngabammakia, "Pano tubile palupu'ngu'ti", tulu'a pata kwaku' kilyo sa kwali'ngana bandu bambone kati ba?" 34 Yesu ngaalaluya, "Mubile na makati gali'nga?" Ngabannyangwa, "Tibile na makati saba na ombo asene bai." 35 Bai, Yesu ngaamulisa bandu batame pai'. 36 Bu'kapo ngagatola galu' makati saba na balu' ombo, ngaansukulu Nnu'ngu', ngagametwa, ngaapeya banamasi', nabembe ngabaabagana bandu. 37 Boti baatilya no yukuta. Bu'kapo banamasi' ngabakongwa makombo, ngabatwi'li'ya itu'ndu' saba. 38 Abo babaalile baai analu'me elupu nsese wangali balangilya alwawa na bana. 39 Bai, Yesu bu'ka pa kwalaga bandu, ngau'bu'ka ngalaba, yenda Iwingo lwa Magadani.

16 Mafalisayo na Masadukayo bannyendeli Yesu kwa kumpaya, ngabannu'ba alaye mwanju wabu'ka kunani. 2 Lakini Yesu ngaayangwa, "Paiika saa ya kitamwiyo, pamukubona kunani kuku'ngu'lwike, mwenga mubaya panga pamalau' yake kwasa kuku'ngu'lwike. 3 Na kindai' pamukubona kunani gai maunde mapili, mubaya panga ula al'u'a nia. Mumanyi kugatanga maunde, lakini mukombwali kugatanga makowe ga nsimu gu'no. 4 Bandu ba lubelekwo lwaakau na lwalukotwike u'bi'l'i'ka kwa Nnu'ngu' bapala balayilwe mwanju. Lakini balayilwali mwanju wowoti ila mwanju wa nnondoli Yona." Bai, ngaaleka no bu'ka. 5 Banamasi' bake pabaalokile liy'i lyenebi'l'i' lya litanda liku'l'u', ngabaku'mbu'kya panga balibalile pu'twa makati. 6 Yesu ngaabakia, "Mutame minyo na mwili'ndi'le na ulu'u wa Mafalisayo na Masadukayo!" 7 Lakini banamasi' bake ngabalaluyana bene na bene kababaya, "Abaya nyo kwa mwanjaa tupu'twili makati." 8 Yesu ataangite mwabaganiyage ngaabakia, "Mwenga mwabandu mwabene imani njene! Mboni mulongelya abali yo kotoka baa na makati? 9 Buli, munatangali wala ku'mbu'kya palu' bandu elupu tano pabaayukwite makati matano? Mwatwi'liye itu'ndu' ili'ng'a ya makombo? 10 Au galu' makati saba gabaabaganilwe bandu elupu nsese, buli mwakongwi itu'ndu' ili'ng'a ya makombo? 11 Mboni mutangali panga nilongelyageli bu'kana na makati? Mwili'ndi'le na ulu'u wa Mafalisayo na Masadukayo!" 12 Apo

banamasi' ngabakwipwa pangaaabakiye baili'ndi'le, kwenda kwa ulu'u wa makati li, ila kwa mayi'gano ga Mafalisayo na Masadukayo. 13 Yesu paaikite Iwingo lwa Kaisalia Filipi, ngaalaluya banamasi' bake, "Bandu babaya Mwana wa Mundu nga nyai?" 14 Ngabannyangwa, "Bi'ngi' babaya panga Yoani Ywabatisage, bi'ngi' Elia, bi'ngi' Yelemia au yumo ywa alondoli bi'ngi'." 15 Yesu ngaalaluya, "Na mwenga mubaya nenga nanyai?" 16 Simoni Petili ngayangwa, "Wenga nga wa Kilisitu, Mwana wa Nnu'ngu' ywabile nkoti." 17 Yesu ngabaya, "Nantali wenga wa Simoni mwana wa Yona, kwa mwanjaa ntu'pu' mundu ywoywoti ywakutakulile likowe li'no, ila Tati' bangu' ba kunani. 18 Nanenga nikubakia panga wenga wa Petili nga wa mpi'mbi', na panani ya mpi'mbi' gu' nalu'a lisenga kanisa lyangu', wala makakala ga kiwo gaalikombwali. (Hadès g86) 19 Naakupeya punguo ya Ukulungwa wa Kunani. Kila sawakiyigala padunia sayigalilwa kai' kunani, na kila sawakiyu'gu'lyा padunia sayu'gu'l'i'lwā kai' kunani." 20 Bu'kapo ngaaking'indya banamasi' bake, kane bammakie mundu ywoywoti panga ywembe nga Kilisitu. 21 Tangu' nsimu wo, Yesu aatumbwi kwabakia banamasi' bake mpu'la panga ipalikwa ayende ku Yelusalemu na akwo akapate ngu'su'mbu' yayaapangilwa na api'ndo, api'ndo ba dini na balimu ba salya na kwo aabulagilwa na lisu'ba lyenetatu aayu'y'i'lwa. 22 Apo Petili ngaampeleka pambwega na kunkwi'l'i'ka, "Bwana, kaneibe ny! Likowe li' lyakupityali!" 23 Lakini Yesu ngagalambuka na kummakia Petili, "Ubu'ke nnu'ngi' yangu' wenga wa Ibilisi! Wenga ngawa kiku'bala sangu'. Uganiali gagabu'ka kwa Nnu'ngu' ila ga kimundu!" 24 Bu'kapo Yesu ngaabakia banamasi' bake, "Mundu ywoywoti mana kapala panga mpwasi wangu', ipalikwa aikane mwene, apu'twe nsalaba wake, aniki'ngame. 25 Kwa mwanjaa mundu ywapala kuukosopoly bwu'mi wake mwene auobeya, lakini mundu ywaubeya bwu'mi wake kwa kitumbu sa nenga aaupata. 26 Lakini mundu ywaubeya bwu'mi wake kwa kitumbu sa nenga aaupata. Au mundu aaupata kil'i' mana aaupata utayili woti wa padunia lakini aobiye bwu'mi wake? Ntu'pu' kili'be sowesa yangangana na bwu'mi wake. 27 Mwanjaa Mwana wa Mundu aaisa muutukupu wa Tati' bake pamope na malaika bake, apo ngalu'a kunnipa kila mundu bu'kana na yendo yake. 28 Kakape nimmakianga, bi'ngi' bibile papanopano baawaali wangali kummona Mwana wa Mundu kaisa muukulungwa wake."

17 Pagaapite masu'ba sita bu'ka pa likowe li' Yesu aatweti Petili, Yakobi na Yoani nnunawe, ngayenda nabu panani ya kitu'mbi' kilaso, na kwo baabile kisabe. 2 Akwo, Yesu ngagalambuka ywoti nnu'ngi' yabe, kuminyo yake ngakung'alang'atyat kati lisu'ba na iwaloyake ngaipanga uu

kati bweya. 3 Popopo Musa na Elia ngabaapitya, ngababaa kabalongela nakwe. 4 Apo Petili ngammakia Yesu, "Bwana, inogebole tube pano! Mana upendile naasenga isewe itatu, simo sako, simo sa Musa na simo sa Elia." 5 Paabile balo kalongela ago, lyunde lyu ngalyawi'ki'lya, na lilobe ngaliyu'wanika bu'ka mulyunde lyo, "Aywo nga Mwana wangu' ywanimpendile, ywaninogeolelile. Mupi'kaniange!" 6 Banamasi' pabaayu'wine nyo, baatu'i pai' wakukama, ngabayogopa muno. 7 Lakini Yesu ngaayendelya na kwakunywa, kabaya, "Muysi'mange, kanemuyogope!" 8 Pabaloi kunani baamwenili mundu ywi'ngi' ila Yesu kisake. 9 Pabaabile kabaelya kukitu'mbi', Yesu ngaaking'indya, "Kanemummakie mundu makowe gamugabweni mpaka Mwana wa Mundu paayu'y'i'lwa bu'ka kuuwi'li." 10 Bu'kapo banamasi' ngabannaluya, "Mboni balimu ba salya babaya panga Kilisitu abile balo isa alongolya wi'ti' Elia?" 11 Yesu ngaayangwa, "Kakape, ipalikwa wi'ti' buya Elia li'nga bi'ka wiso makowe goti. 12 Lakini nimmakianga, Elia aisile nabembe baankwipwili, ila baampangi mwabaappendile. Mwana wa Mundu aaku'su'mbu'lwa nyinyonyo na bandu babalu'balu'." 13 Apo banamasi' ngabakwipwa panga aai kaabakia abali ya Yoani Ywabatisage. 14 Pabaikite palu' pa lipi'nga lya bandu, mundu yumo aannyyendeli Yesu, ngakilikita nnu'ngi' yake, 15 ngabaya, "Bwana, ummi'ki kiya mwana wangu! Mwanjaa aminya kyundaunda, na utamwe wo wendakunku'su'mbwa muno, ywembe atu'mbu'kyatu'mbu'kya pamwoto au mumasi". 16 Naatikunneta kwa banamasi' bako, lakini baakombwili kuntepwa." 17 Yesu ngayangwa, "Mwenga mwa lubelekwo lulau na Iwangali u'bi'lyा! Nilu'a tama na mwenga na kunkomeya mpaka pakubawi? Unnete mwana wako pano." 18 Bai, Yesu ngankalipyä aywo moka, naywembe ngammu'ka na yu'l'u' mwana, ngayu'yu'ki'lwa saa yi'yi'l'u'yi'lu'. 19 Bu'kapo banamasi' ngabannyyendelya Yesu paakisake, ngabannaluya, "Kwa mwanjaa buli twenga tukombwili kummi'nga yu'l'u' moka?" 20 Yesu ngaayangwa, "Kwa kitumbu sa imani yinu njene. Nimmakianga kakape, mana mwabaa na imani njene ata kati mbeyu ya nkongo wa aladali, mwaakombwa kukibakia kitu'mbi' si', 'Bu'ka pano uyende palu', nasembe kilu'e yenda. Ntu'pu' kili'be sosoti sasaakotoka kombolwa kasinu." 22 Banamasi' pabaabile pamope akwo Galilaya, Yesu aatikwabakia, "Mwana wa Mundu alu'a kamukiyiilwa mmoko ga bandu, 23 nabembe baamulaga, lakini lisu'ba lyenetatu ayu'y'i'lwa." Banamasi' baatinypa muno. 24 Pabaikite Kapernaumu, bandu babakongwa koli ya nyumba ya Nnu'ngu' bannyendeli Petili ngabannaluya, "Buli, mwalimu winu endali'paga koli?" 25 Petili ngayangwa "Elo, endali'paga." Bai Petili paayingi nnyumba

abi balo analongelali, Yesu ngannaluya, "Simoni, wenga wibona buli? Akulungwa ba dunia bakongwa koli bu'ka kwa kinyai? Kwa benekaya au kwa ageni?" 26 Petili ngayangwa, "Bu'ka kwa ageni." Yesu ngammakia, "Aya kumbe, benekaya bapalikwali. 27 Lakini li'nga kanetwausi, uyende kulitanda liku'l'u ukataikuli ndowana, wantole omba ywaalongolya kola, waumukwe nkano wake, na nkati waikolya mbanje ya koli. Waitole ukali'pe kwa twenga twabi'l'i."

18 Nsimu gu'l'u' banamasi' bannyendeli Yesu, ngabannaluya, "Nyai ywabile nku'l'u' muno muukulungwa wa kunani?" 2 Yesu ngaankema mwana yumo, ngaannyi'mi'ka pakatikati yabe, 3 ngabaya, "Kakape nimmakianga, mana mukotwiike galambuka no baa kati bana, mwayingyali katu muukulungwa wa kunani. 4 Ywoywoti ywaiulya kati mwana yu', aywo ngaywaalu'a panga nku'l'u' muukulungwa wa kunani. 5 Ywoywoti ywampokya mwana nnangu'ta kati yu' kwa lina lyangu', anipokya nenga." 6 "Ywoywoti ywaalu'a kumpanga yumo ywa bandu babanii'b'il'y'a kati mwana apange sambi, yapanga nantali kuntabya liwe lya lwaga paingo na kuntumbukiya mubaali. 7 Mwakibona mwenga mwabandu ba pa dunia yi'no kwa kitumbu so panga makowe gagapangya bandu bapange sambi. 8 "Manaitei luboko au lugu'l'u' ngalukupanga upange sambi, ulukate na kulutaikulya kuutalu na wenga. Nantali uyingi muukoto wangali luboko au lugu'l'u' kuliko kukutaikulya mumwoto wangayomoka ubile nago moko na magu'l'u. (aiōnios g166) 9 Na liyo lyako mana likupangite upange sambi, uliyokwe na kulitaikulya kuutalu na wenga. Nantali yako uyingi muukoto ubile na liyo limo, kulikoni taikulwa mumwoto wangayomoka ubile na minyo gab'i'l'i." (Geenna g1067) 10

"Mwili'ndi'le! Kane munsalawe yumo ywa bana asene ba. Nimmakianga, malaika babe akwo kunani babile nnu'ngi' ya Tati' bangu' masu'ba goti. 11 Kwa mwanjaas Mwana wa Mundu aaisi kwakosopolya babaobite. 12 Buli? Mundu mana abile na ngondolo mya yimo, na mana amwobiye yumo apanga buli? Aaleka balu' tisini na tisa kukitu'mbi' no yenda kumpala yu'l'u' yumo ywaaobite? 13 Mana ampatike, kakape nimmakianga ampulaikya ywo kuliko balu' tisini na tisa babilo nabo. 14 Na nyinyonyo, Tati' binu ba kunani bapendili ata yumo ywa bana asene ba aobe." 15 "Nnongogo mana akukosile, unnyendeli ukankwi'l'i ke mubile kisinu. Mana akuyu'wine wapanga umpatike nnongo wako. 16 Mana akani kukuyu'wa, untole mundu yumo au abi'l'i pamope na wenga, li'nga 'Kwa ukong'ondeli wa bandu abi'l'i au atatu kila iku'balo yabi'ki'lwa wiso,' kati mwagabay Maandiko Mapeleteu. 17 Mana akotwiike kwayu'wa bo, ulibakiye kanisa.

Na mana aaliyu'wali kanisa, na abe kwinu kati bandu bangali kuntanga Nnu'ngu' na alonga koli." 18 "Kakape nimmakianga, lyolyoti lyamwalitaba padunia lyapanga litabilwe kunani, na lyolyoti lyamwaliy'u'gu'ly'a padunia lyapanga liy'u'li'lwe kunani. 19 Kai' nimmakianga panga, abi'l'i' nkati yinu mana bayi'ki'tyaniye lu'ba likowe lyolyoti pano padunia, Tati' bangu' ba kunani baalu'a kumpanga likowe lyo. 20 Kwa mwanjaas popoti palu' pabakongolekana bandu abi'l'i' au atatu kwa lina lyangu', nenga nibile pakati yabe." 21 Bu'kao Petili ngannyendelya Yesu na kunnaluya, "Buli, nnongo wangu' mana anikosile ninsami pali'ng'a? Mala saba yendali'ngana?" 22 Yesu ngaanyangwa, "Nibayali mala saba bai, ila, ata saba mala sabini. 23 Kwa nyo, Ukulungwa wa Kunani ulandana na nkulungwa yumo ywaapalike kabwa isabu ya maleni ga atumisi bake. 24 Paatumbwi kabwa bai, ngaletelwa mundu yumo ywaabile na leni liku'l'u' muno lyosindwa mundu kului'pa. 25 Mundu ywo abileli na sosoti so li'pa, kwa nyo bwana wake aamulise api'mi'yi'lwe ywembe, nnyumbowe, bana bake na ili'be yoti yaabile nayo, li'nga lili'pi'lwe leni lyo. 26 Bai ntumisi ywo ngakilikitna nnu'ngi' yake kabaya, 'Nilu'ba unikomeye nanenga nalu'a kuli'pa lileni lyoti.' 27 Yu'l'u' bwana ngaammi'ky'a kiya, kunsamya li'l'u' leni na kunneka ayende kasake. 28 "Lakini ntumisi ywo ngabu'ka na kunkolya yumo ywa atumisi aine ywaannongage lileni lisene. Ngammoywa na kuntangya paingo kabaya, 'Uli'pe leni lyako!' 29 Aywo ntumisi nyine ngakilikitna kunnu'ba kabaya, 'Nikulu'ba unikomeye nanenga nalu'a kuli'pa.' 30 Lakini ywembe ayi'ki'tili, ila aammi'kite munyumba ya atabilwe mpaka palu' paali'pa li'l'u' leni. 31 "Bai, atumisi aine pabalibweni likowe lyo, baatiku'ku'l'i'ka muno, ngabayenda kummakia bwana wabe bu'kana na makowe go gagapitike. 32 Apo, yu'l'u' bwana aatikunkema aywo ntumisi, ngaammakia, 'Wenga wantumisi nnau muno! Waatinilu'ba, nanenga nganikusamya leni lyako lyoti. 33 Buli yali'nganili na wenga kummi'ky'a kiya ntumisi nnyino kati mwanikubi'ki kiya nenga?' 34 "Bai, bwana ywo aatusika muno, ngaampeleka kwa asikali aywo ntumisi apwatilwe mpaka paali'pa leni lyoti. 35 Na Tati' bangu' ba kunani baampangyanga nyinyonyo, manaitei yumo nkati yinu, ansamyali nnongowe kwa mwoyo wake woti."

19 Yesu paayomwi longela ago, aabu'i ku Galilaya yenda lwingo lwa ku Yudea kwiyi' ya libi'ndi' lya Yordani. 2 Bandu baingi baatikunki'ngama kwo, naywembe ngaatepw. 3 Bi'ngi' ba Mafalisayo baatikumwisilya, ngabannaluya kwa kumpi'ndi'ka, "Buli yendai'ki'ti'lwa mundu kumpeya talaka nnyumbowe kwa kitumbu sosoti?" 4 Yesu ngaayangwa, "Buli, munasomali mu Maandiko Mapeleteu panga Nnu'ngu'

ywaamumbite mundu bu'ka kwai'mbu', aampangite nnalu'me na nnwawa, 5 ngabaya, 'Kwa kitumbu si' nnalu'me alu'a kwaleka tati' bake na mau' bake no lu'mbanwa na nnyumbowe, na abo abi'l'i baapanga yi'ga yimo?' 6 Kwa ny, bembe abi'l'i li kai', ila yi'ga yimo. Bai, sakilu'mbaniye Nnu'ngu', mundu kane alekanganiye." 7 Lakini bembe ngabannaluya, "Tumbwe lelo mwanjaa buli Musa aamulise panga nnwawa apeyelwe talaka no lekelwa?" 8 Yesu ngaayangwa, "Musa aannyi'ki'tiye kwaleka akinayumbo binu kwa kitumbu sa unonopau wa myoyo yinu. Lakini bu'ka kwai'mbu' yaabileli ny. 9 Nanenga nimmakianga, ywoywoti ywaalu'a kunneka nnyumbowe, ila kwa mwanjaa ya upege, no kobeka nnwawa ywi'ngi" apanga ugoni." 10 Banamasi' bake ngabammakia, "Mana ipangite makowe ga nnalu'me na nnyumbowe nga ny, nantali kotoka kobeka." 11 Yesu ngaabakia, "Boti li babakombwa kulipokya liyi'gi'yo li', ila balu' bai babayaliwite na Nnu'ngu'. 12 Kwa mwanjaa kubile na itumbu yambone yo kotoka kobeka. Bi'ngi' kwa mwanjaa babelekwi awaambende, bi'ngi' bapangilwe na bandu babe awaambende, na bi'ngi' baamwile kobekali kwa kitumbu sa Ukulungwa wa Kunani. Ywakombwa kulipokya liyi'gi'yo li'no, alipoki." 13 Bu'kapo bandu ngabannetya Yesu bana anangu'ta li'nga aabi'ki moko na kwalu'bya. Lakini banamasi' bake ngabaakalipy. 14 Yesu ngabaya, "Mwaleke abo bana baise kasangu', wala kanemwakanikiye, kwa mwanjaa Ukulungwa wa Kunani ngawa bandu bababile kati bana ba." 15 Bai, ngaabi'kya moko, bu'kapo ngabu'ka pandu po. 16 Mundu yumo aamwisili Yesu, ngaannaluya, "Mwalimu, nipange kili'be saku' kinogau li'nga niupate ukoto wangayomoka?" (aiōnios g166) 17 Yesu ngammakia, "Mboni unilaluya bu'kana na likowe linogau? Yumo bai ywabile nnogau. Mana kaupala yingya muukoto wangayomoka, wikamwe amuli ya Nnu'ngu'." 18 Yu'l'u' mundu ngaannaluya, "Amuli yaku?" Yesu ngabaya, "Kaneubulage, kaneupange upege, kaneuyibe, kaneukong'ondeli ubu'su', 19 waisimu tati' bako na mau' bako, na umpende ywapapipi yako kati mwawipenda wamwene." 20 Aywo mwinsembe ngammakia, "Ago goti nigakamwile, nippu'ngu'kilwe muno na ki'li?" 21 Yesu ngammakia, "Mana upendi panga wantimya, uyende ukapi'mi'ye malu yako, ela yo waapei aki'ba, nawenga wabaa na amana kunani, bu'kapo uniki'ngame". 22 Aywo mwinsembe paayu'wine ago aayi'i kasake abile kanyopa kwa mwanjaa abile na mali yambone. 23 Yesu ngaabakia banamasi' bake, "Kakape nimmakianga, yapanga nonopa kwa tayili yingya muukulungwa wa kunani. 24 Kai' nimmakianga, yapanga kwani ngamia pi'ta pa lipoyo lya singano kuliko tayili yingya muukulungwa wa Nnu'ngu'." 25 Balu' banamasi' pabayu'wine go baatisangala, ngabannaluya, "Nyai lelo ywakombwa

kosopolelwa?" 26 Yesu ngaalola, ngabaya, "Kwa mundu likowe li' liwesekanikali, lakini kwa Nnu'ngu' makowe goti gendawesekana." 27 Bu'kapo Petili ngabaya, "Na twenga buli? Tugalei goti kukuki'ngama wenga, twaapata ki'l'i?" 28 Yesu ngaabakia, "Kakape nimmakianga, Mwana wa Mundu paalu'a tama pakiti'gu' sake kitukupu sa lenji mudunia yayambi', mwenga mwamuniki'ngime mwaatama mwiiti'gu' ku'mi na ibi'l'i kamwiukumu ngolo ku'mi na ibi'l'i' ya Isilaili. 29 Na kila mundu ywalei nyumba yake, mwasawe, nnu'mbu'we, tati', mau', bana, au migunda kwa kitumbu sa nenga aapokya mala mya no pi'ti'l'i'ki'na na aapata ukoto wangayomoka. (aiōnios g166) 30 Lakini baangi babalu'a baa alongoi baalu'a panga bansu'gu', na bansu'gu' bapanga alongoi."

20 "Ukulungwa wa Kunani ulandana na mundu mwene nng'unda ywaabu'i kindai' putiputi yenda kwayi'mi'ka apangakasi munng'unda wake. 2 Ngayi'ki'tyana nabo kwali'pa mbanje dinali yimo kwa lisu'ba, bu'kapo ngaapeleka munng'unda wake. 3 Payikite saa itatu kindai', ngayenda kai' kusoko, na kwakolya bandu bi'ngi' bayi'mi wangali panga kasi. 4 Ngaabakia, 'Namwenga, muyendange mukapange kasi munng'unda wangu', nanenga naalu'a kunn'i'pa aki yinu.' 5 Bai ngabayenda. Mwene nng'unda ngabu'ka kai' musaa sita, na saa tisa kai' ngapanga nyinyonyo. 6 Ata musaa ku'mi na moja kitamwiyo, ngabu'ka kai', ngaakolya bi'ngi' balo bayi'mi pasoko wangali kasi. Ngaalaluya, 'Mboni muiy'i'mi pano muntwekatu yoti yi'no wangali panga kasi?' 7 Ngabannyangwa, 'Kwa mwanjaa ntu'pu' mundu ywakutupeya kasi.' Naywembe ngaabakia, 'Na mwenga muyende mukapange kasi munng'unda wangu'.' 8 'Pakupilile, aywo mwene nng'unda ammakie mmi'ki wa mabi'ko gake, 'Waakeme apangakasi na wali'pe nkviso wabe. Utumbuli kwakema balu' ba kuundi'l'a, na uyomoli kwa balu' bawaalangoli kwayi'mi'ka.' 9 Bai, ngabaisa balu' babaapeyilwe kasi musaa ku'mi na moja kitamwiyo, ngabapokya kila mundu mbanje dinali yimo. 10 Balu' alongoi pabaikite, bakitage bapala peyelwa paku'l'u', lakini nabembe baapeyilwe kila mundu dinali yimo. 11 Pabapoki mbanje yabe, ngabatumbwa kunku'ku'l'i'kya yu'l'u' mwene nng'unda, 12 ngababaya, 'Aba bandu babakemilwe kukasi nsu'gu' yitu bapangite kasi kwa lisaa limo bai, nawenga wali'pite nsawani na twenga twatukomeyite tabu na lilumu lyoti lya muntwekatu?' 13 "Apo yu'l'u' bwana ngannyangwa yumo ywabe, 'Mbwigia, nakubonelali! Buli twayi'ki'tyani kukuli'pa dinali yimo?' 14 Utole aki yako, uyende. Nipendi kumpeya ayu' ywaisi nsu'gu' yi'yi'l'u'yi'lu' kati yanikupei wenga. 15 Buli, ntu'pu' aki yo tumya mali yangu' kati mwanipai? Au ubona bwigw kwa mwanjaa

nenga na nnoga mwoyo?" 16 Yesu ngayomolya kwo baya, "Kwa nyo, babaalu'a ba bansu'gu' baalu'a panga alongoi, na alongoi baalu'a panga bansu'gu'." 17 Yesu paabile mundi'la yenda ku Yelusalemu, ngaakema banamasi' bake ku'mi na abi'il'i pakisake, ngaabakia, 18 "Mupi'kani! Tuyenda ku Yelusalemu, na akwo Mwana wa Mundu alu'a kamukiyilwa kwa api'ndo ba dini na balimu ba salya, nabembe baalu'a kumuukumu kiwo. 19 Baalu'a kunkamukiya kwa bandu bangali Ayahudi li'nga asalangilwe, aku'mbu'lwe mikwasu no bambilwa, lakini lisu'ba lyenetatu aalu'a yu'yil'wa." 20 Apo, mau' babe bana ba Zebedayo, baamwisili Yesu pamope na bana bake. Ngakilikita nnu'ngi' yake, na kunnu'ba kili'be. 21 Yesu ngannaluya, "Upala namani?" Aywo mau' ngammakia, "Sonde, wayi'ki'ti'ye bana bangu' ba batame, yumo kummalyo na ywi'ngi' kunki'ya, muukulungwa wako." 22 Yesu ngayangwa, "Mwenga mutitangiteli lyamlilu'b'a. Buli, mwendakombwa nnywelya nnobo wa ngu'su'mbu' wa naalu'a nnywelya nenga?" Ngabayangwa, "Twendakombwa." 23 Yesu ngaabakia, "Kakape mwaalu'a kombwa nywelya nnobo wanaalu'a nywelya nenga, lakini tama kummalyo au kunki'ya wangu', alyo lyengo lyangu'l'i. Ila Tati' bangu' babi'i wiso lipala lio tama bandu bo baalu'a kwasawa." 24 Balu' banamasi' bi'ngi' ku'mi pabayu'wine go, ngabaausikya abo alongo abi'il'i. 25 Kwa nyo Yesu ngaakema na kwabakia, "Mutangite panga atawala ba bandu bangali Ayahudi batawala bandu babe kwa makakala, na api'ndo babe baalaya makakala gabe. 26 Lakini kwini mwenga, kaneibe nyo, ila ywapala panga nku'l'u' nkati yinu, apalikwa abe ntumisi winu, 27 na ywapala panga nnongoi nkati yinu, aapalikwa abe mmandi winu. 28 Kwa mwanjaa Mwana wa Mundu aaasili li'nga tumikilwa, ila tumikia no pi'ya bwu'mi wake ube mali'po ga kwakombwa bandu baingi li'nga bakosopolelw." 29 Yesu na banamasi' bake pabaabile kababu'ka ku kilambo sa Yeliko, lipi'nga liku'l'u' lya bandu lyaatikunki'ngama. 30 Bai, kwaai na kimbulibuli abi'il'i baatami mbwega ya ndi'la, na pabayu'wine panga Yesu aabile kapi'ta ngabau'b'u'ya lilobe, kababaya, "Bwana, Mwana wa Daudi, utubi'ki kiya!" 31 Li'l'u' lipi'nga lya bandu ngalyaakalipy na kwabakia batame liki. Lakini bembe ngabayongeya u'b'u'ya lilobe, kababaya, "Bwana, Mwana wa Daudi, utubi'ki kiya!" 32 Yesu ngayi'ma, kwakema na kwabakia, "Mupala nimpangi ki'li'?" 33 Ngabannyangwa, "Bwana, tulu'ba tepulwa minyo gitu." 34 Yesu ngaabi'kyia kiya, na kwakunywa minyo gabe, saa y'i'yil'u'yil'u' ngabalola, nabembe ngabanki'ngama.

21 Yesu na banamasi' bake pabaabile kabaegelya ku Yelusalemu no ika Bethfage ku Kitu'mbi' sa Minjaituni,

ngaatumba banamasi' bake abi'il'i', 2 ngaabakia, "Muyende mpaka kukilambo sakibile nnu'ngi' yinu, pamutumbwa yingya bai, mukammonna mbu'nda abile pamope na likinda lyake batabilwe. Mukaundwe na munileti pano'. 3 Mana mundu alu'a kunnaluya kitumbu, mwammakie, 'Bwana endakwapala,' naywembe popopo alu'a kunnyi'ki'ti'yanga." 4 Likowe li' lyaapangike li'nga galu' gagaabayilwe na nnondoli ywa Nnu'ngu' gatimi, 5 Mukibakie kilambo sa Sayuni, "Linga, nkulungwa wako endaisa! Ywembe ntu'lya na au'bwi'ke mbu'nda, na mwana wa mbu'nda." 6 Kwa nyo, balu' banamasi' ngabapanga kati mwababakiyiilwe. 7 Ngabanneta yu'l'u' mbu'nda na mwana wake, ngabatandika magu'bo panani ya abo mbu'nda abi'il'i', na Yesu ngatama panani ya ngu'bo. 8 Lipi'nga liku'l'u' lya bandu baatandike magu'bo gabe, na bi'ngi' baapalwi ndambi' ya mikongo no tandika musimbasimba. 9 Lipi'nga lya bandu babaalongolile na balu' babanki'ngime ngabau'b'u'ya lilobe, kababaya, "Lilumbo kwa Mwana wa Daudi! Ayaliwite aywo ywaisa kwa lina lya Bwana! Lilumbo kwa Nnu'ngu' kunani!" 10 Yesu paabile kayingya ku Yelusalemu, malango ga bandu pakilambo soti gaatiyelenganika, bandu ngabalaluyana, "Ayu' nga nyai?" 11 Kipi'nga sa bandu ngakibaya, "Ayu' nga nnondoli wa Nnu'ngu' Yesu, bu'ka Nasaleti kilambo sa ku Galilaya." 12 Bai, Yesu ngayingya munyumba ya Nnu'ngu', ngaabi'ngya panja bandu babaabile kabapi'mi'ya no pi'ma ili'be munyumba ya Nnu'ngu', ngapi'il'ngwana mesa ya balu' babaabile kabapunja mbanje, na iti'gu' ya balu' babaabile kabapi'mi'ya ngunda. 13 Ngaabakia, "landikilwe mu Maandiko Mapeleteu, 'Nyumba yangu' yaakemelwa nyumba ya salilya,' lakini mwenga muipanga ibe lipango lya apokonyoli." 14 Kimbulibuli na alemau bi'ngi' ngabannyendelya akwo kunyumba ya Nnu'ngu', nembe Yesu ngaatepwa. 15 Bai, api'ndo ba dini na balimu ba salya pabagabweni mangelongelo gaapangite Yesu, na bana pabaabile kabau'b'u'ya malobe gabe munyumba ya Nnu'ngu', kababaya, "Lilumbo kwa Mwana wa Daudi," ngabamusikya Yesu. 16 Kwa nyo ngabannaluya Yesu, "Buli, wendakugayu'wa gabagabaya bana?" Yesu ngayangwa, "Elo, nendayu'wa! Buli aga Maandiko munasomali? 'Kwa mikano ya bana anangu'ta na bana ilekeleke, wipatya lilumbo lyako.'" 17 Bai, ngaaleka no pitya panja ya kilambo yenda Betania, na akwo ngagonja. 18 Pammalau' yake kindai', Yesu paabile kaki'il'i'bu'kyia ku Yelusalemu, ngaminya njala. 19 Ngaubona ntini gumo mbwega ya ndi'la, ngauyendelya, lakini aukoli ntu'pu' itunda, ila maakapi sika. Bai ngaubakia, "Katu kaneupambike kai' itunda!" Na papalu'palu' wu'l'u' ntini ngauyu'ma. (aiōn g165) 20 Banamasi' pabaubweni, ngabasangala kababaya, "Kwa mwanjaa namani ntini wu'

uyu'mite kwa kiimuimu?" 21 Yesu ngaayangwa, "Kakape nimmakianga, mana mwapanga na imani wangali kyukala, mwawesa kai' kwo panga nya baili, ila ata mana mukibakie kitu'mbi' si', 'Yokoka ukaitumbukiye mubaali,' ilu'a pangika. 22 Na mana mubile na imani, sosoti samwaalu'a lu'ba kwa sala mwaalu'a pata." 23 Yesu payingi munyumba ya Nnu'ngu', ai kay'i'gana. Paabile kay'i'gana, api'ndo ba dini na api'ndo ba bandu ngabannaluya, "Upanga makowe ga kwa makakala ga nyai? Na nyai ywakupeile makakala ga?" 24 Yesu ngaayangwa, "Nanenga nilu'a kunnaluya liswali limo, mana muniyangwile, bai na nani naalu'a kummakia nipanga makowe ga kwa makakala ga nyai. 25 Buli Yoani aapatike kwa nyai makakala go batisa? Buli gaabu'i kunani au kwa bandu?" Lakini ngabalaluyana bene na bene kababaya, "Mana tubaite, 'Gaabu'i kunani,' Alu'a tulaluya, 'Buli mboni mwaamwu'b'ilili?' 26 Na mana tubaite, 'Gaabu'kite kwa bandu,' tuyogopa kipi'nga sa bandu, kwa mwanjaa boti bendayi'ki'tya panga Yoani nga nnondoli wa Nnu'ngu'." 27 Bai ngabannyangwa, "Tutangiteli." Naywembe ngaabakia, "Nanenga nyinyonyo nimmakiali panga nipanga makowe ga kwa makakala gaku". 28 "Mwenga mwibona buli? Mundu yumo aai na bana abi'l'i'. Ngammakia yu'lu' mwana mmele, 'Mwana wangu', li'no uyende ukapange kasi munng'unda wa minjabibu." 29 Yu'lu' mwinsembe ngammakia, 'Niyendali!' Lakini bu'ka po ngagalambwa maganio gake, ngayenda panga. 30 Bu'kapo yu'lu' tati' ngammakia mwana wake wenebi'l'i' nyinyonyo, naywembe ngayangwa, 'Eloo tati!' Lakini aayi'il'i. 31 Buli, ywaku' kati ya abi'l'i' ba ywapangite kati mwabapalage tati' babe?" Ngababaya, "Yu'lu' mwana mmele." Bai, Yesu ngaabakia, "Kakape nimmakianga, alonga koli na apege baalu'a kunnongolya yingya muukulungwa wa Nnu'ngu'. 32 Kwa mwanjaa Yoani aaishi kasinu kunnaya ndi'la ya aki yo lama, lakini mwenga mwaamwu'b'ilili, ila alonga koli na apege baatikumwu'b'ilya. Lakini mwenga ata pamwaagabweni ago goti mwagalambwikeli no u'bi'lya." 33 Yesu ngabaya, "Mupi'kani lukongo lwi'ngi". Mundu yumo mwene nyumba aali'mite nng'unda wa minjabibu, ngati'l'i'tya lubi'go, no tengenesa pandu po komangya minjabibu li'nga ipiye divai, no senga kisewe. Bu'kapo ngaakolisa ali'mi, no yabwa mwanja wa kunnii'ma wi'ngi'. 34 Pawikite nsimu wo una, aatumike atumisi bake kwa balu' ali'mi, li'nga bampei mauno gake. 35 Balu' ali'mi ngabaaboywa abo atumisi, yumo ngabanku'mbwa, ywi'ngi' ngabammulaga na ywi'ngi' ngabanku'mbwa maliwe mpaka waa. 36 Aywo mundu ngaatuma kai' atumisi bi'ngi', bambone kulikoni balu' alongoi. Balu' ali'mi ngabaapangya kai' nyinyonyo. 37 Kuundi'la, ngantuma mwana wake, kabaya, 'Ndangite

panga baalu'a kumwisimu mwana wangu'.' 38 Lakini balu' ali'mi pabamweni mwana wake, ngababakiana bene na bene, 'Ayu' nga nnisi, satummulage li'nga tuutole twenga ulisi wake!' 39 Bai, ngabammoywa na kumpiya panja ya wu'lu' nng'unda wa minjabibu, ngabammulaga. 40 "Kwa nyo, aywo mwene nng'unda wa minjabibu paalu'a isa, alu'a kwapanga namani abo ali'mi?" 41 Bembe ngabannyangwa, "Alu'a kwabulaga abo bandu alau pangali kiya, na wu'lu' nng'unda alu'a kwakolisa ali'mi bi'ngi' babaalu'a kumpeya mauno gake nsimu waupalikwa." 42 Apo Yesu ngaabakia, "Buli, munasomali likowe li' mu Maandiko Mapeleteu? Liwe lyabalikani asengi, nambi'yambi' lipangite liwe liku'l'u' lya pakitumembe. Bwana ngaywapangite likowe li', nalyembe nga lya ayabu muno kasitu!" 43 "Kwa nyo nimmakianga, Ukulungwa wa Nnu'ngu' walu'a bu'yilwa kasinu no peyelwa bandu bi'ngi' babaabeleya itunda yake." 44 Ywaatu'mbu'kya panani ya liwe li' alu'a ti'kwanika ipande ipande, na yu'lu' ywaatu'mbu'k'i'lwa, lyalu'a kuntimbinywa. 45 Api'ndo ba dini na Mafalisayo pabayu'wine ayo ngongo yake, ngabakwipwa panga, aabile kalongela makowe go bu'kana na bembe. 46 Kwa nyo, baabini pala kummoysiwa, lakini baayogwipwa bandu kwa mwanjaa bembe baau'b'il'i panga ywembe nnondoli ywa Nnu'ngu'.

22 Yesu ngayendelya longela na li'l'u' lipi'nga lya bandu kwa ngongo, kaabakia, 2 "Ukulungwa wa Kunani ulandana na nkulungwa yumo ywaampangi mwana wake si'l'i'ku'si'l'i'ku' ya lisengele. 3 Bai, ngaatuma atumisi bake kwakema balu' babaakkilwe isa kulisengele, lakini baatikana isa. 4 Ngaatuma kai' atumisi bi'ngi', kabaya, 'Mwabakie balu' babaakkilwe panga si'l'i'ku'si'l'i'ku' yangu' niyomwile bi'ka wiso, nisinjike ng'ombe na makinda gagaatike, baisange bai.' 5 Lakini balu' babaakkilwe baasitwikeli, ngabayenda kila mundu kundu kwake, yumo kunng'unda wake na ywi'ngi' kunsuluso wake, 6 na bi'ngi' ngabaaboywa balu' atumisi, ngabaapwi'wa, na kwabulaga. 7 Yu'lu' nkulungwa ngausika, aatumike asikali bake bakaabulage abo abulagi, no langamisa kilambo sabe kwa mwoto. 8 Bu'kapo ngaabakia atumisi bake, 'Si'l'i'ku'si'l'i'ku' ya lisengele ibi'kilwe wiso, lakini balu' babaakkilwe baapwaikei. 9 Bai, muyende pamalekano ga simbasimba, na boboti bamwaalu'a kwabona mwakemi baise kulisengele.' 10 Balu' atumisi ngabapita, yenda mumali'la, ngabaaleta bandu boti, anogau na alau. Nyumba ya lisengele ngaitwi'lya ageni. 11 "Nkulungwa paayingile li'nga kwabona ageni, ngammona mundu yumo aai anawalali ngu'bo ya lisengele. 12 Nkulungwa ngannaluya, 'Mbwiga, uyingi kitiki pano wangali wala ngu'bo ya lisengele?' Lakini ywembe annyangwili. 13 Apo nkulungwa ngaabakia atumisi bake,

'Muntabe magu'lu' na maboko, mukantaikuli panja palubi'ndu', akwo alu'a li'l a no yaga mino.' 14 Yesu ngayomolya kwo baya, 'Bandu babakokilwe bambone, lakini babasaulilwe asene.' 15 Bu'kapo, Mafalisayo ngabayenda sikisana li'nga bapate kunnyonja Yesu mumayi'gi'yo gake. 16 Bai, ngabaatuma apwasi babe pamope na bandu babaal'u'mbi'ne na kipi'nga sa Helode. Ngabannaluya, 'Mwalimu, tutangite panga wenga wa mundu wa kakape, na uyi'gana ndi'l a ya Nnu'ngu' kwa ukakape. Unnyogopali mundu ywoywoti kwa mwanjaa uyi'me wa mundu kili'be lili kasako. 17 Aya, utubakie mwawibona wenga, buli yendai'ki'ti'lwa au lili twenga li'pa koli kwa Kaisali?' 18 Lakini Yesu autangite ulau wababinie, ngaayangwa, 'Mwenga mwaanapiki, mwanjaa namani munipi'ndi'ka? 19 Munilaye mbanje yo li'pya koli.' Nabembe ngabannetya Iwela. 20 Naywembe ngaalaluya, 'Kuminyo ku' na lina li' lyaliandikilwe pa lya nyai?' 21 Ngabannyangwa, 'Ya Kaisali.' Bai Yesu ngaabakia, 'Mumpei Kaisali yaibile ya Kaisali, na ya Nnu'ngu' yaibile ya Nnu'ngu'.' 22 Pabayu'wine nyo, ngabasangala muno, ngabanneka Yesu no bu'ka. 23 Lisu'ba lyo bi'ngi' ba Masadukayo, bababaya panga awi'li baalu'a yu'kali, bannyendeli Yesu, 24 ngabammakia, 'Mwalimu, Musa aabaite panga, 'Mundu ywakobike mana awile wangali papa mwana, ipalikwa nnongo wake ankobeke aywo mau' nng'wi'l'i'kwa, li'nga ampapi nnongowe bana.' 25 Bai, pano pakasitu kwaabile na alongo saba. Yu'lu' nnongoi belekwa aatikobeka bu'kapo ngawaa pangali papa mwana, ngannekyaa nnunawe aywo nnwawa nng'wi'l'i'kwa. 26 Ngaipitya kai' nyinyonyo, kwa nnongo ywenebi'l'i', na ywenetatu mpaka ywa saba. 27 Bu'ka po waa abo alongo boti, ngawaa kai' na yu'lu' mau'. 28 Buli, lisu'ba lya awi'li pabaalu'a yu'ka, mau' yu' alu'a panga nnyumbowe nyai mwa balu' alongo saba? Kwa mwanjaa abo boti saba baankobike nnwawa ywo.' 29 Yesu ngaayangwa, 'Mwenga mukosea, kwa mwanjaa mugatangiteli Maandiko Mapeleteu wala uweso wa Nnu'ngu'. 30 Kwa mwanjaa awi'li pabaalu'a yu'ka baakobekali wala baaku'ndali, kati mwababile malaika ba kunani. 31 Lakini kwa uyu'ki wa awi'li, buli munasomali galu' gamwaabakiyilwe na Nnu'ngu'? Ammakie, 32 'Nenga na Nnu'ngu' ywa Bulaimu, Nnu'ngu' ywa Isaki na Nnu'ngu' ywa Yakobi.' Bai, ywembe Nnu'ngu' ywa awi'li lili, ila ywembe Nnu'ngu' ywa akotii.' 33 Si'ilu' kipi'nga sa bandu pasaayu'wine nnya, ngakisangala muno mayi'gano gake. 34 Mafalisayo pabayu'wine panga Yesu aatamike liki Masadukayo, Mafalisayo ngabakwembana pamope. 35 Yumo ywabe, ywaabile mwalimu wa salya, ngannaluya Yesu kwa kumpi'ndi'ka, kabaya, 36 'Mwalimu, amuli yaku' musalya yaibile ngu'lu' pi'ta yoti?' 37 Yesu

ngannyangwa, 'Umpende Bwana Nnu'ngu' wako kwa mwoyo wako woti, kwa loo yako yoti na kwa malango gako goti.' 38 Yi'no nga amuli yaibile ngu'lu', kai' nga nnongoi. 39 Na yenebi'l'i' ilandana na ayo, 'Umpende ywapapipi yako kati mwawipenda wenga wamwene.' 40 Salya yoti ya Musa na mayi'gano ga alondoli ibu'kana na amuli ibi'l'i' yi.' 41 Mafalisayo pabaabile kabakwembana pamope, Yesu ngaalaluya, 42 'Mugania buli bu'kana na Kilisitu? Ywembe mwana wa nyai?' Ngabannyangwa, 'Ywembe nga mwana wa Daudi.' 43 Yesu ngaabakia, 'Tumbwe, iwesekana buli Daudi mana alongoyilwe na Loo Mpeleteu ankema 'Bwana'? Kwa mwanjaa aabaite, 44 'Bwana Nnu'ngu' ammakie Bwana wangu', Utame kummalyo gangu', mpaka panaalu'a kwabi'ka andumu bako pai' ya magu'lu' gako.' 45 'Bai, Daudi ankema Kilisitu 'Bwana,' kwa nyo Kilisitu apangali mwana wake bai, ila Bwana wake kai', au lili?' 46 Bai, ntu'pu' ata mundu yumo ywakombwi yangwa kili'be, kai' tumbulya lisu'ba lyo ntu'pu' mundu ywaalowite kunnaluya liswali.

23 Bu'kapo Yesu ngakibakia kipi'nga sa bandu na banamasi' bake, 2 'Balimu ba salya na Mafalisayo baina uweso wo awanikia salya ya Musa, 3 kwa nyo, mugakamwe na kugakoleyaa galu' gabaalu'a kummakiangia. Lakini kanemukoleye iyendo yabe, kwa mwanjaa bakoleyali galu' gabagaala. 4 Bataba igombo ndopau na kwatwi'ka bandu mmapamba, lakini bene bo bakani ata pasene tu'ndu'bi'ya lukonji kwayangatia pu'twa. 5 Bembe bapanga makowe gabe goti li'nga babonekane na bandu. Bawala tusanduku twene maandiko ga salya pakibu'ngi' na mmoko, no wala nganju yene mipembo milaso kulikoni bandu bi'ngi'. 6 Bapendi tama pandu pa isima muiyambo no tama muiit'gu' ya nnu'ngi' munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu'. 7 Bapendi pangilwa abali kwa isima kusoko no kemelwa na bandu, 'Mwalimu.' 8 Lakini mwenga kanemuyi'ki'ti kemelwa, 'Mwalimu,' kwa mwanjaa mwenga mwabotii mwa alongo na Mwalimu winu yumo bai. 9 Nyinyonyo kanemunkeme mundu ywoywoti, 'tati', pano padunia, kwa mwanjaa Tati' binu bamoo bai bababile kunani. 10 Wala kanemukemelwe, 'Kolongosi,' kwa mwanjaa kolongosi winu nga yumo bai, naywembe nga Kilisitu. 11 Ywembe ywabile mpi'ndo kwinu apalikwa abe ntumisi winu. 12 Na ywoywoti ywaalu'a kwiu'bu'ya auluyilwa, na ywaalu'a kwiuluya alu'a u'bu'yi'lwa. 13 'Mwakibona mwenga mwa balimu ba salya na Mafalisayo mwa anapiki! Muuyigala nniango wa Ukulungwa wa Kunani. Mwenga mwabene muyingali nnyumba na ata balu' babapala Yingya mwendakwaibya.' 15 'Mwakibona mwenga mwa balimu ba salya na Mafalisayo, mwa anapiki! Muyabwa mwanja

wa kuutalu li'nga kumpata mwanamasi' yumo, lakini bu'ka pa kumpata, mumpanga abe mumwoto wangayomoka kulikoni mwenga. (Geenna g1067) 16 "Mwakibona mwenga mwa alongosi mbulibuli! Mwenga mubaya, 'Mundu mana alapite kwa Nyumba ya Nnu'ngu', kilapo sake kili'be lili, lakini mundu mana alapite kwa zaabu yayabile munyumba ya Nnu'ngu', aitabite kwa kilapo sake.' 17 Mwenga mwa kimbulibuli, mwalogeloge! Saku' sa ngama muno, maliwe gagaleta mbanje au yi'l'u' nyumba ya Nnu'ngu' yaipanga maliwe gagaleta mbanje gapange mapeletau? 18 Kai' mubaya ati' mundu mana alapite katambwa kibi'ki'lyo, kili'be lili, lakini mana alapite katambwa salaka yaibile kunani yake, aapalikwa timisa kilapo sake. 19 Mwenga mwakimbulibuli! Saku' sakibile sangama muno, yi'l'u' salaka au kibi'ki'lyo sakipangya ayo salaka ibe mbeletau? 20 Kwa nyo, mundu ywalapa kwa kibi'ki'lyo, alapa kwa aso kibi'ki'lyo na ili'be yoti yaibile panani yake. 21 Naywembe ywalapa kwa Nyumba ya Nnu'ngu', alapa kwa ayo Nyumba ya Nnu'ngu' na kwa aywo ywatama nkati yake. 22 Naywembe ywalapa kwa kunani, alapa kwa kiti'gu' sa lenji ya Nnu'ngu' na kwa ywembe ywatama panani ya kiti'gu' so. 23 "Mwakibona mwenga mwa balimu ba salya na Mafalisayo, mwa anapiki! Kwa mwanjaa mumpeya Nnu'ngu' saka ya ndakyo, lakini mugaleka makowe maku'l'u' ga salya, yani aki, kiya na imani. Yaapalikwe panga wi'ti' aga maku'l'u' ga salya pangali kugaleka ago gi'ngi". 24 Mwenga mwaalongosi mbulibuli! Mulopwa libembe mukinywo, lakini ngamia mwendakkumila. 25 "Mwakibona mwenga mwa balimu ba salya na Mafalisayo, mwa anapiki! Mugu'lwa nnobo na ibakuli kwa panja, lakini mukuleka nkati kwakutwi'li upokonyoli na matamano manyatau. 26 Wenga wa Falisayo mbulibuli! Ugu'lwe wi'ti' nnobo na kibakuli kwa nkati, na panja kwaala'u' baa kupeleteu. 27 "Mwakibona mwenga mwa balimu ba salya na Mafalisayo, mwaanapiki! Mulandana na masiko gagapakayilwe swakala, gembe gendanogeleya kwa panja, lakini nkati kutwi'li yupa ya awi'li na usapi wa kila lukolo. 28 Nga nyinyonyo na mwenga, panja mubonekana panga mwabandu anogau, lakini nkati yinu mutwi'li unapiki na ulau. 29 "Mwakibona mwenga Mafalisayo na balimu ba salya, mwa anapiki! Mwamusenga masiko ga alondoli ba Nnu'ngu' na kuganemeka masiko ga bene aki. 30 Na mwenga mubaya, 'Na twenga ikapangage tubile nsimu wa kiu'ku'l'u' bitu, tulu'e yi'ki'tyanali nabo mumakowe go bulaga alondoli ba Nnu'ngu'!' 31 Kwa nyo, mwikong'ondelya mwabene panga mwenga mwa lukolo lwa balu' babaabulige alondoli ba Nnu'ngu'. 32 Aya lelo, muyomoli li'l'u' lyengo lyabalitumbwi kiu'ku'l'u' binu! 33 Mwenga mwa lukolo lwa nng'ambo, mwaiyepabuli ukumu ya mwoto wangayomoka?

(Geenna g1067) 34 Kwa mwanjaa nya naatuma kwinu alondoli ba Nnu'ngu' na bene ikima na balimu. Bi'ngi' babe mulu'a kwabulaga na kwabamba, na bi'ngi' babe mulu'a kwamesa mikwasu mumayumba ginu ga kunnu'ba Nnu'ngu', na kwaaka bu'ka ku kilambo simo mpaka kukilambo si'ngi'. 35 Kwa nyo yi'l'u' myai ya bene aki yaiyitanike pano padunia, tumbulya Abeli ywaai mwene aki, mpaka myai ya Zakalia mwana wa Balakia ywamummulige pakati ya papeleteu munyumba ya Nnu'ngu' na pakib'i'ki'lyo, myai yabe yoti yaalu'a kummi'kyo lukoolo. 36 Kakape nimmakianga, makowe aga goti gaalu'a pangika kwa lubelekwo lu'no. 37 "Yelusalemu! Ee Yelusalemu! Wabulaga alondoli ba Nnu'ngu' na kwaku'mbwa maliwe balu' babatumilwe kasako! Pali'nga panipalite kwakongolya bana bako pamope, kati mu'l'u' ngu'ku' mwaakongolya bana bake pai' ya mapapayo gake, lakini waapaili. 38 Lingulya nambi'yambi', nyumba yinu iyu'kite kyame. 39 Kwa mwanjaa nimmakianga, tumbulya nambi'yambi' mwalu'a nibonali kai' mpaka pamwaalu'a baya, 'Ayaliwite ayu' ywaisa kwa lina lya Bwana."

24 Yesu ngapita munyumba ya Nnu'ngu', na paabile kabu'ka banamasi' bake ngabannyyendelya li'nga kunnaya uku'l'u' wa mayumba ga Nnu'ngu'. 2 Lakini Yesu ngaabakia, "Buli, mwendakugabona aga goti? Kakape nimmakianga, lyaigalalati liwe limo panani ya li'ngi', goti gaalu'a sengemwanilwa." 3 Yesu paabile atami pa Kitu'mbi' sa Minjaituni, banamasi' bake ngabannyyendelya pakisake, ngabannaluya, "Tubakia makowe ga galu'a pitya pakubawi? Mwasu waku' wawaalu'a tulaya kwo isa kwako na kuundi'la ya dunia?" (aiōn g165) 4 Yesu ngaayangwa, "Mwili'ndi'le mwakane kongelwa na mundu. 5 Kwa mwanjaa bandu bambone baalu'a isa kwa lina lyangu', kababaya, 'Nenga nga Kilisitu,' Nabembe baalu'a kwakonga bandu bambone. 6 Mulu'a yu'wa makowe ga ngondo na mayu'yu'to gake, lakini kanemwayogope. Kwa mwanjaa aga goti gapalikwa pitya, lakini kuundi'la yake balo. 7 Kwa mwanjaa nni'ma gumo waalu'a ku'mbwana na nni'ma wi'ngi', ukulungwa gumo waalu'a ku'mbwana na ukulungwa wi'ngi'. Na pandu mbali'mbali' paalu'a baa njala na ntikotiko wa bwi'. 8 Aga goti gaalu'a panga kati mwalutumbwa lwu'ngu' lwo papa mwana. 9 "Bu'kapo bandu baalu'a kumpiya li'nga mupate ngu'su'mbu' no bulagilwa, na bandu boti baalu'a kunsukya kwa kitumbu sa lina lyangu'. 10 Kai' bandu bambone baalu'a kwileka imani yabe, baalu'a songyana bene na bene no sukyana. 11 Baalu'a pitya alondoli bambone ba ubu'su', nabembe baalu'a kwakonga bandu baingi. 12 Kwa mwanjaa yo yolokana kwa ulau, upendo wa bandu baingi

waapu'ngwa. 13 Lakini ywaalu'a komeya mpaka kuundi'l'a ngaywaalu'a kosopolelwa. 14 Yi'no abali ya Ukulungwa wa Nnu'ngu' yaalu'a alilwa mudunia yoti kati ukong'ondeli kwa mili'ma yoti. Apo ngapapaalu'a isa kuundi'l'a ya dunia. 15 "Kwa nyo, mwalu'u kibona kili'be sakisukwa Nnu'ngu' na sakileta usapu kiy'i'mi pandu papeleteu kati mwaabaite nnondoli ywa Nnu'ngu' Danieli, (Ywasoma na atange). 16 Bai, pamwakibona, babaalu'a baa ku Yudea baabutuki mutiu'mbi'. 17 Ywabile panani ya mwagala wa nyumba yake, kaneauluke tola kili'be sosoti nnyumba yake. 18 Na mundu ywabile munng'unda kaneabuye kasake tola ngu'bo yake. 19 Mumasu'ba go, baakibona balu' akina mau' atopelwa na babayongeya! 20 Munnu'be Nnu'ngu' li'nga butuka kwinu kanekwabee nsimu wa mbepo au lisu'ba lya Sabato. 21 Kwa mwanjaa nsimu wo kwaalu'a baa na siki ngu'l' nayembe inapityali bu'ka umbilwa kwa dunia mpaka nambi'yambi', na wala yaapityali kai'. 22 Ikapangage Nnu'ngu' akotwike pu'ngu'ya masu'ba go, ntu'pu' ata mundu yumo ywapalage kosopolelwa. Lakini kwa kitumbu sa balu' babasaulliwe, masu'ba go gapu'ngu'yilwe. 23 "Nsimu wo manaitei mundu ywoywoti ammakie, 'Lingulya, Kilisitu abile pano,' au 'Abile palu,' kanemwamwu'b'il'i. 24 Kwa mwanjaa baalu'a pitya Kikilisitu ba ubu'su' na alondoli ba ubu'su', baalu'a panga myanju miku'l'u' na mangelongelo go kombwa kwaobeya bandu, kai' ata kwakonga balu' babasaulliwe na Nnu'ngu'. 25 Pi'kania, niyomwile kunkwi'l'ka gabile balo pitya. 26 Bai, mana bammakiangite, 'Lingulya, ai kulubele,' kanemuyende, au mana abaite 'Lingulya ayu'bite nnyumba,' kanemwau'b'il'i. 27 Kwa mwanjaa yapanga kati mwaibeyulya njai bu'ka kumbwani no bonekana mpaka kundondi, ngamwayapanga isa kwake Mwana wa Mundu. 28 Tai bakongolekana palu' paubile ntwi. 29 "Bu'ka pa siki ya masu'ba galu', lisu'ba lyagubikilwa na lubi'ndu', mwei waalu'a piyali bweya, ndondwa yaalu'a tu'mbu'ka bu'ka kumaunde, makakala go goti ga kunani galu'a tikatika. 30 Bu'kapo mwasu wa Mwana wa Mundu waalu'a bonekana kumaunde, na apo makabilila goti mudunia gaalu'a lombola muno kummona Mwana wa Mundu kaisa kunani ya maunde, mwene makakala na utukupu wambone. 31 Naywembe aautuma malaika bake bene matalumbeta gagayu'wanika muno, li'nga baakongwe bandu baasawile Nnu'ngu' bu'ka mumbande nsese ya dunia, bu'ka kuundi'l'a wu' wa kunani mpaka kuundi'l'a wu'. 32 "Bai, bu'kana na mikongo, mutangite panga ndambi' paitumbwa ipuka no piya maakapi, ngapamutanga nsimu wo una wendaegelya. 33 Nga nyinyonyo na mwenga pamwaalu'a gabona makowe ga goti kagapangika, mwatange panga ai pipi nnu'ngi'. 34 Kakape nimmakianga, lubelekwo lu'no

lwaapi'tali pangali pitya makowe ago goti. 35 Kunani na dunia kwaalu'a pi'ta, lakini mayi'gi'yo gangu' katu gaalu'a pi'tali. 36 "Lakini bu'kana na lisu'ba na saa yi'l'u' ntu'pu' ywatangite, ata malaika bababile kunani wala Mwana, ila Tati' kisake bai. 37 Kati mwayaabile nsimu wa Nuu, ngamwayapanga nsimu wo isa kwake Mwana wa Mundu. 38 Papi na masu'ba galu' ga nkukulo nku'l'u', bandu bendelya no nywa, bendekobeka no ku'nda, mpaka paliikite lisu'ba li'l'u' Nuu paayingi musafina. 39 Nabembe baatangiteli lyolyoti mpaka wu'l'u' nkukulo nku'l'u' pawaapitile na kwakumba boti. Na nyo ngamwayapanga paaisa Mwana wa Mundu. 40 Wakati wo bandu abi'l'i baalu'a baa munng'unda, yumo alu'a tolelwa na ywi'ngi' lekelwa. 41 Alwawa abi'l'i baalu'a panga kabayaga pamope, yumo alu'a tolelwa na ywi'ngi' alu'a lekelwa. 42 Bai, mukeleke, kwa mwanjaa mutangiteli lisu'ba lyaku' lyaalu'a isa Bwana winu. 43 Lakini muku'mbu'ki likowe li', kenda mwene nyumba atangite lisu'ba lyo isa mwii, alu'e keleka, na wala alu'e kwilekali nyumba yake iyingililwe. 44 Kwa nyo, na mwenga mutame wiso, kwa mwanjaa mutangiteli saa yaaisa Mwana wa Mundu." 45 Yesu ngayendelya baya, "Nga ywaku' ntumisi ywau'b'il'i ka na mwene malango? Ywembe bwana wake ami'i kwayi'mi'l'i ka atumisi bi'ngi' munyumba yake, li'nga aapei ilyo yabe kwa saa yaipalikwa. 46 Nantali ntumisi yu'l'u', bwana wake paalu'a buyangana alu'a kunkolya kapanga kati mwatumilwe. 47 Kakape nimmakianga, bwana wake alu'a kummi'ka ntumisi ywo abe nnyi'mi'l'i ki wa mali yake yoti. 48 Lakini mana ntumisi ywo nnau, naywembe aaibakia pamoyo wake panga, 'Bwana wangu' alu'a si'l'i'ya buya,' 49 naywembe ngatumbwa kwaku'mbwaa atumisi aine no tumbwa lya no nywa pamope na babalobya, 50 bai, bwana wa ntumisi ywo alu'a isa lisu'ba lyangapi'kanilya na saa yangatanganikwa, 51 Alu'a kumbwatyata paku'l'u' na kummi'ka likundi limo na anapiki. Akwo kwaalu'a ba na kili'lo no yaga mino.

25 "Nsimu wo, Ukuungwa wa Kunani waalu'a landana na ai'nja ku'mi babaatweti imuli yabe yenda kunn'i'nda mwene lisengele. 2 Batano baai alogeloge na batano baai bene malango. 3 Balu' alogeloge baatweti imuli yabe lakini baapu'twili mauta go yongeya. 4 Lakini balu' bene malango baatweti imuli yabe na mauta go yongeya muyombo. 5 Kwa mwanjaa mwene lisengele aasi'l'i'ye isa, boti ngalwaapi'tya lugono no gonja. 6 Lakini payiilkite meku ngakubaa na ndu'ti, 'Lingulyange, mwene lisengele endaisa, mupitange panja mukampoki!' 7 Apo balu' ai'nja boti ngabayumuka no bi'ka wiso imuli yabe. 8 Balu' alogeloge ngabaabakia balu' bene malango, 'Tulu'ba mutupu'ngu'l'i

mauta ginu, kwa mwanjaa imuli yitu yendaimika.' 9 Lakini balu' bene malango ngabaayangwa, 'Mauta gatubile nago gatuli'nganali twenga na mwenga! Nantali muyende kuliluka, mukapi'me,' 10 Balu' alogeloge pabaabile kabayenda pi'ma mauta, mwene lisengele ngaisa. Balu' batano babaabi'kite wiso ngabai'ngya pamope naywembe mus'i'ku'si'li'ku' ya lisengele. Bu'kapo niango ngauyigalilwa. 11 Pasu'gu', balu' bi'ngi' ngabaika no tumbwa kema, 'Bwana! Bwana! Utuyu'gu'li niango!' 12 Lakini mwene lisengele ngayangwa, 'Kakape nimmakianga, nintangiteli mwenga.'" 13 Bu'kapo Yesu ngabaya, "Mukelekange, kwa mwanjaa mutangiteli lisu'ba wala saa." 14 "Nsimu wo waalu'a panga kati mundu yumo ywapalage yabwa mwanja, ngaakema atumisi bake na kwakamukiya mali yake. 15 Aampei kila mundu kati mwawesa, yumo aampei mbanje ela tano, ywi'ngi' ela ibi'li', na ywi'ngi' ela yimo, bu'kapo ngayabwa mwanja. 16 Pangali si'li'ya, yu'l'u' ywaapeyiwe mbanje ela tano ngaipangya nsuluso, ngaibeleya yi'ngi' tano kai'. 17 Yu'l'u' ywaapeyiwe mbanje ela ibi'li', ngaipangya nyinyonyo, ngaibeleya yi'ngi' ibi'li'. 18 Lakini yu'l'u' ywaapeyiwe mbanje ela yimo ngayenda kwii'mbya pa'i' li'nga kwiya yi'l'u' mbanje ya bwana wake. 19 "Pagapite masu'ba maangi, yu'l'u' bwana ywa balu' atumisi ngakili'bu'ka no panga nabo isabu. 20 Yu'l'u' ntumisi ywaapokile mbanje ela tano ngaisa, ngaleta tano yi'ngi' yaabeliye. Ngabaya, 'Bwana, wabi'i kasangu' mbanje tano, lingulya, nibeliye yi'ngi' tano kai'.' 21 Bwana wake ngammakia, 'Unogiye muno, ntumisi nnogau na wauu'b'ilike! Wau'b'ilike kwa makowe masene, nilu'a kubi'ka ube wanniyi'mi'li'ki wa makowe maku'l'u'. Isa sonapusike pamope na bwana wako.' 22 "Yu'l'u' mwene mbanje ela ibi'li', nembe ngaisa ngabaya, 'Bwana, wabi'i kasangu' mbanje ela ibi'li', lingulya, nibeliye yi'ngi' ibi'li'.' 23 Bwana wake ngammakia, 'Unogiye, wantumisi nnogau na wauu'b'ilike. Wau'b'ilike kwa makowe masene, nanenga nilu'a kupanga ube wanniyi'mi'li'ki wa makowe maku'l'u'. Isa sonapusike pamope na bwana wako.' 24 "Bu'kapo yu'l'u' ntumisi ywaapoki mbanje ela yimo ngaisa no baya, 'Bwana, natangite panga wenga wa nnonopau, uuna pangali panda, ukumba pangali misa mbeyu. 25 Kwa nyo naatiyogopa, nganiyenda kwiiya mbanje yako mubwi'. Bai, ayi' nga mali yako, utole.' 26 "Bwana wake ngayangwa, 'Wenga wa ntumisi nnau na nkata! Waatangite panga niuna pangali panda na nikumba pangali misa mbeyu. 27 Bai, upalikwage bi'ka mbanje yangu' kwa bababeleya, li'nga paniki'li'bu'ka nitole yangu' na yi'l'u' yaibelie. 28 Bai, mumpokonyewe ayo mbanje yabile nayo, mumpei yu'l'u' mwene mbanje ela ku'mi. 29 Kwa mwanjaa kila mundu ywabile na kili'be alu'a yongeyelwa si'ngi', lakini mundu ywangali kili'be ata si'l'u'

sabile naso, saatolelw. 30 Na kwa ayu' ntumisi ywangali pwaika, muntaikuli panja kulubi'ndu! Akwo kwaalu'a panga kili'lo no yaga mino.' 31 "Nsimu wa Mwana wa Mundu paalu'a isa mu utukupu wake na malaika boti babile pamope nakwe, apo alu'a tama panani ya kitig'u' sake sa lenji kitukupu. 32 Bandu ba mili'ma yoti baalu'a kongolekana nnu'ngi' yake, naywembe alu'a kwabaganiya kati nsungi mwaabaganiya ngondolo na mbwi. 33 Alu'a kwabi'ka ngondolo kuluboko lwa mmalyo na mbwi kuluboko lwa nki'ya. 34 "Apo Nkulungwa ngaalu'a kwabakia balu' bababile kuluboko lwa mmalyo, 'Mwisange mwenga mwamuyaliwit na Tati' bangu', muyingi muukulungwa wamwaabi'kilwe wiso tangu' umbilwa kwa dunia. 35 Kwa mwanjaa panaaminyike njala, mwanipei kilyo, panaaminyike nnyota, mwanipei masi', panaai na nng'eni, mwanikemi kasinu, 36 panaai na buula, ngamuniwalika, panaai na ntamwe, ngamuisa kunibu'bu'ya, panaai muutabilwe, na mwenga ngamuisa kunityangilya.' 37 Apo balu' bandu anogau ngapabalua kunnyangwa, 'Bwana, pakubawi patukubweni ubile na njala na twenga ngatukupeya kilyo, au ubile na nnyota, na twenga ngatukupeya masi' go nywa? 38 Kai' pakubawi patukubweni ubile wa nng'eni ngatukukemya kasitu, au ubile na buula, ngatukualika? 39 Au pakubawi patukubweni ubile wa ntamwe au ubile muutabilwe, ngatuisa kukulingulya?' 40 Nkulungwa alu'a yangwa, 'Kakape nimmakianga, kwa kila kili'be samumpangi yumo ywa aba alongo bangu' bangali isimilwa, mwaanipangi nenga.' 41 'Bu'kapo alu'a kwabakia balu' ba kuluboko lwa nki'ya, 'Mubu'ke kasangu', mwenga mwamukosite lasi kwa Nhu'ngu', muyende mumwoto wangali yomoka waubi'kilwe wiso kwa Ibilisi na malaika bake. (aiōnios g166) 42 Kwa mwanjaa panaabile na njala, mwanipeili kilyo, panaabile na nnyota, mwanipeili masi' go nywa, 43 panaabile na nng'eni mwenga mwaniwalikeli ngu'bo, na panaabile na buula mwenga mwaniwalikeli ngu'bo, na panaabile na ntamwe na muutabilwe mwenga mwaaisili kunilingulya. 44 "Apo nabembe ngabaalu'a yangwa, 'Bwana pakubawi patukubweni ubile na njala au nnyota, ubile wa nng'eni au ubile na buula, ubile wa ntamwe au ubile muutabilwe, na twenga ngatukotoka kukuyangatiya?' 45 Naywembe ngaayangwa, 'Kakape nimmakianga, kila kili'be samwaakan kumpangya yumo ywa aba bangali isimilwa, mwaakan kunipangya nenga.' 46 Bai, aba baalu'a yenda kungu'su'mbu' yangayomoka, lakini balu' bene aki baalu'a yingya muukoto wangayomoka." (aiōnios g166)

26 Yesu paayomwi longela ago goti, ngaabakia banamas'i' bake, 2 "Mutangite panga bu'ka pa masu'ba gabii'li'

kwaalu'a baa na si'l'i'ku'si'l'i'ku' ya Pasika. Lisu'ba lyo Mwana wa Mundu alu'a songewa li'nga abambilwe." 3 Nsimu wo, api'ndo ba dini na api'ndo ba bandu baatikwembana pamope munyumba ya mpi'ndo nku'l'u' wa dini ywakemelwa Kayafa. 4 Ngabasikisana ndi'l'a ya kummouya Yesu kwa kinunu na kummulaga. 5 Lakini ngababaya, "Likowe li' kanelipangike lisu'ba lya si'l'i'ku'si'l'i'ku', kwa akane pitya puyo kwa bandu." 6 Yesu paabile Betania munyumba ya Simoni, mwene matana. 7 Pabaabile nnyumba kabalya ayingi nnwawa yumo, abile na supa ya liwe yene mauta ga bei ngu'l'u'. Ngagamiminia muntwe wa Yesu. 8 Banamasi' bake pabagabweni go ngabausika, ngababaya, "Kwa mwanjaa namani anyamanie mali kati yi'? 9 Mauta ga gakapi'mi'yi'lwa kwa bei ngu'l'u', na mbanje ye kwapeya aki'ba." 10 Yesu paakwipwi gabaganiyage, ngaabakia, "Kwa mwanjaa namani mumwauya mau' yu'? Ywembe anipangile likowe linannoga. 11 Aki'ba mobile nabo masu'ba goti, lakini nenga naabali na mwenga masu'ba goti. 12 Ayu' mau' animimini mauta ganannungya muyi'ga yangu' li'nga kwibi'ka wiso yi'ga yangu' kwo sikilwa. 13 Kakape nimmakianga, pandu popoti palu' mudunia yi'no kwayaalilwa abali inannoga yi', likowe li' lyalipangite mau' yu' lyalu'a tambulwa kwa kunku'mbu'kya ywembe." 14 Bu'kapo Yuda Isikalioti, yumo ywa balu' banamasi' ku'mi na abi'll', ngayenda kwa api'ndo ba dini 15 na kwalaluya, "Mulu'a nipeya ki'li' mana nimmi'i Yesu mumaboko ginu?" Ngabammalangya ipande salasini ya mbanje. 16 Bu'ka lisu'ba lyo, Yuda aabile kapala lipala lya kunsongya Yesu. 17 Lisu'ba lyo tumbulya si'l'i'ku'si'l'i'ku' ya Makati Gangalul'a, banamasi' bannyendeli Yesu, ngabannaluya, "Kilyo sa Pasika upala tukakubi'ki wiso kwaku?" 18 Ywembe ngayangwa, "Muyende kukilambo kwa mundu nsi'si', mukammakie, 'Mwalimu abaya, Lisu'ba lyangu' liegelile, nenga na banamasi' bangu' tupala panga ngu'mbu'ku'mbu' ya Pasika munyumba yako." 19 Kwa nyo, banamasi' ngabapanga kati mwababakiyilwe na Yesu, ngabaibi'ka wiso Pasika. 20 Pakupilile, Yesu ngatama pamesa pamope na banamasi' bake ku'mi na abi'lli'. 21 Pabaabile kabalya, Yesu ngabaya, "Kakape nimmakianga, yumo mukipi'nga sinu alu'a nisongya." 22 Banamasi' ngabanyopa muno, ngabatumbwa kunnaluya yumo yumo, "Bwana, nengali, au lili?" 23 Yesu ngaabakia, "Ywasuyite likati pamope nanenga mukibakuli, ngayawaal'a nisongya. 24 Mwana wa Mundu ayenda kati mu'l'u' Maandiko Mapeleteu mwagabaya, lakini akibona yu'l'u' mundu ywaal'a kunsongya! Ilu'e panga nantali mundu ywo akakotoka belekwa." 25 Yuda yu'l'u' ywaapalage kunsongya Yesu ngalaluya, "Mwalimu! Nengali, au lili?" Yesu ngannyangwa,

"Wenga wamwene ngawaubaya." 26 Pabaabile kabalya, Yesu ngatola likati, ngasukulu Nnu'ngu', ngalimetwana na kwapeya banamasi' bake kabaya, "Mutole mulye, yi'no nga yi'ga yangu." 27 Bu'kapo ngatola nnobo wa divai no sukulu kabaya, "Munywelyange mwaboti munnobo gu'no. 28 Kwa mwanjaa yi'no nga myai yangu' yaikangamaya lilagano, iyitanika kwa kitumbu sa bandu baingi li'nga kwabu'ki'ya sambi. 29 Lakini nimmakianga, naainywalii kai' divai ya njabibu mpaka lisu'ba li'l'u' lyanainywa yayambi' pamope na mwenga mu ukulungwa wa Tati' bangu." 30 Bu'ka po yi'mba mwambo, ngababu'ka yenda mu Kitu'mbi' sa Minjaituni. 31 Bu'kapo Yesu ngaabakia, "Kilo sa li'no, mwenga mwaboti mwalu'a nileka nenga, kwa mwanjaa Maandiko Mapeleteu gabaya, 'Naalu'a kunku'mbwa nsungi, na kipi'nga sa ngondolo saalu'a baganika.' 32 Lakini bu'ka pa uyu'ki wangu', naalu'a kunnongolya yenda ku Galilaya." 33 Petili ngammakia Yesu, "Ata mana boti baalu'a kuleka wenga, katu nenga nikulekali." 34 Yesu ngannyangwa, "Kakape nikubakia, li'no kilo kapala bi'ka njogolo, waalu'a nikana mala itatu." 35 Petili ngammakia, "Ata mana kanipalikwa waa pamope na we, katu naalu'a kukanali." Na balu' banamasi' aine ngababaya nyinyonyo. 36 Bu'kapo Yesu ngayenda pamope na banamasi' bake mpaka ku kyat'i sakikemelwa Getisemanu, ngaabakia, "Mutame pa, nanenga niyenda palu'ngi' nikalu'be." 37 Ngantola Petili na balu' bana abi'lli' ba Zebedayo, apo ngatumbwya nyopa no auka. 38 Apo ngaabakia, "Mwoyo wangu' utwi'li manyingipalo, ata pipi no waa. Mutame pano li'nga mukeleke pamope nanenga." 39 Bai, ngayenda nnu'ngi' pasene, ngatu'l'a ukukama, ngalu'ba kabaya, "Mwa Tati' bangu', mana iwesekine nnobo gu' wa ngu'su'mbu' munibu'ki'ye, lakini kaneipange kati mwaniplala nengali, ila mwamupala mwa Tati'." 40 Ngaayendela balu' banamasi' bake, ngaakolya bagonjike. Ngammakia Petili, "Mukombwili keleka pamope nanenga ata kwa lisaa limo? 41 Mukeleke na mulu'be li'nga mwaakane Yingya mumapayilwo, kwa mwanjaa, loo yinu ipala panga makowe manogau, lakini yi'ga yinu nga kigopi." 42 Ngayenda kai' pampanda pabi'lli' no lu'ba, "Mwa Tati', manaitei nnobo gu' ukombwali pi'ta kuutulu nanenga wangali kuunywelya, bai gamupala gapangike." 43 Ngaayendela kai', ngaakolya bagonjike, kwa mwanjaaj minyo gabe gaatopilwe na lugono. 44 Bai, ngaaleka, ngayenda kai' lu'ba pampanda patatu kabwi'l'i'gi'ya baya gagalu'galu'. 45 Bu'kapo ngaayendela balu' banamasi' bake ngaabakia, "Buli, balo mukagonja no pu'mu'lya? Lingulyange! Saa itimile, na Mwana wa Mundu alu'a kamukiyilwa kwa bandu bene sambi. 46 Muyumuke, tubu'ke. Lingulyange! Yu'l'u' ywanisongya endaisa." 47 Yesu

paabile anayomwali longela nabo Yuda, yumo ywa balu' ku'mi na abi'il'i, ngaika pamope na kipi'nga kiku'l'u sa bandu bene mapanga na mandolonga babaatumilwe na api'ndo ba dini na api'ndo ba bandu. 48 Aywo ywapalage kunsongya Yesu, aabile aayomwile kwapeya abo bandu mwasu kabaya, "Yu'l'u ywanannonia ngaywembe, mummooye." 49 Bai, Yuda paamwegeli Yesu na kumpanga abali kabaya, "Abali, Mwalimu," ngannonia. 50 Yesu ngammakia, "Mbwigwa, upange si'l'u soisilile." Apo balu' bandu ngabaisa, ngabammooywa Yesu, na kuntaba. 51 Yumo ywa balu' babaabile pamope na Yesu ngasolomwa lipanga lyake, nganku'mbwaa ntumisi ywa mpi'ndo ywa dini, na kunkata lisikilo. 52 Apo Yesu ngammakia, "Ki'l'i'bu'ya lipanga lyako mulupata lwake, kwa mwanjaa boti babatumya lipanga, baalu'a waa kwa lipanga. 53 Buli, Utangiteli panga niwesa kwalu'ba Tati' bangu', nabembe bawesa nileyta saa yi'y'i noyi'no ipi'nga yaipi'ta ku'mi na ibi'il'i ya malaika kuniyangatia? 54 Nipapangage nyo, galu'e timya buli Maandiko Mapeleteu gagabaya panga amo ngamwaipalikwa ba?" 55 Bu'kao Yesu ngakabakia kipi'nga sa bandu babaaisi kummooywa, "Buli, mwisi kuniboywa kwa mapanga na mandolonga, baya kwake kati nenga nampokonyoli? Kila lisu'ba naabile munyumba ya Nnu'ngu' kaniyi'gana, na mwenga mwaniboywili! 56 Lakini aga goti gapangike li'nga maandiko mapeleteu ga alondoli ba Nnu'ngu' gatimi." Bu'kao banamasii boti ngabanneka no butuka. 57 Bai, balu' babammooywi Yesu ngabampeleka kwa Kayafa, mpi'ndo ywa dini, pandu po baakongolekine balimu ba salya na api'ndo ba bandu. 58 Petili nganki'ngama Yesu kwa kuutalu mpaka kulua lwa mpi'ndo ywa dini, ngayingya nnyumba pamope na ali'ndi'li li'nga apate kugabona makowe gagalu'a pitya. 59 Bai, api'ndo ba dini na Balasa Liku'l'u lya Ayahudi lyoti ngabapala ukong'ondeli wa ubu'su' bu'kana na Yesu li'nga bapate kummulaga, 60 lakini baapatikeli likowe lyolyoti, pamope no panga baaisi akong'ondeli baingi ba ubu'su'. Kuundi'la ngabaisa akong'ondeli abi'il'i ba ubu'su', 61 no baya, "Mundu yu' aabaite panga, 'Nendakombwa kwisengwana nyumba ya Nnu'ngu', na kwisenga kwa masu'ba gatatu." 62 Bu'kao mpi'ndo ywa dini ngayi'ma na kummakia Yesu, "Buli, uyangwali kili'be? Bandu ba bakong'ondelya ki'l'i' bu'kana na wenga?" 63 Lakini Yesu ngatama liki. Mpi'ndo wa dini ngammakia, "Ulape kwa lina lya Nnu'ngu' ywabile nkoti panga ulu'a kutubakia kweli. Buli, wenga wa Kilisitu, Mwana wa Nnu'ngu?" 64 Yesu ngammakia, "Wenga ngaulongei. Lakini nimmakianga, tumbulya nambi'yambi' mwalu'a kummona Mwana wa Mundu atami kummalyo ga yu'l'u Bwana Mwene Makakala, kauluka bu'ka kumaunde ga kunani." 65 Apo mpi'ndo ywa dini ngapapwana magu'bo

gake no baya, "Atikupulu! Tupala ukong'ondeli wi'ngi' kai? Linga, nambi'yambi' mwenga muyu'wine ayo kupulu yake. 66 Mwenga mwibona buli?" Bembe ngabannyangwa, "Apalikwa waa!" 67 Bu'kao ngabammunia mmata kuminyo, ngabanku'mbwaa ngondi, na bi'ngi' baabile kabanku'mbwaa mapande, 68 kababaya, "Wenga wa Kilisitu, ummaye nyai ywakuku'mbwile!" 69 Petili atami panja muluwa. Ntumisi yumo nnwawa ngannyendelya na kummakia, "Wenga waabile pamope na Yesu ywa ku Galilaya." 70 Petili ngakana nnu'ngi' ya boti babaabile palu', kabaya, "Ndangiteli ata lyo baya." 71 Paabile paniango kaapita, ntumisi ywi'ngi' nnwawa ngammaona, ngaabakia balu' babaabile palu', "Mundu yu' abile pamope na Yesu ywa ku Nasaleti." 72 Petili ngakana kai' kwa kilapo, kabaya, "Nintangiteli mundu yu'!" 73 Bu'ka pa masaa masene, balu' babaayi'mi palu' bannyendeli Petili, ngabammakia, "Kakape wenga ngawa yumo ywabe, kwa mwanjaa nnongelo wako ukupanga utanganikwe." 74 Apo Petili ngatumbwa kwilani no lapa kabaya, "Nintangiteli mundu yu'!" Papalu'palu' njogolo ngabi'ka. 75 Petili ngaku'mbu'kya mayi'gi'yo galu' gaabakiyilwe na Yesu, "Li'no, kilo kapala bi'ka njogolo, waalu'a nikana mala itatu." Bai ngapita panja, ngali'la kwa lwu'ngu' muno.

27 Pakusile, api'ndo ba dini boti na api'ndo ba bandu baatisikisana li'nga bapate ndi'la ya kummulaga Yesu. 2 Ngabantaba pingwi, ngabantola na kunkamukiya kwa Pilato, mpi'ndo ywa nko. 3 Apo Yuda ywembe ngaywaansongile Yesu, paabweni panga bayomwile kumuukumu Yesu, ngayuta no ki'l'i'bu'ya ipande yoti salasini ya mbanje yaapeyilwe na alongosi ba api'ndo ba dini na api'ndo ba bandu. 4 Ngabaya, "Ngosite kwa kumpiya mundu yu' ywngali likosa abulagilwe." Lakini bembe ngababaya, "Likowe lio litu twenga lili, alyo lyako wamwene!" 5 Bai, Yuda ngaitaikulya yi'l'u ipande ya mbanje munyumba ya Nnu'ngu', naywembe ngayenda kwiku'ngi'la. 6 Api'ndo ba dini ngabatondwa yi'l'u ipande ya mbanje, kababaya, "Mbanje yi' ipwaikali bi'ka mulisanduku lya mabi'ko ga munyumba ya Nnu'ngu', kwa mwanjaa mbanje yi' ipatikine kwa ndi'la yo bulagilwa mundu." 7 Bai, bu'ka po sikisana, ngabaamwa tumya mbanje yi'l'u kwo pi'ma Nng'unda wa Bwiba, li'nga waapange nng'unda wo sikya ageni. 8 Kwa ny, mpaka li'no nng'unda wo ukemelwa Nng'unda wa Myai. 9 Kwa ny, mayi'gi'yo ga nnondoli ywa Nnu'ngu' Yelemia ngagatimya, "Baatweti ipande salasini ya mbanje, bu'kana na bei yayaabi'kilwe na bandu ba Isilaili, bu'kana na ywembe, 10 ngabapi'ma nng'unda wo bwiba, kati mu'l'u' Bwana mwaanilagile." 11 Yesu ngabannyi'mi'ka nnu'ngi' ya mpi'ndo ywa nko,

ngannaluya, "Buli wenga ngawa Nkulungwa wa Ayahudi?" Yesu ngammakia, "Wenga ngawaubaya." 12 Lakini api'ndo ba dini na api'ndo pabaabile kabansitaka, aayangwili kili'be. 13 Kwa nyo Pilato ngannaluya, "Buli uyu'wali makowe aga goti gabakusitaka?" 14 Lakini Yesu aayangwili ata kili'be simo, ata aywo mpi'ndo ywa nkao ngasangala muno. 15 Kila nsimu wa si'l'ku'si'l'ku' ya Pasika, mpi'ndo ywa nkao aai na mimu ya kwayu'gu'lya Ayahudi ntabilwe yumo ywabampala. 16 Pamasu'ba go kwaabile na ntabilwe ywaayu'wanike muno, lina lyake Balaba. 17 Kwa nyo bandu pabaakongolekine, Pilato ngaalaluya, "Mupala ninnyu'gu'li ywaku' muabi'l'i' ba, Balaba au Yesu ywakemelwa Kilisitu?" 18 Aabaite nyo kwa mwanjaajaa aatangite panga baankamukiye Yesu kasake kwa kitumbu sa bwigu bai. 19 Pilato paabile atami pakiti'gu' sa ukumu, nnyumbowe ngampelekyu abali panga, "Kaneube na likowe lyolyoti kwa mundu yu' ywangali kipi'l'i', kwa mwanjaajaa li'no nipatiike ngu'su'mbu' muno mumaloto kwa kitumbu sa mundu yu'." 20 Lakini api'ndo ba dini na api'ndo ngabaasopa bandu panga balu'be Balaba ayu'gu'l'i'lwe, na Yesu abulagilwe. 21 Mpi'ndo wa nkao ngaalaluya, "Mupala ninnyu'gu'li ywaku' mwa abi'l'i' ba?" Ngabannyangwa, "Balabal!" 22 Pilato ngaalaluya, "Bai, nipange buli kwa ayu' Yesu ywakemelwa Kilisitu?" Boti ngabayangwa, "Abambilwe!" 23 Pilato ngagaluya, "Kwa kitumbu saku? Apangite likosa lyaku?" Lakini bembe ngabayongeya panga ndu'ti, kababaya, "Abambilwe!" 24 Pilato paibweni akombwali panga likowe lyolyoti na puyo yendeyongekeya, ngatola masi' no uluwa maboko gake nnu'ngi' ya bandu boti, kabaya, "Nenga lawama ntu'pu' kwa kiwo sa mundu yu', myai yake yalu'a baa kwinu mwabene." 25 Bandu boti ngababaya, "Myai yake na ibe kasitu na kwa bana bitu!" 26 Apo Pilato ngaayu'gu'ly'a Balaba bu'ka munyumba ya atabilwe, no bu'ka pakunku'bata Yesu mikwasu, ngampiya abambilwe. 27 Bu'kapo asikali ba mpi'ndo ywa nkao ngabampeleka Yesu kunyumba ya liwali, na kipi'nga sabe soti ngakikongolekana, kunti'l'i'ta. 28 Ngabammula ngu'bo yake na kunng'walika nganju ya lukanda lwa sambalau. 29 Ngabalu'ka kapiya ya mimimwa, ngabang'walika muntwe. Ngabammi'ky'a nnai muluboko lwake lwammalyo, no kilikita nnu'ngi' yake kabansalanga kwo baya, "Ukayumuka, nkulungwa wa Ayahudi!" 30 Ngabammunia mmata, no tola wu'l'u' nnai, ngabanku'mbu'ly'a nawo muntwe. 31 Bu'ka pakunsalanga, ngabammula yi'l'u' nganju, ngabang'walika nganju yake, bu'kapo ngabampeleka li'nga kummamba. 32 Pabaabile kabayenda, ngabankolya mundu yumo lina lyake Simoni, mwenekaya wa Kulene, ngabanni'ndi'l'i'ya aupu'twe wu'l'u' nsalaba wa Yesu. 33 Pabaaikite pandu papakemelwa Golgotha, lombolya Pandu

pa Lipakala lya Ntwe. 34 Apo ngabampeya Yesu divai yaiyangabanike na kikaa li'nga anywe, lakini paipayite, ngakana nywa. 35 Pabayomwi kummamba, ngababagana ngu'bo yake kwa kwipangya mpumbe. 36 Bu'kapo ngabatama na kunni'ndi'l'a. 37 Panani ya ntwe wake ngababi'ka maandiko gagabaya kitumbu so sitakilwa kwake gagaandikilwe, "Ayu' Yesu, nga Nkulungwa wa Ayahudi." 38 Apokonyoli abi'l'i' baabambilwe pamope nakwe, yumo kunki'ya na ywi'ngi' kummallyo. 39 Bandu babaabile kabapi'ta palu' ngabampwi'wa ku'no kabatikatika mitwe yabe kwa kunsalawa, 40 kababaya, "Wenga! Ka ngawipunage kobaya, uwesa kwisengwana nyumba ya Nnu'ngu' na kwisenga kwa masu'ba gatatu? Nambi'yambi' wikosopoli wamwene! Mana kakape ngawa Mwana wa Nnu'ngu', uluka munsalaba!" 41 Nyinyonyo na api'ndo ba dini pamope na balimu ba salya na api'ndo ba bandu baatikunsalanga, kababaya, 42 "Aakosopoli bi'ngi', lakini kwikosopolya mwene akombwali! Ati' ywembe nga nkulungwa wa Ayahudi! Nambi'yambi' aulu'ke munsalaba li'nga na twani tumwu'bil'i. 43 Ywembe aamwu'bil'i Nnu'ngu' no baya ati' nga Mwana wa Nnu'ngu', bai, Nnu'ngu' ankosopoli mana ampendile." 44 Nyinyonyo na balu' babaabambilwe pamope nakwe baatikupwi'wa. 45 Tumbulya saa sita mutwekati mpaka musaa tisa, lubi'ndu' lwawi'ki'l'i nni'ma woti. 46 Musaa tisa Yesu ngakemelya kwa lilobe liku'l'u', "Eli, Eli, lema sabakitani?" Lombolya "Nnu'ngu' wangu', Nnu'ngu' wangu', mboni utenileka?" 47 Lakini bandu babaayi'mi palu' pabayu'wine nyo, ngababaya, "Ankema Elia." 48 Popopo yumo ywabe ngabutuka yenda tola sifongo, ngasuya mukasiki, na kwibi'ka munnai li'nga kumpeya Yesu anywe. 49 Bi'ngi' ngababaya, "Bai, munneke, tulole mana aywo Elia alu'a isa kunkosopolya." 50 Bai, Yesu ngali'l'a kai' kwa lilobe liku'l'u' no yomoka. 51 Na saa yi'yi'lu'yi'lu' panjia ya nyumba ya Nnu'ngu' yapapwike ipande ibi'l'i, tumbulya kunani mpaka pai'. Nnendemo wa nni'ma ngaupitya na mipi'mbi' yaatipuanika, 52 masiko ngagaumukuka na bandu bambone babawile bayi'ki'tilwe na Nnu'ngu', ngabayu'yi'lwa, 53 ngabapita mumasiko, no bu'ka po yu'ka kwa Yesu, ngabayingya mu Yelusalemu, ngababonekana na bandu bambone. 54 Bai, yu'l'u' mpi'ndo ywa asikali pamope na balu' babaabile kabanni'ndi'l'a Yesu pabaubweni nnendemo wa bwi' na galu' makowe gagapitile, ngabayogopa muno, no baya, "Kakape mundu yu' aabile Mwana wa Nnu'ngu'!" 55 Pandu po paabile na alwawa bambone babaammi'ngi'yage Yesu na kuntu mikia. Alwawa bo, baayi'mi kuutalu kabalingulya goti gagaabile kagapangika. 56 Nkati yabe baabile Malia Makatalena, Malia mau' babe Yakobi na Yusupu, pamope na mau' babe bana ba Zebedayo. 57 Paiikite kitamwiyo,

ngaisa mundu yumo tayili mwenekaya wa Alimataya, lina lyake Yusupu. Naywembe aai mwanamasi' wa Yesu. 58 Ngannyendelya Pilato li'nga kunnu'ba ntwi wa Yesu. Pilato ngaamulisa apeyelwe. 59 Yusupu ngautola wu'l'u' ntwi, ngaubilingilya musanda yaipeletike, 60 ngaubi'ka nkati ya lisiko lyake lyayambi' lyaaaliyimbite mumpi'mbi'. Bu'kao ngayigala nniango wa lisiko kwo imbilikiya live liku'l'u', na kwibu'kyo. 61 Malia Makatalena na yu'l'u' Malia ywi'ngi' baabile batami kabalinga kulisiko. 62 Pammalau' yake, lyaaai lisu'ba lyaliegelyage bi'ka wiso Sabato, Api'ndo ba dini na Mafalisayo ngabannyendelya Pilato 63 no baya, "Bwana, tuku'mbu'kile panga yu'l'u' nkongi paabile balo mwu'mi aabaite, 'Masu'ba gatatu bu'ka po waa kwangu', naalu'a yu'ka.' 64 Kwa nyo uamulise lisiko lili'ndi'li we mpaka lisu'ba lyenetatu, li'nga banamasi' bake baakane yiba yi'ga yake na kwabakia bandu panga ateyu'ka. Ubu'su' wu'no wa kuundi'la waalu'a nyata muno kulikoni wu'l'u' waulongolole." 65 Pilato ngaabakia, "Mutole asikali, mukali'ndi'le lisiko kati mwamuwesa mwabene." 66 Kwa nyo ngabayenda na ali'ndi'li, li'nga kulili'ndi'la lisiko, ngabayi'ya muhuli mu li'l'u' liwe no bi'ka asikali kwa uli'ndi'li nku'l'u'.

28 Bu'ka pa Sabato lisu'ba lya jumapili kindai' bulabula, Malia Makatalena na yu'l'u' Malia ywi'ngi', baayi'i kulilingulya lisiko. 2 Imukya, ngakupitya nnendemo nku'l'u' wa bwi', na malaika wa Bwana ngauluka bu'ka kunani, ngaliimbiliya pambwega li'l'u' live na kulitanya. 3 Kuminyo ya aywo malaika kwaabilie kati njai, na magu'bo gake gaabile mauu muno. 4 Balu' ali'ndi'li ba lisiko baatiyogopa muno, ngabalendema no baa kati baatiwaa. 5 Yu'l'u' malaika ngaabakia balu' alwawa, "Kanemuyogope, kwa mwanjaa nitangite panga mumpala Yesu ywaabambilwe. 6 Ntu'pu' pano, kwa mwanjaa ayu'kite kati mu'l'u' mwaabaite. Mwisange samulole pandu pabang'onjike. 7 Bai, tuyende kiyu'ngu'ya mukaabakie banamasi' bake, 'Ayu'kite bu'ka kuuwi'li, naywembe alu'a kunnongolya yenda ku Galilaya. Akwo ngamwaalu'a kummona.' Aya, niyomwile kummakia." 8 Abo alwawa ngabapita kiyu'ngu'ya mulisiko, babi na bwoga na pulaa ngu'l'u', ngababutuka yenda kwabakia banamasi' bake abali yo. 9 Popopo, ngabakwembana na Yesu, ngabaya, "Mukayumuka." Balu' alwawa ngabamwegelelya na kunkamwa magu'l'u' gake, ngabankilikitya. 10 Bu'kao Yesu ngaabakia, "Kanemuyogope! Muyende mukaabakie alongo bangu' bayende ku Galilaya, na akwo bakanibona." 11 Balu' alwawa pabaabilie kabayenda, bi'ngi' ba ali'ndi'li ba li'l'u' lisiko, baayi'i kukilambo kwapeya abali api'ndo ba dini bu'kana na makowe goti gagaapitike. 12 Bai, ngabakwembana

na api'ndo ba dini pamope na api'ndo ba bandu no yi'ki'tyana. Ngabaapeya balu' asikali mbanje yambone, 13 kabaaking'indya kababaya, "Mwenga mwabaye nya, 'Banamasi' bake baaisi kilo twenga tugonjike, ngabannyiba.' 14 Na mpi'ndo ywa nkoa mana aayu'a abali yi', twenga twaalua longela nakwe na kummu'ya kyukala, li'nga mwenga mwaakane pata tabu." 15 Kwa nyo balu' ali'ndi'li ngabatola yi'l'u' mbanje, no panga kati mwabayi'ganilwe. Abali yo ngaiyu'wanika kwa Ayahudi mpaka li'no. 16 Balu' banamasi' ku'mi na yumo ngabayenda ku Galilaya kukitu'mbi' saalagile Yesu. 17 Nabembe pabaamweni ngabankilikitya, lakini bi'ngi' babe baabi na kyukala nakwe. 18 Yesu ngaisa papipi nabo, na kwabakia, "Nipeyilwe utawala woti wa kunani na padunia. 19 Bai, mwayendeli bandu boti li'nga bapate panga banamasi' bangu', na kwabatisa kwa lina lya Tati', na Mwana na Loo Mpeleteu, 20 Mwayi'gane kugayu'wa makowe goti ganinnagile mwenga. Na mutange panga nenga nibile pamope na mwenga masu'ba goti, ata kuundi'la ya dunia." (aiōn g165)

Maluko

1

Pano nga paitumbwa abali inannoga ya Yesu Kilisitu, Mwana wa Nnu'ngu'. 2 Yaatumbwu kati mwaiandikilwe mukitabu sa nnondoli ywa Nnu'ngu' Isaya. "Nnu'ngu' aatibaya, 'Lola, nintuma ntumisi wangu' akulongoli, ywaalu'a kubi'kya wiso ndi'la yako.' 3 Lilobe lya mundu liyu'wanika kulupu'ngu'ti, 'Mummi'ki wiso Bwana ndi'la yake, mugolwe simbasimba yake.'" 4 Yoani Ywabatisage aabonekine kulupu'ngu'ti, ngaala panga bandu banng'alambuki Nnu'ngu' no batisilwa li'nga basamilwe masambi gabe. 5 Bandu bu'ka ku nni'ma wa Yudea yoti na benekaya boti ba ku Yelusalemu baatikunyendelya, ngabaungama masambi gabe, naywembe ngaabatisa mulibi'ndi' lya Jordani. 6 Yoani aabile aweti ngu'bo yaitengenesilwe kwa mandenga ga ngamia na lunga lwa liki'ngo. Kilyo sake saai njige na busi wa mmwit. 7 Naywembe aatiala kabaya, "Bu'ka pangu", aaisa mwene makakala kulikoni nenga, ata ne nipwaikali lita undwa ngoi ya ilatu yake. 8 Nenga nimmatisa kwa masi', lakini ywembe alu'a kummatisa kwa Loo Mpeleteu." 9 Masu'ba go, Yesu aaisi bu'ka ku Nasaleti kunkoa wa Galilaya, ngabatisilwa na Yoani mulib'i'ndi' lya Jordani. 10 Paapitike mumasi' bai, ngaakubona kunani kupuwanike na Loo Mpeleteu kamuulukya panani yake kati ngunda. 11 Lilobe ngaliyu'wanika bu'ka kunani, "Wenga nga wa Mwana wangu' wanikupendile, ninogelilwe nawenga." 12 Popopo Loo Mpeleteu ngannongoya ayende kulupu'ngu'ti, 13 ngatama kwo masu'ba alubaini kapayilwa na Ibilisi. Aabile kwo pamope na inyama ya mmwit, nabembe malaika ngababaa kabantumikia. 14 Yoani paabile muutabilwe, Yesu aayi'ki Galilaya ala abali inannoga ya Nnu'ngu' kabaya, 15 "Nsimu wawalondolilwe utimile, na Ukulungwa wa Nnu'ngu' wegelile. Munng'alambuki Nnu'ngu' na kwiu'bi'lya abali inannoga!" 16 Yesu paabile kapi'ta mbwega ya litanda liku'l'lya ku Galilaya, aabweni alobi abi'li' Simoni na Andelea nnunawe kabaloba ombo kwa lupi'l'i'i. 17 Yesu ngaabakia, "Mungi'ngame nane nalu'a kumpanga mwaalobi ba bandu." 18 Popopo ngabaileka mbi'l'i'i'yabe na kunki'ngama. 19 Paayi' nnu'ngi' pasene aabweni Yakobi na Yoani, bana ba Zebedayo. Nabembe baai mungalaba kabangoeya mbi'l'i'i'yabe. 20 Popopo Yesu ngaakema, nabembe ngabaaleka tati' babe mungalaba pamope na apangakasi na kunki'ngama. 21 Ngabaika kukilambo sa Kapernaumu, na palyaaikite lisu'ba lya Sabato, Yesu ayingi munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' no tumbwa yi'gana. 22 Bandu boti pabannyu'wine baatisangala muno kwa may'gano gake, mwanjaa aayi'gineli kati balimu ba salya ya Musa, ila kati ntawala. 23 Popopo mu'l'u'

munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' ngapitya mundu mwene moka katu'ndu'bi'ya lilobe, 24 "Uble na ki'l'i' na twenga, wenga wa Yesu wa ku Nasaleti? Buli, wisi? Nikutangite wenga wanyai. Wenga nga wa Mpeleteu wa Nnu'ngu!" 25 Yesu ngaankalipyia yu'l'u' moka kabaya, "Ndu'ti! Ummu'ke mundu yu'." 26 Bai, aywo moka ngaantikatika mundu ywo, bu'kapo ngali'la kwa lilobe liku'l', ngammu'ka. 27 Bandu boti baatisangala, ngabalaluyana, "Aga nga makowe gani? Buli, nga may'gano gayambi? Mundu yu' abi na amuli yo amulisa ata moka, nagembe gendakunyuu'wa!" 28 Abali ya Yesu ngaiyu'wanika kwa kiyu'ngu'ya mu Galilaya yoti. 29 Ngabapita munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' no yenda ntawalia mpaka kasabe ki Simoni na Andelea, Yakobi na Yoani baayi' pamope nabo. 30 Bai, mau' yumo, nkiwe Simoni aai pakindanda kaminya oma ngali'. Yesu paikite bai, ngabammakia abali yo. 31 Yesu ngannyendelya aywo mau' na kunkamwa luboko, ngantu'ndu'bi'ya. Yi'l'u' oma ngayu'yu'ki'l'wa, ngatumbwa kwatumikia. 32 Kitamwiyo, lisu'ba paliswikite, ngabannetya Yesu atamwe boti na bandu babaalobi moka. 33 Bandu boti ba kilambo si'l'u' ngabakongolekana paniango. 34 Naywembe Yesu ngaatepwu bandu bambone babaabile na matamwe mbali'mbal', agabi'ngite moka maingi. Lakini aagayi'ki'tiyeli longela kili'be kwa mwanjaa baai bantangite panga ywembe nga nyai. 35 Pammalau' yake bulabula, Yesu aatiyumuka no bu'ka yenda pandu pakiyi'ki'ya li'nga sali. 36 Simoni na aine ngabayenda kumpala. 37 Pabankolle, ngabammakia, "Bandu boti bendakupala." 38 Yesu ngaabakia, "Tubu'ke kuilambo yi'ngi' ya papipi nikaale kwo kai', kwa mwanjaa niisi kwa kitumbu so." 39 Bai, ngayenda kila pandu akwo ku Galilaya kaala mumayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu' no bi'nga moka. 40 Mundu yumo mwene matana annyendeli Yesu, ngakilikita, ngannu'ba, "Mana upendile, wendakombwa kunitepwa li'nga nipeleteke!" 41 Yesu ngammi'kyia kiya, ngagolwa luboko lwake, ngankunywa na kummakia, "Mbalu upeleteke." 42 Popopo mundu ywo ngayu'yu'ki'l'wa galu' matana, naywembe ngapeleteka. 43 Bu'kapo Yesu ngankwi'l'ka abu'ke kiyu'ngu'ya kwa kummakia, 44 "Pi'kania, kaneummakie mundu ywoywotwi likowe li'no. Ila uyende ukailaye kwa mpi'ndo ywa dini na ukapiye salaka kwo peleteka kwako, kati mwaamulise Musa kong'ondelya panga utepulilwe." 45 Lakini aywo mundu ngayenda no tumbwa bambia makowe go kila pandu no bayu makowe gambone. Kwa nyo, Yesu akombwili kai' yingya mukilambo sosoti mpu'la, aapalikwe tama panja pandu pakiyi'ki'ya. Ata nyo, bandu ngabannyendelya bu'ka kila lwingo.

2 Bu'ka pa masu'ba nsi'si', Yesu aki'il'i bu'ki ku Kapernaumu, bandu ngabayu'wa panga aabile pakaya. **2** Bandu bambone ngabakongolekana palu', tumbulya nnyumba mpaka paniango. Yesu paabile kaalya mayi'gi'yo ga Nnu'ngu', **3** bandu nsese bannetike mundu yumo ywatombolwike abile mpu'tu'lwa mulikai. **4** Kwa kitumbu sa uyolou wa bandu, bakombwili kumpeleka papipi na Yesu. Bai, ngabaotwa mwagalala wawaabible panani ya Yesu. Pabaabible bapatike lipala, ngabamweleya aywo mundu. **5** Yesu paabweni imani yabe ngangamau, ngammakia yu'l'u mundu ywatombolwike, "Mwana wangu", usamilwe masambi gako." **6** Bi'ngi' ba balimu ba salya ya Musa babaabible batami palu' ngabagania mumyoyo yabe, **7** "Akombwabuli baya nyo? Ankupulu Nnu'ngu! Ntu'pu' mundu ywakombwa samya sambi ila Nnu'ngu' kisake." **8** Popopo Yesu ngakwipwa maganiyo gabe, ngaabakia, "Mboni mugania nyo mumyoyo yinu? **9** Nga lyaku' lyalibile kwani muno, kummakia mundu yu' ywatombolwike, 'Usamilwe masambi gako,' au kummakia, 'Uyi'me! Utote likai lyako uthange?' **10** Bai, mbala mutange panga Mwana wa Mundu abile na utawala wa kwasanya bandu sambi padunia." Apo ngammakia aywo mundu ywatombolwike, **11** "Nikubakia uyi'me, utote likai lyako uyende kasako!" **12** Popopo, bandu boti baabile kabannola aywo mundu mwayi'ma, tola likai lyake no bu'ka. Boti ngabasangala na kunkwi'ya Nnu'ngu' kababaya, "Tunalibonali likowe kati li'no." **13** Yesu ayi'i kai' mbwega ya litanda liku'l'u lya Galilaya. Lipi'nga lya bandu ngalinniyendelya, naywembe ngatumbwa kwayi'gana. **14** Paabile kapi'ita, ngammonna Lawi, mwana wa Alufayo, atami muopisi ya alonga koli. Yesu ngammakia, "Ungi'ngame." Lawi ngayi'ma, nganki'ngama. **15** Yesu paabile kalya munyumba ya Lawi, alonga koli baingi na bene sambi baabile kabalya pamope naywembe na banamas' bake, kwa mwanjaa kwai na bandu baingi babaabible kabanki'ngama. **16** Bai, bi'ngi' ba balimu ba salya babaabible Mafalisayo baamweni Yesu kalya pamope na alonga koli na bene sambi. Ngabaalaluya banamas' bake, "Kwa mwanjaa buli alya pamope na alonga koli na bene sambi?" **17** Yesu paayu'wine, ngaabakia, "Bandu bene ukoto bapalali nng'anga, babampala nng'anga balu' bababile atamwe. Niisili kwakema bandu anogau ila bene sambi." **18** Banamas' ba Yoani Ywabatisage na Mafalisayo baabile kabapunga. Bai, bandu ngabaisa kunnaluya Yesu, "Kwa mwanjaa buli banamas' ba Yoani na ba Mafalisayo bendapunga lakini banamas' bako bapungali?" **19** Yesu ngayangwa, "Buli, babakokilwe kulisengelle bapalikwa punga ku'no babile pamope na nkobeki? Pababaa pamope na nkobeki bapalikwali punga. **20** Lakini nsimu walu'a ika wo bu'yilwa nkobeki kwa akokelwe, na nsimu wo

ngapabalua punga. **21** "Ntu'pu' mundu ywabi'ka kibamba sayambi' mungu'bo ngona. Mana apangite nyo kibamba sayambi' sapopwana ayo ngu'bo ngona, no popwanika kwake kwamambulya muno. **22** Wala bandu bayi'yali divai yayambi' mumapu'tu' magona. Mana bapangite nyo divai yalu'a puwana ago mapu'tu', na yembe divai pamope na mapu'tu' yaalabika. Divai yayambi' iy'i'yilwa mumapu'tu' gayambi!" **23** Lisu'ba limo lya Sabato ya Ayahudi, Yesu aabile kapi'ita mumigunda ya ngano. Banamas' bake ngabatumbwa ti'kwa yevo ya ngano. **24** Bai, Mafalisayo ngabammakia Yesu, "Lola, mwanjaa namani banamas' bako bapanga likowe lyalikanilwa lisu'ba lya Sabato?" **25** Yesu ngaayangwa, "Buli, munasomali mwaapangite Daudi pamope na aine pabaabible na njala? **26** Abiatali paabile mpi'ndo nku'l'u' ywa dini, Daudi aayingi munyumba ya Nnu'ngu' no lya makati mapeleteu na kwaapeya aine. Yayi'ki'tilweli mundu lya makati go, ila api'ndo ba dini bai." **27** Bai Yesu ngaabakia, "Lisu'ba lya Sabato lyabi'kilwe kwa bandu, na kwenda bandu baabi'kilwe kwa lisu'ba lyo lili. **28** Kwa nyo, Mwana wa Mundu nga Bwana wa Sabato."

3 Yesu aayingi kai' munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' na amo kwaabible na mundu yumo mwene luboko lutomboloka. **2** Mafalisayo baabile kabanni'nda bammone kantepwa mundu ywo lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi, li'nga kunsitakya. **3** Yesu ngammakia yu'l'u mundu mwene luboko lutomboloka, "Wise pano pakatikati." **4** Bu'kapo ngaalaluya, "Salya yendayi'ki'ti'a panga manogau au maakau lisu'ba lya Sabato? Tepwa au bulaga?" Lakini bembe baayangwili kikowe. **5** Yesu ngaabu'nju'lyi minyo kwa nyongo kanyopa kwa kitumbu sa unonopau wa myoyo yabe, ngammakia yu'l'u mundu, "Golwa luboko lwako." Ngalugolwa na lwembe ngalupanga lukoti. **6** Popopo Mafalisayo ngabapita panja, panga kitamo pamope na bandu ba kipi'nga sa Helode li'nga pala ndi'la ya kummulaga Yesu. **7** Yesu pamope na banamas' bake ngababu'ka yenda mbwega ya litanda liku'l'u lya Galilaya, na kipi'nga kiku'l'u' sa bandu satikunki'ngama. Bandu bo baaumi Galilaya, Yudea, **8** Yelusalemu, Idumea, kwiyi' ya libi'ndi' lya Yordani, Tilo na Sidoni. Bandu bo baingi bannyendeli Yesu kwa kitumbu baayu'wine makowe maingi gaagapangite. **9** Yesu ngaabakia banamas' bake bammi'ki wiso ngalaba yimo li'nga kipi'nga sa bandu sakane kumpapania. **10** Aatikwatepwa bandu baingi, na atamwe bambone babaabible kabampapania li'nga bankunywe. **11** Na bandu babaalobi moka baatu'i pai' kila pabaamweni Yesu kabau'bu'ya malobe, "Wenga nga wa Mwana wa Nnu'ngu'." **12** Lakini Yesu ngagaamulisa kwa ukali' panga kanebannyu'waniye kwa

bandu. 13 Yesu au'brike kukitu'mbi', ngaakema bandu baapalike nabembe ngabannyendelya. 14 Ngaasawa bandu ku'mi na abi'l'i' nkati yabe, li'nga atame nabo na kwatuma ala, 15 na kwaapeya uweso wo bi'nga moka. 16 Bai, ku'mi na abi'l'i' babaasaulilwe nga aba Simoni (ywaapeyilwe na Yesu lina lya Petili), 17 Yakobi na Yoani bana ba Zebedayo (Yesu aapei lina lya Boanerge lombolya kwake, "Bana ba njai"), 18 Andelea, Pilipi, Batolomayo, Matei, Tomasi, Yakobi mwana wa Alufayo, Tadei, Simoni wa kipi'nga sa Mazeloti na 19 Yuda Isikalioti yu'l'u' ywaansongi Yesu. 20 Bu'kapo Yesu ayi'i kasake. Bandu bambone baatikongolekana kai', kwa kitumbu so ywembe na banamasi' bake baakombwili ata lya kilo. 21 Bai, alongo bake pabaayu'wine makowe go ngabayenda kuntola kwa mwanjaa babayage panga ai na lilalu'. 22 Nabembe balimu ba salya babaabu'i ku Yelusalemu ngababaya, "Ai na Belisebuli! Agabi'nga moka kwa makakala ga mpi'ndo wa moka." 23 Apo Yesu ngaakema na kwabakia kwa ngongo, "Ibilisi akombwabuli kwibi'nga mwene? 24 Mana ipangite utawala gumo ubaganike iku'ta iku'ta, utawala wo waalu'a kondali. 25 Kai' mana ipangite alongo bambo babaganike iku'ta iku'ta, ulongo wo waalu'a kondali. 26 Bai manaitei utawala wa Ibilisi ubaganike iku'ta iku'ta waalu'a kondali, na wayomoka. 27 "Lakini ntu'pu' mundu ywakombwa kuitanya nyumba ya mwene makakala na kumpokonywa mali yake, ila ipalikwa wi'ti' antabe aywo mundu mwene makakala, bu'kapo ngapaalu'a kombwa kumpokonywa illibe yake. 28 "Kakape nimmakianga, bandu baasamilwanga masambi gabe goti na ata mayi'gi'yo gabe ga kupulu, 29 lakini ywalongela maakau kwa Loo Mpeleteu, asamilwali katu, aywo ai na ukumu ya sambi yangayomoka." (aiōn g165, aiōnios g166) 30 (Yesu aalongei go kwa kitumbu baabile kababaya panga, "Ai na moka.") 31 Mau' bake Yesu na anunabe baaikite palu', ngabayi'ma panja na kuntuma mundu yenda kunkema. 32 Bandu bambone baatami po kabanti'l'i'ta. Bai, ngabammakia, "Lola, mau' bako na anunabo bai panja, bapala kukubona." 33 Yesu ngaayangwa, "Mau' bangu' na anunangu' nga kinyai?" 34 Apo ngaalola bandu babanti'l'i'tike kabaya, "Lolange, mwenga nga mwakina mau' bangu' na mwakina nnunangu'! 35 Mundu ywoywoti ywapanga gapala Nnu'ngu', aywo nga nku'lwangu', nnu'mbwangu' na mau' bangu'."

4 Yesu atumbwi y'gana kai' abile mbwega ya litanda liku'l'u' lya Galilaya. Lipi'nga liku'l'u' lya bandu baakongolekine papipi nakwe, kwa nyu ngayingya mungalaba no tama. Bandu boti ngababa batami kuuyu'mu', mbwega ya litanda liku'l'u'. 2 Yesu aayi'ganie makowe gambone kwa ngongo,

na mumayi'gano gakeaabakiye, 3 "Mupi'kaniange! Mpandi yumo aayi'i panda mbeyu. 4 Paabile kamisa, mbeyu yi'ngi' yaatu'mbu'ki mundi'l'a na iyuni ngabaisa sonywa. 5 Yi'ngi' yaatu'mbu'ki pamaliwe pangali ukando wambone, mbeyu yo yasi'yiteli balika kwa mwanjaa ukando wo wayendekiyeli. 6 Lilumu palyaibalile muno mitombo yo ngaiyu'ma, kwa mwanjaa ngi'ga yake yatotili mubwi'. 7 Yi'ngi' yaatu'mbu'ki pakatikati ya mimimwa, na mimimwa yaatiku'l'a na mitombo ngaitola kikolo mpaka yaakombwili yela. 8 Yi'ngi' yatu'mbu'ki paukando unannoga yaatibalika no ku'l'a no piya mauno, yimo nombo salasini, yimo sitini na yi'ngi' mya." 9 Bu'kapo ngaabakia, "Mwene makutu go yu'wa na ayu'we!" 10 Pabaabile kisabe, banamasi' ku'mi na abi'l'i' ba Yesu, pamope na bandu babaabile mbwega yake, ngabannaluya mwailombolya ngongo yi'l'u'. 11 Naywembe ngaabakia, "Mwenga tuyaliwitte kugatanga makowe gangaumukulilwa ga Ukulungwa wa Nnu'ngu', lakini balu' bababile panja babakiyilwa kila kili'be kwa ngongo, 12 li'nga 'Kakape balole, lakini babonali. Kakape bayu'we, lakini bakwipwali. Mana buli bakanng'alambukya Nnu'ngu', naywembe alu'e kwasamya." 13 Bai Yesu ngaalaluya, "Buli, mwenga munatangali lukongo lu'no? Mwakombwabuli tanga lukongo lwi'ngi'? 14 Mpandi apanda liy'i'gi'yo lya Nnu'ngu'. 15 Mbeyu yaitu'mbu'ki mundi'l'a nga kati bandu babaliyu'wa liy'i'gi'yo lya Nnu'ngu', lakini popopo Ibilisi endaisa na kulibuya liy'i'gi'yo li'l'u' lyalipandilwe nkati yabe. 16 Bandu bi'ngi' nga kati mbeyu yaipandilwe pa maliwe. Pabaliyu'wa liy'i'gi'yo lyo bai, balipokya kwo nampusika. 17 Lakini liyingilikali no bi'ka ngi'ga nkati yabe, balikamwa kwa masu'ba masene bai, na mana kupitike tabu au ngu'su'mbu' kwa kitumbu sa liy'i'gi'yo lyo, popopo baileka imani. 18 Bandu bi'ngi' nga kati mbeyu yaitu'mbu'ki pamimimwa. Nga kati balu' babaliyu'wa liy'i'gi'yo lyo, 19 lakini bembe bagania muno makowe ga padunia yi'no, bautilwa no minyikia mali na tamaa mbali'mbal'i'. Ago goti ngagalipanga li'l'u' liy'i'gi'yo likombale no pu'ngwa makakala go panga kasi. (aiōn g165) 20 Lakini bi'ngi' nga kati mbeyu yaipandilwe muukando nnogau. Aba nga babaliyu'wa liy'i'gi'yo, ngabalipokya no piya mauno. Bi'ngi' salasini, bi'ngi' sitini na bi'ngi' mya." 21 Yesu ngayendelya kwabakia, "Buli, bandu bakoya kimuli nnyumba na kukiwi'ki'lyा kitu'ndu' au kukibi'ka mmu'ngu'? Lili! Ila bakibi'ka papatu'ndu'bile. 22 Bai, kila sakiyilwe salu'a bonekana, sakiwi'ki'liliwe salu'a umukulwa. 23 Mwene makutu go yu'wa, na ayu'we!" 24 Ngaabakia kai', "Mupi'kani wiso! Kili'ngo si'si'l'u'si'l'u' samwali'ngya bandu bi'ngi' nga samwalu'a li'ngi'lwa kai' no yongekeyelwa. 25 Ywabile na kili'be alu'a yongekeyelwa, ywangali kili'be ata si'l'u' sabile naso saatolelw." 26 Yesu ngayendelya longela,

"Ukulungwa wa Nnu'ngu' ulandana na mundu ywapandike mbeyu munng'unda. 27 Masu'ba goti endegenja no yumuka na mbeyu yatibalika no ku'la. Lakini atangiteli panga ipangikabuli. 28 Ukando ngawipangia mitombo ku'la no piya yeo. Ilongolya wi'ti' ipuka lyakapi, bu'kapo seyo na kuundi'la lunombo museyo. 29 Nombo yo mana ikelile, apo mundu atumbwa una kwa mwanjaa nsimu wo una wikite." 30 Kai' Yesu ngabaya, "Ukulungwa wa Nnu'ngu' tuulandanie na ki'li'? Tuuawanikiye kati lukongo gani? 31 Ubile kati mbeyu ya aladali, mwaibile njene kulikoni mbeyu yi'ngi' yoyoti. 32 Lakini mana upandilwe no balika, upanga nkongo nku'lu'. Ndambi' yake ipanga ngu'lu' ata kiyuni bendakombwa senga iyumba yabe mumwili wake." 33 Yesu aalongei na bandu mayi'gi'yo gake kwa ngongo yi'ngi' yambone yaibile kati yo, bu'kana na mwabakombwi yu'wa. 34 Aalongeili naboso sototi wangali tumya ngongo, lakini paabile na banamasi' bake bai aabile kaawanikia kila kili'be. 35 Lisu'ba lyololyo kitamwiyo, Yesu ngaabakia banamasi' bake, "Tuloke litanda liku'lu' tuyende kwipi'." 36 Bai, ngabalileka lipi'nga li'lu' lya bandu na kumpu'twa Yesu mungalaba yaabile. Na mangalaba gi'ngi' gaatikunki'ngama. 37 Kimbu'nga kikal'i satumbwi pukaty, mawi'mbi' ngagaiku'mbwa yu'lu' ngalaba na ngaitumbwa twi'ly'a masi'. 38 Yesu aabile nsu'gu' ya ngalaba, agonjike no yegekyo ntwe wake pakiyegekyo. Bai, banamasi' ngabannumuya na kummakia, "Mwalimu, utangite panga twenga twendawaa?" 39 Bai, ngayumuka ngaukalipyu gu'lu' nsunga na kugaamulisa mawi'mbi', "Tama liki! Tu'yal!" Apo kimbu'nga ngakikotoka no tama liki. 40 Bu'kapo Yesu ngaabakia banamasi' bake, "Mboni mwendayogopa? Buli, ntu'pu' imani?" 41 Nabembe ngabayogopa muno, ngababa kababaluyana, "Ayu' nga nyai, ata nsunga na mawi'mbi' gendakunyuu'wa?"

5 Bai, ngabaika munni'ma wa Agelasi, kwipi' ya litanda liku'lu'. 2 Yesu paaulwie bai mungalaba, popopo ngakwembana nakwe mundu yumo ywaalobi moka aumi kumasiko. 3 Mundu ywo atamage kumasiko na ntu'pu' mundu ywaakombwi kuntaba, ata kwa nyololo. 4 Baatikuntaba mundu ywo kwa pingwi na minyololo, lakini kila pabantaba, aatikwikutwana minyololo yo na kwiti'kwana pingwi yo, wala ntu'pu' mundu ywaakombwi kunkanikiya. 5 Kilo na muntwekati atamage kumasiko na muitu'mbi' kakemelya na kwitema kwa maliwe. 6 Paamweni Yesu kwa kuutalu, aatikummutukya no kilikita nnu'ngi' yake 7 kalongela kwa lilobe liku'lu', "Ubile na ki'li' nanenga, wenga wa Yesu, Mwana wa Nnu'ngu' ywabile panani ya ili'be yoti. Kwa lina lya Nnu'ngu' nikulu'ba kaneuniku'su'mbwe!" 8 (Aalongei nyo kwa

mwanjaa Yesu ammakie, "Moka, mmu'ke mundu yu'.") 9 Yesu ngannaluya, "Lina lyako wanyai?" Naywembe ngayangwa, "Lina lyangu' na 'Yesi,' lombolya twenga twabambone." 10 Bu'kapo ngannu'ba Yesu panga kaneagabi'ng'e moka go munni'ma gu'l'u'. 11 Na palu' pakitu'mbi' sa papipi paabile na lipi'nga lya magu'be kabaipalya ilyo. 12 Bai, ago moka ngagannu'ba panga, "Utui'ki'ti'e li'nga tukaayingi balu' magu'be." 13 Naywembe ngagayi'ki'ti'ya. Bai, galu' moka ngagabu'ka kwa yu'lu' mundu no Yingya kwa magu'be. Magu'be gagaabible elupu ibi'l'i' gaaeli pakitu'mbi' mpaka pa litanda liku'lu', ngagatumbukya mumasi' no swikya. 14 Asungi ba galu' magu'be baatitila, ngabaliyaulya likowe lyo mukilambo na mumigunda. Bandu ngabaisa lola gagaapitike. 15 Ngabannyendelya Yesu, ngabammona na mundu yu'lu' ywaabile alobi moka atami, aweti ngu'bo na malango gake ganki'l'i'bu'kile, ngabayogopa. 16 Bandu babaalibweni likowe lyo, ngabaawanikia bi'ngi' makowe gagampatike aywo mundu ywaalobi moka na abali ya galu' magu'be. 17 Bai ngabatumbwa kunnu'ba abu'ke munni'ma wabe. 18 Yesu paabile kau'bu'ka mungalaba, yu'lu' mundu ywaalobi moka ngannu'ba balongwane. 19 Lakini Yesu aatikunkania. Paali pake ngammakia, "Uyende kaya kwa alongobo, ukabakiye makowe goti Bwana gakupangile na mwakubi'ki kiya." 20 Bai, mundu ywo ngayenda awanikia akwo Dekapoli makowe goti gaapangilwe na Yesu, na bandu boti baatisangala. 21 Yesu aloki kai' liyi' li'ngi' lya litanda liku'lu' lya Galilaya kwa ngalaba. Lipi'nga lya bandu ngalikongolekana nnu'ngi' yake, naywembe abile ayi'mi mbwegya ya litanda liku'lu'. 22 Bu'kapo ngaisa mundu yumo nku'lu' ywa nyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' ywakemelwage Yailo. Paamweni Yesu, ngaitaikulya nnu'ngi' yake, 23 nganku'ku'li'kya kabaya, "Biti wangu' nsene endakomya. Sondesonde nikulu'ba tubu'ke ukammi'ki moko gako li'nga ayu'yu'ki'lwe no lama." 24 Bai, Yesu ngayenda pamope nakwe. Bandu baingi baatikunki'ngama na ngababa kabapatigana kila pandu. 25 Na nkati yabe kwabile na nnwawa yumo mwene utamwe wa nkongomokwa kwa myaka ku'mi na ibi'l'i'. 26 Nnwawa ywo aatiauka muno kwo yenda kwa mapundi bambone. Pamope no panga aatumi mali yake yoti, ayu'yu'kilwel ilia ayendeli minya muno. 27 Paayu'wine abali ya Yesu, nnwawa ywo aatiisa no Yingya pakatikati ya lipi'nga lya bandu kusu'gu' ya Yesu no kunywa ngu'bo yake. 28 Aapangite nyo kwa mwanjaa aabaite pamwoyo wake panga, "Mana nikunywile ngu'bo ya Yesu bai, nalu'a yu'yu'ki'lwa." 29 Popopo nkongomokwa wake ngauyu'ma na ngaibona payi'ga yake panga payu'yu'kilwe. 30 Popopo Yesu ngakwipwa panga makakala gaammu'i. Bai ngaligalambukya li'lu' lipi'nga lya bandu, ngalaluya, "Nyai ywakunywi ngu'bo yangu?" 31

Banamasi' bake ngabannyangwa, "Wendakwabona bandu mwabakupapania! Mbona ulaluya nyai ywakukunywile?" 32 Lakini Yesu ayendeli linga, li'nga ammone nyai ywapangite nyo. 33 Apo yu'l'u' nnwawa atangite gagampatike, ngapitya kwo lendema kayogopa, ngaitaikulya nnu'ngi' ya Yesu no baya ukakape woti. 34 Yesu ngammakia, "Biti, imani yako ikutepwile. Uyende kwa amani, utamwe wako uyu'yu'kilwe." 35 Yesu paabile balo kalongela, bandu baaisi bu'ka kunyumba ya Yailo, ngabammakia, "Biti wako ayomwike. Kwa buli uyendelya kumwauya mwalimu?" 36 Lakini Yesu api'kanili mayi'gi'yo gabe, ngammakia Yailo, "Kaneuyogope, uu'bi'li bai." 37 Wala annyi'ki'tiyeli mundu ywoywoti longwana nakwe ila Petili, Yakobi na Yoani nnunawe. 38 Pabaikite kunyumba yake, Yesu ngayu'wa ndu'ti, kili'lo no lombola muno. 39 Ngayingya nnyumba ngaabakia, "Mboni mupanga ndu'ti no li'la? Biti anawaali ila atigonja bai." 40 Bembe ngabamweka kwa kunsalawa. Bai ngaabi'ngya panja boti, ngaatola abelei ba yu'l'u' biti na balu' banamasi' bake yingya ku'l'u' kuswi kwaabible aywo biti. 41 Bu'kapo ngankamwa luboko, ngammakia, "Talita, koumu," lombolya kwake, "Biti, nikubakia, yuymuke!" 42 Popopo biti ywo ngayi'ma, tumbwa tyanga. (Aabile ywa nng'elo wa myaka ku'mi na ibi'li'.) Apo bandu baatisangala pi'ta. 43 Yesu ngaaking'indya kanebammakie mundu likowe lyo. Bu'kapo ngaabakia bampeii kilyo aywo biti.

6 Apo Yesu ngabu'ka akwo, buyangania kukilambo sake sa ku Nasaleti pamope na banamasi' bake. 2 Paliiikite lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi, ngatumbwa yi'gana munyumba ya kunnuba Nnu'ngu', na bandu baingi pabannyu'wine baatisangala. Nabembe ngabalaluya, "Mundu yu' apatike kwaku' makowe aga goti? Ayi' ilimu yatumya ya sampuli yaku? Kwa makakala gani apanga mangelongelo goti ga? 3 Buli, kanga yu'l'u' selemala li, mwana wa Malia? Na alongobe nga Yakobi, Yose, Yuda na Simoni au lili? Akina alu'mbu'be boti babileli na twenga pano?" Nabembe ngabausika muno kwa kitumbu sake, ngabakana kumwu'bi'lyo. 4 Yesu ngaabakia, "Nnondoli ywa Nnu'ngu' endaisimilwa kila pandu, lakini munni'ma wake na panyumba yake aisimilwali!" 5 Kwa nyo, Yesu aakombwili panga mangelongelo, ila aabi'ki maboko atamwe asene na kwaterpa. 6 Naywembe ngasangala muno kwa kitumbu sa bembe kotoka baa na imani ata pasene. Bu'kapo Yesu aityangili ilambo ya palu' papipi, kaayi'gana bandu. 7 Ngaakema balu' banamasi' ku'mi na abi'il'i, ngatumbwa kwatuma abi'il'i' na kwaapeya uweso wo bi'nga moka. 8 Ngaalagya panga, "Mumwanja winu kanemutole kili'be sosoti ila pimbo bai. Kanemutole

likati wala utingo, wala mbanje muiwindu yinu. 9 Muwalange ilatu, lakini kanemupu'twe nganju yo galambwa." 10 Kai' ngaabakia, "Nyumba yoyoti yabaalu'a kunkemya, mwaatame po mpaka pamwaalu'a bu'ka pandu po. 11 Na pandu popoti pabaalu'a kotoka kunkemya au kumpi'kanianga, mwaabu'ke po no kung'unda lyu'ku'mbi' mumagu'l'u' ginu, kati kwaki'li'ka panga Nnu'ngu' endakana." 12 Kwa nyo ngababu'ka no ala panga bandu boti bapalikwa galambuka na kugaleka masambi gabe. 13 Ngababi'ngga moka maingi no tepwa atamwe baingi kwa kwapakaya mauta. 14 Bai, Nkulungwa Helode ngayu'wa abali yo, kwa mwanja lina lya Yesu lyaabible liyu'wanike Iwingo Iwoti. Bi'ngi' babe baabile kababaya, "Yoani Ywabatisage atiyu'ka bu'ka kuuwi'li, nga kitumbu sa makakala ga gagapanga kasi nkati yake." 15 Bi'ngi' baabaite, "Mundu yu' nga Elia." Bi'ngi' baabaite, "Ayu' nga nnondoli ywa Nnu'ngu' kati alondoli bi'ngi' ba kwi'mbu'." 16 Lakini Helode paayu'wine abali yi', ngabaya, "Ayu' nga Yoani Ywabatisage, ywanaansinjite, atiyu'ka bu'ka kuuwi'li." 17 Helode aapiyite amuli ya kummojwa Yoani na kummi'ka munyumba ya atabilwe. Aapangite nyo kwa kitumbu sa Helode kunkobeka Helodia ywaabible nnyumbo wa Pilipi nku'we. 18 Yoani ammakie Helode panga, "Mwilo wenga kunkobeka nnwawa ywaakobekilwe na nku'go." 19 Bai Helodia ngaansukya muno Yoani, ngapala kummulaga lakini aakombwili, 20 Helode aannyogwipe Yoani kwa mwanjaa aatangite panga ywembe mundu mwene aki na mpeleteu, kwa nyo ngaani'ndi'la. Helode pannyu'wine Yoani, aatiauka muno pamope no panga aapulaike kumpi'kania. 21 Bai, lisu'ba limo Helodia aapatike ndi'la ya kummulaga Yoani. Lisu'ba lyo lyabile lya si'lli'ku'si'lli'ku' ya ngu'mbu'ku'mbu' yo belekwa kwa Helode, na Helode aakemite ayi'mi'il'i'ki bake, api'ndo ba asikali na api'ndo ba nkoa wa Ku Galilaya. 22 Biti wake Helodia payingile, aatiina, ngampulaisa Helode pamope na ageni bake. Nkulungwa Helode ngammakia yu'l'u' biti, "Unilu'be kili'be sosoti saupala, nanenga nilu'a kupeya." 23 Kai' ngakong'ondelya kwo lapa panga, "Nilu'a kupeya sosoti saulu'a nilu'ba, ata ikatei nusu ya ukulungwa wangu'." 24 Yu'l'u' biti ngapita panja, ngayenda kwalaluya mau' bake, "Nilu'be ki'li'?" Mau' bake ngannyangwa, "Ulu'be ntwe wa Yoani Ywabatisage." 25 Yu'l'u' biti ngaki'il'i'bu'ka kiyu'ngu'ya kwa nkulungwa, ngammakia, "Nipala unipei papanopano ntwe wa Yoani Ywabatisage mukyani." 26 Nkulungwa nganyopa muno, lakini kwa mwanjaa aabile alapite nnu'ngi' ya ageni bake, aapaili kunkania. 27 Papalu'palu' nkulungwa ngatuma asikali leta ntwe wa Yoani. Ngayenda kunsinja Yoani munyumba ya atabilwe, 28 ngauleta ntwe mukyani na kumpeya yu'l'u' biti, naywembe ngaakamukiya mau' bake. 29

Banamasi' ba Yoani pabapatike abali, ngabayenda tola yi'ga yake no yenda sika. **30** Balu' banamasi' baabuyangani kwa Yesu na kumpeya abali ya makowe goti gabaapangite no yi'gana. **31** Bai, bandu bambone baabile kabaisa no bu'ka, kwa nyo Yesu na banamasi' bake baapatikeli ata lipala lio lya. Na po Yesu ngaabakia banamasi' bake panga, "Mwisange, tubu'ke pandu pakiy'i'ki'ya tukapu'mu'li pasene." **32** Kwa nyo ngababu'ka kwa ngalaba bembe kisabe, yenda pandu pakiy'i'ki'ya. **33** Lakini bandu baingi pabaabweni kababu'ka, ngabaakwipwa, nabembe ngabayenda kiyu'ngu'ya kwa magu'l'u' bu'ka muilambo yoti, na abo bandu ngabalongolya ika. **34** Ngalaba paiikite kumbwani, Yesu alibweni lipi'nga liku'l'u' lya bandu, ngaalibi'kya kiya kwa mwanjaa lyaabile katи ngondolo bangali nsungi. Ngatumbwa kwayi'gana makowe gambone. **35** Ata palyabile lisu'ba kalipilya, banamasi' bake Yesu baatikunnyendelya na kummakia, "Pandu pano palupu'ngu'ti' sika na lisu'ba lipilile, **36** nantali waalage bandu ba li'nga bayende kumigunda na kumisengo ya papipi bakapi'me ilyo." **37** Lakini Yesu ngaabakia, "Mwapei ilyo mwenga." Nabembe ngabannaluya, "Buli, tukapi'me makati kwa mbanje dinali mya ibi'l'i, na kwapeya ilyo?" **38** Yesu ngaalaluya, "Mubile na makati galii'nga? Muyende mukalinge." Pabalingite, ngabammakia, "Kubile na makati matano na ombo abi'l'i." **39** Bai Yesu ngaamulisa banamasi' bake baatamike pai' mumanyei bandu boti muiku'ta iku'ta. **40** Nabembe ngabatama muiku'ta iku'ta ya bandu mya na ya bandu amusini. **41** Bu'kapo Yesu ngagatola galu' makati matano na balu' ombo abi'l'i, ngalola kunani no sukulu, ngagametwa makati na kwapeya banamasi' bake baabagane bandu. Na balu' ombo abi'l'i nyinyonyoaabagine boti. **42** Bandu boti baatilya no yokuta. **43** Nabembe banamasi' bake ngabakongwa makombo ga makati na ombo, ngabatwi'l'i ya itu'ndu' ku'mi na ibi'l'i. **44** Isabu ya bandu babaalile makati yaabile analu'me elupu tano. **45** Popopo, Yesu ngaabakia banamasi' bake bau'b'u'ke mungalaba, bannongoli yenda Betisaida, kwiyi' ya litanda liku'l'u', apo ywembe aabile kailaga ipi'nga ya bandu. **46** Bu'ka pa kwalaga balu' bandu, ngayenda kukitu'mbi' lu'ba Nnu'ngu'. **47** Pakupiliye yi'l'u' ngalaba yaabile ii'kite pakatikati ya litanda liku'l'u', na Yesu aabile kisake kuuyu'mu'. **48** Ngaabona banamasi' bake kabaauka endelesa ngalaba yo, kwa mwanjaa nsunga waabile kawaaki'l'i'bu'ya nsu'gu'. Bai kakupala saa, Yesu ngaayendelya banamasi' bake katyanga panani ya masi'. Ngapala kwapi'ta, **49** lakini pabamweni katyanga panani ya masi', baganiyage panga lyoka, ngabakemelya, **50** kwa mwanjaa boti pabaamweni baatiyogopa. Apo Yesu ngaabakia, "Mukangamale! Nga nenga, kanemuyogope!" **51** Naywembe ngau'bu'ka nkati

ya ngalaba, na wu'l'u' nsunga ngautama liki. Nabembe ngabasangala muno, **52** kwa mwanjaa baabile banakwipwali kitumbu sa galu' mangelongelo ga makati. Malango gabe gaai ganayu'gu'kali. **53** Ata pabayomwi loka, ngabaika kunni'ma wa Genesaleti no tabya ngalaba yabe mulip'i'pi'l'i. **54** Bu'ka po uluka mungalaba, popopo bandu ngabankwipwa Yesu. **55** Ngabayenda kiyu'ngu'ya muilambo yoti, no tumbwa kwapu'twa atamwe mumakai li'nga kwapeleka pandu popoti pabaayu'wine panga Yesu abile po. **56** Kila pandu Yesu paayi'i, ibe muilambo, mumisengo au mumigunda, bandu baabi'i atamwe babe mumasoko. Ngabannu'ba aayi'ki'ti'ye abo atamwe bakunywete ata mpembo wa ngu'bo yake. Na boti babaakunywile ngabatepulwa.

7 Mafalisayo na bi'ngi' ba balimu ba salya ya Musa babaabile babu'kite Yelusalemu ngabakongolekana nnu'ngi' ya Yesu. **2** Ngabaabona bi'ngi' ba banamasi' bake kabalya makati kwa maboko gangali uluwa katи mwaipalikwa na salya ya dini ya Ayahudi. **3** Saai kiku'balu kwa Mafalisayo na Ayahudi boti kwa mwanjaa bembe balyali kilyo wangali uluwa kwo kotea mimu ya api'ndo babe. **4** Pababuya kusoko bawesali lya wangali uluwa. Kai' kwina mimu yi'ngi' yambone yabakotea, katи gu'lwa ikcombe, iteleko na yombo ya yu'ma. **5** Bai, Mafalisayo na balimu ba salya ngabannaluya Yesu panga, "Mwanjaa namani banamasi' bako bakotali mimu ya api'ndo bitu? Balya kilyo wangali uluwa maboko!" **6** Yesu ngaayangwa, "Nnondoli ywa Nnu'ngu' Isaya alongei makowe ga kakape paalondwi kwa abali yinu mwenga, mwenga mwaanapiki. Katи mwaandike, 'Nnu'ngu' abaya, bandu ba baniisimu kwa mikano bai lakini mumyoyo yabe babile kuutalu nanenga. **7** Kunikilikitya kwabe kupwaikali kwa mwanjaa malagyo gabagayi'gana ga Nnu'ngu' li, ila ga bandu bai.' **8** Mwenga mwileka amuli ya Nnu'ngu' no kamuliya mimu ya bandu." **9** Yesu ngayendelya baya, "Mwenga mubile na ndi'la inannoga yo kana kamwa amuli ya Nnu'ngu' li'nga mupate kamwa mimu yinu. **10** Mwanjaa Musa aabaite, 'Waisimu tati' bako na mau' bako,' na, 'Ywoyotwi ywaatukana tati' bake au mau' bake apalikwa bulagilwa.' **11** Lakini mwenga mubaya panga mundu abe na kili'be sa kwayangatia abelei bake, lakini mana ammakie panga kili'be si'l'u' sa 'Kobane', (lombolya kipiyilwe panga salaka mbeletau kwa Nnu'ngu'), **12** bai apalikwali kai' kwayangatia abelei bake. **13** Kwo panga nyo, ngapamulisalawa liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' kwa kitumbu sa mimu yamupokile. Kai' mupanga makowe maingi gagalandana na ga." **14** Yesu ngakikema kai' si'l'u' kip'i'nga sa bandu, ngaabakia, "Kwa kila yumo ywinu, anipi'kani na mulitange likowe li'. **15** Ntu'pu' kili'be sakiuma

panja sakikombwa kunnyi'ya mundu usapu wa loo, lakini si'ilu' sakimpita bu'ka nkati ngasakilu'a kunnyi'ya usapu wa loo. 16 Mwene makutu go yu'wa, na ayu'we." 17 Bu'ka pakukileka si'ilu' kipi'nga sa bandu no yingya nnyumba, banamasi' bake ngabannaluya kilombolyo sa lukongo lu'l'u'. 18 Ngaayangwa, "Buli ata mwenga munatangali? Buli, munatangali panga kili'be sakinnyingya mundu uma panja kinnyi'yali usapu wa loo?" 19 Mundu mana alile kilyo, kiyingyali mumwoyo wake ila nnndumbo, bu'kao kilu'a piyilwa panja ya yi'ga yake." (Kwo baya nyo Yesu aayi'ki'tiye panga yakulya yoti ili'li'we bai.) 20 Ngayendelya baya, "Si'ilu' sakimpita mundu, ngasakinnyi'ya usapu wa loo. 21 Kwa mwanjaa bu'ka nkati ya mwoyo wa mundu, ngakupita maganio manyatau, upege, bwii, ubulagi, 22 Ugoni, bwimi, ulau, ukongani, mila muno, bwigu, matukano, umbu'ku'su' na ulogeloge. 23 Aga malau goti gabu'ka nkati ya mundu, na gembe ngaganyi'ya mundu usapu wa loo." 24 Apo Yesu ngabu'ka yenda kuwilaya ya Tilo. Ngayingya munyumba yimo na aapaili mundu ywoywoti atange panga ai mo, lakini aakombwili yu'ba. 25 Akwo kwai na nnwawa yumo ywembe biti wake nsene aai na moka, aayu'wine abali ya Yesu. Bai ngaisa kwitaikulya pamagu'l'u' gake. 26 Bai aywo nnwawa aabileli Nyahudi, ila aabelekuli Foinike ya ku Silia. Ngannu'ba Yesu abi'nge moka kwa biti wake. 27 Yesu ngammakia, "Waleke wi'i' bana bayukute, kwa mwanjaa inogeleyalyali tola kilyo sa bana na kwataikulya mapwa." 28 Lakini yu'l'u' nnwawa ngannyangwa, "Kakape Bwana, lakini ata mapwa bababile pai' ya mesa balya mbolotya yabapoloya bana." 29 Yesu ngammakia, "Apo ulongei wiso. Tumbwelelo, uyende bai kasako, biti wako moka ammu'kite." 30 Ngayenda kasake na kunkolya biti wake agonjiye pakindanda, yu'l'u' moka ammu'kite. 31 Bu'kao Yesu ngabu'ka kuwilaya ya Tilo, aapi'i Sidoni, ngaika kulitanda liku'l'u' lya Galilaya munni'ma wa Dekapoli. 32 Akwo bandu ngabannetya Yesu mundu yumo kiibamakutu, kai' mwene kimama, ngabannu'ba Yesu abi'ke maboko panani ya aywo mundu li'nga akombwe yu'wa no longela. 33 Yesu ngammu'ya yu'l'u' kiibamakutu pakipi'nga sa bandu yenda nakwe pakisake, ngannyi'ya ngonji yake mumakutu gake, ngauna mmata na kunkunywa lulimi kwa galu' mmata. 34 Bu'kao ngalingulya kunani, ngauta mbu'mwo no eleya na kummakia, "Efata" lombolya, "Yu'gu'ka." 35 Papalu'palu' makutu na lulimi lwake ngaiyu'gu'ka. Ngatumbwa yu'wa no longela wisowiso. 36 Yesu ngaaking'indyia kanebammakie mundu, lakini kwa kila mwaaking'indyage panga kanebabaye, bembe ngabayongeya yaulya abali yo. 37 Ngabasangala muno, ngababaya, "Makowe goti gaapangite manogau

muno, ata aapangiye aibamakutu bayu'we na bene kimama balongele wisowiso."

8 Mumasu'ba galu' kipi'nga sa bandu saatikongolekana kai'.
Nabembe pabaakosike kilyo, Yesu ngaakema banamasi' bake na kwabakia, 2 "Asi' kipi'nga sa bandu nikibi'kyia kiya, kwa mwanjaa batami pamope nanenga kwa masu'ba gatatu na nambi'yambi' ntu'pu' kilyo. 3 Mana naabakiye bayende kasabe pangali lya baalu'a induka mundi'l'a, kwa mwanjaa bi'ngi' babe baaumi kuutulu." 4 Banamasi' bake ngabannyangwa, "Pano patubileye palupu'ngu'ti' sika, tulwapata kwaku' makati ga kwal'ngana bandu ba boti?" 5 Yesu ngaalaluya, "Mubile na makati gal'nga?" Ngabayangwa, "Tubile na makati saba." 6 Yesu ngaamulisa boti batame pai', ngatola galu' makati saba, ngasukulu, ngagametwana na kwapeya banamasi' bake li'nga baabagane bandu. Nabembe ngabapanga nyo. 7 Kai' kwaabile na tuomba tusini. Yesu ngasukulu, na kwaamulisa banamasi' bake baabagane bandu. 8 Balu' bandu ngabalya no yukuta. Bu'kao banamasi' ngabakongwa makombo gagaaigile, ngabatwi'l'i'ya itu'ndu' saba. 9 Bandu babaalile baai pipi na elupu nsese. Bu'kao ngaalaga. 10 Popopo Yesu ngau'bu'ka mungalaba pamope na banamasi' bake, yenda Iwingo lwa Dalmanuta. 11 Mafalisayo ngabaisa no tumbwa taukana na Yesu li'nga kumpi'ndi'ka. Ngabannu'ba aalaye mwasu waabu'ka kunani. 12 Nganyopa pamwoyo wake na ngaabakia, "Kwa mwanjaa namani lubelekwo lu'ho lupala mwasu? Kakape nimmakianga, lupeyelwali mwasu wowoti." 13 Bai, ngaaleka, no u'bu'ka kai' ngalaba, tumbwa mwanja wo yenda liyi' lyenebi'l'i' lya litanda liku'l'u'. 14 Banamasi' baatilibalya pu'twa makati gambone, ila mungalaba yabe bibile na likati limo bai. 15 Yesu ngaabakia, "Mwili'ndi'le na ulu'u wa Mafalisayo na Helode." 16 Banamasi' baatumbwilongelya bene na bene panga, "Alongela nyo kwa kitumbu tubileli nago makati." 17 Yesu ngagakwipwa makowe gabalongela, bai ngaalaluya, "Kwa mwanjaa namani mulongelya bu'kana no kotoka ba na makati? Buli, balo munakwipwali wala tanga? Buli, malango ginu balo ganayu'gu'kali?" 18 Mubile na minyo, lakini mukibonali kili'be? Mubile na makutu, lakini muyu'wali? Buli wala muku'mbu'kyali? 19 Panaagameti galu' makati matano na kwapeya bandu babapi'ta elupu tano, mwakongwi itu'ndu' li'nga ya makombo?" Ngabannyangwa, "Ku'mi nebi'l'i'." 20 "Na panaagameti galu' makati saba na kwapeya bandu elupu nsese, mwakongwi itu'ndu' li'nga ya makombo?" Ngabannyangwa, "Saba." 21 Bai, ngaabakia, "Na balo munatangali?" 22 Yesu na banamasi' bake ngabaika Betisaida. Ku'l'u' ngabannetya

mundu yumo mbulibuli na kunnuba Yesu ankunywe li'nga ayu'yu'ki'lwe. 23 Yesu ngaankamwa luboko aywo mbulibuli na kumpeleka panja ya kilambo. Ngaamwunia mmata muminyo, ngaammi'kya moko, ngannaluya, "Buli, wendakombwa kukibona kili'be?" 24 Yu'lu' mbulibuli ngalola, ngabaya, "Naabona bandu, lakin babonekana kati mikongo yaityanga." 25 Bu'kapo, Yesu ngaammi'kya kai' moko muminyo. Minyo gake ngagayu'gu'ka, ngatumbwa lola na kukibona kila kili'be wisowiso. 26 Yesu aammakie ayende kasake na kumwamulisa, "Kaneubuye mukilambo." 27 Bu'kapo Yesu na banamasi' bake, ngabayabwa yenda muilambo ya Kaisalia Filipi. Pabaabile mundi'la Yesu aatikwalaluya, "Bandu babaya nenga nanyai?" 28 Ngabannyangwa, "Bi'ngi' babaya wenga wa Yoani Ywabatisage, bi'ngi' babaya wa Elia na bi'ngi' babaya wa yumo ywa alondoli ba Nnu'ngu'." 29 Naywembe ngaalaluya, "Na mwenga buli, mubaya nenga nanyai?" Petili ngannyangwa, "Wenga ngawa Kilisitu." 30 Bu'kapo Yesu ngaaking'indya kanebammakie mundu ywoywoti abali yake. 31 Apo Yesu ngatumbwa kwayi'gana banamasi' bake kabaya, "Ipalikwa Mwana wa Mundu ateselwe no kanilwa na ayi'mi'l'i'ki ba bandu, api'ndo ba dini na balimu ba salya. Kai' ipalikwa abulagilwe no yu'ka lisu'ba lyenetatu." 32 Aagabaita ga mpu'la, apo Petili ngantola Yesu no tumbwa kunkwi'l'i'ka. 33 Lakini Yesu ngaagalambukya na kwalingulya banamasi' bake, ngankwi'l'i'ka Petili kwa kummakia, "Ubu'ke nnu'ngi' yangu' wenga wa Ibilisi! Wenga uganiali gagabile ga Nnu'ngu', ila ugania gagabu'ka kwa bandu bai." 34 Bu'kapo ngakikema si'l'u' kipi'nga sa bandu pamope na banamasi' bake na kwabakia, "Manu mundu kapala kuniki'ngama, aikane mwene na aupu'twe nsalaba wake aniki'ngame. 35 Kwa mwanja ywoywoti ywapala kuukosopolya bwu'mi wake alu'a kuuobeya, lakin ywoywoti ywaubeya bwu'mi wake kwa kitumbu sangu' nenga na kwa abali innanova, alu'a kuukosopolya. 36 Buli, mundu aalu'a pata namani kwipata dunia yoti, na kuuobeya bwu'mi wake? 37 Au mundu aalu'a piya namani pandu pa bwu'mi wake? 38 Lu'nlo lubelekwo lwene sambi na Iwangali u'b'il'i'ka. Bai, mundu ywoywoti ywanib'i'kya oni nenga na mayi'gano gangu', Mwana wa Adamu naywembe aammi'kya oni mundu ywo lisu'ba lya alu'a buya muutukupu wa Tati' bake abile na malaika bake apeleteu."

9 Yesu ngayendelya kwabakia, "Kakape nimmakianga, bibile bi'ngi' papanopano baalu'a panga banawaali pangali kuubona Ukulungwa wa Nnu'ngu' kawisa kwa makakala." 2 Pagapite masu'ba sita, Yesu ngaatola Petili, Yakobi na Yoani, ngaapeleka pakitu'mbi' kilaso pandu

pakiyi'ki'ya. Akwo Yesu ngagalambuka ywoti nnu'ngi' yabe. 3 Magu'bo gake gaatimelemetya, ngagapanga mauu muno, wala pano padunia ntu'pu' nkusili ywawesa kusa ipange uu kati nyo. 4 Musa na Elia ngabapitya, ngababa kabalongela na Yesu. 5 Petili ngammakia Yesu, "Mwalimu, inogelile twenga baa pano. Utuyi'ki'ti'ye tusenge isewe itatu, simo sako, si'ngi' sa Musa na si'ngi' sa Elia." 6 Petili aatangitel iyo longela kwa mwanjaa ywembe na aine baabile kabayogopa muno. 7 Bu'kapo lyunde ngalyaawi'ki'ya na llobe lyayuwanike bu'ka mulyunde iyo, "Ayu' nga Mwana wangu' ywanimpendile, mumpi'kani ywembe." 8 Papalu'palu' pabalinguli ku'no na akwo, baamwenili kai' mundu ywi'ngi' kati yabe ila Yesu kisake. 9 Pabaabile kabaelya bu'ka kukitu'mbi', Yesu ngaaking'indya, "Kanemummakie mundu ywoywoti makowe gamugabweni, mpaka Mwana wa Mundu paalu'a yu'ka bu'ka kuuwi'lli." 10 Bai, ngabaliiya likowe iyo bene, lakin baabile kabalaluyana, "Yu'ka kwa awi'lli kulombolya namani?" 11 Ngabannaluya Yesu, "Mboni balimu ba salya babaya panga Kilisitu abile balo isa aalongolya wi'ti' Elia?" 12 Yesu ngaayangwa, "Kakape Elia aapalikwa buya wi'ti' li'nga bi'ka wiso makowe goti. Lakini mwanjaa namani iandikilwe panga Mwana wa Mundu alu'a teselwa muno no salaulilwa?" 13 Lakini nimmakianga Elia ayomwike isa, nabembe ngabampangya maakau goti gabapalage, kati mu'l'u' mwayaandikilwe kwa ywembe." 14 Yesu, Petili, Yoani na Yakobi pabaabuyangine bu'ka kukitu'mbi', ngabakikolya kipi'nga kiku'l'u' sa bandu. Bi'ngi' ba balimu ba salya kabataukana na banamasi' bi'ngi'. 15 Balu' bandu pabamweni Yesu baatisangala muno, popopo ngabammutukya li'nga kumpanga abali. 16 Ngaalaluya banamasi' bake, "Mutaukana nabo kwa kitumbu saku?" 17 Mundu yumo mu si'l'u' kipi'nga sa bandu ngayangwa, "Mwalimu, ninnetike mwana wangu' kasako, aina moka gagampangya abe bubu. 18 Kila pantangya, antu'ya pai' na kumpanga apiye matutume munkano no tauna mino, bu'kapo yi'ga yake yendang'ong'onala. Naalu'bite banamasi' bako bammi'ng'e moka, lakin bakombwili." 19 Yesu ngaabakia, "Mwenga mwa lubelekwo Iwangali u'b'il'i'ya! Nilu'a tama na mwenga mpaka pakubawi? Nilu'a kunkomeya mpaka pakubawi? Munnete mwinsembe pano." 20 Nabembe ngabanneta yu'l'u' mwinsembe kwa Yesu. Yu'l'u' moka paamweni Yesu, popopo ngannyi'ya yu'l'u' mwinsembe kyundaunda, ngatu'la pai' no galabuka ku'no kapiya matutume munkano. 21 Yesu ngaalaluya tati' bake mwinsembe, "Mwana wako ngu'su'mbu' yi' intumbwi pakubawi?" Ngannyangwa, "Bu'ka kuunangu'ta wake. 22 Aywo moka akokotyage kuntu'mbu'ki'ya mumwoto au mumasi' li'nga kunnangamisa. Lakini mana kaukombwa panga kikowe sosoti, sonde utubi'ki

kiya utuyangatiye." 23 Yesu ngannyangwa panga, "Kwa mwanjaa buli ubaya panga, 'Mana kaukombwa?' Goti gendawesekana kwa ywembe ywau'bi'ly'a." 24 Popopo, ayo tati' ywa mwinsembe ngau'bu'ya lilobe kabaya, "Nendau'bi'ly'a! Lakini uniyangatiye kwo kotoka u'bi'ly'a kwangu'." 25 Yesu pakibweni kipi'nga sa bandu kakikongolekana pamope kiyu'ngu'ya, ngankalipya yu'l'u' moka kammakia, "Wenga wa moka bubu na kiibamakutu, nikuamulisa ummu'ke na kaneunyinyi kai!" 26 Yu'l'u' moka aatikemelya, ngannyi'ya kyundaunda kwa makakala na kummu'ka. Yu'l'u' mwinsembe aabile kati ntwi, kwa nyo bandu baingi ngababay, "Ayomwike." 27 Lakini Yesu ngankamwa luboko kunkakatuya, naywembe ngayi'ma. 28 Bai, Yesu paayingi nnyumba, banamasi' bake ngabannaluya pakisake, "Mwanjaa namani twenga tukombwili kummi'nga yu'l'u' moka?" 29 Naywembe ngaabakia, "Moka ywa kubinnya awesekanali bu'ka mpaka kwo lu'ba." 30 Yesu na banamasi' bake ngababu'ka kwo no yendelya na mwanja kwo pi'tya ku Galilaya. Yesu aapaili mundu ywoywoti atange pandu pabaabile, 31 kwa mwanjaa aai kaayi'gana banamasi' bake kaabakia, "Mwana wa Mundu aalu'a songelwa no kamukiyilwa kwa bandu. Nabembe baalu'a kummulaga, lakini lisu'ba yenetatu bu'ka waa kwake alu'a yu'ka." 32 Lakini banamasi' bake baatangiteli panga saakilongei saalomboli namani, nabembe ngabayogopa kunnaluya. 33 Bai ngabaika Kapalanaumu no bu'ka po yingya nnyumba Yesu ngaalaluya, "Mwabile kamulongelya ki'li' mundi'il'a?" 34 Lakini banamasi' baayangwili, kwa mwanjaa mundi'il'a baabile kabataukana panga ywaku' mukipi'nga sabe ywabile nku'l'u' muno kulikoni boti. 35 Ngatama pai' na kwakema boti ku'mi na abi'il'i, ngaabakia, "Mundu ywoywoti mana kapala panga nku'l'u' ywa boti, apalikwa apange wa kuundi'il'a kuliko boti na apange ntumisi ywa boti." 36 Bu'kapo ngantola mwana nsene, ngannyi'mi'ka pakatikati yabe. Ngankumbatya na kwabakia, 37 "Mundu ywoywoti ywampokya yumo ywa aba bana asene kwa lina lyangu' anipokya nenga. Na ywaanipokya nenga anipokya nenga baili, ila ampokya ata yu'l'u' ywaanitumike." 38 Yoani ngammakia, "Mwalimu, tumweni mundu kabi'nga moka kwa lina lyako, na twenga ngatunkanikiya kwa mwanjaa ywembe abileli pamope na twenga." 39 Yesu ngaabakia, "Kanemunkanikiye, kwa mwanjaa ntu'pu' ywoywoti ywampanga mangelongelo kwa lina lyangu', bu'kapo kalongela likowe linyatau kwangu' nenga. 40 Kwa mwanjaa ywakotoka taukana na twenga abile kasitu. 41 Kakape nimmakianga, ywoywoti ywampeya mwenga ata kikombe sa masi' go nywa kwa mwanjaa mwenga mwabandu ba Kilisitu kakape mundu ywo, aakosali upo yaibu'ka kwa Nnu'ngu'." 42 Ywoywoti

ywampanga yumo ywa bana ba babaniu'bi'ly'a aponeye, yapanga male kwake atabilwe liwe liku'l'u' lya lwaga paingo na kuntaikulya mubaali. 43 Luboko lwako mana lukupangiye uponeye, ulukate! Yapanga male kwako Yingya muukoto wangayomoka ubile na luboko lumo, kulikoni baa na maboko gabii'l'i no Yingya mumwoto wangayomoka. (Geenna g1067) 44 Pandu po, matekenya gake gawaali, wala mwoto wake uimikali. 45 Mana lugu'l'u' lwako lukupangiye uponeye, ulukate! Yapanga male kwako Yingya muukoto wangayomoka ubile na lugu'l'u' lumo, kulikoni baa na magu'l'u' gabii'l'i no takulilwa mumwoto wangayomoka. (Geenna g1067) 46 Pandu po, matekenya gake gawaali, wala mwoto wake uimikali. 47 Mana liyo lyako likupangiye uponeye, uliyokwe! Yapanga male kwako Yingya muukulungwa wa Nnu'ngu' ubile na liyo limo kulikoni baa na minyo gabii'l'i no takulilwa mumwoto wangayomoka. (Geenna g1067) 48 Pandu po matekenya gake gawaali wala mwoto wake uimikali. 49 "Kwa mwanjaa kila mundu aatakilwa kwa mwoto. 50 Mwinyo unogite, lakini mana uobije kilyi'lyi' sake, mwayi'ya namani li'nga ukil'il'bu'ye kilyi'lyi' kai?" Mubee na mwinyo nkati yinu na mutame pamope kwa amani kila mundu na nnyine."

10 Yesu ngabu'ka ku'l'u' yenda kunkoa wa Yudea no loka liyi' lya Jordani. Na ipi'nga yambone ya bandu yaatikongolekana kai' nnu'ngi' yake, naywembe ngatumbwa kwayi'gana kati mwayobelile. 2 Bi'ngi' ba Mafalisayo ngabaisa li'nga kumpaya kwa kunnaluya, "Buli, yendai'ki'ti'lwa nnalu'me kupeya talaka nnyumbowe?" 3 Yesu ngaayangwa, "Musa aamwamulise namani?" 4 Ngabayangwa, "Musa aayi'ki'tiye panga nnalu'me endakombwa kumwandikya nnyumbowe talaka na kummu'ya." 5 Yesu ngaabakia, "Musa aamwandiki salya yo kwa kitumbu so nonopa kwinu kwa myoyo. 6 Lakini tangu' nsimu wa Nnu'ngu' paumbike dunia, aaumbike nnalu'me na nnwawa. 7 Kwa kitumbu si', nnalu'me aalu'a kwaleka tati' bake na mau' bake no lu'mbana na nnyumbowe, 8 na abo abi'il'i' baapanga yi'ga yimo. Kwa nyo, baapangali abi'il'i' kai', ila yi'ga yimo. 9 Bai, saakilu'mbaniye Nnu'ngu', mundu kaneakilekanganiye." 10 Pabaabile nnyumba kai', banamasi' bake ngabannaluya abali ya likowe lyo. 11 Ngaayangwa, "Mundu ywoywoti ywanneka nnyumbowe no kobeka nnwawa ywi'ngi' apanga ugoni. 12 Nyinyonyo na nnwawa ywanneka nsengowe no ku'nda kwa nnalu'me ywi'ngi', apanga ugoni." 13 Bandu baabile kabannetya Yesu bana anangu'ta li'nga aakunywe, lakini banamasi' bake ngabaakalipya. 14 Lakini Yesu paabweni nyo, aatiusika muno, ngaabakia, "Mwayi'ki'ti'ye bana anangu'ta baisange kasangu', kanemwakanikiye,

kwa mwanjaa bana kati ba Ukulungwa wa Nnu'ngu' nga wabe. 15 Kakape nimmakianga, mundu ywoywoti ywakotoka kuuyi'ki'tya Ukulungwa wa Nnu'ngu' kati mwana nnangu'ta, katu auyingyali ukulungwa wo." 16 Bu'kapo ngaakumbatyaa bana balu', no bi'ka maboko panani yabe li'nga kwayalya. 17 Yesu paabile kabu'ka, mundu yumo aatikummutukya, ngakilikita nnu'ngi' yake ngannaluya, "Mwalimu nnogau, nipange buli li'nga niulisi ukoto wangayomoka?" (aiōnios g166) 18 Yesu ngammakia, "Mbona unikema nannogau? Ntu'pu' ywoywoti ywabile nnogau ila Nnu'ngu' kisake. 19 Witangite amuli, 'Kaneubulage, kaneupange upege, kaneupange ugoni, kaneuyibe, kaneukong'ondeli ubu'su', kaneuku'pi'ye, waisimu tati' na mau' bako.'" 20 Ngayangwa, "Mwalimu, amuli yoti yi' niikamwile bu'ka kuunangu'ta wangu'." 21 Yesu nganningulya kwa kumpenda, ngammakia, "Upu'ngu'kilwe na kili'be simo. Uyende, ukapi'mi'ye kila kili'be saibile naso na mbanje ye ukaapei aki'ba, nawenga waapanga na amana kunani. Bu'kapo, uniki'ngame." 22 Aywo mundu payu'wine nyo, ngaku'kul'i'ka muno, Ngabu'ka kanyopa kwa mwanjaa aabile na mali yambone. 23 Yesu ngalingulya Iwingo Iwoti na kwabakia banamasi' bake, "Mulinguli mwainonwipe kwa bababile na mali, yingya mu Ukulungwa wa Nnu'ngu!" 24 Banamasi' baatisangala kwa mayi'gi'yo go. Lakini Yesu ngaabakia kai, "Mwabana bangu', kunonwipe muno yingya mu Ukulungwa wa Nnu'ngu!" 25 Male kwa mbu'nda pi'ta mulipoyo iya singano kulikoni mundu tayili yingya mu Ukulungwa wa Nnu'ngu'. 26 Banamasi' bake ngabasangala muno, ngabalaluyana bene na bene, "Kwa nyo nyai lelo ywawesa kosopolelw?" 27 Yesu ngaalingulya na kwabakia, "Likowe li' kwa mundu liwesekanali, lakini kwa Nnu'ngu' makowe goti gendawesekana." 28 Apo Petili ngammakia, "Linga, na twenga tukilei kila kili'be kukuki'ngama wenga!" 29 Apo Yesu ngaabakia, "Kakape nimmakianga, mundu ywaileka nyumba yake, mwasawe, nnu'mbu'we, mau', tati', bana au migunda kwa kitumbu sangu' na kwa abali inannoga, 30 aali'pi'lwa mala mya kwa nsimu wa nambi'yambi'. Aapokya nyumba na alongo, mau' na tati', bana na migunda pamope na ngu'su'mbu'. Na nsimu wawaaisa aalu'a pokya ukoto wangayomoka. (aiōn g165, aiōnios g166) 31 Lakini baingi bababile alongoi baalu'a ba kuundi'la, na ba kuundi'la baalu'a ba alongoi." 32 Pabaabile mundi'la kabayenda Yelusalemu Yesu aatilongolya. Banamasi' bake baatisangala muno, na bandu babaabile kabaaki'ngama ngabayogopa. Yesu ngaatola kai' banamasi' bake ku'mi na abi'il' pambwega na kwabakia gagaalu'a kumpitya. 33 Ngabaya, "Twendau'bu'ka yenda Yelusalemu, na Mwana wa Mundu aalu'a kamukiyilwa kwa api'ndo ba dini na

balimu ba salya. Bembe baalu'a kumuukumu kiwo na kunkamukiya kwa bandu bangali Ayahudi, 34 abo baalu'a kunsalanga na kummunia mmata, baalu'a kunku'mbwaa na kummulaga. Bu'kapo lisu'ba lyenetatu, aalu'a yu'ka." 35 Yakobi na Yoani, bana ba Zebedayo, baannyendeli Yesu na kummakia, "Mwalimu, tupala utupangi sosoti satwakulu'ba." 36 Yesu ngaalaluya, "Mupala nimpangyange ki'li?" 37 Ngabammakia, "Utui'ki'ti'ye tama yumo kummalyo na ywi'ngi' kunki'ya muutukupu wako." 38 Lakini Yesu ngaabakia, "Mwenga mutangiteli samukilu'ba. Buli, mwendakombwa nywelya nnobo wa ngu'su'mbu' wanaalu'a nywelya nenga, au batisilwa ubatiso wa kiwo wanaalu'a batisilwa nenga?" 39 Ngabannyangwa, "Twendakombwa." Yesu ngaabakia, "Nhobo waninywelya mwaunywelya na ubatiso wanibatisilwa mwaabatisilwa, 40 lakini tama Iwingo lwa mmalyo au lwa nki'ya aloyo lyengo lyang' nengali kumpeyanga. Lipala li'no Nnu'ngu' alu'a kwapeya balu' bababi'kilwe wisowiso." 41 Balu' banamasi' bi'ngi' ku'mi pabayu'wine go, ngabatumbwa kwausikya Yakobi na Yoani. 42 Kwa nyo Yesu ngaakema banamasi' bake pamope na kwabakia, "Mutangite panga, ayi'mi'l'i'ki ba bandu bangali Ayahudi batawala bandu babe kwa ukali", na api'ndo babe baatumya kinyatau. 43 Lakini kwinu mwenga kaneibe nyo. Ila ywoywoti ywapala panga nku'l'u' mukipin'ga sinu aapalikwa ba ntumisi winu, 44 na ywoywoti ywapala panga nnongoi apalikwa ba mmanda ywa boti. 45 Kwa mwanjaa Mwana wa Mundu aaisili li'nga tumikilwa, ila tumikia na kuupiya bwu'mi wake ube mali'po ga kwakombwa bandu baingi li'nga bakosopolelw." 46 Bu'kapo ngababaika Yeliko. Yesu paabile kabu'ka pakilambo so na banamasi' bake pamope na kipi'nga kiku'l'u' sa bandu, mbulibuli yumo lina lyake Batimayo, mwana wa Timayo, aabile atami mbwega ya ndi'la kalu'ba yangatiyilwa. 47 Paayu'wine panga Yesu ywa ku Nasaleti aabile kapi'ita, ngatumbwa u'bu'ya illobe kabaya, "Yesu, Mwana wa Daudi, unibi'ki kiya!" 48 Bandu baingi ngabankalipyia kwa kummakia atame liki, lakini ywembe ngau'bu'ya illobe kai' kwa makakala kabaya, "Yesu, Mwana wa Daudi, unibi'ki kiya!" 49 Yesu ngayi'ma no baya, "Munkeme aise pano." Bai ngabankema yu'l'u' mbulibuli, ngabammakia, "Ube na mwoyo nku'l'u'! Ukatuke, endakukema." 50 Ngataikwa nganjuyake no yi'ma kiyu'ngu'ya, na kunnyendelya Yesu. 51 Yesu ngannaluya, "Upala nikupangi ki'li?" Yu'l'u' mbulibuli ngayangwa, "Mwalimu, mbala lola." 52 Yesu ngammakia, "Uyende, imani yako ikutepwile." Popopo aakombwi lola, ngaanki'ngama Yesu kundi'la.

11 Yesu na banamasi' bake pabaabile kabaegelya ku Yelusalemu Iwingo lwa kilambo sa Bethfage na Betania, papipi na Kitu'mbi' sa Minjaituni, Yesu aatumike banamasi' bake abi'il', 2 ngaabakia, "Muyende pakilambo sakibile nnu'ngi' yinu. Pamutumbwa yingya bai, mukammona mwana mbu'nda atabilwe, na anakolelelwali na mundu. Mukamundwe, munnete pano. 3 Manaitei mundu ywoywoti kannaluya panga, 'Mboni mupanga nnya?' Mummakie panga, 'Bwana endakumpala na aasi'yalu kunki'li'bu'ya.'" 4 Bai, pabay'i ngabammona mwana mbu'nda, ywatabilwe mbwegwa ya simbasimba panja ya nniango, ngabamundwa. 5 Pabaabile kabamundwa, bandu babaay'i mi papipi nabo baatikwalaluya, "Mupanga namani? Mwanjaa namani mumundwa mwana mbu'nda yu'?" 6 Banamasi' ngabayangwa kati mu'l'u' mwabaabakiylwe na Yesu, nabembe ngabaaleka bayende. 7 Bu'kapo, ngabampeleya Yesu yu'l'u' mwana mbu'nda no tandika magu'bo gabe panani yake li'nga Yesu atame. 8 Bandu baungi baatandike magu'bo gabe mundi'la, na bi'ngi' baatandike ndambi' ya mikongo yabakatike mumigunda yabe. 9 Bandu boti babaalongoli nnu'ngi' ya Yesu na babaabile nsu'gu' yake baau'bwiye malobe gabe kababaya, "Nnu'ngu' alumbilwe! Ayaliwite ywembe ywaisa kwa lina lya Bwana! 10 Uyaliwit ukulungwa wawisa wa au'ku' bitu Daudi! Nnu'ngu' wa kunani alumbilwe!" 11 Yesu aayingi pakilambo sa Yelusalemu, aayi'i ntawalia mpaka munyumba ya Nnu'ngu' na kukilinga wisowiso kila kili'be. Lakini kwa mwanjaa yaai kitamwiyo, ngayenda Betania pamope na balu' ku'mi na abi'il'. 12 Pammalau' yake pabaabile kabauma Betania, Yesu yamminyike njala. 13 Bai, ngaubona nkongo wa ntini wene maakapi maingi kwa kuutalu. Ngauegelya li'nga aulinge, pi'ngi' kunani yake awesa pata litunda. Lakini paikite papipi nawo, aakibwenili kili'be ila maakapi sika, kwa mwanjaa nsimu wo waai wo pambikali. 14 Kwa nyo, Yesu ngaukosya lasi nkongo wu'l'u' kaubakia, "Tumbulya nambi'yambi' ata milele, mundu kanealye litunda kai' bu'ka kunani yako." Paabile kalongela go, banamasi' bake bai kabayu'wa. (aiōn g165) 15 Bu'kapo, ngabaika ku Yelusalemu. Yesu paayingi muluwa lwa nyumba ya Nnu'ngu', ngatumbwa kwabi'nganga bandu babasulusage na babapi' mage ili'be muluwa lwo. Aapi'l'ngwi mamesa ga balu' babati'kwanage mbanje na iti'gu' ya asulusi ba ngunda. 16 Kai', annyi'ki'tiyeli mundu ywoywoti pi'ta apu'twile kigombo so sulusa paluwa lwa nyumba ya Nnu'ngu'. 17 Bu'kapo ngaayi'gana mayi'gi'yo gano, "Iandikilwel mi Mayi'gi'yo Mapeleteu panga, 'Nyumba ya Nnu'ngu' yaakemelwa nyumba yo salilya kwa bandu ba mataipwa goti?" Lakini mwenga mwiyu'yite mbango ya apokonyoli!" 18 Api'ndo ba dini na balimu ba salya
pabayu'wine go, baatumbwi pala ndi'la ya kummulaga, lakini bannyogopage kwa mwanjaa kipi'nga soti sa bandu kisangalage mu'l'u' mwaayi'ganage. 19 Payikite kitamwiyo, Yesu na banamasi' bake ngababu'ka pakilambo si'l'u'. 20 Pammalau' yake kindai' pabaabile kabapi'ta, baaubweni wu'l'u' nkongo wa ntini uyu'mite woti ata ngi'ga yake. 21 Petili aaku'mbu'ki makowe gagaalongoilie na ngammakia Yesu, "Mwalimu, uulinge wu'l'u' nkongo wa ntini wawaaukosi lasi, uyu'mi." 22 Yesu ngaabakia banamasi' bake, "Mupalikwa mumwu'bi'li Nnu'ngu'". 23 Kakape nimmakianga, mundu ywoywoti mana alongei kwo u'bi'lya na pangali kyukala pamwoyo wake, kakibakia kitu'mbi' si' kiyokoke pakibile kikatu'le mubaali, kakape ilu'a pangika. 24 Kwa nyo nendakummakia, gogoti gamugalu'ba kamusali, muu'bi'li panga mwendagapokya, ago gaalu'a panga ginu. 25 Na pamuyi'ma salya, mana mubile na mayu'mano na mundu ywi'ngi', munsami, li'nga Tati' binu bababile kunani bansami mwenga makosa ginu nyinyonyo." 26 Lakini mwenga mana mukani kwasamyi bi'ngi' makosa gabe, Tati' binu ba kunani bansamyali mwenga makosa ginu nyinyonyo. 27 Bai, Yesu na banamasi' bake ngabaika kai' Yelusalemu. Yesu paabile katyanga muluwa lwa nyumba ya Nnu'ngu', api'ndo ba dini, balimu ba salya na ayi'mi'li'ki ba bandu baatikunyendelya. 28 Ngabannaluya, "Upanga makowe ga kwa utawala gani? Na nyai ywakupei utawala wu'?" 29 Yesu ngaabakia, "Nilu'a kunnaluya liswali limo, mana muniyangwile, nenga nilu'a kummakia kwa utawala gani nipanga makowe ga. 30 Yoani Ywabatisage aapatike utawala wo batisa bu'ka kwa nyai? Kwa Nnu'ngu' au kwa bandu? Muniyangwe." 31 Nabembe ngabatumbwa laluyana bene na bene kababaya, "Mana tuyangwi panga utawala wake waabu'i kwa Nnu'ngu', aatulaluya, 'Kwa kitumbu saku' mukotwike kumwu'bi'lya?' 32 Kai', tuwesali baya waauumi kwa bandu." (Baayogwipe kipi'nga sa bandu, kwa mwanjaa boti baau'b'i'lile panga Yoani kakape aai nnondoli ywa Nnu'ngu'). 33 Bai, ngabannyangwa Yesu, "Tutangiteli." Nembe ngaabakia, "Nanenga nimmakiangali panga nipanga ga kwa utawala waku'."

12 Bu'kapo, Yesu aatumbwi longela makowe ga kwa balu' api'ndo kwo tumya ngongo, "Mundu yumo aapandike minjabibu munng'unda wake na auti'li'i'kiye lubi'go. Pakati yake aatengenise pandu po komanya minjabibu li'nga ipiye divai, na asengite kisewe. Bu'kapo, ngaakolisa nmg'unda wo kwa ali'mi no yabwa mwanja wa kunni'ma wi'ngi'. 2 Masu'ba go una pagatimile, ngantuma mpangakasi wake yumo kwa balu' ali'mi li'nga bampei iku'ta ya mauno gake. 3 Lakini balu' ali'mi ngabammooywa mpangakasi yu'l'u', kunku'mbwaa na kunki'li'bu'ya pangali kumpeya kikowe sosoti. 4 Yu'l'u' mwene

nng'unda ngantuma kai' mpangakasi ywi'ngi'. Yu'l'u' nembe ngabanku'mbwa, ngabannumiya muntwe na kumpangya makowe malau muno. 5 Mwene nng'unda antumike kai' mpangakasi ywi'ngi', balu' ali'mi ngabammulaga. Bu'kapo ngaatuma bi'ngi' baingi, lakini balu' ali'mi baatikwalumiya na bi'ngi' kwabulaga. 6 Mwene nng'unda aaigali na mundu yumo bai, naywembe aai mwana wake ywampendile. Kuundi'la ngantuma kwa balu' ali'mi kabaya, 'Nitangite panga balu'a kumwisimu mwana wangu'. 7 Lakini balu' ali'mi pabamweni kaisa, ngababakiyana, 'Ayu' nga ywalu'a lisi nng'unda wu'. Bai, tummulage na nng'unda wu' upange witu.' 8 Bai, ngabammoyna yu'l'u' mwana na kummulaga, ntwi wake bautaikuli panja ya nng'unda wa minjabibu." 9 Bu'kapo Yesu ngaalaluya, "Bai, yu'l'u' mwene nng'unda wa minjabibu alu'a panga buli? Ywembe alu'a isa na kwabulaga balu' ali'mi. Bu'kapo, alu'a kwakolisa nng'unda wu'l'u' ali'mi bi'ngi'. 10 Buli, munasomali Maandiko Mapeleteu gagabay, 'Liwe lyabalikani asengi, nambi'yambi' lipangike liwe liku'l'u' lya pakitumembe. 11 Likowe li' libu'i kwa Bwana, nalyembe lya ayabu muno kasitu.'" 12 Bai, abo api'ndo baapalike ndi'la ya kummoyna Yesu, kwa mwanjaa baatangite panga ngongo yo aalongelyage bembe. Lakini kwa kitumbu sa kukiyogopa kipi'nga sa bandu, ngabakotoka no bu'ka. 13 Bai, bi'ngi' ba Mafalisayo na bandu ba kipi'nga sa Helode baatumilwe bampi'ndi'ke Yesu kwo pi'tya milongelo yake. 14 Baatikunyendelya na kunnaluya, "Mwalimu, tutangite panga wenga wa mundu wa ukakape. Kai', unnyogopali mundu kwa mwanjaa, uyi'me wa mundu kili'be lili kasako, lakini uyi'gana ndi'la ya Nnu'ngu' kwa ukakape. Tubakiye, panga salya ya Musa yendatuyi'ki'ti'ya li'pa kolii kwa Kaisali, nkulungwa wa Roma, au lili? Tupalikwa tulip'e au lili?" 15 Lakini kwa mwanjaa aatangite panga bandu balu' anapiki, ngaabakia, "Mwanjaa namani munipi'ndi'ka? Munileti lwela lomo pano li'nga nilulinge." 16 Ngabannetya lu'l'u' lwela. Nembe ngaalaluya, "Kuminyo ku' na lina li' lyalandikilwe, lya nyai?" Ngabannyangwa, "Kaisali." 17 Bai, Yesu ngaabakia, "Ga Kaisali mumpei Kaisali na ga Nnu'ngu' mumpei Nnu'ngu'." Boti baatisangala muno. 18 Bu'kapo, Masadukayo, balu' babakana ubi'lya panga kubile na lisu'ba lyo yu'yilwa kwa awi'lli, ngabamwisilya Yesu na kunnaluya, 19 "Mwalimu, Musa aatuandiki panga mundu ywakobike mana awile pangali papa mwana, ipalikwa nnongowe ankobeke aywo nnwawa nng'wi'l'i kwa li'nga ampapi nnongowe bana. 20 Bai, kwabile na alongo saba, aywo mmele aakobike nnwawa lakini yu'l'u' nnalu'me awile pangali papa mwana. 21 Ywenebil'i ngankobeka yu'l'u' nnwawa, nembe ngawaa kai' pangali papa mwana. Ngaipanga nyinyo kai' kwa nnongo ywenetatu. 22

Na boti saba bankobike nnwawa yu'l'u' bu'ka po waa ywi'ngi', lakini baawile pangali papa bana. Kuundi'la, yu'l'u' nnwawa nembe ngawaa. 23 Bai, lisu'ba lyo yu'yilwa babawile, ywembe aapanga nnyumbo wa nyai, kwa mwanjaa aakobekilwe na balu' alongo boti saba?" 24 Yesu aatikwayangwa, "Mwobite kwa kitumbu so kotoka tanga mwagaandikilwe Mayi'gi'yo Mapeleteu na makakala ga Nnu'ngu'. 25 Kwa mwanjaa awi'lli pabaalu'a yu'ka baakobekali wala baaku'ndali, kati mwababile malaika ba kunani. 26 No bu'kana na uyu'ki wa babawile, munasomali mukitabu sa salya ya Musa galu' maandiko gagalongelya bu'kana na si'l'u' kiwi'mbi' sasaayakite mwoto? Nnu'ngu' ammakie Musa, 'Nenga na Nnu'ngu' wa Bulaimu, Nnu'ngu' wa Isaki, na Nnu'ngu' wa Yakobi.' 27 Ywembe Nnu'ngu' ywa bandu babawile lili, ywembe Nnu'ngu' wa bandu akoto. Mwenga mutioba muno." 28 Palu' Yesu pataukanage na Masadukayo, kwabile na mwalimu yumo ywa salya ya Musa, ywembe aatangite panga Yesu aayangwi wiso. Bai, aatikumwegelya na kunnaluya, "Amuli yaku' yaibile ngu'l'u' pi'ta yoti?" 29 Yesu aatiyangwa, "Amuli ngu'l'u' nga yi'no, 'Upi'kani wenga wa Isilaili, Bwana Nnu'ngu' witu nga Bwana yumo bai. 30 Umpende Bwana Nnu'ngu' wako kwa mwoyo wako woti, kwa loo yako yoti, kwa malango gako goti na kwa makakala gako goti." 31 Na amuli yenebil'i' nga yi'no, 'Umpende ywa papipi yako kati mwawipenda wamwene.' Ntu'pu' amuli yi'ngi' ngu'l'u' kulikoni yi'no ibi'lli." 32 Yu'l'u' mwalimu ywa salya ya Musa ngammakia Yesu, "Ulongei wiso Mwalimu, panga Nnu'ngu' yumo kisake, wala ntu'pu' Nnu'ngu' ywi'ngi' ila ywembe. 33 Na mundu apalikwa kumpenda Nnu'ngu' kwa mwoyo wake woti, kwa malango gake goti na kwa makakala gake goti. Nembe apalikwa kumpenda ywa papipi kati mu'l'u' mwaipenda mwene. Makowe go gangama muno kulikoni salaka ya nyama yo langamisa pamwoto, na salaka yi'ngi' yoti." 34 Nembe Yesu pamweni aywo mundu ayangwi kwa malango, ngammakia, "Wenga ubileli kuutalu no yingya muukulungwa wa Nnu'ngu'." Payomwi longela go, ntu'pu' mundu ywallowite kunnaluya kai' Yesu likowe lyolyoti. 35 Yesu paabile kayi'gana muluwa lwa nyumba ya Nnu'ngu', aatilaluya, "Mboni balimu ba salya ya Musa babaya panga Kilisitu mwana wa Daudi?" 36 Daudi mwene kalongoyelwa na Loo Mpeleteu aatibaya, 'Bwana Nnu'ngu' ammakie bwana wangu', Utame kummalyo gangu', mpaka panaalu'a kwabi'ka andumu bako pai' ya magu'l'u' gako.' 37 "Daudi mwene ankema Kilisitu 'Bwana.' Kwa nyo, Kilisitu apangali mwana wake bai, ila Bwana wake kai'." Si'l'u' kipi'nga sa bandu saai kakimpi'kania kwo napusika. 38 Mumayi'gano gake aatikwabakia, "Mwili'ndi'le bu'kana na balimu ba salya ya Musa, bembe bapenda

tyanga bawati makanju malaso, no penda pangilwa abali na bandu kwa isima mumasoko. **39** Kai', bembe bapendi tama muti'gu' ya nnu'ngi' mumayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu' no penda isimilwa muiyambo. **40** Bapokonywa mali ya alwawa awi'l'i'ka no salya sala ndaso li'nga bayu'wanike na bandu. Kwa kitumbu si', balu'a ukumilwa munomuno." **41** Yesu aatami papipi na lisanduku lya amana ya nyumba ya Nnu'ngu', kaalingulya bandu mwabaya'i'ya mbanje nkati ya lisanduku li'l'u'. Matayili baingi baayi'i mbanje yambone nkati ya lisanduku. **42** Aaisi nnwawa yumo nng'wi'l'i'kwa nki'ba, ngapiya ela ibi'l'i' bai. **43** Bai, Yesu aakemite banamas'i' bake na kwabakia, "Kakape nimmakianga, ayu' nnwawa nng'wi'l'i'kwa nki'ba, apiyite mbanje yambone muno kulikoni boti babaayi'ile nkati ya lisanduku lya salaka. **44** Kwa mwanjaa bi'ngi' baabawi bu'ka mumbanje yababile nayo, lakini ywembe kwa uki'ba wabile nawo, aapiyite ili'be yoti yabile nayo mumaisa gake."

13 Yesu paabile kapita bu'ka muluwa lwa nyumba ya

Nnu'ngu', yumo ywa banamas'i' bake ngammakia, "Mwalimu, lingulya maliwe ga mwagagolwike na mayumba ga maku'l'u!" **2** Yesu aatiyangwa, "Mwendagabona mayumba ga maku'l'u? Lyaigalali ata liwe limo panani ya liwe li'ngi', goti gabomwanilwa." **3** Yesu paabile atami pa Kitu'mbi' sa Minjaituni kalingulya ku nyumba ya Nnu'ngu', Petili, Yakobi, Yoani na Andelea ngabannaluya pakiyi'ki'ya, **4** "Tulu'ba utubakiye makowe ga gaugabaite gaapangika pakubawi? Na ki'l'i' gani sasalu'a kutulaya twenga tutange panga makowe go gapalapitya?" **5** Yesu ngaabakia, "Mulinguli wiso, mwakane kongelwa na mundu. **6** Bandu baingi baaisa kwa lina lyangu' kababaya panga, 'Nenga ngana Kilisitu', na abo baalu'a kwakonga baingi. **7** Pamwayu'wa makowe ga ngondo na mayu'yu'to gake kanemwayogope. Makowe go gapalikwa gapiti wi'ti', lakini kuundi'la yene kunaikali. **8** Kwa mwanjaa nni'ma waayu'mana na nni'ma wi'ngi', na ukulungwa waayu'mana na ukulungwa wi'ngi'. Kwalu'a ba na nnendemo wa nni'ma mumatapo mbali'mbali', kai' kwalu'a ba na njala ngu'l'u'. Na aga goti gaalu'a panga kati mwalupanga lwu'ngu' lwo papa mwana." **9** "Lakini mwenga mwilinge, kwa mwanjaa bandu baalu'a kumpeleka kumankama na kunku'mbwa mumayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu'. Mwapelekelwa kwa atawala na akulungwa kwa kitumbu sangu' li'nga munikong'ondeli kwabe. **10** Ipalikwa abali inannoga ialilwe wi'ti' kwa bandu ba kila nni'ma. **11** Na pamwalu'a boyolelwua no sitakilwa, kanemwaauke kwo wasa galu' gamwalu'a yangwa, mwenga mwalongele likowe lyolyoti lyamwapeyelwa papalu'palu'. Kwa mwanjaa mwalongelali

mwenga, ila aalongela Loo Mpeleteu. **12** Nnongo aansongya nnongowe li'nga abulagilwe, na tati' kunsongya mwana wake, nabembe bana baalu'a kwagalambukya abelei babe li'nga babulagilwe. **13** Na bandu boti baalu'a kunsukwa kwa kitumbu sa lina lyangu', lakini ywaalu'a komeya mpaka kuundi'la aalu'a kosopolelwa. **14** "Lakini pamwakibona kili'be sakusukwa Nnu'ngu' na sakileta usapu kiyi'mi'kilwe pandu papeleteu (ywasoma atange), apo babaalu'a ba ku Yudea baabutuki mutu'mbi'. **15** Ywabile panani ya mwagalwa na nyumba, kaneauluke Yingya nnyumba yendantola kili'be. **16** Na ywabile kunng'unda kaneagalambuke tola likoti lyake, ila apalikwa atile. **17** Bakibona alwawa atopelwe na babayongeya bana masu'ba go! **18** Munnu'be Nnu'ngu' li'nga makowe go gaakane pitya nsimu wa kyuku. **19** Kwa mwanjaa masu'ba go gaapanga ga siki ngu'l'u', siki kati yo inapityali apo nsu'gu' tang' Nnu'ngu' paumbite dunia mpaka li'ho, na yapityali kai' katu. **20** Ikapangage Bwana akotwike pu'ngu'ya masu'ba go, ntu'pu' ata mundu yumo ywapele kosopolelwa. Lakini kwa kitumbu sa balu' babasaulliwe na Nnu'ngu', masu'ba go gapu'ngu'yilwe. **21** "Nsimu wo manaitei mundu kammakia, 'Lingulya, Kilisitu abile pano' au 'Abile palu', kanemwau'bi'l'i. **22** Kwa mwanjaa baapitya 'Kilikilisitu' ba ubu'su' pamope na alondoli ba ubu'su', nabembe baalaya myanju na mangelongelo li'nga baakonge bandu, kai' mana iwesekine ata balu' babasaulliwe na Nnu'ngu'. **23** Lakini mwenga mwili'ndi'le, nenga nimmakie makowe goti gabile balo ganapityali. **24** "Bu'ka pa siki ya masu'ba galu', lisu'ba lyabaa mulubi'ndu' na mwei wapiyali bweya wake. **25** Ndondwa yalu'a tu'mbu'ka bu'ka kumaunde, makakala go goti ga kunani gaalu'a kunyangunya. **26** Apo nga pabammona Mwana wa Mundu kaisa bu'ka kumaunde kwa makakala maku'l'u' na utukupu. **27** Nembe aatuma malaika bake li'nga baakongwe baasawile bu'ka mumbande yoti nsese ya dunia, bu'ka kila pandu pa dunia, mpaka kuundi'la ya kunani. **28** "Kwa nkongo wa ntini mwiyi'gane lukongo lu'no, palu' ndambi' yake paitumbwa ipuka no piya maakapi, mutangite panga nsimu wo li'ma wendaegelya. **29** Namwenga nyinyonyo, pamugabona makowe go kagatumbwa pangika, mutange panga Mwana wa Mundu abile papipi na niango. **30** Kakape nimmakianga, lubelekwo lu'no lwaalu'a pi'tali pangali pitya makowe ago goti. **31** Kunani na padunia kwalu'a pi'ta lakini mayi'gi'yo gangu' katu gaapi'itali. **32** "Lakini bu'kana na lisu'ba au saa yi'l'u', ntu'pu' mundu ywatangite ata malaika ba kunani wala Mwana, ila Tati' kisabe bai. **33** Mwili'ndi'le, mukeleke, kwa mwanjaa mutangitelisim wo pawatimya. **34** Yalu'a panga kati mundu ywayabwa mwanja na kwalekya apangakasi bake bayi'mi'like, kila mundu na lyengo lyake, na

kummakia nni'ndi'li wa nniango abe minyo. 35 Mukeleke, kwa mwanjaa mutangiteli mwene nyumba alu'a buya pakubawi, pi'ngi' iwesa panga kitamwiyo, meku, bulabula au kindai'. 36 Mwili'ndi'le, mana aaisa kwa kimuiimu aakane kunkolya mugonjike lugono. 37 Makowe ganimmakia mwenga, nabakia boti. Mwili'ndi'le!"

14 Gaaigali masu'ba gabii'li' bai ika kusi'li'ku'si'li'ku' ya

Pasika na ya Makati Gangalu'la, api'ndo ba dini na balimu ba salya ya Musa bapalage ndi'la ya kummoiywa Yesu kwa kinunu na kummulaga. 2 Kwa mwanjaa baabaite, "Kanetupange likowe li' pa si'li'ku'si'li'ku', bandu baakane panga puyo." 3 Yesu aabile Betania munyumba ya Simoni ywaabile na matana patumbu. Pabaabile kabalya, nnwawa yumo aayiingi nnyumba. Abile na supa ya liwe yaibile na mauta ganannungya gene bei ngu'l'u'. Bu'kapo ngati'kwana nkano wa yi'l'u' supa no u'l'u'ki'ya mauta go panani ya ntwe wa Yesu. 4 Bi'ngi' ba bandu babaabile palu' baatusika muno kwa galu' gaagapangite yu'l'u' nnwawa no bakiyana, "Kwa mwanjaa namani nyamana mali kati yi'? 5 Mauta ga galu'e pi'mi'yi'lwa kwa ela yambone yo kombwa kwapeya masikini." Ngabammendya aywo nnwawa kwa nyongo. 6 Lakini Yesu ngaabakia, "Mboni mwendakumwauya ayu' nnwawa? Munneke! Ywembe anipangi likowe linannoga muno. 7 Kwa mwanjaa masikini mwali'u' baa pamope nabo masu'ba goti, kila pamupala kwapeya mwendakwapeya, lakini nenga nalu'a baali pamope na mwenga masu'ba goti. 8 Ayu' nnwawa anipangi li'l'u' lyaliwesite, aniu'l'u'kiye mauta ganannungya li'nga kunibi'ka wiso kwo sikilwa kwangu'. 9 Kakape nimmakiang, kwa ngu'mbu'ku'mbu' ya nnwawa yu', likowe lyalipangite lyabayilwa kila pandu paialilwa abali inannoga mudunia yoti." 10 Yuda Isikalioti, yumo ywa balu' banamasi' ku'mi na abi'il'i, aayi' kwa api'ndo ba dini li'nga kunsongya Yesu kwabe. 11 Pabapatike abali yi'l'u' baatipulaika muno, nabembe ngabayi'ki'tyana nakwe kumpeya mbanje. Bu'kapo, Yuda ngatumbwa pala lipala linannoga lya kunsongya Yesu. 12 Lisu'ba lyo yingilya kalamu ya si'li'ku'si'li'ku' ya Makati Gangalu'la, napo nga pabasinjike mwana ngondolo wa Pasika, banamasi' ba Yesu baatikunnaluya, "Upala tuyende kwaku' tukakubi'ki wiso kalamu ya Pasika?" 13 Bai, Yesu aatumike abi'il'i ba banamasi' bake kaabakia, "Muyende kumisengo, akwo mukankolya nna'lume yumo apu'twi kibi'ga sa masi'. Mukammi'ngi'ye, 14 mpaka panyumba yaalu'a Yingya, mukammakie mwene nyumba, 'Mwalimu alaluya panga sumba sake so li'lya kalamu ya Pasika ywembe na banamasi' bake saku?" 15 Naywembe aalu'a kunnangya sumba kiku'l'u' kugolopwa

sakibi'kilwe wiso no nemekelwa, na mwenga mukabi'ke wiso iyo." 16 Banamasi' ngababu'ka yenda kumisengo, ngabakikolya kila kili'be kibile kati mu'l'u' mwababakiylilwe na Yesu. Nabembe ngababi'ka wiso kalamu ya Pasika. 17 Pakiikite kitamwiyo, Yesu na banamasi' bake ku'mi na abi'il'i ngabaika pa yi'l'u' nyumba. 18 Nabembe pabaabile pakitamo so lya, Yesu aatibaya, "Kakape nimmakiang, yumo pakati yinu alu'a nisongya." 19 Apo banamasi' bake baatumbwi nyopa kabalaulyana bene na bene, "Buli, iwesapanga nenga?" 20 Yesu ngaayangwa, "Yumo pakati yinu mwenga ku'mi na abi'il'i, yu'l'u' ywasuyite likati pamope nanenga mukibakuli. 21 Kwa mwanjaa Mwana wa Mundu endawaa kati mu'l'u' Maandiko Mapeleteu mwagabaya kwo bu'kana na ywembe, lakini akibona mundu yu'l'u' ywansongya! Ilu'e panga nantali kwake akakotoka belekwa." 22 Pabaabile kabalya, Yesu aatweti likati ngasukulu Nnu'ngu', bu'kapo aatikulimetwana na kwapeya banamasi' bake kaabakia, "Mutole mulye, yi'no nga ya'i'ga yangu'." 23 Bu'kapo, aatweti nnobo wa divai, ngansukulu Nnu'ngu' na kwapeya, boti ngabanywelya munnobo wo. 24 Yesu ngaabakia, "Yi'no nga myai yangu' ya lilagano lya Nnu'ngu' yaiyitanika kwa kitumbu sa baangi. 25 Kakape nimmakiang, tumbulya nambi'yambi' nanywali kai' divai ya njabibu mpaka lisu'ba li'l'u' lya Ukulungwa wa Nnu'ngu' panainywa yayambi'." 26 Nabembe pabayomwi yi'mba mwambo, ngababu'ka yenda ku Kitu'mbi' sa Minjaituni. 27 Yesu ngaabakia, "Mwenga mwaboti mwanileka, kwa mwanjaa iandikilwe mu Maandiko Mapeleteu, 'Naalu'a kummulaga nsungi, na ngondolo boti baalu'a talanganika.' 28 Lakini bu'ka pauyu'ki wangu', naalu'a kunnongolya yenda ku Galilaya." 29 Petili ngammakia, "Ata manaitei boti baakuleka, nenga nakuleka lili." 30 Yesu ngammakia, "Kakape nikubakia, kilo si'no sa li'no njogolo abile balo bi'ka pabi'il'i, wanikana mala itatu." 31 Lakini Petili ngakong'ondelya baya, "Ata manaitei waa pamope nawenga, katu nakukanali." Na balu' bi'ngi' boti ngababaya nyinyonyo. 32 Ngabaika pakyati' sakikemelwa Getisemanzi, Yesu ngaabakia banamasi' bake, "Mutame pano munili'nde, nenga nendasali." 33 Bu'kapo ngantola Petili, Yakobi na Yoani, no tumbwa nyopa no auka. 34 Ngaabakia, "Mwoyo wangu' wenda nyopa muno, ata pipi no waa. Mutame pano, mukeleke." 35 Bu'kapo ngaeegelya nnu'ngi' pasini, ngaitu'ya pai' ukukama. Ngalu'ba kabaya panga mana iwesekine, saa yi'l'u' ya ngu'su'mbu' impi'ti kuutalu. 36 Ngabaya, "Mwenga mwa Tati! Ntu'pu' sangali kombolwa kasinu, ninnu'ba munibu'ki'ye agu' nnobo wa ngu'su'mbu'. Lakini kaneipange kati mwanipendi nenga, ila ipange kati mwamupendi mwenga." 37 Paabuyangine, ngaakolya

bagonjike lugono. Ngammakia Petili, "Simoni, ugonjike? Ata keleka kwa lisaa limo bai ukombwili? 38 Mukeleke no sali li'nga mwakane yingya mumapayilwo, kwa mwanjaa loo ipenda panga makowe manogau, lakini yi'ga yinu nga kigopi." 39 Ngayenda sali kai' kaki'l'i'bu'kya mayi'gi'yo gaagalu'galu'. 40 Paabuyangine kai' aakwembite bagonjike, kwa mwanjaa minyo gabe gaatopilwe na lugono, na baatangiteli saku' sa kunnyangwa. 41 Paabuyangine pampanda patatu, ngaabakia, "Balo mukagonja no pu'mu'lya? Ili'ngani lelo! Saa itimile. Mulinguli, Mwana wa Mundu akamuyilwa mumaboko ga bene sambi. 42 Muyumuke tubu'ke. Lingulyange, yu'l'u' ywapala nisongya aegelele." 43 Yesu paabile balo kalongela, Yuda, yumo ywa balu' banamasí ku'mi na abi'l'i', ngaisa pamope na kipi'nga sa bandu babaapu'twi mapanga na mandolonga. Bandu bo baatumilwe na api'ndo ba dini, balimu ba salya ya Musa na api'ndo ba bandu. 44 Yuda yu'l'u' ywansongya aayomwile kwapeya mwasu wu' kabaya, "Yu'l'u' ywananonia ngaywembe. Mummooywe na kumpeleka kwa kunn'i'ndi'la." 45 Yuda paikite bai, ngannyendelya Yesu popopo na kummakia, "Mwalimul!" Bu'kapo ngannonia. 46 Bai, balu' bandu ngabammooywa Yesu na kuntaba. 47 Yumo ywa balu' babaayi'mi pamope na Yesu aasolomwi lipanga lyake na kumpoteka ntumisi wa mpi'ndo nku'l'u' ywa dini na kummu'ya lisikilo. 48 Bu'kapo Yesu ngaabakia, "Mwisi na mapanga na mandolonga li'nga kuniboya, baya kwake kati nenga nampokonyoli. 49 Masu'ba goti naabile pamope na mwenga kaniyi'gana muluwa lwa Nyumba ya Nnu'ngu', na mwenga muniboywili. Lakini makowe ga gapangike li'nga Maandiko Mapeleteu gatimi." 50 Banamasí bake boti ngabanneka no tila. 51 Lakini mwinsembe yumo ywaawati ngu'bo mukibuno, aayendeli kummi'ngi'ya Yesu. Nabembe ngabammooywa. 52 Lakini ayo ngu'bo yaatiulika, ngaileka popo no tila abile wausu. 53 Nabembe ngabampeleka Yesu kwa mpi'ndo nku'l'u' ywa dini na api'ndo ba dini, na ayi'mi'l'i'ki ba bandu pamope na balimu ba salya ya Musa boti baakongolekine palu'. 54 Petili aami'ngi'yite Yesu kwa kuutalu, ngayingya kulua lwa nyumba ya mpi'ndo nku'l'u' wa dini, ngatama pamope na ali'ndi'li kayota mwoto. 55 Api'ndo ba dini na boti ba Balasa Liku'l'u' lya Ayahudi bapalage ukong'ondeli li'nga bapate kitumbu sa kummulaga Yesu, lakini baapatikeli kitumbu sosoti. 56 Baangi baapiyite ukong'ondeli wa ubu'su' bu'kana na Yesu, lakini ukong'ondeli wabe walandineli. 57 Ata bi'ngi' baayi'mi kumpikiya ukong'ondeli wa ubu'su' kababaya, 58 "Twenga twannyu'wine kabaya, 'Nenga nilu'a kwisengwana nyumba yi' ya Nnu'ngu' yaisengilwe kwa maboko ga bandu, na kwa masu'ba gatatu nilu'a kwisenga yi'ngi' yangali sengelwa kwa maboko ga bandu."

59 Lakini ata nnyo, ukong'ondeli wabe uyi'ki'tyaniyeli. 60 Bai, mpi'ndo nku'l'u' ywa dini ngayi'ma pakatikati ya bandu na kunnaluya Yesu, "Uyangwali ata likowe? Bandu ba bakusitakilya namani?" 61 Lakini Yesu aatami liki, alongeili kikowe sosoti. Mpi'ndo yu'l'u' aatikunnaluya kai', "Wenga nga wa Kilisitu, Mwana wa Nnu'ngu' ywalumbilwa?" 62 Yesu ngayangwa, "Nenga nga Naywembe! Kai', mwammona Mwana wa Mundu atami kummalyo ga yu'l'u' Bwana Mwene Makakala, kaulu'ka bu'ka kumaunde ga kunani." 63 Mpi'ndo yu'l'u' paayu'wine makowe go, ngapopwana magu'bo gake no baya, "Tupalikwali yendelya pala ukong'ondeli wowoti waubu'kana na mundu yu'. 64 Mwabene munnyu'wine mu'l'u' mwantukine Nnu'ngu'. Muwasa buli?" Boti ngabamuukumu panga, apalikwa abulagilwe. 65 Bu'kapo, bandu bi'ngi' baatumbwi kumunia mmata, baantabite kitambala kuminyo na kunku'mbwa makondi na kummakia, "Londwa, nyai ywakuku'mbwile!" Nabembe ali'ndi'li baamoywi Yesu na kunku'mbwa mbande. 66 Petili paabile balo pai' kula, yumo ywa atumisi alwawa ba mpi'ndo nku'l'u' wa dini aakite palu'. 67 Paamweni Petili kayota mwoto, aatikunningulya na kummakia, "Ata wenga nyinyonyo waabile pamope na Yesu wa ku Nasaleti." 68 Lakini Petili aatikana kabaya, "Nitangiteli makowe gaugabaya wenga katu!" Bu'kapo Petili aayi'i mpaka paniango wa kuluwa. Apo, njogolo ngabi'ka. 69 Yu'l'u' ntumisi nnwawa, paamweni kai' Petili aatumbwi kai' kwabakia bandu babaayi'mi po, "Mundu yu' nga yumo mukipi'nga sabe!" 70 Lakini Petili aatikana kai'. Bu'ka po baliya pasene, bandu babaayi'mi po ngabammakia Petili, "Kakape wenga wa yumo ywabe, kwa mwanjaa wenga wa mundu wa Galilaya!" 71 Bai, Petili aatumbwi longela kalapangya panga, "Nintangiteli mundu yu' ywamunnongelya." 72 Popopo, njogolo ngabi'ka pampanda pabi'l'i'. Bai, Petili ngaku'mbu'kya mu'l'u' mwaabakiyilwe na Yesu panga, "Pangali njogolo bi'ka pabi'l'i', wanikana patatu." Na, paliku'mbu'ki lyo, aatumbwi li'l'a muno.

15 Kindai' bulabula, api'ndo ba dini, ayi'mi'l'i'ki ba bandu, balimu ba salya ya Musa na api'ndo boti ba Balasa Liku'l'u' lya Ayahudi batami kitamo no yi'ki'tyana. Bantabite Yesu, ngabampeleka na kunkamukia kwa Pilato. 2 Pilato aannalwiye Yesu, "Wenga nga wankulungwa wa Ayahudi?" Yesu ngayangwa, "Wenga ngawaubaya." 3 Nabembe api'ndo ba dini bansitaki Yesu kwa makowe gambone. 4 Bai, Pilato ngannaluya kai', "Wenga uyangwali ata likowe limo? Lingulya makowe ga goti gabokusitakilya!" 5 Lakini Yesu aayangwili ata likowe lyolyoti, na Pilato mwene aatisangala. 6 Yaai mimu yabe panga kila paika si'il'ku'si'il'ku' ya Pasika,

Pilato aayu'gu'lyage ntabilwe yumo ywabansawi bene bandu. 7 Nsimu wo, kwabile na mundu yumo ywakemilwe Balaba, aabile ntabilwe pamope na aine bi'ngi' babaapangite makosa go bulaga bandu no kana kwiyu'wa silikali. 8 Bandu baingi bannyendeli Pilato li'nga kunnu'ba aapangi kati mwaibile mimu yake. 9 Pilato ngaalaluya, "Mupala ninnyu'gu'lyange ayu' nkulungwa wa Ayahudi?" 10 Aalongei nyo kwa mwanjaa aatangite panga api'ndo ba dini bampelike Yesu kasake kwa kitumbu sa kummi'kyo bwigu bai. 11 Lakini api'ndo ba dini ngabaasopa bandu li'nga bannu'be Pilato aayu'gu'li Balaba. 12 Pilato aatikwalaluya kai', "Bai, mupala nipange namani na ayu' mundu ywamunkema nkulungwa wa Ayahudi?" 13 Ngabapanga ndu'ti kababaya, "Abambilwe munsalaba!" 14 Pilato ngaalaluya, "Aapangite likosa gani?" Lakini baayongiye panga ndu'ti kababaya, "Abambilwe!" 15 Pilato kwo pala kwapulaisa bandu, ngaayu'gu'lyo Balaba no amulisa Yesu aku'batilwe mikwasu na kunkamukiya kwa asikali li'nga abambilwe munsalaba. 16 Bu'kapo, asikali ngabampeleka Yesu kunyumba ya liwali no kema kipi'nga soti sa asikali. 17 Banng'walike Yesu ngu'bo yene lukanda lwa sambalau no lu'ka kapiya ya mimimwa na kunng'walika muntwe. 18 Ngabatumbwa kumpanga abali kwa kunsalanga, "Ukayumuka, Wankulungwa wa Ayahudi!" 19 Ngabanku'mbwa muntwe kwa nnai, kumunia mmata, na kunkilikitya nnu'ngi' yake. 20 Bu'ka pa kunsalanga, ngabammula yi'l'u' ngu'bo ya sambalau na kunng'walika ngu'bo yake, bu'kapo ngabampeleka kummamba. 21 Pabaabile kabampeleka, baawkwembine na mundu yumo ywaakemilwe Simoni, mwenekaya wa Kulene kauma kunng'unda. Aywo aai tati' ywa Alekisanda na Rufo, ngabanni'ndi'ndi'lyo aupu'twe nsalaba wa Yesu. 22 Bu'kapo ngabampeleka Yesu mpaka pandu papakemilwe Golgotha, ilombolya Pandu pa Lipakala lya Ntwe. 23 Bampei divai yaiyangabaniwe na manemane, lakini ywembe aakan niyu. 24 Bu'kapo ngabammamba munsalaba no bagana magu'bo gake kwo ng'andya mpumbe, li'nga batange panga ngu'bo gani yaipalikwa kila mundu apate. 25 Yaai musaa itatu ya kindai' paabambilwe munsalaba. 26 Lyaandikilwe lilu'ngu bu'kana no sitakilwa kwake lyalyaandikilwe, "Nkulungwa wa Ayahudi." 27 Kai' apokonyoli abi'l'i baabambilwe pamope na Yesu munsalaba, yumo kunki'ya na ywi'ngi' kummalyo. 29 Bandu babaabile kabapi'ta palu', ngabatikatika mitwe na kumpwi'wa kababaya, "Kumbe! Wenga waupalage kuibomwana nyumba ya Nnu'ngu' na kuisenga kai' kwa masu'ba gatatu, 30 wiuluye munsalaba li'nga wikosopoli wamwene!" 31 Nyinyonyo na api'ndo ba dini pamope na balimu ba salya ya Musa ngabankeneka Yesu kababakiyana,

"Aakosopoli bi'ngi", lakini kwikosopolya mwene akombwali! 32 Ati' ywembe aibaya nga Kilisitu, nkulungwa wa Isilaili! Lelo, aiuluye mwene munsalaba li'nga na twenga tupate lola na kumwu'bi'lyo." Nabembe babaabambilwe nakwe mumisalaba yabe, ngabampwi'wa. 33 Na payikite saa sita ya muntwekat i mpaka saa tisa, lubi'ndu' lwauwi'ki'li nni'ma woti. 34 Na paikite saa tisa, Yesu aau'bwiye lilobe kakemelya, "Eloi, Eloi, lema sabakitani?" Lombolya, "Nnu'ngu' wangu', Nnu'ngu' wangu', mboni utenileka?" 35 Bi'ngi' ba bandu babaayi'mi po pabayu'wine go, baatibaya, "Mumpi'kani, ankema Eliya." 36 Mundu yumo ngabutuka lubi'lo yenda sua mukasiki na kwitabya munnai. Bu'kapo ngamwu'bu'ki'ya Yesu li'nga anywe, kabaya, "Munneke, tulole mana Eliya alu'a isa kumuluya bu'ka munsalaba." 37 Lakini Yesu aau'bwiye lilobe liku'l'u', ngayomoka. 38 Bai, panjia munyumba ya Nnu'ngu' ngaipopwanika itema ibi'l'i', bu'ka kunani mpaka pai'. 39 Mpi'ndo yumo ywa asikali ywaayi'mi nnu'ngi' ya Yesu paibweni mu'l'u' mwayomwike, ngabaya, "Kakape mundu yu' aai Mwana wa Nnu'ngu'!" 40 Kwabile na alwawa babalingulyage kwa kuatalu. Mukipi'nga sabe aai Malia Makatalena, Malia mau' bake Yakobi nnunawe Yose, na nnwawa ywi'ngi' Salome. 41 Alwawa ba nga balu' babammi'ngi'yite Yesu na kuntumikia nsimu waabile Galilaya. Alwawa bi'ngi' baingi babammi'ngi'yite mpaka Yelusalemu baabile po nyinyonyo. 42 Paikite kitamwiyo, Iyaa! lisu'ba lio yingilya Sabato ya Ayahudi. 43 Kwabile na Yusupu wa Alimataya, mundu mwene isima mu Balasa Liku'l'u', kai' api'kanilyage isa kwa Ukulungwa wa Nnu'ngu'. Kwa nyo, Yusupu ngayenda lu'ba ntwi wa Yesu kwa Pilato pangali yogopa. 44 Pilato aatisangala payu'wine panga Yesu awile. Ngankema yu'l'u' mpi'ndo ywa asikali na kunnaluya panga kakape Yesu awile. 45 Pilato pabakiyilwe na yu'l'u' mpi'ndo ywa asikali panga Yesu awile, ngannyi'ki'ti'ya Yusupu yenda kuutola ntwi wake. 46 Apo Yusupu ngapi'ma sanda uu, na kuulukiya pai' ntwi, na kuuti'l'i'ki'ya sanda. Ngaubi'ka ntwi wo mulisiko lyalisongilwe mumpi'mbi'. Bu'kapo, ngaimbilikia liwe liku'l'u' paniango wa lisiko. 47 Nabembe Malia Makatalena na Malia mau' bake Yose baapabweni pandu pabanng'onjike.

16 Paliyomwike lisu'ba lya Sabato, Malia Makatalena, Malia mau' bake Yakobi, na nnwawa ywi'ngi' Salome baapi'mite mauta go sikya li'nga bakaupakaye ntwi wa Yesu. 2 Jumapili kindai', lisu'ba kalitumbwa pita, ngabayenda kulisiko. 3 Nabembe baai kababakiyana, "Nyai ywakombwa kulinokwa li'l'u' liwe bu'ka munniango wa lisiko?" 4 Lakini pabalingulile, ngabalibona li'l'u' liwe liku'l'u' linokolilwe pambwega. 5 Pabaabile kabayingya mulisiko, ngabankolya

mwinsembe yumo aweti nganju uu, atami kummalyo, nabembe ngabang'ang'amuka. 6 Lakini mwinsembe yu'l'u' ngaabakia, "Kanemung'ang'amuke! Mumpala Yesu wa ku Nasaleti ywaabambilwe munsalaba. Ywembe ayu'kite, abileli pano. Mulinguli, pano nga pandu pabammi'kite. 7 Lakini nambiyambi' muyende mukaabakiye banamasí' bake pamope na Petili panga endalongolya yenda ku Galilaya, namwenga mukammona kwo kati mu'l'u' mwaamakiye." 8 Bai, baapitike mulisiko no butuka lubi'lo ku'no kabalen dema no sangala muno. Nabembe bammakiyeli mundu ywoywoti kwa mwanjaa baatiyogopa. 9 (note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.) Yesu paayu'kite, yaai kindai' lisu'ba lyo tumbulya yuma. Aampiti wi'ti' Malia Makatalena, yu'l'u' ywammi'ngite moka saba. 10 Malia ngayenda kwabakia balu' babaabile pamope na Yesu. Na paikite aayi'i kwakolya kabalombola no li'la. 11 Lakini, pabayu'wine panga Yesu ayu'kite na Malia Makatalena aamweni, baau'b'il'i lili. 12 Bu'kapo banamasí' abi'l'i' baabile kabayenda kumigunda, Yesu ngaapitya abile agalambwike kuminyo. 13 Nabembe baatibuyangana na kwabakia banamasí' bi'ngi' makowe galu', lakini nyinyonyo baau'b'il'i lili. 14 Kuundi'la, Yesu aapiti balu' banamasí' ku'mi na yumo pabaabile kabalya kilyo. Aatikwakalipyta kwa kitumbu so kotoka u'b'il'ya kwabe na unonopau wa myoyo yabe kwo kana kwau'b'il'ya balu' babaamweni bu'ka pa uyu'ki wake. 15 Bu'kapo ngaabakia, "Muyende mudunia yoti mukaale abali inannoga kwa kila mundu. 16 Ywau'b'il'ya no batisilwa aalu'a kosopolelwa, lakini ywaakotoka u'b'il'ya aaukumilwa. 17 Na boti babaalu'a u'b'il'ya baalaya myasu yi'no. Kwo tumya lina lyangu', baalu'a bi'nga moka, baalongela kwa luga yayambi'. 18 Kai', baakamwa nng'ambo kwa maboko gabe, ata mana banywile kili'be sene sumu baasulikali katu, baabi'ka moko gabe panani ya atamwe, nabembe baayu'yu'ki'lwa." 19 Bwana Yesu paayomwi longela nabo makowe go, ngakatuyilwa yenda kunani no tama kummalyo ga Nnu'ngu'. 20 Nabembe banamasí' bake ngabayenda ala abali yake kila pandu. Bwana Yesu aapangite lyengo pamope nabo na kulikangamaya liyi'gi'yo lyake kwa myasu yayaayi'i pamope na liyi'gi'yo lyo.

Luka

1 Mundumuko Topili, bandu baingi bakasine andika bu'kana na makowe galu' gagaapangike paminyo gitu. **2** Bagaandike kati mwatubakiylwe na balu' babaagabweni makowe go kagapangika bu'ka patumbu na babaalage Liyi'gi'yo lya. **3** Nanenga bu'kana no pekeseni makowe goti bu'ka patumbu, niibweni nikwandiki wa mundumuko kwa kindonda, **4** li'nga nawenga wiloli warmwene ukakape ya makowe galu' goyi'ganiilwe. **5** Masu'ba ga Helode, nkulungwa wa Yudea, kwai na mpi'ndo wa dini ywakemelwage Zakalia, ywaabile mukipi'nga sa upi'ndo wa dini wa Abiya. Nnyumbowe akemelwage Elisabeti nembe aabile mukipi'nga sa lukolo lwa Aluni. **6** Boti abi'l'i baai apeleteu kwa Nnu'ngu', batamage kwo bi'ngi'ya goti gaalagi Nnu'ngu' wangali bi'ki'lwa lukolo. **7** Lakini, baabile banapapali mwana mwanjaa Elisabeti aai ntonga na boti abi'l'i baai agoi muno. **8** Paliikite lisu'ba lyake lya panga lyengo lya upi'ndo wa dini palua lwa nyumba ya Nnu'ngu', **9** Zakalia asaulilwe na bandu kati mwaibile mimu yo Yingya mu Nyumba ya Nnu'ngu' li'nga auye ubani. **10** Kipi'nga sa bandu saamesekine palua kabasali, ku'no Zakalia kauya ubani. **11** Amo nnyumba, ngampitya malaika ywa Nnu'ngu' ywayi'mi kummalyo ga kibi'ki'lyo so ukiya ubani. **12** Paamweni, Zakalia aapatike ndele no yogopa. **13** Lakini malaika wa Nnu'ngu' ngammakia, "Wa Zakalia we, kaneuyogope, mwanjaa gonnubite Nnu'ngu' akuyu'wine. Nnyumbogo Elisabeti alu'a kupapywa mwana nnalu'me, na lina lyake wantine Yoani. **14** Waalu'a napusika muno na bandu baingi baapanga si'l'ku'si'l'ku' kwa kitumbu so belekwa kwake. **15** Alu'a panga wa mpu'ku'bila nnu'ngi' ya Nnu'ngu'. Alu'a lobiyali wi'mbi' wowoti, alu'a twi'li'yilwa Loo Mpeleteu bu'ka mundumbo ya mau' bake. **16** Alu'a kwagalambwa bandu baingi ba Isilaili baamuyangani Nnu'ngu' wabe. **17** Alu'a kunnongolya Bwana, ku'no kalongoyelwa na makakala ga Loo Mpeleteu kati nnondoli ywa Nnu'ngu' Elia. Aalu'a kwaawana akina tati' na bana babe, na kwigalambwa myoyo ya kimbu'ku'su' babe na malango kati mwabapanga bandu ba Nnu'ngu', bu'kapo ammi'ki wiso Bwana bandu bake." **18** Zakalia ngammakia aywo malaika, "Kikowe saku' sakilu'a nipanga nenga niu'b'il'i likowe li'? Nenga na nnyumbo wangu' twaboti tugoime." **19** Malaika ngannyangwa, "Nenga na Gabuliel, na malaika ywaniyi'ma nnu'ngi' ya Nnu'ngu', nitumilwe nikubakie abali inannoga. **20** Pi'kania, mwanjaa ukana u'b'il'ya makowe ganikubakia ulu'a galambuka panga wa bubu, walongelali mpaka gano ganikubakie gatimi." **21** Apo bandu baakibweni kyukala kwa mwanjaa Zakalia aasi'l'i'ye pitya palua lwa Nyumba ya Nnu'ngu'.

22 Paapiti panja, akombwili longela nabo. Yabonekine mpu'la kasabe Zakalia aagabweni makowe gayambi' mu Nyumba ya Nnu'ngu', mwanjaa ywembe alongelage kwo langyalangya na moko. **23** Paliyomwike lyengo lyake lya yi'mi'l'i ka mu Nyumba ya Nnu'ngu', aabuyangani kaya. **24** Bu'kapo, nnyumbowe Elisabeti ngayi'ma ndumbo, ngayu'ba kasake kwa myei mitano kabaya, **25** "Ago nga gaanipangi Nnu'ngu', anibi'ki kiya na kunibu'ki'ya oni yo kotoka beleka yanaabile nayo paminyo ga bandu." **26** Pawikite mwei wa sita, malaika Gabuliel aatumilwe na Nnu'ngu' ayende kukilambo sakikemelwa Nasaleti, akwo ku Galilaya, **27** kwa mwi'nja yumo ywanganikuntanga nnalu'me ywakemelwage Malia, aakobekilwe na Yusupu bu'ka mulukolo lwa Daudi. **28** Malaika ngannyendelya na kummakia, "Abali wenga wauyaliwitwa na Nnu'ngu', Nnu'ngu' abile pamope na wenga." **29** Malia paayu'wine makowe go, ngaumpata ntenyo, no tumbwa gania, "Makowe ga galombolya namani?" **30** Malaika ngammakia, "Malia, kaneuyogope, nnyino Nnu'ngu' akupendile. **31** Ulu'a yi'ma ndumbo, waalu'a papa mwana nnalu'me, na lina lyake wantine Yesu. **32** Ywembe aalu'a panga mpi'ndo na aakemelwa Mwana wa Nnu'ngu' nku'l'u. Nnu'ngu' alu'a kumpeya kiti'gu' sa lenji bu'ka mulukolo lwa nkulungwa Daudi. **33** Kwa nyo, alu'a tawala lukolo lwa Yakobi milele na ukulungwa wake wayomokali." (aiōn g165) **34** Malia ngannyangwa, "Ago kagapitya kwaku', nanenga nantangali nnalu'me?" **35** Malaika ngannyangwa, "Alu'a kuulukya Loo Mpeleteu, na uweso wa Nnu'ngu' Nku'l'u' walu'a kwisilya kati kiwili. Kwa nyo, mwana ywaabelekwa alu'a kemelwa Mpeleteu Mwana wa Nnu'ngu'. **36** Kai' utange ata Elisabeti nnongogo, ywabammayage ntonga, ai na ndumbo ya myei sita ya mwana nnalu'me, naywembe nng'o'i. **37** Kwa nyo, makowe goti apanga Nnu'ngu'." **38** Malia aabaite, "Nenga na mundu wa Nnu'ngu', nipangilwe kati mwobaike." Payomwi yangwa nyo, yu'l'u' malaika ngabu'ka. **39** Bu'ka pa masu'ba nsi'si', Malia aayabwi mwanja wa kiyu'ngu'ya mpaka kunn'i'ma waabile mwitu'mbi' ya ku Yudea. **40** Akwo, aayi'l'i kunsalimia Elisabeti munyumba ya Zakalia. **41** Elisabeti paayu'wine lilobe lya Malia, mwana nnele mundumbo yake ngau'mbau'mba, nembe Elisabeti ngatwi'li'yilwa Loo Mpeleteu. **42** Ngalongela kwa lilobe liku'l'u', "Utiyaliwa pi'ta alwawa boti, na ywolu'a kumpapa kwa ndumbo yobilenayo, ayaliwitwa. **43** Mwanjaa namani makowe maku'l'u' kati ga kumbitya ne, ata mau' bake Bwana wangu' baniisili? **44** Paniyu'wine lilobe lyako bai, kaunipanga abali, kaana kakabile nndumbo yangu' kaatiu'mbau'mba kwo pulaika muno. **45** Nantali wenga wauu'b'il'i panga galu' gaakubakie Nnu'ngu' galu'a pitya." **46** Malia ngabaya, "Mwoyo wangu' unnumba Nnu'ngu', **47**

Na loo yangu' impulaikya Nnu'ngu', ywanikombwile. 48 Kwa mwanjaa anninguli kwa liyo lya kiya, ntumisi wake ywa nnyu'wa. Kwa nylo, bu'ka nambi'yambi' bandu boti balu'a nikema na ywayaliwite. 49 Kwa mwanjaa Nnu'ngu' mwene makakala anipangi maku'l', lina lyake lipeleteu. 50 Kwabi'kya kiya balu' bandu babamwisimu, lama bu'ka lubelekwo mpaka lubelekwo. 51 Apangite makowe maku'l' kwa luboko lwake, Aasengemwaniye bene mpyata mumyoyo yabe. 52 Aulwiye bene makakala bu'ka mui'tigu' yabe ya lenji, na kwa katuya aki'ba. 53 Ayukutiye manogau bene njala, na kwabu'ya moko gabule bene mali. 54 Annyangatia ntumisi wake Isilaili, aku'mbu'ki kiya sake. 55 Kat i mwaalagi api'ndo bitu, Bulaimu na lubelekwo lwake mpaka mwiso wa bwu'mi." (aiōn g165) 56 Malia aatami na Elisabeti kwa myei itatu, no buyangania kasake. 57 Paikomile ndumbo yake, Elisabeti ngapapa mwana nnalu'me. 58 Alongobe na bandu, pabayu'wine makowe go panga Nnu'ngu' ami'kikiya muno, baanapusike pamope nakwe. 59 Paliikite lisu'ba lya nane, baatiisa li'nga kumwina mwana liku'mbi' na kuntina lina lya tati' bake Zakalia. 60 Mau' bake ngabakana, ngababaya, "Nyinyo lili, mbala akemelwe Yoani." 61 Ngabammakia, "Mboni ntu'pu' mundu ywakemelwa lina lyo mulukolo lwinu?" 62 Bai, ngabannaluya Zakalia kwo langyalangya bapate tanga panga apala mwana wake akemelwe nyai. 63 Nembe aalu'bite kibao so andika, aandike nnyanya, "Yoani nga lina lyake." Boti baatisangala. 64 Popopo, nkano na lulimi lwa Zakalia ngaiyu'gu'l'i'lwa, ngalongela na kunnumba Nnu'ngu'. 65 Alongobe baayingililwe na bwoga pabagabweni makowe go, gaayu'wanike kila pandu mui'tu'mbi' ya Yudea. 66 Boti babaagayu'wine makowe go, baatigania mumyoyo yabe ku'no kababaya, "Mwana yu' alu'a panga mundu gani?" Mwanjaa makakala ga Bwana gabile pamope nakwe. 67 Zakalia tati' bake mwana, ngabatwi'l'i'y'lwa na Loo Mpeleteu, no piya kilondwo si'. 68 "Akwi'y'i'lwe Bwana Nnu'ngu' wa Isilaili! Mwanjaa aatikwaisilya na kwakombwa bandu bake. 69 Atupei nkomboli ywa kutukombwa, mmelekwa kwa lukolo lwa Daudi, ntumisi ywa Nnu'ngu'. 70 Mu'mu'l'u'mu'l'u' mwalongei bu'ka kwai'mbu', kwa ndi'l'a ya alondoli bake apeleteu, (aiōn g165) 71 panga alu'a kutukombwa mmoko ga andumu bitu, no bu'ka mumaboko ga boti babatusukwa. 72 Aabaite alu'a kwabi'kya kiya api'ndo bitu, no ku'mbu'kya lilagano lyake lipeleteu. 73 Aalapi au'ku' bitu Bulaimu, panga alu'a tuyalya twenga. 74 Panga aatulagi kutukosopolya bu'ka mmoko ga andumu bitu, tupate tumika wangali yogopa. 75 Kanetulemale myoyo na tubonekane twapeleteu nnu'ngi' yake, masu'ba goti ga bwu'mi witu. 76 Nawenga wa mwana wangu' walu'a kemelwa wa nnondoli wa Nnu'ngu' nku'l'u', waalu'a kunnongolya

Bwana, kumpetulya ndi'l'a yake, 77 Wabakie bandu bake panga alu'a kwakosopolya, kwo bu'y'i'lwa masambi gabe. 78 Kwa kiya kiku'l'u' sa Nnu'ngu' witu, Atuumukulya bweya bu'ka kunani. 79 Na kwamulikya boti babatama mulubi'ndu' na kiwili sa kiwo, alongoye nganjo yitu mundi'l'a ya amani." 80 Mwana aatiku'l'a, no pata makakala ga mumwoyo. Aatami mulubele mpaka paisi boneka paminyo ga bandu ba Isilaili.

2 Masu'ba galu' nkulungwa ywa Kiroma ywakemelwage

Agusito aoniye lilu'nga kwapala bandu boti panni'ma babalangilwe. 2 Awo ngawai ntumbwo wo balangilwa bandu, masu'ba go Kulenia aai mpi'ndo ywa nkao wa Silia. 3 Bandu boti baayi'l balangilwa, kila mundu pakilambo sake sablekulile. 4 Yusupu nembe aayabwi mwanja bu'ka kukilambo sa Nasaleti kuwilaya ya Galilaya li'nga akabalangilwe. Mwanjaa ywembe aabile mulukolo lwa Daudi, aayi'l kukilambo sa Betelehemu, kunkoa wa Yudea kwaabelekuli nkulungwa Daudi. 5 Aayi'l balangilwa pamope na Malia nnwawa ywankobekage, naywembe pamasu'ba go aai ntoppelwe. 6 Pabaabile kwo, ngaliika lisu'ba lyake lyo komboka. 7 Ngakomboka mwana nnalu'me mmele wake, anng'walike tugu'bo twa kyana na kunng'onjeka mukili'lyo sa ng'ombe mwanjaa baapatikeli poonganjo, nyumba ya ageni yai yatwi'l'a. 8 Pandu po paabile na asungi ba ngondolo, babakelekage kilo mumakwabo li'ndi'l'a myugo yabe. 9 Malaika wa Bwana ngaapitya kwa kiiumuimu, na bweya wa utukupu wa Bwana ngawamulikya pu'pu'l'u'. Baatiyogopa muno. 10 Malaika ngaabakia, "Kanemuyogope! Ninnetyangite abali inannoga yo napusika muno, yailu'a kwapata bandu boti. 11 Mwanjaa li'no pansengo wa Daudi abelikwe Nkosopoli, abelikwe kwa kitumbu sinu mwenga nga Kilisitu Bwana. 12 Na wu'no walu'a panga mwanju kasinu, panga mukankwemba mwana kilekeleke banng'walike ngu'bo ya kyana banng'onjike mukili'lyo sa ng'ombe." 13 Popopo lipi'nga lya malaika ba kunani ngalilu'mbananay aywo malaika kabannumba Nnu'ngu' kababaya, 14 "Utukupu kwa Nnu'ngu' kunani, na amani padunia kwa bandu baapendi ywembe." 15 Bu'ka pabaabu'i abo malaika buyangania kunani, asungi ngababakiana, "Tuyende nswaa mpaka ku Betelehemu tukalibone likowe li' lyatubakie Bwana." 16 Bai, baayi'l kwo talima, ngabaakwemba Malia, Yusupu, na yu'l'u' mwana kilekeleke banng'onjike mukili'lyo sa ng'ombe. 17 Abo asungi pabaamweni mwana ywo, ngabaabakia bandu boti makowe gabagayu'wine bu'kana na aywo mwana. 18 Boti pabayu'wine go, baatisangala bu'kana na makowe gababakiylwe na asungi. 19 Lakini Malia aagabi'i mumwoyo wake goti no gania. 20 Balu' asungi, baabuyangani kasabe ku'no kabankwi'ya

Nnu'ngu' no lumba uku'l'u' wake kwa goti gabaagayu'wine na kugabona, gabu kati mwabaabakiyilwe. 21 Pagapite masu'ba manane bu'ka belekwa, lisu'ba lya kumwina liku'mbi' mwana, bantinike lina lyake Yesu. Lina lyo aatinilwe na malaika masu'ba ata ndumbo ya mwana we anayi'mali. 22 Pagaikite masu'ba go peleteyelwa Yusupu na Malia kati mwaipalilwage na salya ya Musa, abelei bo bampu'twi mwana no yenda nakwe ku Yelusalemu li'nga bampiye kwa Nnu'ngu'. 23 Musalya ya Bwana Nnu'ngu' iandikilwe, "Kila mwana mmele nnalu'me abaulilwe kwa Bwana." 24 Kai', baay'i li'nga bapiye salaka ndutu abi'l'i au mabunda gabu'l'i ga ngunda, kati mwaipalikwage musalya ya Bwana. 25 Pamasu'ba go akwo Yelusalemu, kwai na mundu yumo mwene aki na kunkilikitya Nnu'ngu' lina lyake akemelwage Simioni, ywembe ali'ndage kwa kilu'l'u' kosopolelwa kwa Isilaili. Loo Mpeleteu aabile pamope nakwe. 26 Loo Mpeleteu aamumukuli panga kiwo kinkolyali pangali kummona Kilisitu wa Bwana, Nkulungwa ywalondolilwe. 27 Bai, kalongoyelwa na Loo Mpeleteu, Simioni aayingi mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu'. Abelei ba Yesu pabannetike mwana wabe mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu', bampangi kati mwaipalikwage na salya, 28 Simioni aampoki mwana Yesu mumaboko gake ku'no kankwi'ya Nnu'ngu', kabaya, 29 "Nambi'yambi" Bwana utimiske malagano gako, unny'i'ki'ti'ye ntumisi wako ayende kwa amani. 30 Maana kwa minyo gangu' niubwени ukosopoli wauuletike 31 waubi'i wiso ubonekane na mili'ma yoti. 32 Bweya wawaalu'a kwamulikya bandu ba panja, na utukupu kwa bandu bako Isilaili." 33 Tati' na mau' bake Yesu baatisangala kwa makowe gaalongei Simioni kwa abali ya mwana. 34 Simioni aatikwayalya, ammakie Malia mau' bake, "Mwana yu' alu'a panga kitumbu so oba no kosopolelwa kwa bandu baungi mu Isilaili. Nembe alu'a panga kati mwanzu wo kaniwa na bandu, 35 li'nga gabagania bandu baungi kwo iya gaumukulwe. Na wenga wamwene, lwu'ngu' Iwalubile kati lipanga linola lwalu'a kuoma pamwoyo wako." 36 Kwaabile na nnondoli wa Nnu'ngu' nnwawa nng'oi muno lina lyake Ana, biti Fanueli wa kabilu lya Asheli. Bu'ka ku'nda, aatami na nsengowe myaka saba bai. 37 Kai', aatami wangali nnalu'me mpaka paikiye upi'ndo wa myaka samanini na nse. Nsimu awo woti, aatami palua lwa Nyumba ya Nnu'ngu' kwo punga no lu'ba kilo na muntwekat. 38 Popopo ngaisa Ana na kunnumba Nnu'ngu' no baya makowe ga mwana ywo kwa bandu boti babalolelage kombolelwa kwa Yelusalemu. 39 Abo abelei pabaayomwi panga goti gagaamulilwe na salya ya Bwana, baabuyangani kasabe Nasaleti, kuwilaya ya Galilaya. 40 Mwana ngaku'l'a, aayendeli pata makakala, aatwi'l'i ikima na ngu'ngu' ya Nnu'ngu' yaai pamope nakwe.

41 Abelei bake baai na salya yo yenda ku Yelusalemu kila mwaka masu'ba ga si'l'i'ku'si'l'i'ku' ya Pasika. 42 Mwana paikiye myaka ku'mi na ibi'l'i', baay'i'i boti kati mwaibile salya yabe ya kila mwaka. 43 Paiyomwike si'l'i'ku'si'l'i'ku', baatumbwi mwanja wo buyangania kasabe, lakini Yesu aaigali ku Yelusalemu wangali abelei bake tanga panga bannei nsu'gu'. 44 Bembe bawasage aalongwaniye na lipi'nga lya babalongolile. Baay'i'i mwanja wa kutwa banammonali, ngabatumbwa kumpala mwababile alongo na mambwiga. 45 Pabakotwike kummona baabuyangani ku Yelusalemu kumpala. 46 Lisu'ba lyenetatu ngabankwemba mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu', atami pakatikati ya balimu ba salya, kaapi'kan'i'a na kwalaluya maswali. 47 Boti babannyu'wine makowe gake baagasangalike malango gake na mu'l'u' mwayangwae kwa ikima. 48 Abelei bake pabaamweni, baatisangala. Malia mau' bake ngabannaluya, "Wamwana wangu', mwanjaa namani utupangite nyo? Tati' bako na nenga twendekupala, malango gaatuobike." 49 Ywembe ngayangwa, "Mwanjaa namani munipalage? Mwatangikeli panga, nipalilwa tama munyumba ya Tati' bangu?" 50 Lakini abelei bake baatangiteli makowe go galombolya namani. 51 Bai, baabuyangine nakwe mpaka ku Nasaleti, na aveyage isima yabe yoti. Mau' bake baagabi'kite makowe ago goti pamwoyo wabe. 52 Nembe Yesu aayendeli ku'l'a kimalango na kyi'mo, no pendelwa na Nnu'ngu' na bandu.

3 Mwaka wa ku'mi na tano waatalage Kaisali Tibelio,

Pontio Pilato atawalage kunkoa wa Yudea. Helode atawalage Galilaya na nnunawe Pilipi atawalage pakilambo sa Itulea na Tulakoniti. Lusania atawalage Abilene. 2 Anasi na Kayafa baai api'ndo aku'l'u' ba dini. Pamasu'ba go, likowe lya Nnu'ngu' ngalimwisilya Yoani mwana wa Zakalia ku'l'u' kulubele. 3 Bai, Yoani ngayenda mulilambo yoti yaipakine na libi'ndi' lya Yordani. Kaabakia bandu boti bagalambuke, bammuyangani Nnu'ngu' no batisilwa, li'nga aabu'ki'ye masambi gabe. 4 Ngamo iandikilwe mukitabu sa nnondoli wa Nnu'ngu' Isaya, "Lilobe lya mundu akema kulubele, mumpetuli Bwana ndi'l'a yake, mugolwe simbasimba yake. 5 Mabi'ndi' goti gaalu'a kulilwa, kila kitu'mbi' na litu'mbi' yaalu'a pwimwaniwa no yanjayilwa, papapi'ndike, paalu'a gololelw. Malii'a gangapetwa, gaalu'a petulwa. 6 Na bandu boti baalu'a kuubona ukosopoli wauleta Nnu'ngu'." 7 Bai, Yoani aabakiage bandu baungi babaaisile li'nga aabatise kabaya, "Mwenga mwa kinng'ambo, nyai ywanking'indile mwitile nyongo yayaisa? 8 Mulaye kwa itendo yinu panga mummuyangani Nnu'ngu' kwo kana buyangania sambi. Kanemutumbwe kwipuna, 'Twenga twa bana ba Bulaimu.' Nimmakianga

kakape panga, Nnu'ngu' akombwa kugagalambwa maliwe gamugabona gapange bana ba Bulaimu. 9 Bai, libago lib'i kilwe paliina lya nkongo kwa nyo, kila nkongo wangali pambika itunda inannoga waalu'a pi'ngu'lwa no sonjelwa mwoto." 10 Kipi'nga sa bandu ngabalaluya, "Tupange buli?" 11 Aayangwi, "Ywabile na ngu'bo ibi'il' ampei mwene buula, na ywabile na kilyo apange nyinyonyo." 12 Nabembe alonga koli ngabaisa li'nga babatisilwe ngabannaluya, "Mwalimu, tupange buli?" 13 Nembe ngayangwa, "Kanemwabonele bandu kwa kwaalonga koli pi'ta yi'l'u yaibi'kilwe na silikali." 14 Nabembe asikali ngabannaluya, "Na twenga tupange buli?" Nembe ngayangwa, "Kanemupokonye kikowe sa mundu ywoywoti kwa makakala, wala kunsitakya mundu kwa likosa lya kunku'pi'ki'a. Inni'ngane mikwiso yamuli'pi'lwa." 15 Boti baai na kikowe sabakip'i'kaniage, baai ngabatumbla kwilaluya kumyoyo yabe kwa abali ya Yoani panga kwaali' ywembe nga Kilisitu ywabayilwe. 16 Apo, Yoani ngaabakia boti, "Nenga nimmatisanga kwa masi', nsu'gu' yangu' aisua mwene uweso kulikoni nenga, aywo nenga nipwaikali ata undwana kamba ya ilatu yake. Ywembe alu'a kummatisanga kwa Loo Mpeleteu na kwa mwoto. 17 Ywembe aabile na kyelo mumaboko gake, so pepekeya ilalyo akaimati muliku'ngwa paligu'l'u, na mayu'ngu'l'u'l'u' akagatinie kumwoto wangali imika." 18 Kwa nyo, pamope na gaay'iganage maingi, Yoani aakong'ondeli bandu kaabakia abali inannoga. 19 Lakini Yoani ankali pi ntawala Helode, kwa kitumbu sa kuntola Helodia nnyumbo wa nnunawe na kumpanga nnyumbowe, na ankali pi kwa ulau woti waupangite. 20 Kai', Helode aayongiye ulau kwa kunningia Yoani muutabilwe. 21 Bandu boti pabayomwi batisilwa, nembe Yesu aatibatisilwa. Na Yesu paasalyage, kunani kwatiyu'gu'ka. 22 Na apo, ngapaulukilwa na Loo Mpeleteu ywabile na uyi'me wa ngunda. Lilobe lyayu'wanike bu'ka kunani, "Wenga nga wamwana wangu' wanikupendile, ninogelilwe nawenga." 23 Yesu paatumbwi tanganikwa na bandu kwa lyengo lyake, aabile na myaka salasini, na bandu bakitage panga ywembe mwana wa Yusupu, mwana wa Heli. 24 Heli abi mwana wa Matathia, ywabile mwana wa Lawi, mwana wa Melki, mwana wa Yanai, mwana wa Yusupu. 25 Ywaabile mwana wa Matathia, mwana wa Amosi, mwana wa Nahumu, mwana wa Esli, mwana wa Nagai. 26 Ywaabile mwana wa Maathi, mwana wa Matathia, mwana wa Shemeni, mwana wa Yoseki, mwana wa Yuda. 27 Ywaabile mwana wa Yohanani, mwana wa Lesa, mwana wa Zelubabeli, Zelubabeli aai mwana wa Shealtiel, Shealtiel aai mwana wa Neli, 28 mwana wa Melki, Melki aai mwana wa Adi, mwana wa Kosamu, Kosamu aai mwana wa Elmadamu, ywaabile mwana wa Eli. 29 Ywaabile

mwana wa Yoshua, mwana wa Eliezeli, mwana wa Yolimu, mwana wa Mathati, mwana wa Lawi, 30 Ywaabile mwana wa Simioni, mwana wa Yuda, mwana wa Yusupu, mwana wa Yonamu, mwana wa Eliakimu. 31 Ywaabile mwana wa Melea, mwana wa Mena, mwana wa Matatha, mwana wa Nathani, mwana wa Daudi. 32 Ywaabile mwana wa Yeses, mwana wa Obedi, mwana wa Boazi, mwana wa Salmoni, mwana wa Nashoni. 33 Ywaabile mwana wa Aminadabu, mwana wa Admini, mwana wa Alani, ywabile mwana wa Esiloni, mwana wa Pelesi, mwana wa Yuda. 34 Ywaabile mwana wa Yakobi, mwana wa Isaki, mwana wa Bulaimu, mwana wa Tela, mwana wa Naholi. 35 Ywaabile mwana wa Selugia, mwana wa Leu, mwana wa Pelegi, mwana wa Ebeli, mwana wa Sala. 36 Ywaabile mwana wa Kainamu, mwana wa Alfaksadi, mwana wa Shemu, mwana wa Nuu, mwana wa Lameki. 37 Ywaabile mwana wa Methusela, mwana wa Henoki, mwana wa Yaledi, mwana wa Mahalaleli, mwana wa Kenani. 38 Ywaabile mwana wa Enoshi, mwana wa Sethi, mwana wa Adamu, ywaabile ywa Nnu'ngu'.

4 Yesu abu'i mulibi'ndi' lya Yordani ai ntwi'lyा Loo Mpeleteu.

Ngalongoyewla na Loo mpaka kulubele, 2 akwo aapayilwe na Ibilisi kwa masu'ba alubaini, masu'ba ago goti aalileli kili'be. Paliikite lisu'ba lya alubaini ngaimminya njala. 3 Apo Ibilisi ngammakia, "Wenga manautei wa mwana wa Nnu'ngu' ulibakie liwe li' lipange likati." 4 Yesu ngannyayangwa, "landikilwe, 'Mundu alamali kwa likati bai, ila kwa kila liy'i'gi'yo lyalibu'ka kwa Nnu'ngu'.'" 5 Bu'kao Ibilisi ngampeleka mpaka pandu patu'ndu'bau na kunnaya ukulungwa woti wa padunia. Ibilisi ngammakia, 6 "Naakupeya uweso wa kulungwa yoti yi', kwa mwanjaa ayi' yoti nitipeyelwa na mana nipayendi kumpeya mundu nendakombwa. 7 Bai, mana wanikilikitya ayi' yoti yapanga mali yako wenga." 8 Yesu ngannyayangwa, "landikilwe, 'Unkilikitii Bwana Nnu'ngu' wako, na kumtumikia ywembe bai.'" 9 Ibilisi ngampu'twa mpaka ku Yeluselemu, panani ya Nyumba ya Nnu'ngu' ngammakia, "Manaitei wenga nga wamwana wa Nnu'ngu', witu'mbu'ye pai', 10 kwa mwanjaa iandikilwe, 'Aabakia malaika bake bakuli'ndi'le,' 11 na kai', 'Baakupu'twa mumoko gabe, li'nga wakanekunywa magu'l'u' gako muliwe.'" 12 Lakini Yesu ngannyayangwa, "landikilwe, 'Kaneumpaye Bwana Nnu'ngu' wako.'" 13 Ibilisi paibweni ampayike kwa kila ndi'la, nganneka kwa kumpelemba. 14 Apo Yesu ngakili'bu'kyia ku Galilaya ai ntwi'lyा makakala ga Loo Mpeleteu na makowe gake gayu'wanike muilambo yoti ya papipi. 15 Naywembe aai kay'i'gana mumayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu', ngalumbilwa na bandu boti. 16 Bai, Yesu ngayenda ku Nasaleti, pandu

paalelilwe, na lisu'ba lya Sabato kwa Ayahudi aayingi munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' kati mwayabile mimu yake. Ngayi'ma li'nga asome Maandiko Mapeleteu kwa lilobe. 17 Ngapokya kitabu sa nnondoli ywa Nnu'ngu' Isaya, ngakiumukwa na kupakolya pandu papaandikilwe, 18 "Loo wa Bwana ai panani yangu', aniyi'mike mwene li'nga naleti aki'ba abali inannoga. Anitumike naatangasili atabilwe yu'gu'l'i'wa kwabe na kimbulibuli bapate lola kai' anitumike nakombwe bababonelwa, 19 no tangasa mwaka wa Bwana wo yaliwa bandu ngu'ngu' yake." 20 Payomwi soma, ngakiwi'ki'ly'a si'l'u' kitabu na kumpeya ntumisi, bu'kao ngatama. Bandu boti ngabammu'nju'ly'a minyo. 21 Naywembe ngaabakia, "Liyi'gi'yo lyamuluyu'wine, li'no litimile." 22 Boti baatinapusika, munomuno baatisangala kwa makowe manogau gaagalongei. Ngabalaluyana, "Ayu' ka ngamwana wa Yusupu?" 23 Nembe ngaabakia, "Nitangite mulu'a nibakia nnongelo gu', 'Wa nng'anga witepwew amwene.' Kai' mwabaya, 'Goti gatugayu'wine ugapangite ku'l'u' ku Kapernaumu, ugapange kai' pano pakilambo sako." 24 Ngapayendelya bayo, "Nnondoli atanganikwali pakilambo sake. 25 Pi'kani, kwai na alwawa awi'l'i'ka baingi ku Isilaili nsimu wa Elia, kai' kwai na njala ngu'l'u' munni'ma woti kwa mwanjaa aanileli ula kwa myaka itatu na nusu. 26 Ata nyo, Elia atumilweli kwa nnwawa nng'wi'l'i'kwa ywoywoti ila kwa nnwawa nng'wi'l'i'kwa ywa ku Salepta nni'ma wa ku Sidoni. 27 Kai' ku Isilaili nsimu wa Elisha kwaabile na bene matana baingi. Ata nyo, ntu'pu' nywapeleteyilwe ila Naamani mwenekaya wa ku Silia." 28 Boti babaabile mu'l'u' munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' pabagayu'wine galu', baatusika muno. 29 Ngabayi'ma na kumpikia panja ya kilambo sabe na kumpeleka panani ya kitu'mbi', li'nga bantaikuli pai' bu'ka mungeleuko. 30 Lakini Yesu ngapi'ita pakatikati yabe no bu'ka. 31 Bu'kao Yesu ngaelya mpaka ku Kapernaumu kuwilaya ya Galilaya, ngaba kay'i'gana bandu lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi. 32 Ngabasangala uweso wabile nawo muuyi'gani, kwa mwanjaa ayi'ganage kwa amuli. 33 Na mu'l'u' munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' kwabile na mundu ywalobi moka, aapangite lwengele lwoiba na makutu kakemelya, 34 "Uibile na ki'l'i' na twenga, wenga wa Yesu wa ku Nasaleti? Buli uisi kutulangamisa? Nikutangite wenga wanyai. Wenga nga wa Mpeleteu mwene makakala ga Nnu'ngu!" 35 Yesu ngankalipywa aywo moka kabaya, "Ndu'ti! Ummu'ke mundu yu'!" Bai, aywo moka ngantu'ya pai' yu'l'u' mundu na kummu'ka wangali kunsulu ata pasene. 36 Bandu boti ngabasangala, ngababakiana, "Ali' likowe lyayambi' mwanjaa kwa uweso na makakala ammakia moka bu'ka naywembe endabu'ka!" 37 Makowe ga Yesu gatiyu'wanika

muilambo yoti ya nni'ma gu'l'u'. 38 Yesu pabu'i mu'l'u' munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu', ngayenda kasake Simoni. Mau' yumo nkiwe Simoni, aai na oma ngali' ngabannu'ba antepwe. 39 Yesu ngaisa no yi'ma papipi nakwe, ngaikalipywa yi'l'u' oma, ngayu'yu'ki'lwa. Yu'l'u' mau' ngakakatuka popopo na kwatumikia. 40 Lisu'ba palipilyage, boti babaabile na atamwe ba matamwe mbali'mbal'i', baatikunnetya. Naywembe aabi'kite maboko gake panani ya kila mundu, ngaatepwpa boti. 41 Moka gaatikwabu'ka bandu baingi, ngagakemelya kagabaya, "Wenga nga wa Mwana wa Nnu'ngu!" Lakini Yesu nga gakalipywa wala aagayi'ki'tiyeli longela, kwa mwanjaa gaatangite panga ywembe nga Kilisitu ywabayilwe. 42 Ata pakusile Yesu aatibu'ka yenda pandu pakisake, kipi'nga sa bandu ngakimpala. Pabaamweni, ngabapaya kunkanikiya li'nga kaneabu'ke kasabe. 43 Lakini Yesu ngaabakia, "Nipalikwa kwaalya abali inannoga ya Ukulungwa wa Nnu'ngu' mumili'ma yi'ngi', kwa mwanjaa nitumilwe kwa go." 44 Bai, aai kaala ku Yudea mumayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu'.

5 Lisu'ba limo, Yesu aayi'mi mbwega ya litanda liku'l'u' lya Genesaleti, na bandu baingi baatikunti'li'ta no patigana kabapi'kania liyi'gi'yo lya Nnu'ngu'. 2 Apo Yesu ngaibona ngalaba ibi'l'i', mbwega ya litanda liku'l'u'. Alopoli bene bai pambwega kabagu'l'wa mbi'l'i'l'i' yabe. 3 Yesu ngayingya mungalaba yimo yayaabile ya Simoni, na kumpala aiekekeye mumasi' pasene kuutalu na mbwega ya litanda liku'l'u'. Ngatama no yi'gana lipi'nga lya bandu ku'no abile mungalaba. 4 Payomwi yi'gana ngammakia Simoni, "Uendelesse ngalaba mpaka papayendekiye, na mukatumbukiye mbi'l'i'l'i' yinu li'nga mulobe omba." 5 Simoni ngannyangwa, "Mpi'ndo, tutikeleka kilo soti loba lakini tupatikeli kili'be, ila mwanjaa ulongei wenga niyenda tumbukia." 6 Pabaatumbukiye mbi'l'i'l'i' yabe, ngabaloba ombo bambone, mpaka mbi'l'i'l'i' yabe kaitumbwa kutwanika. 7 Ngabaakema ayabe ba mungalaba yi'ngi', li'nga sabaayangatiye. Ngabaisa no twi'l'i'ya ombo ngalaba yoti ibi'l'i', ngaipala swika kwo topa. 8 Simoni Petili paagabweni go, ngakilikita nnu'ngi' ya Yesu na kummakia, "Bwana, ubu'ke nnu'ngi' yangu', kwa mwanjaa nenga namwene sambi." 9 Simoni na aine boti baatisangala pata ombo banansima kati balu'. 10 Yakobi na Yoani, bana ba Zebedayo, baai alobi aine Simoni. Yesu ngammakia Simoni, "Kaneuyogope, bu'ka nambiyambi' ulu'a loba bandu." 11 Ngabaleta ngalaba mbwega ya litanda liku'l'u' ngabakileka kila kili'be, na kunki'ngama. 12 Yesu paabile pakilambo simo sa nni'ma wo, ngakwembana na mundu mwene matana yi'ga yoti. Mundu ywo ngagonja ukukama na kunnu'ba Yesu, "Bwana

mana upendile, wendakombwa kunipeletea." 13 Yesu, ngagoloya luboko, ngankunywa no baya, "Mbalu, upeleteke!" Popopo matana gake ngagammuk'ka. 14 Yesu ngammakia, "Kaneummakie mundu ywoywoti, ila uyende ukailaye kwa mpi'ndo ywa dini, na ukapiye salaka kwo peleteka kwako kati mwaabaite Musa no panga kakape upeletike." 15 Lakini makowe ga Yesu gaayendeli yu'waanika kila pandu. Ipi'nga ya bandu yaatikongolekana kumpi'kania no tepulwa matamwe gabe. 16 Lakini ywembe aay'i pandu pakisake, no lu'ba Nnu'ngu'. 17 Lisu'ba limo Yesu kaay'i gana, Mafalisayo na balimu ba salya bu'ka kila kilambo sa ku Galilaya, ku Yudea na ku Yelusalemu baatami po. Makakala ga Bwana gabi pamope nakwe li'nga kwatepwa atamwe. 18 Ngabaisa bandu bampu'twile mumasela mundu ywatombolwike yi'ga. Bapalage kunningiya nnyumba li'nga bamm'i'ke nnu'ngi' ya Yesu. 19 Bu'kana no yoloka kwa bandu, baakombwili kunningiya nnyumba, ngabaamwa bau'bu'ke pamwagal'a, no bu'ya iyonjo yabayipile na kumwuluya mumasela nnu'ngi' ya Yesu, 20 Yesu paabweni bai na imani ngu'l', ngammakia aywo mundu, "Mbwig'a, masambi gako usamilwe." 21 Balimu ba salya na Mafalisayo ngabailaluya, "Ayu' nyai ywalongela mayi'gi'y'o ga kupulu? Ntu'pu' mundu ywakombwa samya sambi, ila Nnu'ngu' kisake!" 22 Yesu wakwipwi gabagania ngaalaluya, "Mugania ki'l'i' mumyoyo yinu? 23 Lyaku' lyalibile liyu'yu'u muno baya, 'Usamilwe sambi,' au baya, 'Yi'ma uyende?' 24 Bai, mbala mutange panga Mwana wa Mundu abile na amuli yo samya bandu sambi padunia." Apo ngammakia yu'l' mundu ywatombolwike, "Nikubakia, uyi'me utole masela gako uyende kasako." 25 Bu'kapo, yu'l' mundu ywatombolwike ngayi'ma nnu'ngi' yabe boti, ngatola saagonjelile no yenda kasake, ku'no kankwi'ya Nnu'ngu'. 26 Boti batisangala no gania ngabankwi'ya Nnu'ngu' kababaya, "Tugabweni makowe gayambi' li'no." 27 Bu'ka pa go, Yesu aapitike panja, ngammaona nnonga koli yumo ywakemelwage Lawi, atami palyengo lyake. Yesu ngammakia, "Uniki'ngame." 28 Naywembe ngagaleka goti nganki'ngama. 29 Lawi aampangi Yesu si'l'i'ku'si'l'i'ku' ngu'l' kasake. Na lipi'nga liku'l' ilya alonga koli na bandu baingi babaabile po, baatami nabo pamope. 30 Mafalisayo na balimu ba salya, baaku'ku'l'i'ki banamasi' bake kababaya, "Kwa ki'l'i' mulya no nywa pamope na alonga koli na bene sambi?" 31 Yesu ngaayangwa, "Akoti bampalali nng'anga, babampala nng'anga balu' bababile atamwe. 32 Niisili kwakema bandu anogau ila bene sambi li'nga bammuyangani Nnu'ngu'." 33 Bandu bi'ngi' ngabammakia, "Banamasi' ba Yoani Ywabatisage bakokotyage punga no lu'ba, ata apwusi ba Mafalisayo bapanga nyinyonyo. Lakini banamasi' bako

bendalya no nywa." 34 Yesu ngayangwa, "Balu' babakokilwe kulisengele bapalikwa punga ku'no mwene lisengele babile nakwe pamope? Lili! 35 Lakini nsimu walu'a isa, wobu'yi'lwa mwene lisengele kasabe, na nsimu wo, ngabaalu'a punga." 36 Yesu ngaabakia lukongo lu'no, "Bandu bapapwali kibamba sa ngu'bo yayambi' na kukibi'ka mungu'bo ngonaa. Mana bapangite nyo, ngu'bo yo yanogelyali. Kai', yapanga bapapwi ngu'bo yayambi'. 37 Kai' bandu bayi'yali kinywo sa njabibu yayambi' mumapondo maumala, kwa mwanjaa aso kinywo sayambi' salu'a kanja mapondo go, kinywo salu'a yitanika na, mapondo gaalabika. 38 Kinywo sa njabibu yayambi', kiy'i'lwa mumapondo gayambi'. 39 Ntu'pu' mundu ywaminyikia nywa kinywo sa njabibu yayambi' bu'ka po nywa kinywo sa njabibu ngona, maana ibayilwa yi'l'u' ngona nga inannoga muno."

6 Lisu'ba limo lya Sabato ya Ayahudi Yesu paabile kapi'ta mumigunda ya ngano, banamasi' bake baatumbwi ti'kwana no ting'anda yeo ya ngano li'nga balye nombo yake. 2 Mafalisayo baingi ngabaalaluya, "Mboni mupanga makowe gagakanilwa na salya kulisu'ba lya Sabato?" 3 Yesu ngaayangwa, "Munasomali mwaapangite Daudi na aine pabaabile na njala? 4 Ywembe aayingi mu Nyumba ya Nnu'ngu', no tola galu' makati gagabi'kilwe nnu'ngi' ya Nnu'ngu', lya na kwapeya aine. Yatikanilwa mundu lya makati galu' ila api'ndo ba dini bai." 5 Apo ngaabakia, "Mwana wa Mundu nga Bwana wa Sabato." 6 Lisu'ba li'ngi' lya Sabato ya Ayahudi, Yesu aayingi munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' no yi'gana. Mu'l'u', mwaabile na mundu ywalemile luboko lwa mmalyo. 7 Balimu ba salya na Mafalisayo bapalage kitumbu sakunsitaka Yesu, kwa nyo baatikumpekeseni bannole mana alu'a kuntepwa mundu lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi. 8 Lakini Yesu aatangite mwabaganiage, ngammakia yu'l' mwene luboko lutomboloka, "Kakatuka, uyi'me pakatikati yabe." Ngayenda no yi'ma. 9 Yesu ngaabakia, "Ninnaluya mwenga, lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi nantali panga makowe manogau au ganannyata, tepwa au bulaga?" 10 Paaloi boti bababile palu' ngammakia yu'l' mundu, "Goloya luboko lwako." Naywembe paapangite nyo, luboko lwave Iwapanigite lukoti kai'. 11 Lakini bembe baatusika muno ngabalaluyana, lyakau lyaku' lyakumpangya Yesu. 12 Lisu'ba limo Yesu aay'i lu'ba Nnu'ngu' kukitu'mbi', aakelike sekesekembe. 13 Pamalau' ngaakema banamasi' bake, na nkati yabe ngabawa bandu ku'mi na abi'l'i' abo ngaakema atumilwe, 14 Simoni (ywaatinilwe na Yesu lina lya Petili) na Andelea mnunawe, Yakobi na Yoani, Pilipi na Batolomayo, 15 Matei, Tomasi, Yakobi wa Alufayo na Simoni wa kipi'nga sa Mazeloti, 16 Yuda ywa Yakobi, na Yuda Isikalioti ywaansongi Yesu. 17 Yesu aalongwaniye na banamasi' bake kaelya

bu'ka kukitu'mbi', aayi'mi pandu pankanya. Apo pai na lipi'nga liku'l' lya banamas'i bake na bandu baingi bababu'i Iwingo Iwoti Iwa Yudea, Yelusalemu, kumbwani ya Tilo na Sidoni. Boti baisi kumpi'kania Yesu no tepulwa matamwe gabe. 18 Aatepw i boti, kai' aatepw na babaauylwage na moka. 19 Bandu boti bapalage bankunywe, kwa mwanjaa nkati yake gapitage makakala ga kwatepw boti. 20 Yesu ngaagalambyka banamas'i bake ngabaya, "Nantali mwenga mwamile mwaki'ba, kwa mwanjaa Ukulungwa wa Nnu'ngu' winu. 21 Nantali mwenga mwamuminya njala nambi'yambi', kwa mwanjaa mwalu'a yukuta. Nantali mwenga mwamuli'la nambi'yambi', kwa mwanjaa mwalu'a eka. 22 "Nantali mwenga mwamusukilwa na bandu, mwambaulwa, mwamui'mbu'lwa, no linyatia lina linu kwa mwanjaa ya Mwana wa Mundu. 23 Pagaapita ago goti mwanapusike no u'mbau'mba, kwa mwanjaa upo yinu ngu'l' ibile kunani. Kwa mwanjaa api'ndo babe baapangile alondoli ba Nnu'ngu' nyinyonyo. 24 Lakini mwakibona mwenga mwamatayili, kwa mwanjaa mupatike upo yinu. 25 Mwakibona mwenga mwamuyukuta nambi'yambi', kwa mwanjaa mwalu'a minya njala palu'ngi'. Mwakibona mwenga mwamweka kwo napusika nambi'yambi', kwa mwanjaa mwalu'a li'l'a no lombola. 26 Mwakibona mwenga mwamulumbilwa na bandu boti, kwa mwanjaa api'ndo babe baapangi alondoli ba ubu'su' nyinyonyo." 27 "Lakini niimmakianga mwenga mwamunipi'kania, mwapende andumu binu, na mwapangi manogau babansukwanga. 28 Mwalu'b'i makowe manogau balu' babannosa na mwalu'b'i balu' babampangya ulau. 29 Mundu mana akuku'mbwi ligomo limo ung'alambukiye na linebi'l'. Mundu mana akupokonywi likoti lyako unneki na kiyampani sako. 30 Ywoywoti ywakulu'ba wampei na mundu mana akupokonywi kili'be sako kaneunnonge kukukil'i'bu'ki'ya. 31 Mwamupala bandu bampangi mwenga, nabembe mwapangi nyinyonyo. 32 "Mana mwaalu'a kwapenda babapendile, mwenga mwalu'a pata upo yaku'? Ntu'pu', kwa mwanjaa ata bene sambi baapenda babaapendile. 33 Kai' mana mwapangi manogau balu' babampangi manogau, mwalu'a pata upo yaku'? Kwa mwanjaa ata bene sambi bapanga gogogo. 34 Na mana kamwapeya ngu'ta balu' bamwu'b'i'ya kunn'i'pya, mwapata upo yaku'? Kwa mwanjaa ata bene sambi baapeya ayabe li'nga baki'l'i'bu'ki'yi'lwe si'si'l'u'si'l'u'. 35 Ila mwenga mwapende andumu binu na kwapangya manogau, mwapei ngu'ta wangau'b'i'ya ki'l'i'bu'ki'yi'lwa na upo yinu yapanga ngu'l', namwe mwapanga mwabana ba Nnu'ngu' ywa kunani. Kwa mwanjaa ywembe nnogau kwa kingasukulu na bababile alau. 36 Mube na kiya kat Tati' binu mwababile na kiya. 37 "Kanemwaukumu bi'ngi',

na mwenga mwaukumilwali na Nnu'ngu'. Kanemwabi'ki bi'ngi' lukolo, namwenga mwabi'ki'lwali lukolo na Nnu'ngu'. Mwasami bi'ngi', namwenga mwasamilwa na Nnu'ngu'. 38 Mwapei bandu ili'be yabapala na mwenga Nnu'ngu' ampeya, mwapokya kili'ngo satwi'la no indilya, tikyatikya ika no yitanika. Kwa mwanjaa kili'ngo sososo samwaali'nya, nga samwaali'ngi'lwa na Nnu'ngu'." 39 Ngaabakia lukongo, "Mbulibuli endakombwa kunnongoya ndi'la mbulibuli nnyine? Lili, boti abi'il'i baalu'a tumbukya mulyi'mbwa. 40 Mwanamas'i ampi'tali mwalimu wake, lakini mwanamas'i' ywayitagile ngaywaba kat i mwalimu wake. 41 Mwanjaa buli ukibona kielenje muliyo lya nnyino na lubago Iwa muliyo lyako ulubonali? 42 Au ukombwabuli kummakia nnyino, 'Nnyangu', nileka nikubu'ye kielenje sakibile muliyo lyako', na wamwene lubile lubago muliyo lyako? Wammu'su'bu'su', ulubu'ye wi'ti' lubago Iwa muliyo lyako, ngaummu'ye nnyino. 43 "Nkongo unannoga upambikali itunda inannaya wala nkongo unannaya upambikali itunda inannoga. 44 Bandu bautanga nkongo bu'kana na itunda yake, itanganikwe panga, bandu batu'mbwali tini wala njabibu mumimimwa. 45 Mundu nnogau apiya manogau gagabile mumwoyo wake, na mundu nnau apiya malau gagabile mumwoyo wake. Kwa nyo, nkano wa mundu ulongela gagabile mumwoyo wake. 46 "Kwa mwanjaa buli munikema, 'Bwana, Bwana,' ku'no kamukana panga ganimmakianga? 47 Nilu'a kumpeyanga lukongo lu'no Iwa mundu ywaisa kasangu' kugayu'wa makowe gangu' na kugapanga. 48 Aywo alandana na mundu ywasenga nyumba kwo i'mbi'ya mpaka mumpi'mbi' ngaupita nkukulo wa libi'ndi' pawiku'mbwi nyumba yo lakini isengwanikeli, kwa mwanjaa yaasengilwe ngangamu. 49 Lakini ywoywoti ywagayu'wa makowe gangu' kakotoka kugapanga, aywo alandana na mundu ywasengite nyumba pangali i'mbi'ya. Pawisi nkukulo ayo nyumba ngaiyiluka no sengwanika."

7 Payomwi longela gaabini kwabakia bandu, Yesu aayi'i ku Kapernaumu. 2 Akwo kwaai na mpi'ndo yumo ywa yesi ywembe mpangakasi wake ywampendile, endeminya na kiwo sendekumwegelelya. 3 Yu'l'u' mpi'ndo ywa yesi paayu'wine makowe ga Yesu, ngatuma agoi nsi'si' ba Kiyahudi, bakannu'be Yesu li'nga santepwe mpangakasi wake. 4 Pabaikite kwa Yesu, baatikumpembelelya kababaya, "Ili'ngani mundu yu' umpangi likowe li'. 5 Kwa kitumbu ywembe aaupendi muno nni'ma witu na ngaywatusengi yi'l'u' nyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu'." 6 Bai, kabayenda, baalongwaniye na Yesu. Pabaabile kabaegelya panyumba ya mpi'ndo ywa yesi, yu'l'u' ngatuma mambwigalye bakammakie Yesu, "Bwana, kanewisuluye muno, kwa mwanjaa nenga

ili'nganili wenga yingya munyumba yangu'. 7 Kwa nyo, nga kitumbu sanikotwike isa kwaubile, naibweni nili'nganili. Ila ulonge bai likowe, na mpangakasi wangu' alu'a lama. 8 Nanenga nibi pai' ya utawala nyonyonyo, na nibile na banayesi pai' yangu'. Nimmakia yumo, 'Yenda,' ywembe endayenda, nimmakia ywi'ngi' 'Isal' nembe endaisa, na mpangakasi wangu' 'Panga kikowe si'l' nembe endapanga.' 9 Yesu payu'wine go, aatisangala, aakigalambuki si'l' kipi'nga sa bandu sakimmi'ngi'yage, ngabaya, "Nammonali mundu mwene imani ngu'l'u' kati yi' mu Isilaili yoti!" 10 Balu' bandu babaatumilwe kwa Yesu pabaabukiye kasake yu'l' mpi'ndo, bankoli yu'l' u' mpangakasi ayu'yu'kilwe. 11 Bu'kapo, Yesu ngayenda kukilambo sa Naini, aalongwaniye na banamas'i bake, na lipi'nga lya bandu babammi'ngi'yage. 12 Bai, paegeli pa niango wo yingya pakilambo so, baapitike bandu babapu'twi ntwi wa nnalu'me yumo ywabelekwii kisake kwa nnwawa ywawi'like na nsengowe. Bandu baingi ba kilambo so, baabile pamope na mau' ywo. 13 Bwana Yesu paamweni mau' ywo, aammi'ki kiya, ngammakia, "Kaneulil'e." 14 Bu'kapo, ngayenda kugakunywa galu' masela na balu' babaapu'twile baatiyi'ma, ngabaya, "Wamunsembe, Nikuamulisa yuymuke!" 15 Yu'l' u' nnalu'me ywawile ngakatuka tama utama, no tumbwa longela. Yesu ngankamukiya kwa mau' bake. 16 Bandu boti baatiyogopa na kunnumba Nnu'ngu' kababayaa, "Nnondoli nku'l' u' ywa Nnu'ngu' apitike mulukolo Iwitu. Nnu'ngu' aisi kwakombwa bandu bake." 17 Makowe gake go gaatiyu'wanika kwoti akwo Yudea na ilambo ya papipi. 18 Banamas'i ba Yoani baayi'i kummakia Yoani makowe ago goti. Nembe Yoani payomwi kwakema banamas'i bake abi'il' bu'ka kwa boti, 19 aatumike kwa Bwana, bakannaluye, "Wenga nga yu'l' u' ywaisa, au tunni'nde ywi'ngi'?" 20 Balu' banamas'i pabaaikite kwa Yesu, baatikummakia, "Yoani Ywabatisage atutumike kasako tukulaluye, 'Wenga wa yu'l' u' ywaisa, au tunni'nde ywi'ngi'?" 21 Palu' pabannaluyage Yesu aai mulyengo lya kwatepwia bandu baingi balu' babalumyage kwa matamwe, na babaayingillilwe na moka na kwapanga atu'l'ka minyo baingi balole. 22 Bai, Yesu ngayangwa, "Muyende mukammakie Yoani galu' gamugabweni kwa minyo ginu na kugayu'wa. Atu'l'ka minyo bendalola, itewe bendayenda, bene matana bendapeleteyelwa, aibamakutu bendayu'wa, awi'il' bendayu'ka, na aki'ba baalilwa abali inannoga. 23 Nantali mundu yu'l' u' ywakotwike ba na kyukala nanenga." 24 Apo pababu'i balu' baatumike Yoani, Yesu aatumbwi kulibakia lipi'nga lya bandu abali ya Yoani, "Mwayi'i linga namani ku'l' u' kulupu'ngu'ti? Buli, mupalage kugabona mambu'ngi'li'i kagapu'ngi'la na nsunga? 25 Mana nyinyo lili, mwayi'i linga namani? Mwayi'i kunnola mundu ywaweti

magu'bo gene bei? Babawala magu'bo gene bei no tama kwa maisa ga kitayili batama mu mayumba ga akulungwa! 26 Bai, munibakie, mwayi'i linga namani, mwayi'i kunnola nnondoli ywa Nnu'ngu'? Elooo, kai' kumpi'ta nnondoli ywa Nnu'ngu'. 27 Ayu' Yoani ngaywabayilwa mu Maandiko Mapeleteu, 'Lola, nenga nintuma mpangakasi wangu' akulongoli, aywo alu'a kupertulya ndi'l'a yako.' 28 Yesu aayomwi kwo baya, "Nimmakia, kati ya bandu boti babatami panni'ma, ntu'pu' ywabile nku'l' u' muno kumpi'ta Yoani Ywabatisage. Ata nyo, yu'l' u' ywabile nsene muno mu Ukulungwa wa Nnu'ngu' nga nku'l' u' kulikoni ywembe." 29 Bandu boti pamope na alonga koli pabagayu'wine go, baaulumbite unnogau wa Nnu'ngu'. Abo nga balu' babaupoki ubatiso wa Yoani. 30 Lakini Mafalisayo na balimu ba salya baakani panga mwapendi Nnu'ngu', kwa kuukana ubatiso wa Yoani wawaisi kwabe bembe. 31 Yesu ngaalaluya, "Bandu ba mmelekwo wu', nalandaniye na kili'be gani? Bandu ba uyi'me gani? 32 Landana kwabe kati bana babatamaga palisoko, kababakiana kipi'nga simo na si'ngi', 'Tumwonekeiye ngoma, namwenga mwinkeli! Tunnyi'mbi myambo ya ili'lo lakini muli'ili!' 33 "Kwa mwanjaa Yoani paisile, nembe endage punga na anywageli wi'mbi', namwenga mwabaite, 'Ayingililwe na moka!' 34 Nembe Mwana wa Mundu aisi kaalya no nywa, na mwenga mubaya, 'Munninge ayu' mundu mila no lobya, mbwiga wa alonga koli na bene sambi!' 35 Ata nyo, ikima ya Nnu'ngu' ikong'ondeli panga inannoga kwa balu' boti babaiyi'ki'tya." 36 Mafalisayo yumo ankemite Yesu akalye kilyo kasake. Ngayingya nnyumba ya ywo Mafalisayo, aatitama no lya. 37 Bai, pakilambo si'l' kwai na nnwawa yumo mwene sambi. Paayu'wine panga, Yesu abile nnyumba ya ywo Mafalisayo, aapu'twi supa ya liwe yene mauta ganannungya. 38 Atiisa ngayi'ma papipi na magu'l' u' ga Yesu, ku'no kali'l'a, na moli gake gaatu'mbu'ki mumagu'l' u' ga Yesu. Aywo nnwawa aagaponwi magu'l' u' ga Yesu kwa nywili yake ndaso. Payomwi kumponwa, aaganoni galu' magu'l' u', na kugapakaya mauta ganannungya. 39 Yu'l' u' Mafalisayo ywankokite Yesu paagabweni go, aganiyite pamwoyo wake, "Kenda mundu yu' akapanga nnondoli wa Nnu'ngu', alu'e tanga panga, ayu' nnwawa ywankunywa mwene sambi." 40 Yesu ngammakia ywo Mafalisayo, "Simoni, nibile na kikowe sa kukubakia." Nembe Simoni ngammakia, "Nendakupi'kania Mwalimu, baya." Yesu ngabaya, 41 "Bandu abi'il' bankopite mundu mbanje, yumo aakopite dinali mya tano, na ywi'ngi' amusini. 42 Wabasindwi li'pa maleni gabe, aywo mundu aatikwasamya boti abi'il'. Tumbwe, ywaku' kati ya bo bandu abi'il' ywalu'a kumpenda muno yu'l' u' bwana?" 43 Simoni aatiyangwa, "Apo, niibona ywasamilwe leni liku'l' u', ngaywaalu'a kumpenda muno yu'l' u' bwana."

Yesu ngammakia, "Kakape." 44 Kai' nganng'alambukya yu'l'u nnwawa na kummakia Simoni, "Wendakummona ayu' nnwawa? Nenga paniyingi pano panyumba yako, unipeili masi' go uluwa mumagu'l'u' gangu', lakini nnwawa yu' anigu'lwi' magu'l'u' gangu' kwa moli gake na kuniponwa kwa nywili yake. 45 Wenga unipangiteli abali kwa kuninonia, lakini ayu' nnwawa, bu'ka paniyingi pano, ywembe aganoniane magu'l'u' gangu'. 46 Wenga unlaiyiteli unoga mwoyo wako kwa kunipakaya mauta muntwe, lakini ayu' nnwawa apangite nyo kwa kunipakaya mauta mumagu'l'u' gangu'. 47 Kwa nyo nendakubakia, asamilwe masambi gake maingi kwa mwanjaa alayite unogau wake nku'l'u. Ywasamilwe kisene apenda pasene," 48 Bai, Yesu ngammakia yu'l'u nnwawa, "Usamilwe masambi gako." 49 Apo nga balu' babaabi pamope nakwe pamesa, ngabalaluyana, "Ayu' mundu gani, ywakombwa samya sambi?" 50 Nembe Yesu ngammakia yu'l'u nnwawa, "Imani yako ikukosopolile, uyende kwa amani."

8 Bu'kapo, Yesu api'ti mumisengo miku'l'u'miku'l'u' na misenemisene, kaala abali inannoga ya Ukulungwa wa Nnu'ngu'. Balu' banamasi' ku'mi na abi'lli' bai pamope nakwe. 2 Kai', kwaai na alwawa balu' baabi'ngite Yesu moka na kwa tepwa matamwe. Nabembe baalekangineli nakwe, maina gabe Malia (ywakemelwage Makatalena), ywembe aabi'ngilwe mitumbi saba ya moka, 3 Yoana nnyumbo wa Kusa ywaabi mpangakasi nku'l'u' ywa Helode, Susana na bi'ngi' baingi. Abo alwawa, batumyage mali yabe bene kwatumikiya bembe. 4 Lisu'ba limo lipi'nga lya bandu lyatemesekana, na bandu bamwisiyage Yesu bu'ka kila kilambo. Nembe aabakie lukongo lu'no. 5 "Mpandi aayi'i misa mbeyu yake, paamisage mbeyu yo, yi'ngi' yaatu'mbu'ki mundi'la, yali'batilwe na api'ta ndi'la no sonyolwa na iyuni. 6 Yi'ngi' yatu'mbu'ki pa maliwe, na paibalike, yaatiyu'ma kwo oba masi'. 7 Yi'ngi' yaatu'mbu'ki pakatikati ya kiwi'mbi', yi'l'u' ya pakiwi'mbi' paibalike, yaatolilwe kikolo. 8 Yi'ngi' yatu'mbu'ki muukando unannoga, yabalike, no pambika mbeyu mya kwa kila lupeyu lomo." Payomwi longela go, ngau'b'u'ya lilobe, kabaya, "Mwene makutu go yu'wa, na ayu'we!" 9 Banamasi' bake Yesu ngabannaluya, "Lukongo lu' lulombolya namani?" 10 Nembe ngayangwa, "Mwenga tuyaliwitae tanga iyo ya Ukulungwa wa Nnu'ngu', lakini abo bi'ngi' lili, ila abo babakiyilwa kwa ngongo li'nga batange panga, galu' gagaandikilwe mulilagano lya kwi'mbu' gendatimya, 'Mana kabalola, kanebakibone sabakilolase, na mana kabayu'wa, kanebatange sabakiyu'wase.' 11 "Bai, kikomekeyo sa lukongo lu'no nga si'no, mbeyu yaibayilwa pano nga liyi'gi'yo lya Nnu'ngu'. 12 Yi'l'u' yaitu'mbu'ki mundi'la, ilaya bandu balu'

babapi'kania liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' kai' yu'l'u' ndumu endaisa na kulibu'ya mumyoyo yabe baakane u'bi'lyा no kosopolelw. 13 Yi'l'u' yaitu'mbu'ki pamaliwe mana ibalike ntu'pu' poyingga ngi'ga, apo ilandana na bandu balu' babaliu'b'i'lyा liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' kwo napusika na pabapayilwa pasene, bakoloka mwoyo. 14 Yi'l'u' yaitu'mbu'ki pakiwi'mbi', ilandana na bandu balu' babapi'kania li'l'u' liyi'gi'yo lya Nnu'ngu', lakini mana babu'i basuluyilwa na kyukala, utayili na matamanio ga yi'ga, abo bapambikali itunda no komala. 15 Na yi'l'u' yaitu'mbu'ki mu ukando wa mbolya, nga bandu balu' babaliyu'wa li'l'u' liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' bendaligania, na kulibi'ka mu mwoyo unannoga na kuliisimu. Abo, bendakomeya mpaka bapiye itunda. 16 "Bandu bakoyali kimuli na kukiwi'ki'lyा mukibi'ga, au mimu'ngu'. Lakini bakibi'ka patu'ndu'bau li'nga bandu balole bweya. 17 Sosoti sakiiyilwe saiyanikwali, na makowe ga iyo yoyoti yaiyanikwali na yabonekana paminyo ga bandu. 18 Kwa nyo mwili'ndi'le kwa go gamugayu'wa, kwa mwanjaa ywabile na kili'be alu'a yongeyelwa, lakini ywangali kili'be ata si'l'u' kisene sabile naso saatolelw." 19 Mau' na akina nnunabe, baamwisili Yesu, lakini bakombwili kumwegelya kwa mwanjaa kipi'nga sa bandu. 20 Yesu aapeiyilwe abali, "Mau' bako na akina nnunabo bai panja, bapala kukubona." 21 Lakini Yesu aabakie bandu boti, "Mau' na akina nnunangu', balu' babapi'kania lilobe lya Nnu'ngu' na kulikamwa." 22 Lisu'ba limo Yesu na banamasi' bake bau'b'wike mu ngalaba na ngaabakia, "Tuloke litanda tuyende mpaka kwiyi'." Bai, ngabatumbwa mwanja. 23 Pabaabile mu ngalaba, Yesu Iwampatike lugono, ngagonja. Nsunga nkali' na masi' gaatiyu'gayu'ga no yingya nkati ya ngalaba, apo baakibweni kiwo kakiegelya. 24 Balu' banamasi' bannyendeli Yesu na kunnyumuya kababaya, "Mpi'ndo, mpi'ndo! Twenda waa!" Yesu ngayumuka na kuukalipyä nsunga nkali' no yu'gayu'ga kwa masi', nawembe ngauyi'ma no tama liki. 25 Bu'kapo ngaabakia, "U'bi'lyा kwinu kubi kwaku?" Lakini bembe baatisangala no yogopa ku'no kababakiana, "Ayu' nga mundu gani, ywakalipyä nsunga no yu'gayu'ga kwa masi' nayembe yendakunyyu'wa?" 26 Baayendeli na mwanja mpaka kumbwani ya nni'ma wa Agelasi, waulolangana na Galilaya kwiyi' ya litanda. 27 Paulukage kumbwani, mundu yumo ywalobi moka amwisili bu'ka kukilambo. Bu'ka myaka yambone mundu ywo atamage wausu bai na atamage kuulema. 28 Pamweni Yesu, aitu'yike pai' nnu'ngi' yake, no kemelya kwa lilobe liku'l'u' kabaya, "Wenga wa Yesu wa Mwana wa Nnu'ngu' Nku'l'u', ubile na kitumbu gani nanenga? Nendakulu'ba, sondesonde kaneunilumiye!" 29 Alongei nyo kwa mwanjaa Yesu agakalipi go moka gabu'ke kwa mundu ywo. Ago moka gakoyage kunnyingilya mundu ywo,

pamope no panga bandu bammi'i nnyumba na kuntaba kwa nyololo na pingwi mumagu'l'na mumoko. Kila pabantaba ipungo yo, endekwiti'kwana no butukya kulupu'ngu'ti' kwa makakala ga aywo moka. 30 Bai, Yesu ngannaluya, "Lina lyako wanyai?" Ywembe ngayangwa, "Lina lyangu' na Yesi," kwa mwanjaa ganiyigi moka maingi. 31 Ago moka ngagannu'ba panga kaneagamulise yenda kulyi'mbwu liku'l'. (Abyssos g12) 32 Pandu po kwabile na kipi'nga kiku'l' sa magu'be kagalil'ya pakitu'mbi'. Bai, balu' moka ngabannu'ba kai', aayi'ki'tiye bakaayiingi balu' magu'be. Nembe Yesu ngaayi'ki'ti'a. 33 Kwa nyo, galu' moka gaatikummu'ka yu'l' mundu na kwayingya balu' magu'be, nabembe baimbiliti pa linyenji no tumbukya mulitanda, masi' ngagaabulaga. 34 Balu' asungi pabagabweni goti gagaapitile, baatitila no yenda kwayaulya bandu makowe go, mukilambo na mumigunda. 35 Bandu ngabaisa lola gagapitike. Pabaikite paabile Yesu, baamweni yu'l' mundu ywagammu'i moka atami papipi na Yesu, aweti ngu'bo na malango gake gabuyangine, ngabayogopa. 36 Balu' bandu babalibweni likowe lyo, kalipangika paminyo gabe, baayi'ki kwabakia ayabe gabagabweni kwa yu'l' mundu mwaatepulilwe. 37 Bandu boti ba nni'ma wa Gelasi, baatiyogopa kwa nyo, bannu'bike Yesu abu'ke. Yesu ngau'bu'ka mungalaba no bu'ka. 38 Yu'l' mundu ywabu'yilwe moka, aannu'bite balongwane lakini Yesu aatikunkania ngammakia, 39 "Ubuyangani kasako, ukabaye makowe goti gaakupangi Nnu'ngu'." Bai, yu'l' mundu ngayenda kasake kapi'ta ku'no kaala kila pandu mukilambo si'l' makowe goti gapangilwe na Yesu. 40 Yesu pabuyangani kwiyi' ya litanda, kipi'nga sa bandu satikunkemya kwa mwanjaa boti bendekunni'nda. 41 Apo ngaisa mundu yumo ywakemelwage Yailo, mpi'ndo ywa nyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu'. Aitaikuli pamagu'l' ga Yesu na kunnu'ba ayende kasake. 42 Kwa mwanjaa mwi'nja wake ywabelekwi kisake, ywa myaka ku'mi na ibi'lli' endekomya. Yesu paayendage, bandu bendekuntwi'l'il'ya na kunkunywa ku'no na ku'no. 43 Bai, kwai na nnwawa yumo pakatikati ya si'l' kipi'nga sa bandu, ywembe abi na utamwe wa nkongomokwa kwa myaka ku'mi na ibi'lli'. Pamope no panga aayomwi ili'be yake yoti kwapelekya aganga, ntu'pu' ywaakombwi kuntepwa. 44 Aywo nnwawa aammi'ngi'yite Yesu nsu'gu', ngapakunywa mpindo wa nganju yake. Pakunywile, popopo utamwe wake waatikummu'ka. 45 Yesu ngalaluya, "Aywo nyai ywanikunywile?" Boti ngababaya panga, ntu'pu' mundu ywakunywile. Nembe Petili ngabaya, "Mpi'ndo, kipi'nga sa bandu kitekuti'l'ita no kukutwi'l'il'ya." 46 Lakini Yesu ngabaya, "Kubi na mundu ywanikunywile, mwanjaa nigabweni makakala kaganibu'ka." 47 Yu'l' nnwawa waibweni panga

akombwali iya, ngapapitya nnu'ngi' ya Yesu ku'no kalendema kwo yogopa, ngaitu'ya pai, Yesu kannola. Apo, ngalongela nnu'ngi' ya bandu boti kitumbu sa kunkunywa Yesu na kitumbu sapatike tepulwa. 48 Yesu ammakie panga, "Biti, kwo u'bi'lya kwako uponi, uyende kwa amani." 49 Paabile balo kalongela, Yailo aaletilwe abali bu'ka kaya, "Mwi'nja wako awile, sakunsulukia muno Mwalimu saku." 50 Yesu pagayu'wine go, ngammakia Yailo, "Kaneuyogope, we wu'bi'il'i bai alu'a tepulwa." 51 Yesu paikite kasake Yailo, annyi'ki'tiyeli mundu yingya nnyumba pamope nakwe, ila aayiingi na Petili, Yoani, Yakobi na abelei ba aywo mwi'nja. 52 Bandu boti baabile kabali'l'a no lombola mwakipitike kiwo sake. Yesu ngaabakia, "kanemuli'le, mwana atigonja bai, anawaali!" 53 Bandu ngabamweka kwa kunsalawa panga atangiteli kiwo, mwanjaa bembe baatangite awile. 54 Lakini Yesu ankamwi luboko na kummakia, "We mwana, yumuka!" 55 Bwu'mi wake ngaubuyangana, no yumuka. Yesu ngaabakia, bampei kilyo. 56 Abelei bake batisangala kummona mwu'mi, lakini Yesu ngaaking'indya panga, kanebammakie mundu ywoywoti aga gagapangilwe.

9 Yesu aakemite balu' ku'mi na abi'lli' na kwapeya uweso wo bi'hga moka na kwatepwa atamwe. 2 Kai", ngatuma bakaale Ukulungwa wa Nnu'ngu' na kwatepwa atamwe. 3 Aalagi, "Pamuyabwa mwanja kanemupu'twe kikowe sosoti, kanemupu'twe lukongoso wala nsaku, wala masulupu, wala mbanje wala kanemwapu'twe ata nganju yo bi'kiya. 4 Pansengo wowoti wabankemya no yingya, mwatame po mpaka pamwabu'ka pa kilambo so. 5 Bandu mana bakani kunkemya, mubu'ke pakilambo so no paapata ata litikwili lyalinamati mumagu'l' ginu. Awo wapanga kati mwanju wa lukilo Iwabe." 6 Bai, baatumbwi mwanja bapi'iti muilambo kabaala abali inannoga na kwatepwa atamwe kila pandu. 7 Kwa nyo ntawala Helode aapatike abali ya makowe goti gagaapangike aatangiteli mwanjaa babayage, "Yoani Ywabatisage ayu'kite bu'ka kuuw'i'lli!" 8 Bi'ngi' babayage panga Elia apitike, bi'ngi' babayage kwaali' nnondoli ywa Nnu'ngu' yumo ywa kwi'mbu' ateyu'ka. 9 Lakini Helode ngagania, "Yoani natikumwi'sa, tumbwe aywo nyai ywaniyu'wa makowe gake?" Apalage kummona mundu ywo. 10 Bai, balu' atumilwe bake pababuyangine, bammakie Yesu makowe goti gabaapangite. Yesu ngabu'ka nabo, kuu'l' mpaka kukilambo sa Betisaila. 11 Lakini ipi'nga ya bandu paikwipwi kwayi'i, baatikummi'ngi'ya. Yesu ngaakemya no longela nabo makowe ga Ukulungwa wa Nnu'ngu', aatepwu balu' babapalage tepulwa. 12 Lisu'ba palyatumbwi pilya, bannyendeli balu' ku'mi na abi'lli' bammakie, "Walage bandu

bayende kumisengo na kumigunda ya papipi, bakapate kilyo na muugonjo, kwa mwanjaa pano patubile, palupu'ngu'ti'." 13 Lakini Yesu ngaabakia, "Mwapei mwenga kilyo." Bannyangwi, "Twenga ntu'pu' kili'be sosoti, twigali na makati matano na omba abi'l'i'. Kwaali', tuyende twabene, tukaapi'mi kilyo bandu boti!" 14 Palu', kwai na annalu'me kati maelupu matano. Bai, Yesu ngaabakia banamas'i bake, "Mwabakie bandu batame muipi'nga ya mitumbi amusini amusini." 15 Banamas'i baapangite kati mwababakiylwe, baatamike mwitamo boti. 16 Bu'karo, Yesu agatweti galu' makati matano na balu' omba abi'l'i', aalingite kunani na kwilu'bya balaka, kwimetwana na apei banamas'i bake li'nga baapei bandu. 17 Bandu boti baatilya no yukuta, na yaiigile baakongoli mutu'ndu', yatwi'li ku'mi na ibi'l'i'. 18 Lisu'ba limo Yesu aabile kisake kalu'ba, na banamas'i bake bibile papipi nakwe. Bai, ngaalaluya, "Bandu banibaya nenga na nyai?" 19 Nabembe ngabannyangwa, "Bi'ngi' babaya panga wenga wa Yoani Ywabatisage, bi'ngi' Elia, bi'ngi' yumo kati ya alondoli ba Nnu'ngu' ba kwa'mbu' balu' babayu'kite." 20 Apo ngalaluya, "Na mwenga buli, munibaya nenga na nyai?" Petili ngayangwa, "Wenga nga wa Kilisitu ywa Nnu'ngu' Nkulungwa ywabayiylwe." 21 Kai', Yesu ngaaking'indya na kwakanikiya panga kanebamakie mundu ywoywotli likowe lyo, 22 ngayendelya baya, "Mwana wa Mundu apalikwa apate ngu'su'mbu' yansima no kanilwa na api'ndo, api'ndo ba dini, na balimu ba salya no bulagilwa. Lakini lisu'ba lyenetatu bu'ka kiwo sake, alu'a yu'ka." 23 Payomwi po, ngaabakia bandu boti, "Mundu ywoywotli mana kapala panga mwanamas'i wangu', aikane mwene, aupu'twe nsalaba wake kila lisu'ba, na anib'i'ngi'ye. 24 Kwa mwanjaa mundu ywapala kuukombwa bwu'mi wake mwene alu'a kuobeya, lakini ywaubeya kwa kitumbu sangu' alu'a kuukombwa. 25 Kwani kiyongeya namani, mundu ba nawo utayili woti wa dunia kwa kwiobeya mwene? Niibona ntu'pu' so pata. 26 Mundu mana kanibi'kyo oni nenga na gano ganiyi'gana, Mwana wa Mundu alu'a kummi'kyo oni mundu ywo nsimu walu'a isa laya utukupu wake na wa Tati' bake na wa malaika apeleteu. 27 Nimmakianga kakape panga, kubi na bi'ngi' papanopano baapanga banawaali wangali kuubona Ukulungwa wa Nnu'ngu'." 28 Paliikite lisu'ba lya nane bu'ka palongei go, Yesu aayi'i na Petili, Yoani na Yakobi mpaka kukitu'mbi', akwo aayi'i lu'ba Nnu'ngu'. 29 Paalu'bage kuminyo yake kwtagalambuka, na magu'bo gake gabile mauu no ng'alang'atyia muno. 30 Na bandu abi'l'i' baabonekine kabalongela nakwe, na bo bai Musa na Elia. 31 Bandu bo pabaapitike bibile na utukupu, balongei nakwe bu'kana na kiwo sake, sembe kilu'e yomolya gabini Nnu'ngu' akwo ku Yelusalemu. 32 Petili na aine baatopilwe

na lugono, ata nyo pabayumwike baubweni utukupu wake, na balu' abi'l'i' babaayi'mi pamope nakwe. 33 Bai, bandu bo abi'l'i' pabaabile kababu'ka, Petili aammakie Yesu, "Mpi'ndo, yanogeleli twenga tukatama pano! Bai, tusenge isewe itatu, simo sako, simo sa Musa na si'ngi' sa Elia." Kwo baya nyo kakape, aakitangiteli salongelage, 34 Petili palongelage go, aapangite minyo ku'pi'l'i'. Lyunde ngalielya na kwawi'ki'lyo, na lyunde lyo palyaisilile, balu' banamas'i, baatiyogopa muno. 35 Lilobe lyayu'wanike bu'ka kulyunde, "Ayu' nga Mwana wangu' ywaninsawile, mumpi'kani ywembe." 36 Bu'ka paliyu'wanike lilobe lyo, Yesu aabonekine ai kisake. Banamas'i baatami liki, bammakieli mundu ywoywotli makowe go. 37 Pamalau' yake pabaelyage bu'ka kukitu'mbi', kip'i'ngi kiku'l'u' sa bandu sakwembine na Yesu. 38 Apo, mundu yumo mukipi'nga si'ilu', ngakatuya lilobe aabaite, "Mwalimu, nendakulu'ba sonde li'l'i' unninguli mwana wangu'. Mwana wangu' we yu'yu' bai! 39 Moka endagakunnyingilya na kumpanga apange ndu'ti, annyi'ya kyundaunda na kumpiya matutume munkano. Mana annyinigilile, endakuntesa muno na annekali kiyu'ngu'ya. 40 Naalu'bite banamas'i bako bakammi'nge, lakini baakombwili." 41 Yesu ngabaya, "Mwenga mwa lubelekwo lulau na lwangali ubi'lyo! Nilu'a tama na mwenga na kunkomeya, mpaka pakubawi? Unnete mwana wako pano." 42 Mwana ywo payendage kwa Yesu, yu'l'u' moka ngantu'ya pai' na kunnyi'ya kyundaunda. Lakini Yesu ammi'ngite yu'l'u' moka kwa yu'l'u' mwana na kuntepwa, kwaapeya tati' bake. 43 Bandu boti bausangalike uweso nku'l'u' wa Nnu'ngu'. Balu' bandu pabasangalage goti gaagapangite Yesu, aabakie banamas'i bake, 44 "Muyu'we masikilo mugayu'we makowe gano. Mwana wa Mundu ayenda songelwa, no yingya mumaboko ga bandu." 45 Lakini bembe baatangiteli kikomekeyo sa nnongelo wo. Likowe li' lyatiyiilwa li'nga baakane tanga, nabembe baayogwipe kunnaluya panga, alombolya buli bu'kana na nnongelo wo. 46 Kwai na ntau kati ya balu' banamas'i, kwa abali yo laluyana panga nyai pakati yabe ywabile nku'l'u' kulikoni boti. 47 Yesu pagatangite gabaganiage mumyoyo yabe, ngantola mwana nsimana na kummi'ka papipi na mwene. 48 Ngaabakia, "Mundu ywoywotli ywampokya mwana nsene yu' kwa lina lyangu' anipokya nenga, na ywoywotli ywanipokya nenga ampokya ywanitumike. Kwa mwanjaa yu'l'u' ywabile nsene kuliko boti pakati yinu, ywembe nga nku'l'u' kulikoni boti." 49 Yoani ngalongela, "Mpi'ndo, tumweni mundu yumo kabi'ngi' moka kwa lina lyako, na twenga twapayite kunkanikiya mwanjaa, ywembe aabileli mukipi'nga situ." 50 Lakini Yesu ngammakie, "Kanemunkanikiye, yu'l'u' ywakotoka taukana na mwenga, aywo ai pamope namwenga." 51 Pauegeli

nsimu wu'l'u' wa Yesu pu'tu'lwa kunani, ywembeaabini ayende ku Yelusalemu. 52 Bai, ngatuma bandu bannongoli nabembe ngabayenda. Bayingi pakilambo simo sa Asamalia pala bakammi'ki makowe wisoviso. 53 Lakini benekaya ba po bapaili kumpokya, kwa mwanjaa ywembe ayendage ku Yelusalemu. 54 Bai, banamasi' bake Yoani na Yakobi pabagabweni go, ngababaya, "Bwana, upala twamulise mwoto uuluke bu'ka kunani walangamise?" 55 Lakini ywembe ngaagalambukya na kwakalipy. 56 Baabu'i palu' no yenda kukilambo si'ngi'. 57 Pabaabile mumwanja, mundu yumo aammakie Yesu, "Nalu'a kuki'ngama kwokwoti kwawayenda." 58 Yesu ngabaya, "Ibwuya babile na mapango gabe go tama, na iyuni iyumba yabe, lakini Mwana wa Mundu ywembe ntu'pu' pogonjo." 59 Wayomwi po, aammakie mundu ywi'ngi', "Uniki'ngame." Lakini mundu ywo ngayangwa, "Bwana, unyi'ki'ti'ye wi'ti' nikasike tati' bangu'." 60 Yesu ngayangwa, "Waleke babawile basikane bene na bene, lakini wenga uyende ukaale makowe ga Ukulungwa wa Nnu'ngu'." 61 Na mundu ywi'ngi' aatikummakia, "Bwana, naalu'a kubi'ngi'ya lakini unyi'ki'ti'ye wi'ti' nikaalage bandu ba kasangu'." 62 Yesu ngammakia, "Ywoywoti ywakamwa lingumbo, na katumbwa li'ma ku'no kalinga nsu'gu', aywo apwaikali kwa Ukulungwa wa Nnu'ngu'."

10 Bu'kapo, Bwana aasawi bi'ngi' sabini na abi'il'i ngaatuma abi'il'i abi'il'i, li'nga balongoli kila pandu paabini mwene yenda. 2 Aatikwabakia, "Mauno gatwi'la, lakini auni bali'nganali. Kwa nyo, munnu'be Bwana mwene nng'unda alete auni munng'unda wake. 3 Nambi'yambi' tuyende, lakini mutange panga nintumanga kati bana ba ngondolo babayenda pakatikati ya mapu'mbe. 4 Kanemupu'twe likanda wala linyamanda wala ilatu, kai', mundi'la kanemumpange mundu abali. 5 Na kila nsengo wamulu'a yingya mwatumbwe kwapanga abali kamwabakia, 'Amani ibe pansengo wu'no.' 6 Na mana kubi na mwana wa amani, amani yinu ilu'a igala nakwe, na manaitei ntu'pu', ilu'a kummuyangania mwabene. 7 Bai, mutame pansengo wowowo kamulya no nywa samwapeyelwa, kwa mwanjaa mpangakasi apeyelwa nkwiwo wake. Kanemuyangangane muutamo, li'no nsengo wu'no malau' wu'l'u'! 8 Mana mwikite pakilambo ns'i'si', bandu manabankemile, mwalye yabampeya. 9 Mwatepwé atamwe bababile kwo, mwabakie bandu, 'Ukulungwa wa Nnu'ngu' umwegelile mwenga.' 10 Lakini mana mwikite pakilambo sosoti, mana bakani kunkemya, mwabu'ke na mana kampi'ta mumali'la gabe mubaye, 11 'Ata lyu'ku'mbi'lya kilambo sinu lyalinamati mumagu'l'u' gitu, twendapaapata kwo kana kwinu. Lakini mutange panga Ukulungwa wa Nnu'ngu' wegelile.' 12 Nimmakianga panga lisu'ba lyo,

kilambo so salu'a baa mmaule kulikoni galu' ga bandu ba Sodoma. 13 "Wakibona wenga wa Kolazini! Wakibona wenga wa Betisaid! Kenda mangelongelo gagapangike kasinu gakapangika ku'l'u' Tilo na Sidoni, sai'no bawati mabunia bu'ka palipite no tama muligu kababuyangania kwa Nnu'ngu' wabe. 14 Ata nyo lisu'ba lyo senulwa, mwenga mwasenuka paku'l'u kulikoni Tilo na Sidoni. 15 Nawenga wa Kapernaumu buli! Ulu'a kwikatuya mpaka kunani? Ulu'a tu'mbu'yilwa mpaka kumambi'." (Hades g86) 16 Aayendeli baya, "Ywampi'kania mwenga, anipi'kania nenga na yu'l'u' ywakana kumpokya mwenga, akana kunipokya nenga. Na ywoywoti ywakana kunipokya, akana kumpokya yu'l'u' ywanitumike." 17 Bu'kapo balu' sabini na abi'il'i, ngabakil'i'bu'ka ku'no kabanapusika, "Bwana, ata moka gendatuyu'wa kwa lina lyako." 18 Yesu ngaabakia, "Naamweni Ibilisi katu'mbu'ka bu'ka kunani kati njai. 19 Nimpeyangite amuli yo li'bata nng'ambo na ipi'il'i' na makakala goti ga yu'l'u' ndumu, kai'ntu'pu' kikowe sakilu'a kunsulu. 20 Lakini kanemunapusike mwanjaa moka gendakunnyu'wa ila, munapusike kwa mwanjaa maina ginu gaandikilwe kunani." 21 Popopo, Yesu asangiliye kwa Loo Mpeleteuaabaite, "Nendakunsukulu Mwa Tati', Bwana wa kunani na padunia, kwa mwanjaa makowe ga, mwaiyite bene ikima na malango, kwaterambulya bana anangu'ta. Eloo Tati', kwa mwanjaa mo ngamwamupai." 22 Bu'kapo ngabaya, "Tati' bangu' banikamukiye ili'be yoti. Ntu'pu' ywantangite Mwana ila Tati', Kai' ntu'pu' ywatangite Tati' ila Mwana, na ywoywoti yu'l'u' Mwana apendi kuntambulya." 23 Bu'kapo ngaatendebukya banamasi' bake alongei nabo pakiyi'ki'ya, "Nantali babagabona gano gamugabona mwenga! 24 Nimmakianga kakape, alondoli ba Nnu'ngu' na akulungwa, baapai kugabona galu' gamugabona mwenga na gamugayu'wa. Lakini bagabwenili na bagayu'wineli." 25 Bu'kapo mundu yumo ywa salya aatiyi'ma na kunnaluya, kaapala kumpi'ndi'ka, "Mwalimu, niipange buli li'nga niupate ukoto wangali yomoka?" (aiōnios g166) 26 Ywembe ngannyangwa, "landikilwe buli musalya? Wenga utanga buli?" 27 Mwalimu wa salya ngannyangwa, "Umpende Bwana Nnu'ngu' wako kwa mwoyo wako woti, kwa loo yako yoti, kwa makakala gako goti na kwa malango gako goti. Na umpende ywotama papipi nakwe, kati mwowipenda wamwene." 28 Yesu ngammakia, "Mwoyangwile unogiye! Upange nyo nawenga walu'a lama." 29 Lakini mwanjaa ywembe apalage kwibalangilya panga nnogau, annalwiye Yesu, "Na mundu ywa papipi yangu' nga ywaku?" 30 Yesu ngannyangwa, "Mundu yumo aelyage bu'ka ku Yelusalemu yenda ku Yeliko. Payendage, mundi'la, aayingililwe na makatauluma, bampokonyi ili'be yake yoti, kunneka wausu

na kunku'mbwa, bannei aindwike. 31 Nembe mpi'ndo yumo wa dini kapi'ta pandi'la yi'yi'l'u'yi'l'u', apite mbwega ku'no kammona. 32 Nembe Mlawi yumo, paikite pandu po, apite mbwega mbwega ku'no kammona. 33 Lakini mundu yumo Nsamalia ywabile mumwanja wake, paikite pabile yu'l'u' mundu aammi'ki kiya. 34 Atikunnyendelya na kunnyangatiya, kwa kunny'i'ya mauta na wi'mbi' wa njabibu na kuntabya itambala. Wayomwi go, ngamwu'bu'ya mu mbu'nda wake na kumpeleka ku nyumba ya ageni yenda kummu'bu'ya. 35 Pamalau' yake ngampeya mbanje dinali ibi'l'i' yu'l'u' mwene nsengo, no lagana nakwe panga, 'Ummu'bu'ye mundu yu', na sosoti sawalu'a tumya kai', nalu'a kuli'pa kibuyo.'" 36 Bu'kapo Yesu aatilaluya, "Kati ya bandu bo atatu, ywaku' ywabonekine panga mundu ywa papipi ywa yu'l'u' ywayingililwe na balu' makatauluma?" 37 Yu'l'u' mwalimu ywa salya ngayangwa, "Yu'l'u' ywammi'ki kiya nga mundu wa papipi." Yesu ngammakia, "Uyende, ukapange nyinyonyo." 38 Pabaabile mumwanja, baaikite kukilambo simo na nnwawa yumo ywakemelwa Malita, ankemi kasake. 39 Malita aabile na nnunawe ywakemelwage Malia, ayu' aatami papipi na Yesu, kapi'kania gayi'ganage. 40 Lakini Malita ywembe aiauyage na makowe gambone ga nng'en. Bai, ngannyendelya Yesu ngammakia, "Bwana, wenga wibona sawasawa nnunangu' anileka niauke kisangu? Ummakie aniyangatiye." 41 Lakini Bwana annyangwi, "Malita, Malita, wendakwiauya na kwisuluya kwa makowe maingi. 42 Kikowe simo bai nga sangama. Malia asawi kikowe sangama munu, alu'a li'ndi'l'i'lwa na sembe apokonyolwali."

11 Lisu'ba limo, Yesu aabile pandu ns'i' kaalu'ba Nnu'ngu'.

Payomwi lu'ba Nnu'ngu' yumo bu'ka mukipi'nga sa banamasi' bake aatikummakia, "Bwana, tukulu'ba utuy'gane lu'ba Nnu'ngu' kati Yoani Ywabatisage mwayi'ganiye banamasi' bake." 2 Yesu aabakiye, "Pamulu'ba Nnu'ngu' mubaye nnyanya, 'Tati' bitu mwamubile kunani, Lina linu likwi'yi'lwe, Ukulungwa winu wise. 3 Mutupeki kilyo situ sa kila lisu'ba. 4 Mutusami masambi gitu, kati twenga mwatwasamya babatukosile, kai' kanemutuyi'ngiye mumakowe ga kutupaya." 5 Kai' ngaabakia, "Tubaye yumo mukipi'nga sinu aabile na mbwigalye, nembe annyendeli kasake meku, na kummakia, 'Mbwigala, sonde li'l'i'l'i' unyaiki makati gatatu. 6 Mbwigala lyangu' aai mumwanja api'ti kasangu', nanenga ntu'pu' sa kumpeya.' 7 Nembe paabile nnyumba ngannyangwa, 'Ngani kunisuluya! Ne niyigile niango wangu! Yi'no saa yo gonja nenga na bana bangu', nikupeyali ubu'ke bai!' 8 Tubaye apala yumuka kumpeya kwa mwanjaa ywembe mbwigalye lili, ila kwa mwanjaa mundu ywo aayendeli kunnu'ba, alu'a katuka ampei sosoti

sakipala. 9 Kwa nyo, nimmakianga mulu'be namwenga mwapeyelwa, mupale namwenga mwapatia. Mupange u'li, namwenga mwayu'gu'l'i'lwa. 10 Kwa mwanjaa ywoyowoti ywalu'ba ngaywapeyelwa, ywapala ngaywapata na ywapanga u'li, ngaywayu'gu'l'i'lwa. 11 Ywaku' kasinu mana mwana wake aalu'bite tati' bake omba, alu'a kumpeya nng'ambo ayu'ye omba? 12 Na mana alu'bite lipinga kitwi, alu'a kumpeya kipi'l'i'l'i? 13 Kat i mwenga mwamubile mwalau, mumanyi kwapeya bana binu ikowe innoggwa, nga munomuno tati' binu ba kunani, balu'a kwapeya Loo Mpeleteu balu' babannu'ba." 14 Lisu'ba limo Yesu abi'ngage moka ywagampangite mundu yumo kaneakombwe longela, kipi'nga sa bandu satisangala. 15 Lakini bandu bi'ngi' pakipi'nga sabe babaike, "Abi'nga moka kwa uweso wa Belisebuli, mpi'ndo wa moka." 16 Bi'ngi' bendekumpaya, li'nga apange mangelongelo itanganikwe panga ayi'ki'tilwe bu'ka kunani. 17 Lakini mwanjaa ywembe aagatangite gabaganiage, ngaabakia, "Ukulungwa wowoti waubaganike ipi'nga yaitaukana, ukombwali konda. Nga mwalubile lukolo lwlwotoli waluyu'mana, lusi'yali langanyika. 18 Mana Ibilisi kaitaukya mwene, ukulungwa wake ulu'a yi'ma kitivi? Mubaya buli nde, panga nibi'nga moka kwa uweso wa Belisebuli? 19 Mana kanibi'nga moka kwa uweso wa Belisebuli, bamwatumwa mwenga babi'nga kwa uweso wa nyai? Kwa kitumbu so, bembe ngabalua' kunkania mwenga mwabu'su'. 20 Lakini mana kanibi'nga moka kwa uweso wa Nnu'ngu', bai mutange panga Ukulungwa wa Nnu'ngu', tiyali wikite kwinu. 21 "Mundu mwene makakala, palii'ndi'la nsengo wake kwa yombo yo li'ndi'lya, malu yake yoti ipanga ngoto. 22 Lakini mana aisile ywampite kwa makakala na kunnyingilya, ampokonywa yombo yo li'ndi'lya yaiu'bi'lyage na mali yake kwibagana. 23 Ywoyowoti ywakotoka lu'mbana nanenga, ayendakinsu'gu' nanenga, ywoyowoti ywakotoka kongolya pamope nanenga, alu'a yanjaya. 24 "Moka mana abi'ngilwe kwa mundu, ati'llita til'i'ita mulubele kaapala pandu po pu'mu'lya, mana ntu'pu' aibakia mwene, 'Nilu'a buyangania kasangu' kwanibui.' 25 Pabuyangana, aikwemba yi'l'u' nyumba ipyayililwe no nemekelwa na nkati yake ntu'pu' ywataama. 26 Bai, ayenda kwakoka moka aine saba alau pi'ta ywembe, boti bayenda kunnyingya mundu ywo. Kwa nyo, ali ya mundu ywo yapanga mbaya muno kulikoni mwayaabile." 27 Palongelage go, nnwawa yumo pakipi'nga si'l'u' sa bandu ngatu'ndu'bi'ya lilobe lyake no baya, "Nantali nnwawa ywakupapite na kukuyongeza." 28 Lakini Yesu ngabaya, "Nantali muno balu' babapi'kania liyi'gi'yo la Nnu'ngu' na kulikamwa." 29 Kipi'nga sa bandu pakiyendelyage isa Yesu aatikwabakia, "Lubelekwo lu'no

Iwene sambi lupala lulole mwanju, lakini lupeyelwali lola, mwanju wabaubweni kwa Yona, uli'ngani. 30 Kati mu'l'u' Yona mwabile mwanju kwa bandu ba ku Ninawi, nyinyonyo na Mwana wa Mundu ngamwalu'a panga mwanju kwa lubelekwo lu'no. 31 Malikiya wa Seba alu'a pitya Nsimu wo ukumilwa lubelekwo lu'no. Nembe alu'a kuluukumu kwa mwanjaa lubile na masambi. Mwanjaa yewmbe aaishi bu'ka kuutalu li'nga api'kani mayi'gi'yo gene malango ga Selemani, na aaishi kwipwa panga, kumbe pano pabile na nku'l'u' kulikoni Selemani. 32 Bandu ba Ninawi balu'a yi'ma Nsimu wo ukumilwa. Nabembe balu'a luukumu lubelekwo lu'no panga lubile na masambi. Kwa mwanjaa bembe bammuyangani Nnu'ngu' bu'kana na maalo ga Yona, na kumbe pano pabile na nku'l'u' kulikoni Yona. 33 "Ntu'pu' mundu ywakoya kimuli kukibi'ka mmu'ngu' au mukitu'ndu', ila akiu'bu'ya kunani, li'nga bandu babayingya nnyumba batape kuubona bweya. 34 Liyo lyako nga kyenge sa yi'ga yako, mana libile likoto, yi'ga yako yoti yalu'a ba mubweya. Liyo lyako mana libile litu'l'u'ka na yi'ga yako na yembe ilu'a ba mulubi'ndu'. 35 Wili'ndi'le lelo na bweya waubile nkati yako, wakane yu'ka lubi'ndu'. 36 Bai, manaitei yi'ga yako yoti ibile mubweya, wangali ba pandu popoti pene lubi'ndu', nawenga walu'a baa mubweya munomuno kati mu'l'u' mwaupanga bweya wa kyenge." 37 Yesu paabile kalongela, Mafalisayo yumo ankemi kilyo kasake, nembe ngayenda iya. 38 Aywo Mafalisayo asangalike kummona kalya wangali uluga masi' mumaboko, kwa mwanjaa yayi'ki'tilwelii musalya. 39 Bwana ngammakia, "Mwenga mwa Mafalisayo, mumanyi gu'lwa nnobo na nkungu kunja, lakini nkati yake kutwi'li bwimi no akala mwoyo. 40 Mwenga mwalogeloge! Buli, nengite Nnu'ngu' ywatengenise panja, nga ywatengenise nkati? 41 Mwapei aki'ba yi'l'u' il'i'be yaibile nkati ya myoyo yinu na yi'ngi yoti yapanga alali yinu." 42 "Lakini, mwakibona Mafalisayo, kwa mwanjaa mupiya saka ata maakapi ga ndakyo ya ilyo, ndebele na maakapi gi'ngi". Lakini mugaleka makowe gagakong'ondya aki na kumpenda Nnu'ngu'. Mugakamwe makowe ga, wangali kugalibalya galu' gi'ngi'. 43 Mwakibona mwenga mwa Mafalisayo, kwa mwanjaa mupendi tama nnu'ngi' pandu pa isima amo mumayumba ga kunnub'a Nnu'ngu' no pangilwa abali kwa isima pakipi'nga sa bandu. 44 Mwakibona, kwa mwanjaa mulandana na masiko gangali i'mbya maliwe, bandu bapi'ita panani yake wangali tanga ubolau wabauli'bata." 45 Yumo mukipi'nga sa balimu ba salya ngammakia, "Mwalimu, makowe golongela, twenga wendatupwi'wa." 46 Yesu annyangwi panga, "Mwakibona mwenga mwabalimu ba salya, kwa mwanjaa mwatwi'ka bandu igombo yangali pu'tu'l'i'ka, ku'no mwabene mukombwali

ata golwa lukonji lomo kwayangatiya. 47 Mwakibona, kwa mwanjaa musengya masiko ga alondoli ba Nnu'ngu' balu' babaabulagilwe na api'ndo binu. 48 Kwa nyo, mukong'ondelya panga, muyi'ki'tile mwabapangite api'ndo binu, bembe bai abulagi ba abo alondoli ba Nnu'ngu', na mwenga musengya masiko gabe. 49 Kwa nyo, ikima ya Nnu'ngu' yabaite nnyinyo, 'Nalu'a kwapelekya alondoli na atumilwe ba Nnu'ngu', lakini bi'ngi' balu'a kwabulaga na bi'ngi' kwapeya ngu'su'mbu'. 50 Bu'kana na makowe ga lubelekwo lu'no lwalu'a pwaitilwa, kwa mwanjaa myai ya alondoli boti ba Nnu'ngu' yaiyanika bu'ka palutumbwi dunia, 51 bu'ka yitanika kwa myai ya Abeli mpaka yi'l'u' ya Zakalia, yu'l'u' ywabulagilwe mu Nyumba ya Nnu'ngu', pakati ya kibi'ki'lyo na pandu papeleteu. Nimmakianga, Kakape lubelekwo lu'no lwalu'a pwaitilwa kwa makowe go. 52 Mwakibona, mwenga mwa balimu ba salya! Kwa mwanjaa mwiyite si'l'u' kiyu'gu'lyo sa niango wo yi'ganiwa, mwabene musingili na mwakanikiye babayingya kanebayingi." 53 Pabu'i palu', balu' Mafalisayo na balimu ba salya, baatumbwi kunningiliya kwa kunnaluya maswali gambone kwa ukali', 54 kabampi'ndi'ka li'nga bannyonje kwa malongelo gake batape kitumbu sa kunsongya.

12 Bandu maelupu baatikusikana no li'batana, Yesu aatumbwi wi'ti' kwabakia banamasi' bake, "Mwili'ndi'le na uyi'me wa ulu'u wa Mafalisayo nga unapiki. 2 Lakini ntu'pu' sakiwi'ki'lilwe, sasaakotoka umukulwa, kila sakiyu'bite salu'a kwipulwa. 3 Kwa nyo, kila samulongei mulubi'ndu', bandu balu'a kiyu'wa pabweya, na kila gamulongei kwo yu'yu'tana kuungati milyango iyigalilwe, galu'a bayilwa panani ya mwagala wa nyumba. 4 "Nimmakianga mwenga mwa mambwigia bangu', kanemwayogope balu' babakombwa bulaga yi'ga bai, lakini bakombwali yendelya panga kikowe si'ngi' mana babulige. 5 Nilu'a kummakianga yu'l'u' ywapalikwa kunningogope, Munnyogope yu'l'u' ywakombwa bulaga na kuntaikulya mundu kumwoto. Eloo, nimmakianga munnyogope ywo. (Geenna g1067) 6 Itanganikwe panga injosi tano ipi'mi'yi'lwa kwa ela njene muno, au nyonyoli? Lakini nnu'ngi' ya Nnu'ngu', alibalilwali ata yumo. 7 Lakini ata nywili ya mumitwe yinu ibangilwe yoti. Kanemuyogope, mwenga nga mwampu'ku'bi'l'a kulikoni injosi yambone. 8 "Nimmakianga kakape, kila mundu ywanji'ki'tya nnu'ngi' ya bandu panga yewmbe ywangu', Mwana wa Mundu nembe alu'a kunnyi'ki'tya nnu'ngi' ya malaika ba Nnu'ngu' panga mundu ywo ywake. 9 Lakini mundu ywoywotwi ywanikana nnu'ngi' ya bandu, nembe alu'a kaniwlwa nnu'ngi' ya malaika ba Nnu'ngu'. 10 "Ywoywotwi ywalongela likowe lio kana kunnyi'ki'tya Mwana wa Mundu, alu'a samilwa, lakini

ywannongelya ubu'su' Loo Mpeleteu, alu'a samilwali. 11 "Pabampelekanga mwenga nnu'ngi' ya mayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu' na nnu'ngi' ya ap'indo na atawala, kanemwalendeme gania panga mukaikegnya, au mukayangwa buli. 12 Kwa mwanjaa Loo Mpeleteu alu'a kunny'i'gana si'l'u' samupalilwa yangwa popopo." 13 Mundu yumo palu' pakipi'nga sa bandu aatikummakia, "Mwalimu, ummakie nnunangu' yu', tubagane ulisi wabatuleki tati'." 14 Yesu annyangwi, "Mbwigwa, nyai ywanibi'i nenga panga na mundu ywa kwakenga au kwa awana pakati yinu?" 15 Bai, ngaabakia boti, "Mwili'ndi'le na kila uyi'me wa bwimi, kwa mwanjaa ukoto wa mundu ubu'kanali no yoloka kwa ili'be yabile nayo." 16 Bu'kapo, ngaalongelya kwa lukongo lu'no, "Kwabile na tayili yumo ywembe munng'unda wake aatimeya munomuno. 17 Tayili ywo, aganiyite pamwoyo wake, 'Nilu'a panga buli nanenga ntu'pu' ligu'l'u' lyo bi'kya ilyo yangu'? 18 Nilu'a panga nyo, nilu'a sengwana tugu'l'u' twang'u' tutekute no senga ligu'l'u' liku'l'u' amo nganilu'a bi'ka ilyo yangu' yoti yaniuniike na mali yangu'. 19 Apo, naubakia mwoyo wangu' panga pano le ubile na sobi'ki'ya, no tumya myaka yambone, no ponda mali bai, lya, nywa, no napusika.' 20 Lakini Nnu'ngu' ngammakia, 'Wenga wa nnogeloge, kilo sa li'no, bwu'mi wako wendatolelwa. Na ili'be yi'l'u' yoti yowitwi'l'i'kiye, ilu'a panga ya nyai?'" 21 Yesu ayomoli kwo baya, "Amo ngamwabile mundu ywaitwi'l'i'ki'ya mali kwa makowe gake mwene bai, lakini nki'ba nnu'ngi' ya Nnu'ngu'." 22 Bu'kapo Yesu aabakie banamas' bake, "Kwa kitumbu so nendakummaikianga, kanemube na kyukala ati' kilyo twapata kwaku', au alu'a kutuwalika nyai? 23 Kwa mwanjaa nantali bwu'mi kulikoni kilyo, yi'ga nantali kuliko ngu'bo. 24 Mwalinge mwababile iyuni. Bapandangali wala baunali, kai' ntu'pu' ligu'l'u' lyolyoti. Ata nyo Nnu'ngu' ayimali ilyo endakwayakia. Mwenga mwampu'ku'bi'la kuliko iyuni! 25 Nyai mukip'i'nga sinu ywakombwa lumya kwa kwiauya no kombwa yongeya kwaali' pasene masu'ba ga bwu'mi wake? 26 Bai, manaitei mukombwali panga likowe lisene kati lyo, mwanjaa namani muba na kyukala kwa galu' gi'ngi'? 27 Mugalinge malu'ba mwagalembulya! Gapangali kasi kai' gaiwalikali. Lakini nimmakianga, ata Nkulungwa Selemani mwene na utayili waabile nawo na magu'bo gawalage, anaikali paugolou wa lilu'ba limo. 28 Manaitei Nnu'ngu' akombwa kuliwalika nyo lyamba lya munng'unda, lyembe li'no libile na malau' lyalu'a taikulwa palit'ta no tinika mwoto. Buli, kangi' alu'a kumpangya muno mwenga? Mwenga mwa bandu ba imani njene! 29 "Bai, kanemube na kyukala kwa kwiauya pala kilyo au so nywa. 30 Mwanjaa bandu bangali kuntanga Nnu'ngu' baukyo go, na Tati' binu batangite panga makowe go gendapalilwa na mwenga. 31 Mupale wi'ti' Ukulungwa wa

Nnu'ngu' na go gi'ngi' mwalu'a yongeyelwa na Ywembe. 32 "Kanemuyogope, mwenga mwakipi'nga kisene sa ngondolo, kwa mwanjaa Tati' binu bapendi kumpeyanga Ukulungwa. 33 Mupi'mi'yange mali yinu na mbanje ye mukaapei aki'ba. Mwitengenesi mipuko yangali otoka na kwibi'kya amana kunani, akwo ipu'ngwali. Akwo bai, baegelyali kai' ngu'lu'ku'lu' baalabiyali. 34 Palu' paibile amana yako, nga pawaba na mwoyo wako. 35 "Mube tiyali, mutabite mikanda muibuno na yenge yinu itame kaiyaka. 36 Mutame kati atumisi babanni'nda bwana wabe abuyangane bu'ka kulisengele, li'nga mana bayu'wine ilulu bai, bannyu'gu'li mniango ayingi. 37 Nantali atumisi balu' bembe bwana wabe paabuyangana, akwemba kabakeleka! Kakape nendakummaikianga, aywo bwana aibi'ka wiso na kwakemya pamesa li'nga balye. 38 Ata mana aabuyangana meku au kakusa na kwakwemba kabakeleka, nantali yabe atumisi bo! 39 Mutange panga kenda mwene nyumba akatanga saa yaisa mwii, alu'e keleka na alu'e yi'ki'tyali kunneka ayingi no yiba. 40 Na mwenga nyinyonyo, mutame wiso kwa mwanjaa, Mwana wa Mundu alu'a isa saa yangatanganikwa." 41 Petili ngalaluya, "Bwana, lukongo lu' utilongelya twenga bai au twa bandu boti?" 42 Bwana ngayangwa panga, "Ywaku' ntumisi ywa u'bi'l'i'ka na mwene ikima, ywembe bwana wake alu'a kummi'ka panani ya atumisi bake li'nga apei kiliyo nsimu waupalilwa? 43 Nantali yake ntumisi ywo, manaitei bwana wake paaki'l'i'bu'ka alu'a kunkwemba kapanga nyo. 44 Kakape alu'a kumwu'bu'ya na kumpanga ntawala wa amana yake yoti. 45 Lakini mana ntumisi ywo abaite pamwoyo wake, 'Bwana wangu' asi'liye buyangana,' ngatumbwa kwaku'mbwa atumisi aine analu'me na alwawa no lya, nywa no lobya, 46 bwana wake alu'a buyangana lisu'ba lyangali pi'kanilya na saa yangali tanganikwa, alu'a kunku'mbwa muno ntumisi ywo na kumuukumu pamope na bangali u'bi'ly'a. 47 Ntumisi yu'l'u' ywatanga mwapala bwana wake, lakini apangali gagapalilwa panga, aaputilwa munomuno. 48 Lakini ywapanga makowe gagampanga mundu asenuke wangali tanga, aaputilwa pasene. Ywapeyilwe yambone, alu'a longelwa yambone, ywapeyilwe yambone muno, alu'a longelwa yambone munomuno. 49 "Niisi koya mwoto padunia, napendi ukapanga uyakite! 50 Nibile na ubatiso wambalikwa niupoki, kwa ndi'la yaku' niiauye mpaka utimi! 51 Mukita niletike amani pano pa dunia? Ata pasene, amani lili, ila mayu'mano. 52 No bu'ka nambi'yambi', mana kubile na alongo batano, balu'a baganika, ku'no abi'l'i' kwi'ngi' atatu au kwi'ngi' atatu, ku'no abi'l'i'. 53 Tati' balu'a yu'mana na mwana na mwana alu'a yu'mana na tati' bake, mau' bayu'mana na mwi'nja wabe na mwi'nja ayu'mana na mau' bake, mau'

mukwe bayu'mana na nkamwana na nkamwana ayu'mana na mau' mukwe." 54 Yesu ngaibakia kai' ipi'nga ya bandu, "Mana mugabweni maunde gay'i'mi kulwingo lwa kundondi bai popopo mubaya, 'Ula alu'a nia', kakape endania. 55 Mana muubweni nsunga wa kusi kaupukatyat mubaya, 'Kwala'ba na lyoto muno,' Na ngamwaipangika. 56 Mwenga mwa anapiki! Mumanyi londwa mumaumbile ga nni'ma na kumaunde, mukotoka ki'li' tanga maumbile ga nsimu wu'no? 57 "Kwa mwanjaa namani mukotoka kwiamulya mwabene panga likowe linannoga? 58 Mana ywa kusitakya, kakupeleka kukoliti, yabile male yomwana nakwe mubile mundi'la, akane kupeleka kwa akimu, nembe akimu akane kukukamukiya kwa asikali, nabembe bakane kuyingiya muutabilwe. 59 Kakape nikubakia, watama mo mpaka wayomwe li'pa lwela lwa kuundi'la."

13 Nsimu wo baaisi bandu nsi'si' kummakia Yesu abali

ya ku Galilaya, kwa bandu bababulagilwe na Pilato pabaaisi na inyama yabe isinjilwe kwa salaka ya mu Nyumba ya Nnu'ngu'. 2 Nembe Yesu aatikwabakia, "Mwenga mubaya Agalilaya bo, bai na sambi kulikoni Agalilaya bi'ngi' ati' kwa mwanjaa batesilwe nyo? 3 Nimmakianga kakape panga, bapangiteli sambi kwapi'ta balu', lakini namwenga kati bobobo, mana mukotwiwe kunng'alambukya Nnu'ngu', mulu'a langanyika kati bembe. 4 Au' balu' ku'mi na banane babaatu'mbu'kilwe na nsengo nku'l'ku Siloamu no waa, mubaya bembe bai na masambi kulikoni bi'ngi' boti babatamage ku Yelusalemu? 5 Nimmakianga nyinyo lili, lakini na mwenga mana mukani kunng'alambukya Nnu'ngu', mulu'a langanyika kati bembe." 6 Bu'kapo Yesu ngaabakia lukongo lu'no, "Mundu yumo aabile na ntini munng'unda wake, payi'i pala atu'mbwe itunda yake, aubweni unapambikali ata limo. 7 Bai, ngammakia mpangakasi wake, 'Lingal! Wu'ho mwaka wenetatu nisa pa nkongo wu' pala nitu'mbwe litunda, lakini nalibonali lipambike ata limo! Upi'ngwe, uyomwa mbolya ya munng'unda bai wangali pambika.' 8 Lakini mpangakasi annyangwi, 'Bwana, tuuleke kai' mwaka gu'no, nilu'a kuuti'il'i'ki'ya nkulyo upate masi' na kuyi'ya mbolya. 9 Mana waapambika manisa, twauleka, mana waapambikali twaupi'ngwa." 10 Yesu endeyi'gana munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' kulisiba lya Sabato ya Ayahudi. 11 Na po, kwabile na nnwawa yumo ntamwe kwa myaka ku'mi na minane aayingiliwe na moka. Kwa mwanjaa nylo, ng'ongo wake waatilemala muno ata akombwageli yi'ma wi'ma. 12 Yesu pamweni aatikunkema ngammakia, "Mau', utamwe winu mutepulilwe." 13 Aammi'ki maboko gake pantwe na popopo, yi'ga yake yapatike makakala go yi'ma kai' na ankwi'yite

Nnu'ngu'. 14 Lakini mpi'ndo ywa nyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' aatusika kitumbu sa Yesu kuntepwa mau' ywo lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi. Kwa nyo, aabakie bandu babaabile palu', "Mubile na masu'ba sita go panga kasi, bai mugatumu masu'ba go isapala pona matamwe ginu, lakini kanemwise lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi." 15 Apo Bwana ngannyangwa, "Mwenga mwa anapiki! Nyai kwinu ywalu'e somwa yu'gu'lyya ng'ombe bake au mbu'nda bake mukyu'ngu'l'u' annongoye kunyweli wa masi' ata likabile lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi? 16 Tumbwe pano kubile na mwi'nja ywa Bulaimu, ywembe Ibilisi ampangite alemale kwa myaka ku'mi na minane. Buli, yanogelei lili kunnyu'gu'lyya muutabilwe wake lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi?" 17 Payomwi longela go, babantaukyage baibweni oni lakini bandu bi'ngi' boti batipulaika muno kwa makowe goti gaagapangite palu'. 18 Yesu ngalaluya, "Ukulungwa wa Nnu'ngu' ulandana na namani? Nilu'a kuulandanisa na ki'li'? 19 Ubile kati lupeke lwa nkongo wa aladali, lwaalutweti mundu yumo na kulupanda munng'unda wake, Iwatalika no panga nkongo nku'l'u'. Iyuni yaigu'l'ka yakombwi senga iyumba yabe mundambi' yake." 20 Ngalaluya kai' "Nilu'a kuulandanisa Ukulungwa wa Nnu'ngu' na namani? 21 Katu ngelule njene yaiyi'i mau' yumo na kuiyangabana pamope na bwembe mbisi tano, na bwembe woti waatilu'la." 22 Yesu aayendeli na mwanja wake wa ku Yelusalemu, ku'no kapi'tya muilambo na mumili'ma, kayi'gana liy'i'gi'yo lya Nnu'ngu'. 23 Mundu yumo ngannaluya, "Buli Bwana, bandu babaalu'a kosopolelwaa baayoloka lili?" 24 Yesu ngaabakia, "Mukasane yingya kwo pi'tya niango waapatimwa, kwa mwanjaa nendakummakia, baingi balu'a paya yingya, lakini baakombwali. 25 Nsimu waisa, apo mwene nyumba alu'a katuka no yigala niango. Mwenga mwaalu'a yi'ma panja no panga u'li kamubaya, 'Bwana, utuyu'gu'li.' Lakini ywembe alu'a kunnyangwa, 'Ndangiteli kwamubu'ka!' 26 Na mwenga mwatumbwa kummakia, 'Twenga ngatulyage no nywa pamope nawenga, kai' wenga uyi'ganage muilambo yitu.' 27 Lakini ywembe alu'a baya, 'Ndangiteli mwenga muuma kwaku', mubu'kange nnu'ngi' yangu' mwenga mwaboti mwapanga sambii.' 28 Apo, ngapasapanga kili'lo no yaga mino, pamwabona ki Bulaimu, Isaki, Yakobi na alondoli ba Nnu'ngu', boti babile mu Ukulungwa wa Nnu'ngu', lakini mwenga mwabene, mutaikililwe panja! 29 Bandu balu'a isa bu'ka kumbwani na kundondi, kukibu'la na kusi no tama pakilyo ku Ukulungwa wa Nnu'ngu'. 30 Eloo, balu' babalongolile balu'a panga ba kuundi'la na balu' ba kuundi'la balu'a longolya." 31 Wakati wowowo, Mafalisayo bi'ngi' baatikunyendelya na kummakia, "Ubu'ke pano uyende kwi'ngi' kundu, kwa

mwanjaa Helode apala kukubulaga." 32 Yesu ngayangwa, "Muyende mukammakie aywo kibweya nng'anga nnyanya, 'Li'no na malau' nilu'a bi'nga moka na kwatepwa atamwe na lisu'ba lyenetatu nilu'a yomolya lyengo lyangu.' 33 Ata nyo li'no, malau' na papasa, niyendelya na mwanjaa wangu', kwa mwanjaa inogelyali nnondoli ywa Nnu'ngu' abulagilwe panja ya ku Yelusalemu. 34 "Mwa Yelusalemu! Yelusalemu! Wabulaga alondoli ba Nnu'ngu' na kwaku'mbwa maliwe balu' babatumiilwe na Nnu'ngu' kasako. Pali'nga nipalike kwabi'ka pamope bana bako, pamope kati ngu'ku' nyongolo mwakumbaty bana bake pai' ya mapapayo gake, lakini watekana. 35 Aya! Alu'a kuleka kisako, panyumba yako palu'a panga payame. Bai, nimmakianga mwanibonali kai' mpaka nsimu wamwabaya, 'Ayaliwite aywo ywaisa kwa lina lya Bwana.'"

14 Lisu'ba limo lya Sabato ya Ayahudi, Yesu aayi'i lya kunyumba yimo ya alongosi ba Mafalisayo, bandu baabile popo kabannolekeya. 2 Nnu'ngi' yake Yesu, kwaabile na mundu yumo ywaminyage kitamwe so imba payi'ga. 3 Yesu aaalalwiye balimu ba salya na Mafalisayo, "Buli, yendai'ki'ti'lwa kuntepwa mundu lisu'ba lya Sabato?" 4 Lakini bembe bayangwili. Yesu ankamwi ywo ntamwe, kuntepwa na kunneka aibu'ki. 5 Payomwi lyo aatikwabakia, "Ywaku' mukipi'nga sinu, ywembe mwana wake au ng'ombe wake mana atumbuki mulu'si' alu'e kunnopwali, mwanjaa ya lisu'ba lya Sabato?" 6 Nabembe baakombwili kunnyangwa lyaalalwiye. 7 Yesu paabweni balu' babasawa tama mui'ti'gu' ya nnu'ngi' mana bakokilwe. Alongei nabo kwa lukongo lu'no. 8 "Mana mundu akokokite palisengele kanewatame pandu pa isima. Pi'ngi' akokilwe mundumuko kulikoni wenga, 9 mwene kaya aisa na kukubakia, 'Wenga ukatuke, unneki kiti'gu' ayu!' Apo, walu'a kwibona oni paminyo ga bandu boti na wayenda tama pakitamo sa nsu'gu'. 10 Ila, mana ukokilwe pakalamu, waatame pakit'gu' sa nsu'gu', li'nga mwene kiyambo paaisa, akubakie, 'Mbwigia lyangu', potamiye panogeli lili, sotame pano palu'ngi' panannoga.' Apo, walu'a peyelwa isima nnu'ngi' ya bandu boti botami nabo pamope. 11 Mwanjaa ywoywoti ywai'u'bu'ya mwene alu'a uluyilwa na ywaiuluya, alu'a u'bu'yi'lwa." 12 Kai' aammakie yu'l'u' ywankokite, "Mana kaupala panga kalamu ibe muntwekati au kitamwiyo, kanewakoke mambwiga sika, alongo, babatama papipi yako, bababile matayili. Manaite nyo yapanga wenga bakuki'l'i'bu'kiye sawapangile. 13 Saupalikwa panga, mana kopi'ya kalamu wakoke aki'ba, alemau, itewe na atu'l'u'ka minyo. 14 Nawenga wayaliwa mwanjaa abo bawakokite, ntu'pu' sawaki'l'i'bu'ki'yi'lwa. Nnu'ngu' alu'a kuli'pa upo yako

nsimu wo yu'ka bandu bene aki." 15 Yumo ywa balu' babaatami na Yesu kabalya aatikummakia, "Nantali mundu yu'l'u' ywali'a lya kilyo mu Ukulungwa wa Nnu'ngu'." 16 Yesu ngammakia, "Mundu yumo aapangite kalamu ngu'l'u' na aakokite bandu baangi. 17 Paliikite lisu'ba lya kalamu, antumike mpangakasi wake akaabakie babakokilwe, 'Mwise ku'no kila kili'be kitami wiso.' 18 Lakini kila mundu ywaakokilwe aatumbwi piya kitumbu no lu'ba lasi. Ywaalongoli kummona aammakie mpangakasi, 'Nenga nipi'mite nng'unda kwa nyo, nipalikwa nikaubone, nikulu'ba unisami bai.' 19 Ywi'ngi' aatibaya, 'Nipi'mite ng'ombe ku'mi bo li'mya na niyenda kunng'unda kwapakia, nilu'ba lasi unisami bai.' 20 Na ywi'ngi' abaike, 'Niuma gamba nnwawa kwa nyo, nikombwali isa.' 21 Mpangakasi ywo aatibuyangana na kummakia bwana wake makowe go. Yu'l'u' mwene nyumba aatusika, ngammakia mpangakasi wake, 'Uyende kiyu'ngu'ya kusimbasimba na kumali'la ga kumisengo ukaalete mono nnyumba aki'ba, itewe, atu'l'u'ka minyo na bi'ngi' babalemile.' 22 Bu'kapo mpangakasi ywo ngabaya, 'Bwana, bandu nabakiye kati mwoamulise, lakini balo banatwi'lyali.' 23 Yu'l'u' bwana aammakie kai' mpangakasi wake, 'Uyende kusimbasimba na mumali'la gagayenda mbwega ya misengo, ukaalasimise bandu bayingi li'nga liiku'ta lyangu' litwi'li. 24 Kwa nyo nendakummakia, ntu'pu' ata yumo mwa balu' babakokilwe ywali'a paya kalamu yangu'." 25 Apo ipi'nga yambone ilongwanage pamope na Yesu. Bai, aagalambuki bandu na kwabakia, 26 "Mundu ywoywoti mana kaisa kwangu' apalilwa kunipenda nenga kulikoni tati' bake, mau' bake, nnyumbowe, bana bake, nku'we na akina lu'mbu'be, kai' ata mwene. Mana akotwike kombwa panga go, apangali mwanamas'i wangu'. 27 "Mundu ywakotoka pu'twa nsalaba wake na kunibi'ngi'ya, akombwali panga mwanamas'i wangu'. 28 Ywaku' kasinu, ywembe mana kaapala senga nsengo nku'l'u', akombwali wi'ti' balanga mbanje yaipalikwa, li'nga atange panga yabile nayo, yali'ngana yomolya senga? 29 Mana buli, mana ayomwi senga pai' bai no kotoka yomolya, bandu balu'a kumweka. 30 Kababaya, 'Mundu yu' aatumbwi senga, lakini akombwili yomolya.' 31 "Au', nkulungwa ywaku' ywayenda ku'mbwana ngondo na nkulungwa nnyine, ywasomwa wi'ti' gania panga yesi lyake lyene banayesi elupu ku'mi, likombwa otwa kwa yu'l'u' mwene banayesi elupu isilini?" 32 Mana aibweni ankombwali, alu'a kwatuma bandu bo yenda panga masikiso pakemu, yu'l'u' nnyine abile balo kuutalu. 33 Bai, mwenga nyinyonyo, ntu'pu' ata yumo ywakombwa panga mwanamas'i wangu' mana asindwi kukilekekeya kila kili'be sabilo naso. 34 "Mwinyo unogite, lakini mana unogau wake wobite, ulu'a galambuyilwa buli li'nga kilyi'lyi' sake kibuye? 35

Upwaikali kwa ukando ata kwa mbolya. Bandu bendakuuyita. Bai, mwene makutu go yu'wa ayu'we."

15 Lisu'ba limo, alonga koli na bene sambi baingi baay'i'i kumpi'kania Yesu. 2 Mafalisayo na balimu ba salya baatumbwi ku'ku'l'i'ka, "Munninguli mundu yu'! Aakemya bene sambi, no lya nabo nkungu gumo." 3 Yesu aayangwi kwa lukongo, 4 "Ati", mundu yumo kati yinu mana abile na ngondolo mya, mana aobite yumo, alu'a panga buli? Aaleka balu' tisini na kenda mmwitu, no yenda kumpala yu'l'u' ywaobite mpaka ammone. 5 Mana amweni, alu'a kumpu'twa palipamba kwo napusika. 6 Paaika kasake, aakema mambwigalye na kwabakia, 'Munapusike pamope nanenga kwa mwanjaa yu'l'u' ngondolo wangu' ywaobite nimweni.' 7 Yesu aayendeli longela, "Mwenga nendakumakia, kwalu'a baa na pulaa kunani kwa mundu yumo mwene sambi buyangania kwa Nnu'ngu', kulikoni bandu tisini na kenda bene aki bapalilwali kummuyangania Nnu'ngu'." 8 "Au mwibona buli? Tubaye nnwawa nsi'si' abi na ela ku'mi ya mapeni, mana aobje yimo, alu'a panga buli? Alu'a koya lumuli na kwipyaya nyumba yoti ku'no kalolekeya mpaka aibone. 9 Mana aibweni, aakema mambwiga na bandu ba papipi nakwe no baya, 'Munapusike pamope nanenga kwa mwanjaa niibwени y'il'u' ela yangu' yayaobite.' 10 Na mwenga nendakumakia, ngamo baanapusika malaika ba Nnu'ngu' kwa kummona mwene sambi yumo kummuyangania Nnu'ngu'." 11 Yesu aayendeli longela, "Kwai na mundu yumo abile na bana abi'l'i' analu'me. 12 Yu'l'u' nnuna aabakie tati' bake, 'Tati', mumbei ulisi wangu'.' Nembe ayi'ki'ti kwabagana mali yake. 13 Gaapite masu'ba bai, yu'l'u' nnuna aapi'miye ulisi wake no yabwa mwanja wa nni'ma wa kuutalu na yil'u' mbanje yaapatiike. Akwo, aatikwinyamana yil'u' mbanje. 14 Payomwi tumya kila kikowe, kwapitike njala ngali' kunnim'a wu'l'u', nembe ngatumbwa auka kwo pala kilyo. 15 Aalu'bike kibalua kwa mundu yumo ywa kunnim'a wo, nembe aampei lyengo lyo kwaapeya yakulya magu'be kunng'unda wake. 16 Aminyikiage ata lya makabanda gabalyage magu'be mwanja, aabile ntu'pu' mundu ywa kumpeya kilyo sosoti. 17 Paapatiike malango aatigania, 'Mboni kwa tati' bangu' kubile na apangakasi baingi babalya no igaya, nenga niwaa njala? 18 Nili'a buyangania kwa tati' bangu' na kwabakia, Tati', ninkosile Nnu'ngu' na mwenga. 19 Nili'nganili ata kemelwa na mwana winu. Munipange kati yumo ywa apangakasi binu.' 20 Bai, ngatumbwa mwanja wo buyangania kwa tati' bake. Kaegelya pakaya tati' pabamweni mwana, bammi'ki kiya, ngabammutukya, kunkumbatya na kunnonia. 21 "Mwana aabakie tati' bake, 'Tati', ninkosile Nnu'ngu' na mwenga.

Nili'nganili ata kemelwa na mwana winu.' 22 Lakini tati' bake ngaabakia apangakasi bake, 'Kiyu'ngu'ya! Mulete ngu'bo inannoga mukang'walike! Mung'walike lupete na ilatu. 23 Musinje likinda lyalineneipe tuye no panga si'l'i'ku'si'l'i'ku'! 24 Kwa mwanjaa ayu' mwana wangu' aatiwa, kumbe balo mwu'mi, aatioba, lakini nambi'yambi' abonekine.' Batumbwi si'l'i'ku'si'l'i'ku'. 25 "Pagapangikage go, nku'we aai anagobwali bu'ka kunng'unda. Paabile mundi'l'a kaegelya pansengo, ngayu'wa ilulu na ngoma. 26 Ankemite mpangakasi yumo na kunnaluya, 'Kubile na namani?' 27 Aywo mpangakasi, aatikunnyangwa, 'Nnunago agobwile na tati' binu bansinjili likinda lyaliatiike, kwa mwanjaa amweni abile salama salimini.' 28 Aywo nku'we ngausika, aakani ata yingya nnyumba. Tati' bake pabaapiti panja, baatikuntebeya ayingi nnyumba. 29 Lakini ywembe annyangwi, 'Linga! Myaka yoti nitikuntumikia kati nammando winu, natikwanali amuli yinu ata lisu'ba limo! Munipei namani? Munanipeyali ata likinda lya mbwi yumo, nani nipange si'l'i'ku'si'l'i'ku' na mambwiga bangu'! 30 Lakini mwana winu yu', ywalile mali yinu kwo nyamana li'no isa bai munsinjile li'l'u' likinda lyalineneipe!' 31 Tati' bake batikunnyangwa, 'Wamwana wangu', wenga ubile pamope nanenga masu'ba goti na kila sanibile naso sako. 32 Twaapalikwe tupange si'l'i'ku'si'l'i'ku' no napusika, kwa mwanjaa ayu' nnunago aatiwa, kumbe balo mwu'mi, aatioba, lakini nambi'yambi', abonekine.'"

16 Yesu ngaabakia banamasi' bake, "Tayili yumo aabile na mwandiki wake. Aywo mwandiki aatisongelwa mwanja, aatinyamana mali ya tayili wake. 2 Yu'l'u' tayili ngankema na kummakia, 'Aga makowe gaku' ganigayu'wa kasako? Upiye na ubalange mabi'ko na matumyo kwa mwanjaa ukombwali panga wamwandiki wangu' kai.' 3 Yu'l'u' mwandiki ngaganja, 'Bwana wangu' anibi'ngite mulyengo lya uandiki, nipange buli? Yenda li'ma nikombwali no lu'balu'ba kati nki'ba oni. 4 Bai nitangite lyo panga, li'nga panabi'ngi'lwa mulyengo bandu banikemi kasabé.' 5 Bai ngaakema yumoyumo babalongelwage na bwana wake, ngammakia yu'l'u' ywalongolile. 'Ulongelwa ili'nga na bwana wangu'?' 6 Ywembe ngannyangwa, 'Ilu'yo mya ya mauta ga njaituni.' Yu'l'u' mwandiki ngammakia, 'Utole seti sako solongelwa na wandike amusini.' 7 Bu'kapo ngannaluya ywi'ngi, 'Wenga ulongelwa ili'nga?' Ngannyangwa, 'Mabunia mya ga ngano.' Yu'l'u' mwandiki ngammakia, 'Utole seti sako solongelwa na wandike samanini.' 8 "Bai, yu'l'u' bwana aatikunnumba aywo mwandiki ywangaaminika, kwa mwanjaa atumi malango na ung'anga. Kwa mwanjaa bandu ba dunia yi'no bai na malango na ung'anga muno mumakowe gabe,

kuliko bandu ba mubweya." (aiōn g165) 9 Yesu ngayendelya baya, "Nimmakianga, mwipangi mambwiga bu'kana na mali ya dunia, li'nga pamwayomokelwa, baampokyange muutamo wangayomoka. (aiōnios g166) 10 Ywoywoti ywau'b'i'l'ka mumakowe masene, aau'b'i'l'ka mumakowe maku'l'u' na ywa kotoka au'b'i'l'ka mumakowe masene, mumakowe maku'l'u' aau'b'i'l'kali. 11 Bai, mana mutei mwu'b'i'l'kali kwa mali ya ulau ya padunia, nyai ywalu'a kunkamukia mali ya kakape? 12 Mana mutei mwu'b'i'l'kali mumali ya mundu ywi'ngi', nyai ywalu'a kunkamukia mali yinu mwabene? 13 "Ntu'pu' ntumisi ywakombwa kwatumikia mabwana abi'l'i', kwa mwanjaa alu'a kunsukwa yumo na kumpenda ywi'ngi' au ayi'ki'tyana na yumo na kunsalawa ywi'ngi'. Mukombwali kuntumikia Nnu'ngu' na mali." 14 Mafalisayo pabagayu'wine go nabembe baai apenda mbanje, ngabansalawa Yesu. 15 Apo ngaabakia, "Mwenga mwilaya pabandu, panga mwaannogau, lakini Nnu'ngu' aitangite myoyo yinu. Kwa mwanjaa sakibonekana sangama pabandu, Nnu'ngu' akibona undi bai. 16 "Salya na maandiko ga alondoli ba Nnu'ngu' gaabile mpaka nsimu wa Yoani Ywabatisage. Bu'kapo, Ukulungwa wa Nnu'ngu' wendaalilwa, na kila mundu auyingya kwa makakala. 17 Nantali kunani na dunia pi'ta, kuliko bu'y'i'lwa liyi'gi'yo limo lya salya. 18 "Ywoywoti ywampeya nnyumbowe talaka no kobeka ywi'ngi', apanga upege, na ywoywoti ywankobeka nnwawa ywapeyilwe talaka, apanga upege. 19 "Pai na mundu yumo tayili, ywawalage ngu'bo ya bei ngu'l'u' ya lukanda lwa sambalau. Mundu ywo atumyage mbanje yambone kila lisu'ba. 20 Na paniango wa ywo tayili kwai na nki'ba yumo lina lyake Lasali, ywabile na mabanga. 21 Lasali aminyikiage peyelwa mbolotya yaitu'mbu'ka pamesa ya aywo tayili, kai' mapwa bendeisa no lambata mabanga gake. 22 "Bai, yu'l'u' nki'ba paawile, malaika ngabantola na kummi'ka pakyuba sa Bulaimu. Na yu'l'u' tayili nembe ngawaa no sikilwa. 23 Aywo tayili, aai mungu'su'mbu' akwo kumambi', palolekiye kunani, ngammona Bulaimu kuutalu abile nakwe Lasali. (Hadēs g86)

24 Bai, ngakema, 'Tati' Bulaimu, mumbi'ki kiya, muntume Lasali asuye lukonji lwake mumasi', aniu'l'u'ki'ye mululimi lwangu', kwa mwanjaa nendalumya muno mumwoto gu'no.' 25 Bulaimu ngannyangwa, 'Mwana wangu', uku'mbu'ki wapoki ganannoga mubwu'mi wako, lakini Lasali apoki maakau. Nambi'yambi' nembe endapu'mu'lya nawenga wendalumya. 26 Na kai', pakati yitu na mwenga pabi'kilwe lyimbwaa liku'l'u', li'nga babapala isa kwinu bu'ka ku'no kanebakombwe na babapala bu'ka kwinu isa kwitu kanebakombwe.' 27 Yu'l'u' ywabile tayili ngabaya, 'Bai Tati', ninnu'ba muntume Lasali ayende pansengo wa tati' bangu', 28 kwa mwanjaa nibi na aku'bangu' batano, akaakwi'l'ke, baakaneisa pandu pano

pene ngu'su'mbu'.' 29 Lakini Bulaimu ngayangwa, 'Aku'bo babi na Musa na alondoli ba Nnu'ngu', waleke baapi'kani bo.' 30 Lakini ywembe ngabaya, 'Nyinyoli tati' Bulaimu, ila mundu mana aayu'ka bu'ka kumambi' no yenda kwakwi'l'ka, baagalambuka.' 31 Bulaimu ngabaya, 'Mana baayu'wali Musa na alondoli ba Nnu'ngu', ata mundu ywaayu'ka bannyu'wali."

17 Apo, Yesu ngaabakia banamasi' bake, "Inonwipe kotoka pitya iku'balu ya sambi, lakini akibona yu'l'u' ywalu'a piya iku'balu ya kumpangia mundu sambi. 2 Mundu kati ywo yai nantali kuntabya liwe lya lwaga paingo na kuntumbukia mubaali, kulikoni kumpangia sambi yumo ywa anangu'ta ba. 3 Mwili'ndile, 'Manaitei nnongo akukosile, unkwi'l'ke na mana akuyu'wine unsami.' 4 Na mana akukosya mala saba kwa lisu'ba na kukui'l'i'bu'kya kwo lu'ba nsama mala saba ipalikwa unsami." 5 Atumilwe ngabammakia Bwana, "Utyongekeye imani." 6 Bwana ngayangwa, "Mukaba na imani alau njene kati lupeke lwa nkongo wa aladali, mupekombwa kuubakia nku'yu' gu', uyokoke na ukayokekelwe mubaali na wembe ulu'e kunnyu'wa. 7 "Tubaye mundu yumo ai na ntumisi ywali'ma nng'unda au sunga ngondolo. Buli, paabuya kwo, alu'a kummakia ntumisi, 'Uegeli kiyu'ngu'ya saulye?' 8 Lili! Alu'a kummakia, 'Uniyupuli kilyo na wibi'ke wiso kwo ndumikia mpaka panaayomwa lya no nywa, nga wenga walye no nywa.' 9 Mulu'e kummakiali posaa aywo ntumisi kwa mwanjaa apangite kati mwaabakiyilwe? 10 Na mwenga nyinyonyo pamwayomwa panga goti gamubayilwe, mwabaye, 'Twenga twatumisi bai, tupangite galu' gatupalikwe tupange.'" 11 Yesu paabile mumwanja kayenda ku Yelusalemu, api'ti mumipaka ya ku Samalia na ku Galilaya. 12 Paabile kaika pakilambo simo, akwembine na bandu ku'mi bene matana, bayi'mi kuutalu. 13 Ngabatu'ndu'bi'ya malobe kababaya, "Yesu, wa Mpi'ndo, utubi'ki kiyal!" 14 Paabweni ngaabakia, "Muyende mukailaye kwa api'ndo ba dini." Bai, pabaabile kabayenda, ngabapeleteka. 15 Yumo mukipi'nga sabe paibweni apeletike, aatiki'l'i'bu'ka kannumba na kunkwi'ya Nnu'ngu' kwa lilobe liku'l'u'. 16 Agonjike pai' wakukama nnu'ngi' ya magu'l'u' ga Yesu ku'no kansukulu. Aywo aai Nsamalia. 17 Apo Yesu ngalaluya, "Nengite naapeletiye bandu ku'mi? Balu' kenda bai kwaku?" 18 Abonekineli ywi'ngi' ywaki'l'i'bwike kunsukulu Nnu'ngu' ila aywo nng'eni Nsamalia bai?" 19 Yesu ngammakia aywo mundu, "Uyi'me, uyende kasako, imani yako ikupeletiye." 20 Nsimu gumo Mafalisayo bannalwiye Yesu, "Ukulungwa wa Nnu'ngu' waisa pakubawi?" Ywembe ngayangwa, "Ukulungwa wa Nnu'ngu' wisali kwo bonekana. 21 Wala ntu'pu' ywakombwa baya, 'Wi pano,' au', 'Wi palu'.' Kwa mwanjaa UKulungwa wa

Nnu'ngu' wi nkati yinu." 22 Bu'kapo ngaabakia banamas'i bake, "Masu'ba gendaisa pamwalu'a minyikia kulibona lisu'ba limo lya Mwana wa Mundu, lakini mwalibonali. 23 Bandu balu'a kummakianga, 'Ai palu'! au, 'Ai pano!' Lakini mwenga kanemwabu'ke wala kanemwaki'ngame. 24 Maana kati njai mwaibeyulya ngamwalyalu'a baa lisu'ba lya Mwana wa Mundu. 25 Lakini alu'a tumbwa wi'ti' baa mungu'su'mbu' no kanilwa na lubelekwo lu'no. 26 Kat i mwawabile nsimu wa Nuu, ngamwawalu'a baa nsimu wa masu'ba ga Mwana wa Mundu. 27 Bandu baayendeli lya no nywa, kobeka no ku'nda mpaka nsimu wa Nuu payingi musapina. Ngaupita nkukulo no langanyika boti. 28 Yapanga kati mwayabile kwa Lutu. Bandu bai kabalya no nywa, pi'ma no pi'mi'ya, kena no senga. 29 Lisu'ba li'l'u' lyabu'i Lutu Sodoma, mwoto wa bwaluti na kibili'tu' watei kwenda nia, kati ula kauluka bu'ka kunani, na kwalangamisa boti. 30 Ngamwalyalu'a baa lisu'ba li'l'u' lyoumukulwa Mwana wa Mundu. 31 "Lisu'ba lyo, ywoywoti ywalu'a baa pamwagala kaneauluke yenda tola mali yake nnyumba na ywalu'a baa kunng'unda kaneaki'l'i'bu'ke nsu'gu'. 32 Muku'mbu'ki gagampatike nnyumbowe Lutu. 33 Ywoywoti ywapala kuukosopolya bwu'mi wake alu'a kuobeya na ywoywoti ywaalu'a kuuobeya alu'a kuukosopolya. 34 Nimmakianga panga, lisu'ba lyo bandu abi'l'i' baagonja pamope, yumo atolelwa na ywi'ngi' alekelwa. 35 Alwawa abi'l'i' bapanga pamope kabayaga, atolelwa yumo na ywi'ngi' alekelwa." 37 Apo nga bannaluwa, "Bwana, nga kwaku?" Naywembe ngaabakia, "Papabile na ntwi ngapabakongolekana tai."

18 Bu'kapo Yesu aasimuli lukongo li'nga kwalaya panga ipalikwa lu'ba Nnu'ngu' kila lisu'ba pangali totokelwa.

2 Ngabaya, "Munni'ma gumo kwai na akimu ywangali kunkilikitya Nnu'ngu' wala kumpi'kania mundu. 3 Munni'ma wowowo, kai' kwai na mau' yumo nng'wi'l'i'kwa na nsengowe, ywakoyage kwa akimu ywo kunnu'ba li'nga apate aki yake bu'ka kwa nnidumu wake. 4 Kwa masu'ba gambone aywo akimu apendili kumpeya aki yake yu'l'u' nng'wi'l'i'kwa, lakini kuundi'la ngaibakia, 'Pamope no panga nenga ninkilikityali Nnu'ngu' wala napi'kaniali bandu, 5 lakini kwa mwanjaa nng'wi'l'i'kwa yu' endaniauya, nilu'a kumpeya. Mana ngotwike aayendelya kuniauya mpaka totokelwa!" 6 Bai, Bwana ngayendelya baya, "Mupi'kaniange mwaalongei yu'l'u' akimu nnau. 7 Mubaya, Nnu'ngu' alu'a kotoka kwayi'mya balu' baasawile, babanni'lya kilo na muntwekat? Aselewa kwapi'kania? 8 Nimmakianga alu'a kwayi'mya kiyu'ngu'ya. Nsimu waaisa Mwana wa Mundu alu'a kwikwemba imani padunia?" 9 Na Yesu ngaabakia kai' lukongo balu' babaibona anogau na kwasalawa bi'ngi'. 10 "Bandu abi'l'i' baayi'l'i' lu'ba

kulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu'. Yumo aai Mfalisayo na ywi'ngi' nnonga koli. 11 Aywo Mfalisayo ngayi'ma pakisake no lu'ba, 'Wa Nnu'ngu', nendakusukulu kwa mwanjaa nenga, kati bandu bi'ngi' lili, bababile abwimi, abu'su' na apege. Kai' nenga kati ayu' nnonga koli lili. 12 Nenga nendapunga mala ibi'l'i' kwa juma, nipiya salaka na saka ya mabi'ko gangu.' 13 Lakini yu'l'u' nnonga koli, ngayi'ma kuutalu na aakombwili tu'ndu'bi'a minyo gake kunani, ila aatikotima no ku'ku'l'i'ka kabaya, 'Wa Nnu'ngu', unibi'ki kiya nenga na mwene sambi.' 14 Nimmakianga, yu'l'u' nnonga koli aki'l'i'bu'ki kaya asamilwe. Lakini yu'l'u' ywi'ngi', asamilweli. Kwa mwanjaa ywaiu'bu'ya aulu'y'i'lwa na ywaiuluya au'b'u'y'i'lwa." 15 Bandu ngabannetya Yesu bana anangu'ta li'nga akunywe kwa maboko li'nga kwaayalya. Banamas'i pabaabweni, baatikwakanikiya kwa ukali'. 16 Lakini Yesu aatikwakema ngabaya, "Mwaleke abo bana baise kasangu', kanemwakanikie, kwa mwanjaa Ukulungwa wa Nnu'ngu' nga wa bandu kati baa. 17 Nimmakianga kakape, mundu ywoywoti ywakotoka pokya Ukulungwa wa Nnu'ngu' kati bana anangu'ta, ayingyalu mu Ukulungwa wo." 18 Kolongosi yumo wa Kiyahudi, ngannaluya Yesu, "Mwalimu nnogau, nipange buli li'nga niupate ukoto wangayomoka?" (aiōnios g166) 19 Yesu ngammakia, "Mboni unikema na nnogau? Ntu'pu' ywai nnogau ila Nnu'ngu' kisake. 20 Uitangite amuli, 'Keneube wampege, Kaneubulage, kaneuyibe, Keneukong'ondeli makowe ga ubu'su', waisimu tati' na mau' bako." 21 Ywembe ngabaya, "Ago goti nigakamwile bu'ka kuunangu'ta wangu." 22 Yesu pagayu'wine go, ngammakia, "Balo upalikwa panga kili'be simo. Upi'mi'ye kila kili'be sobile naso na kwabaganza aki'ba mbanje yo na walu'a ba na amana kunani, bu'kapo uniki'ngame." 23 Yu'l'u' mundu paagayu'wine go, aatinypa muno kwa mwanjaa aai tayili muno. 24 Yesu paamweni kanyopa muno, ngabaya, "Atayili yingya mu Ukulungwa wa Nnu'ngu' kunonwipe. 25 Male ngamiya yingya mulipoyo lya singano, kulikoni tayili yingya mu Ukulungwa wa Nnu'ngu'." 26 Balu' bandu pabagayu'wine go, ngababaya, "Nyai ywalu'a kosopolelw?" 27 Yesu ngayangwa, "Gagakotoka kombokola na mundu, kwa Nnu'ngu' gendakombokola." 28 Nembe Petili ngannaluya, "Na twenga, buli? Tuilei ili'be yitu yoti tutuki'ngime wenga!" 29 Yesu ngaabakia, "Kakape nimmakianga, mundu ywoywoti ywaulei nsengo wake, au nnyumbowe, au nnongowe, au abelei bake, au bana kitumbu sa Ukulungwa wa Nnu'ngu', 30 alu'a pokya gambone nambiyambi' na ukoto wangayomoka pawaisa." (aiōn g165, aiōnios g166) 31 Yesu ngayenda nabo pambwega balu' ku'mi na abi'l'i' ngaabakia, "Mupi'kani wi'ti' Tuyenda ku Yelusalemu na akwo, kila sakiandikilwe na alondoli ba Nnu'ngu' kwa Mwana wa Mundu kikatimya. 32

Kwa mwanjaa alu'a kamukiyilwa kwa bandu bangali Ayahudi nabembe balu'a kunsalanga, kumpwi'wa na kumwunia mataa. 33 Balu'a kunku'mbwaa bokola na kummulaga, lakini lisu'ba lyenetatu alu'a yu'ka." 34 Lakini bembe bakwipwili likowe lye ata pasene, kwa mwanjaa sateiyilwa kikomekeyo sa makowe go na baatangiteli gagaalengelikwe. 35 Yesu pai papipi na ku Yeliko, kwai na mundu yumo mbulibuli atami mundi'la kalu'balu'ba. 36 Paayu'wine lipi'nga lya bandu kalipi'ta ngalaluya, "Kubile na ki'li?" 37 Ngabammakia, "Yesu wa ku Nasaleti endapi'ta." 38 Naywembe ngatu'ndu'b'i'ya lilobe kabaya, "Yesu, Mwana wa Daudi, unibi'ki kiya!" 39 Balu' babaalongolile, ngabankwi'li'ka na kummakia atame liki. Lakini ywembe ngayendelya tu'ndu'b'i'ya lilobe, "Mwana wa Daudi, unibi'ki kiya!" 40 Yesu ngayi'ma na kwabakia panga bannete nnu'ngi' yake. Palu' yu'u' mbulibuli paikite papipi, Yesu ngannaluya, 41 "Upala nikupangi ki'li?" Naywembe ngannyangwa, "Bwana, nilu'ba nikombwe lola." 42 Yesu ngammakia, "Ulole! Imani yako ikutepwile." 43 Na popopo aywo mbulibuli aakombwi lola, ngaanki'ngama Yesu kankwi'ya Nnu'ngu'. Na bandu boti pabagabweni go, bannumbike Nnu'ngu'.

19 Yesu aikite kunn'i'ma wa ku Yeliko, ngapi'ta mumali'la ga nni'ma wo. 2 Akwo kwai na mundu yumo ywakemelwa Zakayo, aywo aai mundu nku'l' ywa alonga koli, kai' aai tayili. 3 Apalage kummona Yesu, lakini akombwili kummona kwa mwanjaa bandu bai baingi na kyi'mo sake sai kipi. 4 Kwa nyo, aaboutuki nnu'ngi' no u'bu'ka munku'yu' li'nga ammone Yesu, kwa mwanjaa api'ti ndi'la yi'ilu'. 5 Bai, Yesu paikite palu', ngalola kunani ngammakia, "Zakayo, uuluke kiyu'mbi'ti'ka, kwa mwanjaa li'no niplikwa ngapiiliye kasako." 6 Apo Zakayo ngauluka kiyu'ngu'ya na kunkema kasake kwo napusika. 7 Bandu boti pabagabweni go, ngabaku'ku'l'li'ka no baya, "Ayi'i tama na mundu mwene sambi." 8 Zakayo ngayi'ma na kummakia Yesu, "Bwana, upi'kani! Nenga lisinda lya mali yangu' nalu'a kwapeya aki'ba na mana nampokonywi mundu kili'be, nalu'a kunki'li'bu'ki'ya mala nsese." 9 Yesu ngammakia, "Li'no ukosopoli wi pansengo gu'no, kwa mwanjaa ayu' naywembe nga ywa lukolo lwa Bulaimu. 10 Kwa mwanjaa Mwana wa Mundu aisi pala no kosopolya babaobite." 11 Apo Yesu paabile kaegelya ku Yelusalemu. Bandu babampi'kaniage baganiage panga yaigali pasene bai Ukulungwa wa Nnu'ngu' ulu'e isa. 12 Kwa nyo, Yesu ngaabakia lukongo lu'no, "Kwai na mundu ywalukolo lwa kikulungwa ywayabwi mwanja, yenda kunn'i'ma wa kuutalu li'nga pokya utawala wa ukulungwa no buya. 13 Bai, wai kaapala bu'ka, ngaakema wi'ti' atumisi bake ku'mi na

kwapeya mbanje kila mundu na kwabakia, 'Mupangi nsuluso mpaka panabuya.' 14 Lakini bandu ba palu' baatikunsukwa kwa nyo ngabatuma bandu bayende ku'l' bakabaye, 'Tukana kututawala yu.' 15 "Aywo mundumuko aabuyangani kaya wayomwi pokya ukulungwa, popopo ngaabakia balu' atumisi baapei mbanje bakemelwe li'nga atange panga kila mundu abeliye ili'nga. 16 Ntumisi ywalongolile ngapitya, ngabaya, 'Bwana, nibeliye ku'mi yi'ngi' ya mbanje yawanipeile.' 17 Naywembe ngammakia, 'Unogie, wenga nga wantumisi nnogau. Kwa mwanjaa upangite kinannoga mumakowe masene, ulu'a panga wa kolongosi muilambo ku'mi.' 18 Ntumisi ywenebi'li' ngaisa kabaya, 'Bwana, nibeliye yi'ngi' tano ya yi'ilu' mbanje yawanipeile.' 19 Naywembe ngammakia, 'Nawenga kai', ulu'a panga wa kolongosi muilambo tano.' 20 "Ntumisi yi'ngi' ngaisa kabaya, 'Bwana, utole mbanje yako, natiiya wiso mukitambala. 21 Naatiyogopa kwa mwanjaa wenga wa mundu nkali'. Wenga utola yangali yako na uuna yangali kena.' 22 Naywembe ngammakia, 'Malongelo gako galaya makosa gako, wenga wantumisi nnau! Waatangite panga nenga nankali', nitola yangali yangu' na niuna yangali kena. 23 Kwa mwanjaa ki'li', ukotwike bi'ka mbanje yangu' kwa bababeleya, nanenga kibuyo nikaisa tola yaibeleyilwe? 24 Apo ngaabakia balu' bababile palu', 'Mumpokonywe ayo mbanje, mukampei yu'l' ywabeliye ku'mi yi'ngi.' 25 Bembe ngabammakia, 'Lakini Bwana, aywo abile na mali yambone munu!' 26 Ywembe ngayangwa, 'Kila ywabile na kili'be nga ywapeyelwa no yongekeyelwa. Lakini yu'l' ywangali ba naso kili'be, ata si'l' sabile naso saatolelwa. 27 Na nambi'yambi', babanisukwa na babanikana nibe na nkulungwa wabe, mwalete pano, na mwabulage papanopano nnu'ngi' yangu'.' 28 Yesu paayomwi longela go, aatilongolya kalongokeya ku Yelusalemu, 29 paaegeli Bethfage na Betania papipi na Kitu'mbi' sa Minjaituni, aatumike banamasii' bake abi'li', 30 ngaabakia, "Muyende kukilambo sakibile nnu'ngi' yinu. Pamwayingya mukilambo, mukankolya mwana mbu'nda ywangakolelelwa na mundu atabilwe. Mumundwe, munnete pano. 31 Mana alu'a kunnaluya mundu mwanjaa ki'li' mumundwa, mwammakie, 'Bwana endakumpala.'" 32 Bai, babatumilwe ngabayenda na baakoli kati mwabaabakiylwe na Yesu. 33 Pabaabile kabamundwa yu'l' mwana wa mbu'nda, bene ngabaalaluya, "Kwa mwanjaa ki'li' mumundwa mwana mbu'nda yu'?" 34 Nabembe ngabayangwa, "Bwana endakumpala." 35 Bai, ngabampelekya Yesu yu'l' mwana mbu'nda. Bu'kapo ngabatandika magu'bo gabe panani ya mbu'nda na kumwu'bu'ya Yesu panani yake. 36 Yesu payendeli na mwanja, bandu baatandike magu'bo gabe musimbasimba. 37 Paaegeli ku Yelusalemu pabwelyo

wa Kitu'mbi' sa Minjaituni, lipi'nga lya banamasi' bake ngabatumbwa kwi'ndi'lya na kunkwi'ya Nnu'ngu' kwa lilobe liku'l'u, kwa mwanjaa ya makowe maku'l'u' gabagabweni. 38 Ngababaya, "Ayaliwite Nkulungwa ywaisa kwa lina lya Bwana! Amani kunani, utukupu kwa Nnu'ngu' ywabile kunani!" 39 Apo Mafalisayo bi'ngi' babaabile mu'l'u' mulip'nga lya bandu ngabammakia Yesu, "Mwalimu, wakanikie banamasi' bako kanebapange ndu'til!" 40 Yesu ngayangwa, "Nimmakianga, mana bakotwike bembe, ata maliwe galu'a kwi'ndi'lya." 41 Paaegeli muno na kuubona nni'ma gu'l'u' Yesu aatikuuli'lya. 42 Ngabaya, "We Yelusalemu, Ukatangage li'noli'no makowe gagaleta amani! Lakini nambi'yambi' gaiylilwe paminyo yako. 43 Kwa mwanjaa masu'ba gendaisa, babakusukwa bakuti'ti'li'ki'a maboma, na kukuibya ndi'la wakane kosopolelwa. 44 Bakutimbatimba wenga pamope na bana bako bababile nkati ya ingu'mbi' yako, baakulekyali ata liwe limo panani ya li'ngi', kwa mwanjaa wautangiteli nsimu Nnu'ngu' paakwisili kukuyangatiya." 45 Bu'kapo, Yesu aayingi mulua Iwa Nyumba ya Nnu'ngu' no tumbwa kwabi'nga asulusi, 46 Nembe ngabaya, "landikilwe, 'Nyumba yangu' yapanga nyumba yo salilya,' lakini mwenga muipangite ibe mbango ya apokonyoli." 47 Yesu aai kay'i'gana mulua Iwa Nyumba ya Nnu'ngu' kila lisu'ba. Api'ndo ba dini, balimu ba salya na alongosi ba bandu baapalike kummulaga. 48 Lakini bai ntu'pu' lyopanga, mwanjaa bandu boti baai kabampi'kania muno.

20 Lisu'ba limo, Yesu waabile kaay'i'gana bandu mulua Iwa Nyumba ya Nnu'ngu' na kwaalya makowe ganannoga, api'ndo ba dini, balimu ba salya pamope na agoi baatiisa, 2 ngababaya, "Utubakiel Upanga makowe ga goti kwa utawala waku', kai' nyai ywakupei utawala gu?" 3 Yesu ngaabakia, "Nanenga mbala kunnaluyanga. Munibakie, 4 utawala wa Yoani Ywbatisage wabu'kite kwa Nnu'ngu' au bandu?" 5 Lakini bembe ngababakiana nnyanya, "Mana tubaite ubu'kite kwa Nnu'ngu', ywembe alu'a tulaluya, 'Mboni mumwu'bi'l'i lili?' 6 Na mana tubaite ubu'kite kwa mundu, bandu boti ba pano batuku'mbwa maliwe, kwa mwanjaa boti bau'b'i'lile panga Yoani aai nnondoli ywa Nnu'ngu'." 7 Bai, ngabammakia, "Tutangiteli utawala wo wabu'kite kwaku'." 8 Yesu ngaabakia, "Ata nenga nimmakiangali nigapanga makowe ga kwa utawala waku'." 9 Yesu ngayendelya kwabakia bandu lukongo lu'no, "Mundu yumo ali'mike nng'unda wa minjabibu, na ayaiki aku'li'ma kwa mali'po no yabwa mwanja mpaka kilambo sa kuutulu, atami kwo kwa masu'ba ganambone. 10 Pa mauno, mundu ywo ngantuma ntumisi wake kwa balu' aki'li'ma bammauli lipungu lya itunda lya mauno ga nng'unda

wa minjabibu. Lakini balu' aki'li'ma baatikunku'mbwa ntumisi ywo na kunk'il'i'bu'ya moko gabule. 11 Yu'l'u' bwana ngantuma kai' ntumisi ywi'ngi', lakini bembe ngabanku'mbwa, bampangi makowe ga oni na kunk'il'i'bu'ya moko gabule. 12 Ngaantuma kai' ywenetatu, aywo ywembe pabannumiye ngabantaikulya paungo. 13 Yu'l'u' mwene nng'unda ngabaya, 'Nilu'a panga buli? Nalu'a kuntuma mwana wangu' ywanimpendile, kwaali' ywembe balu'a kunnyu'wa.' 14 Balu' aki'li'ma pabamweni bai, ngababakiana, 'Ayu' ngalu'a tola ulisi wake, kwa nyo tummulage li'nga ulisi wo upange witu.' 15 Bai, ngabampiye paungo ya nng'unda wa minjabibu na kummulaga." Yesu ngalaluya, "Yu'l'u' mwene nng'unda alu'a kwapanga buli balu' aki'li'ma? 16 Alu'a isa kwabulaga aki'li'ma bo na kwapeya aki'li'ma bi'ngi' nng'unda wo wa minjabibu." Bandu wabayu'wine makowe go ngababaya, "Lili! Kanegapite ata pasene!" 17 Lakini Yesu ngaabu'nju'lya minyo na kwabakia, "Bai, Maandiko Mapeleteu gaalomboli ki'lli'? Liwe lyabalikani asengi, nambi'yambi' lipangite liwe liku'l'u' lya pakitumembe!" 18 Mundu ywoyoti ywatu'mbu'ka panani ya liwe lyo ati'kwanika ipandeipande na mana lintu'mbu'ki mundu ywoyoti, lyantimba." 19 Balimu ba salya na api'ndo ba dini baatangite panga lukongo lwo lwalii'ngage bembe, kwa nyo bapalage kummoywa papalu'palu', ila bayogwipe bandu. 20 Bai, ngabaupala nsimu waupwaika. Ngabaatuma bandu baku'pi'ki'ye panga anogau, bampekeseni Yesu kwa kunnaluya, li'nga bammoywe na kunkamukia kwa alongosi ba silikali. 21 Bandu bo ngabammakia, "Mwalimu, tutangite panga wendalongela no yi'gana makowe ga kakape, kai' wenga ubawali bandu, uyi'gana kakape ndi'la ya Nnu'ngu'. 22 Bai, utubakie yendayi'ki'ti'lwa mu salya ya Musa li'pa kol kwa Kaisali?" 23 Yesu akwipwile kitapa sabe ngaabakia, 24 "Munilaye Iwela, lubile na kuminyo ya nyai?" 25 Nabembe ngabannyangwa, "Kuminyo ya Kaisali." Yesu ngaabakia, "Bai, ga Kaisali mumpei Kaisali, ga Nnu'ngu' mumpei Nnu'ngu'." 26 Bakombwili kunnyonja kwa likowe lyoyoti palu' pa bandu, kwa nyo ngabatama liki no sangala mwaayangwile. 27 Bu'kapo Masadukayo, bababaya panga babawile bayu'kali, bamwisili Yesu, ngababaya, 28 "Mwalimu, Musa atuandiki panga manaitei mundu ns'i'si' awile na anneii nnwawa nng'wi'l'i'kwa wangali bana, nnunawe apalikwa antole ywo nnwawa li'nga ampapi nku've bana. 29 Ngaipanga, nsimu gumo kwai na akingolo saba. Yu'l'u' nku'l'u' aatikobeka no waa wangali mwana. 30 Yu'l'u' nnuna ywenebi'il'i' ywantweti yu'l'u' nng'wi'l'i'kwa naywembe ngawaa kai', 31 na nnuna ywenetatu yai nyinyonyo. Makowe gai gagalu'galu' kwa boti saba, boti bawile wangali papa bana. 32 Kuundi'il'a na yu'l'u' nnwawa ngawaa. 33 Lisu'ba lyabalu'a yu'yi'lwa

babawile, nnwawa ywo apanga nnyumbo wa nyai? Kwa mwanjaa boti saba baankobike.” 34 Yesu ngaabakia, “Bandu ba nsimu gu’no kobeka no ku’nda, (aiōn g165) 35 lakini balu’ bababalangilwa panga baapwaika yu’ka no tama na Nnu’ngu’, baakobekali na baaku’ndali. (aiōn g165) 36 Kai’, bawaali, kwa mwanjaa babaa kati malaika, no baa bana ba Nnu’ngu’ kwa mwanjaa bayu’kite muuwi’li. 37 Lakini kwa mwanjaa kubile no yu’ka bu’ka kuuwi’li, ata Musa aayi’ki’tile. Mu Maandiko Mapeleteu ga si’lu’ kiwi’mbi’ sasabile kakiaka mwoto, kaantambwa Bwana kati ‘Nnu’ngu’ wa Bulaimu, Nnu’ngu’ wa Isaka, na Nnu’ngu’ wa Yakobi.” 38 Bai, ywembe Nnu’ngu’ ywa awi’li lili, ywembe Nnu’ngu’ ywa balu’ bababile bau’mi, kwa mwanjaa kasake boti bendalama.” 39 Bi’ngi’ ba balu’ balimu ba salya ngababaya, “Mwalimu, mwoyangwile ngamwembe.” 40 Ntu’pu’ mundu ywi’ngi’ ywalowite kai’ kunnaluya gi’ngi’. 41 Yesu ngaalaluya, “Ibayilwa buli panga Kilisitu ywabayilwe nga mwana wa Daudi? 42 Daudi mwene abaya mu Zabuli, ‘Bwana Nnu’ngu’ aammakie Bwana wangu’, Utame kummalyo gangu’, 43 mpaka panaalu’a kwabi’ka andumu bako pa’i ya magu’lu’ gako.’ 44 “Daudi ankema Kilisitu ‘Bwana,’ kwa nyo, Kilisitu apangali mwana wake bai, ila Bwana wake kai.” 45 Yesu ngaabakia banamas’ bake nnu’ngi’ ya bandu boti, 46 “Mwili’ndi’le na balimu ba salya babapenda pi’tapi’ta bawalile makanju malaso. Bapendi pangilwa abali na bandu kwa isima kusoko no tama muitamo ya bandu bako, mu Nyumba ya kunnu’ba Nnu’ngu’ na mumasalaka. 47 44 Bapokonywa alwawa awi’li’kwa ku’no kabaku’pi’ki’ya panga anogau kwo sali sala ndaso. Abo baapata ukumu ngu’lu’.”

21 Yesu aatikwalingia matayili, ngaabona kabayi’ya salaka yabe mulisanduku lya mbanje ya mulua lwa Nyumba ya Nnu’ngu’, 2 ngammona mau’ yumo nng’wi’li’kwa kayi’ya mo ela njene. 3 Bai, ngabaya, “Nimmakianga, mau’ yu’ nng’wi’li’kwa nki’ba ayi’i kiku’lu’ mulisanduku kuliko sabayi’i bi’ngi’ boti. 4 Kwa mwanjaa boti bo bapiyiye salaka bu’kana na mali yabe yaipi’tile, lakini mau’ yu’ muuki’ba wake, ayi’i yoti yabile nayo.” 5 Bandu bi’ngi’ balongelyage makowe ga Nyumba ya Nnu’ngu’, mwainemekilwe kwa maliwe ga samani, pamope na upo yaipiylwe kwa Nnu’ngu’. Yesu ngabaya, 6 “Aga goti gamugabona, gaaisa masu’ba lyaigalali ata liwe limo panani ya li’ngi’, kila kili’be sasengwaniwlwa.” 7 Bai, ngabannaluya, “Mwalimu, makowe go gapitya pakubawi? Na kikowe saku’ sasalaya panga makowe go gaegelile pitya?” 8 Yesu ngaayangwa, “Mulinguli mwakanekongelwa. Kwa mwanjaa bairngi’ baisa na kulitumya lina lyangu’, kila mundu kabaya panga, ywembe nga nenga no panga

nsimu gu’lu’ wegelile. Lakini mwenga kanemwakoleye! 9 Bai, pamwagayu’wa makowe ga ngondo na mayu’mano, kanemwayogope, kwa mwanjaa ago gapalikwa gapi’te wi’ti’, lakini matemulyo ga goti gaapanga balo.” 10 Bu’kapo ngayendelya longela, “Nni’ma gumo waku’mbwana na wi’ngi’ na ukulungwa gumo waku’mbwana na wi’ngi’. 11 Kila pandu palu’ a panga na malendemo maku’lu’ ga bwi’, njala na utamwe wa tauni. Kai’ kwabaa na makowe maakau na myanju miku’lu’ kunani. 12 Wangapitya ago goti, yalongolya wi’ti’ kummojwa mwenga, kummi’ka mungu’su’mbu’ no pwatilwa mumayumba ga kunnu’ba Nnu’ngu’ na kunnyi’yanga muutabilwe. Mwapelekelwa nnu’ngi’ ya akulungwa na atawala kwa mwanjaa ya lina lyangu’. 13 Li’nga mukanikong’ondeli kasabe. 14 Mukangamale mumyoyo yinu, kanemwaganiye pamwapala kwikengya. 15 Kwa mwanjaa nenga namwene nilu’ a kumpeyanga milongelo yene malango, ata andumu bako bakukombwali kai’ bakutaukyali. 16 Abelei binu, anuna, alongo na mambwiga binu balu’ a kunsongya mwenga na mwabi’ngi’ mwalu’ a bulagilwa. 17 Bandu boti balu’ a kunsukwanga kwa mwanjaa wa lina lyangu’. 18 Lakini, ata lunywili lomo lwa mitwe yinu lwaobali. 19 Kwo komeya kwinu mwalu’ a kosopolya bwu’mi winu. 20 “Pamwalu’ a kukibona kilambo sa ku Yelusalemu kit’li’tilwe na mayesi, bai mwatange panga nsimu wisile wo sengwanilwa kwa kilambo so. 21 Apo, bababile ku Yudea babutuki mui’tmbi’, balu’ bababile mukilambo babu’ke na balu’ bababile kumigunda kanebakil’bu’ki kukilambo. 22 Kwa mwanjaa masu’ba go nga ga ukumu, li’nga goti gagaandikilwe mu Maandiko Mapeleteu gatimi. 23 Balu’ a kibona atopelwe na babayongeya masu’ba go! Kwa mwanjaa kwalu’ a baa na siki ngu’lu’ munni’ma na nyongo ya Nnu’ngu’ yalu’ a kwaisilya bandu bo. 24 Bi’ngi’ babulagilwa kwa lipanga, bi’ngi’ batolelwa mateka mumili’ma yoti, na kilambo sa ku Yelusalemu sali’batilwa na bandu bangali Ayahudi, mpaka nsimu wabe pawayomokya. 25 “Kwalu’ a baa na myanju mulisu’ba, mwei, na ndondwa. Dunia yoti yaba musiki kwa kitumbu sa kyukala so bu’kana na mwago wo yu’gayu’ga kwa masi’ ga baali. 26 Bandu bainduka kwa mwanjaa ya bwoga, kabalolela makowe gagalu’ a pitya, kwa mwanjaa makakala ga kunani galu’ a tikatika. 27 Bu’kapo, baalu’ a kummona Mwana wa Mundu kaisa mulyunde, mwene makakala na utukupu wammese. 28 Pagalu’ a tumbwa pitya makowe go mwayi’mé no tu’ndu’bi’ya mitwe yinu kunani, kwa mwanjaa kosopolelwa kwinu kuegelile.” 29 Bu’kapo ngaabakia lukongo lu’no, “Mulolekeye nkongo wa ntini na mikongo yi’ngi’ yoti. 30 Pamwibona panga gatumbwile ipuka maakapi, mwatange panga nsimu wa kyuku wegellile. 31 Nyinyonyo, pamwagabona makowe go kagapangilwa,

mwatange panga Ukulungwa wa Nnu'ngu' wegelile. 32 Kakape nimmakianga, lubelekwo lu'no lwa nambi'yambi' Iwapi'tali wangalipangika ago goti. 33 Makowe goti gagabile padunia na panani ya dunia gapi'ta, lakini mayi'gi'yo gangu' gaapi'tali. 34 "Mube minyo, yakanetopelwa myoyo yinu na makowe maakau, lobya na mengo ga bwu'mi gu'no. Mana lili, lisu'ba lyo lyamwisilyanga kwa kiumuimu. 35 Kwa mwanjaa lyamwisilya kati kitapa kwa boti babatama mudunia yoti. 36 Mutame mwiso bai na mukoye lu'ba Nnu'ngu' li'nga mupate makakala go pi'ta salama mumakowe goti gagalu'a pitya no yi'ma nnu'ngi' ya Mwana wa Mundu." 37 Muntwekati masu'ba go Yesu ayi'ganage bandu mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu', lakini kilo ayendage ku Kitu'mbi' sa Minjaituni no tama kwo. 38 Bandu boti bayendage mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu' kindai' putiputi li'nga kumpi'kania.

22 Lisu'ba lya si'l'i'ku'si'l'i'ku' ya Makati Gangalu'la, yaikemelwa Pasika, yai kiegelya. 2 Api'ndo ba dini na balimu ba salya baapalike ndi'la ya kummulaga Yesu, lakini baayogopage bandu. 3 Bai, Ibilisi ngannyaingya Yuda Isikalioti, yumo ywa balu' banamas' ku'mi na abi'il'i. 4 Yuda aayi'i lagana na api'ndo ba dini na ali'ndi'li ba Nyumba ya Nnu'ngu' mwopanga li'nga kunsongya Yesu kasabe. 5 Baatinapusika nabembe ngabayi'ki'tyana nakwe kunnipa mbanje. 6 Yuda aayi'ki'tile, ngapala lipala lya kwakamukiya pangali tanga lipi'nga lya bandu. 7 Bai, Lisu'ba lya Makati Gangalu'la ngaliika. Na aloyo nga lisu'ba lyo sinjilwa Mwana wa Ngondolo ywa Pasika. 8 Apo Yesu ngaatumta Petili na Yoani, ngaabakia, "Muyende mukatubi'ki wiso si'l'i'ku'si'l'i'ku' li'nga tulye Pasika." 9 Nabembe ngabannaluya, "Upala tukakubu'ki wiso kwaku?" 10 Ngaabakia, "Pi'kani! Pamwalu'a yenda kukilambo, mwakwembana na nnalu'me ywapu'twi kibi'ga sa masi'. Mwanki'ngame mpaka nyumba ya nyumba yaayyinga. 11 Mwammakie mwene nsengo, 'Mwalimu endakulaluya, kubi kwaku' kuswi kwo li'lya Pasika nenga na banamas' bangu?'" 12 Naywembe aannangya sumba kiku'lu' kugolopwa sakibi'kilwe wiso, na mwenga mukabi'ke wiso ilyo." 13 Bai, ngabayenda, baakikoli kila kili'be kibi kati mwaabakie Yesu, ngababi'ka wiso Pasika. 14 Saa payikite, Yesu ngatama lya na atumilwe bake. 15 Ngaabakia, "Ndeminikia muno lya Pasika yi'no pamope na mwe, ku'no kiegelya saa yo teselwa kwangu'." 16 Kwa mwanjaa nimmakianga panga nailiyali kai' mpaka palu' panailiya yi'lu' yaitimile pawaika Ukulungwa wa Nnu'ngu'." 17 Bu'kapo ngatola nnobo wa divai no sukulu, kabaya, "Mupokyanje, munye pamope. 18 Kwa mwanjaa bu'ka nambi'yambi' nimmakianga, nainywali kai' divai ya njabibu mpaka pawalu'a

isa Ukulungwa wa Nnu'ngu'." 19 Bu'kapo ngatola likati, ngasukulu, ngalimetwana na kwa paea kabaya, "Yi'no nga yi'ga yangu' yaipiylwa kwa mwanjaa ya mwe. Mwapange nyo kwa kuniku'mbu'kyo." 20 Ngapanga nyinyonyo na nnobo wa divai bu'ka pa kilyo, kabaya, "Kikombe si'no nga lilagano lyayambi' lya myai yangu' yaiyitanika kwa mwanjaa mwenga. 21 Lakini, mulolange! Yu'lu' ywanisongya ai pamope nanenga pano pamesa. 22 Kakape Mwana wa Mundu ayenda bulagilwa kati mwabini Nnu'ngu', lakini akibona yu'lu' ywansongya." 23 Apo ngabatumbwa laluyana bene na bene nyai kati yabe ywalu'a panga likowe lyo. 24 Kwapitike ntau kwa abo banamas' panga nyai ywaganiylwa baa nku'lu' kuliko bi'ngi". 25 Yesu ngaabakia, "Akulungwa ba bandu bangali Ayahudi batawala bandu babe kwa makakala, nabembe bakemelwa ayi'mi'li'ki'yi ba bandu. 26 Lakini kaneibe nyo kwinu, ila yu'lu' ywabi nku'lu' kwinu apalikwa abe nsene wa boti, na ywabi kolongosi apalikwa abe kati ntumisi. 27 Tubaye nku'lu' ngayawaku', yu'lu' ywatama pamesa no lya, au yu'lu' ywatumiakia? Ngamwembe panga yu'lu' ywatama pamesa no lya! Lakini ata nyo nenga nibi pano pakati yinu kati nantumisi. 28 Mwenga ngamwabile nanenga nsimu woti wa mapayilwo gangu', 29 kati Tati' bangu' mwabangamukiye ukulungwa, nanenga ninkamukiyanga mwenga ukulungwa. 30 Mwalya no nywa pamesa yangu' muukulungwa wangu' no tama mui'tigu' ya kikulungwa kuisenwa ngolo ku'mi na ibi'il'i ya Isilaili. 31 "Simoni, Simoni! Pi'kania wi'ti! Ibilisi ayi'ki'tilwe na Nnu'ngu' kumpeeta mwenga kati mundu mwapeeta ngano. 32 Lakini nenga nitikulu'bya kwa Nnu'ngu' li'nga imani yako yakanepu'ngwa. Nawenga pawalu'a niki'il'bu'kyo, wasenge akina alongobo." 33 Petili ngannyaingwa, "Bwana, niyi'ki'tile yenda pamope nawenga muutabilwe, na ata waa." 34 Yesu ngannyaingwa, "Nikubakia wenga wa Petili, kapala bi'ka njogolo li'no kilo walu'a ngana mala itatu panga unitangiteli." 35 Bu'kapo, Yesu ngaalaluya banamas' bake, "Nsimu panantumike wangali pu'twa mpuko wa mbanje wala utingo wala ilatu, mwapu'ngu'kilwe na kili'be sosoti?" Ngabayangwa, "Lili." 36 Naywembe ngaabakia, "Nambi'yambi', ywabile na mpuko wa mbanje aupu'twe na ywabile na utingo nyinyonyo. Na ywabile ntu'pu' lipanga, api'mi'ye nganju yake li'nga akapi'me limo. 37 Nimmakianga gano mayi'gi'yo ga Maandiko Mapeleteu, 'Aabi'kilwe kipi'nga simo na babaalabiya.' Makowe ga gaandikilwe kwangu' nenga gapalikwa gatimi." 38 Nabembe ngababaya, "Bwana, Iola, pano pai na mapanga gabii'li'." Naywembe ngabaya, "Bai gali'ngani!" 39 Yesu pubu'i po kati mwayobelile ngayenda ku Kitu'mbi' sa Minjaituni, na banamas' bake ngabanki'ngama. 40 Paaikite kwo ngaabakia,

"Mulu'bangue Nnu'ngu' mwakaneyingya mumapayilwo." 41 Bu'kapo ngaaleka no yenda kuutalu pasene ngakilikita no lu'ba Nnu'ngu', 42 "Tati", mana mupendile, munibu'ki'ye nnobo gu'. Ata nyo, ibe kati mwamupendi mwenga, kwenda kati mwaniipendi nengali." 43 Bu'kapo, malaika bu'ka kunani ngampitya li'nga kunyongea makakala. 44 Paabile mulwu'ngu' luku'l', aannu'bite Nnu'ngu' kwa makakala muno, ngalimpita Iyusu kati matondwa ga myai, ngalibutuka mpaka pai'. 45 Paayomwi lu'ba Nnu'ngu', aki'li'bu'ki banamas' bake, na akoli bagonjike, kwa mwanjaa baatinyopa. 46 Ngaabakia, "Mboni mwendagonja? Muyumukange musali, mwakane yingya mumapayilwo." 47 Kayendela longela, ngaliisa lipi'nga lya bandu lilongoyilwe na Yuda, yu'l'lu' yumo ywa banamas' ku'mi na abi'lli'. Yuda ngayenda kumpanga abali Yesu kwa kunnonia. 48 Yesu ngammakia, "Yuda! Unsongya Mwana wa Mundu kwa kunnonia?" 49 Banamas' bake pabagabweni go ngababaya, "Bwana, tukoleli mapanga gitu?" 50 Yumo kati yabe nganku'mbwa lipanga ntumisi ywa Mpi'ndo Mku'l'lu' wa dini, ngankata likutu lyake lya kummalyo. 51 Apo, Yesu ngabaya, "Kotokaa! Ili'ngani." Ngalikunywa likutu lya mundu yu'l', na kuntepwa. 52 Bu'kapo Yesu ngaabakia api'ndo ba dini, api'ndo ba ali'ndi'lli ba Nyumba ya Nnu'ngu' na api'ndo babaisi kummoywa, "Mboni mwisi na mapanga na mandolonga kuniboywa kati nenga nampokonyoli? 53 Panaabile na mwenga kila lisu'ba mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu' mwaniboywili! Lakini, gu'no nga nsimu winu lelo, nsimu wa utawala wa lubi'ndu'." 54 Bai, ngabammoysi na kumpeleka kasake mpi'ndo nku'l'lu' wa dini. Petili anki'ngime nsu'gu' kwa kuutalu. 55 Mwoto wabi ukunganiwe pakatikati ya luwa. Nabembe batami pamope, na Petili abi pamope nabo. 56 Ntumisi yumo nnwawa paamweni Petili atami kayota mwoto ngammu'nju'lyu minyo, kabaya, "Mundu yu' aai pamope na Yesu." 57 Lakini Petili ngakana no baya, "Wewenga! Nenintangiteli yu'." 58 Baliya pasene, mundu ywi'ngi' ngammona Petili, ngabaya, "Nawenga wanaywembe kati yabe." Lakini Petili ngayangwa, "Wenga, nenintangiteli!" 59 Walipite lisaa limo, mundu ywi'ngi' ngakong'ondelya panga "Ayu' naywembe mwenekaya wa ku Galilaya." 60 Petili ngabaya, "Wenga we, ne nikitangiteli ata saukilongela!" Na popopo paabile kalongela, njogolo ngabi'ka. 61 Bwana Yesu ngagalambuka na kummu'nju'lyu minyo Petili, naywembe Petili ngaku'mbu'kyu galu' gaabakiyiwe na Bwana Yesu, "Li'no kapala bi'ka njogolo walu'a nikana mala itatu." 62 Apo ngapitya panja, no li'l'a munomuno. 63 Balu' bandu babanni'ndilage Yesu, batekunku'mbwa na kunsalanga. 64 Bantabike kitambala kuminyo, kabannaluya, "Akuku'mbwi nyai? Ebu londwa, tulole!" 65 Ngabampikiya makowe

gambone ga kumpwi'wa. 66 Pakusile, kitamo sa api'ndo ba bandu saatipangilwa na amo bakwembine api'ndo ba dini na balimu ba salya. Yesu ngaletelwa nnu'ngi' ya Balasa Liku'l'lu' Iya Ayahudi. 67 Nabembe ngabammakia, "Tubakia wenga nga wa Kilisitu ywabayilwe?" Yesu ngaabakia, "Ata mana nimmakiangite mwaniui'bi'lyali, 68 na ata mana ninnaluyangite liswali, mwaniyangwali. 69 Lakini bu'ka nambi'yambi', Mwana wa Mundu alu'a tama kummalyo ga Nnu'ngu' mwene makakala." 70 Apo boti ngababaya, "Elo, baya wenga nga wa Mwana wa Nnu'ngu'?" Naywembe ngabaya, "Mubaya panga nenga nga naywembe." 71 Nabembe ngababaya, "Buli, balo tukapala usaili wi'ngi'? Twabene tunnyu'wine kalongela munkano wake mwene."

23 Bu'kapo, boti ngabayaima kumpeleka Yesu nnu'ngi' ya Pilato. 2 Ngabatumwa kunsitakya kababaya, "Mundu yu' tunkoli kalemaya bandu bitu, kakana li'pa koli kwa Kaisali na kwikema ati' ywembe nga Kilisitu, Nkulungwa." 3 Pilato ngannaluya Yesu, "Wenga nga wankulungwa wa Ayahudi?" Yesu ngannyangwa, "Wenga ngawaubaya." 4 Pilato ngaabakia api'ndo ba dini na lipi'nga lya bandu, "Nikibonali kitumbu sosoti sa kunsenwa ayu' mundu." 5 Lakini bembe ngabakong'ondelya kababaya, "Asopa bandu kwa mayi'gano gake munni'ma woti wa ku Yudea, aatumbuli ku Galilaya, na nambi'yambi' ai pano." 6 Pilato wagayu'wine go, ngalaluya, "Mundu yu' nga mwenekaya wa ku Galilaya?" 7 Paatangite panga Yesu aai muutawala wa Helode, ngampeleka kwa Helode, ywabile ku Yelusalemu nsimu gu'l'. 8 Helode aatipulaika muno paamweni Yesu. Aagayu'wine makowe gake, ila endelolela li'nga ammone kwa minyo gake. Kai', au'bi'lyage kummona Yesu kapanga mangelongelo. 9 Bai, ngannaluya makowe ganambone kwo kondyea, lakini Yesu ayangwili. 10 Api'ndo ba dini na balimu ba salya, baapitike nnu'ngi', na kunsitakya Yesu kwa makakala. 11 Bai, Helode pamope na asikali bake, ngabamwisia Yesu na kumpanya nsalango. Bu'kapo, ngabang'walika ngu'bo ya kikulungwa, na kunki'lli'bu'ya kwa Pilato. 12 Helode na Pilato babaabile yu'wanganali, lakini bu'ka lisu'ba lyo baabile mambwiga. 13 Bai, Pilato ngakemya kitamo sa api'ndo ba dini, alongosi na bandu, 14 ngaabakia, "Munnetike kasangu' ayu' mundu kamubaya panga aatindigana bandu. Nambi'yambi' pi'kaniange! Wanilokikiye likowe lyo nnu'ngi' yinu, nimwenili na lyakau lyolyoti lyalilandana na masitakyo ginu. 15 Wala nenga bai lili, ata Helode alibwenili lyakau lyolyoti, na nyo nganki'lli'bwiye kasangu'. Ibonekana mpu'la bai panga mundu yu' apangiteli sosoti sakumpangia asenulwe kiwo. 16 Kwa nyo, nilu'a amulisa ammeselwe mikwasu, bu'kapo nalu'a

kunnekekea." 17 (Kila lisu'ba lya si'il'i'ku'si'il'i'ku' ya Pasika, Pilato yapalikwe kwayu'gu'lya bandu ntabilwe yumo.) 18 Lakini boti ngabapanga ndu'ti pamope, "Ummu'ye mundu yu' na utuyu'gu'li Balaba!" 19 Balaba aabi'kilwe muutabilwe kwa mwanjaa ayu'maniye bandu panni'ma, kai' aatibulaga. 20 Pilato apalike kunnekekea Yesu, kwa nyo ngalongela nabo kai'. 21 Lakini bembe ngabapanga ndu'ti, "Ummambe munsalaba, ummambe munsalaba!" 22 Pilato ngaabakia pampanda patatu, "Apangite lyakau lyaku? Nilibonali lyakau lyakumpanga abulagilwe, kwa nyo nilu'a kummesa mikwasu, bu'kapo ninnekekeye." 23 Lakini bembe ngabayongekea panga ndu'ti kwa makakala munomuno, panga Yesu lasima abambilwe munsalaba. Kuundi'l'a, malobe gabe ngagayu'wanika. 24 Bai, Pilato ngabaya panga mwabapala bembe ipangilwe. 25 Annyu'gu'li yu'lu' ywabampalage, ywabile ntabilwe kwa mwanjaa ayu'maniye bandu panni'ma no bulaga na kwapeya Yesu bampangi mwabappendile. 26 Pabaabile kabampeleka, bakwembine na mundu ywakemelwage Simoni wa Kilene, kabu'ka kunng'unda. Bai, ngabammoywa na kuntwi'ka gu'lu' nsalaba aupu'twe nsu'gu' ya Yesu. 27 Lipi'nga lya bandu lyatekunki'ngama, nkati yabe baabile alwawa babaabile kabalombola na kunni'lya. 28 Yesu ngaagalambukya kabaya, "Mwenga mwaakina mau' ba ku Yelusalemu! Kanemundi'li nenga, ila mwili'li mwabene na bana binu. 29 Kwa mwanjaa masu'ba gendaisa pabaalu'a baya, 'Nantali balu' atonga, kingabeleka wala kingayongea bana!" 30 Nsimu wo, bandu ngabatumbwa kuibakia itu'mbi' na itundulia, 'Mututu'mbu'ki na mutuwi'ki'li!' 31 Kwa mwanjaa manaitei bandu baupangya nkongo mmi'gi' kati nyo, yapanga buli kwa nkongo nnyu'mu?" 32 Baatweti kai' bandu bi'ngi' abi'li' babaalabiye, babulagilwe pamope nakwe. 33 Pabaikite pandu papakemelwa "Lipakala lya Ntwe," ngabammamba Yesu munsalaba papipi na balu' abi'li' babaalabiye, yumo Iwammalyo wa Yesu na ywi'ngi' Iwanki'ya Iwake. 34 Yesu ngabaya, "Tati', mwasami, kwa mwanjaa batangiteli lyabalipanga." Bu'kapo, ngababagana magu'bo gake kwo ng'andyu mpumbe. 35 Bandu baabile wi'ma kabalola. Nabembe alongosi ngabansalanga kababaya, "Aakosopoli bi'ngi', nambi'yambi' aikosopoli mwene, manaitei ywembe nga Kilisitu, nsaulwa na Nnu'ngu'." 36 Nabembe asikali baatikunsalanga kai', baatikunnyendelya na kumpeya kasiki, 37 kababaya, "Manaitei kakape wenga nga wankulungwa wa Ayahudi, wikosopoli wamwene." 38 Kai' maandiko gano gaabi'kilwe panani ya nsalaba wake, "Ayu' nga Nkulungwa wa Ayahudi." 39 Yumo ywa balu' babaalabiye bababambilwe munsalaba, aatikumpwi'wa kabaya, "Nga, kakape buli panga wenga nga wa Kilisitu ywabayilwe? Bai, wikosopoli wamwene,

kai' utukosopoli na twenga." 40 Lakini yu'lu' ywaalabiye ywi'ngi' ngankalipya nnyine kabaya, "Wenga unnyogopali Nnu'ngu' ata pasene? Wenga utesenulwa nyinyonyo. 41 Wenga nanenga ngaipalikwa pata mali'po gano kwa galu' gatupangite. Lakini mundu yu' apangiteli lyakau lyolyoti." 42 Bu'kapo ngabaya, "Mwa Yesu! Mwangu'mbu'ki nsimu pamwayingya mu Ukulungwa winu." 43 Yesu ngannyayangwa, "Nikubakia kakape, li'no waba pamope nanenga kumbepo ya Nnu'ngu'." 44 Payabile kayika saa sita muntwekat, lisu'ba lyasomwi mulika, lubi'ndu' Iwawi'ki'li munni'ma woti mpaka saa tisa. Na panjia yaitemwana Papeleteu pa Papeleteu mu Nyumba ya Nnu'ngu' yapopwanike ande ibi'l'i. 46 Yesu ngali'l'a kwa lilobe liku'lu', "Tati', mumoko ginu niibi'ka loo yangu'." Payomwi longela go, ngayomoka. 47 Apo, yu'lu' asikali nku'lu' paagabweni gagapitike, annumbite Nnu'ngu' no baya, "Kakape ayu' aai mundu ywa aki." 48 Bandu boti babaakongolekine po pala bagabone gagapangika, pabagabweni malau gagapitike, baki'li'bu'ki kaya ku'no kabaisenwa no usunika pamwoyo wabe. 49 Mambwiga bake boti na balu' alwawa babalongwaniye nakwe bu'ka ku Galilaya, baayi'mi kuutalu lola likowe lyo. 50 Kwai na mundu yumo lina lyake Yusupu, mwenekaya wa Alimataya mukilambo simo sa ku Yudea. Aai mundu nnogau na mwene aki. Aabile kalolela isa kwa Ukulungwa wa Nnu'ngu'. Pamope no panga aabile yumo ywa Kitamo Kiku'lu' sa Ayahudi, aabile anay'ki'tyanali nabo mukyendo sabe. 52 Bai, ywembe ngayenda kwa Pilato, lu'ba ntwi wa Yesu. 53 Bu'kapo ngauluya ntwi bu'ka munsalaba, ngaingilya sanda ngabi'ka mulisiko lyali'mbilwe mumpi'mbi', na lyabile lyangakolelwa. 54 Lisu'ba lyo lyabile Ijumaa kitamwiyo, kai' lyaaai lisu'ba lyo bi'ka wiso Sabato ya Ayahudi. 55 Balu' alwawa babaalongwaniye na Yesu bu'ka ku Galilaya banki'ngime Yusupu, ngabalibona li'lu' lipango na ntwi wa Yesu mwaubi'kilwe. 56 Bu'kapo, baaki'li'bu'ki kaya no bi'ka wiso mauta ganannungya ga kuupakaya ntwi wa Yesu. Lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi baatipu'mu'lya kati mwayaamuliswe na salya.

24 Jumapili, kindai' bulabula, balu' alwawa baayi'mi kulisiko, baapu'twi galu' mauta ganannungya gagabi'kilwe wiso. 2 Baalikoli li'l'u' liwe liimbiliyilwe kuutalu na lisiko, 3 pabaayingi nkati, baaubwenili ntwi wa Bwana Yesu. 4 Pabaabile kabasangala kwa likowe lyo, imukya bandu abi'li' babaaweti ngu'bo yene mmelemyeta muno bayi'mi papipi nabo. 5 Balu' alwawa baatiyogopa muno, ngabayinamika ibu'ngi' yabe. Apo balu' bandu ngabaabakia, "Kwa ki'li' mumpala ywabile nkoti mumapango ga awi'l'i? 6 Abileli pano, ayu'kite. Muku'mbu'ki gammakie paabile ku'lu' ku Galilaya, 7 'Ipalikwa

Mwana wa Mundu apiyilwe kwa bandu baakau, nabembe balu'a kummamba munsalaba na lisu'ba lyenetatu alu'a yu'ka." 8 Apo balu' alwawa ngabaku'mbu'kyा mayi'gi'yo gake, 9 ngabaki'l'i bu'ka bu'ka kulipango, na kwabakia balu' banamas' ku'mi na yumo na apwasi bi'ngi'. 10 Babaapiyike makowe go kwa atumilwe baai, Malia Makatalena, Yoana na Malia mau' ba Yakobi, pamope na alwawa bi'ngi' babalongwaniye nabo. 11 Banamas' pabagayu'wine makowe go baagabweni kati gangali ntwe kwa ymo bau'bi'lili. 12 Lakini Petiliaabutwike lubi'lo mpaka kulipango, palitike no lingulya nkati, ngaibona sanda bai. Ngabuyangana kaya ku'no kasangala kwa galu' gagapitike. 13 Lisu'ba lyolyolyo, apwasi abi'l'i ba Yesu baai kabayenda kukilambo simo sakikemelwa Emau, ulipau wake kilometra ku'mi na yimo bu'ka ku Yelusalemu. 14 Baabile kabalongelya makowe go gagapitike. 15 Pabaabile kabalongela no laluyana, Yesu mwene ngapitya, ngalongwana nabo. 16 Baamweni, lakini Nnu'ngu' aatabite malango ga kunkwipwa. 17 Ngaalaluya, "Mulongela ki'l'i ku'no kannyenda?" Nabembe baayi'mi liki, no uta ngi'njaki'nja ya kuminyo yabe kwo usunika. 18 Yumo, ywakemelwa Kileopa, ngannyangwa, "Wenga ngawang'eni kisako ku Yelusalemu wokotoka tanga gagapitike kwo masu'ba gano?" 19 Naywembe ngaalaluya, "Makowe gaku?" Bembe ngabannyangwa, "Makowe gagampatike Yesu wa ku Nasaleti. Ywembe aai nnondoli ywa Nnu'ngu' nku'l'u' mwene makakala go panga makowe no yi'gana nnu'ngi' ya Nnu'ngu' na bandu boti. 20 Api'ndo ba dini na atawala bitu baampiyike asenulwe waa, ngabammamba munsalaba. 21 Lakini twenga tuu'bi'lyage panga ywembe nga ywalu'a kwikombwa Isilaili. Bu'ka pagapangilwe makowe ga goti, li'no lisu'ba lyenetatu. 22 Kai', alwawa bitu bi'ngi' baatikutung'ang'amuya. Baayi'i kulisiko kindai' bulabula. 23 Baaikolliyi'ga yake. Baaki'l'i bwike kababaya panga baptilwe na malaika ywabakie panga ai nkoti. 24 Aitu bi'ngi' baayi'i kulisiko lingulya wiso galu' gabalongei balu' alwawa, gaai nyinyonyo ila ywembe baamwenili." 25 Kuundi'l'a Yesu ngaabakia, "Mboni mwalogeloge nyo, na myoyo yinu ndopau kwo kotoka kugabu'bi'ya goti gagalongelilwe na alondoli ba Nnu'ngu'?" 26 Buli, yali'nganili Kilisitu ateselwe, li'nga ayingi muutukupu wake?" 27 Ngaawanikia mayi'gi'yo gake goti ga mu Maandiko Mapeleteu tumbulya Musa mpaka alondoli ba Nnu'ngu' boti. 28 Pabaegeli palu' pakilambo sabayendage, Yesu ngapanga kati ayendelya na mwanja. 29 Lakini bembe ngabannu'ba kababaya, "Utame pamope na twe, kwendapilya na kilo kiegelile." Bai, ngaika palu' pakilambo, no yingya nnyumba tama pamope nabo. 30 Waatami lya pamope nabo, ngatola likati kulilu'bya na

kulimetwana, na kwabagana. 31 Popopo minyo gabe gaatibanjwa, ngabankwipwa, lakini ywembe baimuki abu'i na baamwenili kai'. 32 Bai, ngababakiana, "Panga myoyo yitu yabileli kaiyaka nkati yitu paabile katuawanikia Maandiko Mapeleteu mu'l'u' mundi'l'a?" 33 Ngababu'ka saa yi'yi'l'u'yi'lu', ki'l'i bu'ka ku Yelusalemu, ngabaakolya balu' banamas' ku'mi na yumo na balu' apwasi bi'ngi' bababile pamope nabo bakongolekine 34 kababaya, "Kakape Bwana ayu'kite, ampi Simoni." 35 Bai, balu' apwasi abi'l'i ngabaayaulya ayabe galu' gabagapatike mundi'l'a, na mwabapatike kuntanga kwa kulimetwa likati. 36 Pabaabile kabaabakia go, baimuki mwene Yesu aayi'mi pakatikati yabe, ngaabakia, "Amani ibe namwenga." 37 Baating'ang'amuka no yogopa kwa mwanja baganiage balibweni lyoka. 38 Lakini ywembe ngaabakia, "Kwa mwanja ki'l'i muyogobala? Mboni mubaa na kyukala mumyoyo yinu?" 39 Mulolekeye moko na magu'l'u' gangu', nga nenga namwene. Munipapaye munibone kwa mwanja lyoka ntu'pu' yi'ga wala yupaa kati mwamunibona." 40 Paayomwi longela go, ngaalaya moko na magu'l'u' gake. 41 Pabaabile balo banau'bi'lyali kwa mwanja ya pulaa yabe na kabasangala, ngaalaluya, "Mubile naso kilyo sosoti pano?" 42 Ngabampeya kitomwa sa omba mmanika. 43 Ngakitola no lya, boti kabammona. 44 Bu'kapo ngaabakia, "Yi'no nga ikomekeyo ya makowe ganammakie panaabile pamope namwenga. Panga yaapalikwe yomwa goti gagaandikilwe kwa mwanja ya nenga mu salya ya Musa, muitabu ya alondoli ba Nnu'ngu' na mukitabu sa Zabuli." 45 Bu'kapo, ngaayu'gu'lyla malango gabe li'nga bapate kugatanga Maandiko Mapeleteu. 46 Ngaabakia, "Ngamo mwaiandikilwe, panga Kilisitu aateselwa na lisu'ba lyenetatu aayu'ka bu'ka kuuwili', 47 kwa ymo ngaipalikwa panga, kwa lina lyake, dunia yoti tumbulya ku Yelusalemu, bandu ba dunia yoti baalilwe panga banki'l'i bu'ki Nnu'ngu' basamilwe masambi. 48 Mwenga nga mwakong'ondeli ba makowe go. 49 Nenga namwene nalu'a kumpeleyanya yu'l'u' ywabayilwe tumilwa na Tat'. Lakini muli'nde ku'no kukilambo mpaka pamwapeyelwa galu' makakala gagabu'ka kunani." 50 Bu'kapo, ngaalongoya panja ya ku Yelusalemu mpaka ku Betania, ngatu'ndu'bi'ya moko gake kunani ngaayalya. 51 Paabile kaayalya, ngaaleka, no pu'tu'lwa kunani. 52 Bembe ngabankilikitya, bu'kapo ngabaki'l'i bu'ka ku Yelusalemu bibile na pulaa ngu'l'u'. 53 Baatami masu'ba goti mulua lwa Nyumba ya Nnu'ngu' kabannumba Nnu'ngu'.

Yoani

1 Kwai'mbu' kwai na Liyi'gi'yo, aywo Liyi'gi'yo aai na Nnu'ngu', naywembe aai Nnu'ngu'. **2** Bu'ka kwai'mbu', aywo Liyi'gi'yo aai pamope na Nnu'ngu'. **3** Kwo pi'tya ywembe ili'be yoti ngaiumbilwe, na pangali ywembe ntu'pu' kili'be sakiumbilwe. **4** Nkati yake ngamwawabile ukoto, na ukoto wo ngawaletike bweya kwa bandu. **5** Bweya wo umulika mulubu'ndu', na lubu'hdu' lukombwili kuimiya. **6** Aaisi mundu yumo ywaatumilwe bu'ka kwa Nnu'ngu', lina lyake Yoani. **7** Aywo aaisi kong'ondelya bu'kana na bweya wo, kwo pi'tya ywembe bandu boti bauu'bii'li. **8** Ywembe aabileli wu'l'lu' bweya we, ila aaisi kwabakia bandu bu'kana na awo bweya. **9** Wu'l'lu' bweya wa kakape, wammulikya kila mundu uisa padunia. **10** Liyi'gi'yo aabile padunia na kwa ndi'la yake dunia ngaiumbilwe, lakini dunia yantangiteli. **11** Aaisi kasake, lakini babaabile bandu bake baampokili. **12** Lakini boti babampokile, aapei uweso wo pangika bana ba Nnu'ngu', nga balu' babaliu'bii'lyi lina lyake, **13** baabelekwi kwa myai, wala kati mwaipala yi'ga au mundu, ila mwapendi Nnu'ngu'. **14** Nalyembe Liyi'gi'yo lyapangike mundu no tama pamope na twenga. Na twenga twaubweni utukupu wake, utukupu wu'l'lu' waapeyilwe Mwana ywa kisake ywabu'ka kwa Tati'. Ywembe aalayite ukakape woti na ngu'ngu' ngu'l'lu' ya Nnu'ngu'. **15** Yoani aau'bwiye lilobe kaabakia bandu makowe gake, kabaya, "Ayu' nga yu'l'lu' ywanammakie panga, 'Ywembe ywalu'a isa pasu'gu' yangu', nga nku'l'lu' kulikoni nenga, kwa mwanjaa nenga nabelekwali, ywembe aabile." **16** Kwo bu'kana no timiliika kwake, twenga twaboti tupoki ngu'ngu' ngu'l'lu' yatwi'l'i'yilwe nayo. **17** Kwa mwanjaa salya ya Nnu'ngu' yaaletilwe kwa luboko lwa Musa, nambi'yambi' ngu'ngu' na kakape yaaisi kwa luboko lwa Yesu Kilisitu. **18** Ntu'pu' mundu ywoywoti ywaamweni Nnu'ngu' katu, ila Mwana ywa kisake ywabile nsawani na Nnu'ngu', ywembe ywalu'mbine na Tati', ngaywatubakiye makowe ga Nnu'ngu'. **19** Amo, ngamwaaalongei Yoani api'ndo ba Ayahudi pabaatumike alongosi ba dini na Alawi bu'ka ku Yelusalemu kunnaluya, "Wenga wa nyai?" **20** Yoani aakanili yangwa pabannalwiye, aalongei mpu'la kabaya, "Nenga na Kilisitu lili." **21** Ngabannaluya, "Wenga wanyai nde? Wenga wa Elia?" Ywembe ngaayangwa, "Lili, nenga na Elia li." "Wenga wa yu'l'lu' Nnondoli wa Nnu'ngu?" Ngaayangwa, "Lili." **22** Ngababaya, "Bai utubakiye panga wenga wa nyai, li'nga tuplicate sakwabakia babatutumike. Wenga wamwene wikema wanyai?" **23** Yoani ngayangwa, "Nenga nga na li'l'lu' lilobe lya mundu ywakema kulupu'ngu'ti" ywaabaite Nnondoli Isaya makowe gake, 'Mugolwe ndi'la ya Bwana.'" **24** Bandu bo

baatumilwe na Mafalisayo. **25** Ngabannaluya, "Manaitei wenga wa Kilisitu li, kai' wa Elia li, na wayu'l'lu' Nnondoli wa Nnu'ngu' li, mboni wendabatisa?" **26** Yoani ngaayangwa, "Nenga nibatisa kwa masi', lakini pakatikati yinu ayi'mi mundu ywamumwomongwa. **27** Aywo ywaisa pasu'gu' yangu', nenga nipwaikali ata undwana lugoi lwa ilatu yake." **28** Makowe aga goti gaapangike ku Betania, kwiyi' ya Libi'ndi' lya Yordani, pandu paabile Yoani kabatista. **29** Pammalau' yake, Yoani aamweni Yesu kaisa paabile, ngabaya, "Ayu' nga Mwana Ngondolo wa Nnu'ngu' ywagabu'ya masambi ga dunia! **30** Ayu' nga yu'l'lu' ywanaalongei makowe gake panga, 'Aisa mundu nku'l'lu' nsu'gu' yangu' kulikoni nenga, kwa mwanjaa nenga nabelekwali aabile!" **31** Nenga namwene nantangiteli, lakini kitumbu so isa batisa kwa masi' li'nga bandu ba lsilaili bapate kuntanga." **32** Kai' Yoani aakong'ondeli kabaya, "Nimmweni Loo kauluka bu'ka kunani kati ngunda, no tu'la panani yake. **33** Nenga nantangiteli, lakini yu'l'lu' ywanitumike nibatise kwa masi' aanibakiye, 'Yu'l'lu' ywawarmonna Loo kamuuulukya no tama panani yake, aywo nga ywaalu'a batisa kwa Loo Mpeleteu.' **34** Nenga namwene nilibweni likowe li', nganikong'ondelya panga ayu' nga Mwana wa Nnu'ngu'." **35** Pammalau' yake, Yoani na banamasi' bake abi'l'i' baabile pandu po kai". **36** Paamweni Yesu kapi'ita, ngabaya, "Lingulya, Ayu' nga Mwana Ngondolo wa Nnu'ngu'." **37** Balu' banamasi' abi'l'i' pabannyuwine Yoani kalongela go, ngabanki'ngama Yesu. **38** Yesu aatigalambuka ngaabona abo banamasi' kabammi'ngi'ya, aatikwalaluya, "Mupala namani?" Baatikunyangwa, "Rabi," (lombolya Mwalimu), "Utama kwaku?" **39** Yesu ngayangwa, "Mwisange, mulu'a pabona." Kwa nyo ngabayenda na kupabona pandu patamage, baatami nakwe lisu'ba li'l'lu', mpaka musaa ku'mi kitamwiyo. **40** Andelea nnunawe Simoni Petili, aabile yumo ywa banamasi' abi'l'i' babaayu'wine galu' gaagalongei Yoani, nabembe ngabammi'ngi'ya Yesu. **41** Andelea aankoli wi'ti' nku'we Simoni na kummakia, "Tunkoli Masiya (lombolya Kilisitu)!" **42** Nembe ngampeleka Simoni kwa Yesu. Yesu aatikunninga no baya, "Wenga wa Simoni, mwana wa Yoani, nambi'yambi' ulu'a kemelwa wa Kefa." (Lilombolya Petili au Liwe). **43** Pammalau' yake Yesu apalage yenda Galilaya, bai ngankwemba Pilipi, ngammakia, "Unibi'ngi'ye." **44** Pilipi aai mwenekaya wa Betisaida, kukilambo sa ki Andelea na Petili. **45** Pilipi nembe ngankwemba Natanaeli na kummakia, "Tunkoli yu'l'lu' ywembe makowe gake gaandikilwe mukitabu sa salya ya Musa na alondoli ba Nnu'ngu', yaani Yesu mwana wa Yusupu bu'ka Nasaleti." **46** Natanaeli ngannaluya Pilipi, "Nasaleti! Buli, kikowe kinannoga kiwesa pitya bu'ka ku Nasaleti?" Pilipi ngammakia, "Wise saulole."

47 Yesu pamweni Natanaeli kamwisilya, aalongei makowe gake kabaya, "Lingulya, ayu' kakape Mwislaili. Nkati yake ntu'pu' ki'pi'l'i." 48 Natanaeli ngannaluya, "Unitangite buli?" Yesu ngannyangwa, "Naakubweni paawabile pai' ya ntini, Pilipi abile balo kukukema." 49 Natanaeli ngammakia kai', "Mwalimu, wenga wa Mwana wa Nnu'ngu' na wa Nkulungwa wa Isilaili!" 50 Yesu ngammakia, "Uu'bi'lya mwanjaa naakubakiye naakubweni paawabile pai' ya ntini? Bai, waagabona makowe maku'l'u kulikoni lyo." 51 Apo ngaabakia, "Kakape gano ganimmakia mwenga, mwakubona kunani kakuyu'gu'ka na malaika ba Nnu'ngu' kabau'bu'ka no uluka bu'ka kunani mpaka kwa Mwana wa Mundu."

2 Lisu'ba lyenetatu kwai na lisengele ku kilambo sa Kana ya Galilaya, na mau' bake Yesu baabile kwo. 2 Yesu na banamas' bake nabembe baakokilwe kulisengele lyo. 3 Divai payaayomwike, mau' bake ngabammakia Yesu, "Divai iyomwike." 4 Yesu ngaabakia mau' bake, "Mau', lyanipalikwa panga nilitangite, ila saa yo panga lyengo lyangu' inaikali." 5 Mau' bake Yesu ngaabakia balu' apangakasi ba lisengele, "Lyolyoti lyaalu'a kummakia, mwapange." 6 Bai, palu' kwaabile na ibi'ga sita yaiukulilwe kwa maliwe. Kwa mimu ya Kiyahudi, ibi'ga yo baitumyage kwa kwipeletea, kila kibi'ga kiwesage twi'ly'a malebe matano. 7 Yesu ngaabakia balu' atumisi, "Mwiitwi'l'i'ye masi' ayo ibi'ga." Nabembe ngabaitwi'l'i'ya yi'l'u' ibi'ga genugenu. 8 Bu'kapo ngaabakia, "Nambi'yambi' muteke ago masi' masini, mumpeleki mpi'ndo ywa si'l'i'ku'si'l'i'ku'." Kwa nyo ngabateka na kumpelekya. 9 Yu'l'u' mpi'ndo ywa si'l'i'ku'si'l'i'ku' paagapayite masi' go, kumbe gaagalambwike panga divai. Ywembe aatangiteli kwaibu'i, lakini balu' atumisi babaatekite masi' baatangite. Mp'i'ndo wa si'l'i'ku'si'l'i'ku' ngaankema mwene lisengele, 10 ngammakia, "Kila mundu atumbwa wi'ti' bi'ka wiso divai innannoga, ata balu' babakokilwe pabaabonekana bayukwite, bapiya yi'l'u' yanganoga. Lakini wenga wibii'di divai innannoga muno kulikoni ya patumbu!" 11 Yesu aapangite mwanju wu'no nnongoi, akwo Kana ya Galilaya. Aalayite utukupu wake, na banamas' bake ngabamwu'bi'ly'a. 12 Bu'kapo, Yesu aaeli pamope na mau' bake, anunabe, na banamas' bake, baalumuli ku Kapernaumu, akwo baatami kwa masu'ba masini. 13 Paliegelei lisu'ba lya si'l'i'ku'si'l'i'ku' ya Pasika ya Ayahudi, Yesu aatiu'bu'ka yenda ku Yelusalemu. 14 Akwo kulua lwa nyumba ya Nnu'ngu', aakoli bandu kabapi'mi'ya ng'ombe, ngondolo, na ngunda. Na balu' babapunja mbanje baabile batami mumessa. 15 Aapotike nkwasu wa lukamba, ngaabi'nganga boti bu'ka pandu paluwa lwa nyumba ya Nnu'ngu', pamope na ngondolo na ng'ombe. Aapi'l'i'ngwi mesa ya balu' babaabile

kabapunja mbanje na kwiyitana mbanje yabe. 16 Ngaabakia balu' babaabile kabasulusa ngunda, "Ikowe yi' mubu'ye pano! Nyumba ya Tati' bangu' kanemwiyu'ye pandu po sulusilya!" 17 Banamas' bake ngabaku'mbu'kya panga iandikilwe, "Bwigu wangu' kwa nyumba yako wendanilangamisa." 18 Apo Ayahudi ngabannaluya Yesu, "Uwesa kutulaya mwanju waku', li'nga tutange uku'l'u' waubile nawo wo panga makowe ga?" 19 Yesu ngaayangwa, "Mwibomwane nyumba yi' ya Nnu'ngu', nanenga nilu'a kwisenga kai' kwa masu'ba gatatu!" 20 Apo Ayahudi ngababaya, "Nyumba yi' ya Nnu'ngu' yaasengiwe kwa myaka alubaini na sita, na wenga ubaya ulu'a kwisenga kwa masu'ba gatatu?" 21 Lakini ywembe nyumba ya Nnu'ngu' sailongelile yai yi'ga yake. 22 Paayu'kite bu'ka kuuwi'li, banamas' bake ngabaku'mbu'kya galu' gaabaite. Ngabagau'bi'ly'a maandiko mapeleteu na makowe galu' gaabaite Yesu. 23 Yesu paabile kusi'li'ku'si'l'i'ku' ya Pasika akwo ku Yelusalemu, bandu baingi baaibweni myanju ya ayabu yaipangage, ngabamwu'bi'ly'a. 24 Lakini mwanjaa Yesu aatangite bandu boti, aau'bi'lili. 25 Aapalikeli bakiyilwa na mundu kikowe sosoti kwa makowe ga bandu, kwa mwanjaa aagatangite wisowiso makowe goti gagabile mumyoyo ya bandu.

3 Kwaabile na mundu yumo Mfalisayo, lina lyake Nikodemo, kolongosi yumo mu Balasa Liku'l'u' Iya Ayahudi lyalitawalage lya Ayahudi. 2 Ywembe aamvisili Yesu kilo ngammakia, "Mwalimu, tutangite panga wenga wa mwaliwu wotumilwe na Nnu'ngu', kwa mwanjaa ntu'pu' mundu ywakombwa panga myanju yawipanga wenga ila Nnu'ngu' abe pamope nakwe." 3 Yesu ngammakia, "Kakape nikubakia, mundu mana akotwike belekwa mala yenebi'l'i', aakombwali yingya mu Ukulungwa wa Nnu'ngu'." 4 Nikodemo ngannaluya, "Mundu ywakomile akombwbabuli belekwa kai'? Awesa yingya mundumbo ya mau' bake no belekwa pampanda pabi'l'i'?" 5 Yesu ngammakia, "Kakape nikubakia, mundu mana akotwike belekwa kwa masi' na Loo, akombwali katu yingya mu Ukulungwa wa Nnu'ngu'. 6 Sakibelekwa na mundu sa yi'ga, sakibelekwa na Loo, sa Loo. 7 Kwa nyo, kaneuomongwe panikubakia, 'Mupalikwa belekwa pampanda pabi'l'i'.' 8 Nsunga upukaty a yenda kwaupala, pukaty kwake wendakuuyu'wa, lakini utangiteli kwaabu'ka wala kwauyenda. Nyinyonyo kati mwaibile mundu mwabelekwa kwa Loo." 9 Nikodemo ngannaluya, "Makowe ga gapangika buli?" 10 Yesu ngannyangwa, "Wenga wa mwaliwu wotanganikwe kwa Baisilaili, ugatangiteli makowe ga? 11 Nikubakia kakape, twenga tulongela gatugatangite no kong'onndelya gatugabweni, lakini mwenga mugakana

gatummakia. 12 Manaitei kamukana u'bi'lya panimmakianga makowe ga padunia, mwaniu'bi'lya buli panammakianga makowe ga kunani? 13 Ntu'pu' mundu ywau'brike yenda kunani ila Mwana wa Mundu, ywembe ngayaulwike bu'ka kunani. 14 "Kati mu'l'lu' Musa mwantu'ndu'biye nng'ambo wa kyu'ma kunani ku'l' kulupu'ngu'ti', nembe Mwana wa Mundu apalikwa tu'ndu'bi'y'i'lwu kunani nyinyonyo, 15 li'nga kila mundu ywamu'bi'lya abe na ukoto wangayomoka. (aiōnios g166) 16 Kwa mwanjaa Nnu'ngu' aaipendi dunia, ngaampiya mwana wake wa kisake, li'nga kila mundu ywamu'bi'lya aakaneoba, ila abe na ukoto wangayomoka. (aiōnios g166) 17 Kwa mwanjaa Nnu'ngu' antumitelii Mwana wake isa kwisenwa dunia, ila dunia ikosopolelwe na Ywembe. 18 "Ywamu'bi'lya Mwana aasenulwali, ywakana kumwu'bi'lya ayomwike senulwa kwa mwanjaa amwu'bi'lili Mwana wa kisake wa Nnu'ngu'. 19 No senulwa kwene nga ku'no, panga bwuya wisi padunia lakini bandu balupendi lubi'ndu' kulikoni bwuya, kwa mwanjaa makowe gabapanga maakau. 20 Kwa mwanjaa kila ywapanga maakau ausukwa bwuya na aisali kubweya li'nga makowe gake maakau gaakane bonekana. 21 Lakini yu'l'u' ywapanga makowe ga kakape, aisa kubweya li'nga gaagapanga gabonekane mpu'la panga gapangilwe mwapala Nnu'ngu'." 22 Bu'ka pa go, Yesu na banamasi' bake baayi'i kunn'i'ma wa Yudea. Aatami kwo pamope nabo kwa masu'ba kaabatisa bandu. 23 Yoani nembe aabile kaabatisa akwo Ainoni, papipi na Salimu, kwa mwanjaa akwo kwai na masi' gatwi'la. Bandu baatikunnyendelya li'nga aabatise. 24 Nsimu wo Yoani aabile balo anayingiyilwali muutabilwe. 25 Kwaapitike ntau mukipi'nga sa banamasi' ba Yoani na Nnyahudi yumo bu'kana na mimu ya kwipeletea kwo uluga. 26 Bai, banamasi' bo ngabannyendelya Yoani na kummakia, "Mwalimu, yu'l'u' mundu ywawaabile nakwe kwiyi' ya Yordani, na ngayawankong'ondeli makowe gake, nambi'yambi' naywembe endabatisa na bandu boti bendakunnyendelya!" 27 Yoani ngayangwa, "Mundu akombwali ba na kili'be sosoti, wangali peyelwa na Nnu'ngu'. 28 Mwenga mwabene mwaakong'ondeli bangu' naabaite panga, 'Nenga na Kilisitu li, ila nitumilwe li'nga ninnongoli.' 29 Nkobeki nga mwene mwali' ywaku'nda. Lakini mbwigalye nkobeki ywayi'ma papipi nakwe pi'kania lilibe lyake bai, endapulaika muno. Nyinyonyo, pulaa yangu' itimile kwa mwanjaa ywembe ywngama kulikoni nenga. 30 Ywembe ipalikwa au'bu'ke, nenga niuluke." 31 Ywaisa bu'ka kunani nga nku'l'u' wa boti. Lakini ywai ywa padunia, ywa padunia, nembe alongela makowe ga padunia. Ywembe ywaisa bu'ka kunani nga nku'l'u' wa boti. 32 Ywembe alongela gaagabweni na kugayu'wa, lakini ntu'pu' mundu ywayi'ki'tya gaagakong'ondelya. 33 Lakini mundu ywoywoti

ywayi'ki'tya gaagakong'ondelya, ayi'ki'tya panga Nnu'ngu' nga kakape. 34 Yu'l'u' ywatumilwe na Nnu'ngu' alongela mayi'gi'yo ga Nnu'ngu', kwa mwanjaa Nnu'ngu' annyalya Loo wake mundu ywo wangali li'ngi'lyu. 35 Tati' bampendi Mwana, nabembe bankamwiye ili'be yoti mumaboko gake. 36 Ywoywoti ywamu'bi'lya Mwana, ukoto wake waayomokali, lakini yu'l'u' ywankana Mwana aaupatali ukoto wo, na nyongo ya Nnu'ngu' yabaa panani yake. (aiōnios g166)

4 Mafalisayo baayu'wine panga Yesu endebatisa no pata banamasi' baingi kulikoni Yoani. 2 Lakini ywabatisage aai Yesu mwene lili, baaii banamasi' bake. 3 Yesu paayu'wine makowe go, aabu'i Yudea no buyangania kai' Gallilaya. 4 Bai mwanja wo aapalikwe pi'tya kunkoa wa Samalia. 5 Ngaika ku kilambo simo sa ku Samalia sakikemelwa Sukali papipi na nng'unda wa Yakobi waampe i mwana wake Yusupu. 6 Pandu po, nga palwabile lu'si' Iwa Yakobi. Naywembe Yesu aabile atotokilwe kwa mwanja, ngatama pambwega ya lu'si'. Lisu'ba lyaii mu saa sita muntwekatii. 7 Ngaisa nnwawa yumo Nsamalia teka masi'. Yesu ngammakia, "Nilu'ba masi' ninywe." 8 (Wakati wo, banamasi' bake baayi'i kumisengo pi'ma kilyo.) 9 Yu'l'u' nnwawa ngannyangwa, "Wenga wa Nnyahudi nanenga na nnwawa Nsamalia. Kwa buli unilu'ba nikupesi masi' go nywa?" (Kwa mwanjaa Ayahudi bayangabanikali na Asamalia.) 10 Yesu ngannyangwa, "Kenda ukatanga sawesa kupeya Nnu'ngu' na nyai ywakulu'ba umpei masi' go nywa, wenga ulu'e kunn'u'ba ywembe na alu'e kupeya masi' gagaleta ukoto". 11 Yu'l'u' nnwawa ngannyangwa, "Bwana, wenga ntu'pu' nnobo wo tekya, na lu'si' lu' luyendekeya. Ulu'a gapata kwaku' ago masi' ga ukoto? 12 Kwani wenga wampi'ndo kulikoni au'ku' bitu Yakobi, ywembe ngaywatupei lu'si' lu' lwalwaampwaike ywembe na bana bake, na myugo yake yendenywa?" 13 Yesu ngannyangwa, "Kila mundu ywanywa masi' ga lu'si' lu' aaminya nnyota kai'. 14 Lakini ywaalu'a nywa masi' ganaampeya nenga, aaibonali nnyota milele. Masi' ganaampeya ne, nkati yake sabaa kinywanyu sa masi' ga ukoto na kumpeya ukoto wangayomoka." (aiōn g165, aiōnios g166) 15 Aywo nnwawa ngammakia, "Bwana, unipei ago masi', li'nga nakane minya nnyota kai', na kanenise pano palu'si' teka masi'." 16 Yesu ngammakia, "Uyende ukankeme nsengogo, wise nakwe pano." 17 Aywo nnwawa ngammakia, "Nenga ntu'pu' nnalu'me," Yesu ngammakia, "Golongei kakape panga wenga nnalu'me ntu'pu'." 18 Kwa mwanjaa uyomwike tama na analu'me batano na ywotama nakwe nambi'yambi' nsengogo li, apo ulongei kakape." 19 Yu'l'u' nnwawa ngabaya, "Bwana, ibonekana mpu'la bai panga, wenga wa nnondoli wa Nnu'ngu'. 20 Api'ndo bitu

bankilikityage Nnu'ngu' panani ya kitu'mbi' si'no, lakini mwenga mubaya panga pandu pa kunkilikitya Nnu'ngu' ku'l'u' ku Yelusalemu." 21 Yesu ngammakia, "Mau', muniu'b'i'li panga nsimu wendaisa, nsimu wo ntu'pu' pabaalu'a kwakilikitya Tati' panani ya kitu'mbi' si', ata ku'l'u' ku Yelusalemu. 22 Mwenga mwa Asamalia, muntangiteli ywamunkilikitya. Twayahudi tuntangite Nnu'ngu' ywatunkilikitya kwa mwanjaa ukosopoli wisi kwa ndi'la ya Ayahudi. 23 Lakini nsimu wendaisa, kai' uyomwike isa, babaankilikitya Nnu'ngu' kwa kakape, baakilikitya Tati' kwa loo na kakape. Kwa mwanjaa Tati' bapala bandu babankilikitya Nnu'ngu' kwa nyo. 24 Nnu'ngu' nga loo, na bandu boti babankilikitya, bapalikwa bankilikiti kwa loo na ukakape." 25 Yu'l'u' nnwawa ngammakia, "Nitangite panga Masiya, ywakemelwa Kilisitu, endaisa. Paaisa, aatubakia kila kikowe." 26 Yesu ngammakia, "Nenga nanilongela nawenga nga na Masiya wene." 27 Palongelage na nnwawa ywo, banamasi' bake baai kababuyangana. Baatisangala muno kummona kalongela na nnwawa. Lakini ntu'pu' ywannalwiye, "Upala namani kwa nnwawa yu'?" Au, "Mwanjaa namani ulongela na nnwawa?" 28 Yu'l'u' nnwawa aakilei kibi'ga sake no buyangania kumisengo na kwabakia bandu, 29 "Mwise samunnole mundu ywanibakiye kila kili'be sanikipangite! Buli, iwesa panga kwaali' ayu' nga Kilisitu?" 30 Bai, bandu ngabakongolekana bu'ka mumisengo kunnyendelya Yesu. 31 Akwo nsu'gu' banamasi' bendekumpembeleya kababaya, "Mwalimu, ulye." 32 Lakini ywembe ngaabakia, "Nenga nibile na kilyo samukotwike kitanga mwenga." 33 Bai, banamasi' ngabatumbwa laluyana, "Kubile na mundu ywanneti kilyo?" 34 Yesu ngaabakia, "Kilyo sangu' panga si'l'u' sapala ywanitumike no timisa lyengo lyake. 35 Mwenga mubaya, 'Igali myei mine bai ika nsimu wo una.' Lakini nenga nimmakianga, mutu'ndu'b'i'ye minyo ginu muilinguli yakulya mumigunda mawaiye, ili'nda unilwa. 36 Ywauna apata mbokoboko yake, na akongwa yakulya no bi'ka muukoto wangayomoka, li'nga yu'l'u' ywapanda na ywauna, banapusike pamope. (alōnios g166) 37 Kwa nyo nnongelo wu' wa kakape, 'Apandi bi'ngi', Auni bi'ngi.' 38 Nenga nintumike mukaune yakulya yangaaukilya. Bi'ngi' baapangite kasi, lakini mwenga mupata bu'ka mulyusu lyabe." 39 Asamalia baingi ba kilambo si'l'u' bamwu'b'i'li kwa kitumbu sa makowe gaalongei aywo nnwawa, "Anibakiye makowe goti ganigapangite." 40 Kwa nyo balu' Asamalia bannyendeli Yesu na kunnu'ba atame nabo, nembe ngatama po masu'ba gabii'li'. 41 Bandu baingi baatiu'b'i'ly a kwa kitumbu sa liyi'gi'yo lyake Yesu. 42 Ngabammakia yu'l'u' nnwawa, "Tuu'b'i'lile lelo, kwenda kwa makowe gako bai lili, ila kwa mwanjaa tunnyu'wine twabene. Tutangite kakape

panga ayu' nga Nkosopoli wa dunia." 43 Pagapite galu' masu'ba gabii'li', Yesu aatibu'ka yenda ku Galilaya, 44 mwanjaa Yesu mwene aalongei mpu'la panga, "Nnondoli wa Nnu'ngu' aismilwali panni'ma wake." 45 Bai paikite Galilaya, Agalilaya baingi baatikunkemya, kwa mwanjaa nabembe baabile kusi'il'ku'si'il'ku' ya Pasika, baagabweni makowe gagapangite Yesu akwo Yelusalemu ku Pasika. 46 Yesu aaikite kai' kukilambo sa kana, kunkoa wa Galilaya, pandu paagalambwiye masi' panga divai. Kwaabile na mpi'ndo yumo ywa silikali ywaabile na mwana ntamwe akwo ku Kapernaumu. 47 Bai, ayo mundu paayu'wine panga Yesu aaishi popo pa Galilaya bu'ka ku Yudea, aatikunyyendelya na kunnu'ba aise antepwe mwana wake ywaabile ntamwe katetelya. 48 Yesu ngammakia, "Mwabandu mwenga mana mukotwike kwibona myanju na mangelongelo mwau'b'i'lyali katu." 49 Yu'l'u' mpi'ndo ywa silikali ngammakia, "Bwana, nikulu'ba wise mwana wangu' abile balo anawaali." 50 Yesu ngammakia, "Uyende bai, mwana wako ayu'yu'kilwe." Aywo mundu ngau'b'i'ly a gaalongei Yesu, ngabu'ka. 51 Paabile mundi'la aakwembine na atumisi bake ngabammakia panga, mwana wake aai mwu'mi. 52 Nembe ngalaluya saa yayu'yu'kilwe mwana, ngabammakia, "Nsango wammu'i liso musaa saba ya muntwekati." 53 Abo tati' ba mwana ngabaku'mbu'kya panga ayo nga yai saa yabakiylwe na Yesu, "Mwana wako ayu'yu'kilwe." Kwa nyo ywembe pamope na boti ba panyumba yake ngabamu'b'i'ly Yesu. 54 Awo waaii mwanju wenebi'l'i' waupangite Yesu kabu'ka Yudea yenda Galilaya.

5 Bu'ka pa go kwai na si'l'i'ku'si'il'ku' ya Ayahudi, nembe Yesu ngayenda ku Yelusalemu. 2 Akwo Yelusalemu papipi na nniango waukemelwa Nniango wa Ngondolo, kwabile na litanda lya masi' lyalyaakemilwe kwa Kiebrania Bethzatha. Litanda lyo lyati'l'i'ti'yilwe na yega tano. 3 Apo paai na bandu masikini baingi, atu'l'u'ka minyo, itewe na babatombolwike, bali'ndage masi' gayu'geyu'ge. 4 Kwa mwanjaa malaika wa Bwana aaulwike kwo kokotya nkati ya li'l'u' litanda, na kugatikatika masi'. Ntamwe ywalongolya Yingya nkati ya litanda masi' paliyu'gayu'ga, utamwe wowoti waminyage, waatibu'ka. 5 Bai, apo paabile na mundu yumo ywai ntamwe kwa myaka salasini na minane. 6 Yesu paamweni aywo mundu agonjike, naywembe aatangite panga aabile ntamwe kwa myaka yambone ngammakia, "Upala ube wankoto?" 7 Yu'l'u' ntamwe ngayangwa, "Bwana, nenga ntu'pu' mundu ywa kuniyingiya militanda, masi' pagayu'gayu'ga. Kila pagayu'gayu'ga, nipaya Yingya nkati ya masi', mundu ywi'ngi' anilongolya Yingya." 8 Yesu ngammakia, "Uyi'me witwi'ke likai lyako, uyende kwa magu'l'u'

gako." 9 Imukya, yu'lu' mundu atepulilwe ngatola likai lyake no tumbwa yenda. Likowe lye lyapangike lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi. 10 Kwa nyo, bi'ngi' ba ap'indo ba Ayahudi bammakie aywo mundu ywatepulilwe, "Li'no lisu'ba lya Sabato, iy'i'ki'ti'lwali pu'twa likai lyako." 11 Lakini ywembe ngaabakia, "Yu'lu' mundu ywanitepwile ngaywanibakiye, 'Upu'twe likai lyako uyende.'" 12 Nabembe ngabannaluya, "Nyai ywakubakiye 'Upu'twe likai lyako uyende?'" 13 Bai, yu'lu' mundu ywatepulilwe aantangiteli mundu ywantepwile, kwa mwanjaas Yesu ayomwike bu'ka kwa kinunu pandu po pabaatwi'li bandu. 14 Bu'kao Yesu aankwembite yu'lu' mundu ywantepwile munyumba ya Nnu'ngu' ngammakia, "Nambi'yambi' uponi, kaneupange sambi kai", lyakane kupata likowe lyakau pi'ta li'." 15 Yu'lu' mundu ngayenda kwabakia ap'indo ba Ayahudi panga Yesu ngaywanitepwile. 16 Kwa nyo, ap'indo ba Ayahudi baatumbwi kunku'su'mbwa kwa mwanjaas apangage makowe go lisu'ba lya Sabato yabe. 17 Yesu ngayangwa, "Tati' bangu' bapanga kasi kila lisu'ba, kwa nyo nanenga nganipanga." 18 Kwa kitumbu sa makowe ga, ap'indo ba Ayahudi baapalike kila ndi'la ya kummulaga Yesu, kwenda kwa kitumbu sa kwiti'kwana Sabato bai lili, ila kwa kunkema Nnu'ngu' Tati' bake naywembe abile nsawani nakwe. 19 Yesu ngaabakia, "Kakape nendakummakianga, Mwana akombwali panga likowe lya kisake. Ywembe apanga li'l'u' lyaabona Tati' bake kabapanga, kwa mwanjaas lyolyoti lyalipangilwa na Tati', Mwana alipanga nyinyonyo. 20 Mwanjaas Tati' bampenda Mwana na kunnaya galu' gabagapanga bene Tati', naywembe alu'a kunnaya lyengo liku'l'u' kulikoni li', li'nga musangale. 21 Kat i mwaibile Tati' kwayu'ya babawile na kwapeya ukoto, nyinyonyo na Mwana kwapeya ukoto bandu kat i mwapala. 22 Kai' Tati' bansenwali mundu ywoywoti, ila bampei Mwana uweso wot i wo senwa, 23 li'nga bandu boti bamwisimu Mwana kat i mu'l'u' mwabaaismu Tati'. Ywakana kumwisimu Mwana, akana kwaisimu Tati' babaantumike Mwana. 24 "Kakape nimmakianga, ywayu'wa liyi'gi'yo lyangu' na kumwu'bi'lyu'lu' ywanitumike abile na ukoto wangayomoka. Alu'a senulwali kat u, ila ayomwike pi'ta bu'ka mukiwo no Yingya muukoto. (aiōnios g166) 25 Kakape nimmakianga, nsimu wendaisa, kai' wisile panga babawile baaliyu'wa lilobe lya Mwana wa Nnu'ngu', na babaaliyu'wa lilobe lye baapanga bau'mi. 26 Kat i Tati' mwababile kitumbu sa bwu'mi, nyinyonyo bannyali Mwana uweso wo piya ukoto kwa bi'ngi'. 27 Kai', ampeile Mwana wake utawala wo senwa, kwa mwanjaas ywembe Mwana wa Mundu. 28 Kanemusangale yu'wa makowe gano, kwa mwanjaas saa yendaisa payapanga bababile mumasiko baaliyu'wa lilobe lyake, 29 nabembe baayu'ka. Balu' babaapangite

manogau baayu'ka no tama bau'mi, balu' babaapangite malau baayu'ka no senulwa. 30 "Nenga nikombwali panga kikowe sosoti kwa makakala gangu' namwene. Mwaniyu'wa, nga mwanisenwa. Nisenwa kwa aki, kwa mwanjaas nipalali panga ganipala namwene, ila nipanga mwabapala Tati' babaanitumike. 31 Mana kaniikong'ondelya namwene, ukong'ondeli wangu' uyi'ki'ti'lwali panga wa kakape. 32 Lakini kubile na ywi'ngi' ywanikong'ondelya, nanenga nitangite panga kong'ondelya kwake kwa kakape. 33 Mwenga mwatumike bandu kwa Yoani, nembe ngaikong'ondeli kweli. 34 Nenga niu'bi'lyali ukong'ondeli wa mundu, ila nilibaya li', li'nga mwenga mukosopolelwe. 35 Yoani aai kati lumuli lwaluyakage no piya bweya, namwenga pamuubweni bweya wake, ngamunapusika na awo bweya kwa mpi'ito. 36 Lakini nenga namwene nibile na ukong'ondeli wangu' nku'l'u' kulikoni wu'l'u' wa Yoani. Kwa mwanjaas mengo ganigapanga nga galu' gabanitumike Tati' nigatimise. Yaani mangelongelo gakong'ondelya panga Tati' ngabanitumike. 37 Na Tati' babaanitumike bakong'ondeli bu'kana na nenga. Wala munayu'wali kat u llobe lyabe, ata kwaabona mwababile, 38 kai', mwenga muliyi'ki'tili liyi'gi'yo lyake, kwa mwanjaas mumwu'bi'li li ywembe ywquantumike. 39 Mwenga mupekeseni Maandiko Mapeleteu mukitage nkati yake mulu'a pata ukoto wangayomoka, kumbe Maandiko gogogo nga gagankong'ondelya nenga. (aiōnios g166) 40 Lakini mwenga mukana kuniu'bi'lyu' nenga li'nga mupate ukoto. 41 "Nenga nipalali lumbilwa na bandu. 42 Lakini nintangite mwenga, panga mumpendili Nnu'ngu' mumyoyo yinu. 43 Nenga niisi kwa utawala wa Tati' bangu', lakini munipokili. Ila mundu ywi'ngi' mana aisi kwa utawala wake mwene, mwampokya. 44 Mwenga mukombwabulu u'bi'lyu' manaitei mupeyana utukupu mwabene na bene, lakini mubiniali kuupala utukupu waibu'ka kwa Nnu'ngu'? 45 Wala kanemuganiye panga nenga nalua' kunsitakya kwa Tati', abile ywansitakya nga Musa ywamumwu'bi'lyu' mwenga. 46 Kenda kakape mukamwu'bi'lyu' Musa, mulu'e niu'bi'lyu' nanenga, kwa mwanjaas ywembe aandike abali yangu'. 47 Lakini manaitei mugau'bi'lyali gaandike Musa, mulu'a gau'bi'lyu' buli ganigalongela?"

6 Bu'ka pa go, Yesu aayi'i kwiyi' ya baali ya Galilaya, lina li'ngi' ikemelwa Baali ya Tibelia. 2 Kipi'nga kiku'l'u' sa bandu satikummi'ngi'ya, kwa mwanjaas baibweni myasu ya mangelongelo gaagapangite kwa atamwe. 3 Nembe Yesu aau'bwiye pakitu'mbi', aatami kwo pamope na banamas'i bake. 4 Na si'l'i'ku'si'l'i'ku' ya Pasika ya Ayahudi yai kaiegelya. 5 Yesu paalingite, na kukibona kipi'nga kiku'l'u' sa bandu

kakimwisilya, ngammakia Pilipi, "Tukapi'me kwaku' makati li'nga bandu ba bapate lya?" 6 Aannalwiye nyo kwa kumpaya, kwa mwanjaa aatangite lyo panga. 7 Pilipi ngannyangwa, "Ata mbanje dinali mya ibi'li' ili'nganali pi'ma makati ga kwapeya bandu ba walau kila mundu apate king'esu kisini." 8 Yumo ywa banamas' bake, ywakemilwe Andelea nnunawe Simoni Petili, ngammakia, 9 "Pano abile munsembe yumo, abile na makati matano na omba abi'li' asene asene. Lakini ayi' kwa kipi'nga sa bandu ba, alu'a lya nyai, no igala nyai?" 10 Yesu ngabaya, "Mwatamike bandu pakitamo." Pandu po paabile na manyei gambone, na bandu ngabatama. Paabile na analu'me elupu tano. 11 Yesu ngatola makati na kunsukulu Nnu'ngu'. Ngatumbwya kwabagana balu' bandu babaabile mwitamo, kila mundu mwapala lya. Aapangite nyinyonyo ata kwa balu' omba. 12 Bandu boti pabaayomwi lya no yukuta, ngaabakia banamas' bake, "Mukongwe ing'esu yoti yaiigile, li'nga yakane alabika." 13 Bai, ngabakongwa ing'esu yoti ya makati matano yabaigiyie balu' bandu, baatwi'liye itu'ndu' ku'mi na ibi'li'. 14 Bandu pabaubweni mwasu waupangite Yesu, ngababaya, "Kakape ayu' nga yu'l'u' Nnondoli wa Nnu'ngu' ywaisa padunia!" 15 Yesu pakwipwi panga bapalage isa bampange nkulungwa wabe kwa makakala, ngaegela pabaabile ngayenda pakitu'mbi' ywembe kisake. 16 Paiikite kitamwiyo, banamas' bake baaeleli kulitanda liku'l'u'. 17 Baayingi mungalaba, baatumbwi loka litanda liku'l'u' yenda Kapernaumu. Saa yo yaai ya lubi'ndu' na Yesu aai anakwembanali nabo. 18 Na litanda liku'l'u' lyendetikatika kwa kitumbu sa nsunga nkali' waupukatyage. 19 Banamas' pabay'i kilometra tano au sita, ngabammona Yesu kayenda na magu'l'u' panani ya masi' kaiegelya ngalaba, ngabayogopa muno. 20 Yesu ngaabakia, "Nenga pano, kanemuyogope." 21 Bai, bapalage kumpu'twa Yesu mungalaba yabe, baimukya, ngalaba iikite kuuyu'mu' kwabayendage. 22 Pammalau' yake, kipi'nga sa bandu babaigile liyi' lyenebi'li' lya litanda baatangite panga palu' kwabile na ngalaba yimo bai, na Yesu aalongwaniyeli nabo mungalaba yo, ila banamas' bo baay'i' kisabe. 23 Lakini ngalaba yi'ngi' bu'ka Tibelia yaikite papipi na palu' pabaalile makati, bu'ka pa Yesu kunsukulu Nnu'ngu'. 24 Bai, abo bandu pabakwipwi panga Yesu na banamas' bake baabileli pandu po, ngabau'bu'ka mungalaba yenda Kapernaumu kumpala. 25 Balu' bandu pabankwembite Yesu kwiy'i' ya litanda baatikunnaluya, "Mwalimu, waikite pakubawi pano?" 26 Yesu ngaayangwa, "Kakape nimmakianga, munipalali kwa kitumbu sa myasu ya mangelongelo gamugabweni, ila munipala kwa mwanjaa mwaalile galu' makati no yukuta. 27 Kanemuyomwe malango ginu kwo panga lyengo kwa kilyo sakilu'l'a, muganiye no

panga lyengo kwa kilyo sangalu'la sakimpeyanga ukoto wangayomoka. Mwana wa Mundu, ywakong'ondelilwe na Nnu'ngu', alu'a kumpeya kilyo so." (aiōnios g166) 28 Nabembe ngabannaluya, "Tupange buli li'nga tukombwe kugapanga mengo ga Nnu'ngu'?" 29 Yesu ngayangwa, "Li'no nga lyengo lyalipala Nnu'ngu' mulipange, kumwu'bi'lya yu'l'u' ywantumike." 30 Apo ngabannaluya, "Ulu'a panga mwasu waku' tuubone li'nga tukuu'bi'li? Ulu'a panga kikowe gani?" 31 Au'ku' bitu baalile kilyo sasaakemilwe 'manा' ku'l'u' kulubele, kati mwagabaya maandiko, 'Aapei makati bu'ka kunani li'nga balye.' 32 Yesu ngaabakia, "Kakape nimmakianga, ywampeyangite makati bu'ka kunani Musa lili, ila Tati' bangu' ngabampeyanga makati ga kakape bu'ka kunani. 33 Kwa mwanjaa likati lya Nnu'ngu' nga yu'l'u' ywauluka bu'ka kunani na kwiipeya dunia ukoto." 34 Ngabammakia, "Bwana, utupe aloy likati masu'ba goti." 35 Yesu ngaabakia, "Nenga nga na likati lya ukoto. Ywaisa kasangu' aaminyali njala, na ywaniu'bi'lya aaminyali nnyota katu. 36 Lakini kati mwanimmakie, pamope no panga munibweni lakini mwu'bi'lyali. 37 Balu' boti baanipeya Tati' baaisa kasangu', na ywoywoti ywaisa kasangu', katu nankanali. 38 Kwa mwanjaa niulwike bu'ka kunani li'nga nipange ganipala lili, ila nipange gapala ywembe ywanitumike, panga kanenimwobeye ata yumo ywa balu' baanipeile, ila naayu'ye lisu'ba lya kuundi'l'a. 39 Kwa mwanjaa sabapala Tati' bangu' nga si'no, kila ywammona Mwana na kumwu'bi'lya abe na ukoto wangayomoka, nanenga nalu'a kunnyu'ya lisu'ba lya kuundi'l'a." (aiōnios g166) 41 Bai, Ayahudi baatumbwi ku'ku'l'i'ka kwa mwanjaa Yesu aabakie panga ywembe nga likati lyaliulwike bu'ka kunani. 42 Ngababaya, "Ayu' mwana wa Yusupu li, tati' bake na mau' bake batwatangite? Akombwbabili baya, 'Niulwike bu'ka kunani?'" 43 Yesu ngaabakia, "Kanemuku'ku'l'i'kyane mwaboti mwabamo. 44 Ntu'pu' mundu ywakombwa isa kasangu' mpaka autilwe na Tati' bangu' babanitumike, nanenga nannyu'ya lisu'ba lya kuundi'l'a. 45 Alondoli ba Nnu'ngu' baatiandika, 'Bandu boti baay'i'ganilwa na Nnu'ngu'.' Kila mundu ywaayu'wa na kwiy'i'gana bu'ka kwa Tati', aaisa kasangu'. 46 Pano ilombolyali panga kubile na mundu ywoywoti ywaabweni Tati', ila yu'l'u' ywaumi kwa Nnu'ngu', aywo ngaywaabweni Tati'. 47 Kakape nimmakianga, ywau'bi'lya abile na ukoto wangayomoka. (aiōnios g166) 48 Nenga nga na likati lya ukoto. 49 Au'ku' binu baalile kilyo sasaakemilwe 'manा' ku'l'u' kulubele, lakini baawile. 50 Lakini ali' likati lyaliuluka bu'ka kunani, lyembe mundu ywoywoti mana allie, aawali. 51 Nenga na likati lya ukoto li'l'u' lyalibu'i kunani. Mundu

ywoywoti mana alile likati li'alu'a ba na ukoto wangayomoka. Likati li' nga yi'ga yangu' yanaapiyi li'nga dunia ipate ukoto." (aiōn g165) 52 Bai, Ayahudi baatitaukana bene na bene kababaya, "Akombwabuli mundu yu' kutupeya yi'ga yake tulye?" 53 Kwa nyo Yesu ngaabakia, "Kakape nimmakianga, mana mukotwike kuilysa yi'ga ya. Mwana wa Mundu na kuinywa myai yake, kakape mwaalamali. 54 Mundu ywoywoti ywailya yi'ga yangu' na kwinywa myai yangu', abi na ukoto wangayomoka. Nane nannyu'ya lisu'ba lya kuundi'l'a. (aiōnios g166) 55 Kwa mwanjaa yi'ga yangu' nga kilyo sa kakape na myai yangu' nga kinywo sa kakape. 56 Ywalya yi'ga yangu' na kuinywa myai yangu' aatama nkati yangu' nanenga naatama nkati yake. 57 Kati mu'l'u Tati' babanitumike nenga mwababile bau'mi, nanenga nankoti kwa Tati', nyinyonyo nembe ywanilya nenga aapanga nkoto kwa kitumbu sangu'. 58 Li'no nga likati lyaliuluka bu'ka kunani, kwenda katilikati li'l'u lyabalile au'ku' binu na baawile. Ywalya likati li', ukoto wake waayomokali." (aiōn g165) 59 Yesu aalongei makowe go paabile kay'gana munyumba ya kunnuba Nnu'ngu' akwo ku Kapernaumu. 60 Baingi ba banamasi' bake pabaayu'wine likowe li' ngababaya, "Mayi'gano ga ganonwi. Nyai ywakombwa kugapokya?" 61 Yesu aatangite panga banamasi' bake bendaku'ku'l'i'ka bu'kana na mayi'gano gake, ngaabakia, "Kitiwi, likowe li' limpanga muku'bale? 62 Ilu'e panga buli, mukammona Mwana wa Mundu kau'bu'ka buyangania kwaumi?" 63 Loo wa Nnu'ngu' nga yaileta ukoto, yi'ga ipwaikali. Makowe ga ganimmakie nga Loo na ukoto. 64 Lakini mwabi'ngi' binu muu'bi'lyali." (Mwanjaa Yesu aatangite bu'ka patumbu balu' babaalu'a kana kumwu'bi'lya pakati yabe, na yu'l'u ywaalu'a kunsongya.) 65 Aayendeli baya, "Asi' nga kitumbu sanammakie panga ntu'pu' mundu ywakombwa isa kasangu' ila yu'l'u ywayaliwite na Tati' bangu'." 66 Bu'ka lisu'ba lyo, apwasi bake baingi baabuyangani nsu'gu', na baalongwaniyeli nakwe kai'. 67 Kwa nyo, Yesu aalalwiye balu' banamasi' bake ku'mi na abi'l'i, "Buli, namwenga mpala bu'ka kai'?" 68 Simoni Petili ngannyangwa, "Bwana, tubu'ke tuyende kwa nyai? Wenga ubile na mayi'gi'yo ga ukoto wangayomoka. (aiōnios g166) 69 Twenga twendau'bi'lyा no tanga panga wenga nga wa Mpelteu wa Nnu'ngu'." 70 Yesu ngaabakia, "Buli, niinsawangiteli mwenga ku'mi na abi'l'i? Ata nyo, yumo mukipi'nga sinu nga moka!" 71 Yesu aalongei go bu'kana na Yuda, mwana wa Simoni Isikalioti, kwa mwanjaa ayu' ngayawaalua' kunsongya, pamope no panga aai yumo ywa balu' ku'mi na abi'l'i'.

7 Bu'ka pa makowe go Yesu aayi'i tyangilya ku Galilaya. Aakan yenda kunkoa wa Yudea, kwa mwanjaa api'ndo ba

Ayahudi bapalage kummulaga. 2 Si'l'i'ku'si'l'i'ku' ya Ibanda ya Ayahudi yai kaiegelya. 3 Bai, anunabe ngabammakia, "Ubu'ke pano, uyende Yudea li'nga banamas' bako bakagabone mengo gaugapanga. 4 Mundu mana kaapala tanganikwa, apangali makowe gake kwo iya. Mana kaupanga makowe ga, wilaye kwa dunia." 5 (Kwa mwanjaa anunabe baamu'bi'l'i lili.) 6 Yesu ngaabakia, "Wakati wangu' waupwaika balo unatimyali, lakini kwini mwenga kila wakati wendapwaika. 7 Dunia ikombwali kunsukwa mwenga, lakini dunia inisukwa nenga kwa mwanjaa naakong'ondelya makowe maakau gabapanga. 8 Mwenga muyende kusi'l'i'ku'si'l'i'ku' yo. Nenga niyendali, kwa mwanjaa wakati waupwaika kwangu' nenga unaikali." 9 Nembe payomwi kwabakia makowe go, aaigali ku Galilaya. 10 Lakini anunabe pabaabu'i yenda kusi'l'i'ku'si'l'i'ku', nembe Yesu aayi'i, lakini kwa kinunu. 11 Api'ndo ba Ayahudi baabile kabampala akwo kusi'l'i'ku'si'l'i'ku' no laiyana, "Ayu' mundu ai kwaku'?" 12 Kwaabile na bandu kabataunana makutu pandu po pabaamesekine bandu bu'kana na Yesu, bandu bi'ngi' kababaya, "Mundu mnogau," bi'ngi' kababaya, "Lili, ywembe aakonga bandu." 13 Lakini ntu'pu' mundu ywaalangei mpu'l'a bu'kana na ywembe, kwa mwanjaa baayogopage api'ndo ba Ayahudi. 14 Pakati ya si'l'i'ku'si'l'i'ku', Yesu aatiu'bu'ka yenda muluwa lwa nyumba ya Nnu'ngu', ngatumbwa yi'gana. 15 Ayahudi baatisangala mu'l'u mwayi'ganage, ngababaya, "Mundu yu' akombwi buli kugamanya makowe ga wangali yi'ganiwa?" 16 Yesu ngaayangwa, "Mayi'gano gangu' gabu'ka kwangu' namwene lili, ila kwa yu'l'u ywanitumike. 17 Mundu ywoywoti mana kapanga mwapala Nnu'ngu', alu'a tanga panga mayi'gano gangu' gabu'ka kwa Nnu'ngu', au nilongela ga pamwoyo wangu' namwene. 18 Balu' babalongela kwa kitumbu sabe bene bapanga nyo kwo linga utukupu wabe bene. Lakini ywembe ywapala utukupu wa yu'l'u ywantumike nga ywa kakape, ata ubu'su' ntu'pu' nkati yake. 19 Buli, Musa ampeyangiteli mwenga salya? Lakini ntu'pu' ata yumo ywinu ywaikamwa salya. Mwanjaa namani mupala kunibulaga?" 20 Si'l'u' kipi'nga sa bandu ngakinnyangwa, "Wenga ubile na moka! Nyai ywapala kukubulaga?" 21 Yesu ngaayangwa, "Nipangite lyengo limo lisu'ba lya Sabato na mwaboti mutisangala. 22 Lakini kwa mwanjaa Musa aampeyangite amuli ya liku'mbi', (pamope no panga yaumili kwa Musa, ila yaumi kwa kiu'ku'l'u' binu) muina bana ata lisu'ba lya Sabato. 23 Manaitei mundu awesa inilwa lisu'ba lya Sabato li'nga salya ya Musa yakane ti'kwaniila, aloy, likowe lisene bai, mwanjaa namani mwenga muniusikya nenga kwa kuntepwa mundu lisu'ba lyo? 24 Kanemusenwe makowe kati mwamugalola kunja bai, ila musenwe kwa aki." 25 Bai, bandu bi'ngi' ba Yelusalemu ngababaya, "Buli,

ayu' nga yu'l'lu' ywabampala bammulage lili? 26 Mboni abile pano alongela pa bandu na bamakiali kikowe sosoti? Kwaali' alongosi batangite panga ayu' nga Kilisitu? 27 Lakini mundu yu' tutangite kwabu'ka, Kilisitu palu'a isa, ntu'pu' ywoywoti ywalu'a tanga kwabu'ka." 28 Yesu aayendeli yi'gana mu Nyumba ya Nnu'ngu', aau'bwiye llobe kabaya, "Mwenga munitangite no tanga kwanibu'ka. Nenga niisili kwa kitumbu sangu' namwene, ila ywembe ywanitumike ywa kakape, na mwenga mutangiteli. 29 Lakini nenga nintangite, kwa mwanjaa nibu'ka kasake naywembe ngaywanitumike." 30 Ngabapala kummoywa, lakini ntu'pu' mundu ywoywoti ywapayite kunkunywa, kwa mwanjaa saa yake yai inaikali. 31 Na bandu baingi palu' pa kipi'nga sa bandu ngabamwu'b'i'lya, ngababaya, "Buli, Kilisitu paaisa, alu'a laya myasu miku'l'kulikoni gaagapangite mundu yu'?" 32 Mafalisayo baayu'wine bandu kabayu'ta makowe kati go bu'kana na Yesu, ngapo bembe pamope na api'ndo ba dini ngabatuma ali'ndi'l'i li'nga bakammoewe. 33 Yesu ngabaya, "Nenga balo nibile pamope na mwenga kwa masu'ba masini, bu'kapo nabuyangania kasake ywembe ywanitumike. 34 Mwanipala lakini mwanibonali, kwa mwanjaa mukombwali ika pandu panalu'a ba." 35 Api'ndo ba Ayahudi baataliluyana bene na bene, "Mundu yu' apala yenda kwaku' kwangali twenga kombwa kumpata? Buli, apala yenda kwa Agiliki, kwembe bi'ngi' ba bandu bitu baayi'i kwo akaayi'gane? 36 Ywembe alombolya ki'l'i' pabaya, 'Mwanipala lakini mwanibonali, kwa mwanjaa mukombwali ika pandu panalu'a ba?'" 37 Lisu'ba lya kuundi'la ya si'l'i'ku'si'l'i'ku' lisu'ba li'l'u' liku'l'u', Yesu aatiyi'ma no u'bu'ya llobe lyake kabaya, "Manaitei mundu ywoywoti aminya nnyota, aise kasangu' anywe. 38 Katu mwagabaya Maandiko Mapeleteu, 'Ywaniu'b'i'lya nenga, mabi'ndi' ga masi' ga ukoto gaabutuka bu'ka mumwoyo wake.'" 39 Yesu paabaike ga, alombolyage Loo Mpeleteu ywaapokelelwa na boti babamwu'b'i'lyi Yesu. Kwa nsimu wu'l'lu' Loo aai balo anatumilwali, kwa mwanjaa Yesu aai balo anakwi'yil'wali. 40 Pabayu'wine makowe go, bandu bi'ngi' mukipi'nga si'l'u' ngababaya, "Kakape ayu' nga yu'l'lu' Nnondoli wa Nnu'ngu'." 41 Bi'ngi' baatibaya, "Ayu' nga Kilisitu!" Lakini bi'ngi' baataliluya, "Ilu'e wesekana buli Kilisitu aume ku Galilaya? 42 Maandiko Mapeleteu gabayali panga Kilisitu aabelekwa bu'ka mulukolo lwa Daudi akwo Betelehemu, kukilambo saatamage Daudi?" 43 Kwa nyo, bandu baatibaganika kwa kitumbu sa Yesu. 44 Bi'ngi' babe bapalage kummoywa, lakini ntu'pu' ywalowite kummoywa. 45 Bu'kapo, balu' ali'ndi'l'i ngababuyangania kwa api'ndo ba dini na Mafalisayo babaatumike kummoywa Yesu, ngabalaluyilwa, "Mwanjaa namani mukotwike kunneta?" 46 Ali'ndi'l'i ngabayangwa,

"Tunannyu'wali mundu ywalongela kati mwalongela mundu yu'l'lu!" 47 Bai, Mafalisayo ngabaalaluya, "Buli, namwenga mukongilwe kai?" 48 Ywaku' mukipi'nga sa api'ndo bitu au mukipi'nga sa Mafalisayo ywamwu'bi'lile? 49 Lakini bandu ba babakotwike tanga salya ya Musa, bakosite lasi." 50 Ngapo Nikodemo, yu'l'lu' ywaannyendeli Yesu lisu'ba limo nembe aai yumo mukipi'nga sa Mafalisayo, ngalaluya, 51 "Buli, musalya yitu yendai'i'ki'ti'lwa kunsenwa mundu wangali kumpi'kania no tanga sapangite?" 52 Nabembe ngabannyangwa, "Buli, nawenga kai' ubu'ka Galilaya? Upekeseni nawenga ulu'a tanga panga ntu'pu' Nnondoli ywa Nnu'ngu' ywabu'ka ku Galilaya!" 53 Bai, kila mundu ngabu'ka yenda kasake.

8 Kila munduaabuyangani kasake, lakini Yesu ngayenda mpaka ku Kitu'mbi' sa Minjaituni. 2 Pammalau' yake kindai' putiputi, aayi'i kai' munyumba ya Nnu'ngu'. Bandu boti ngabannyendelya, naywembe ngatama no tumbwa kwayi'gana. 3 Bai, balimu ba salya na Mafalisayo ngabannetya nnwawa yumo ywaboyolilwe bwaliwu, ngabannyi'mi'ka pakatikati yabe. 4 Bu'kapo ngabannaluya Yesu, "Mwalimu, nnwawa yu' aboyolilwe bwaliwu. 5 Musalya yitu Musa aatulagi panga nnwawa kati yu' aku'mbu'lwe maliwe. Bai, wenga ubaya buli?" 6 Banalwiye liswali li', kwa kumpi'ndi'ka li'nga bapate kitumbu sa kunsitakya. Lakini Yesu ngayinama pai' no andika mubwi' kwa lukonji lwake. 7 Pabaayendeli kunnaluya, Yesu ngakatuka, ngaabakia, "Mundu ywangali sambi kasinu, atumbwe kunku'mbwa liwe." 8 Bu'kapo ngayinama kai' no andika mubwi'. 9 Pabayu'wine nyo, ngabatumbwa bu'ka yumo yumo baalongoli agoi, Yesu aaigile kisake na yu'l'lu' nnwawa aayi'mi papalu'palu'. 10 Yesu paakatwike ngannaluya yu'l'lu' nnwawa, "Nnwawa, bai kwaku' balu' bandu babaakusitakile? Buli, ntu'pu' ata yumo ywakusenwile?" 11 Yu'l'lu' nnwawa ngannyangwa, "Bwana, ntu'pu' ata yumo!" Yesu ngammakia, "Ata nenga nikusenwali. Uyende bai, ila bu'ka nambi'yambi' kaneupange sambi kai'." 12 Yesu paalongei nabo bandu kai', aatiqwabakia, "Nenga nga na bweya wa padunia. Ywanikota nenga ayendali mulubi'ndu' katu, ila alu'a ba na bweya wa kumpeya ukoto." 13 Bai, Mafalisayo ngabammakia, "Ukong'ondeli wako uyi'ki'ti'lwali, kwa mwanjaa wikong'ondelya wamwene." 14 Yesu ngaayangwa, "Ata mana kaniikong'ondelya namwene, ukong'ondeli wangu' ngawa kakape kwa mwanjaa nitangite kwaniumi na kwaniyenda. Lakini mwenga mutangiteli kwaniumi wala kwaniyenda. 15 Mwenga muukumu kwo koleya makowe ga bandu, lakini nenga nimuukumuli mundu. 16 Lakini ata mana nipiyyite ukumu, ukumu kwangu' kwa kakape kwa mwanjaa nenga

niukumuli kisangu' ila na Tati' babanitumike babile pamope nanenga. 17 landikilwe musalya yinu panga ukong'ondeli wa bandu abi'l'i ngawa kakape. 18 Nenga niikong'ondelya namwene, nabembe Tati' babanitumike bendanikong'ondelya nyinyonyo." 19 Apo ngabannaluya, "Tati' bako bai kwaku?" Yesu ngaayangwa, "Mwenga munitangiteli nenga wala mwatangiteli Tati' bangu'. Ikapanga munitangite nenga, mulu'e kwatanga na Tati' bangu'." 20 Yesu aagalongei mayi'gi'yo go papipi na lisanduku lya mabi'ko, paabile kayi'gana munyumba ya Nnu'ngu'. Lakini ntu'pu' mundu ywammoywile, kwa mwanjaaa saa yake yaai inaikali. 21 Yesu ngaabakia kai, "Nendabu'ka, mwenga mwaalu'a nipala, lakini mwalu'a waa mumasambi ginu. Kwaniyenda nenga, mwenga mukombwali ika." 22 Bai, alongosi ba Kiyahudi ngababaya, "Ywembe abaya panga kwayenda twenga tukombwali ika, buli, ayenda kwibulaga?" 23 Yesu ngaabakia, "Mwenga muuma paapanopano pai", nenga niuma kunani. Mwenga mwa ba padunia yi'no ila nenga na ywa padunia yi'no lili. 24 Kwa nyo nammakiangite panga mwali'u a waumasaambini. Mana mukotwiye u'bi'lya panga nenga nga naywembe, mwali'u a waumasaambini. 25 Nabembe ngabannaluya, "Wenga wa nyai?" Yesu ngaayangwa, "Nenga nga yu'l'u' ywanammakiangite bu'ka patumbu! 26 Nibile na makowe gambone ga kummakia na ga kumuukumu mwenga, Lakini yu'l'u' ywanitumike nga ywa kakape, nanenga niibakia dunia makowe galu' ganigayu'wine bu'ka kasake." 27 Baatangiteli panga Yesu aabile kaalongelya Tati' bake. 28 Bai, Yesu ngaabakia, "Bu'ka pamwantu'ndu'bi'ya Mwana wa Mundu kunani, ngapamwatanga panga nenga nga naywembe no panga nipangali sosoti nenga namwene, ila nilongela galu' gabaniyi'ganiye Tati' bai. 29 Yu'l'u' ywanitumike ai pamope nanenga. Ananilekali, kwa mwanjaaa masu'ba goti nipanga gagannogetelya ywembe." 30 Paabile kalongela go, bandu baingi ngabamwu'bi'lya. 31 Bai, Yesu ngaabakia balu' Ayahudi babaamwu'bi'lile, "Mana mwagakoleyay mayi'gano gangu', kakape mwapanga mwabanamasi' bangu'. 32 Apo, ngaapo mwaitanga kakape, nayembe kakape ngayayalu'a kumpanga mube ulu." 33 Bembe ngabannyangwa, "Twenga twa lubelekwo lwa Bulaimu, na tunapangali twaabanda kwa mundu ywoywoti katu, ukombwabuli baya, 'Mulu'a ba ulu?'" 34 Yesu ngaayangwa, "Kakape nimmakianga, kila mundu ywapanga sambi nga mmunda wa sambi. 35 Masu'ba goti, mmunda abalangilwali mukip'i'nga sa alongo ba pakaya, lakini mwana abalangilwa mualongo ba pakaya masu'ba goti. (aiōn g165) 36 Mwanjaaa, Mwana mana ampei uulu, kakape mwaalu'a panga ulu. 37 Ndangite panga mwenga mwa lubelekwo lwa Bulaimu. Ata nyo, mupala kunibulaga

kwa mwanjaaa mugayi'ki'tyali mayi'gi'yo gangu'. 38 Nenga nigabaya galu' ganaagabweni kwa Tati' bangu', na mwenga mugapanga galu' gamugayu'wine bu'ka kwa tati' binu." 39 Bembe ngabannyangwa, "Twenga twa bana ba Bulaimu!" Yesu ngaabakia, "Ikapangage mwabana ba Bulaimu, mulu'e panga kati mwaapangage Bulaimu. 40 Nenga nimmakiangite ukakape wanaauyu'wine kwa Nnu'ngu', ata nyo mwenga mupala kunibulaga. Bulaimu aapangiteli nyo! 41 Mwenga mupanga makowe gagalu'galu' gabapanga tati' binu." Bembe ngabammakia, "Twenga twabana ba makowe ga mwiloli, tubile na Tati' bamu, naywembe nga Nnu'ngu'." 42 Yesu ngaabakia, "Ikapangage Nnu'ngu' nga Tati' binu, mulu'e kunipenda nenga, kwa mwanjaaa nenga naaumi kwa Nnu'ngu', na nambi'yambi' nibile pano. Niisili kwa kitumbu sangu' namwene, ila kwa ywembe ywanitumike. 43 Mwanjaaa namani mugaomongwa ganimmakia? Kwa mwanjaaa mukana kugayu'wa mayi'gi'yo gangu'. 44 Mwenga nga mwabana ba Ibilisi, na mupala panga kati mwabapala tati' binu. Ywembe aai mmulagi bu'ka kwa'ibmu', ntu'pu' ukakape kwa mwanjaaa ukakape ubileli nkati yake. Kila palongela ubu'su', alongela bu'kana na kibelekwe sake, mwanjaaa ywembe mmu'su' na tati' wa ubu'su'. 45 Nenga nilongela kakape, na kwa nyo mwenga muniu'bi'lyali. 46 Buli, ywaku' kasinu ywakombwa kunikong'ondelya panga nenga nibi na sambi? Na mana kanimmakia ga kakape, kwa ki'li' mukotoka kuniu'bi'lyali? 47 Ywaai ywa Nnu'ngu' api'kania mayi'gi'yo ga Nnu'ngu'. Lakini mwenga mupi'kaniali, kwa mwanjaaa mwenga mwa bandu ba Nnu'ngu' lili." 48 Ayahudi ngabammakia, "Buli, twabaiteli panga kakape wenga ngawa Nsamalia, kai' ubile na moka?" 49 Yesu ngaayangwa, "Nenga ntu'pu' moka. Naisimu Tati' bangu', lakini mwenga muniisimuli. 50 Nenga niipalyali utukupu wangu' namwene, abile yumo mwene kuupala utukupu wo, naywembe nga mwene makakala go ukumu. 51 Kakape nimmakianga, mundu ywagakoleyay mayi'gi'yo gangu' aawali milele." (aiōn g165) 52 Bai, Ayahudi ngababaya, "Nambi'yambi' kakape tutangite panga ubile na moka! Bulaimu aatiwaa, nyonyo na alondoli baatiwaa, na wenga ubaya ati', 'Ywaagakoleyay mayi'gi'yo gangu', aawali milele!" (aiōn g165) 53 Buli, wipanga wa nku'l'u' kuliko tati' bitu Bulaimu, ywaawile? Kai', ata alondoli nabembe baatiwaa. Wenga wipanga wanyai?" 54 Yesu ngaayangwa, "Mana niikwi'yite namwene, utukupu wangu' kili'be lili. Tati' bangu' bamwabaya mwenga nga Nnu'ngu' winu, bembe ngabanikwi'ya nenga. 55 Mwenga mwatangiteli, lakini nenga naatangite. Na mana nibaite naatangiteli, nilu'a panga na mmu'su'bu'su' kati mwenga. Nenga naatangite na nigakoleyay mayi'gi'yo gabe. 56 Tati' binu Bulaimu baatikwi'ndi'lya,

kabau'bi'lya kulibona lisu'ba lio isa kwangu', naywembe aatikulibona, nganapusika." 57 Bai, Ayahudi ngabammakia, "Wenga balo unaikiyali myaka amusini, ubaya buli umweni Bulaimu?" 58 Yesu ngaabakia, "Kakape nimmakiang, anabelekwal Bulaimu, 'Nenga naabile.'" 59 Apo ngabatondwa maliwe li'nga banku'mbwe, lakini Yesu ngayu'ba no pita panja ya nyumba ya Nnu'ngu'.

9 Yesu paabile kapi'ta, aamweni mundu yumo, mbulibuli bu'ka belekwa. 2 Bai, banamasi' ngabannaluya, "Mwalimu! Ywaku' ywapangite sambi, ayu' au abelei bake, mpaka abelekwe mbulibuli?" 3 Yesu ngaayangwa, "Likowe li' lipitikeli kwa kitumbu sa sambi yake ywembe, wala sambi ya abelei bake, ila aabelekwi mbulibuli li'nga makakala ga Nnu'ngu' gabonekane kagapanga kasi nkati yake. 4 Kubile balo muntwekiti, tupalikwa yendelya panga lyengo lya yu'l'u' ywanitumike, kwa mwanjaa kilo sendaisa so kotoka panga mundu lyengo. 5 Panibaa mudunia, nenga nga nabweya wa padunia." 6 Bu'ka po baya go ngaunia mmata pai', na kuutepengaya ukando kwa mmata gake, ngaampakaya yu'l'u' mbulibuli mminyo, 7 ngammakia, "Uyende ukauluwe mulitanda lya Siloamu." (Siloamu lombolya, "Ywatuminwe"). Bu'kapo aywo mbulibuli ngayenda uluwa no buyangana kalola. 8 Bai, bapapipi yake na balu' boti babaabile kabammona apo patumbu panga aai nki'ba, kalu'balu'ba ngabatumbwa laluya, "Buli, ayu' nga yu'l'u' nki'ba ywaabile katama no lu'balu'ba?" 9 Bi'ngi' babe ngababaya, "Nga ywembe." Bi'ngi' baabaite, "Lili! Ila endalandana nakwe." Lakini yu'l'u' ywaabile mbulibuli ngabaya, "Nga nenga!" 10 Ngabannaluya, "Minyo gako gaatepulilwe kitiwi?" 11 Naywembe ngaayangwa, "Yu'l'u' mundu ywakemelwa Yesu, aatepengiye ukando, nganipakaya muminyo na kunibakia, 'Uyende ukauluwe mulitanda lya Siloamu.' Apo nenga nganiyenda uluwa, nganipata lola!" 12 Ngabannaluya, "Aywo mundu we ai kwaku?" Naywembe ngayangwa, "Ne ndangitel!" 13 Bu'kapo ngabampeleka aywo mundu ywaabile mbulibuli kwa Mafalisayo. 14 Lisu'ba lio Yesu lyaainyite utu'pi' na kummanjuya minyo mundu ywo, lyaai lisu'ba lya Sabato kwa Ayahudi. 15 Bai, Mafalisayo ngabannaluya kai' mundu ywo, "Ukombwi buli lola?" Naywembe ngaabakia, "Aanipakiye utu'pi' mminyo, nanenga nganiuluwa na nambi'yambi' nendarlola." 16 Mafalisayo bi'ngi' ngababaya, "Mundu yu' abu'l'i kwa Nnu'ngu', kwa mwanjaa akamwali salya ya lisu'ba lya Sabato lya Ayahudi." Lakini bi'ngi' ngababaya, "Mundu mwene sambi akombwabuli panga myanju kati yi'?" Ngakubaa na ntaw nkati yabe. 17 Kwa nyi ngabannaluya kai' yu'l'u' ywaai mbulibuli, "Wenga nga wautepulilwe minyo,

ubaya buli kwa mundu ywo?" Ngaayangwa, "Ywembe nga nnondoli ywa Nnu'ngu'." 18 Lakini api'ndo ba Ayahudi baau'b'ilili panga mundu ywo aai mbulibuli no pata lola mpaka pabaakemike abelei bake, 19 ngabaalaluya, "Buli, ayu' nga mwana winu ywamubaya aabelekwi mbulibuli? Tumbwe akombwibuli lola?" 20 Abelei bake ngabayangwa, "Tutangite panga ayu' nga mwana witu, na aabelekwi mbulibuli. 21 Lakini apatike buli lola, tutangiteli, wala ywaantepwile minyo gake tuntangiteli. Munnaluye mwene, ywembe mundu mpi'ndo, endakombwa kwiawanikia." 22 Abelei bake baabaite nyo kwa mwanjaa baayogopage api'ndo ba Kiyahudi, bembe bayi'ki'tyanie panga mundu ywoywoti ywaayi'ki'tya panga Yesu nga Kilisitu alu'a bi'ngi'lwa munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu'. 23 Nga kitumbu sa abelei bake baya, "Ywembe mundu mpi'ndo, munnaluye mwene." 24 Bai, api'ndo ba Kiyahudi bankemite kai' yu'l'u' ywaabile mbulibuli ngabammakia, "Kakape baya nnu'ngi' ya Nnu'ngu'! Twenga tutangite panga mundu yu' ywakutepwile mwene sambi." 25 Ywembe ngayangwa, "Nenga ndangitel panga ywembe mwene sambi. Lakini kili'be simo sanitangite, naai na mbulibuli na nambi'yambi' nendarlola." 26 Bai, ngabannaluya, "Aakupangi ki'lli? Akutepwi buli minyo gako?" 27 Aywo mundu ngaayangwa, "Ngita nimmakiangite, mwenga munipi'kanili, kwa ki'lli' mupala pi'kania kai'? Buli, na mwenga mupala ba mwabanamasi' bake?" 28 Lakini bembe ngabampwi'wa kababaya, "Wenga ngawa mwanamasi' wake, twenga twa banamasi' ba Musa. 29 Twenga tutangite panga Nnu'ngu' aalongei na Musa, lakini mundu yu' tutangiteli kwauma!" 30 Naywembe ngaayangwa, "Ali' likowe lio sangala, mwenga mutangiteli kwauma, lakini nenga anitepwile minyo gangu'.

31 Tutangite panga Nnu'ngu' aapi'kaniali bandu bene sambi, ila api'kania boti babankilikitya na kunnyu'a. 32 Bu'ka umbilwa dunia, tunayu'wali panga kubile na mundu ywoywoti ywakombwa kuntepwa mundu ywaai mbulibuli bu'ka belekwa kwake. (aiōn g165) 33 Kenda mundu yu' aumali kwa Nnu'ngu', apelekombwali panga likowe lyoloyiti!" 34 Bembe ngabannyangwa, "Wenga wa mwene sambi bu'ka belekwa kwako! Ukombwabuli kutuyi'gana twenga?" Bai, ngabammi'nga munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu'. 35 Yesu paayu'wine panga bammi'ngite munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' yu'l'u' ywaabile mbulibuli, ngankolya na kunnaluya, "Buli wenga wendakumwu'bi'lya Mwana wa Nnu'ngu'?" 36 Yu'l'u' mundu ngayangwa, "Bwana, nibakia ywembe nga nyai, li'nga nipate kumwu'bi'lya." 37 Yesu ngammakia, "Umweni, na nga ywaulengela nakwe nambi'yambi'." 38 Bai, yu'l'u' mundu ngabaya, "Bwana, nendau'bi'lya!" Ngankilikitya. 39 Yesu ngabaya, "Nenga niisi mudunia li'nga ukumu ipate pangika,

ilombolya balu' babakotoka lola bapate lola na babalola babe kimbulibuli." 40 Mafalisayo bi'ngi' babaabile pamope naywembe pabaayu'wine may'i'gi'yo go, ngabannaluya, "Buli, na twenga kai' twakimbulibuli?" 41 Yesu ngaayangwa, "Mukapangage mwa kimbulibuli, mulu'e bali musambi, lakini nambi'yambi' mwenga mubaya, 'Twenga twendalola,' apo ilaya panga balo mubile na sambi."

10 "Kakape nimmakia, ywoywoti yu'l'u' ywaayingya
mukyu'ngu'l'u' sa ngondolo wangali pi'tya muniango, lakini ayingya kwo pekenya pandu pi'ngi', aywo mmwi na mpokonyoli. 2 Lakini ywayingya kwo pi'tya muniango, aywo nga nsungi ywa ngondolo. 3 Nni'ndi'l'i ywa paniango wa kyu'ngu'l'u' ngaywannyu'gu'ly, na ngondolo bendaliyu'wa lilobe lyake. Ywembe aakema ngondolo bake kwa maina gabe, na kwapikiya panja. 4 Mana ayomwile kwapikiya panja boti, alongolya nnu'ngi' nabembe bendakunki'ngama, kwa mwanjaa balitangite lilobe lyake. 5 Ngondolo banki'ngamali nng'eni, ila balu'a kuntila kwa mwanjaa balitangiteli lilobe lyake." 6 Yesu aabakie lukongo lu'no, lakini bembe baakwipwili sapalage kwabakia. 7 Bai, Yesu ngabaya kai', "Kakape nimmakianga, nenga nga na nniango wa ngondolo. 8 Balu' bi'ngi' boti babaaisi nsu'gu' yangu' baabile baii na apokonyoli, lakini ngondolo baapi'kanili. 9 Nenga nga na niango, ywaayingya kwo pi'tya kasangu' akosopolelw, alu'a yingya no pita naywembe alu'a pata kilyo. 10 Mmwii endaisa li'nga yiba, bulaga no alabiya. Nenga niisi li'nga bandu bapate ukoto, kai' babe nawo wambone. 11 "Nenga na nsungi nnogau. Nsungi nnogau aupiya bwu'mi wake kwa kitumbu sa ngondolo bake. 12 Mundu ywo li'pi'lwa ywembe ngondolo mali yake lili na nsungi lili, pammona pu'mbe kaisa, endatila na kwaleka ngondolo kababoyolwa no sengemwanika. 13 Ywembe endatila na abi'kyali kiya ngondolo, kwa mwanjaa ywembe mundu ywo li'pi'lwa bai. 14 Nenga na nsungi nnogau. Naatangite ngondolo bangu', na ngondolo bangu' banitangite, 15 kati mu'l'u' Tati' mwabanitangite, nanenga mwanaaatangite Tati'. Nenga niupiya bwu'mi wangu' kwa kitumbu sa ngondolo. 16 Kai' nibile na ngondolo bi'ngi', bembe baabileli mukyu'ngu'l'u' si'no, ipalikwa kwaleta kai', nabembe balu'a yu'wa lilobe lyangu', na kwalu'a baa na kipi'nga simo na nsungi yumo. 17 "Ngamo Tati' banipenda, kwa mwanjaa niupiya bwu'mi wangu' li'nga niupoki kai'. 18 Ntu'pu' mundu ywanipokonywa bwu'mi wangu', nenga niupiya kwo penda namwene. Nibile na makakala ga kuupiya na makakala ga kuutola kai'. Amo ngamwabaniamulise Tati' nipange." 19 Bu'kana na may'i'gi'yo ga, ngakupitya kai' kotoka yi'ki'tyana mukipi'ngu sa Ayahudi. 20 Bi'ngi'

babe ngababaya, "Aina moka, kai' aina lilalu! Mwanjaa namani kumpi'kania?" 21 Bi'ngi' ngababaya, "Aga may'i'gi'yo ga mundu mwene moka lili. Buli, moka gendakombwa kuntepwa minyo mbulibuli?" 22 Akwo ku Yelusalemu kwaai na si'l'i'ku'si'l'i'ku' yo ku'mbu'kya bi'ki'lwa wakupu nyumba ya Nnu'ngu'. Nsimu wo waai wa kipepwe. 23 Naywembe Yesu aai katyanga mulubanja lwa luwa lwa Nyumba ya Nnu'ngu', pandu papakemelwa Segu sa Selemani. 24 Bai, Ayahudi ngabanti'il'i ta na kunnaluya, "Upala kutuleka mukukala mpaka pakubawi? Manaitei wenga nga wa Kilisitu, bai utubakie mpu'la." 25 Yesu ngayangwa, "Nimmakiangite, lakini muu'bi'lyali. Mengo ganigapanga nenga kwa lina lya Tati' bangu' gendanikong'ondelya. 26 Lakini mwenga muu'bi'lyali kwa mwanjaa mwenga mwangondolo bangu' li. 27 Ngondolo bangu' baliyu'wa lilobe lyangu', nanenga naatangite, nabembe bendanibi'ngi'ya. 28 Nenga naapeya ukoto wangayomoka, nabembe baaobali milele, kai' ntu'pu' mundu ywaakombwa kwabu'ya mumaboko gangu'. (aiōn g165, aiōnios g166) 29 Tati' bangu' babaanipei ngondolo ba, nga aku'l'u' kulikoni boti, kai' ntu'pu' ywaakombwa kwabu'ya mumaboko ga Tati' bangu'. 30 Nenga na Tati' twabamo." 31 Bai, Ayahudi ngabatonduwa kai' maliwe li'nga banku'mbwe. 32 Lakini Yesu ngaabakia kai', "Ninnayangite mengo gambone manogau bu'ka kwa Tati'. Lyengo lyaku' mumengo go, lyalipala kumpanga muniku'mbwe maliwe?" 33 Ayahudi ngabannyangwa, "Tukuku'mbwa maliwe kwenda kwa kitumbu sa mengo manogau lili, ila kwa kitumbu sa kunkupulu Nnu'ngu'! Kwa mwanjaa wipanga wa Nnu'ngu' naapo wenga wa mundu bai." 34 Yesu ngaayangwa, "Buli, inaandikilwali musalya yinu panga, 'Nenga nibaite, mwenga nga mwakinnu'ngu'?' 35 Nnu'ngu' aakemite kinnu'ngu' balu' babaapeyilwe may'i'gi'yo gake, na twenga tutangite panga Maandiko Mapeleteu gabaya kakape, gaati'kwanikali. 36 Mukombwabuli baya, 'Endakupulu,' yu'l'u' ywaabi'kilwe wakupu na Tati' no tumilwa mudunia, ati' kwa mwanjaa naabaite, 'Nenga na Mwana wa Nnu'ngu'?' 37 Manaitei nipangali lyengo lya Tati' bangu', bai kanemunii'bi'l'i, 38 lakini manaitei muniu'bi'lyali, male muu'bi'l'i aloy lyengo lyanipanga, mupate tanga panga kakape Tati' bai nkati yangu' na nenga ni nkati yabe." 39 Ngabapaya kai' kummoywa lakini ngabannema mumaboko gabe. 40 Yesu aayi'i kai' kwyi' ya libi'ndi' lya Yordani, pandu po kwai'mbu' Yoaniaabatisage bandu, ngatama kwo. 41 Bandu baingi ngabannyendelya kababaya, "Yoani aapangiteli myanju yoyoti. Lakini galu' goti gaabaite Yoani kwa mundu yu', kakape ngagembe." 42 Pandu po bandu baingi ngabamwu'bi'lyya Yesu.

11 Bai, kwai na mundu yumo ywakemelwage Lasali aai ntamwe. Aywo atamage kukilambo sa Betania na alu'mbu'be Malia na Malita. **2** Malia nga yu'l'u' ywaampakiye Bwana mauta mumagu'l'u' na kumponwa kwa nywili yake. **3** Bai, abo akina alu'mbu'be ngabapeleka abali kwa Yesu, "Bwana, yu'l'u' mbwigalyo ywaumpendile endaminya." **4** Yesu paayu'wine nyo ngabaya, "Utamwe wo wakumpanga awee lili, ila kwa mwanjaa ya kunkwi'ya Nnu'ngu'. Endaminya li'nga kwa ndi'l'a yo, Mwana wa Nnu'ngu' akwi'y'iwe." **5** Yesu aapendi Malita, Malia na Lasali nnuna wabe. **6** Pamope no yu'wa panga Lasali aai ntamwe, lakini Yesu aayendeli tama pandu po kwa masu'ba gabili'i'. **7** Bu'kapo ngaabakia banamas'i bake, "Tuki'l'i'bu'ki kai' ku Yudea." **8** Banamas'i bake ngabammakia, "Mwalimu, ganapi'tali masu'ba gambone bu'ka pa Ayahudi pabapalage kukuku'mbwa maliwe, nambi'yambi' upala yenda kai?" **9** Yesu ngaayangwa, "Kubile na masaa ku'mi na gabili'i' ga muntwekati mulisu'ba limo. Bai, mundu mana atyangite muntwekati aawesali ku'bala kwa mwanjaa aubona bweya wa padunia yi'no. **10** Lakini mundu mana atyangite kilo, alu'a ku'bala kwa mwanjaa ntu'pu' bweya nkati yake." **11** Yesu paayomwi longela ago, ngaabakia, "Mbwiga litu Lasali atigonga, lakini nenga niyenda kunnyumuya." **12** Banamas'i bake ngabammakia, "Bwana, manaitai agonjike lugono, bai alu'a yu'yu'ki'lwa." **13** Bembe bakitenge Yesu aabile kannongelya Lasali panga agonjike lugono, lakini aabile kalongelya kiwo sa Lasali. **14** Bai, Yesu ngaabakia mpu'la, "Lasali ayomwike, **15** lakini ninapusika panga naabileli kwo, li'nga muu'bi'l'i. Aya, tubu'ke kasake." **16** Toma (ywakemelwage Mapaga) ngaabakia banamas'i aine, "Na twenga tuyende tukawee pamope na Yesu!" **17** Yesu paaikite kwo, yaai gapite masu'ba nsese bu'ka po sikilwa kwa Lasali. **18** Kilambo sa Betania saai kilometra itatu bu'ka ku Yelusalemu. **19** Ayahudi bambone baaisi kwa Malita na Malia, li'nga kwalli'yal'iya kwo wi'l'i'kwa na mwasa wabe. **20** Bai, Malita paayu'wine panga Yesu endaisa, ngankwi'ndi'lya na kumpokya, lakini Malia aaigali nnyumba. **21** Malita ngammakia Yesu, "Bwana, ukabage pano, mwasangu' alu'e waali! **22** Lakini ata nambi'yambi' ndangite panga sosoti saulu'a kunnu'ba Nnu'ngu', alu'a kupeya." **23** Yesu ngammakia, "Mwasago alu'a yu'ka." **24** Malita ngannyangwa, "Ndangite panga alu'a yu'ka lisu'ba lya kuundi'l'a, pabaayu'ka bandu boti." **25** Yesu ngammakia, "Nenga nga na uyu'ki na ukoto. Ywani'bi'lyya nenga ata mana awile, alu'a lama, **26** na kila ywatama nkati yangu' na kuniu'bi'lyya katu awaali. Buli, wendau'bi'lyya ago?" (aiōn g165) **27** Malita ngammakia, "Elo Bwana! Nenga nendau'bi'lyya panga wenga nga wa Kilisitu, Mwana wa Nnu'ngu', yu'l'u'

ywaaisa padunia." **28** Bu'ka po baya go, Malita aayi'i kunkema Malia nku'we, pandu pakisake na kummakia, "Mwalimu abile pano endakukema." **29** Naywembe paayu'wine nyo, popopo ngakatuka na kunnyendelya Yesu. **30** Yesu aabile anayingyali mukilambo, ila aabile balo papalu'palu' paakwi'ndi'lilwe na Malita. **31** Bai, Ayahudi babaabile panyumba pamope na Malia kabanni'yal'iya, pabamweni akatwike no pita panja kiyu'ngu'ya, ngabanki'ngama. Bakitenge panga apala yenda lombola ku'l'u' kulisiko. **32** Bai, Malia paaikite pandu palu' Yesu paabile na kummona, aakilikite pai' na kummakia, "Bwana, ukabage pano, mwasangu' apewaali!" **33** Yesu paamweni Malia kali'l'a, na balu' Ayahudi babaaisi pamope nakwe kabali'l'a kai', Iwampatike Iwu'ngu' pamwoyo no nyopa. **34** Bu'kapo ngaalaluya, "Mwammi'i kwaku?" Ngabammakia, "Bwana, so linge." **35** Yesu aali'i moli. **36** Bai, Ayahudi ngababaya, "Mulinge mu'l'u' mwaampendile!" **37** Lakini bi'ngi' babe ngababaya, "Buli, ayu' nga ywantepwile minyo yu'l'u' mbulibuli, aakotwike buli kumpanga Lasali kaneawe?" **38** Bai, Yesu nganyopa kai' pamwoyo wake, ngaika pa lipango lyo sikya lyaliwi'ki'lilwe na liwe. **39** Yesu ngabaya, "Mulibu'ye aloy liwe." Malita, ywaabile nnu'mbowe malemu, ngammakia, "Bwana, atumbwile nunga, kwa mwanjaa li'no lisu'ba lyene nsese bu'ka pasikilwe!" **40** Yesu ngammakia, "Buli, nakubakiyeli panga mana uu'bi'lile, ulu'a kuubona utukupu wa Nnu'ngu?" **41** Bai, ngabalibu'ya li'l'u' liwe. Yesu ngatu'ndu'bi'ya minyo gake kunani, kabaya, "Tati", nendakunsukulu kwa mwanjaa mwenga mwandanipi'kania. **42** Masu'ba goti ndangite panga mwandanipi'kania. Lakini nilongei aga goti kwa kitumbu sa bandu bababile pano li'nga nabembe bau'bi'l'i panga mwenga nga munitumike." **43** Paayomwi longela go, ngakema kwa lilobe liku'l'u', "Lasali, upite panja!" **44** Yu'l'u' ywaai awile ngapitya panja, ku'no atabilwe sanda mmagu'l'u' na mmoko, na kuminyo yake kuwi'ki'lilwe. Yesu ngaabakia, "Mumundwe, munneke ayende." **45** Bai, Ayahudi bambone babaaisi kwa Malia, pabagabweni galu' gaagapangite Yesu, ngabamwu'bi'lyya. **46** Lakini bi'ngi' babe ngabayenda kwa Mafalisayo kwabakia likowe lyo lyaapangite Yesu. **47** Kwa nyo Api'ndo ba dini na Mafalisayo ngabakema kitamo sa Balasa Liku'l'u' lya Ayahudi, ngababaya, "Tupange buli? Mundu yu' alaya myasu yambone. **48** Mana tunnei bai, bandu boti bapakumwu'bi'lyya, na Aroma baalu'a isa alabiya nyumba ya Nnu'ngu' witu na nni'ma witu!" **49** Apo yumo ywabe ywakemelwa Kayafa, ywembe aai mpi'ndo nku'l'u' ywa dini mwaka wo, ngaabakia, "Mwenga mutangiteli kili'be sosoti! **50** Buli, mwibonalii kwinu panga male mundu yumo awee paali pa bandu, kulikoni nni'ma woti ulangamiswe?" **51** Ywembe aalongei nyo kwo

penda mwene lili, ila kwa mwanjaa aai mpi'ndo ywa dini mwaka wo, aatilonwa panga Yesu alu'a waa paali pa bandu ba nni'ma wake, 52 kai', kiwo sake kwa kitumbu sa abo baili, ila li'nga kwalu'mbania pamope bana ba Nnu'ngu' babasengemwanike. 53 Bai, tumbulya lisu'ba lyo alongosi ba Kiyahudi ngabapala ndi'la ya kummulaga Yesu. 54 Kwa nyo Yesu atyangitei pa bandu ba Kiyahudi, ila aabu'i po yenda papipi na lubele, mukilambo sakikemelwa Eflaimu. Ngatama kwo pamope na banamas'i bake. 55 Si'l'i'ku'si'l'i'ku' ya Pasika kwa Ayahudi yaai kaiegelya, na bandu bambone baayi'i ku Yelusalemu li'nga bakaipeleteye kwa Pasika yo. 56 Bai, bandu ngababa kabampala Yesu. Nabembe pabakongolekine pandu pamo munyumba ya Nnu'ngu', ngabalaluyana, "Muwasa buli? Ibonekana panga aisali katu musi'l'i'ku'si'ku' au lili?" 57 Api'ndo ba dini na Mafalisayo baapiyite amuli panga mundu mana atangite kwabile Yesu, alete abali li'nga bammoowe.

12 Masu'ba sita kaiegelya Pasika, Yesu aayi'i Betania

kwaataamage Lasali, yu'l'u' ywaayu'yilwe na Yesu bu'ka kuuwi'il. 2 Akwo ngabankemya kilyo sa kitamwiyo, naywembe Malita aabile kaabi'kyo wiso. Lasali aabile yumo ywa balu' babaabile pamesa pamope na Yesu. 3 Bai, Malia ngatola lisinda lya lita ya mauta ganannungya ga naldo ga bei ngu'l', ngampakaya Yesu mmagu'l' na kugaponwa kwa nywili yake. Nyumba yoti ngaitwi'lya lumba lunannungya. 4 Bai, Yuda Isikalioti, yumo ywa banamas'i ba Yesu ywembe ngaywaalu'a kunsongya, ngabaya, 5 "Kwa mwanjaa namani mauta ganannungya ga gasomwa pi'mi'yi'lwa kwa mbanje ya dinali mya itatu, na mbanje yo peyelwa aki'ba?" 6 Aabaite nyo, kwenda aabi'ki kiya aki'ba li, ila kwa mwanjaa aabile mmi'ki wa mabi'ko na aai mmwi, na aitolyage mali bu'ka mumabi'ko. 7 Lakini Yesu ngabaya, "Munneke kanemunsuluye ayu'mau', kwa mwanjaa aagabi'kite mauta kwa lisu'ba lyo sikilwa kwangu'. 8 Aki'ba mubile nabo masu'ba goti, lakini mwaalu'a baali nanenga masu'ba goti." 9 Ayahudi bambone pabaayu'wine panga Yesu aai ku Betania, baaikite kwo kwenda kummona Yesu baili, ila li'nga kummona Lasali ywaayu'yilwe bu'ka kuuwi'il. 10 Api'ndo aku'l' ba dini ngabaamwa kummulaga Lasali kai', 11 kwa kitumbu sa Lasali Ayahudi bi'ngi' baamwu'bi'l'i Yesu, paali pa kwau'bi'lyo alongosi ba dini yabe. 12 Pammalau' yake kipi'nga kiku'l'u' sa bandu babaaisi kusi'l'i'ku'si'l'i'ku' baayu'wine panga Yesu ai mundi'la isa Yelusalemu. 13 Ngabatola ndambi' ya mitende, pita panja yenda kunkwi'ndi'lyo, ngabau'bu'ya malobe kababaya, "Nnu'ngu' alumbilwe! Ayaliwe aywo ywaisa kwa lina lya Bwana. Ayaliwe nkulungwa wa ku Isilaili."

14 Yesu ngampata mwana mbu'nda yumo, ngau'bu'ka panani yake kati Maandiko mwagabay. 15 "Kanemuyogope mwa ba kilambo sa Sayuni! Linguli, nkulungwa winu au'bwiwe mwana mbu'nda endaisa!" 16 Patumbu banamas'i bake baakwipwili makowe ga, lakini Yesu paakwi'yilwe, apo ngabaku'mbu'kyo panga ago gaandikilwe kwa ywembe na aapangilwe ywembe. 17 Kipi'nga sa bandu balu' babaai pamope na Yesu paankemite Lasali bu'ka mulisiko, na kunnyu'ya bu'ka kuuwi'il, baayendeli kunkong'ondelya. 18 Kwa nyo kipi'nga sa bandu ngabankwi'ndi'lyo, kwa mwanjaa boti baayu'wine panga Yesu ngaywapangite mwanju wo. 19 Bai, Mafalisayo ngababakiana, "Mwendalola? Tukombwali panga sosoti! Mulinge, dunia yoti inki'ngama ywembe!" 20 Kwaabile na Agiliki nsi'si' mwa balu' bandu babaayi'i Yelusalemu kilikita nsimu wa si'l'i'ku'si'l'i'ku'. 21 Abo ngabannyendelya Pilipi, mwenekaya wa Betisaida mu Galilaya, ngabammakia, "Bwana, tulu'ba kummona Yesu." 22 Pilipi ngayenda kummakia Andelea, na boti abi'l'i ngabayenda kummakia Yesu. 23 Yesu ngaabakia, "Saa yo kwi'yi'lwa Mwana wa Mundu iikite! 24 Kakape nimmakianga, lupeke lwa ngano mana lunatu'mbu'kyali mubwi' no waa, lwaigala kati lupeke kisake bai. Lakini mana luwile lwaapiya mbeyu yambone. 25 Ywapala maisa gake, alu'a gaobeya, ywagasukya maisa gake mudunia yi'no, alu'a gali'ndi'la mpaka muukoto wangayomoka. (aiōnios g166) 26 Ywapala kunitumikiya apalikwa aniki'ngame, li'nga popoti palu' panibile nenga, ngapaalu'a ba na ntumisi wangu'. Mundu mana kanitumikiya, Tati' bangu' baalu'a kumwisimu. 27 "Nambi'yambi' loo yangu' ibile na ntено, nilongele k'i'li'? Buli, nibaye, 'Mwa Tati' ninnu'ba munikosopoli bu'ka saa yi'no?' Lili, kwa mwanjaa nga kitumbu saniisilile. 28 Tati' mulikwi'ye lina linu." Apo lilobe ngaliyu'wanika bu'ka kunani, "Nilikwi'yte, na naalu'a likwi'ya kai'." 29 Ipi'nga ya bandu yayaayi'mi po, yaayu'wine lilobe lyo, na bi'ngi' babe ngababaya, "Ayo lilobe lya njai," Lakini bi'ngi' ngababaya, "Aalongei nakwe malaika!" 30 Lakini Yesu ngaabakia, "Lilobe lyo linapityali kwa kitumbu sangu', ila kwa kitumbu sinu. 31 Nambi'yambi' nga saa ya ukumu kwa dunia yi', na mpi'ndo ywa dunia yi' alu'a taikulilwa panja. 32 Nenga paratu'ndu'bi'yi'lwa panani ya nni'ma, naalu'a kwauta bandu boti baise kasangu." 33 Yesu aalongei nyo kalombolya kiwo saku' saalu'a waa. 34 Bai, kipi'nga si'l'u' ngakinnyangwa, "Twenga tubakiyilwa na salya yitu panga Kilisitu alu'a lama milele. Ukombwabuli baya Mwana wa Mundu apalikwa tundu'bi'yi'lwa? Aywo Mwana wa Mundu nga nyai?" (aiōn g165) 35 Yesu ngaabakia, "Balo pasene bwewa ubile pamope na mwenga. Mutyangange mubile nawo awo bwewa li'nga lubi'ndu' kanelumpatange, kwa mwanjaa

ywatyanga mulubi'ndu' atangiteli kwayenda. 36 Bai, nsimu wamubile mubweya wu'no, muu'b'i li' bweya li'nga mutape panga mwabandu ba mubweya." Bu'ka po longela mayi'gi'yo go, Yesu aatibu'ka no yu'ba kuutalu nabo. 37 Pamope no panga Yesu aapangite myanju yoti yi' nnu'ngi' yabe, bembe bammwu'b'i lili. 38 Kwa nyo mayi'gi'yo gaabaite nnondoli ywa Nnu'ngu' Isaya ngagatimya, "Bwana, nyai ywau'b'i li' mayi'gi'yo gitu? Na uweso wa Bwana abakiylwe nyai?" 39 Kwa nyo bakombwili u'b'i lya, kwa mwanjaa Isaya aabaiti kai', 40 "Nnu'ngu' atu'lwi minyo gabe na kwipanga myoyo yabe ibe minonopau, kanebalole kwa minyo gabe na kanebatange kwa malango gabe, kai' kanebanigalambuki, abaya Bwana, li'nga nakane kuatepwa." 41 Isaya aalongei mayi'gi'yo ga kwa mwanjaa aaubweni utukupu wa Yesu, ngabaya makowe gake. 42 Ata nyo, api'ndo bambone ba Kiyahudi ngabamwu'b'i lya Yesu. Lakini kwa kitumbu sa Mafalisayo, banny'i ki' tili pa bandu kwo yogopa bi'ngi'lwa munyumba ya kunnuba Nnu'ngu'. 43 Bembe baapendi lumbilwa na bandu kuliko lumbilwa na Nnu'ngu'. 44 Bu'kapo Yesu ngau'b'u ya lilobe lyake kabaya, "Mundu ywaniu'b'i lya, aniu'b'i lya nenga baili, ila amwu'b'i lya na yu'l' ywanitumike. 45 Ywanibona nenga ammona yu'l' ywanitumike. 46 Niisi mudunia panga na bweya li'nga boti babanu'b'i lya kanebaigale mulubi'ndu'. 47 Ywagayu'wa mayi'gi'yo gangu', lakini kakotoka kamwa, nenga namukumuli, kwa mwanjaa naisali ukumu dunia ila kwikosopolya. 48 Ywakana kugakamwa mayi'gi'yo gangu', abile nakwe ywakumukumu. Liy'i gi'yo li'l' lyanilongei nga akimu wake lisu'ba lya kuundi'l'a. 49 Nenga nalongelali kwa makakala gangu' namwene, ila Tati' babanitumike ngabaniamulise nibaye ki'li' na nilongele kili'. 50 Nenga ndangite panga amuli yake ileta ukoto wangayomoka. Nenga nibaya galu' bai Tati' gabaanilagile nigabaye." (aiōnios g166)

13 Lyaaigali lisu'ba limo nnu'ngi' lyo timya kwa si'l'i ku'si'l'i ku' ya Pasika, Yesu aatangite panga saa yake yo bu'ka mudunia no yenda kwa Tati' yaikite. Aapendi bandu bake babaa'i mudunia, kakape aapendi mpaka kuundi'l'a! 2 Bai, Yesu na banamasi' bake baai batami pakilyo sa kitamwiyo. Ibilisi aansopite Yuda, mwana wa Simoni Isikalioti, li'nga ansongi Yesu. 3 Yesu aatangite panga Tati' bampei kila kili'be, no panga aaumi kwa Nnu'ngu' na abukiya kwa Nnu'ngu'. 4 Bai, aabu'i pamesa, ngabi'ka pambwega nganju yake, tola kitambala na kwitaba mukibuno. 5 Bu'kapo ngayi'ya masi' mukibakuli, tumbwa kwagu'lwa banamasi' bake magu'l'na kwaponwa kwa si'l'u' kitambala saaitabite nkibuno. 6 Bai, paamwiki Simoni Petili, Petili ngabaya, "Bwana, upala kunigu'lwa nenga magu'l'?" 7 Yesu ngayangwa,

"Nambi'yambi' utangiteli sanikipanga, lakini nnu'ngi' waalu'a kitanga." 8 Petili ngammakia, "Wenga unigu'lwali magu'l'gangu' katu!" Yesu ngayangwa, "Mana kaukana kukugu'lwa magu'l' gako, ulu'a lu'mbanali nanenga kai'." (aiōn g165) 9 Simoni Petili ngannyangwa, "Bwana, unigu'lwe, kai' magu'l' baili, ila maboko gangu' na ntwe." 10 Yesu ngammakia, "Ywaau'gite ili'ngani ipalikwali uluwa ila magu'l' bai, kwa mwanjaa yi'ga yake ipeletike. Mwenga mupeletike ila mwabotili lili." 11 (Yesu aantangite yu'l' ywapalage kunsongya, kwa nyo ngabaya, "Mwenga mupeletike ila mwabotili.") 12 Paayomwi kwagu'lwa magu'l' no wala kai' ngu'bo yake, ngatama pamesa, ngaabakia, "Buli, mulitangite likowe lyanimpangile? 13 Mwenga munikema 'Mwalimu' na 'Bwana', mwenga mubaya kakape, kwa mwanjaa nga nenga. 14 Bai, manaitei nenga ngana Bwana kai' na Mwalimu ninng'u'lwangite mwenga magu'l', na mwenga mupalikwa gu'lwana magu'l'. 15 Ninnayangite makowe ga li'nga namwenga muyige mupange kati mwanimpangile. 16 Kakape nimmakianga, ntumisi nkulu' li kulikoni bwana wake, wala ntumilwa nkulu' li kulikoni yu'l' ywantumike. 17 Bai, mana mugatangite ga, yapanga nantali mana mwaagapanga. 18 "Aga ganigabaya kwenda ginu mwabotili. Nenga naatangite balu' banaasawile. Lakini li'nga Maandiko Mapeleteu gatimi, 'Yu'l' ywaalile kilo sangu' agalambwike kunitanya.' 19 Nimmakiangite makowe ga gabile balo pitya, li'nga pagaapitya mwau'b'i l'i panga nenga nga naywembe. 20 Kakape nimmakianga, ywaampokya yu'l' ywanintuma, anipokya nenga na ywanipokya nenga, ampokya yu'l' ywanitumike." 21 Paayomwi longela go, Yesu aapatike ntenuyo muno pamwoyo wake, ngabaya mpu'la, "Kakape nimmakianga, yumo ywinu alu'a nisongya!" 22 Banamasi' ngabalingana, wangali tanga panga ywaku' ywannongelya. 23 Yumo ywa banamasi', ywaapendilwe na Yesu, aatami papipi na Yesu. 24 Bai, Simoni Petili ngampu'ngya luboko yu'l' mwanamasi' no bayo, "Nnokiye ammaya nyai." 25 Mwanamasi' ywo ngaegelya papipi muno na Yesu, ngannokiya, "Bwana, nga nyai?" 26 Yesu ngayangwa, "Yu'l' ywanampeya king'esu sa likati lyanisuyite, nga ywembe." Bai, ngaatola king'esu sa likati, ngakisuya, ngampeya Yuda mwana wa Simoni Isikalioti. 27 Yuda pakipokile king'esu so, Ibilisi ngannyingya. Bai, Yesu ngammakia, "Sopala panga ukipange kiyu'ngu'ya!" 28 Lakini ntu'pu' ata yumo ywa balu' babaatami palu' pamesa ywaatangite kitumbu sa kummakia nyo. 29 Kwa mwanjaa Yuda aabile mmi'ka mabi'ko, bi'ngi' babe bakitage panga Yesu ammakie api'me ili'be yaipalikwa kwa si'l'i ku'si'l'i ku', au iwesa panga ammakie akapiye sosoti kwa aki'ba. 30 Bai, Yuda paakitweti si'l'u' king'esu sa likati, popopo ngapita panja.

Na yaai kilo. 31 Bu'ka pa Yuda pitya panja, Yesu ngabaya, "Nambi'yambi' Mwana wa Mundu akwi'yilwe, naywembe Nnu'ngu' akwi'yilwe kwa ndi'la yake. 32 Na manaitei Nnu'ngu' akwi'yilwe kwa ndi'la ya Mwana, naywembe Nnu'ngu' ankwi'ya Mwana kiyu'ngu'ya kwa ndi'la yake mwene. 33 "Mwabana bangu", balo pasene baa pamope na mwenga. Mwaanipala, lakini nambi'yambi' nimmakia galu' ganaabakiye api'ndo ba Ayahudi. 'Kwaniyenda mwenga mukombwali ika.' 34 Nimpeyanga amuli yayambi', Mupendane, kati nenga mwaniimpendile mwenga, nyinyonyo na mwenga mupendane. 35 Mana mupendine, bandu boti baalu'a tanga panga mwenga nga mwabanamasi' bangu.' 36 Simoni Petili ngannaluya, "Bwana uyenda kwaku?" Yesu ngannyangwa, "Kwaniyenda nambi'yambi' ukombwali kuniki'ngama, lakini waalu'a niki'ngama nnu'ngi' yake." 37 Petili ngammakia, "Bwana, kwa mwanjaa namani nikotoke kukuki'ngama nambi'yambi'? Niyi'ki'tile waa kwa kitumbu sako!" 38 Yesu ngayangwa, "Buli, kakape uyi'ki'tile waa kwa kitumbu sangu? Kakape nikubakia, njogolo ai balo bi'ka waalu'a nikana patatu!"

14 Yesu ngaabakia, "Kanemube na kyukala mumyoyo yinu. Mumwu'biliya Nnu'ngu', muniu'bili na nenga. 2 Munyumba ya Tati' bangu' muutamo mwambone. Ikapangage nyonyoli, nilu'e kummakia. Nambi'yambi' niyenda kummi'kyanga wiso muutamo. 3 Na mana niyi'i kummi'kya muutamo, naalu'a buya kai' kuntolanga li'nga palu' panibile nenga, na mwenga mwaabe. 4 Mwitangite ndi'la yo yenda akwo kwaniyenda." 5 Tomasi ngammakia, "Bwana, tutangiteli kwauyenda, tukombwabuli kwitanga ndi'la?" 6 Yesu ngannyangwa, "Nenga ngana ndi'la, ukakape na ukoto. Ntu'pu' ywakombwa yenda kwa Tati' ila kwo pi'tya kasangu". 7 Kwa mwanjaa munitangite nenga, mulu'a kwtatanga na Tati' bangu' kai'. No bu'ka nambi'yambi', mwatangite kai' mwabweni." 8 Pilipi ngammakia, "Bwana, utulangili Tati', na twenga yali'ngana." 9 Yesu ngammakia, "Nitami na mwenga kwa masu'ba ga goti, nawenga Pilipi unanitangali? Ywaanibweni nenga abweni na Tati'. Ukombwabuli baya, 'Utulangili Tati'?" 10 Buli, uu'biliyalu panga nenga nibi nkati ya Tati', nabembe Tati' babi nkati yangu'? Mayi'gi'yo ganimmakianga, nigalongelali kwa utawala wangu'. Ila Tati' bababile nkati yangu' bapanga lyengo lyabe. 11 Mupalikwa kuniu'biliya panibaya panga nenga nibile nkati ya Tati' nabembe babile nkati yangu'. Mana lili, muu'bili kwa mwanjaa ya makowe ganigapanga. 12 Kakape nimmakianga, ywaniu'biliya alu'a panga makowe ganigapanga nenga, kai' alu'a panga maku'l'u' muno, kwa mwanjaa niyenda kwa Tati'.

13 Na sosoti samwaalu'a lu'ba kwa lina lyangu', naalu'a kipanga, li'nga Tati' bakwi'yi'lwe nkati ya Mwana. 14 Mana munilu'bite sosoti kwa lina lyangu', naalu'a kumpangya. 15 "Mana munipendile mwaalu'a kwikamwa amuli yangu". 16 Nanenga nilu'a kwalu'ba Tati', na bembe baalu'a kumpeya Nnyangatiyi ywi'ngi' ywaalu'a tama na mwenga milele. (aiōn g165) 17 Ywembe nga Loo ywa kakape. Dunia ikombwali kumpokya kwa mwanjaa ikombwali kummona wala kuntanga. Lakini mwenga muntangite kwa mwanjaa atama na mwenga na ai nkati yinu. 18 "Naalu'a kunnekali muuki'ba, naalu'a isa kai' kasinu. 19 Balo pasene dunia yaalu'a nibonali kai', lakini mwenga mwali'u nibona. Kwa mwanjaa nenga nankoti, na mwenga mwapanga mwaakoti. 20 Lisu'ba li'l'u' palyaalu'a ika mwatanga panga nenga nibile nkati ya Tati', na mwenga nkati yangu', nanenga nkati yinu. 21 Ywapokya amuli yangu' na kwikamwa, ywembe nga ywanipenda. Na ywanipenda nenga, aappendelwa na Tati' bangu', nanenga nalu'a kumpenda na kwilaya kasake." 22 Yuda (yu'l'u' Isikalioti li) ngammakia, "Bwana, ukombwabuli kwilaya kasitu, lakini kwa dunia lili?" 23 Yesu ngayangwa, "Mundu mana anipendile, alu'a kamwa liyi'gi'yo lyangu'. Tati' bangu' baalu'a kumpenda, na twenga twaalu'a isa kasake no tama nakwe. 24 Ywakotoka kunipenda akamwali mayi'gi'yo gangu'. Na mayi'gi'yo gamugayu'wine gangu' lili, ila ga Tati' babanitumike. 25 "Nimmakiangite makowe ga nibile balo pamope na mwenga, 26 lakini Nnyangatiyi, Loo Mpeleteu bembe Tati' baalu'a kuntuma kwa lina lyangu', alu'a kunny'i gana kila kili'be na kunku'mbu'ki'yangga goti ganimmakie. 27 "Amani nendakunekya, nimpeyanga amani yangu'. Nimpeyngali kati dunia mwaimpeya. Kanemube na kyukala wala yogopa. 28 Mwaaniyu'wine mu'l'u' mwanammakie, 'Nendabu'ka kasangu' ila naalu'a buya kai' kasinu.' Kenda mukanipenda, mulu'e napusika kwa mwanjaa niyenda kwa Tati', nabembe nga aku'l'u' pi'ta nenga. 29 Nimmakiangite makowe ga nambi'yambi' gai balo pitya, li'nga pagaalu'a pitya mwapate u'bi'lyu. 30 Naalu'a longelali kai' na mwenga makowe gambone, kwa mwanjaa mpi'ndo ywa dunia yi'no endaisa. Ywembe ntu'pu' uweso kasangu' nenga, 31 li'nga dunia itange panga napendi Tati', nanenga nipanga mu'mu'l'u'mu'l'u' kati Tati' mwabaaniamulise. Muyi'me, tubu'ke pano."

15 "Nenga na kitepo sa nnjabibu wa kakape, na Tati' bangu' nga ali'mi. 2 Kila lutambi' nkati yangu' lwalukotoka pambika ywembe endalubu'ya, na kila lutambi' lwalupambika aalupetulya, li'nga lupambike munomumo. 3 Mwenga muyomwiike petulilwa kwa li'l'u' liyi'gi'yo lyannimmakiyangite. 4 Mutame nkati yangu' nane nkati yinu. Kati lutambi'

mwalukotoka pambika pangali tama mukitepo, nyinyonyo mwenga mukombwali pambika pangali tama nkati yangu'. 5 "Nenga nga na nnjabibu, mwenga mwakindambi". Ywatama nkati yangu', nane nkati yake, aywo aapambika munomuno, kwa mwanja Pangali nenga mukombwali panga kili'be sosoti. 6 Mundu ywoywoti ywakotoka tama nkati yangu' aataikulilwa panja kati lutambi' lwalutaikulilwe no yu'ma. Bandu balutondwa na kulutaikulya pamwoto lutinike. 7 Mana mutami nkati yangu' na mayi'gi'yo gangu' nkati yinu, mulu'be sosoti samupala mwapeyelwa. 8 Tati' bangu' baakwi'yilwa mana mwapambika munomuno no panga mwabanamas'i bangu'. 9 Nenga nimpendi mwenga kati Tati' mwabanipendi nenga. Mutamange mulipendo lyangu'. 10 Mana mwaikolea amuli yangu' mwalu'a tama mulipendo lyangu', kati nenga mwaniikoleyite amuli ya Tati' bangu' no tama mulipendo lyabe. 11 "Nimmakiangite makowe gano li'nga pulaa yangu' itame nkati yinu, na pulaa yinu itimi. 12 Amuli yangu' nga yi'no. Mupendane kati mwanimpendangite mwenga. 13 Ntu'pu' upendo nku'l' uno kuliko wa mundu kuupiya bwu'mi wake kwa kitumbu sa mambwiga bake. 14 Mwenga mwamambwiga bangu', mana mwapanga kati mwanimwamulisa. 15 Mwenga ninkemangali kai' mwatumisi, kwa mwanja ntumisi atangali sakipanga bwana wake. Lakini nenga ninkemite mwenga mwamambwiga, kwa mwanja nimmakiangite goti ganigayu'wine bu'ka kwa Tati' bangu'. 16 Mwenga munisawili nenga, ila nenga nganinsawi mwenga, na kuntuma tuyende mukapambike, itunda yo tamilika, nabembe Tati' bampeya sosoti samwaala'u kwalu'ba kwa lina lyangu'. 17 Bai amuli yangu' kasinu nga yi'no, mupendane. 18 "Manaitei bandu ba padunia kabansukya mwenga mutange panga baalongwi wi'ti' kunisukya nenga. 19 Mukapangage mwabandu ba padunia, bandu ba padunia balu'e kumpenda kati mwabandu babe. Lakini kwa mwanja mwenga mwabandu ba padunia li, ila nenga ninsawi bu'ka padunia, kwa nyo dunia yenda kunsukya. 20 Muku'mbu'ki ganammakie, 'Ntumisi nku'l' li kulkoni bwana wake.' Kwa mwanja baaniku'su'mbwi nenga, balu'a kunku'su'mbwa kai' na mwenga, mana baalikamwi liy'i'yo lyangu' baalikamwa kai' na linu. 21 Lakini ago goti baalu'a kumpanganya mwenga kwa kitumbu sa lina lyangu', mwanja bantangiteli ywanitumite. 22 Ngakotoka isa no longela nabo, bapalage bali na sambi, lakini nambi'yambi' bakombwali kwikengya panga ntu'pu' sambi. 23 Ywanisukwa nenga, asukwa na Tati' bangu' kai'. 24 Ngakotoka kugapanga kasabe makowe gagaai ganapangilwali na mundu ywi'ngi', balu'e bali na sambi. Lakini nambi'yambi' bagabweni ganigapangite baatinisukya nenga na Tati' bangu' kai'. 25 Lakini bapangite nya li'nga

mayi'gi'yo gagaandikilwe musalya yabe gatimi, 'Baanisuki pangali kitumbu!' 26 "Paalu'a isa aywo Nnyangatiyi ywanalu'a kuntuma kasinu bu'ka kwa Tati', aywo Loo ywa kakape ywabu'ka kwa Tati', ywembe ywo aanikong'ondelya. 27 Na mwenga mwanikong'ondelya kai' kwa mwanja mwaabile nanenga bu'ka patumbu."

16 "Nimmakiangite go li'nga mwaakane ku'bala muimani yinu. 2 Bandu balu'a kummi'nga mwenga mumayumba gabe ga kunnu'ba Nnu'ngu'. Kai' nsimu wendaisa wa kila ywaalu'a kummulaga mwenga, aakita antumikia Nnu'ngu'. 3 Baalu'a kumpangya go kwa mwanja baatangiteli Tati', wala banitangiteli nenga. 4 Bai, nimmakiangite makowe ga li'nga payaika saa yake mwaku'mbu'ki panga nimmakiangite. "Nimmakiangiteli makowe gano bu'ka patumbu, kwa mwanja naabile pamope na mwenga. 5 Nambi'yambi' ninnyenidelya ywanitumike, na ntu'pu' ata yumo ywanilaluya panga, 'Uyenda kwaku'?" 6 Kwa mwanja nimmakiangite makowe go, myoyo yinu itwi'li manyingipalo. 7 Lakini nimmakianga, nantali yinu nenga niyende, mwanja mana nikotwike yenda, Nnyangatiyi aisali. Lakini mana niyi'i nalu'a kuntuma kasinu. 8 Naywembe paaisa alu'a kwakong'ondelya bandu ba padunia bu'kana na sambi, aki na ukumu ya Nnu'ngu'. 9 Bu'kana na sambi, mwanja baniu'bi'lyali, 10 bu'kana na aki, mwanja niyenda kwa Tati', namwe mwanibonali kai', 11 bu'kana na ukumu, mwanja mpi'ndo ywa dunia yi'no ayomwike ukumilwa. 12 "Nibinago maingi ga kummakianga, ila kwa nambi'yambi' mukombwali kugakomeya. 13 Lakini paalu'a isa aywo Loo ywa kakape alu'a kunnongoya muukakape woti, mwanja aalovelal kwa utawala wake mwene, ila aabaya gaagayu'wa na kummakianga gagalu'a isa. 14 Ywembe anikwi'ya nenga, kwa mwanja alu'a kummakianga galu'gaalu'a kugapata bu'ka kasangu'. 15 Goti gababilenago Tati' nga gangu', mwanja nibaite panga aywo Loo alu'a kummakianga galu'gaalu'a kugapata bu'ka kasangu'. 16 "Balo masu'ba masene namwe mwanibonali, no bu'ka pa masu'ba masene kai' mwanibona." 17 Apo bi'ngi' ba banamasi' bake ngabalaluyana, "Alombolya namani patubakia, 'Balo masu'ba masene namwe mwanibonali, no bu'ka pa masu'ba masene mwanibona kai'?" Kai' abaya, 'Kwa mwanja nendayenda kwa Tati'!" 18 Bai ngabalaluyana, "Alombolya namani pabaya, 'Balo masu'ba masene?' Tutangiteli alongela ki'il'i'. 19 Yesu aatangite panga baapalike kunnaluya, bai ngaabakia, "Buli, mulaluyana galu' ganimmakie panga, 'Balo masu'ba masene namwe mwanibonali, no bu'ka pa masu'ba masene mwanibona kai'?" 20 Kakape nimmakianga, mwenga mwali'la no lombola, lakini bandu ba dunia balu'a napusika, mwalu'a

nyopa, lakini nyopa kwinu kwagalambuka panga pulaa. 21 Nnwawa pakomboka endanyopa kwa mwanjaa saa yake ya lwu'ngu' yikite, lakini mana akombwiye aku'mbu'kyali kai' lwu'ngu' lwo kwa mwanjaa ya pulaa panga mundu abelekwile padunia. 22 Kai' mwenga nambi'yambi' mwendanyopa, lakini nalua kumwisilyanga kai', na mwenga myoyo yinu yatwi'lya pulaa, na pulaa yo ntu'pu' mundu ywaalu'a kwibuya kasinu. 23 Lisu'ba lyo mwanilaluyali sosoti. Kakape nimmakianga, sosoti samwalu'a kwalu'ba Tati' kwa lina lyangu' bampeyanga. 24 Mpaka nambi'yambi' munalu'bali sosoti kwa lina lyangu'. Mulu'bange na mwenga mwapata li'nga pulaa yinu itimi. 25 "Nimmakiangite makowe go kwa ngongo. Lakini nsimu waaisa wanalongelali namwenga kwa ngongo, ila nalua kummaikianga mpu'l'a abali ya Tati'. 26 Lisu'ba lyo mwala'u lu'ba kwa lina lyangu', na nimmakiangali panga nalua kunnu'ba Tati' paali pinu mwenga, 27 mwanjaa ywembe endakumpenda mwenga, kwa mwanjaa mwenga munipendi nenga na mwu'bi'li panga nibu'ka kwa Nnu'ngu'. 28 Nenga naumi kwa Tati', isa mudunia, na nambi'yambi' niileka dunia no ki'l'i bu'kya kwa Tati'." 29 Bai banamasi' bake ngabammakia, "Kumbe! Nambi'yambi' ulongela mpu'l'a wangali ngongo. 30 Nambi'yambi' tutangite panga wenga utangite kila kili'be, na ntu'pu' kitumbu so laluyilwa maswali na mundu ywoywoti, kwa nyo tuu'bi'lile panga waumi kwa Nnu'ngu'." 31 Yesu ngaayangwa, "Buli nambi'yambi' mwu'bi'lile? 32 Nsimu wendaisa, kai' uikite wa mwenga mwaboti talanganika kila mundu kwa kisake, nanenga nalekelwa kisangu'. Lakini nenga nibali kisangu' mwanjaa, Tati' bai pamope nanenga. 33 Nimmakiangite makowe gano li'nga mupate ba na amani kwa mwanjaa mubile nkati yangu'. Mudunia mwapata siki, lakini mwikase, nenga niisindike dunia!"

17 Yesu paayomwi longela go, aaloi kunani, ngabaya, "Tati', yi'l'u' saa yikite! Munkwi'ye Mwana winu li'nga naywembe ankwi'ye. 2 Mwanjaa mwaampei mwana winu utawala kwa bandu boti, li'nga apei ukoto wangayomoka boti bamwampeile. (aiōnios g166) 3 Na ukoto wangayomoka nga gu'no, kukutanga wenga waubile kisako wa Nnu'ngu' wa kakape, na kuntanga Yesu Kilisitu ywaantumike. (aiōnios g166) 4 Tati', nenga ninkwi'yite pano padunia, niyomolile li'l'u' lyengo lyamwanipeile nilipange. 5 Nambi'yambi', Tati', munikwi'ye nnu'ngi' yinu kwa gu'l'u' utukupu wanaabile nawo payabile balo dunia umbilwa. 6 "Nimpangite mutanganikwe kwa bandu bamwanipeile bu'ka mudunia. Baai bandu binu, na mwenga mwanipei babe bangu', nabembe balikamwile liy'i'gi'yo linu. 7 Nambi'yambi' batangite panga kila samunipeile kibu'kite kasinu. 8 Nenga napeile yi'l'u' abali yamwanipeile,

nabembe baipokile, batangite panga kakape niuma kasinu, na bendau'bi'lya panga ngamwaanitumike. 9 "Nalu'bya bo, niilu'byali dunia, ila nalua'bya balu' bamwanipeile mwanjaa nga binu. 10 Boti banibile nabo nga binu, na binu nga bangu', na utukupu wangu' ubonekine mwa balu' bamunipeile. 11 Na nambi'yambi' niisa kasinu, nibileli kai' mudunia, lakini bembe bai mudunia. Mwa Tati' Mwaapeleteu! Kwa makakala ga lina linu lyamunipeile, nilu'ba mwali'ndi'le li'nga babe kili'be simo kati twenga mwatubile twabamo. 12 Panaabile nabo nenga, naatikwali'ndi'la kwa makakala ga lina linu lyamunipeile. Nenga naatikwali'ndi'la, ntu'pu' ata yumo ywaabobe ila yu'l'u' ywapalikwa langamiswa, li'nga Maandiko Mapeleteu gatimi. 13 Bai, nambi'yambi' niisa kasinu, na nibaite makowe gano nibile balo padunia, li'nga bakombwe ba nsawani mupula yangu'. 14 Nenga naapeile abali yako, nabembe ba dunia ngabaasukwa, kwa mwanjaa bembe ba dunia li, kati nenga mwanibileli ywa dunia. 15 Nilu'bali mwabu'ye mudunia, ila nilu'ba mwali'ndi'le na yu'l'u' nnau. 16 Bembe ba dunia li kati nenga mwanibile na ywa dunia li. 17 Mwabi'ke wiso kwa ukakape, liy'i'gi'yo linu nga kakape. 18 Kati mwamunitumike mudunia, nanenga kai' natumike bembe mudunia, 19 paali pa bembe nenga namwene niibi'ka wiso kukutumikia, li'nga nabembe babi'ki'lwe wiso muukakape. 20 "Nalu'byali abo bai, ila nalua'bya boti babaalu'a niu'bi'lya bu'kana na abali yabe. 21 Nilu'ba boti babe kili'be simo, Tati'! Nilu'ba babe nkati yitu kati mwenga mwamubile nkati yangu' nanenga nkati yinu. Nilu'ba babe kili'be simo li'nga dunia iu'bi'li panga mwenga nga mwamunitumike. 22 Nenga napeile utukupu gu'gu'lu'gu'lu' wamwanipeile, li'nga babe kili'be simo kati twenga mwatubile twabamo, 23 nenga nibe nkati yabe, na mwenga mube nkati yangu', nilu'ba babi'ki'lwe wiso no ba kili'be simo, li'nga dunia itange panga mwenga ngamwamunitumike na mwapendi bembe kati mwamunipendi nenga. 24 "Tati', mbala abo bamunipeile babe pamope nanenga palu' panibile li'nga baubone utukupu wangu' wamwanipeile, kwa mwanjaa mwalongwi wi'ti' kunipenda ibile balo umbilwa dunia. 25 Mwa Tati' Anogau! Dunia intangiteli, lakini nenga nintangite. Bano bembe batangite panga mwenga nga mwamunitumike. 26 Nimpangite mutanganikwe kwabe na nilua' yendelya panga nyo, li'nga upendo wamubile nawo kasangu' ube nkati yabe, nanenga nibe nkati yabe."

18 Yesu paayomwi longela go, ngayenda pamope na banamasi' bake. Baayi'li kwiy'i' ya lukolongo lwa Kedroni. Pandu po paai mukyati', Yesu pamope na banamasi' bake ngabayingya mo. 2 Yuda ywaansongi Yesu, aapatangite pandu po kwa mwanjaa Yesu akokotyage kwembana po na

banamas' bake. 3 Bai, Yuda aakitweti kipi'nga sa asikali na ali'ndi'l'i babaatumilwe na api'ndo ba dini na Mafalisyao, ngaisa nabo mukyati' bapu'twile na taa, yenge na yombo ngali'. 4 Yesu aatangite goti gagalu'a kumpata, ngaayendelya na kwalaluya, "Mumpala nyai?" 5 Nabembe ngabannyangwa, "Yesu Nnasaleti." Yesu ngaabakia "Nga nenga" Nsongi Yuda aai ayi'mi pamope nabo. 6 Bai, Yesu paabakiye, "Nga nenga," ngabaki'l'i bu'kya nsu'gu' no tu'lai'pai'. 7 Yesu ngaalaluya kai', "Mumpala nyai?" Ngabannyangwa, "Yesu Nnasaleti." 8 Yesu ngaabakia, "Nimmakiangite panga nenga nga naywembe. Bai mana kamunipala nenga, mwaleke banamas' bangu' babu'kange." 9 Agalongei go li'nga gatimi gaalongei, "Balu' bawanipeile nimwobiyeli ata yumo." 10 Simoni Petili abile na lipanga, bai ngalisolomwa, ngankata likutu lyu kummalyo ntumisi ywa mpi'ndo ywa dini. Ntumisi ywo akemelwage Malko. 11 Bai, Yesu ngammakia Petili, "Uki'l'i bu'ye lipanga lyako mulupata. Buli, nipalikwali nywelya nnobo wa ngu'su'mbu' wabanipei Tati?" 12 Kipi'nga sa asikali na mpi'ndo wabe pamope na ali'ndi'l'i ba Ayahudi baammoywi Yesu, ngabantaba 13 na kumpeleka kwa Anasi nkiwe Kayafa, ywaabile mpi'ndo nku'l'u' wa dini mwaka wo. 14 Aywo Kayafa nga ywaabakiye api'ndo ba Ayahudi panga nantali mundu yumo awee paali pa bandu. 15 Simoni Petili na mwanamas' ywi'ngi' baanki'ngime Yesu. Aywo mwanamas' ywi'ngi' atanganikwe kwa mpi'ndo ywa dini, kwa nyo ayingi pamope na Yesu pangu'l'u' munyumba ya mpi'ndo ywa dini. 16 Lakini Petili aayi'mi panja, paniango. Bai, aywo mwanamas' ywaatanganikwe na mpi'ndo ywa dini aapitike panja, ngalongela na mwi'nja nni'ndi'l'i wa niango, ngaannyingia Petili nkati ya luwa. 17 Aywo mwi'nja nni'ndi'l'iwa niango ngaannaluya Petili, "Buli, wenga nga yumo ywa banamas' ba mundu yu?" Petili ngammakia, "Nenga lili!" 18 Atumisi na ali'ndi'l'i baakungine mwoto kwa mwanaja kwabile na mbepo, ngababa kabayota. Naywembe Petili aayi'mi pamope nabo kayota mwoto. 19 Bai, mpi'ndo ywa dini ngannaluya Yesu bu'kana na banamas' bake na mayi'gano gake. 20 Yesu ngannyangwa, "Naalongei na kila mundu pa bandu. Naatiyi'gana mumayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu' na munyumba ya Nnu'ngu', pandu pabakwembana Ayahudi boti. Nalongelali sosoti kwo iya. 21 Kwa mwanaja buli unilaluya? Walaluye babaayu'wine ki'li' sanaabakiye. Bembe batangite sanaabakiye." 22 Paayomwi longela go nni'ndi'l'i yumo ywaayi'mi na Yesu ngaanku'mbwa mbande kabaya, "Unnyangwa buli nyo mpi'ndo ywa dini?" 23 Yesu ngannyangwa, "Manaitei nilongei kinanyata ubaye awo unyatau, lakini mana nilongei kinannoga, mboni wendeniku'mbwa?" 24 Bai, Anasi ngampeleka Yesu, abile

ntabilwa, kwa mpi'ndo ywa dini Kayafa. 25 Bai, Petili aayi'mi po kayota mwoto ngabannaluya, "Buli, wenga wa yumo ywa banamas' bake?" Ywembe ngakana, "Nenga lili!" 26 Yumo ywa atumisi ba mpi'ndo ywa dini, nnongo wa yu'l'u' ywaakatilwe likutu na Petili, ngannaluya, "Buli, nakubwenili ukuyati' pamope nakwe?" 27 Petili ngakana kai', popopo njogolo ngabi'ka. 28 Kindai' bulabula baantweti Yesu bu'ka kwa Kayafa, kumpeleka kunyumba ya liwali. Lakini baayingili nnyumba, kwa mwanaja Yingya kwabe mu'l'u' waai mwilo kwo lya kilyo sa Pasika. 29 Kwa nyo, Pilato aatikwayendelya panja, ngabaya, "Mubile na masitaka gaku' kwa mundu yu?" 30 Ngabannyangwa, "Ikapangage mundu yu' apangiteli ulau tupelekunnetali kasako." 31 Pilato ngaabakia, "Muntole mwabene, mukansenwe bu'kana na salya yinu." Api'ndo ba Ayahudi ngabannyangwa, "Twenga tuyi'ki'ti'lwali kummulaga mundu ywoywotu." 32 Yaapangilwe nyo li'nga gatimi mayi'gi'yo gaalongei Yesu panga awaa kiwo saku'. 33 Pilato ngayingya kai' munyumba ya liwali, ngaankema Yesu na kunnaluya. "Ati' wenga nga Nkulungwa wa Ayahudi?" 34 Yesu ngannyangwa, "Buli, ago mayi'gi'yo gako au bi'ngi' batikubakia abali yangu?" 35 Pilato ngannyangwa, "Nenga na Nnyahudi lili! Bandu bako na api'ndo ba dini yako ngabakuleti kasangu". Upangite kii'l'i?" 36 Yesu ngannyangwa, "Ukulungwa wangu' wa padunia li. Ikapangage ukulungwa wangu' wa padunia yi'no, atumisi bangu' bapelenikengelya kanenikamuyi'lwe mmoko ga api'ndo ba Ayahudi. Lakini ukulungwa wangu' wa pano li." 37 Apo Pilato ngammakia, "Wenga nga Wankulungwa?" Yesu ngayangwa, "Wenga ngawaubaya panga nenga nga Nankulungwa. Nenga nibeekwi kwa kitumbu so, na kwa nyo niisi mudunia kwabakia bandu abali ya kakape. Kila mundu ywa ukakape aaniipi'kania." 38 Pilato ngaammakia, "Ukakape nga kili'be gani?" Pilato paayomwi longela go, aapiti kai' panja, ngaabakia Ayahudi, "Nenga nikibonali ata kitumbu simo sa kunsitaka mundu yu'. 39 Lakini bu'kana na mayobelya ginu panga nenga ninnyu'gu'lyange ntabilwe yumo masu'ba ga Pasika. Bai, mupala ninnyu'gu'lyange Nkulungwa wa Ayahudi?" 40 Apo ngabapanga ndu'ti, "Ata! Ayu' lili, ila Balaba!" Naywembe Balaba aai mpokonyoli.

19 Bai, Pilato ngaamulisa Yesu aku'mbu'lwe mikwasu. 2 Asikali ngabalu'ka kapiya ya mimimwa na kunng'walika muntwe, ngabangng'walika na nganju ya lukanda Iwa sambalau. 3 Ngabaisa nnu'ngi' yake no baya, "Sikamu, Nkulungwa wa Ayahudi!" Ngabanku'mbwa mbande. 4 Pilato aapitike panja kai', ngaabakia, "Ninneta Yesu kasinu, li'nga mutange panga nikibwenili kitumbu sa kumpanga aukumilwe." 5 Bai, Yesu ngapita panja aweti kapiya yailu'kilwe

kwa mimimwa na nganju ya lukanda lwa sambalau. Pilato ngaabakia, "Lolange! Mundu wene nga aywo." 6 Api'ndo ba dini na ali'ndi'l'i pabaamweni baatu'ndu'biye malobe, "Ummambe! Ummambe munsalaba!" Pilato ngaabakia, "Muntolange mwabene mukammambe, kwa mwanjaa nenga nikibonali kitumbu sosoti sa kumukumu." 7 Ayahudi ngabannyangwa, "Twenga tubinayo salya, no bu'kana na salya yo ipalikwa awee kwa mwanjaa aaipangite Mwana wa Nnu'ngu'." 8 Pilato paayu'wine mayi'gi'yo go ngayogopa munomuno. 9 Bai, ngayingya nnyumba ya liwali kai' ngaannaluya Yesu, "Wenga wumi kwaku?" Lakini Yesu annyangwili. 10 Kwa nyo Pilato ngaammakia, "Ulongelai nanenga? Buli, utangiteli panga nibile nawo utawala wa kukuyu'gu'lyा na wa kukubamba?" 11 Yesu ngannyangwa, "Wenga ubileli na utawala wowoti kasangu', ila wu'l'u' wokeyelwa na Nnu'ngu'. Kwa mwanjaa ya yu'l'u' ywanikamukiye kasako ai na sambi ngu'l'u' muno." 12 Bu'ka po, Pilato aai kapala ndi'l'a ya kunnekekea, lakini Ayahudi ngabapanga ndu'ti, "Mana wannekekea mundu yu', wenga wambwigalyeli Kaisali. Kila mundu ywaaiipanga nkulungwa antaukyu Kaisali!" 13 Bai, Pilato waagayu'wine mayi'gi'yo go nganneta Yesu panja, bu'kapo Pilato ngatama pakiti'gu' sa ukumu, pandu papakemelwa "Sakafu ya Maliwe" (kwa Kiebrania, Gabasa). 14 Yaai saa sita muntwekatu lisu'ba lyo bi'ka wiso kwa Pasika. Pilato ngaabakia Ayahudi, "Ayu' nga nkulungwa winu!" 15 Lakini bembe bapangite ndu'ti, "Ummulage! Ummulage! Ummambe munsalaba!" Pilato ngaalaluya, "Buli, nimmambe nkulungwa winu?" Api'ndo ba dini ngabannyangwa, "Twenga ntu'pu' nkulungwa ila Kaisali!" 16 Pilato ngaakamukiya Yesu mmoko gabe li'nga abambilwe. Bai, ngabantola Yesu. 17 Abu'i apu'twile nsalaba wake mpaka pandu papakemelwa "Lipakala lya Ntwe" (kwa Kiebrania Golgotha). 18 Apo nga pabammambite, pamope nakwe baabambilwe bandu bi'ngi' abi'l'i, yumo Iwammalyo na ywi'ngi' kunki'ya, na Yesu pakatikati. 19 Pilato aamulise liandikilwe lilu'nga libi'ki'lwe panani ya nsalaba. Na lyembe lyaandikilwe nnyinya, "Yesu Nnasaleti, Nkulungwa wa Ayahudi." 20 Ayahudi baalisomike lilu'nga lyo, kwa mwanjaa apo paabambilwe Yesu paaipipin kilambo. Kai' lilu'nga lyo lyaandikilwe kwa Kiebrania, Kiroma na Kigiliki. 21 Bai, api'ndo ba dini ngabammakia Pilato, "Kaneuandike 'Nkulungwa wa Ayahudi,' ila 'Ywembe aabaite, Nenga nga Nankulungwa wa Ayahudi.'" 22 Pilato ngayangwa, "Ganiandike, niandike!" 23 Asikali pabaayomwi kummamba Yesu, magu'bo gake ngabagabagana mapungu nsese, lipungu limo kwa kila asikali. Kai' baatweti na nganju yake, yayi mbuma wangali sonelwa bu'ka kunani mpaka

pai', yawesekineli baganika. 24 Abo asikali ngababakiana, "Kanetuipopwane, ila tuipangi mpumbe yapanga ya nyai." Likowe lyo lyapangilwe li'nga gatimi Maandiko Mapeleteu gagabaya, "Batibagana iwalu yangu', na ngu'bo yangu' baipangi mpumbe." Amo nga mwabaapangite abo asikali. 25 Papipi na nsalaba wake Yesu baayi'mi mau' bake, nku'we mau' bake, Malia nnyumbowe Kleopa na Malia Makatalena. 26 Yesu paabweni mau' bake, na papipi yake ayi'mi yu'l'u' mwanamas'i ywaampendile, ngaabakia mau' bake, "Mau'! Mulole, aywo nga mwana winu." 27 Bu'kapo ngammakia yu'l'u' mwanamas'i, "Ulole aywo nga mau' bako." Na tangu' saa yi'l'u' aywo mwanamas'i antweti mau' bake Yesu atame kasake. 28 Yesu pabweni panga goti gatimile, no li'nga Maandiko Mapeleteu gatimi, ngabaya, "Niminya nnyota." 29 Apo paabile na bakuli lyalitwi'li kasiki. Bai ngabampeya kasiki kwa lutengo lwa malu'ba ga husopo, na kumwekekeya pankano wake. 30 Yesu paayomwi pokya yo kasiki ngabaya, "Gatimile!" Ngakotima na kwipiyo loo yake. 31 Yaai Ijumaa, lisu'ba lyo bi'ka wiso kwa Sabato. Kwa nyo li'nga mitwi kaneitame munsalaba lisu'ba lya Sabato, mwanjaa lisu'ba lyo lyai liku'l'u', api'ndo ba Ayahudi baannu'bite Pilato magu'l'u' ga abo bababambilwe gati'kwaniilwe na mitwi yabe ibu'yi'lwe. 32 Bai, asikali baayi'i ti'kwana magu'l'u' ga yu'l'u' ywa kumbito na yu'l'u' ywenebi'l'i' babaabile babambilwe pamope na Yesu. 33 Lakini pabamvisili Yesu, baamweni panga ayomokile, kwa nyo baanti'kwaniyeli magu'l'u'. 34 Lakini asikali yumo aamwomite nkwa mumbau, popopo yapitike myai na masi'. 35 Ywaalibweni likowe lyo aatikong'ondelya na ukong'ondeli wo wa kakape. Na atangite panga alongela ga kakape li'nga mwenga muu'bi'li. 36 Likowe lyo lyaapangilwe kati mwagalengela Maandiko Mapeleteu, "Ntu'pu' ata kyupa sake simo sasalu'a ti'kwaniilwa." 37 Kai' maandiko gi'ngi' gabaya, "Baalu'a kunnola yu'l'u' ywabaamwomite." 38 Bu'ka pa go, Yusupu, mwenekaya wa Alimataya, aannu'bike Pilato annyi'ki'ti'ye kuubu'ya ntwi wa Yesu. (Yusupu aai mumini wa Yesu, lakini kwo iya, mwanjaa aayogopage api'ndo ba Ayahudi). Bai, Pilato ngaannyi'ki'ti'a. Kwa nyo Yusupu ayai'i kuubu'ya ntwi wa Yesu. 39 Nikodemo ywaannyendeli patumbu Yesu lisu'ba limo kilo, aaisi apu'twile manemane yaiyangabanike na ubani kyasi sa kilo salasini. 40 Bai, boti abi'l'i' ngabautola ntwi wa Yesu, na kuubilingya sanda yaipakalilwe na mauta manjuli bu'kana na Ayahudi mwabayobelile muusiki. 41 Apo paabambilwe Yesu paaipai na kyati', na mukyati' so kwabile na lisiko lyalyabile linasikilwali mundu ywoywoti nkati yake. 42 Kwa mwanjaa lyaa lisu'ba lyo bi'ka wiso Sabato kwa Ayahudi, na mwanjaa lisiko lyaa papipi, ngabansika Yesu mo.

20 Jumapili kindai' bulabula, Malia Makatalena aay'i'i kulisiko, ngalibona li'l'u' live lya paniango wa lisiko libu'yilwe. 2 Bai, ngabutuka mpaka kwa Petili na kwa yu'l'u' mwanamas'i ywi'ngi' ywaapendilwe na Yesu ngaabakia, "Bammu'yite Bwana kulisiko na tutangiteli kwabammi'kite." 3 Petili na yu'l'u' mwanamas'i ywi'ngi' baayi' i kulisiko. 4 Boti abi'l'i' baatibutuka lakini yu'l'u' mwanamas'i ywi'ngi' aabutwike muno kuliko Petili, kwa nyo alongoli ika kulisiko. 5 Paalitike no lingulya nkati, aibweni sanda, lakini aayingili nkati. 6 Simoni Petili ngaisa nsu'gu' yake kanki'ngama, ngayingya mulisiko na amo aibweni sanda, 7 na si'l'u' kitambala saatabilwe Yesu muntwe. Saabi'kilwel'i pamope na yi'l'u' sanda, ila saatikwi'kaniwa no bi'ki'lwa pandu pa kisake. 8 Bu'kapo yu'l'u' mwanamas'i ywi'ngi' ywaalongoli ika kulisiko ngayingya nkati, ngabona, ngau'b'i'lya. 9 (Baai balo banagatangali Maandiko Mapeleteu gagaabaite panga yapalikwe ayu'ke bu'ka kwa awi'l'i.) 10 Bai, abo banamas'i baabuyangani kaya. 11 Malia ayi'mi panja ya lisiko, kali'la. Paabile balo kali'la aatilita no lingulya mulisiko, 12 ngaabona malaika abi'l'i' babaweti ngu'bo uu batami palu' pabaaugonjike ntwi wa Yesu, yumo kuntwe na ywenebi'l'i' kumagu'l'u'. 13 Abo malaika ngabannaluya, "Mau', kwa mwanjaa ki'l'i' muli'la?" Naywembe ngaabakia, "Baubu'yite ntwi wa Bwana wangu', na nitangiteli kwababi'kite!" 14 Paalongelage go, aagalambuki nsu'gu', ngammaona Yesu ayi'mi, lakini aakwipwili panga nga Yesu. 15 Yesu ngaannaluya, "Mau', muli'la ki'l'i? Mumpala nyai?" Malia akitage panga aywo ngannolekeji wa kyati', ngaammakia, "Bwana, manaiti wenga ngawaubu'yite ntwi wa Yesu, unibakiye kwaubi'kite, nanenga nalu'a kuutola." 16 Yesu ngammakia, "Malia!" Naywembe Malia ngagalambuka, ngammakia kwa Kiebrania, "Raboni!" (Lombolya "Mwalimu"). 17 Yesu ngammakia, "Upalikwali kunikamwa, kwa mwanjaa ninayendali kunani kwa Tati'. Lakini uyende kwa alongo bangu' ukabakiye, 'Niyenda kwa Tati' bangu' na Tati' binu, Nnu'ngu' wangu' na Nnu'ngu' winu." 18 Malia Makatalena ngayenda kwa pefa abali balu' banamas'i panga amweni Bwana, na aammakie nyo. 19 Kitamwiyo lisu'ba lya Jumapili, banamas'i baabile bakwembine munyumba, na milyango yaabire iyigalilwe kwa mwanjaa baayogopage api'ndo ba Ayahudi. Bai, Yesu ngaisa, ngayi'ma pakati yabe, ngaabakia, "Amani ibe kasinu!" 20 Paayomwi longela go, ngaalaya moko na lubau lwake. Apo banamas'i ngabapulaika muno kummona Bwana. 21 Yesu ngaabakia kai', "Amani ibe kasinu! Kat'i Tati' mwabanitumike nenga, nanenga nintuma mwenga." 22 Paayomwi longela go, ngaayulya na kwabakia, "Mupokyanje Loo Mpeneleu. 23 Mana mwaasamya bandu masambi gabe, basamilwa. Mana mwaasamyali, basamilwali." 24 Tomasi (ywakemelwa Mapaga), yumo ywa balu' kumi" na abi'l'i', aabileli pamope nabo paaisi Yesu. 25 Bai balu' banamas'i bi'ngi' ngabammakia, "Tumweni Bwana." Tomasi ngaabakia, "Mana ngotwike kugabona mabai ga misumali mumoko gake no yi'ya lukonji lwangu' palu', kai' yi'ya luboko lwangu' mulubau lwake naau'b'i'lyali katu." 26 Bai, bu'ka po pi'ta masu'ba manane abo banamas'i baabile kai' pamope mu'l'u' nnyumba, na Tomasi aai pamope nabo. Milyango yaai iyigalilwe, lakini Yesu ngaisa, ngayi'ma pakati yabe, ngabaya, "Amani ibe kasinu!" 27 Bu'kapo ngammakia Tomasi, "Ulete lukonji lwako pano, ugalole moko gangu'. Ulete luboko lwako ukaluyi'i mulubau lwangu'. Kaneube na kyukala, ila uu'b'i'l'i!" 28 Tomasi ngannyangwa, "Bwana wangu' na Nnu'ngu' wangu'!" 29 Yesu ngaammakia, "Buli, uu'b'i'lya kwa mwanjaa unibweni? Nantali yabe balu' bangali kunibona, lakini bau'b'i'lile." 30 Yesu aapangite kwa banamas'i bake myasu yambone, yi'ngi' iandikilweli mukitabu si'no. 31 Lakini yi'no iandikilwe li'nga mupate u'b'i'lya panga Yesu nga Kilisitu, Mwana wa Nnu'ngu', no kwo u'b'i'lya mupate ba na ukoto kwa makakala ga lina lyake.

21 Bu'ka pa go, Yesu aatikwapitya kai' banamas'i bake mbwega ya litanda liku'l'u' lya Tibelia. Aapiti nyinya. 2 Simoni Petili, Tomasi (ywakemelwage Mapaga), Natanaeli mwenekaya wa Kana Galilaya, bana abi'l'i' ba Zebedayo na banamas'i bake bi'ngi' abi'l'i' baai pamope. 3 Simoni Petili aatikwabakia, "Niyenda loba ombo." Nabembe ngabammakia, "Na twenga tulu'a longwana nawenga." Bai, ngabayenda u'bu'ka ngalaba, lakini kilo so baapatikeli sosoti. 4 Kakutumbwa saa, Yesu aayi'mi mbwega ya litanda liku'l'u', lakini banamas'i baatangiteli panga aai nga ywembe. 5 Bai, Yesu ngaalaluya, "Mwansembe, munapatili ombo boboti au buli?" Bembe ngabannyangwa, "Ata! Tunapatili kili'be." 6 Yesu ngaabakia, "Mutumbukiye lupi'l'i'l'i' lwingo lwa kummalyo ga ngalaba na mwenga mwapata ombo." Bai, ngabatumbukia no pata ombo bambone, ata baakombwili uta kai' kwa nnyolokano wa ombo. 7 Apo yu'l'u' mwanamas'i ywaapendilwe na Yesu ngaammakia Petili, "Nga Bwana!" Simoni Petili paayu'wine panga nga Bwana, ngawala kiwalo sake (mwanjaa aaweti ngu'bo ya lyengo bai), ngau'mbya mumasi'. 8 Lakini balu' banamas'i bi'ngi' baaisi kumbwani kwa ngalaba ku'no kabauta lupi'l'i'l'i' lwalutwi'l'i ombo, baabileli kuutalu na kuuyu'mu', ila baai meta mya bu'ka muntengo. 9 Pabaaikite kuuyu'mu' baubweni mwoto wa makala ukunganiwe na panani yake paabi'kilwe ombo na likati. 10 Yesu ngaabakia, "Muletange pano ombo bi'ngi' ba balu' bamulobite." 11 Bai, Simoni Petili ngau'bu'ka

mungalaba, aatiuta lu'lu' lupi'l'i'l'i' mpaka kuuyu'mu' lwalwabile lutwi'lile ombo aku'lu' 153. Baatiyolokana, lakini lupi'l'i'l'i' lwakutwanikeli. 12 Yesu ngaabakia, "Mwisange samulabuke." Ntu'pu' ata yumo ywabe ywaalowite kunnaluya, "Wenga nga wanya?" Mwanjaa baatangite aai Bwana. 13 Yesu ngaisa, ngatola likati, ngaapeya, apangite nyinyonyo na balu' ombo. 14 Yi'no yaai pampanda patatu Yesu kwaapitya banamas'i bake tangu' yu'ka bu'ka kuuwi'li. 15 Pabayomwi lya, Yesu ngannaluya Simoni Petili, "Simoni mwana wa Yoani! Buli, unipendile nenga kulikoni mwabanipenda ba?" Naywembe ngayangwa, "Elo Bwana, utangite panga nenga nikupendile." Yesu ngammakia, "Wakote bana ngondolo bangu'." 16 Bu'kapo ngammakia pampanda pabi'li', "Simoni mwana wa Yoani! Buli, unipendile?" Petili ngannyaangwa, "Elo, Bwana, utangite panga nikupendile." Yesu ngammakia, "Wakote ngondolo bangu'." 17 Ngannaluya pampanda patatu, "Simoni mwana wa Yoani! Buli, unipendile?" Apo Petili aatinyopa kwa mwanjaa aalaluyilwe patatu, "Unipendile?" Ngammakia, "Bwana, wenga utangite goti, panga nenga nikupendile." Yesu ngammakia, "Wakote ngondolo bangu'. 18 Kakape nikubakia, pauaabile wamwinsembe wayobel kwitaba lunga no yenda kwokwoti kwopala. Lakini pawapanga wang'oi wagoloya moko gako, na mundu ywi'ngi' alu'a kutaba na kukupeleka kwaupendili yenda." 19 (Kwo longela nyo alayite Petili mwaalu'a waa na kunkwi'ya Nnu'ngu'.) Bu'kapo ngammakia, "Uningi'ngame." 20 Apo Petili ngagalambuka, ngammona yu'lu' mwanamas'i ywaappendilwe na Yesu kaki'ngama. (Ayu' mwanamas'i nga yu'lu' pa kiloy sa kitamwiyo atamage papipi muno na Yesu na kunnaluya, "Bwana nga nyai ywaalu'a kusongya?") 21 Bai, Petili paamweni ywo, ngannaluya Yesu, "Bwana, na yu'no buli?" 22 Yesu ngannyaangwa, "Mana kanipala alame mpaka panaaki'l'i'bu'ka, wenga ga ki'li'? Wenga uniki'ngame nenga." 23 Bai, likowe lyo lyaabambite kwa balu' aumini panga mwanamas'i ywo aawali. Lakini Yesu ammakieli panga mwanamas'i ywo awaali, ila, "Manaitei kanipala alame mpaka panaaki'l'i'bu'ka, wenga ga ki'li? 24 Ayu' nga yu'lu' mwanamas'i ywaagabweni makowe ga na kugaandika. Na twenga tutangite panga gaagalongei nga kakape. 25 Kubile makowe gi'ngi' maingi gaapangite Yesu, ikapangage gaandikilwe goti, limo bu'ka pa li'ngi', nengite ata dunia yene ilu'e li'nganali kwibi'ka itabu yaipalage andikilwa.

Makowe

1 Waependilwe Topili, mukitabu sangu' sa patumbu naatikuandikya bu'kana na makowe goti gaapangite Yesu no yi'gana bu'ka paatumbwi lyengo lyake, 2 mpaka lisu'ba li'l'u' lyaatu'ndu'b'i'yilwe kunani. Paabi balo tu'ndu'b'i'yilwa aapiyite malagyo kwa makakala ga Loo Mpeleteu kwa balu' atumilwe baasawile. 3 Kwa masu'ba alubaini bu'ka pa kiwo sake, aatikwapitya kwo kokota li'nga bakwipwe panga kakape aai nkoti. Aabonekine kwabe, naywembe aalongei nabo makowe ga Ukulungwa wa Nnu'ngu'. 4 Lisu'ba lyaakwembine nabo aalagi, "Kenemebu'ke mono mu Yelusalemu, ila muli'nde yi'l'u' upo yabaalagi Tati', yi'l'u' yamwaniyu'wine kaniilongelya. 5 Yoaniaabatisike kwa masi', lakini masu'ba gendaisa mulu'a batisilwa kwa Loo Mpeleteu." 6 Bai, atumilwe pabaakwembine na Yesu ngabannaluwa, "Bwana, buli wu'no nga nsimu waulu'a buyangania ukulungwa wabe Islaili?" 7 Yesu ngaabakia, "Alyo lyengo linu lili lyo tanga lisu'ba au nsimu wabaubii Tati' bangu', ago gabile muutawala wabe bene. 8 Lakini Loo Mpeleteu paamwisilyanga, mwapokya makakala na mwanikong'ondela ku Yelusalemu, kumili'ma yoti ya Yudea, ku Samalia na ata kuundi'la ya dunia." 9 Paayomwi longela go, Yesu ngatu'ndu'b'i'yilwa kunani. Pabaabile kabanningulya, ngayingya mulyunde na baamwenili kai'. 10 Pabaabi balo kabalingulya kunani, imukya bandu abi'l'i babaaweti magu'bo mauu bayi'mi papipi nabo, 11 ngababaya, "Mwenga mwabandu ba ku Galilaya, mboni muy'i'mi kamulingulya kunani? Ayu' Yesu ywatolilwe bu'ka kasinu yenda kunani, alu'a buya kai' nyinyonyo kati mwamumweni kayenda kunani." 12 Bu'kapo atumilwe baaki'l'i bu'ki ku Yelusalemu bu'ka mu Kitu'mbi' sa Minjaituni, sakibile kilomita yimo bu'ka Yelusalemu. 13 Pabaaikithe pa kilambo so sa ku Yelusalemu, baayi'mi musumba sa kugolopwa kwabaatamage. Balu' babaabile palu' baai Petili, Yoani, Yakobi, Andelea, Pilipi, Tomasi, Batolomayo, Matei, Yakobi mwana wa Alufayo, Simoni wa Selote na Yuda mwana wa Yakobi. 14 Aba boti baai kabakongolekana kwo lu'ba Nnu'ngu' pamope na alwawa nsi'si', Malia mau' bake Yesu, na anunabe. 15 Lisu'ba limo, Petili aayi'mi pakati ya balu' bandu aumini, baai kati mitumbi mya na isilini. 16 Ngabaya, "Mwalongo bangu', yaapalikwe galu' Maandiko Mapeleteu gatimi, Loo Mpeleteu aatilondwa pi'tya kwa Daudi panga Yuda ngaywaalongwiye balu' babammoywi Yesu. 17 Yuda aai yumo ywamukipin'ga situ, kwa mwanjaa asaullilwe yangatiya lyengo li'." 18 (Yuda aapi'mite nng'unda kwa yi'l'u' mbanje yaapatike kwa iyendo yake ndau, paabile munng'unda ngatu'la pai' puanika ndumbo na matumbu goti

gaai panja. 19 Likowe lya lyaatanganikwe na bandu boti babatamage ku Yelusalemu, ata ngabautina lina nng'unda wo kwa luga yabe, "Akeldama," lombolya, "Nng'unda wa Myai.") 20 "Bai, iandikilwe mukitabu sa Zabuli, 'Mwitamo yake yaigala yame, mundu ywoywoti kaneatame nkati yake.' Kai' iandikilwe panga, 'Lipala lya lyengo lyake atole ywi'ngi' mundu.' 21 'Kwa nyo ipalikwa tunsawe mundu yumo mwa balu' babaabile pamope na twe nsimu woti watutyangae nakwe Bwana Yesu. 22 Aywo aapalikwa panga yumo mwa balu' babaai pamope na twenga tumbulya Yoani paabatisage mpaka lisu'ba li'l'u' Yesu lyaatolilwe bu'ka kwitu yenda kunani. Aywo abe nkong'ondeli pamope natwenga kwa uyu'ki wake Yesu." 23 Apo, ngabatambwa maina ga bandu abi'l'i yumo aai Yusupu, ywakemelwage Balsaba (ywembe aatanganikwe kwa lina lya Yusita) na Matiasi. 24 Bu'kapo ngabalu'ba Nnu'ngu', "Bwana, wenga wiitangite myoyo ya kila mundu. Kwa nyo utulaye ywaku' kati ya aba abi'l'i ywaunsawile, 25 li'nga aibe lipala lya lyengo lya utumilwe lyalilei Yuda, no yenda pandu pake mwene papanni'ngana." 26 Ngabapanga mpumbe, ngasaullilwa Matiasi, naywembe ngayongeteyelwa mwa balu' atumilwe ku'mi na yumo.

2 Paliikite lisu'ba lya Pentekosite, aumini boti baakongolekine pandu pamo. 2 Kwa kiimuim liliba lyaayu'wanike kati limbu'nga liku'l'u' lyaumi kunani, ngaliitwi'li'ya yi'l'u' nyumba yoti yabaatami. 3 Ngagapitya malimi kati ga mwoto, ngagabaganika no tu'la panani ya kila mundu. 4 Boti ngabatwi'li'yi'lwa Loo Mpeleteu, no tumbwa longela kwa luga mbali'mbal'i', kati Loo mwaayalile. 5 Bai, ku Yelusalemu kwaabile na Ayahudi babankilikityage Nnu'ngu' babaumi kila nni'ma wa padunia. 6 Pabayu'wine malobe go, lipi'nga liku'l'u' lya bandu lyaatikongolekana. Boti baating'ondoka muno kwa mwanjaa kila mundu aayu'wine abo aumini, kabalongela kwa luga yake mwene. 7 Baating'ondoka no sangala kababaya, "Aba boti babalongela, benekaya ba ku Galilaya li? 8 Itebuli kai", kila mundu aayu'wa kabalongela kwa luga yake yo belekwa nayo? 9 Pakati yitu kwina bandu bababu'ka mili'ma ya Palti, Wamedia na Waelamu, bi'ngi' benekaya ba Mesopotamia, Yudea, Kapadokia, Ponto na Asia, 10 Piliglia, Pamfilia, Misili na Iwingo lwa ku Libya papipi na nni'ma nku'l'u' wa Kulene na ageni bu'ka Roma, 11 kati yabe kubile na Ayahudi na bandu babaasawi kwikotea dini ya Kiyahudi, bandu ba nni'ma wa Kilete na ku Alabia. Ata nyo twayu'wa boti kabalongela makowe maku'l'u' ga iyendo ya Nnu'ngu' muluga yitu yo belekwa." 12 Boti baatisangala no ng'ondoka, kabalaluyana, "Makowe ga galombolya ki'l'i?" 13 Lakini

bi'ngi' baatikwasalanga, kababaya, "Bandu ba batilobya!" 14 Bai, Petili ngayi'ma papipi na balu' atumilwe bi'ngi' ku'mi na yumo, ngatumbwala kwaalya bandu kwa lilobe liku'l', "Mwaayahudi ayangu' na mwenga mwaboti mwamutama ku Yelusalemu, mutange likowe li'no na munipi'kanie. 15 Kakape bandu ba banalobyali kati mwamugania, kwa mwanjaa yi'no saa itatu ya kindai' bai. 16 Kakape panga likowe li' nga li'l'lu' lyalyaabaiylwe na nnondoli ywa Nnu'ngu' Yoeli. 17 'Mumasu'ba galu' ga kuundila abaya Nnu'ngu', naalu'a kunnyitanikia Loo wangu' panari ya bandu boti. Bana binu analu'me na alwawa baalu'a londwa, ansembe binu baalu'a gabona makowe gayambi', na agoi baalu'a lota maloto. 18 Kakape, ata kwa atumisi bangu' analu'me na alwawa, naalu'a kwayityanikia Loo wangu', nabembe, baalu'a londwa. 19 Naalu'a panga mangelongelo kumaunde na myanju miku'l' padunia, kwalu'a ba na myai, mwoto, na lioy litopau. 20 Lisu'ba lyaalu'a ba mulubi'ndu' na mwei walu'a ba nkele kati myai, kaliegelya isa lisu'ba liku'l' lya ngama lya Bwana. 21 Apo mundu ywoywoti ywaalua' lu'ba yangatiylwa na Bwana, alu'a kosopolelw." 22 "Mwenga mwa Isilaili, mupi'kani mayi'gi'yo ga ganigalongela! Nnu'ngu' aalayite mpu'la bai panga kakape antumike Yesu ywa Nasaleti. Aapangite nyu kwa ndi'la ya mangelongelo na myanju yaapangite pakati yinu, kati mwamumweni mwabene. 23 Nnu'ngu' aatangite no binia bu'ka kwai'mbu' panga Yesu aakamuyilwe mumaboko ginu, na mwenga kummulaga kwa kwalekya bandu alau bammambe munsalaba. 24 Lakini Nnu'ngu' ngannyu'ya bu'ka kuuwi'lli, ngaankosopolya bu'ka mulwu'ngu' lwake. Kwa mwanjaaa yaawesekineli ywembe kamulwa na makakala ga kuuwi'lli. 25 Kwa mwanjaaa Daudi aabaite nyinyo kwa ywembe ywo, 'Naamweni Bwana nnu'ngi' yangu' masu'ba goti, kwa mwanjaaa abi kuluboko lwangu' lwa mmalyo, li'nga nakane tenandena. 26 Kwa nyu, mwoyo wangu' watenapusika, kai' nilulutike ilulu yo napusika. Yi'ga yangu' yatama muu'bi'lyo, 27 kwa mwanjaaa loo yangu' wailekali kumambi', wala wannekali ywabile Mpeleteu wako abole. (Hadès g86) 28 Unilayite ndi'la ya bwu'mi, wanitwi'lli'ya pulaa panaaba papipi nawe." 29 "Mwalongo bangu' ba ku Isilaili, mbala nimmakiange mpu'la gagampatike Daudi, tati' bitu. Ywembe aatiwaa no sikelwa, lisiko lyake libile papanopano mpaka li'no. 30 Lakini kwa mwanjaaa aai nnondoli ywa Nnu'ngu', aatangite panga Nnu'ngu' aatikunnagya kwa kilapo panga ammi'ka yumo ywa lubelekwo lwake pakiti'gu' sake sa lenji. 31 Daudi aatumbwi wi'ti' kugabona makowe gagaalu'a pangilwa na Nnu'ngu' na nyu ngabaya kwa uyu'ki wa Kilisitu nsimu waabaite, 'Analekelwali kumambi', wala yi'ga yake inabolali.' (Hadès g86) 32 "Nnu'ngu' annyu'yite

Yesu na twenga twaboti nga twaakong'ondeli ba likowe lyo. 33 Nnu'ngu' amwu'bwiye Yesu na kummi'ka pandu pake pakummalyo, apoki bu'ka kwa Tati' li'l'u' lilagyo lya Loo Mpeleteu, naywembe aayitanikiye si'l'u' samukibona nambi'yambi' na kukiyu'wa. 34 Kwa mwanjaaa Daudi aai anau'bu'kali kunani, lakini aatibaya, 'Bwana Nnu'ngu' aammakie Bwana wangu', Utame kummalyo gangu', 35 mpaka panaalu'a kwabi'ka andumu bako pai' ya magu'l'u' gako.' 36 "Kwa nyu Isilaili yoti mutange kakape panga, yu'l'u' Yesu ywamummambike munsalaba, Nnu'ngu' ampangite panga Bwana na Kilisitu!" 37 Bai, Pabaagayu'wine mayi'gi'yo go, gaatikwalumiya mumyoyo yabe. Ngabaalaluya Petili na balu' atumilwe bi'ngi', "Mwalongo bitu, tupange buli?" 38 Petili ngaayangwa, "Munng'alambuki Nnu'ngu' na kila yumo ywinu abatisilwe kwa lina lya Yesu Kilisitu, li'nga mupate samilwa masambi ginu no pokya yi'l'u' upo ya Loo Mpeleteu. 39 Kwa mwanjaaa lilagyo li'no lyaa'i kwinu mwenga, bana binu, kwa balu' boti babatama kuutalu, na kwa kila mundu ywaalua' kemelwa na Bwana Nnu'ngu' witu." 40 Petili aatikwakwi'lli'ka kwa mayi'gi'yo gi'ngi' gambone na kwakong'ondelya, "Mwikosopoli bu'ka mu lu'no lubelekwo lwakau." 41 Bai, baingi baatikugayi'ki'tya mayi'gi'yo gake Petili, ngababatisilwa. Na lisu'ba lioy bandu bateyongekeya ika kati mitumbi elupu itatu. 42 Abo boti ngabayendelya binia kwiyi'gana bu'ka kwa atumilwe, tama pamope kati alongo, metwana makati, lya pamope no lu'ba Nnu'ngu'. 43 Kila mundu ngannyogopa Nnu'ngu', kwa mangelongelo na myanju yambone yayaapangilwe kwo pi'tya atumilwe. 44 Babaau'bi'li boti baayendeli ba pamope na mali yabe batebaganana. 45 Baapi'miye migunda na ili'be yabe, bu'ka po bagana mbanje li'ngana na mwaipalikwa kwa kila mundu. 46 Kila lisu'ba baabile kabakongolekana pamope mulua lwa nyumba ya Nnu'ngu'. Bametwanage makati no kwembana mumisengo yabe lya kilyo so kwo napusika na kwa mwoyo nnogau. 47 Bankwi'yite Nnu'ngu' no pendelwa na bandu boti. Kila lisu'ba Bwana aatikwayongekeya mitumbi ya bandu, babaabile kabakosopolelw.

3 Lisu'ba limo musaa tisa pipi na kitamwiyo, yai saa yo lu'ba, Petili na Yoani bayendage kulua lwa nyumba ya Nnu'ngu'. 2 Bai, paabile na mundu yumo ywaabible kitewe bu'ka belekwa. Abi'ki'lwage pa niango wa nyumba ya Nnu'ngu' waukemelwage Mzuli, kila lisu'ba li'nga alu'be kwa bandu babayingya mulua lwa nyumba ya Nnu'ngu'. 3 Yu'l'u' kitewe paabweni Petili na Yoani bai papipi no Yingya mulua lwa nyumba ya Nnu'ngu', ngaalu'ba bannyangatiye mbanje. 4 Petili na Yoani ngabammu'nju'lyo minyo, naywembe Petili ngammakia, "Utulinge!" 5 Yu'l'u' kitewe ngaalinga, ku'no

kau'bi'lya pata kili'be bu'ka kwabe. 6 Lakini Petili ngammakia, "Ne ntu'pu' mbanje, ila si'l'u' sanibile naso ngasanilu'a kupeya. Kwa lina lya Yesu Kilisitu ywa ku Nasaleti, uyi'me kwa magu'l'u' gako uyende!" 7 Bu'kapo ngankamwa luboko lwake lwa kummalyo kuntu'ndu'b'i'ya, papalu'palu' magu'l'u' gake ngagapata makakala. 8 Ngau'mba no y'i'ma, no tumbwa yenda kwa magu'l'u' gake. Bu'kapo ngayingya mulua lwa nyumba ya Nnu'ngu' pamope na Petili na Yoani, ku'no kayenda no u'mbau'mba na kunnumba Nnu'ngu'. 9 Bandu boti babaabile palu', ngabammona kayenda kwa magu'l'u' gake ku'no kannumba Nnu'ngu'. 10 Pabakwipwi panga nga yu'l'u' ywaabile kalu'balu'ba palu' pa niango Mzuli wa nyumba ya Nnu'ngu', ngabasangala muno ata baakombwili tanga gagampatike. 11 Mundu two ywatepulilwe apendili lekanana Petili na Yoani, na bandu boti ngabasangala muno, no butukya mu Balasa lya Selemani. 12 Petili paabweni bandu bakongolekine, ngaabakia, "Mwenga mwabandu ba ku Isilaili, mwanjaa ki'l'i' mulisangala likowe li'no? Mboni mutubu'nju'lyा minyo kwa kutusangala, baya kwake kati twenga tupangite kwa makakala au kwa upeleteu witu kumpangiya mundu yu' ayende kwa magu'l'u' gake? 13 Nnu'ngu' ywa Bulaimu, Isaki na Yakobi, Nnu'ngu' ywa akinatati' bitu ankwi'yite ntumisi wake Yesu. Lakini mwenga mwaatikumpiya li'nga apwatilwe kiwo na kunkana nnu'ngi' ya Pilato, pamope no panga Pilato ammakiangite annekekeye ayende. 14 Yu'l'u' ywaabile Mpeleteu na mwene Aki mwaatikunkana, na mwenga ngamummakia Pilato annyu'gu'l'i yu'l'u' mmulagi. 15 Bai, mwammulige ywaabile kitumbu sa bwu'mi, lakini Nnu'ngu' ngannyu'ya bu'ka kuuwi'l'i. Twenga ngatwaakong'ondeli ba makowe ga. 16 Mundu yu' ywamumona na kuntanga apatike kai' makakala kwa uweso wa lina lya Yesu. Kwa ndi'l'a yo u'bi'lyा lina li' kakape ywembe atepulilwe, kati mwamwibonia mwabene. 17 "Mwalongo bangu", ndangite panga mwenga na api'ndo binu mwampangite Yesu aga goti wangali tanga namani samupanga. 18 Lakini kwa ndi'l'a y'i' Nnu'ngu' ayomolekeyage si'l'u' sasaalondolilwe na alondoli ba Nnu'ngu' boti, panga Kilisitu wake alu'a teselwa. 19 Bai, mugalambuke na kummuyangania Nnu'ngu', li'nga ansami masambi ginu. 20 Bu'kapo Bwana annetya nsimu wo pu'mu'lyा, naywembe alu'a kuntuma Kilisitu ywaabi'kilwe bu'ka kwai'mbu' li'nga kunkosopolya mwe, nga Yesu. 21 Ywembe aapalikwa igala kunani mpaka pawalu'a timya nsimu wa Nnu'ngu', paabi'ka wiso ili'be yoti, kati mu'l'u' mwaabaita bu'ka kwai'mbu' kwa alondoli bake apeleteu. (aiōn g165) 22 Kwa mwanjaa Musa aabaite, 'Bwana Nnu'ngu' winu alu'a kunsaulyanga nnondoli ywalandana nanenga bu'ka mulukolo lwinu, yaapalikwa kunnuy'wa ywo kwa kila

likowe lyaalu'a kummakia. 23 Na mundu ywoywoti ywaalu'a kotoka kunnuy'wa aywo nnondoli ywa Nnu'ngu', aabi'ki'lwa kuutalu na bandu bake no langamiswa.' 24 Alondoli boti ba Nnu'ngu', tumbulya Samweli na balu' babammi'ngi'yite, baalondwi abali ya makowe ga gagapangika masu'ba gano. 25 Mwenga mwabana ba alondoli, na lilagano lya Nnu'ngu' lyaapangite na kiu'ku'l'u' binu lyaai kasinu. Kati mwammakie Bulaimu, 'Kwa ndi'l'a ya lubelekwo lwako, makabila goti ga padunia gaalu'a yaliwa.' 26 Nnu'ngu' pannu'yite ntumisi wake Yesu, ngaantumike wi'ti' kasinu, li'nga annyali kwa kunng'alambwa kila yumo ywinu bu'ka mundi'l'a yake ndau."

4 Petili na Yoani pabaabile palu' kabaalya bandu, api'ndo ba dini na mpi'ndo ywa ali'ndi'l'i ba nyumba ya Nnu'ngu', na Masadukayo ngabaisa. 2 Bembe ngabausika muno kwa mwanjaa ya abo atumilwe, babaabi kabay'gana no ala panga Yesu aatiyu'ka, na uyu'ki wake ukong'ondelya panga kakape awi'l'i baalu'a yu'ka. 3 Kwa nyo ngabaaboywa na kwayi'ya muutabilwe, mpaka pammalau' yake, kwa mwanjaa yai kitamwiyo. 4 Lakini bambone kati ya bandu balu' babaayu'wine li'l'u' liy'i'gi'yo ngabau'b'i'lyा, na isabu ya analu'me babaau'b'i'lile ngaiyongekeya mpaka ika kati mitumbi elupu tano. 5 Pammalau' yake alongosi ba Kiyahudi, api'ndo na balimu ba salya, ngabakongolekana ku Yeluselemu. 6 Paabile na Anasi Mpi'ndo wa Dini, Kayafa, Yoani, Alekisanda na bandu bi'ngi' boti ba lukolo lwa mpi'ndo ywa dini. 7 Ngabaayi'mika Petili na Yoani nnu'ngi' yabe, ngabaalaluya, "Mwenga kwa makakala gaku' au kwa lina lya nyai mulipangite likowe li'?" 8 Apo Petili abi ntwi'li'li'l'i Loo Mpeleteu, ngayangwa, "Mwenga mwaayi'mi'li'ki na mwaapi'ndo ba bandu. 9 Li'no mutupekeseni kwa kitumbu sa makowe manogau gaapangilwe yu'l'u' kitewe na kutulaluya mulu' mwaatepulilwe. 10 Kwa nyo, mwenga na bandu boti ba Isilaili, mupalikwa tanga panga mundu yu' ywayi'mi nnu'ngi' yinu li'no nkoti bai, kwa makakala ga lina lyake Yesu Kilisitu ywa ku Nasaleti. Ywembe mwenga mwaatikummamba, lakini Nnu'ngu' ngannyu'ya bu'ka kuuwi'l'i. 11 Ayu' nga yu'l'u' Yesu Maandiko Mapeleteu gagammaya, 'Liwe lyamulikani mwa asengi, nambi'yambi' lipangite liwe liku'l'u' lyapakitumembe.' 12 "Kwa nyo ntu'pu' ywakombwa kosopolelwaa kwa ndi'l'a ya mundu ywi'ngi', kwa mwanjaa mudunia yoti bandu ntu'pu' ndi'l'a y'i'ngi' yo kosopolewa ila kwa lina li'l'u' lyabapeyilwe na Nnu'ngu'." 13 Balu' akolongosi pabaubweni ukangamau wa Petili na Yoani no tanga panga baai bandu bangali ilimu wala tanganikwa, ngabaasangala muno, nnu'ngi' ngabakwipwa panga ukangamau wabe waai kitumbu so baa papipi na Yesu. 14 Lakini pabaamweni yu'l'u' mundu

ywatepulilwe ayi'mi pamope nabo, baakombwili longela kili'be. 15 Alongosi ngabaamulisa bapite panja ya si'l'u kitamo, ku'no kabalaluyana bene na bene likowe lyo. 16 "Twapange ki'l'i bandu ba? Na tukombwali kana mangelongelo maku'l'u' gagapangilwe no bonekana na kila mundu ywa ku Yelusalemu. 17 Lakini li'nga iya likowe li'no kaneliyendeli landala muno mwa bandu, ipalikwa twakwi'l'i ke bandu ba kanebalongele kai' na mundu ywoywoti kwa lina iya Yesu." 18 Bu'kapo ngabaakema kai' nnyumba na kwakanikiya kanebalowe longela kai' wala yi'gana kwa lina iya Yesu. 19 Lakini Petili na Yoani ngabaayangwa, "Mubaye mwenga mwabene panga aki nnu'ngi' ya Nnu'ngu' kunnyu'wa mwenga, kuliko kunnyu'wa Nnu'ngu'. 20 Lakini twenga tukombwali kotoka bayo galu' gatugabweni na kugayu'wa." 21 Bu'kapo balu' api'ndo ba kitamo ngabaakwi'l'i ka' kwa ukali' na kwalekekeya bayende. Baapatikelii ndi'l'a ya kwasenwa, kwa mwanjaab bandu boti baabile kabankwi'ya Nnu'ngu' kwa likowe li'l'u' lyalipangike. 22 Kwa mwanjaab aywo mundu ywaatepulilwe aabile na myaka yaipi'ta alubaini. 23 Papalu'palu' Petili na Yoani pabaayu'gu'lilwe, ngababuyangana kwaayabe na kwaawanikiya galu' gabaabakiyilwe na api'ndo ba dini na agoi. 24 Nabembe pabaagayu'wine go, ngabalu'mbana boti na kunnub'a Nnu'ngu' kababaya, "Wenga ngawa Bwana wauumbike kunani, pai', baali na kila kili'be sakibile nkati yake. 25 Ngawaumpangite ntumisi wako, tati' bitu Daudi abaye kwa makakala ga Loo Mpeleteu, 'Mwanjaab ki'l'i' mili'ma intaukyu Nnu'ngu' na kumusikya? Mboni bandu bagania makowe gangali ngama?' 26 Akulungwa ba dunia baaibi'i wiso, na atawala baakwembine pamope kunkana Bwana na Kilisitu wake.' 27 "Kakape Helode na Pontio Pilato, bandu ba Isilaili na bandu bangali Ayahudi, baatikongolekana pano pa kilambo, li'nga panga likowe linyatau kwa ntumisi wako mpeleteu Yesu ywaunsawile panga Kilisitu. 28 Bembe baagayomoli makowe gawabinile tangu' kwai'mbu' kwa uweso wako na mwaupendile. 29 Nambi'yambi' wa Bwana, ulinge iyogokeyo yabe, na utulongoye twenga twaatumisi bako tupate ala mayi'gi'yo gako wangali ba na kyukala. 30 Ulaye makakala gako li'nga kwatempwa atamwe, upange myanju na mangelongelo kwa lina iya ntumisi wako Yesu Mpeleteu." 31 Pabaayomwi lu'ba, pandu palu' pabaakongolekine ngapalendema, nabembe boti ngabatwi'l'i'yi'lwa na Loo Mpeleteu, ngabatumbwa ala liyi'gi'yo iya Nnu'ngu' wangali ba na kyukala. 32 Balu' babaau'bi'lile boti baai na mwoyo gumo no nugia limo, ntu'pu' ata yumo ywaabible na kili'be, ywaakipangite kibe mali yake mwene, ila baatikamwana kwa kila kikowe. 33 Atumilwe baatikong'ondelya kwa makakala, kwa uyu'ki

wa Bwana Yesu, naywembe Nnu'ngu' ngaayalya muno. 34 Ntu'pu' ata mundu yumo kwabe ywapalage kili'be, kwa mwanjaab kila likowe bapangage pamope, baapi'miye migunda na mayumba na mbanje ngabakongolya pamope, 35 na kwakamukiya atumilwe, kila munduaabaganilwe kati mwaapalage. 36 Kwaabilie na Nnawi yumo mmelekwe wa Kuplo, lina lyake Yusupu. Atumilwe baankemite kwa lina iya Balanaba, lilombolya nsengi ywa bandu. 37 Mundu ywo aapi'miye nng'unda waabile nawo, na mbanje ye aakamukiye atumilwe.

5 Bai, mundu yumo ywakemelwage Anania, na nnyumbowe

Safila, baapi'miye nng'unda wabe. 2 Lakini nnyumbowe aai atangite, Anania aabawi lipungu lya mbanje yaapatike na yi'ngi' iya, yayigile ngaakamukiya atumilwe. 3 Petili ngannaluya, "Anania, mboni Ibilisi autwi'liye mwovo wako, li'nga kummakia ubu'su' Loo Mpeleteu, uiyike lipungu lya mbanje lyapi'mie nng'unda? 4 Pawaabile balo unapi'mi'yal'i nng'unda wo, ngita waai mali yako? Ata popi'miye mbanje yoipatike ngita yai yako? Mwanjaab ki'l'i' uganiyite panga likowe li'no mumwoyo wako? Wenga unkongitelii mundu ila unkongite Nnu'ngu'!" 5 Anania paagayu'wine mayi'gi'yo go, ngatu'la pai' no waa. Na boti babaayu'wine abali yo baatiyogopa muno. 6 Ansembe ngabaisa wi'ki'lya yi'ga yake, ngabampikiya panja na kunsika. 7 Pagapite masaa gatatun nnyumbowe ngayingya, naywembe aai anayu'wali lyolyoti lya makowe galu' gagaapangike. 8 Petili ngannaluya, "Unibakie yi'no nga mbanje yoti yamupatike, pamupi'miye nng'unda winu?" Ngannyangwa, "Elo nga yi'no." 9 Bu'kapo Petili ngammakia, "Mwanjaab ki'l'i' muyi'ki'tyanaye kumpaya Loo Mpeleteu ywa Bwana? Pi'kania! Balu' babauma kunsika nsengogo baikite paniango, nawenga nyinyonyo bapakupeleka!" 10 Bai, papalu'palu' Safila ngatu'la pai' nnu'ngi' ya Petili no waa, na balu' ansembe ngabayi'nya nnyumba ngabankwemba awile. Ngabantola no yenda kunsika papipi na nsengowe. 11 Bwoga nku'l'u' ngawapata aumini boti na bandu bi'ngi' babaayu'wine likowe lyo. 12 Atumilwe baapangite myanju yambone na mangelongelo kwa bandu. Na boti babaau'bi'lile baabile kabakongolekana mu Balasa lya Selemani kwo nugia limo. 13 Na pai ntu'pu' ata mundu yumo ywangau'bi'ly'a ywaapayite lu'mbana nabo, lakini ata nyo balu' babaau'bi'lile baatilumbilwa muno na bandu. 14 Na isabu ya bandu babaamwu'bi'li Bwana, analu'me kwa alwawa, yaatiyongekeya muno. 15 Kwa nyo bandu baabile kabaapeleka atamwe musimbasimba na kwagonjeka muindanda na mumakai, li'nga Petili paalu'a pi'ta kiwili sake saapi'ti bi'ngi' babe. 16 Bandu bambone ngabakongolekana bu'ka muilambo ya papipi na

ku Yelusalemu, kabaaleta atamwe na bandu babaatesilwe na moka, na boti baatitepulwa. 17 Bu'kapo Mpi'ndo wa Dini na aine babaabile mukip'i nga sa Masadukayo, ngabaabi'kyा bwigu atumilwe. 18 Bai, ngabaaboywa atumilwe na kway'i ya muutabilwe. 19 Lakini kilo malaika wa Bwana ngaisa no yu'wa milyango ya utabilwe, kwapiya panja na kwabakia, 20 "Muyende, mukay'i me munyumba ya Nnu'ngu' mukaali bandu ndi'la yi'no ya ukoto wayambi." 21 Kindai' putiputi bay'i munyumba ya Nnu'ngu' yi'gana bandu kati mwababakiylwe. Mpi'ndo wa Dini na aine pabaaisile, bakemi kitamo sa Balasa Liku'l'u' lya Ayahudi na api'ndo boti ba ku Isilaili, ngabaatuma bandu bayende munyumba ya atabilwe kwaleta atumilwe. 22 Lakini balu' atumisi pabaakite ku'l'u' kuutabilwe baakwembitelis baal' atumilwe. Kwa nyo ngababuya no piya abali. 23 Ngababaya, "Tuikoli nyumba ya atabilwe iyigalilwe ndendende na ali'ndi'li kabali'ndi'la mumilyango. Lakini patuy'u wile tunakunkwembali mundu ywoywoti nnyumba!" 24 Bai, mpi'ndo ywa ali'ndi'li ba nyumba ya Nnu'ngu' na api'ndo ba dini pabagayu' wine go, baatisangala muno, ngababa na kyukala no kotoka tanga sasaapati. 25 Mundu yumo ngaisa na kwabakia, "Lingange, balu' bandu bamwaayingiye muutabilwe bai munyumba ya Nnu'ngu' bay'i gana bandu." 26 Apo mpi'ndo ywa ali'ndi'li ba nyumba ya Nnu'ngu' pamope na bandu bake, baay'i munyumba ya Nnu'ngu', ngabaaleta. Lakini baaboywili kwa makakala, kwa mwanjaa baayogwipe ku'mbu'lwa maliwe na bandu. 27 Bai, ngabaapeleka na kway'i mi'ka nnu'ngi' ya kitamo. Mpi'ndo wa Dini ngaabakia, 28 "Twaankanikiye kwa makakala, kanemuyi'gane kai' kwa lina lya Yesu, na nambi'yambi' mubambije mayi'gano ginu mu Yelusalemu yoti, na mubini kutubi'kyा lukoolo lwa kiwo sa mundu yu'." 29 Petili na balu' atumilwe aine ngabayangwa, "Tupalikwa kunnuyu'wa Nnu'ngu' kuliko bandu. 30 Nnu'ngu' ywa kitati' bitu, aatikunnu'ya Yesu, yu'l'u' ywamwammulige kwa kummamba munsalaba. 31 Nnu'ngu' aatikunkwi'ya, ngammi'ka kuluboko lwake lwa kummalyo, panga Kolongosi na Nkosopoli, l'nga aipange Isilaili innig'alambuki Nnu'ngu' no samiwa sambi. 32 Twenga nga twaakong'ondeli ba makowe ga, na Loo Mpeleteu ywabaapeiyilwe na Nnu'ngu' balu' babannyu'wa, naywembe endakong'ondelya kai'." 33 Balu' boti ba mukitamo pabaagayu' wine makowe go, baatusika muno no pala kwabulaga balu' atumilwe. 34 Lakini Mfalisayo yumo lina lyake Gamalieli, ywaabire mwalimu wa salya ywaesimilwe na bandu boti, aayi'mi nnu'ngi' ya kitamo, ngaamulisa balu' atumilwe bapite panja pasene. 35 Bu'kapo ngaabakia balu' ba mukitamo, "Mwenga mwa bandu ba ku Isilaili, mulinguli wiso ali' likowe lyamupala kwapangya bandu ba. 36 Kwa mwanjaa nsimu waupite kwaapitike mundu

yumo lina lyake Teude, ywaipunage panga ywembe nga mundu ywa ngama, ngapata banamasi' mitumbi mya nsese, babaalu'mbine nakwe. Lakini aatibulagilwa, na banamasi' bake boti ngababaganika no oba. 37 Kai' nsimu wu'l'u' wo balangilwa bandu, ngaapiti Yuda ywa ku Galilaya. Aywo naywembe aatikwauta bandu nabembe ngabanki'ngama, lakini naywembe aatibulagilwa, na banamasi' bake boti ngababaganika. 38 Nambi'yambi' nendakumakianga, mwaleke bayende kasabe! Kwa mwanjaa likowe li' au lyengo li' manaitei alitumbwi mundu, kakape lyakondali. 39 Lakini manaitei libu'i kwa Nnu'ngu' mwali'a kwakombwalili kwaibya bandu ba. Bai, mwilinguli wiso mwakane taukana na Nnu'ngu'!" Balu' ba muitamo baayi'ki'tyanie na mwababakiylwe na Gamalieli. 40 Ngabaakema atumilwe na kwamesa mikwasu na kwaamulisa kanebayi'gane kai' kwa lina lya Yesu. Bu'kapo ngabaalekekeya babu'ke. 41 Bai, balu' atumilwe ngabapita panja ya si'l'u' kitamo kwo napusika, kwa mwanjaa yai aki yabe bapate oni no tesewa kwa kitumbu sa lina lya Yesu. 42 Baakotwikeli yi'gana no ala abali inannoga panga Yesu nga Kilisitu, kila lisu'ba mulua lwa nyumba ya Nnu'ngu' na nsengo kwa nsengo.

6 Mumasu'ba galu' bu'kana na isabu ya banamasi' mwaiyongekeyage muno, ngakupitya maku'ku'l'i'ko kati ya au'b'i'lyा ba Kiyunani na au'b'i'lyा ba Kiyahudi. Baatiku'ku'l'i'ka kwa mwanjaa alwawa awi'l'i'ka ba Kiyunani baatilibalilwa nsimu wo baganilwa iyo ya kila lisu'ba. 2 Kwa nyo balu' atumilwe ku'mi na abi'li' ngabakema kitamo sa ipi'nga yoti ya banamasi' na kwabakia, "Yaalu'a nogeleyali twenga kotoka ala mayi'gi'yo ga Nnu'ngu', kwa kitumbu sa lyengo lya kwabagana iyo. 3 Kwa nyo mwalongo, musawe nkati yinu bandu saba babatanganikwe panga batwi'l'i'yilwe na Loo Mpeleteu na bene ikima. Abo tuwesa kwapeya lyengo li'no, 4 na twenga tubinia yendelya lu'ba Nnu'ngu' no ala liyi'gi'yo lyake." 5 Galu' gabaagalongei ngagayi'ki'ti'lwa na bandu boti, nabembe ngabaasawa Sitefano, mundu ywatwi'l'i'yilwe imani na Loo Mpeleteu na Pilipi, Plokolo, Nikanoli, Timoni, Pamena na Nikola ywa Antiochia ywaagalambwike panga Nnyahudi. 6 Ngabaaleta bandu bo nnu'ngi' ya atumilwe, nabembe ngabaabi'ka maboko panani yabe kwalu'bya. 7 Liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' ngaliyendelya bamba, na isabu ya banamasi' ngaiyongekeya muno mu Yelusalemu ata api'ndo bambone ba dini ya Kiyahudi ngabamwu'b'i'lyा Yesu. 8 Bai, Sitefano aai apeiyilwe ngu'ngu' na makakala bu'ka kwa Nnu'ngu', aapangite myanju na mangelengelo maku'l'u' kwa bandu. 9 Lakini ngakupitya bandu nsi'si' ngabataukana nakwe Sitefano. Bandu bo baai munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu'

yaitanganikwe kwa lina lya "Bandu Ulu" nabembe baaumi ilambo ya Kilene na Alesandulia na bi'ngi' bu'ka mumili'ma ya Kilikia na Asia. Bandu bo ngabayendelya taukana na Sitefano. 10 Lakini bankombwili, kwa mwanjaa ya ikima yake na Loo Mpeleteu ywannongoyage longela. 11 Ngabaapeya mbanje bandu nsi'si', li'nga bakong'ondeli ubu'su' panga, "Tunnyu'wine Sitefano kaala mayi'gi'yo go kupulu kwa Musa na Nnu'ngu'." 12 Ngabaasopa bandu, api'ndo na balimu ba salya, nabembe ngabammoya Sitefano na kumpeleka ku Balasa Liku'l. 13 Ngabaaleta akong'ondeli ba ubu'su' babaabaita, "Mundu yu' akotokali bayo mayi'gi'yo go kupulu Nyumba ya Nnu'ngu' witu mpeleteu pamope na salya ya Musa. 14 Tunnyu'wine kabaya panga ayu' Yesu ywa ku Nasaleti, alu'a paalabiya pandu papeleteu no galambwa mimu yatupeyilwe na Musa." 15 Bandu boti babaabile palu' pakitamo sa balasa bammu'nju'li minyo Sitefano, ngabammona kuminyo yake kugalambwike, kubile kati malaika.

7 Bai, Mpi'ndo wa Dini ngannaluya, "Buli mayi'gi'yo ga nga kakape?" 2 Sitefano ngayangwa, "Mwalongo bangu' na mwaakina tati' bangu', munipi'kani! Nnu'ngu' mwene utukupu, aapiti tati' bitu Bulaimu nsimu wabaabile ku'l' kunni'ma wa Mesopotamia. Aai balo amya kukilambo sa Alani, 3 Nnu'ngu' ngammakia, 'Ubu'ke munni'ma wako na waleke alongobo boti, uyende kunnii'ma wanili'u'ku'l' kungiliya.' 4 Bai, Bulaimu ngabu'ka munni'ma wa Wakaladayo no yenda tama Alani. Bu'ka pa kiwo sa tati' bake, Nnu'ngu' ngammu'ya na kunneta pannii'ma wu'no wamatama nambi'yambi'. 5 Nnu'ngu' ampeili ulisi wowoti munni'ma wu'no, ata nyo Nnu'ngu' annagi panga ywembe na lubelekwo lwake baalu'a lisi nni'ma wu'no, na nsimu wo Bulaimu aai ntu'pu' mwana. 6 Nnu'ngu' ngammakia, 'Lubelekwo lwako lwatama munni'ma wa kigeni, na akwo baapangilwa abanda no pangilwa manyatau kwa myaka mya nsese. 7 Naalu'a kuusenwa nni'ma wu'l' wawaalu'a kwapanga abanda. Bu'ka po, baalu'a bu'ka munni'ma wo na kunikilikitya pandu pano.' 8 Nnu'ngu' ngampeya Bulaimu lilagano na liku'mbi' nga lyaa'i usaili wake. Naywembe Bulaimu ngampapa Isaki na kumwina lisu'ba lya nane bu'ka belekwa kwake. Bu'kapo Isaki ngampapa Yakobi, naywembe Yakobi ngaapapa balu' au'ku' bitu aku'l' ku'mi na abi'il', nabembe ngabainilwa na tati' babe Yakobi. 9 "Kwa mwanjaa api'ndo bitu aku'l', bana ba Yakobi, baammi'ki bwigu nnongo wabe Yusupu, ngabampi'mi'ya panga mmanda akwo Misili. Lakini Nnu'ngu' aai pamope nakwe, 10 ngaankosopolya bu'ka mmaule goti gaagapatike, kai' ngaampeya ikima no yi'ki'ti'lwa paayi'mage nnu'ngi' ya Falao, nkulungwa wa Misili. Falao

ammi'i panga nnyi'mi'li'ki ku Misili na nyumba yake yoti. 11 Bai, ngakupitya njala munni'ma woti wa ku Misili na Kanani, ngaipanga siki ngu'l' na kiu'ku'l' bitu baakombwili pata kiloy sosoti. 12 Yakobi paayu'wine panga kubile na iyo akwo Misili, ngaatuma bana bake, yani kiu'ku'l' bitu, bayende kwo. Awo ngawai mwanja wabe nnongoi. 13 Mumwanja wenebi'il', Yusupu ngailaya kwa alongo bake, na Falao ngaatanga alongobe Yusupu. 14 Bu'kapo Yusupu ngatuma bandu yenda kwakema tati' bake Yakobi pamope na alongo bake boti baise ku Misili, nabembe baai mitumbi sabini na tano. 15 Kwa nyo Yakobi aayi'Misili, kwaawi'li ywembe na bana bake. 16 Yi'ga yabe yaki'ilu'b'ilwe Shekemu no sikilwa mulisiko Iyaapi'mite Bulaimu, bu'ka kwa bana ba Hamoli kwa mbanje. 17 "Lakini nsimu wa lilagano lyaapeyilwe Bulaimu bu'ka kwa Nnu'ngu' kaeugelya timya, isabu ya bandu bitu yendeyongeya muno. 18 Nkulungwa ywi'ngi' ywaakotwike kuntanga Yusupu wala abali yake, ngatumbwa tawala Misili. 19 Aywo nkulungwa ngaakonga bandu ba nni'ma witu, kwatesa api'ndo bitu na kwaamulisa baataikwe bana ilekeleke, li'nga bawee. 20 Nsimu wo Musa ngawaabelekwile, naywembe aabile mwana nng'olou muno. Ngalelelwa kwa myei itatu munyumba ya abelei bake. 21 Na pabampikiye panja li'nga awee, biti Falao ngantola na kunnela kati mwana wake. 22 Musa ngayi'ganilwa makowe goti ga ikima ya ku Misili, ngapanga mundu nkangamau kwa mayi'gi'yo na iyendo. 23 "Musa paaikiye myaka alubaini ngayenda kwatyangilya alongo bake ba ku Isilaili. 24 Ku'l' ngammona yumo ywabe kabonelwa na Mmisili, ngaankengya na kunku'mbwu yu'l' Mmisili na kummulaga kwa kummukiya. 25 Musa aganiage Baisilaili aine bapekwipwa panga Nnu'ngu' ammi'i li'nga kwakosopolya, lakini bembe baakwipwili. 26 Pammalau' yake Musa ngaakolya Baisilaili abi'il' kabayu'mana, ngapaya kwakenga kwa kwabakia, 'Mwenga mwabandu, ngita mwengaye mwalongo, mboni mupala lumiyana?' 27 Lakini yu'l' ywammonelage mnyine, ngannokolya Musa pambwega kabaya, 'Nyai ywakubi'i ube wannyi'mi'li'ki au nkengeli witu? 28 Buli upala kunibulaga kati mwaummulige yu'l' Mmisili liso?' 29 Musa paagayu'wine malongelo go, ngatilya Midiani, kwaatami kati nng'eni naywembe ngapata bana abi'il'. 30 "Bai, bu'ka pa myaka alubaini pi'ta, malaika ywa Nnu'ngu' ngaampitya Musa mulubele papipi na kitu'mbi' sa ku Sinai, pakivi'mbi' sasaabile kakiaka mwoto. 31 Musa paalibweni likowe lio aatisangala muno, naywembe paaegeli papipi li'nga alinguli wiso, ngayu'wa lilobe lya Bwana kalibaya, 32 'Nenga ngana Nnu'ngu' ywa api'ndo bako Bulaimu, Isaki na Yakobi.' Musa ngalendema kwa bwoga na akombwili yendelya lingulya. 33 Apo Bwana ngammakia, 'Uule ilatu

yako kwa mwanjaa apo poy'i'mi pandu papeleteu. 34 Kakape nigabweni mateso ga bandu bangu' akwo Misili. Niyu'wine ili'lo yabe nane nganiulwike li'nga kwakosopolya. Kwa nylo lelo wise, nanenga nilu'a kutuma ku Misili.' 35 "Ayu' nga Musa ywabankani kababaya, 'Nyai ywakubi'i ube wannyi'mi'l'i ki na nkengeli witu?' Aabile ntumilwa na Nnu'ngu' mwene panga nnyi'mi'l'i ki na nkosopoli wabe, kwa ndi'la ya yu'l'u' malaika ywaampiti pakiwi'mbi' sakiakage mwoto. 36 Ywembe ngaywaalongwiye Baisilaili bu'ka Misili kapanga mangelongelo na myanju munni'ma wo, mubaali ya Shamu, na mulubele kwa myaka alubaini. 37 Ayu' nga yu'l'u' Musa ywaabakiye Baisilaili, 'Nnu'ngu' alu'a kunsaulyangaa nnondoli ywalandana nanenga bu'ka mulukolo lwinu.' 38 Ata pabaakongolekine ku'l'u' kulubele, Musa ngaywaabile pamope nabo au'ku' bitu na yu'l'u' malaika ywaalongei nakwe pakitu'mbi' sa Sinai. Ngaywaapeyi'lwe galu' mayi'gi'yo ga ukoto, li'nga atupei twenga. 39 "Lakini au'ku' bitu baakani kunnyu'wa Musa, ngabannokolya pambwega no minyikiya buya kai' Misili. 40 Ngabammakia kai' Aluni, 'Ututengenesi kinnu'ngu' babaalu'a tulongoya mundi'la, kwa mwanjaa tutangiteli gagampatike aywo Musa ywaatulongwiye bu'ka Misili.' 41 Apo ngabaitengenesya nnu'ngu' ywa likinda lya ng'ombe, ngabalibi'ki'ly na kulipulaikya kwa mwanjaa lyaa iyengo lya maboko gabe bene. 42 Bai, Nnu'ngu' ngatama kuutalu nabo, na kwaleka bakilikiti ndondwa ya kumaunde, kati mwaiankilwe mukitabu sa alondoli ba Nnu'ngu', 'Mwenga mwabandu Baisilaili, buli nenga lili ywamunipikiage salaka ya inyama kwa myaka alubaini ku'l'u' kulubele? 43 Mwenga mwakitweti kimanda sa nnu'ngu' Moloki, na inyago ya ndondwa ya nnu'ngu' winu Lefani. Inyago yamwaipangile ngayamwikilicitya. Kwa nylo nilu'a kwabi'ngya kuutalu pita Babeli.' 44 "Ku'l'u' kulubele api'ndo bitu baabile na ema ya lilagano nkati yake. Na yatengenesilwe kati Nnu'ngu' mwannagi Musa kwa galu' gaalayilwe. 45 Bu'kapo kiu'ku'l'u' bitu baapokangine yi'l'u' ema bene na bene mpaka nsimu wa Yoshua, pabaautweti wu'l'u' nni'ma bu'ka kwa bandu ba mili'ma ya bandu babaabi'ngilwe na Nnu'ngu' nnu'ngi' yabe. Apo Iyaatami mpaka nsimu wa Daudi. 46 Daudi ywaappendilwe na Nnu'ngu', nembe annu'bite Nnu'ngu' ywa Yakobi ansengi po tama. 47 Lakini Selemani ngaywansengile nyumba Nnu'ngu'. 48 "Ata nyo Nnu'ngu' Nku'l'u' atamali munyumba yaisengilwe kwa maboko ga bandu. Kati nnondoli ywa Nnu'ngu' mwaabaite, 49 'Kunani nga kitii'gu' sangu' sa lenji, na dunia nga pandu po bi'kya magu'l'u' gangu'. Mwalu'a nisengya nyumba kati yaku? Au pandu pangu' po pu'mu'ly a pabaa kwaku?' 50 Buli maboko gangu' gaumbikeli ili'be ayi' yoti?' 51 "Mwenga mwabandu anonopau! Myoyo na

makutu ginu gai kati bandu bangali Ayahudi. Mwenga kati kiu'ku'l'u' binu! Masu'ba goti muntaukya Loo Mpeleteu, kati mwabaapangite au'ku' binu. 52 Ywaku' kati ya alondoli ba Nnu'ngu', ywangateselwa na kiu'ku'l'u' binu? Baatikwabulaga balu' babalondwage kwai'mbu' abali yoisa kwa Mwene Aki. Nambi'yambi' munsongile na kummulaga. 53 Mwenga ngamwamupokile salya yailetilwe kasinu kwo pi'tya malaika, lakini mwaaiyu'wineli." 54 Balu' api'ndo ba mukitamo, pabagayu'wine makowe go, baatiusika muno na kunnyagya mino Sitefano kwa nyongo. 55 Lakini Sitefano abi atwi'l'iylwe Loo Mpeleteu, ngalingulya kunani ngaubona utukupu wa Nnu'ngu' na Yesu kayi'ma kummalyo ga Nnu'ngu'. 56 Ngabaya, "Mulinge! Nibona kunani kuyu'gwise na Mwana wa Mundu kayi'ma kummalyo ga Nnu'ngu'." 57 Lakini balu' ba mukitamo ngabaiba makutu gabe no panga ndu'ti kwa makakala na kunnyingilya kwa pamope. 58 Ngabampiya panja ya kilambo no tumbwa kunku'mbwala maliwe li'nga bammulage. Balu' babanku'mbwage ngabampeya makoti gabe mwinsembe yumo ywakemelwage Sauli akamuli. 59 Pabaabi kabanku'mbwala maliwe Sitefano andelu'ba, "Bwana Yesu, wipoki loo yangu'." 60 Bu'kapo ngakilikita li'l'a kwa ilobole liku'l'u', "Bwana kanewabalangili sambi yi!" Bu'ka po baya go, ngayomoka.

8 Naywembe Sauli aayi'ki'tile panga Sitefano apalikwa bulagilwa. Lisu'ba li'l'i'l'u' aumini ba ku Yelusalemu ngabatumbwa pata mateso maku'l'u', aumini boti ngababaganika mu Yudea na Samalia ila atumilwe bai. 2 Bandu babankilikitya Nnu'ngu' ngabansika Sitefano na kunnii'ly aumini. 3 Lakini Sauli aayendeli kwaalabiya aumini, ngayingya nyumba kwa nyumba na kwaboywa aumini, alwawa na analu'me, kwayi'ya muutabilwe. 4 Kwa nylo balu' babaabaganike baayi' pano na palu' ala liyi'gi'yo lya Nnu'ngu'. 5 Naywembe Pilipi ngayenda mukilambo kiku'l'u' sa Samalia kwaalya abali ya Kilisitu. 6 Bandu pabannu'wine Pilipi na kwibona myanju yaaipangite, ngabampi'kania wiso ku'no kababinia limo kwa galu' gaagabaite. 7 Kwa mwanjaa moka gendekwabu'ka bandu baingi ku'no kagapanga ndu'ti, na bambone babaatombolwike na itewe ngabatepulilwa. 8 Kwa nylo ngakubaa na pulaa ngu'l'u' mukilambo so. 9 Kwaai na mundu yumo ywakemelwage Simoni, ywaatamage mukilambo si'si'l'u'si'l'u' bu'ka kwai'mbu', ywembe apangage makowe ga bwabi' na kwapanga bandu ba Samalia basangale, na aiunage panga ywembe mundu nku'l'u', 10 bandu boti, api'ndo kwa anangu'ta, baatikumpi'kania kababaya, "Mundu yu' nga galu' makakala ga Nnu'ngu' gagatanganikwe kati, 'Uweso Nku'l'u'.'" 11 Ngabanki'ngama, kwa mwanjaa yapite myaka kabansangala kwa bwabi'

wake. 12 Lakini bandu pabaamwu'bi'l'i Pilipi paalage abali inannoga ya Ukulungwa wa Nnu'ngu' na lina lya Yesu Kilisitu, ngababatisilwa, analu'me kwa alwawa. 13 Naywembe Simoni ngau'bi'lyा no batisilwa. Nganki'ngama Pilipi kila pandu, kasangala myanju na mangelongelo maku'l'u' gaagabweni. 14 Balu' atumilwe babaabile Yelusalemu pabayu'wine panga bandu ba Samalia balipokile Liy'i'gi'yo lya Nnu'ngu', ngabaatuma Petili na Yoani bayende kwo. 15 Pabaaike Samalia ngabaalu'bya aumini bapate kumpokya Loo Mpeleteu, 16 kwa mwanjaa Loo Mpeleteu aai anakwaulukyali ata yumo, ila baatibatisilwe kwa lina lya Bwana Yesu. 17 Bai, Petili na Yoani ngabaabi'kya maboko balu' babaabatisilwe nabembe ngabampokya Loo Mpeleteu. 18 Simoni paabweni bandu kabampokya Loo Mpeleteu kwo bi'ki'lwa moko ga atumilwe, ngapaya kwaapeya mbanje kabaya, 19 "Nanenga munipei uweso kati wo, li'nga kila mundu ywanaalu'a kummi'kya maboko gangu', apate pokya Loo Mpeleteu." 20 Petili ngayangwa, "Mbanje yako ilangamiswe pamope na we, kwa mwanjaa ugania pi'ma upo ya Nnu'ngu' kwa mbanje! 21 Wenga ntu'pu' aki yoyoti mulyengo li'no, kwa mwanjaa mwoyo wako ubile na ulau mnu'ngi' ya Nnu'ngu'. 22 Bai, ugalambuke bu'ka mumasambi na unnu'be Bwana naywembe aakombwa kukusanya awo ulau waubile nawo mumwoyo wako. 23 Kwa mwanjaa nibweni panga wenga ubi na bwigu na wantabilwe wa sambi." 24 Apo Simoni ngayangwa, "Munilu'b'i kwa Bwana, li'nga ago gamugabaite gaakanekunipitya." 25 Bu'ka pa Petili na Yoani piya ukong'ondeli wabe no ala mayi'gi'yo ga Bwana, ngababuya ku Yelusalemu. Pabaabi kababuya ngabaala abali inannoga ya Yesu mulilambo yambone ya Samalia. 26 Malaika ywa Bwana ngammakia Pilipi, "Uyende Iwingo lwa kusi muyi'l'u' ndi'l'a ya mulubele yaibu'kya Yelusalemu li'nga Gasa." 27 Bai, Pilipi ngaibi'ka wiso no yabwa mwanja, paabile mundi'l'a ngakwembana na nng'wambende ywa Isiopia, ywaai mpi'ndo nku'l'u' mwene utawala wa mabi'ko goti ga Kandake, Malikia wa Isiopia. Aywo nng'wambende aayi'l'i Yelusalemu li'nga kunkilikitya Nnu'ngu'. 28 Naywembe paabile mumwanja wo buya kaya, aai mummutuka wake kasoma kitabu sa nnondoli ywa Nnu'ngu' Isaya. 29 Loo Mpeleteu ngammakia Pilipi, "Uyende ku'l'u' kummutuka, ukatame papipi nawo li'nga waalongwane nawo." 30 Pilipi ngaabutukya wu'l'u' mmutuka, ngannyu'wa yu'l'u' mundu kasoma kitabu sa Nnondoli ywa Nnu'ngu' Isaya. Pilipi ngannaluya, "Ugatangite buli ago gausoma?" 31 Yu'l'u' nng'wambende ngabaya, "Nilu'atangabuli pangali mundu kuniawanikiya?" Bu'kapo ngankoka Pilipi li'nga au'bu'ke no tama pamope nakwe. 32 Na kipungu sa Maandiko Mapeleteu sasomage nga si'no, "Apelekilwe kati ngondolo

ywayenda sinjilwa, kati mwana ngondolo mwatama liki nnu'ngi' yake ywembe ywakata manyoya. Kwa nyo ayu'gwili nkano wake. 33 Aateisika no yimilwa aki yake, bwu'mi wake ubu'yilwe mudunia, kwa nyo ntu'pu' ywakombwa awana bu'kana na lubelekwo Iwake." 34 Yu'l'u' nng'wambende ngannaluya Pilipi, "Sondesonde unibakiye, nnondoli ywa Nnu'ngu' yu' alongelya kwa abali yake mwene au abali ya mundu ywi'ngi'?" 35 Bai, Pilipi ngatumbwa tumya pandu papalu'palu' pa Maandiko Mapeleteu, na kumwawanikiya abali inannoga ya Yesu. 36 Pabaabi balo kabayendelya na mwanja, baaikite pandu pene masi', na aywo mpi'ndo ngabaya, "Pandu pano paina masi', buli kubile na kili'be sosoti sakilu'a nianga kanenibatisilwe?" 38 Nng'wambende ngayi'mika wu'l'u' mmutuka, ngabauluka mumasi' boti abi'il'i', Pilipi ngammatisa. 39 Pabaapitike mumasi', papalu'palu' Loo ywa Bwana ngammu'ya Pilipi, yu'l'u' nng'wambende amwenili kai', lakini ngayendelya na mwanja wake kwo napusika muno. 40 Pilipi aaimuki abile mukilambo sa Azoto. Bu'kapo ngapi'ta mulilambo yoti kaala abali inannoga, mpaka paaike mukilambo sa Kaisalia.

9 Pamasu'ba go Sauli aabile balo kayendelya yogoya bulaga banamasi' ba Bwana. Ngannyendelya Mpi'ndo Nku'l'u' wa dini, 2 ngalu'ba apeyelwe balua yailu'a kunnaya munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' ya Kiyahudi ku'l'u' Damasiko, li'nga mana aakwembite kwo alwawa au analu'me babaki'ngama Ndi'l'a Yo, aatabe na kwaleta ku Yelusalemu. 3 Paabile balo mumwanja papipi no ika Damasiko, papalu'palu' bweya bu'ka kunani ngaummulikya mwoti. 4 Ngatu'l'a pai', ngayu'wa lilobe kalimmakia, "Sauli, Sauli! Mboni wendanitesa?" 5 Naywembe ngalaluya, "Wenga wanyai Bwana?" Li'l'u' lilobe ngaliyangwa, "Nenga ngana Yesu ywaunitesa. 6 Lakini nambi'yambi' ukatuke uyingi mukilambo, na kwo waabakiyilwa saupalikwa panga." 7 Balu' bandu babaai mumwanja pamope na Sauli baatiyi'ma na baabile ntu'pu' lya bayo kwa mwanjaa baayu'wine lilobe, lakini baamwenili ywalongelage. 8 Sauli aatiyi'ma bu'ka palu' pai' na paapayite banjwa minyo gake, aakombwili kukibona kili'be sosoti. Bai ngabankamwa luboko na kunnongoya mpaka Damasiko. 9 Naywembe kwa masu'ba gatatu aaloili, aalileli wala nywa kili'be sosoti. 10 Akwo Damasiko kwaabile na mwanamasi' yumo lina lyake Anania. Bwana ngammakia mumakowe gayambi', "Anania!" Ngayangwa, "Nenga pano, Bwana." 11 Bwana ngammakia, "Uyende musimbasimba yaikemelwa 'Ntawaliya' ukayingi nkati ya nyumba ya Yuda amo ukannokikiye mundu ywa mukilambo sa Taliso ywakemelwa Sauli. Wankolya kalu'ba, 12 Kwa mwanjaa endalu'ba na aamweni mumakowe gayambi'

mundu ywakemelwage Anania kaisa na kummi'kya maboko kunnu'bya, li'nga apate lola kai'." 13 Anania ngayangwa, "Bwana niyu'wine bu'ka kwa bandu baangi abali yambone bu'kana na mundu yu' na maakau gake goti gaapangile bandu bako akwo ku Yelusalemu. 14 Naywembe aisi pano Damasiko abi na amuli bu'ka kwa api'ndo ba dini, li'nga aaboywe boti babatambwa lina lyako." 15 Lakini Bwana ngammakia Anania, "Uyende bai, kwa mwanjaa mundu yu' nitikunsawa li'nga kunitumikiya, na aale lina lyangu' kwa bandu bangali Ayahudi, akulungwa babe na kwa Isilaili. 16 Nanga namwene nilu'a kunnaya mwaapalikwa teselwa kwa kitumbu sangu'." 17 Bai, Anania ngayenda Yingya munyumba yaabile Sauli, ngammi'kya maboko panani yake na kummakia, "Wa Sauli, Bwana Yesu ywaakupiti mundi'la koisa ku'no, anitumike kasako li'nga upate lola kai' no twi'l'i'yilwa Loo Mpeleteu." 18 Papalu'palu' ili'be yaibile kati makabanda ga omba ngagatu'mbu'ka bu'ka muminyo ga Sauli, ngapata lola kai'. Ngayi'ma no batisilwa. 19 Bu'kao ngalya no pata makakala kai'. Sauli ngatama masu'ba ns'i'si pamope na banamasi' akwo Damasiko. 20 Bu'kao aatumbwi ala mumayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu' panga, "Yesu nga mwana wa Nnu'ngu'." 21 Bandu boti babannyu'wine Sauli ngabansangala no baya, "Mundu yu' kanga yu'yu'lu'yu'lu' ywaabulige balu' babaabile kabalu'ba kwa lina lya Yesu ku'l'u' Yelusalemu? Kai' aaisi pano kabinia kwaboywa bandu ba na kwapeleka kwa api'ndo ba dini?" 22 Sauli aayendeli pata makakala mumaalo gake panga Yesu nga Kilisitu. Ayahudi ba ku Damasiko baatisengemwanika muno. 23 Bu'ka pa masu'ba gambone pi'ta, Ayahudi ngabapanga ndi'l'a ya kummulaga Sauli. 24 Lakini Sauli ngakwipwa makowe gababiniage. Ayahudi baabile kabali'ndi'l'a milyango yoti ya pakilambo so kilo na mutwekati pala bammulage. 25 Lakini lisu'ba limo kilo banamasi' bake ngabannyi'ya mukitu'ndu' na kumuuluya pi'tya palipoyo lya mukingu'mbi'. 26 Sauli paaikite Yelusalemu ngapaya lu'mbanan na banamasi', lakini boti ngabannyogopa, kwa mwanjaa bammwu'b'ilili panga kakape naywembe aabile mwanamasasi'. 27 Lakini Balanaba ngantola kumpeleka kwa balu' atumilwe, ngaawanikiya Sauli mwaamweni Bwana mundi'la na mwaalongei nakwe na mwaalike lina lya Yesu akwo Damasiko wangali bwoga. 28 Kwa nyu Sauli ngatama pamope nabo akwo ku Yelusalemu ku'no kaala liyi'gi'yo lya Bwana wangali bwoga. 29 Kai' aatilongela no taukana na Ayahudi babalongelage Kigiliki, lakini bembe baapayite kummulaga. 30 Balu' aumini pabaakwipwile likowe lya ngabantola Sauli kumpeleka Kaisalia, ngabannekekeya ayende Taliso. 31 Nsimu wo aumini ngababa na amani mu Yudea yoti, Galilaya na Samalia. Lyatisengelwa no

ku'la kwa kunkilikitya Bwana no yongekeyelwa bandu no yi'yi'lwa Loo Mpeleteu. 32 Bai, Petili paabile mumwanja aapi'iti mulambo mbali'mbali', yenda kwatyangilya bandu ba Nnu'ngu' babatamage akwo Lida. 33 Akwo ankwembite mundu yumo ywakemelwa Ainea, ywembe aai ntomboloka kwa myaka minane, aakombwi kakatuka pakindanda. 34 Bai, Petili ngammakia, "Ainea, Yesu Kilisitu endakutepwa, ukatuke utandike kindanda sako." Popopo Ainea ngakatuka. 35 Bandu boti ba Lida na ba munkanya wa Saloni pabaamweni Ainea katyanga, ngabangng'alambukya Bwana. 36 Akwo Yopa kwaabile na mwanamasi' yumo nnwawa lina lyake Tabita, kwa Kiyunani Dolikasi, liimbolya mbala. Aabile kapanga manogau na kwayangatiya aki'ba. 37 Nsimu wo ngaminya no waa. Bandu ngabaugu'lwa wu'l'u' ntwi na kuubi'ka musumba sa golopwa. 38 Kwa mwanjaa kilambo sa Lida sabile papipi na kilambo sa Yopa, banamasi' pabaayu'wine panga Petili aabile ku'l'u', ngabaatumwa bandu abi'l'i bakammakie, "Sonde li'l'i'l'i, wise ku'no kasitu kiyu'ngu'ya." 39 Kwa nyu Petili ngayenda nabo, naywembe paaikite, ngabampeleka mpaka munngati mwabaugonjike wu'l'u' ntwi. Alwawa awi'l'i ka baangi, baanti'l'i like Petili ku'no kabali'la no laya makoti na magu'bo gaasonile Dolikasi paabile nkoti. 40 Petili ngaapiya panja bandu boti, bu'kao ngakililikita lu'ba. Ngaugalambukya wu'l'u' ntwi ngabaya, "Tabita, ukatuke." Ngabanjwa minyo gake na paamweni Petili, ngatama. 41 Petili ngannyanngatiya kunkatuya kwa kunkamwa luboko, apo ngaakema balu'aumini na balu' awi'l'i kwa babaabile nkati yabe, na kwakamukiya ai nkoti. 42 Abali yo ngaitanganikwa pandu poti pa Yopa, na bandu baangi ngabammu'b'il'a Bwana. 43 Petili aatami Yopa kwa masu'ba maingi kwa mundu yumo ntengenesi ywa maki'ngo, ywakemelwage Simoni.

10 Kwaai na mundu yumo ywangali Nnyahudi akwo ku Kaisalia ywakemelwage Koloneli mpi'ndo ywa kipi'nga simo sa yesi sakikemelwa "Kipi'nga sa Italia." 2 Aai mundu ywabiniage kunkilikitya Nnu'ngu' ywembe na alonge bake boti. Apangage gambone kwayangatiya aki'ba ba Kiyahudi na abi kasali kila lisu'ba. 3 Kayika saa tisa pipi na kitamwiyo, aamweni mpu'la mumakowe gayambi' malaika ywa Nnu'ngu' kayingya nnyumba na kummakia, "Koloneli!" 4 Koloneli ammu'nju'li minyo aywo malaika kwo yogopa ngammakia, "Kubile na ki'li' wa Mukoo?" Aywo malaika ngammakia, "Nnu'ngu' apokile sala na salaka yako kwa aki'ba wala akulibalyali. 5 Bai, nambi'yambi', watume bandu kukilambo sa Yopa bakankeme mundu yumo ywakemelwa Simoni, kwa lina li'ngi' Petili. 6 Ywembe nng'eni ywa mundu yumo lina lyake Simoni, ywatengenesa maki'ngo na nyumba yake

ibile kumbwani." 7 Aywo malaika ywaalongei go paabu'i, Koloneli aakemite atumisi abi'li' bannyumba babau'b'il'i'ka na yumo ywa asikali bake babankilikitya Nnu'ngu', 8 na payomwi kwaawanikia makowe goti ngaatuma yenda Yopa. 9 Pammalau' yake, abo bandu atatu babi balo mumwanja kabaegelya ika Yopa, Petili au'bwee pamwagala wa golopwa muntwekati li'nga sali. 10 Amminyike njala ngatamania pata kilyo. Kilyo pakibi'ki'l wage wiso aagabweni makowe gayambi'. 11 Aakubweni kunani kuyu'gu'likwe na kili'be kati suka ngu'l'u' kaiuluyilwa pai' ikamulilwe mumipembo yake nsese. 12 Nkati ya suka yo kwaai na kila lukolo lwa inyama, bene magu'l'u nsese, mang'ambo na iyuni. 13 Ngayu'wa lilobe kalimmakia, "Petili, ukatuke ui'se, ulye!" 14 Petili ngayangwa, "Lili Bwana, nenga napayali katu kili'be sosoti sakikanilwa na Nnu'ngu'." 15 Li'l'u' lilobe ngaliyu'wanika kai' kalimmakia, "Kenewikeme mwilo ili'be yaipeleteyilwe na Nnu'ngu'." 16 Likowe li'no lyapangike mala itatu, bu'kapo yi'l'u' suka ngaiki'l'i'bu'kyा kunani. 17 Petili paabile balo kasangala kikomeko sa makowe gaagabweni, balu' bandu babaatumilwe na Koloneli, pabaitangite nyumba ya Simoni, baakite paniango nniango nku'l'u' wa panja. 18 Ngabapanga u'li no laluya, "Buli kubile na nng'eni mono ywakemelwa Simoni Petili?" 19 Petili aabile balo kagagania galu' makowe gayambi', apo Loo Mpeleteu ngammakia, "Pi'kania! Kubile na bandu atatu pano bendakupala. 20 Weli kiyu'ngu'ya wala kaneuyogope longwana nabo kwa mwanjaa natumike nenga." 21 Bai, Petili ngaelya ngaabakia abo bandu, "Nenga nga ywamunipala. Kwa mwanjaa kili'li' mwisile?" 22 Bembe ngabannyaangwa, "Asikali mpi'ndo Koloneli ywembe mundu nnogau ywankilikitya Nnu'ngu', mwene isima nnu'ngi' ya Ayahudi boti, atetutuma. Abakiylwe na malaika mpeleteu akukemi kasake li'nga api'kani sopala kummakia." 23 Petili aakemi nnyumba ngaapeya pandu po gonja kilo si'l'u'. Pammalau' yake Petili aatumbwi mwanjaa pamope nabo, na aumini bi'ngi' ba Yopa baatilongwana nakwe. 24 Lisu'ba lyenebi'l'i' lyake baakite Kaisalia. Koloneli, alongo na mambwiga bake ba pamwoyo baai kabanni'nda Petili. 25 Petili paabile kayingya, Koloneli aapitike panja kumpokya, ngakilikita nnu'ngi' yake no yinama kwa kunkilikitya. 26 Lakini Petili aatikuntu'ndu'b'i'ya Koloneli kabaya, "Yi'ma, kwa mwanjaa nenga na mundu bai." 27 Petili aayendeli longela na Koloneli ku'no kabayingya munyumba mwabaakwembite bandu baingi bakongolekine. 28 Petili ngaabakia, "Mwenga mwabene mutangite panga Nnyahudi ywoywoti akanikiyilwe na salya ya dini yake tama pamope wala tyangilyana na bandu bangali Ayahudi. Lakini Nnu'ngu' anibakiye kanening'aniye panga kubile na mundu ywoywoti ywakanilwa na Nnu'ngu'

au nsapu. 29 Kwa mwanjaa nyo, pamungemite niisi wangali kana, bai ninnaluyanga mwanjaa ki'li' mungemite?" 30 Koloneli ngabaya, "Masu'ba gatatu gagapite saa kati yi'no, saa tisa pipi na kitamwiyo naabile kanisali kasangu". Niimukya mundu ywaweti ngu'bo inammelemetya aayi'mi nnu'ngi' yangu', 31 ngabaya, 'Koloneli! Sala yako na salaka yako kwa aki'ba iy'i'ki'tilwe na Nnu'ngu'. 32 Untume mundu Yopa akankeme mundu yumo ywakemelwa Simoni, kwa lina li'ngi' Petili. Ai munyumba ya Simoni ywatengenesa maki'ngo papipi na baali.' 33 Kwa nyo nakulagi uyu'mbi'li'ke isa, nawenga unogiye. Nambi'yambi' twenga tubile nnu'ngi' ya Nnu'ngu' pi'kania sosoti saalu'a kukuamulisa Bwana longela." 34 Apo Petili ngabaya, "Nambi'yambi' nitangite panga kakape Nnu'ngu' abawali. 35 Mundu ywa nni'ma wowoti ywankilikitya Nnu'ngu' no panga gagabile manogau enday'i'ki'ti'lwa. 36 Li'no nga li'l'u' liy'i'gi'yo lya Nnu'ngu' lyapeleki Baisilaili, kaalya abali inannoga yaileta amani kwa ndi'la ya Yesu Kilisitu nga Bwana wa boti. 37 Mwenga mutangite likowe lyalyaapitike munni'ma woti wa Ayahudi tumbulya ku Galilaya bu'ka pa wu'l'u' ubatiso waalage Yoani. 38 Nnu'ngu' ansawi Yesu wa ku Nasaleti kwa lyengo lyake kwa kummiminikia Loo Mpeleteu na makakala. Nnu'ngu' abi pamope nakwe, ywembe aayi'ku'no na akwo kapanga ganannoga na kwatepwaa boti babaabonelilwe na Ibilisi. 39 Twenga nga twaakong'ondeli ba makowe goti gagapangilwe munni'ma wa Ayahudi na ku Yelusalemu. Baatikummulaga kwa kummamba munsalaba. 40 Lakini Nnu'ngu' aatikunyyu'ya lisu'ba lyenetatu, ngannaya kwa bandu, 41 kwa bandu boti lili, ila kwa balu' baasawile Nnu'ngu' babe akong'ondeli bake, yani twenga twatulile no nywa pamope nakwe bu'ka po yu'ka kwake kuuwi'l'i. 42 Atuamulise tuale kwa bandu boti no kong'ondya panga ywembe nga ywasaulilwe na Nnu'ngu' abe nsenuli wa akoti na babawile. 43 Alondoli boti ba Nnu'ngu' baatikong'ondelya panga kila mundu ywamwu'bi'lyaa aasamilwa masambi gake goti kwa lina lyake." 44 Petili paabile balo kalongela mayi'gi'yo go, Loo Mpeleteu aatikwaulukya boti babaabile kabapi'kania makowe go. 45 Balu' Ayahudi aumini babaaisi pamope na Petili bu'ka Yopa baatisangala panga Nnu'ngu' aamiminikie Loo Mpeleteu ata bandu bangali Ayahudi, 46 kwa mwanjaa baabayu'wine kabalongela kwa luga yayambi' kabankwi'ya Nnu'ngu'. Apo Petili ngabaya, 47 "Bandu ba bampoki Loo Mpeleteu kati twenga twabene mwatwaampokile. Buli, kubile na ywoywoti ywalu'a kombwa kwakanikiya kanebabatisilwe kwa masi?" 48 Bai, ngaamulisa babatisilwe kwa lina lya Yesu Kilisitu. Bu'kapo ngabannu'ba atame nabo kwa masu'ba masene.

11 Atumilwe na alongo aumini ku'l'u' ku Yudea baayu'wine panga bandu bangali Ayahudi baai kabalipokya liy'i'gi'yo lya Nnu'ngu'. 2 Bai, Petili paaki'l'i'bwiwe ku Yelusalemu, balu' Ayahudi aumini babaapendi bandu bangali Ayahudi bainilwe li'nga babe Ayahudi, bammi'ki lukoolo kababaya, 3 "Wenga uyi'i tama na bandu bangainilwa na ata ulile nabo nkungu gumo!" 4 Apo Petili ngaawanikia makowe goti gagapangilwe kwa kindonda. 5 "Lisu'ba limo panabile kanisali kukilambo sa Yopa naagabweni makowe gayambi' kili'be kati suka ngu'l'u' kaiuluyilwa pai' bu'ka kunani, ikamulilwe mipembo yake nsese, yabi'kilwe mbwega yangu'. 6 Natilingia nkati nganiibona inyama yene magu'l'u' nsese, inyama ya mmwitu, mang'ambo, na iyuni. 7 Bu'kapo nganiyu'wa lilobe kalinibakia, 'Petili, ukatuke ui'se, ulye.' 8 Lakini nenga nganibaya, 'Lili ata pasene Bwana, kwa mwanjaa sosoti sakikanilwa na Nnu'ngu' kinayengyali katu munkano wangu'. 9 Li'l'u' lilobe ngaliyu'wanika kai' bu'ka kunani, 'Kanewikeme mwilo ili'be yaipeletiye Nnu'ngu!'. 10 Likowe lyo lyapangilwe mala itatu, na kuundi'la yoti yak'i'l'i'bu'yiliwe kunani. 11 "Popopo bandu atatu babaatumilwe kasangu' bu'ka ku Kaisalia, baaikite pansengo panitamage. 12 Loo aanibakie niyende pamope nabo pangali yogopa. Bano alongo aumini sita baalongwaniye nanenga yenda ku Kaisalia na kwo twayingi pansengo wa Koloneli. 13 Ywembe atuawanikiye mwaamweni malaika ywayi'mi nnyumba yake na kummakia, 'Untume mundu Yopa akankeme mundu yumo ywakemelwage Simoni, kwa lina li'ngi' Petili. 14 Ywembe alu'a kubakia mayi'gi'yo gagaakupanga wenga na alongo bako boti mukosopolelwé.' 15 Na panaatumbwi longela bai, Loo Mpeleteu aatikwaulukya kati mwaatuuluki twenga patumbu. 16 Apo naaku'mbu'ki galu' mayi'gi'yo Bwana gaalongei, 'Yoaniaabatisike kwa masi', lakini mwenga mwalu'a batasilwa kwa Loo Mpeleteu.' 17 Bai, manaitei Nnu'ngu' apei kai' bandu bangali Ayahudi upo yi'yi'l'u'yi'l'u' yaatupei twenga patwaamwu'bi'l'i Bwana Yesu Kilisitu, buli, nenga nanyai ata nipaye kuntaukyua Nnu'ngu?'' 18 Pabayayu'wine go, baulei ntau na bankwi'yite Nnu'ngu' kababaya, "Nnu'ngu' apei bandu bangali Ayahudi uweso wa kunng'alambukya bapate ukoti!" 19 Bu'kana na ngu'su'mbu' yayaapitike paabulagilwe Siefano, aumini baatisengemwanika. Bi'ngi' baayi'impaka Foinike, Kuplo na Antioquia kabaala li'l'u' liy'i'gi'yo kwa Ayahudi bai. 20 Lakini aumini bi'ngi' bababu'kite Kuplo na Kulene baayi' Antioquia kabaala abali inannoga ya Bwana Yesu kwa bandu bangali Ayahudi. 21 Nnu'ngu' aatikwayangatiya na bandu baingi baatiu'bi'lya na kunng'alambukya Bwana. 22 Abali ya likowe lyo yayu'wanike kwa balu' aumini ba ku Yelusalemu. Kwa nylo ngabantuma Balanaba ayende Antioquia. 23 Paaikite

kwo na kummona Nnu'ngu' mwaapeile ngu'ngu' balu' bandu, aatipulaika na kwakong'ondelya boti batame muukakape kwa Bwana kwa myoyo yabe yoti. 24 Balanaba aai mundu nnogau ywatwi'lile Loo Mpeleteu na imani, kwa nylo lipi'nga liku'l'u' lya bandu lyannng'alambuki Bwana. 25 Bu'kapo Balanaba aayi' kilambo sa Taliso kumpala Sauli. 26 Paampatike, annetike Antioquia. Nabembe boti abi'l'i' bakwembanage na balu' aumini kwa mwaka woti kabayi'gana lipi'nga liku'l'u' lya bandu. Akwo Antioquia nga kwabaatumbwí banamasí kemelwa "Akilisitu". 27 Nsimu wowowo, alondoli ba Nnu'ngu' baeleli ku Antioquia bu'ka ku Yelusalemu. 28 Bai, yumo ywabe ywakemelwa Agabo aatiyi'ma na kwa uweso wa Loo Mpeleteu ngalandwa panga kwalu'a baa njala ngu'l'u' munni'ma woti. Njala yo yapitike nsimu wa utawala wa Klaudio. 29 Balu' banamasí ngabaamwa panga kila mundu yumo apeleke kili'be bu'kana na uweso wake li'nga kwayangatiya balu' alongo aumini babaabile kabatama ku Yudea. 30 Bai, ngabapanga nylo na kwaapeya Balanaba na Sauli mbanje yo baikiye kwa api'ndo ba kanisa lya Yelusalemu.

12 Pamasu'ba galu', nkulungwa Helode aatumbwi kwatesa aumini bi'ngi' babe. 2 Aamulise Yakobi nnunawe Yoani abulagilwe kwa lipanga. 3 Paabweni panga kyendo so satikwapulaisa Ayahudi, ngammoywa kai' Petili. Aso saapangilwe nsimu wa si'l'ku'si'l'ku' ya makati gangalu'la yaapangilwe na Ayahudi yaikemelwage Pasika. 4 Bu'ka po boyolwa, Petili aabi'kilwe munyumba ya atabilwe pai' ya uli'nda wa ipi'nga nsese ya asikali nsese nsese. Helode aapalike ampiye pabandu bu'ka pa si'l'ku'si'l'ku' ya Pasika li'nga asenulwe. 5 Bai, Petili paabile muutabilwe, aumini baai kabannu'bya kwa Nnu'ngu' kwa mwoyo wangali totokelwa. 6 Kilo so yumukya lisu'ba li'l'u' lya Helode kumpiya Petili li'nga senulwa, Petili aabile agonijke pakatikati ya asikali abi'l'i'. Aai atabilwe pingwi ibi'l'i' na ali'ndi'l'i baai kabali'ndi'la niango wa nyumba ya atabilwe. 7 Imukya, malaika wa Bwana aayi'mi papipi nakwe na bweya waatimulika musi'l'u' sumba sa atabilwe. Malaika ngaantikatika mumbau kunnyumuya kabaya, "Ukatuke kiyu'ngu'ya!" Na yi'l'u' pingwi yabantabike mmoko kaiti'kwanika no tu'mbu'kyo pai'. 8 Malaika ngammakia, "Witabe lunga lwako, uwale ilatu yako." Ngapanga nylo. Bu'kapo aywo malaika ngammakia, "Uwale nganju yako, ungi'ngame." 9 Petili nganki'ngama panja, lakini aatangiteli kati ago gagapangilwe na aywo malaika gaai ga kakape, akitage aloata maloto. 10 Baapite kili'ndi'l'o sa kumbito na senebi'l'i', bu'kapo ngabaika paniango wa kyu'ma woyingilya pakilambo. Awo niango wayu'wike wene nabembe ngabapita panja. Ngabatyanga mundi'la yimo, kwa

kiimuiimu yu'l'u' malaika nganneka Petili kisake. 11 Apo Petili ngapakwipwa gagapitiike ngabaya, "Nambi'yambi' nitangite panga kakape Bwana antumike malaika wake anikosopoli mmoko ga Helode na bu'ka mumakowe galu' goti bandu ba Isilaili gabalolelage." 12 Paagakwipwi go aay'i ntawalia mpaka kasake Malia mau' bake Yoani Maluko. Amo baai bandu baangi bakongolekine kabasali. 13 Petili aapangite u'li paniango wa panja na ntumisi yumo mwi'nja ywakemelwa Loda, aay'i paniango yi'ki'ti'a. 14 Aywo mwi'nja paakwipwi panga lilobe lya Petili ngapulaika muno ata paali po kuuyu'wa gu'l'u' niango aabutuki nnyumba na kwabakia panga Petili ayi'mi panja paniango. 15 Ngabammakia yu'l'u' mwi'nja, "Wina lilalu!" Lakini ywembe ngakong'ondelya panga yai kakape. Nabembe ngabammakia, "Aywo malaika wake." 16 Petili aai kayendelya panga u'li. Kuundi'l'a bayu'wi niango, pabaamweni ngabasangala. 17 Petili aalangi luboko batame liki, ngaawanikia Bwana mwampiyike munyumba ya atabilwe. Bu'kapo ngaabakia, "Bapiye abali ya likowe lyo kwa Yakobi na balu' alongo aumini bi'ngi." Bu'kapo ngayenda pandu pi'ngi'. 18 Pakusile malango ga balu' asikali gaatiyelenganika kwa galu' gagampatike Petili. 19 Helode aamulise upangilwe nsakata lakini baakombwili kumpata. Kwa nyo aamulise balu' asikali balaluyilwe no piya amuli babulgilwe. Bu'kapo ngabu'ka ku Yudea, yenda Kaisalia kwaatami. 20 Helode aatikwausikya munomuno bandu ba Tilo na Sidoni. Kwa nyo bembe baampeleki asenga. Nabembe baakombwi kumpata wi'ti' Bulasito ayangatiye. Bulasito aai nnyi'mi'l'i'ki nku'l'u' wa nyumba ya nkulungwa. Bu'kapo ngabannu'ba Helode baawane li'nga kube na amani, kwa mwanjaa nni'ma wabe wau'b'il'i nni'ma wa nkulungwa kwa kilyo. 21 Lisu'ba limo lyalyasaaulilwe Helode aawati ngu'bo ya kikulungwa no tama pakiti'gu' sake, ngaalya bandu. 22 Balu' bandu baampangi ndu'ti ya si'l'i'ku'si'l'i'ku' kababaya, "Li'no, lilobe lya nnu'ngu', lya mundu lili." 23 Popopo malaika wa Bwana nganku'su'mbwaa Helode kwa mwanjaa ampeili Nnu'ngu' ayo sipwa. Ngapata utamwe wa ntuli, ngawaaa. 24 Liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' ngalibamba no ku'la. 25 Balanaba na Sauli pabayomwi lyengo lyabe ku Yelusalemu, bakil'i'bu'ki ku Antioquia, ngabalongwana na Yoani Maluko.

13 Mukanisa lya Antioquia kwaabile na bandu bi'ngi' babaabile alondoli ba Nnu'ngu' na balimu, nkati yabe baabile Balanaba, Simoni ywakemelwage Mpili, Lukio wa Kulene, Manaeni ywaalelilwe pamope na nkulungwa Helode, na Sauli. 2 Pabaabile kabankilikitya Bwana no punga, Loo Mpeleteu ngabaya, "Munibauli Balanaba na Sauli kwa lyengo lyanaakemile." 3 Bai, bu'ka po yendelya sali no

punga ngabaabi'kyा moko panani yabe li'nga Nnu'ngu' ayali, ngabaaleka bayende. 4 Bai, Balanaba na Sauli pabatumilwe na Loo Mpeleteu, batielya mpaka kukilambo sa Seleukia bu'ka kwo bau'brike meli mpaka kisiwa sa Kuplo. 5 Pabaaike kilambo sa Salami baalike liy'i'gi'yo lya Nnu'ngu' mumayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu' ga Ayahudi. Yoani Maluko aai nnyangatiyi wabe. 6 Pabaayomwi pi'ta pakatikati ya kisiwa mpaka Pafo ngabammona mundu yumo mwabi', ywaiku'pi'ki'yage panga nnondoli, aai Nnyahudi lina lyake Baliyesu, kwa Kigiliki Elim. 7 Ayu' aai pamope na Selgio Pauli, mpi'ndo ywa palu' pakisiwa ywaabile mundu mwene malango. Selgio Pauli aatikwakema Balanaba na Sauli li'nga aliyu'we liy'i'gi'yo lya Nnu'ngu'. 8 Lakini aywo mwabi' Elim, aapayike kwataukya li'nga aywo mpi'ndo ywa kisiwa akaneu'bi'lyा liy'i'gi'yo lya Nnu'ngu'. 9 Bai, Sauli ywakemelwage Pauli, abile ntwi'lyा Loo Mpeleteu aatikummu'nju'lyा minyo aywo mwabi', 10 kabaya, "Wankongi nku'l'u' na wammu'su'bu'su'! Wenga nga wamwana wa Ibilisi na wandumu kwa kila kili'be sakibile kinogau! Ukokotakali ata paya kugatindigana mayi'gi'yo ga Bwana gagagolokile. 11 Nambi'yambi' makakala ga Bwana galu'a kupwatya, ulu'a baa wambulibili na wakombwali lola bweya wa lisu'ba kwa masu'ba." Popopo kila kili'be ngakipanga kati lipundugulu na lubi'ndu' kwa ywembe, ngatumbwa yenda ku'no na kwo kampala mundu ywa kunkamwa luboko annongoye. 12 Yu'l'u' mpi'ndo ywa kisiwa paagabweni go, ngau'b'il'ya, kwa mwanjaa asangalage mayi'gano gaagayu'wine kwa Bwana. 13 Bu'ka Pafo, Pauli na aine bau'brike meli yenda mpaka Pelga ku Pamfilia, lakini Yoani Maluko aatikwaleka ngaki'li'bu'ka ku Yelusalemu. 14 Bembe baayendeli na mwanja bu'ka Pelga mpaka kilambo sa Antioquia Pisidia. Baayingi munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' ya Ayahudi paliikite lisu'ba lya Sabato yabe, ngabatama. 15 Pabayomwi soma mayi'gi'yo bu'ka mukitabu sa salya ya Musa na maandiko ga alondoli ba Nnu'ngu', api'ndo ba yi'l'u' nyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' bantumike mundu aalu'be panga, "Mwalongo, mana mubile na likowe lya kwabakia bandu li'nga kwasenga, mubaye." 16 Bai, Pauli aatiyi'ma ngaapu'nya luboko no baya, "Mwabandu ba Isilaili na mwaboti mwamunkilikitya Nnu'ngu', mupi'kaniange. 17 Nnu'ngu' ywa Isilaili aatikwasawa kiu'ku'l'u' bitu babe nni'ma nku'l'u' pabaabile kuugenii ku'l'u' Misili. Ngaakosopolya kwo kwa uweso wake nku'l'u'. 18 Atikwakomeya kwa myaka alubaini ku'l'u' kulubele. 19 Paagalangamise makabila saba ga nni'ma wa Kanani, ngaapeya abo bandu bake wu'l'u' nni'ma ube mali yabe. 20 Makowe aga goti gapangilwe nkati ya myaka 450. "Bu'kapo ngaapeya asenuli baalongoye mpaka nsimu wa nnondoli ywa Nnu'ngu' Samwel. 21 Apo

ngabalonga babe na nkulungwa, na Nnu'ngu' ngaapeya Sauli mwana ywa Kishi ywa kabilia lya Benyamini abe nkulungwa wabe kwa myaka alubaini. 22 Bu'ka pa kummu'ya Sauli, Nnu'ngu' ansawi Daudi apange nkulungwa wabe. Nnu'ngu' abaike nyinya kwa Daudi, 'Nikwipwi panga Daudi mwana wa Yeso nga mundu ywayu'wangana na mwoyo wangu', mundu ywaalua' panga galu' goti ganipala kugapanga.' 23 Bu'ka mulukolo Iwake Daudi, Nnu'ngu' kati mwaalagile aletile bandu ba Isilaili nkomboli, nga Yesu. 24 Papipi no isa kwa Yesu, aalongoli wi'ti' Yoani kaala kwa bandu boti ba Isilaili panga bapalikwa banng'alambuki Nnu'ngu' kwa kwileka sambi no batisilwa. 25 Yoani paabile kayomolya lyengo lyake aabakiye bandu, 'Munikema nenga nanyai? Nenga nga yu'l' ywamunnolelali. Aywo aaisa bu'ka pangu' nenga, nanenga nipwaikali ata undwa ngoi ya ilatu yake.' 26 "Mwalongo, mwenga mwabana ba lukolo Iwa Bulaimu, na bi'ngi' boti babankilikitya Nnu'ngu'! Mayi'gi'yo gano ga ukosopoli tuletilwe twenga. 27 Kwa mwanjaa benekaya ba ku Yelusalemu na api'ndo babe baatangitelii panga ywembe nkomboli wala mayi'gi'yo ga alondoli ba Nnu'ngu' gagasomelwa kila Sabato. Ata nyo, bagatimiske mayi'gi'yo ga alondoli ba Nnu'ngu' kwa kunsenwa Yesu kiwo. 28 Pamope no panga baamwenili na lyakau lyolyoti lyakumpanga abulagilwe, baannu'bite Pilato ansenwe kiwo. 29 Bu'ka po panga goti gagaandikilwe kwa ywembe, baatikumuluya bu'ka munsalaba, ngabammi'ka mulisiko. 30 Lakini Nnu'ngu' aatikunyyu'ya bu'ka kuuwi'li. 31 Naywembe kwa masu'ba maingi aatikwapitya balu' babaalangwaniye nakwe bu'ka ku Galilaya mpaka ku Yelusalemu. Abo ngababile akong'ondeli bake kwa bandu ba Isilaili. 32 Na twenga tuisi pano kunnetyanga abali inannoga. Likowe li'l' Nnu'ngu' lyaalagile kiu'ku'l' bitu, 33 nambi'yambi' ayomolile kwitu twenga twasu'ku'l' babe kwa kunnyu'ya Yesu bu'ka kuuwi'li kati mwaiandikilwe mu Zabuli inebi'li', 'Wenga nga Mwana wangu', nenga li'no niba natati' bako.' 34 'Na kwa kunnyu'ya bu'ka kuuwi'li kaneabuye kai' kwo no bola, Nnu'ngu' aabaite nyinyo, 'Nalu'a kupeya lilagyo lipeleteu na lya kakape lyanammakie Daudi.' 35 'Kakape na mu Zabuli yi'ngi' abaya, 'Wannekali Mpeleteu wako abole.' 36 'Kwa mwanjaa Daudi aapangite mwapalage Nnu'ngu' nsimu wake, bu'kapo ngawaa no sikelwa papipi na kiu'ku'l' bake, na yi'ga yake ngaibola. 37 Lakini yu'l' ywayu'yilwe na Nnu'ngu' bu'ka kuuwi'li aboi lili. 38 Kwa nyo, mwalongo bangu', mutange panga kwa ndi'la ya ayu' Yesu, mayi'gi'yo go samilwa sambi gendaalilwa kwinu, 39 no panga kila mundu ywamwu'bi'lyo Yesu endasamilwa masambi gake goti, likowe lyo lipelepangikali kwa ndi'la ya salya ya Musa. 40 Mwilinguli mwakanekugapata galu'

gagalongelilwe na alondoli ba Nnu'ngu'. 41 'Mupi'kani mwenga mwamunibebeya musangale mukalanganyike! Kwa mwanjaa kili'be sanikipanga nambi'yambi' nsimu winu mwakiu'bi'lyali ata manaitei mundu amwawanikiye.'" 42 Pauli na Balanaba pabaabile kabapita mu'l' munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu', balu' bandu baatikwapembeleya baise kai' ku Sabato ya Ayahudi yaibandike sabalongeli muno makowe go. 43 Kitamo so pakiyomwike, Ayahudi baingi na bandu bangali Ayahudi babaabile mudini ya Kiyahudi, baaki'ngime Pauli na Balanaba. Abo atumilwe baatilongela nabo, na kwasenga li'nga bayendeli tama kwo u'bi'lyo ngu'ngu' ya Nnu'ngu'. 44 Sabato ya Ayahudi yaibandike, bandu baingi mu'l' mukilambo baasisi pi'kania liyi'gi'yo lya Bwana. 45 Lakini Ayahudi pabaalibweni lipi'nga lya bandu baabi'i bwigu, ngabatauka saalongei Pauli na kumpwi'wa. 46 Pauli na Balanaba baalongei kwo kangamala muno, kababaya, "Yaapalikwe wi'ti' liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' limwikyange mwenga, lakini kwa mwanjaa mutelikana na kwiibona mupwaikali muukoti wangayomoka, bai, twendakunnekanga na kwayendelya bandu bangali Ayahudi, li'nga waleti bandu ukosopoli mudunia yoti.'" 48 Bandu bangali Ayahudi pabaayu'wine likowe lyo baatipulaika, ngabalikwi'ya liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' na balu' babaasaaulilwe kuupata ukoto wangayomoka, ngabau'bi'lyo. (aiōnios g166) 47 Kwa mwanjaa Bwana atulagi nyinyo, 'Nikubi'kite wenga ube wabweya kwa bandu bangali Ayahudi, li'nga waleti bandu ukosopoli mudunia yoti.'" 48 Bandu bangali Ayahudi pabaayu'wine likowe lyo baatipulaika, ngabalikwi'ya liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' na balu' babaasaaulilwe kuupata ukoto wangayomoka, ngabau'bi'lyo. (aiōnios g166) 49 Liyi'gi'yo lya Bwana lyaatibamba kila pandu munni'ma wu'l'. 50 Ayahudi baatikwasopa api'ndo ba kilambo na alwawa matayili babankilikitya Nnu'ngu'. Ngapabatumbwa kwapeya ngu'su'mbu' Pauli na Balanaba, ngabaabi'nga bu'ka munni'ma wabe. 51 Bai, atumilwe ngabakung'unda lyu'ku'mbi' mumagu'l' gabe na kwaleka kati mwabaabile, bu'kapo ngabayenda Ikonio. 52 Na abo banamasi' baai atwi'lyo pulaa na Loo Mpeleteu.

14 Ku'l' Ikonio, Pauli na Balanaba baayi' munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' ya Ayahudi, ngabalongela kati mwabaalongei ku Antioquia na ata lipi'nga liku'l' lya Ayahudi na Agiliki ngabau'bi'lyo. 2 Lakini Ayahudi babaakani u'bi'lyo baatikwasopa bandu bangali Ayahudi, li'nga kwayu'maniya alongo aumini. 3 Pauli na Balanaba baayendeli tama kwo kwa masu'ba gambone kabalongela abali ya Bwana kwo kangamala. Naywembe Bwana ngakong'ondelya ukakape wa likowe lyabalilongei lya ngu'ngu' ya Nnu'ngu', na aapei uweso wopanga mangelongelo. 4 Bandu ba kilambo so baatibaganika, bi'ngi' baayi'ki'tyaniye na Ayahudi na bi'ngi' baabile kwa atumilwe. 5 Kuundi'la, bandu bangali Ayahudi

na Ayahudi baayi'ki'tyaniye na api'ndo babe baapangi maakau abo atumilwe na baaku'mbwé maliwe. 6 Atumilwe pabakwipwi likowe lyo, babutuki Lustila na Delbe, ilambo ya Lukaonio, na mupipi yake, 7 akwo ngabayendelya ala abali inannoga. 8 Kwaai na mundu yumo akwo Lustila ywaabile kitewe bu'ka belekwa, na aabile anayendali katu. 9 Mundu ywo aabile kampi'kania Pauli paabile kaala. Pauli aatikummu'nju'lyá minyo na paamweni aabile na imani yo kombwa tepulwa, 10 ngabaya kwa lilobe liku'lú, "Uyíme kwa magu'lú' gako!" Aywo mundu ngaimukya akakatwike no yenda kwa magu'lú' gake. 11 Kipi'nga sa bandu pabaakibweni sakipangite Pauli, baapangite ndu'ti kwa luga ya Lukaonio, "kinnu'ngu' batuisili kati bandu!" 12 Balanaba ngabankema Zeu na Pauli ngabankema Helme, kwa mwanjaa ywembe ngaywalongelage muno. 13 Mpi'ndo wa dini wa Nyumba ya Nnu'ngu' ya Zeu, yayaabile panja ya kilambo, ngaleta ng'ombe malu'me babanemekilwe na malu'ba nnu'ngi' ya niango nku'lú' wa kilambo. Ywembe pamope na si'lú' kipi'nga sa bandu li'nga kwabi'ki'lí'ya atumilwe. 14 Lakini Balanaba na Pauli pabayu'wine abali yo, bapopwanie magu'bo gabe no butukya musi'lú' kipi'nga sa bandu kababaya kwa lilobe liku'lú'. 15 "Mwalongo kwa mwanjaa ki'lí' mugapanga makowe ga? Na twenga twabandu kati mwenga. Na tubile pano li'nga kumwalyanga abali inannoga, muileke inyago yangali maana, mukanng'alambuki Nnu'ngu' nkoti ywaumbike kunani na pai', baali na yoti yaibile mo. 16 Kwa'mbu' Nnu'ngu' aayi'ki'tiye kila nni'ma ubi'ngi'ye ndi'lá yabapala. 17 Ata nyó Nnu'ngu' akotwikeli kwilaya kwa makowe manogau gaapangya. Anni'lya ula bu'ka kunani, apeya mauno munsimu wake, apeya iyo na kuitwi'lí'ya pulaa myoyo yinu." 18 Ata kwa mayi'gi'yo ago, atumilwe baapatike tabu kwakanikiya balu' bandu kwapikiya salaka. 19 Lakini Ayahudi bi'ngi' baaisi bu'ka Antioquia na Ikonio, ngabaasopa bandu balu'mbane nabo, ngabanku'mbwá maliwe Pauli na kunkwakwata mpaka panja ya kilambo kabakita ayomwike. 20 Lakini banamasí pabaakongolekine na kunti'lí'ta, aatiyumuka, ngaki'li'bu'kyá kukilambo. Pammalau' yake ywembe na Balanaba baayi'í Delbe. 21 Bu'ka pa Pauli na Balanaba ala abali inannoga akwo Delbe na kwapata banamasí bambone, baabuyangani kai' Lustila, Ikonio, na Antioquia. 22 Baatikwakangamaya banamasí ba ilambo yo na kwasenga batame akangamau muimani. Ngaabakia, "Tupalikwa twenga twaboti pi'tya mungu'su'mbu' li'nga tuyingi muukulungwa wa Nnu'ngu'." 23 Baasawi api'ndo mu kila kanisa. Bu'kapo, kwo sali no punga, ngabaakamukia kwa Bwana ywaabile kabamwu'bi'lyá. 24 Bu'ka po pi'tya munni'ma wa Pisidia, baaikite Pamfilia. 25 Bu'ka po ala liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' akwo Pelga, baayi'í

Atalia. 26 Bu'ka kwo baayi'í kwa meli ki'li'bu'kyá Antioquia, kwabaakamukiyilwe lyengo lyabayomolile kwa ngu'ngu' ya Nnu'ngu'. 27 Pabaakite Antioquia baapangite kitamo sa aumini ba palu', ngabaapeya abali ya makowe gaagapangite Nnu'ngu' pamope nabo, na mwaayu'gu'li bandu bangali Ayahudi niango wo yingya muimani. 28 Ngabatama pamope na balu' banamasí kwa masu'ba gambone ku'lú' Antioquia.

15 Bai, bandu bi'ngi' pabaakite Antioquia bu'ka ku Yudea, ngabatumbwa kwai'gana balu' babau'bi'líle kababaya, "Manaitei mwaba mwangainilwa kati mwaibayilwe musalya ya Musa, mwakosopolelwali." 2 Bai, Pauli na Balanaba ngabataukana nabo mulikowe li', kwa nyó api'ndo ngabaasawa Pauli, Balanaba, na aumini nsi'si' ba kanisa li'lú' lya Antioquia bayende ku Yelusalemu bonagana na balu' atumilwe na api'ndo kwa likowe lyo. 3 Bai, aumini baatikwayabuya, nabembe ngabatyangilya Foinike na Samalia. Ku'lú', baawanikie bandu bangali Ayahudi mwabanng'alambuki Nnu'ngu', na makowe go gaatikwapulaisa muno boti babau'bi'líle. 4 Pabaakite ku Yelusalemu, baakemilwe na aumini atumilwe na api'ndo. Nabembe ngabaapeya abali ya goti Nnu'ngu' gaapangite pamope nabo. 5 Lakini aumini bi'ngi' babaabile ba kipi'ngi' sa Mafalisayo baatiy'i'ma kababaya, "Ipalikwa bandu bangali Ayahudi bainilwe no yi'ganiilwa kwikoleyá salya ya Musa." 6 Bai, atumilwe na api'ndo ba kanisa baatami kitamo so pekeseni likowe lyo. 7 Ntau pauyendelyage, Petili ngayi'í kabaya, "Mwalongo aumini ayangu' mwenga mutangite panga kwa'mbu' Nnu'ngu' aanisawi nenga nkati yinu nibaye abali inannoga kwa bandu bangali Ayahudi, li'nga bapate yu'wa no u'bi'lyá. 8 Na Nnu'ngu', ywatangite myoyo ya bandu, aalayite mwaayi'ki'tile kwa kwapeya bembe Loo Mpeleteu kati mwatuepi twenga. 9 Nnu'ngu'aabawili pakati yitu na bembe, aaipeletiye myoyo yabe kwa mwanjaa baatikumwu'bi'lyá. 10 Bai, kwa ki'lí' kumpaya Nnu'ngu' kwa kwtwi'ka aumini kigombo kitopau, au'ku' bitu wala twenga twakombwili kukipu'twa? 11 Kaneibe nyó, ila tuu'bi'lyá panga twenga kati bembe tukosopolelwá kwa ndi'lá ya ngu'ngu' ya Bwana Yesu." 12 Kitamo sotí satami liki, kabaapi'kania Balanaba na Pauli kabaawanikia mangelongelo goti Nnu'ngu' gaapangite kwo pi'tya bembe kwa bandu bangali Ayahudi. 13 Pabaayomwi longela Yakobi ngabaya, "Mwalongo bangu', munipi'kaní! 14 Simoni aawanikiye apo patumbu Nnu'ngu' mwaapangile bandu bangali Ayahudi, ngaasawa bi'ngi' babe bandu bake. 15 Likowe li'no ngaliyi'ki'tyana na mayi'gi'yo ga alondoli ba Nnu'ngu' kati Maandiko Mapeleteu mwagalongela. 16 'Bu'ka pa makowe ga nalu'a ki'lí'bu'ka

no senga kai' utawala wa Daudi wausengwanike. Mbala bi'ka wiso no kangamaya kai'. 17 Li'nga bandu bi'ngi' boti, bandu bangali Ayahudi banaakemite babe bangu', baalu'a kunigalambukya. 18 Amo nga mwalongela Bwana, ywapangite likowe li' litanganikwe bu'ka kwai'mbu.' (aiōn g165) 19 "Kwa nyo pala kwangu' kanetwaaye bandu bangali Ayahudi babanng'alambukya Nnu'ngu'. 20 Ila twapeleki balua ya kwabakia panga kanebapange upege, kanebalye ilyo yaibi'ki'lilwe kwa inyago, kanebalye kinyama sosoti sakipopotolilwe wala nywa myai. 21 Kwa mwanjaa bu'ka kwai'mbu' salya ya Musa yabile kaialilwa muilambo yoti no somelwa mumayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu' kila Sabato." 22 Atumilwe, api'ndo, na aumini boti baamwile kwasawa bandu nkati yabe na kwatuma Antiochia pamope na Pauli na Balanaba. Bai, ngabaasawa Yuda Balsaba na Sila babaabile alongosi ba au'b'ilya. 23 Nabembe ngabaatumna na balua yaiandikilwe nyinya. "Twenga twatumilwe na api'ndo, twalongo binu, tummakia mukayumukanga mwenga mwalongo mwangali Ayahudi mwammile akwo Antiochia, Silia, na Kilikia. 24 Tuyu'wine panga bandu bi'ngi' bu'ka ku'no kwitu baatikunsuluya mwenga kwa mayi'gi'yo gabe, baipangite myoyo yinu ibe na kyukala. Lakini baapangite nyo wangali yi'ki'ti'lwa na ywoywoti bu'ka kwitu. 25 Kwa nyo tuyi'ki'tyaniye kwa pamope kwasawa bandu nsi'si' na kwatuma kwinu pamope na batwapendile Balanaba na Pauli, 26 babaayi'ki'ti ata waa kwa mwanjaa ya lina lya Bwana witu Yesu Kilisitu. 27 Kwa nyo twatuma Yuda na Sila kwinu babalu'a kummakia bene aga gatumwandikyanga. 28 Bai, Loo Mpeleteu na twenga tuyi'ki'tyaniye kanetwatwi'ke kigombo pit'i'li'ki'ya pa makowe aga gangama. 29 Kanemupange upege, kanemulye ilyo yaibi'ki'lilwe kwa inyago, kanemulye kinyama sosoti sakipopotolilwe wala nywa myai. Mwapanga kinannoga mana mwakotoka panga go. Muyumukage!" 30 Bu'ka pa kwalaga, abo bandu baayi'i Antiochia akwo baakemite kitamo sa aumini, ngabaapeya yo balua. 31 Pabaaisomike ayo balua, mayi'gi'yo gake gaatikwasenga ngabapulaika muno. 32 Yuda na Sila, babaai alondoli ba Nnu'ngu', baatilongela na abo alongo aumini kwa mayi'gi'yo maingi, kabaasenga na kwakangamaya. 33 Bu'ka po tama kwo kwa masu'ba nsi'si', alongo ba Antiochia baatikwalaga kababaya, "Yendage, mwakimambwiga bitu." Bu'kapo baaki'li'bu'ki kwa balu' babaatumiike. 35 Lakini Pauli na Balanaba baaigali kwo Antiochia kwa masu'ba, ngabayi'gana no ala liyi'gi'yo lya Bwana, pamope na bandu bi'ngi' baingi. 36 Bu'ka pa masu'ba maingi Pauli aammakie Balanaba, "Tuki'li'bu'ke tukaakabwe balu' alongo mu kila kilambo satualite liyi'gi'yo lya Bwana, tukaalole mwabayendelya." 37 Balanaba apalage bampu'twe

na Yoani Maluko. 38 Lakini Pauli aappendili kumpu'twa Yoani Maluko kwa mwanjaa patumbu aatikwaleku ku'l'u' Pamfilia no kana kwayangatiya lyengo lyabe. 39 Bai, kwapitike na ntau kati yabe, ngabalekangana. Balanaba ngantola Yoani Maluko, ngabau'bu'ka meli yenda Kuplo. 40 Naywembe Pauli ngaansawa Sila. Bu'kapo, alongo ba pandu palu' ngabaalul'bya uli'nda wa ngu'ngu' ya Bwana, ngababu'ka. 41 Mumwanja wo aapi'ti Silia na Kilikia, kaikangamaya imani ya bandu mumakanisa.

16 Pauli aaikite Delbe na Lustila, kwaatami mwanamasi' ywakemelwage Timoteo. Mau' bake baai aumini ba Kiyahudi, lakini tati' bake baai Agiliki. 2 Bandu ba Lustila na Ikonio baakong'ondeli unogau wa Timoteo. 3 Pauli aapalike longwana nakwe Timoteo mumwanja wake, kwa nyo aatikumwina. Aapangite nyo kwa mwanjaa Ayahudi boti ba po baatangite panga tati' bake Timoteo baai Agiliki. 4 Pabaapite muilambo yi'l'u' baapei bandu malagyo gagaapiyilwe na atumilwe na api'ndo ku'l'u' ku Yelusalemu, ngababakia bagakamwe. 5 Kwa nyo galu' makanisa gendekomala muimani na mitumbi ya aumini yendeyongekea kila lisu'ba. 6 Baapi'ti Fulugia na Galatia kwa mwanjaa Loo Mpeleteu aabayi'ki'tiyeli ala mayi'gi'yo ga Nnu'ngu' munni'ma waukemelwage Asia. 7 Pabaalkite mumipaka ya Misia bapayike Yingya munni'ma wa Bitinia, lakini Loo wa Yesu aabayi'ki'tiyeli. 8 Bai, ngabapi'tya Misia no yenda ntawalia mpaka Tiloa. 9 Kilo so Pauli aagabweni makowe gayambi', gaamweni mundu yumo ywa Makedonia ayi'mi palu' na kunnu'ba, "Uloke wise Makedonia utuyangatiye." 10 Bu'ka pa Pauli kugabona makowe gayambi' go twaanwile kwibi'ka wiso yenda Makedonia kiyu'ngu'ya, twakwipwi kakape panga Nnu'ngu' atukemite twaalabi abali inannoga ku'l'u'. 11 Bu'ka Tiloa twayi' kwa meli ntawalia mpaka Samotilake na pammalau' yake ngatuyi'ma Neapol. 12 Bu'ka kwo, ngatuyenda mpaka Filipi, simo sa kilambo kiku'l'u' sa Makedonia, kai' nga koloni lya Roma. Twaatami mukilambo so kwa masu'ba nsi'si'. 13 Sabato ya Ayahudi twapitike panja ya kilambo na twayi' mbwega ya libi'ndi', tukitage panga nga pandu po sali. Twatetama no longela na alwawa babaakongolekine pandu po. 14 Nkati ya balu' babatupi'kaniage aai nnwawa yumo ywankilikitya Nnu'ngu' ywakemelwage Lidia mwenekaya wa Tiatila ywabile nsulusi wa ngu'bo ya katani ya lukanda lwa sambalau. Bwana aayu'wi mwoyo wake ata api'kani no pokya galu' mayi'gi'yo gaagalongei Pauli. 15 Bu'ka pa aywo nnwawa pamope na alongobe batisilwa, aatitukoka kabaya, "Manaitei kakape mwibona panga nenga nimwu'b'il'i Bwana, ninkemyanga kaya mukatame." Aatuli'ndi'ndi'li tuyende. 16 Lisu'ba limo patwaabile katuyenda pandu po sali, mwi'nja

yumo mmanda ywaabile na moka go londwa aakwembine na twenga. Kwa ulondoli wa mwi'nja ywo matayili bake bapatage mbanje yambone. 17 Bai, aywo mwi'nja aankotiyé Pauli na twenga kapanga ndu'ti no baya, "Aba atumisi ba Nnu'ngu' Nku'l'u'. Bammakianga ndi'la ya ukosopoli." 18 Apangite nyo kwa masu'ba gambone. Lisu'ba limo, Pauli paauyi'lwe, ngaang'alambukya aywo mwi'nja na kugabakia ago moka, "Kwa lina lya Yesu Kilisitu, nikuamulisa ummu'ke mundu yu!" Popopo ago moka gaatikummu'ka. 19 Matayili ba yu'l'u' mwi'nja pabakwipwi panga ndi'la yabe yo pata mali iyomwike, baaboywi Pauli na Sila, ngabaakwakwata mpaka kwa bandu nnu'ngi' ya api'ndo ba kilambo. 20 Ngabaasitakya kwa maakimu kababaya, "Bandu ba nga Ayahudi na bapanga puyo mukilambo situ. 21 Bayi'gana makowe gagakanilwa kugakoleya twabandu ba Roma." 22 Kipi'nga sa bandu sasaabile palu' salu'mbene na balu' maakimu, ngabaaula magu'bo gabe Pauli na Sila kwa makakala no amulisa baku'mbu'lwe mikwasu. 23 Bu'ka po ku'mbu'lwa munomuno, ngababi'ki'lwa nnyumba na asikali wa nyumba ya atabilwe ngaamuliswa kwabi'ka muuli'nda nkali'. 24 Bu'kana na amuli yo baabi'kite musumba sa nkati muno sa nyumba ya atabilwe na kugatabya magu'l'u' gabe mulipi'ki'ti' lya nkongo lyaliotolilwe. 25 Papi ni meku Pauli na Sila baai kabasali no yi'mba myambo ya kunnumba Nnu'ngu', na ku'no atabilwe bi'ngi' baai kabaapi'kania. 26 Kwa kiimuimu kwapitike nnendemo nku'l'u' wa bwi', wawalendemiye nyumba ya atabilwe. Popopo milyango yoti na pingwi ya atabilwe abo atabilwe yateyu'gu'ka. 27 Asikali wa nyumba ya atabilwe paayumwike na kwibona milyango ya nyumba ya atabilwe iyu'gu'lilwe, akitage panga atabilwe boti batolwike, na nyo aasolomwi lipanga lyake pala kwibulaga. 28 Lakini Pauli ngakema kwa lilobe liku'l'u', "Kanewibulage wamwene kwa mwanjaa twenga tubile papano!" 29 Bu'ka pa kunkema mundu leta lumuli, aywo asikali wa nyumba ya atabilwe aabutuki nnyumba ngaitaikulya nnu'ngi' ya magu'l'u' ga Pauli na Sila, ku'no kalendema kwo yogopa. 30 Bu'kapo aatikwalongoya panja, ngaalaluya, "Mwabakoo, nipange buli li'nga nikosopolelw?" 31 Bembe ngabannyangwa, "Umwu'b'il'i Bwana Yesu nawenga walu'a kosopolelw, pamope na alongo boti ba pansengo wako." 32 Bai, ngabamwalya liy'i'gi'yo lya Bwana, ywembe na bandu ba pansengo wake woti. 33 Yu'l'u' asikali aatikwapu'twa saa yi'yil'u'yi'l'u' ya kilo ngaagu'lwa mabanga gabe, bu'kapo ywembe na alongo bake ngababatisilwa popopo. 34 Bu'kapo ngaalongwana nabo Pauli na Sila kasake na kwapeya kilyo. Ywembe na alongo bake boti ngabapanga si'li'ku'si'li'ku' kwa mwanjaa nambi'yambi' bamwu'b'il'i Nnu'ngu'. 35 Pammalau'

yake kindai', maakimu baatumike ayangatiyi babe kababaya, "Mwayu'gu'l balu' bandu babu'ke." 36 Yu'l'u' asikali wa nyumba ya atabilwe aampei abali Pauli, "Maakimu batumite abali li'nga muyu'gu'l'iwe. Nambi'yambi' mwendakombwa bu'ka no yenda kwa amani." 37 Pauli ngaabakia ayangatiyi, "Ati' ki'li? Baatuku'mbwi mikwasu pa bandu wangali senulwa na twenga twabandu ba Roma. Kai' batubi'kite muutabilwe na nambi'yambi' bapala kutuyu'gu'ly'a kwa kinyemela! Ata pasene! Ipalikwa maakimu baise bene paapanopano batuyu'gu'li." 38 Abo ayangatiyi baapei abali ya likowe lyo maakimu, nabembe pabaayu'wine panga Pauli na Sila baai bandu ba Roma, baatiyogopa. 39 Kwa nyo baayi'i kwalu'ba nsama na kwapiya muutabilwe, bu'kapo baalu'bike babu'ke pakilambo si'l'u'. 40 Pauli na Sila pabaapiyilwe munyumba ya atabilwe baayi'i kunyumba ya Lidia. Akwo bakwembine na alongo aumini no bu'ka pa kwasenga, ngababu'ka.

17 Kwo pi'tya Amfipoli na Apolonia baayi'i mpaka Tesalonike, kwayaabale nyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' ya Ayahudi. 2 Pauli aatiyingya kati mwagaabale mayobelya gake, aalongei nabo ntawalia kwa masu'ba goti gatatu ga Sabato ya Ayahudi katumya Maandiko Mapeleteu. 3 Aatikwaawanikia panga Kilisitu yaapalikwe abe mungu'su'mbu' no yu'ka bu'ka kwa awi'li. Ngaabakia, "Yesu ywanimwala kasinu nga Kilisitu." 4 Bi'ngi' babe, lipi'nga lya Agilikli babankilikityage Nnu'ngu' pamope na alwawa baingi babaisimika baatiu'bi'ly'a, ngabalu'mbana nabo Pauli na Sila. 5 Lakini Ayahudi baabi'i bwigu, ngabaakoka bandu baakau kusoko panga kipi'nga no tumbwa puyo mukilambo soti. Ngabautangya nsengo wa Yasoni kabaapala Pauli na Sila li'nga baalete pa bandu. 6 Lakini baapatikeli. Kwa nyo, bankwakwatike Yasoni pamope na alongo bi'ngi' mpaka kwa api'ndo ba kilambo, ngabapanga ndu'ti, "Bandu ba baai kabaasopa bandu ba dunia yoti, na nambi'yambi' bai pano pakilambo. 7 Yasoni aakemi kasake. Boti batikwana amuli ya Kaisali kababaya, 'Kubile na nkulungwa ywi'ngi' ywakemelwa Yesu.'" 8 Kwa mayi'gi'yo go baapei kyukala api'ndo ba kilambo na kipi'nga sa bandu. 9 Baapangite Yasoni na aine boti bapie mbwatyo, bu'kapo ngabaaleka bayende kasabe. 10 Kilo balu' alongo aumini baaindikiye Pauli na Sila bayende Belea. Pabaaikite kwo bai, baayi'i munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' ya Ayahudi. 11 Bandu ba kwo baai kinanniyu'wa muno kuliko balu' ba Tesalonike. Baatigapokya galu' mayi'gi'yo kwa kilu'l'u' muno, ngabapekeseni Maandiko Mapeleteu kila lisu'ba li'nga lola kati galu' gaalongei Pauli na Sila gaai ga kakape. 12 Baingi babe baatiu'bi'ly'a na alwawa babaisimika ba Kigiliki na analu'me kai'. 13 Lakini Ayahudi

ba Tesalonike pabakwipwi panga Pauli aai kaala liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' akwo Belea, baay'i kwo no tumbwa panga puyo no sopa ipi'nga ya bandu. 14 Balu' alongo aumini baamwindikiye Pauli kiyu'ngu'ya ayende kumbwani, lakini Sila na Timoteo baaigali Belea. 15 Balu' alongo babaamwindikiye Pauli baay'i pamope nakwe mpaka Atene. Pabaabakiyilwe na Pauli panga Sila na Timoteo banki'ngame kiyu'ngu'ya, ngababuya. 16 Pauli paabile kaali'nda Sila na Timoteo akwo Atene, mwoyo wake watwi'li nyongo muno paakibweni kilambo so kitwi'li inyago ya kinnu'ngu'. 17 Aataukine na Ayahudi na bandu bi'ngi' babakilikigate nabo munyumba ya kinnu'ba Nnu'ngu'. Kila lisu'ba aai kalongela na bandu, pamope na boti balu' babaaisile kusoko. 18 Balimu ba ipi'nga ya wa Epikuro na wa Sitoiki, baatitaukyana nakwe. Bi'ngi' baatibaya, "Apala longela ki'l'i' ayu' pwetela?" Kwa mwanjaa Pauli aai kaala makowe ga Yesu na uyu'ki, bi'ngi' baabaite, "Ibonekana kati aala makowe ga kinnu'ngu' ageni." 19 Kwa nyo bampu'twi Pauli ngabampeleka ku Balasa lya Aleopago kababaya, "Tupala tutange likowe li' lyayambi' lyaulilongelyage. 20 Ili'be yi'ngi' yatuyu'wine kwa makutu gitu tunaiyu'wali. Twapendi tanga makowe ga galombolya ki'l'i'." 21 Bandu ba Atene na atami bi'ngi' ba kwo baai ntu'pu' sabapangage ila yaulyana no pi'kania makowe gayambi' gagapitike. 22 Bai, Pauli aayi'mi nnu'ngi' ya kitamo sa Aleopago, ngabaya, "Mwabandu ba Atene! Nibona panga mwenga nga mwabandu ba dini muno. 23 Kwa mwanjaa panaabile kanip'i ta akwo na kwo naibweni inyago yinu. Pakibi'ki'lyo simo sakiandikilwe, 'Kwa Nnu'ngu' ywngatanganikwa.' Bai, aywo ywamunkilikitya wangantanga, nga ywanimwalya mwenga. 24 Nnu'ngu' ywaumbike dunia na yoti yaibile mo, nga Bwana wa kunani na dunia, ywembe atamali mumayumba gagasengilwe na bandu. 25 Wala ayangatiyilwali na moko ga bandu panga kite apala sosoti si'l'u, kwa mwanjaa ywembe mwene nga ywaapeya bandu ukoti, pu'mwa na kila kili'be. 26 Kwo pi'tya mundu yumo Nnu'ngu' aaumbite makabila goti na kwapanaga batame mudunia yoti. Aatiamwa pakubawi na kwaku' kwo tama makabila go. 27 Aapangite nyo li'nga makabila go gakombwe kunkoleya ata kwo papakia li'nga kumwikya. Lakini ata nyo, Nnu'ngu' abileli kuatalu na kila mundu. 28 Kati mwaabaite mundu yumo, 'Nkati yake ywembe twenga twendatama, twendaegela na tubile,' kati mwabalongei mumayandiko ginu gi'ngi', 'Twenga nga twabana bake.' 29 'Manaitei twenga twabana ba Nnu'ngu', inogeleyali kunng'anikia Nnu'ngu' panga kati zaabu, kyu'ma au ata liwe lyalibasilwe no lembelwa na mundu. 30 Nnu'ngu' aapangite kati alolali nsimu gu'l'u' bandu pabaabile alalo. Lakini nambi'yambi' aamulisa bandu boti na kila pandu

banng'alambuki Nnu'ngu' kwa kwileka sambi. 31 Kwa mwanjaa ayomwile libi'ka lisu'ba lyaalu'a kwasenwa bandu kwa aki kwa ndi'l'a ya mundu yumo ywansawile. Nnu'ngu' aalayike boti likowe li' kwa kunnyu'ya mundu ywo bu'ka kuuu'i li!" 32 Pabannyu'wine Pauli kalongelya likowe lyo yu'ka kwa awi'li, bi'ngi' babe baatikunsalawa lakini bi'ngi' baatibaya, "Tupala tumpi'kaniye kai' likowe li!" 33 Bu'kapo Pauli aatikwaleka ngabu'ka pakitamo. 34 Lakini bandu mitumbi nsi'si' baatilongwana nakwe ngabapanga aumini. Nkati ya bandu bo baai Dionisio wa Balasa lya Aleopago, nnwawa yumo ywakemelwage Damali, na bi'ngi' babe.

18 Bu'ka pa go, Pauli abu'i Atene yenda Kolinto. 2

Akwo Kolinto ankoli Nnyahudi yumo ywakemelwage Akula, ywabelekuli Ponto. Akula, pamope na nnyumbowe ywakemelwage Plisikila, baai baki'li'bwiwe bu'ka Italia masu'ba gogogo kwa mwanjaa Kaisali Klaudio aamulise Ayahudi boti babu'ke Roma. Pauli aayi'li kwayangilya, 3 na kwa mwanjaa bembe baai mapundi bo sona maema kati ywembe, Pauli aatitama no panga nabo kasi. 4 Kila Sabato ya Ayahudi aatiala munyumba ya kinnu'ba Nnu'ngu', kapaya kwaatebeya Ayahudi na Agiliki. 5 Bu'ka pa Sila na Timoteo ika bu'ka Makedonia, Pauli aatumbwu tumya wakati wake woti kwo ala, kaakong'ondelya Ayahudi panga Yesu nga Kilisitu. 6 Pabankanile no tumbwa kumpwi'wa aakung'undike ngu'bo yake nnu'ngi' yabe kabaya, "Mana mwobite mwatanga mwabene, nenga ntu'pu' lukoolo lwolwoti kwa likowe lyo. No bu'ka nambi'yambi' nalua kwayendelya bandu bi'ngi' bangali Ayahudi." 7 Bu'kapo, ngayenda tama kasake mundu ywkilikitya Nnu'ngu' ywakemelwage Tito Yusito, ywembe nyumba yake yaai papipi na yi'l'u' nyumba ya kinnu'ba Nnu'ngu'. 8 Kilispo, mpi'ndo ywa nyumba ya kinnu'ba Nnu'ngu', aamwu'bil'i Bwana pamope na alongo bake boti. Akolinto baingi baatikugapi'kania makowe go ngabau'bi'lyo no batisilwa. 9 Lisu'ba limo kilo Bwana aammakie Pauli mumakowe gayambi', 'Kaneuyogope, uyendeli ala wangali kotoka, 10 kwa mwanjaa nenga nibile pamope nawe. Ntu'pu' mundu ywaalu'a kukusulu mwanjaa pano pakilambo pabile na bandu baingi bababile kwangu'." 11 Bai, Pauli aatami kwo kayi'gana liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' kwabe kwa mwaka gumo na myei sita. 12 Nsimu Galio paabile mpi'ndo ywa nkoa wa Akaya, Ayahudi batikuntangya Pauli kwa pamope na kumpeleka kumankama, 13 kababaya, "Tunsitakya mundu yu' kwa mwanjaa asopa bandu bankilikiti Nnu'ngu' kwa ndi'l'a yangayi'ki'tyana na salya." 14 Pauli abile balo longela, Galio ngaabakia, "Mupi'kaniange mwenga Mwaayahudi! Manaitei kakape likowe li' likaba kwa makowe maakau nilu'e

kumpi'kanianga. **15** Lakini kwa kitumbu sa ntaw wa mayi'gi'yo na maina ga salya yinu, muyomwane mwabene. Nenga ngani panga nsenuli wa makowe go." **16** Bai, ngaabi'nga bu'ka mankamani. **17** Nabembe boti ngabammoywa Sositene ywaabile mpi'ndo ywa nyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu', ngabanku'mbwa papalu'palu' nnu'ngi' ya mankama. Lakini Galio aasitwikeli kyendo so ata pasene. **18** Pauli aatami na balu' alongo akwo Kolinto kwa masu'ba maingi. Bu'kapo ngaalaga no u'bu'ka meli yenda Silia pamope na Plisikila na Akula. Akwo Kenklea, aasekwii nywili yake kwa mwanja ya nyalili yaabi'kite. **19** Paaikite Efeso, Pauli aalei Plisikila na Akula, aayi'i munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' ngalongela na Ayahudi. **20** Baannu'bite atame nabo kwa masu'ba gambone, lakini aayi'ki'tili. **21** Ila paabile kabu'ka, ngaabakia, "Nnu'ngu' mana apendile nalua'isa kai' kasinu." Bu'kapo, ngabu'ka kwa meli. **22** Meli yatiyi'ma Kaisalia, naywembe Pauli ngayenda kwakabwa balu' aumini, bu'kapo ngayenda Antiochia. **23** Aatami kwo kwa masu'ba, bu'kapo ngayendelya na mwanja kwo pi'tya ku Galatia na Fulugia kaasenga banamas' boti. **24** Nnyahudi yumo ywakemelwage Apolo mmelekulya ku Alekisandilia, aai kite Efeso. Aai mundu mwene malango kwo longela na ywagamanyi muno Maandiko Mapeleteu. **25** Aayi'ganiilwe ndi'la ya Bwana, na kwa mwanja li'l'u' liy'i'gi'yo liyakage pamwoyo wake, aayi'gine wisowiso abali ya Yesu pamope no panga apatike ubatiso wa Yoani bai. **26** Plisikila na Akula pabanny'wine kalongela kwo kangamala munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu', baampu'tu'li kasabe ngabanny'i'gana ayo ndi'la ya Nnu'ngu' kwa wisowiso muno. **27** Apolo paabile kabu'ka yenda Akaya, balu' alongo batikunsenga kwa kwaandikya banamas' ba Akaya bampoki. Paaikite kwo, aakombwi kwayangatiya balu' alongo babaau'bi'lile kwa ngu'ngu' ya Nnu'ngu', **28** kwa mwanja aayendeli kwo kangamala ngaasinda Ayahudi pa bandu kaalaya bu'ka mu Maandiko Mapeleteu panga Yesu nga Kilisitu.

19 Nsimu Apolo paabile Kolinto, Pauli aai mumwanja kumili'ma miyu'mu' mpaka ku Efeso, akwo aakwembite banamas' nsi'si'. **2** Aatikwalaluya, "Buli, mwenga pamwau'bi'lile mwapokile Loo Mpeleteu?" Nabembe ngabannyangwa, "Lili! Ata tunayu'wali panga kubile na Loo Mpeleteu." **3** Naywembe Pauli ngaalaluya, "Mwabatisilwe kwa ubatiso waku?" Ngabannyangwa, "Ubatiso wa Yoani." **4** Nembe Pauli ngaabakia, "Yoani aabatisike balu' babanng'alambuki Nnu'ngu' kwa kwileka sambi na kwabakia bamwu'bi'li yu'l'u' ywaalu'a isa nsu'gu' yake, nga Yesu." **5** Pabaayu'wine go, ngababatisilwa kwa lina iya Bwana Yesu. **6** Bai, Pauli ngaabi'kya maboko kwalu'bya na Loo Mpeleteu

ngaaulukya, baatumbwu longela luga yayambi' no londwa. **7** Boti mayumu baai analu'me mitumbi ku'mi na abi'il'i. **8** Kwa myei itatu Pauli ayendage kunyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu', na akwo alongelage na bandu wangali yogopa, li'nga kwauta bau'bi'li Ukulungwa wa Nnu'ngu'. **9** Lakini bi'ngi' bendetauka, baakanu ubi'lyu no tumbwa longela maakau kwikana ndi'la ya Bwana pakipi'nga sa bandu. Apo Pauli aakanu baa nabo pamope, aapeliteke pambwega balu' banamas' bake, aai kalongela nabo kila lisu'ba munyumba yo somya ya mundu yumo ywakemelwage Tilano. **10** Aayendeli panga nyo kwa myaka ibi'li', ata bandu boti ba Asia, Ayahudi na bandu bangali Ayahudi, baakombwi yu'wa liy'i'gi'yo lya Bwana. **11** Nnu'ngu' aapangite mangelongelo maku'lu' kwa moko ga Pauli. **12** Magu'bo na itambala yaponolyage lyusu Pauli, yaapelekitwe kwa atamwe nabembe baatepulilwe matamwe gabe, na balu' bene moka gaatikwabu'ka. **13** Kwabile na Ayahudi bababi'ngage moka ku'no na kwo, kabapaya kulitumya lina iya Bwana Yesu kwa balu' babaayingiilwe na moka. Babayage, "Nimwamulisa kwa lina iya Yesu yu'l'u' ywaalilwa na Pauli mummu'ke mundu yu'." **14** Bana saba ba Sekewa, Mpi'ndo wa dini ya Kiyahudi, ngabapangage nyo. **15** Lakini moka aatikwayangwa, "Nintangite Yesu, kai' ata Pauli ninnyu'wine, lakini mwenga mwakinyai?" **16** Bu'kapo, yu'l'u' mundu ywayingiilwe na moka aatikwalipulya boti na kwapi'ta kwa makakala. Na abo bana ba Sekewa baatitila bu'ka munyumba yi'l'u' wausu na mabanga gambone. **17** Kila mundu ywabile Nnyahudi na ywangali Nnyahudi akwo ku Efeso aaliyu'wine likowe lyo. Boti baatiyogopa, ngabalikwi'ya lina iya Bwana Yesu. **18** Bandu baangi bu'ka mwa balu' babaau'bi'lile nsimu wo baatiisa no buyangania kwa Nnu'ngu' wabe kababaya masambi galu' gabagapangage, wangali iya. **19** Na bandu baangi bu'ka mubalu' babapangage makowe ga bwabi', baakongwi itabu yabe ya kwiyi'ganikia na kwitiniya mwoto bandu kabalola. Baapangite isabu ya mbanje yaikombwa pi'ma itabu yo, yaa'i yene samani ngu'lu'. **20** Kwa nyo, liy'i'gi'yo lya Nnu'ngu' lyayongekiye landala no yendelya pangika kwa makakala ga Nnu'ngu'. **21** Pagayomwike pitya makowe go, Pauli aabini pamwoyo wake yenda ku Yelusalemku kwo pi'tya Makedonia na Akaya. Aabaite, "Bu'ka po ika kwo, niyalikwa niyende ku Roma." **22** Kwa nyo, aatumike bandu abi'li' ayangatiyi bake Timoteo na Elasito bannongoli yenda ku Makedonia, ywembe mwene aaigali ku Asia kwa masu'ba. **23** Awo, nga wai nsimu wu'l'u' wagaapitike mayu'mano maku'lu' kwa kitumbu sa ndi'la yi'l'u' ya Bwana. **24** Mundu yumo ywakemelwage Demetilio, ywaabile na kipala, ayanage yu'ma li'nga tengenesa inyago ya nyumba ya nnu'ngu' ywakemelwage Atemi, na kwaapeya

nsuluso nku'l'u' ywembe na mapundi aine. 25 Aakemi pamope na bandu bi'ngi' babapanga lyengo lya upundi wo yana kati ywembe aatikwabakia, "Mwenga mwa bandu! Utayili witu ubu'kana na usulusi wu'n'o. 26 Kai', mwenga mwendakugabona gapanga Pauli ga kwakonga na kwaobeya bandu, ku'no ku Efeso na ku Asia yoti kaabakia panga, 'Inyago yaiyanilwe na bandu, kinnu'ngu' lili ata pasene.' 27 Kwa nyo kubile na makowe manonopau kwenda kwo obeya isima ya lyengo litu bai lili, ila ata kunyumba ya kunkilikitya nnu'ngu' nnwawa Atemi ywabile nku'l'u', ywakilikitilwa ku Asia na dunia yoti, ukulungwa wake waapanga upokonyolilwe." 28 Pabayu'wine makowe go, baatusika no tumbwa panga ndu'ti kababaya, "Atemi ywa Efeso nga nku'l'u!" 29 Kilambo soti satwi'li puyo. Bannyigili Gayo na nnyine Alisitako, benekaya ba Makedonia babaabile mumwanja umo na Pauli. Baatikwaboywa no butuka nabo mpaka kulua lwo kwembanikia. 30 Mwene Pauli apalage longela na kipi'nga so sa bandu, lakini aumini baatikunkanikiya. 31 Alongosi bi'ngi' ba ku Asia, babaabile mambwigalye Pauli, baatumike bandu bankwi'lli'ke panga kaneayingi muluwa lwo kwembanikia. 32 Pandu po kila mundu endepu'yu'ta bai, ywi'ngi' kalongela li', na ywi'ngi' li'l'u', mpaka si'l'u' kitamo saatimunaika. Baingi baatangiteli ata kitumbu so kwembana kwabe. 33 Ayahudi bannyi'mike Alekisanda nnu'ngi', ngabammakia makowe go longela. Bai, ngaapu'ngya luboko pala aikengi pa kipi'nga sa bandu. 34 Lakini pabaakwipwi panga ywembe Nnyahudi, boti kwa pamope baapangite ndu'ti kababaya, "Atemi ywa Efeso nga nku'l'u!" Baayendeli pu'yu'ta nyo kwa masaa gabii'l'i'. 35 Bu'kapo mwandiki ywa kilambo ngakitamika liki kipi'nga sa bandu na aatikwabakia, "Mwenga mwa bandu ba ku Efeso, dunia yoti itangite panga kilambo sa Efeso ngakili'ndi'la nyumba ya Nnu'ngu' Atemi ywabile nku'l'u', na si'l'u' kinyago sake sakitu'mbwike bu'ka kunani. 36 Bai, kwa mwanja makowe ga ntu'pu' ywakombwa kugakana, mupalikwa mutame liki kanemupange kikowe sosoti kwa kilokoloko. 37 Mwaletike bandu ba pano, pamope no panga bembe banayibali munyumba ya nnu'ngu', wala banankupululi ayu' nnu'ngu' witu. 38 Bai, manaitei Demetilio na mapundi aine babile na likowe lyolyoti kwa mundu ywoywoti, mabalasa gabile, na alongosi babile, bakasitakyane kwo. 39 Manaitei kubile na makowe gi'ngi' gogoti gamupala, gapalikwa gakaawanikiyilwe pa kibalangwa. 40 Kwa mwanja tulu'e sitakilwa kwa kitumbu sa puyo yatupangite li'no. Ntu'pu' kitumbu satukombwa piya sakilu'wa yi'ki'tyana na puyo yi'no." 41 Payomwi longela go, kitamo ngakiyomoka.

20 Paiyomwike puyo ya palu' Efeso, Pauli aakemi pamope aumini, ngaasenga myoyo yabe na kwalaga, ngaayabwa mwanja wo yenda Makedonia. 2 Aapi'ti muilambo yambone ya munni'ma wu'l'u' ku'no kalongela na bandu makowe maingi ga kwasenga myoyo, ngaika ku Uyunani, 3 akwo aatami myei itatu. Aapalike yabwa mwanja kwa ndi'la ya baali yenda ku Shamu, lakini kwa mwanja Ayahudi baampangi masauli maakau, ngaileka ndi'la yo no buyangana kwo pi'tya ndi'la ya Makedonia. 4 Pauli aalongwaniye na Sopatilo mwana wa Pilo bu'ka Belea, Alisitako na Sekundo bu'ka Tesalonike, Gayo mundu wa bu'ka Delbe, Timoteo pamope na Tikiko na Tilofimo wa kunnii'ma wa ku Asia. 5 Ila bandu bo baatilongolya, baayi'i kutuli'nda ku Tiloa. 6 Bu'ka po pi'ta si'l'u'si'l'u' ya makati gangalu'la, na twenga twau'brike meli bu'ka Filipi. Twaai mumwanja kwa masu'ba matano, ngatulu'mbana na aitu akwo Tiloa, ngatutama yuma yimo. 7 Lisu'ba lya Jumapili, twaakwembine li'nga metwana likati pamope. Pauli aalongei na bandu, nembe kwa mwanja aabini bu'ka pammalau' yake, aayendeli longela mpaka meku. 8 Mu'l'u' musumba kuligolopwa, kwaai na imuli yambone kaiyaka. 9 Mwinsembe yumo ywakemelwage Eutiko aatami palililisa, Pauli payendelyage ala liy'gi'yo lya Nnu'ngu' kwa masaa gambone, Eutiko aalobi lugono ngatu'mbu'ka bu'ka kugolofa yenetatu. Bantondwi awile. 10 Pauli auluki pai', aatiyinama na kunkumbatya ngabaya, "Kanemube na kyukala, ayu' mundu ayu'kite." 11 Bu'kapo Pauli ngau'bu'kya kai' kuligolopwa, aalimetwi likati no lya. Aayendeli longela mpaka kakusaa, ngabu'ka. 12 Bandu bammuyanganiye kaya yu'l'u' mwinsembe abi mwu'mi, nabembe myoyo yabe yaatiumukuka muno. 13 Lakini twenga twaatilongolya u'bu'ka mumeli yenda Aso, kwembe ngatwaalagine tukampaki Pauli, kwa mwanja apalage ika kwo kwa ndi'la ya magu'l'u'. 14 Bai, aatukwembite ku'l'u' Aso, twamwu'bwiye mumeli, twabu'i pamope mpaka Mitilene. 15 Bu'kapo, twayendeli na mwanja, pammalau' yake ngatuika Kio. Lisu'ba lyenebi'lli', twayi'mi Samo, na pammalau' ngatuika Mileto. 16 Pauli aabini yendelya na mwanja kwa meli wangali pi'tya ku Efeso. Akanage yomwa masu'ba gambone muno akwo ku Asia, kwa mwanja atamaniage akalikoli lisu'ba lya Pentekosite ku Yelusalemu. 17 Pauli paabile ku Mileto, aatumike bandu yenda ku Efeso kwakema api'ndo ba kanisa sababonagane nakwe. 18 Pababonagine nakwe aatikwabakia, "Mwenga mwabene munibweni mwanitami na mwenga masu'ba goti, bu'ka lisu'ba lyanitumbwi li'bata pano Asia. 19 Nintumikiye Bwana kwa kwibuya samani na kwa moli, kanikomeya mapayilwo gaganipatike bu'kana na ulau wa Ayahudi. 20 Mutangite panga nimwiyangiteli likowe

ata limo lyanilibweni likombwa kunnyangatiya mwenga, lakini nanny'i'ganiye pa bandu kai' pansengo gumo mpaka wi'ngi'. **21** Naakwi'like Ayahudi na bandu bangali Ayahudi panga banng'alambuki Nnu'ngu' kwa kugaleka masambi na kumwu'bi'lya Bwana witu Yesu Kilisitu. **22** Bai, kwa mwanjaa ninnyu'wa Loo Mpeleteu, niyabwa mwanja wo yenda ku Yelusalemu, pamope no panga nigatangiteli gagayenda kunipata kwo. **23** Lakini sanikitangite si'no bai panga kila kilambo saniyu'a yenda Loo Mpeleteu anikong'ondelya panga pingwi na ngu'su'mbu' ngainilili'nda. **24** Lakini, bwu'mi wangu' niubalangilyali panga wa ngama muno kwangu' nenga, kulikoni kwiyomolya nganjo yangu' ya lyengo lyanipeyilwe na Bwana Yesu, lya kwiala abali inannoga ya ngu'ngu' ya Nnu'ngu'. **25** "Mulole mwoti mwanityangite, ala liyi'gi'yo lya Ukulungwa wa Nnu'ngu', ntu'pu' babaalu'a kunibona kai'. **26** Kwa nyo, li'no nendakummakianga panga nenga ntu'pu' mundu ywoywoti ywalu'a oba ywakunibi'kya lukoolo. **27** Kwa mwanjaa nenga nasi'yiteli kummakianga goti gaagapala Nnu'ngu'. **28** Muli'ndi'lle myoyo yinu na kipi'nga sotii'l' Loo Mpeleteu ammi'kite mwenga. Mulikote kanisa lyake Nnu'ngu' lyaalipi'mite kwa mayi yake mwene. **29** Nitangite munomuno panga, mananibu'i nenga, bandu alau babalandana na mapu'mbe makali', baalu'a isa kunnyingilyanga wangali kibi'kya kiya kipi'nga si'no. **30** Kai', bu'ka mukipi'nga sinu mwabene, baakatuka bandu babaalu'a kwaobeya ayabe kwo galambuya mayi'gano, li'nga baautie aumini na baabi'ngi'ye bembe. **31** Kwa nyo, mube minyo ku'no kamuku'mbu'kya panga kwa myaka itatu ntawalia kilo na muntwekat, naatotokilwelii kunkwili'ka kila mundu, ata kwa moli. **32** "Bai, nambi'yambi', nimmi'kanga mumaboko ga Nnu'ngu' na kwa liyi'gi'yo lya ngu'ngu' yake lyalikombwa kunsenga, na kumpeyanga ulisi pamope na boti babaapeleyilwe. **33** Nenga naaminyikiyeli mbanje, wala ili'be yoyoti yaileta utayili. **34** Mwenga mwabene mutangite panga maboko gangu' gano gatumike kwo paalya makowe gangu' namwene na balu' babaabile pamope nanenga. **35** Kwa makowe goti, ninnayite panga kwa ndi'llo yo panga kasi kwo binia, tupalikwa kwayangatiya bangali uweso na kugaku'mbu'kya mayi'gi'yo ga Bwana Yesu gaabaite, 'Nantali muno kumpeya mundu kulikoni pokya bu'ka kwa mundu.'" **36** Payomwi longela go, Pauli aatikilikita na kunnub'a Nnu'ngu' pamope nabo. **37** Boti baatili'llo muno, ku'no kabannaga kwa kunkumbatya na kunnonia, **38** baatitotokelwa munomuno, kwa si'l' saabakiye panga baalu'a kummonali kai'. Ngabamwindikiya mpaka payingi mumeli.

21 Patuyomwi lagana nabo, twau'brike mumeli no yenda ntawalia mpaka Kosi. Pammalau' yake twaikite Lode, patubu'i kwo twayi'i Patala. **2** Apo, twaikoli meli yailokage yenda ku Foinike, twaatiu'bu'ka no yendantayo. **3** Patuikite Kuplo, twaasegitie mbwega na kupaleka kumaki'ya gitu, twayendeli na mwanja mpaka Silia, twayi'mike meli yitu pakiloko sa Tilo, na apo meli yitu ngaipalikwage iuluye kigombo sake. **4** Akwo, twaakoli aumini batwaatami nabo kwa yuma yimo. Nabembe kabalongoyelwa na Loo Mpeleteu, bammakie Pauli panga kaneayende ku Yelusalemu. **5** Lakini pagayomwike masu'ba gotama palu', twaatibu'ka. Balu' aumini, pamope na alwawa na bana, baatituidikiya mpaka panja ya kilambo. Twabotii twaatikilikita palu' pambwani na kunnub'a Nnu'ngu'. **6** Patuyomwi lagana, twaayingi mumeli, nabembe ngababuyangania kasabe. **7** Patubu'i Tilo, ngatuika ku Tolemai, akwo twatami nabo alongo aumini kwa lisu'ba limo kwapanga abali no bonagana nabo. **8** Pammalau' yake twatibu'ka ngatuika Kaisalia, twaiki munyumba ya Pilipi ywaalage abali inannoga, ywaabile yumo mwa balu' bandu saba babaasagulilwe ku Yelusalemu kwayangatiya alwawa awi'li'ka. **9** Pilipi aabile na ai'nja banee, bembe baapeylilwe uweso wa ulondoli wa Nnu'ngu'. **10** Bai, patutami kwo kwa masu'ba gambone, ngaisa Agabo, nnondoli yumo ywa Nnu'ngu', bu'ka ku Yudea. **11** Paatukolile, aautweti nkanda wa Pauli na kwitaba maboko na magu'l' no baya, "Loo Mpeleteu abaya nnyanya, 'Ayahudi ku'l' ku Yelusalemu nga mwabaalu'a kuntaba mwene nkanda wu'no nyinyonyo na kunnyi'ya mumaboko ga bandu bangali Ayahudi.'" **12** Patugayu'wine go, bandu bi'ngi' babaabile pamope na twenga ngatunnu'ba muno Pauli kaneayende ku Yelusalemu. **13** Lakini Pauli aatiyangwa, "Mupala panga namani? Mupala kuniti'kwana mwoyo wangu' kwa moli ginu? Nenga niyi'ki'tile kwenda tabilwa baili, ata kiwo kwa kitumbu sa lina lya Bwana Yesu." **14** Paakani yi'ki'tya katukatu gatummakie, ngatunneka katubaya, "Lyalibini Bwana lipaangike." **15** Patutami palu' kwa masu'ba, twaibi'i wiso no yendelya na mwanja witu wa ku Yelusalemu. **16** Bi'ngi' ba aumini bu'ka Kaisalia baalongwaniye na twenga kutuindikia, ngatuika kasake Mnasoni, mundu wa Kuplo, akwo ngatwaayi'i tama. Ywembe aabile yumo ywa aumini ba patumbu. **17** Patuikite ku Yelusalemu, alongo baatupoki kwo napusika muno. **18** Pammalau' yake, twalongwaniye na Pauli yenda kwakaulya Yakobi na api'ndo boti ba kanisa. **19** Payomwi kwapanga abali, Pauli aabakie makowe goti limo ata li'ngi' gaagapangite Nnu'ngu' kwa bandu bangali Ayahudi kwo pi'tya lyengo lyake. **20** Pabaagayu'wine go, bankwi'yite Nnu'ngu' na bammakie Pauli, "Nnongo! Lola, kubile na maelupu ga

Ayahudi babayi'ki'tya panga aumini, na boti baikamwa salya ya Musa. 21 Tubakiyilwe panga, wayi'gana Ayahudi babatama pamope na bandu bangali Ayahudi baisalawe salya ya Musa, kanebaaine bana babe liku'mbi', na baileke yali yabe ya Kiyahudi. 22 Tumbwelelo, bakosali yu'wa panga wisile ku Yelusalemu, bai, tupange buli? 23 Bai, upange li'l'u' lyatukubakia. Tibile na bandu nsese pano, bembe babi'i nyalili kwa Nnu'ngu'. 24 Wiyingiye kwa bandu baa, uli'pe mbanje yoti kwa kwiipeletea pamope nabembe, na basekulwe nywili yabe. Kwa ndi'la yi', boti balu'a tanga panga makowe gabaagayu'wine gai gammali'la, nawenga uyendelya kwikamwa salya ya Musa wisowiso. 25 Bu'kana na balu' bandu bangali Ayahudi babaabile aumini, twaapeleki balua yatwabakiye panga kanebalye ilyo ya paibi'ki'lyo ya kinnu'ngu' ba ubu'su', kanebanywe myai, kanebalye inyama yaipopotolilwe, na kanebatome ilu'mbu'." 26 Bai, pammalau' yake Pauli aatweti balu' bandu no panga nabo ibala ya kwiipeletea. Bu'kapo, ngayingya mu Nyumba ya Nnu'ngu', kaabakia makowe ga kuuyomolyo wa lisu'ba lya kwiipeletea na salaka yayaalu'a piyilwa kwa kila mundu. 27 Galu' masu'ba saba pagaegelei yomokya, bi'ngi' ba Ayahudi bu'ka Asia babaamweni Pauli mu Nyumba ya Nnu'ngu', ngabakisopa kipi'nga soti sa bandu na ngabammoysi. 28 Baapangite ndu'ti kababaya, "Mwaisilaili mwaitu, mutuyangatiye! Ayu' nga yu'l'u' mundu ywannyi'gana kila mundu na kila pandu taukana na bandu bitu, salya yitu, ata Nyumba ya Nnu'ngu'. Kai', aaletike Agiliki mu Nyumba ya Nnu'ngu' na kupasapuya pandu pano papeleteu." 29 Baalongei nyo kwa mwanjaa patumbu baamweni Tilofimo, mwenekaya wa ku Efeso, alongwaniye na Pauli kabatyanga pamope, bakitage kwaali' Pauli aannyingiye mu Nyumba ya Nnu'ngu'. 30 Kilambo soti saatwi'li puyo, bandu baaisi bu'ka kila pandu, baammoysi Pauli na kunkwakwatywa panja ya Nyumba ya Nnu'ngu'. Popopo milyango yabe ngaiyigalilwa. 31 Baabini kummulaga, lakini abali yaamwiki kolongosi ywa yesi lya Kiroma panga ku Yelusalemu kwoti kwaai na puyo. 32 Popopo, mpi'ndo ywa Yesi aatweti asikali na alongosi ba yesi. Nabembe pabaamweni mpi'ndo ywa yesi na asikali, ngabasomwa kunku'mbwia Pauli. 33 Yu'l'u' mpi'ndo ywa yesi aamwegeleli Pauli na kummoywa, aamulise atabilwe kwa pingwi ibi'l'i. Ngalaluya, "Ayu' nyai? Kai', apangite namani?" 34 Bandu bi'ngi' palu' pa kipi'nga sa bandu bapangage ndu'ti, aba kabalongela li', balu' kabalongela li'l'u'. Yu'l'u' mpi'ndo ywa yesi waibweni panga akombwali tanga kitumbu sa yi'l'u' ndu'ti, aamulise Pauli apelekelwe kunyumba ya banayesi. 35 Pauli paikite pa ngasi, asikali baampu'twi nnani nnani kwo yogopa puyo ya si'l'u' kipi'nga sa bandu, 36 kwa mwanjaa sendekummi'ngi'ya

ku'no kakipanga ndu'ti kababaya, "Mummulagi kwo!" 37 Pabaannyaingiyage munyumba ya banayesi, Pauli aannu'bite mpi'ndo ywa yesi kammakia, "Wendenji'ki'ti'ya kukubakia kikowe?" Yu'l'u' mpi'ndo ywa yesi ngannyaingwa, "Kumbe umanyi longela Kigiliki! 38 Kwa nyo wenga wa yu'l'u' mundu ywa Misili lili, ywaapangite puyo masu'ba gagapite kaalongoya makataluluma 4,000 mpaka kulubele?" 39 Pauli ngayangwa, "Nenga nga Nannyahudi, nibelekuli Taliso akwo Kilikia, namwenekaya ywa kilambo sakitanganikwe na boti. Sonde li'l'i'li', uniyi'ki'ti'ye nilongele na bandu ba." 40 Yu'l'u' mpi'ndo ywa yesi ngaannyi'ki'ti'a. Kwa nyo Pauli aayi'mi mungasi, aapu'ngi luboko balu' bandu, pabaatami liki, aatumbwi longela nabo kwa Kiebrania.

22 Aatibaya, "Mwenga mwalongo bangu' na akina tati' bangu', munipi'kani mwaniikengya nnu'ngi' yinu." 2 Pabayu'wine kalongela nabo kwa Kiebrania, baayongiye tama liki kulikoni patumbwi longela. Nembe Pauli aayendeli longela, 3 "Nenga Nannyahudi, nibelekuli Taliso ku'l'u' Kilikia. Lakini naaku'li paapano pano pa kilambo sa Yelusalemu kwa mayi'gano ga mwalimu wangu' Gamalieli. Naayi'ganiilwe wisowiso mwaiyenda salya ya api'ndo bitu, kaniyi'ma kwa mwoyo woti kwa Nnu'ngu' kati mwenga mwabene mwamubile nambi'yambi". 4 Naatesike bandu ba ndi'la yi'no ata kwapanga babulagilwe kanaaboywa annalu'me kwa alwawa na kwataikulya kuutabilwe. 5 Mpi'ndo wa dini na balasa lyoti liku'l'u' lya api'ndo, bendakombwa kong'ondelya likowe lyo. Bu'ka kwabe, naapeyilwe balua yabaandikilwe balu' Ayahudi babaabile ku'l'u' ku Damasiko. Naayi' Damasiko li'nga nikaaboywe bandu ba ndi'la yo, na kwaleta Yelusalemu babilo atabilwe li'nga bakapwatiilwe. 6 "Panaabile mundi'la kanili'ngi Damasiko, musaa sita ya muntwekat, niimukya bwuya nku'l'u' bu'ka kunani kaunimulika mundu mwotu. 7 Apo nganitu'la pa'i', nganiyu'wa lilobe kalinibakia, 'Sauli, Sauli! Mboni wendakunitesa?' 8 Nganilaluya, 'Wa bwana, wenga wanyai?' Nembe nganibakia, 'Nenga ngana Yesu ywaunitesa.' 9 Bai, balu' bandu babaabile pamope nanenga, baaubweni wu'l'u' bwuya, lakini baaliyu'wineli li'l'u' lilobe lya yu'l'u' ywalongelage nanenga. 10 Bai, nenga naatilaluya, 'Bwana, nipange buli?' Nembe Bwana aatinibakia, 'Ukatuske, uyende ku Damasiko, akwo ukabakiyilwa makowe goti gopalilwa kugapanga.' 11 Bu'kana na wu'l'u' bwuya nkali', nakombwili banjwa, kwa nyo yapalikwe balu' ayangu' banitandaye mpaka paniikite ku Damasiko. 12 "Akwo, kwaabile na mundu yumo ywabi'ngi'yage salya ya Musa munomuno na kunkilikitya Nnu'ngu'. Ywembe aatusimilwa muno na Ayahudi babatamage Damasiko, lina lyake Anania. 13 Ywembe aaisi

kunilola, ngayi'ma papipi yangu' ngabaya, 'Wa nnongo wa Sauli! Ubanjwe kai.' Popopo, nganibanja kai' na kummona. 14 Ngabaya, 'Nnu'ngu' wa au'ku' bitu akusawi upate tanga mwapala Nnu'ngu', kummona Mwene Aki, na kumpi'kania mwene kalongela. 15 Kwa mwanjaa ukankong'ondelya wamwene kwa bandu boti, kawabakia galu' gaugabweni na kugayu'wa. 16 Bai, nambi'yambi' mboni wendasi'l'i'ya? Uyi'me, ukabatisilwe, ukagu'l'u'l'i'we masambi gako, kaulu'ba kwa lina lyake Bwana.' 17 "Panibuyangani ku Yelusalemu, kanisalya mu Nyumba ya Nnu'ngu' naagabweni makowe gayambi'. 18 Naamweni Bwana kanibakia, 'Uyu'mbi'ti'ke bu'ka ku Yelusalemu, kwa mwanjaa bandu ba pano baayi'ki'tyali gawalu'a kwabakia bu'kana na nenga.' 19 "Nani nganibaya, 'Bwana, ata bembe batangite panga nenga nganiyendage ku mayumba goti ga kunnu'ba Nnu'ngu' li'nga kwayi'ya muutabilwe na kwaku'mbwa balu' babakuu'b'i'ya. 20 Palu' payaaityanike myai ya nkong'ondeli wako Sitefano, nenga namwene naayi'mi pambwega, kaniyi'ki'tyana na sakipaangilwage, ku'no kanaali'ndi'ly magu'bo gabe abulagi.' 21 Bwana ngaanibakia, 'Uyende, kwa mwanjaa nilu'a kutuma kuutalu kwa bandu bangali Ayahudi.'" 22 Si'l'u' kipi'nga sa bandu saatikumpi'kania mpaka palu' paabaike likowe lyo, ngapabau'b'u'ya malobe gabe kababaya, "Mummulage, mundu wa kubi nya apwaikali kunneka mwu'mi!" 23 Baayendeli panga ndu'ti ku'no kabakung'unda makoti gabe no timwana lyu'ku'mbi' kwa nyongo muno. 24 Kolongosi ywa yesi aamulise bandu bake bampeleke Pauli nkati ya nyumba ya banayesi, aalagi panga bammese mikwasu mpaka aabakie kitumbu sa Ayahudi kumpangya ndu'ti. 25 Lakini pabaayomwi kuntaba li'nga batumbwe kummesa kwa mikwasu, Pauli aannalwiye asikali yumo ywaayi'mi po, "Buli, yendayi'ki'ti'lwa kwinu kummesa mikwasu mwenekaya ywa Roma wangali senulwa?" 26 Yu'l'u' asikali paayu'wine go, ampeleki abali mpi'ndo ywa yesi kabaya, "Upala panga namani? Mundu yu' ngite mwenekaya wa Roma!" 27 Bai, mpi'ndo ywa yesi aannyendeli Pauli kunnaluya, "Umbakie, wenga wa mwenekaya wa ku Roma?" Pauli ngayangwa, "Ngamwembe." 28 Mpi'ndo ywa yesi aatibaya, "Nanenga nyinyonyo, nipatike wenekaya wa Roma kwo pi'ma kwa mbanje yansima." Pauli ngabaya, "Lakini nenga namwenekaya ywa Roma bu'ka belekwa." 29 Balu' bandu babapalage kumpekeseni Pauli baatikunneka no bu'ka. Ata yu'l'u' mpi'ndo ywa yesi pakwipwi panga antabike Pauli, mwenekaya ywa Roma, aatiyogopa muno. 30 Pammalau' yake, kwa mwanjaa yu'l'u' kolongosi ywa yesi apalage tanga kitumbu sa Pauli laumilwa na Ayahudi, aatikunmyu'gu'ly na kwalagya api'ndo ba dini

na Balasa lyoti liku'l'u' bakwembane. Bu'kapo, annyi'mike Pauli nnu'ngi" yabe.

23 Pauli aabu'nju'li minyo balu' bandu ba Balasa Liku'l'u' aatibaya, "Mwalongo bangu", nenga kwo binia pamwoyo wangu', ntu'pu' so senulwa nnu'ngi" ya Nnu'ngu' mpaka pano panibile." 2 Mpi'ndo ywa dini Anania aamulise balu' babaayi'mi papipi na Pauli banku'mbwe mbande pankano. 3 Bai, Pauli ngammakia, "Nnu'ngu' alu'a kuku'mbwa, wenga wawipanga wannogau, kumbe wannau. Wenga utami po kunisenwa nenga bu'kana na salya, nawenga witi'kwana salya kwa kuniku'mbwa nenga!" 4 Bandu babaayi'mi palu' ngabammakia Pauli, "Wenga ulowa kumpwi'wa mpi'ndo nku'l'u' ywa dini ywa Nnu'ngu'!" 5 Pauli ngayangwa, "Mwalongo bangu", naatangiteli panga ywembe nga mpi'ndo ywa dini. Kwa mwanjaa iandikilwe, 'Kaneunnongeli maakau kolongosi ywa bandu bako.'" 6 Pauli paakwipwi panga bi'ngi" baai Masadukayo na bi'ngi' Mafalisayo, aau'bwiye lilobe pa Balasa Liku'l'u', "Mwalongo bangu", nenga na Mafalisayo, mwana wa Mafalisayo. Pano nenga nisitakilwa mwanjaa nipi'kanilya yu'ka kwa bandu babawile." 7 Payomwi longela go, ngabatumbwa gongwana Mafalisayo na Masadukayo, na Balasa Liku'l'u' lyabaganike ipi'nga ibi'il'. 8 Kitumbu sene sai si'no, Masadukayo bau'b'i'ya panga ntu'pu' yu'ka kwa ywawile, kai' ntu'pu' malaika, au loo, lakini Mafalisayo bagau'b'i'ya ago goti. 9 Ndu'ti yatiyongeya, na bi'ngi' ba balimu ba salya bu'ka mukipi'nga sa Mafalisayo baayi'mi wi'ma no taukana kwa makakala, "Tukibonali kikowe sosoti sakibile kyakau kwa mundu yu', kwaali' loo au malaika aatilongela nakwe." 10 Bulwe waaii nku'l'u', mpi'ndo ywa yesi aayogwipe panga balu'e kunnumia muno Pauli, ngaamulisa ipi'nga ya banayesi iuluke na kummu'ya Pauli pakatikati yabe kwa makakala na kunneta nkati ya nyumba ya banayesi. 11 Kilo si'l'u', Bwana aayi'mi papipi nakwe aatikummakia, "Ube na mwoyo nku'l'u', kwa mwanjaa kati mwaunikong'ondeli ku Yelusalemu, ipalikwa ukankong'ondeli nyaanyalu'nyalu' akwo ku Roma." 12 Pakusile, Ayahudi baatami kitamo pamope na baabi'i nyalili panga, "Tulyali wala tunywali mpaka tummulage Pauli." 13 Na babaabi'i nyalili yo, baai bandu alubaini no pi'ti'l'i'ya. 14 Baayendeli api'ndo ba dini na alongosi no baya, "Twiitabite pamope kwa nyalili panga tulyaali mpaka tummulage Pauli. 15 Bai, mwenga pamope na api'ndo ba Balasa Liku'l'u', mummakie kolongosi ywa yesi annete Pauli akwo kwamubile, ipange kati mupala tanga kinkati makowe gake na twenga twibi'i wiso kummulaga abile balo mundi'la." 16 Lakini mwipwawe Pauli paliyu'wine likowe lyo lya kumpelemba, aayi'mi ku'l'u' kunyumba ya banayesi na

kummakia Pauli likowe lyo. 17 Apo Pauli ngankema asikali yumo na kummakia, "Untole mwinsembe yu' umpeleke kwa mpi'ndo ywa yesi abile na kikowe sa kummakia." 18 Kwa nyo, yu'l' asikali aampelike yu'l' mwinsembe kwa mpi'ndo ywa yesi, ngammakia, "Pauli yu'l' ntabilwe aatinikema na kunilu'b'a ninnete ayu' mwinsembe kwaibile, kwa mwanjaabile na likowe lya kukubakia." 19 Mpi'ndo ywa yesi aankamwi luboko aywo mwinsembe na kumpeleka kuu'l', ngannaluya, "Upala kunibakia namani?" 20 Yu'l' mwinsembe ngabaya, "Ayahudi basikisine bakulu'be umpeleke Pauli ku Balasa Liku'l' kabaku'pi'ki'y'a, panga Balasa Liku'l' lipala lipate abali ya nkati bu'kana na mundu ywo. 21 Lakini wenga kaneuyi'ki'ti kwa mwanjaabile na bandu babapi'ti'li'kiye alubaini, babile wi'ma li'nga kuntangya. Babi'i nyalili kotoka lya wala nywa kili'be sosoti mpaka bammulage Pauli. Tumbwelelo bai wi'ma, bakupi'kania mwaulu'a baya." 22 Yu'l' mpi'ndo ywa yesi annei mwinsembe aibu'ki kankwi'l'ka panga, "kaneummakie mundu ywoywotu makowe gano gaunibakiye." 23 Bai, yu'l' mpi'ndo ywa yesi aakemite alongosi abi'l' ba yesi lyake na kwabakia, "Mubi'ke wiso banayesi 200, banayesi babau'bu'ka farasi 70, na banayesi babatumya mikwaa 200 bayende Kaisalia. Mutame wiso kwo bu'ka li'no saa itatu ya kilo. 24 Mubi'ke wiso farasi ba kumpu'twa Pauli li'nga akaike salama kwa ntawala Felisi." 25 Aywo mpi'ndo ywa yesi aamwandiki balua Felisi inyanya. 26 "Nenga na Klaudio Lisia nikuandikya wenga wa mwisimiwa Felisi, wa mpi'ndo ywa nkao. Salamu! 27 "Mundu yu' aaboyolilwe na Ayahudi li'nga kummulaga. Nenga panibakiylwe panga ywembe mwenekaya wa Roma, naayi'i na kip'nga sa banayesi kunkosopolya. 28 Nani nipalage tanga kitumbu sa Ayahudi kunsitakya, nganimwika ku Balasa lyabe Liku'l'. 29 Nganikwipwa panga bansitaki mwanjaabila waubu'kana na salya yabe, lakini aapangiteli likosa lyolyoti lya senulwa waa, wala tabilwa. 30 Panibakiylwe panga Ayahudi baapangite ulau wo pala kummulaga, nganibinia kunneta kasako kiyu'ngu'ya, naalagi babapala kunsitakya sabasitaki kasako." 31 Bai, balu' banayesi, kati mwabaabakiylwe, bampu'twi Pauli kilo na kumpeleka Antipatili. 32 Pammalau' yake, balu' banayesi babayendage kwa magu'l' ngababuyangania Yelusalemu kulua lwabe, kwaleka babayenda na farasi bayendeli pamope na Pauli. 33 Pabaakite Kaisalia, bampei mpi'ndo ywa nkao yi'l' balua, na kummi'ka Pauli mmoko gake. 34 Felisi paisomike balua yo, ngaalaluya panga mundu yu' abu'likhoa gani. Paabakiylwe panga abu'ka ku Kilikia, 35 ngabaya, "Naupi'kania mwalo wako pabaaisa babakusitakile." Bu'kapo, ngaamulisa Pauli ali'ndi'l'iwe munyumba ya nkulungwa Helode.

24 Pagapite masu'ba matano, mpi'ndo ywa dini Anania aalongwaniye na alongosi ns'i'si' na Telitulu nkengeli wa salya mpaka Kaisalia. Bannyendeli Felisi, Kolongosi ywa nkao, li'nga bansitaki Pauli. 2 Pabankemite Pauli, Telitulu aatumbwi kunsitakya kabaya. "Mundumuko Felisi, kwo pi'tya wenga tupatike likenge liku'l', no bu'kana na mwautulongoya, nni'ma gu'no ugalambwike kwa manogau gambone. 3 Kwa goti, twendasukulu na kugapokya kila pandu na kila lisu'b'a. 4 Lakini kanenisi'li'ye muno, nikulu'b'a upi'kani kwa kiya sako, makowe maipi gatupala longela. 5 Tukwipwi panga mundu yu' ywakunng'andyali. Ngaywatumbwi kwayu'maniya Ayahudi boti padunia, kai' ywembe nga mpi'ndo ywa kipi'nga sa Anasaleti. 6 Kai' aapayite kualabiya upeleteu wa Nyumba ya Nnu'ngu', lakini twatikummoysi. 8 Na wamwene wendakombwa kumpekeseni wiso mundu ywo makowe gatunsitakilya." 9 Ayahudi nabembe ngabayi'ki'tyana na makowe go gakunsitakya Pauli kababaya panga goti ga kakape. 10 Na ntawala ampu'ngi luboko Pauli kati mwanjaabila wa kunnyi'ki'ti'a alongele, nembe ngabaya, "Nenga ntu'pu' kyukala sosoti sa kwikengya nnu'ngi' yako, kwa mwanjaabila nitangite panga wenga wa nsenuli ywa nni'ma gu'no bu'ka kwai'mbu'. 11 Wenga wamwene wendakombwa kwipwa panga ganapi'tali masu'ba ku'mi na gabii'l'li' bu'ka panaayi'i ku Yelusalemu kunnuba Nnu'ngu'. 12 Bandu ba banikolili nkati ya nyumba ya Nnu'ngu', wala mumayumba ga kunnuba Nnu'ngu', wala pandu popoti pamisengo kanitaukana na mundu au kanaabakia bandu bapange puyo. 13 Wala, bakombwali kong'ondelya makowe gabanisitakilya nambiyambi'. 14 Ila niyi'ki'tya likowe limo kasako, panga nintumikia Nnu'ngu' ywa au'ku' bitu no bi'ngi'ya ndi'il'a yi'l' yabaibaya yo ubu'su'. Nenga niu'bi'ly'a kila likose sakiyi'ki'tyana na gagaandikilwe mu salya ya Musa na muitabu ya alondoli ba Nnu'ngu'. 15 Nenga niu'bi'ly'a kwa Nnu'ngu' kati mwabau'bi'ly'a bembe panga bandu boti, anogau na alau, baayu'ka. 16 Kwa nyo, nendakwikasa masu'ba goti tama maisa manogau wangali senulwa na mwoyo wangu', kwa Nnu'ngu' na kwa bandu. 17 "Bu'ka po tama myaka yambone kuutalu na nni'ma wangu', naaisi kwaletya alongo bangu' ba Kiyahudi babaabile akiba, kili'be sa kwayangatiya na salaka kwa Nnu'ngu'. 18 Panipangage makowe go, baanikoli munyumba ya Nnu'ngu', niyomwile panga ibala ya kwiipeletea. Naabileli na kip'nga sa bandu wala puyo. 19 Lakini palu', baabile Ayahudi bu'ka kunkoa wa Asia, bembe ngabapallwage isa kasako, kunsitakya mana baalibweni likosa lyolyoti kwangu' nenga. 20 Au, bandu bababile pano babaye bene likosa lyabalibweni kwangu' nenga, pabaniyi'mike pa Balasa lyabe Liku'l'. 21 Ila likowe

limo bai lyanilongei kwo tu'ndu'b'i a lilobe panaayi'mi, 'Nenga li'no nisitakilwa mwanjaa niu'b'i'ya panga, bababile kumambi', baayu'ka.' 22 Bai Felisi, ywaabile aitangite ndi'l'a yi'ilu' ya Yesu wisowiso, aamulise munaisa kabaya, "Naayomwa makowe ginu paaisa mpi'ndo ywa yesi Lisia." 23 Nga mwamulisa yu'ilu' asikali panga baanni'ndi'le Pauli amo muutabilwe, lakini banneke maulu pasene, na kanebaakanikie mambwigalye isa kumpeya saapala. 24 Pagaapite masu'ba, Felisi aaaisi na nnyumbowe Dulusila, ywembe aai Nnyahudi. Aapiyite amuli akemelwe Pauli, aampi'kani abali ya imani yaibile kwa Yesu Kilisitu. 25 Lakini, Pauli paalongelage abali ya aki, baa na uweso wa kugasinda maminyikiyo ga yi'ga, no bu'kana na ukumu yayaaisa, Felisi aapatike bwoga no baya, "Gautubakiye gali'ngani! Wendakombwa bu'ka. Panaakupala, naakukema." 26 Kai', Felisi aakokoti kunkema Pauli no longela nakwe, aganiage alu'a kumpeya mbanje. 27 Na payatimi myaka ibi'li', Polikio Fesito aayingi muutawala pandu pa Felisi, lakini mwanjaa Felisi apalage kwapulaisa Ayahudi, nganneka Pauli muutabilwe.

25 Pagapite masu'ba gatatu bu'ka Fesito ika Kunkoa wa

Kaisalia, ngau'bu'ka yenda ku Yelusalemu. 2 Ku'ilu', api'ndo ba dini na alongosi ba Ayahudi ngabansitakya Pauli kwa Fesito. 3 Bampembelyage Fesito aapangi manogau kwa kwaletya Pauli ku Yelusalemu, kwa mwanjaa bapalage bannyu'bi'il l'i'nga bammulage mundi'la. 4 Fesito ngayangwa, "Pauli endali'ndi'l'i'lwu muutabilwe akwo ku Kaisalia, na namwene niyenda kwokwo nambi'yambi'. 5 Bai, alongosi binu baeli nanenga bakansitaki mana apangite kikowe kilau mundu yu'." 6 Payomwi tama kwo masu'ba manane au ku'mi, Fesitoaabuyangani ku Kaisalia. Pammalau' yake aatami pa kit'i'gu' so senwa no amulisa Pauli aletelwe. 7 Paaisi Pauli, Ayahudi babaaisi bu'ka ku Yelusalemu, baayi'mi papipi nakwe na kunsitakya kwa makowe matopau, gangali bembe kombwa kugaawanikiya panga kakape. 8 Pauli ngaikengya kwo baya, "Nenga nipangiteli ulau wowoti musalya ya Ayahudi, munyumba ya Nnu'n'g', ata kwa Nkulungwa wa Roma, Kaisali." 9 Lakini Fesito kapala kwapulaisa Ayahudi, ngannaluya Pauli, "Buli, upala yenda ku Yelusalemu mwalo wako ukapi'kanilwe nnu'n'g'i yangu' kwa kitumbu sa makowe gano?" 10 Pauli ngabaya, "Nenga niyi'ma pano pakiti'gu' so senwa sa Kaisali, ngapanipalikwa senulwa. Naapangyalu ulau Ayahudi, na wamwene utangite. 11 Manaitei nikosite na nipangite ulau wo pwatilwa kiwo, nikanali bulagilwa. Lakini manaitei likowe lyabanisitakilya lya kakape lili, ntu'pu' ywakombwa kunikamukiya kasabe. Nikulu'ba mwalo wangu' nipeleke nnu'n'g'i kwa Kaisali!" 12

Bai, Fesito payomwi longela mwalo wo na api'ndo bake ba Balasa Liku'ilu', ngabannyangwa, "Upalike yenda nnu'n'g'i kwa Kaisali. Bai, ulu'a yenda kwa Kaisali!" 13 Pagapite masu'ba nsi'si', Nkulungwa Agilipa na Belinike nnu'mbu'we baayi'i Kaisalia kunkemya Fesito. 14 Baatami kwo kwa masu'ba maingi, nembe Fesito ngammakia Agilipa mwalo wa Pauli, "Kubile na mundu yumo pano, ywembe Felisi aannei muutabilwe. 15 Panaayi'i ku Yelusalemu, api'ndo ba dini na alongosi ba Ayahudi baanibakie makowe gake, kabanilu'ba ninsenwe. 16 Lakini nenga naayangwi panga, kwa yali ya Kiroma, mundu apwatilwali mpaka ywasitakilwe akwembane na babaansitakile pamope, no peyelwa lisu'ba lya kwikengya kwa ulau wabansitakilya. 17 Bai, pabaaikite pano nasi'yiteli, pammalau' yake naatami pakiti'gu' sangu' so senwa no lagya aywo mundu aletelwe. 18 Na babansitakile pabaayi'mi, bapiyiteli ulau kati mwaniganiyage. 19 Ila, bendetaukana nakwe kwa makowe ga dini yabe, na kwa abali ya mundu yumo ywakemelwa Yesu. Ywembe aatiwaa, lakini Pauli ali'ndi'ndi'lyu ai mwu'mi. 20 Kwa mwanjaa naatangiteli mwo pekeseni kakape ya mwalo wu', nannalwiye Pauli panga mana apala yenda ku Yelusalemu akapi'kanilwe kwo makowe ga mwalo gu'. 21 Lakini Pauli palu'bike panga mwalo wake ukapi'kanilwe na Nkulungwa wa Roma, nganiamulisa ali'ndi'l'i'lwu musumba sa atabilwe mpaka panampeleka." 22 Bai, Agilipa ngammakia Fesito, "Nani napendike nikampi'kania mundu yu' namwene." Fesito ngayangwa, "Walu'a kumpi'kania malau." 23 Bai, pammalau' yake Agilipa na Belinike baasisi kwo isimika muno pabayingyae muliku'ta lya mikutano, babile na alongosi ba yesi na api'ndo ba kilambo. Fesito ngaamulisa bannete Pauli. 24 Fesito ngabaya, "Nkulungwa Agilipa, na mwaboti mwamubile pano pamope na twenga! Ayu' mundu ywamummona, Ayahudi boti bansitaki kwangu' ku'ilu' ku Yelusalemu na pano nyinyonyo, kabaku'ku'il'i'ka no panga ndu'ti panga ipalikwa abulagilwe. 25 Nenga naibweni panga apangiteli ulau wowoti wo pwatilwa kiwo. Lakini mwanjaa mwene aalu'bike mwalo wake ukapi'kanilwe na Nkulungwa wa Roma, nilu'a kumpeleky. 26 Nenga ntu'pu' likowe lya ngama lya kumwandikya Nkulungwa wa Roma kwa makowe gake, ngaapo ninnetike nnu'n'g'i yinu, munomuno kwako wa nkulungwa Agilipa, pi'ng'i niwesa pata so andika bu'kana no pekeseni kwako. 27 Kwa mwanjaa naapanga makosa kwa kumpeleka ntabilwe wangali awanikiya wisowiso sabansitakilile."

26 Agilipa ngammakia Pauli, "Lelo, wendakombwa longela makowe gako." Bai, Pauli ngaapu'ngya luboko no tumbwa longela. 2 "Nkulungwa Agilipa, inogelile muno

nenga li'no yi'ma nnu'ngi' yako, kwikengya bu'kana na makowe goti Ayahudi gabanisitakile. 3 Nipulaika muno kwa mwanjaa wenga utangite mimu yoti ya Ayahudi na makowe gagaapanga bataukane, kwa nyo nikulu'ba ukomeye kwa kunipi'kania. 4 "Ayahudi boti batangite mwanaatami kunni'ma wangu' bu'ka unng'elo wangu' na ata ku Yelusalemu. 5 Baanitangite bu'ka kwai'mbu', na mana bapendile bakombwa kong'ondelya, panga naai na Mfalisayo kwa mu'l'lu' mwanibi'ngi'yage salya ngali' ya dini yitu. 6 Na nambi'yambi', niyi'ma pano senulwa kwa mwanjaa niliu'b'i'lyu' li'l'u' lilagano Nnu'ngu' lyaapei au'ku' bitu. 7 Makabilia gitu ku'mi na gabi'l'i' gantumikia Nnu'ngu' kilo na muntwekati kwa mwanjaa gau'b'i'lyu' kugabona kagatimya galu' gagalagilwe. Na kwa kitumbu so u'b'i'lyu' ku'l'u', wa Nkulungwa, Ayahudi ngabanisitakya! 8 Mwanjaa namani mwenga mukana u'b'i'lyu' panga Nnu'ngu' alu'a kwayu'ya babawile? 9 Kakape nenga namwene, naau'b'i'lile panga nipalikwa kugapanga goti ganikombwa kwa kulilangamisa lina lya Yesu ywa ku Nasaleti. 10 Nani naagapangite go ku Yelusalemu. Panaapeyilwe amuli na api'ndo ba dini, naayingiye aumini bake baingi muutabilwe. Pabaasenulwe kiwo, nenga nayi'ki'tile babulagilwe. 11 Mala yambone naatikwaku'su'mbwya mumayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu', na kwal'i'ndi'ndi'lyu' baikane imani yabe. Naatikwausikya kati niminya lilalu', na kwabi'ngi'ya kumili'ma ya kuutalu li'nga kwaku'su'mbwya. 12 "Bai, panaabile mulyengo lyo kaniyenda ku Damasiko kwa makakala ga api'ndo ba dini, 13 panaabile mundi'l'a muntwekati, wa Nkulungwa, niubona bweya nku'l'u' kulikoni bweya wa lisu'ba kaubu'ka kunani. Bweya wu'l'u' waatut'il'i'tike twaboti twatwaabile mumwanja wu'l'u'. 14 Twatu'i pai' twaboti, nganiyu'wa lilobe kalilongela nanenga kwa Kiyahudi, 'Sauli, Sauli, mboni wendakunitesa? Wendakwilumia bai, kati ng'ombe ywayu'mana na pimbo ya bwana wake.' 15 Nenga nganilaluya, 'Wenga wanyai Bwana?' Nembe Bwana ngayangwa, 'Nenga ngana Yesu ywaunitesa. 16 Lakini ukatuke na uyi'me wi'ma ilelo. Nikuisili li'nga upange wa ntumisi wangu'. Wenga walu'a panga wa nkong'ondeli wangu', wabakie bandu makowe gaugabweni li'no, na galu' ganaakulaya. 17 Nalu'a kukosopolya bu'ka mumaboko ga bandu bako Isilaili na ga bandu bangali Ayahudi, banaakutuma. 18 Li'nga waabanjuye minyo gabe, kawaayi'gana babu'ke mulubi'ndu' na kwayingiya mubweya. Baabu'ke bu'ka pai' ya makakala ga Ibilisi na kunng'alambukya Nnu'ngu'. Kwa ndi'l'a yo u'b'i'lyu' bapate samilwa masambi gabe no peyelwa ulisi pamope na bandu bake apeleteu.' 19 "Kwa kitumbu so, wa Nkulungwa Agilipa, nenga nipanga kati mwanilagilwe

palu' panilaayilwe galu' gaganiisili bu'ka kunani. 20 Lakini naatumbwi wi'ti' kwaalya benekaya ba Damasiko, nganiyenda ku Yelusalemu na Yudea, kai' na bandu bangali Ayahudi. Naalyage panga bagalambuke bu'ka mumasambi gabe li'nga bammuyangani Nnu'ngu', na babonekane kwa gabapanga panga bagalambwike. 21 Kwa kitumbu sa makowe go Ayahudi baaniboywi nibile munyumba ya Nnu'ngu' li'nga banibulage. 22 Bai, kwa mwanjaa nipatike uli'ndi'l'i bu'ka kwa Nnu'ngu', ata li'no nibile nnu'ngi' yinu kaninkong'ondelya mwalongosi na mwabandu bi'ngi' mwamunipi'kania li'no. Kai' nilongelali mayi'gi'yo gi'ngi' gayambi', ila galu' ga alondoli ba Nnu'ngu' na Musa gabaabaite panga gaapitya. 23 Yani, Kilisitu aapalikwe pata ngu'su'mbu' no panga nnongoi kwo yu'ka kwa boti babawile, naywembe alu'a ala, panga kwa ndi'l'a yake, bweya ulu'a mulika kwa Ayahudi na bangali Ayahudi." 24 Pauli paabile kaikengya nyo, Fesito ngammakia kwa lilobe liku'l'u', "Wenga wa Pauli ubile na lilalu! Akwo soma kwako muno ngakualabiye malango gako!" 25 Pauli ngannyangwa, "Mundumuko Fesito, nenga niminyali lilalu'. Makowe ganikubakia ga kakape na gampu'ku'b'i'l'a. 26 Nkulungwa Agilipa aagatangite wiso makowe galu' gagapitike. Nanenga nendakombwa longela kaaniyu'wa wangali yogopa. Ndangite kakape panga makowe aga goti gatanganikwe kwake kwa mwanjaa gaaiyanikweli. 27 Wa Nkulungwa Agilipa, wendau'b'i'lyu' mayi'gi'yo gabaalongei alondoli ba Nnu'ngu'? Ndangite panga wendau'b'i'lyu!" 28 Nembe Agilipa ngannyangwa Pauli, "Uwasa panga kwa mayi'gi'yo gako ga nambi'yambi' bai, wendakombwa kunigalambwa nenga panga na Nkilisitu?" 29 Pauli ngannyangwa, "Manaitei kwa mayi'gi'yo masene au gambone, ninnu'ba Nnu'ngu', kwenda kwa wenga kisako bai lili, ila ata kwa aba boti babanipi'kania li'no babe kati nenga, lakini kanebaike po yingiyilwa muutabilwe!" 30 Palongei go, Nkulungwa Agilipa, Mpi'ndo ywa Nko Fesito, Beliniike na boti babaatami pamope nabo baayi'mi wi'ma. 31 Na pabaabile kababu'ka, ngababakiana, "Mundu yu' apangiteli ulau wo pwatilwa kiwo, wala tabilwa." 32 Agilipa ngammakia Fesito, "Mundu yu' kwa kitumbu sa kuupeleka mwalo wake nnu'ngi' ukapi'kanilwe na Nkulungwa ywa Roma, ayu'gu'll'i'wa lili."

27 Bai, paiamulilwe yabwa mwanja wo yenda ku Italia, bammi'i Pauli na atabilwe bi'ngi' muul'i'ndi'l'i wa Yulio ywaabible kolongosi ywa yesi mukipi'nga sakikemelwage "Kipi'nga sa Nkulungwa ywa Roma." 2 Twau'b'wike mumeli ya Adilamito yayaabible kaiyabwa pi'tya kumisengo ya kumbwani ya Asia. Twatumbwi mwanja witu tubile pamope na Alisitaliko, mwenekaya wa Makedonia bu'ka Tesalonike. 3 Pammalau'

yake ngatuyi'ma Sidoni. Yulio aampangi kinannoga Pauli, kwa kuny'i'ki't'a akabonagane na mambwiga li'nga batape kumpeya ili'be yaipalage. 4 Bu'kapo, ngatuyingya kai' mubaali yendelya na mwanja witu. Ngatupi'ta lwingo lwa kisiwa sa Kuplo li'nga kuusega nsunga kwa mwanjaa upukatyage yenda kwatuuma. 5 Patulokite baali kwiyi' ya kunkoa wa Kilikia na Pampilia, ngatuika kukilambo sa Mila, kunkoa wa Likia. 6 Ku'l'u', yu'l'u' mpi'ndo ywa yesi ngaikolya meli kaibu'ka Alesandulia kaiyenda Italia, nembe ngatuu'b'u'ya nkati yake. 7 Twayendeli na mwanja mbolembole kwa masu'ba maingi. Mwanja waai wo kokona muno, ngatuika papipi na kilambo sa Nido. Na kwa mwanjaa nsunga utukanikiyage pi'ta mu'l'u' mwatwabinile, ngatupi'ta lwingo lwa Kilete papihi na kumbwani ya Salumone, kwembe nsunga waai kwaani. 8 Twaapite katusega mbwega mbwega kwa tabu muno, ngatuika pandu papakemelwa Kiloko Kigolou, papipi na kilambo sa Lasea. 9 Twaatami palu' kwa masu'ba maingi. Lisu'ba lyo punga kwa Ayahudi paliyomwike pi'ta, na nsimu wa myanja ya mubaali pangali ntatala waapite. Pauli aatikwaking'inda kabaya, 10 "Mwanalu'me, nibona panga mwanja witu ulu'a baa na ntatala na asala yambone, kai' kwenda kwa igombo na meli baili, ata kwa bwu'mi witu." 11 Lakini yu'l'u' kolongosi ywa yesi aagau'bi'li muno mayi'gi'yo ga ywailongoya meli na ga mwene meli kuliko gaalongei Pauli. 12 Na mwanjaa kiloko si'l'u' saapwaikeli tama nsimu wa kipepwe, baangi baapiyite usauli wo paya baike Fonisi, pakiloko salama sa Kilete, kwo tama nsimu wa kipepwe. 13 Nsunga nsene pawaatumbwi pukatyabu'ka lwingo lwa kusi, bawasage panga bendakombwa timisa kati mu'l'u' mwabaabinile. Ngabau'b'u'ya kiyi'mi'kyo no yendelya mbwega mbwega papipi muno na Kilete. 14 Popopo ngawisa nsunga nkali' bu'ka kisiwa sa Kilete, bandu baukemite nsunga wa "Eurakilo". 15 Meli ngaiku'mbu'lwa na nsunga nkali', na yakombwili yu'mana naso. Ngatulola minyo bai ikwakwatiwilwe na nsunga. 16 Patwaabile katupi'ta lwingo lwa kisiwa sa Kauda, twapatike kwani pasene, kwa mwanjaa saatuibiliye na nsunga. Kwa nyu ngatukombwa kwitabya ngalaba ya mumeli, lakini kwa tabu. 17 Apangakasi ba meli pabayomwi kwiyingiya ngalaba yi'l'u' nkati ya meli, ngabakwi'ya no nyweletea lukamba kwitaba meli. Na mwanjaa bayogopage baakane kola mukyangi kwiyi' ya Libia, ngabauluya tanga na kwileka meli ikwakwatiwilwe na nsunga. 18 Pammalau' yake, bu'kana na mwatunokolelwa kwa makakala ga nsunga, ngabatumbwa taikulya igombo mubaali. 19 Na lisu'ba lyenetatu, kwa moko gabe bene, ngabataikulya ata yombo ya meli mubaali. 20 Kwa masu'ba maingi lyaabonekineli lisu'ba ata ndondwa, na nsunga nku'l'u'

kauyendelya pukatyabu'ka, twati'kwanike mwoyo ata u'bi'lyu kwitu kwo kosopolelwaa kwatioba. 21 Bandu pabaatami masu'ba maingi wangalya kili'be, Pauli ngayi'ma pakati yabe no longela, "Mwanalu'me, mukanipi'kania mwanammakie no munaisa bu'ka patwaabile ku Kilete, mulu'e kwiyingiyali asala yo obeya ili'be kati yi'. 22 Lakini lelo nendakunu'ba mukangamaye myoyo, kwa mwanjaa ntu'pu' ata mundu yumo pamubile ywaalu'a waa, meli bai ngailu'a sengwanika. 23 Kwa mwanjaa kilo sa li'no, malaiaka wa Nnu'ngu' yu'l'u' nenga naywake, naywembe nganinkilikitya, aatikuniisilya. 24 Aatinibakia, 'Pauli, kaneuyogope! Upalikwa uyi'me nnu'ngi' ya Nkulungwa. Na kwo pi'tya ngu'ngu' ya Nnu'ngu' kwako, boti baulongwaniye nabo kanebalanganyike.' 25 Bai, muku'le mwoyo, kwa mwanjaa nimwu'b'u'ya Nnu'ngu' panga ilu'a pangika kati mwanibakiylwe. 26 Lakini meli yitu ipalikwa ikole wi'ti' pakisiwa." 27 Ata pakiikite kilo sa lisu'ba lya ku'mi na nsese, twanokolilwe na nsunga ku'no na kwo mubaali ya Adilia. Paiikite meku, apangakasi ba meli baawasite panga baaegeli kuuyu'mu'. 28 Baali'ngite yendekeya kwa masi', ngabaibona mbi'ma alubaini. Pabaayendeli nnu'ngi' pasene, ngabaibona mbi'ma salasini. 29 Kwo yogopa meli yaakane kola mumaliwe, ngabauluya iyi'mi'kyo nsese ya nsu'gu' ya meli, kabalu'bya kusee. 30 Apangakasi ba meli bapalage tila na kwileka meli, ngabauluya ngalaba mubaali, kabaku'pi'ki'ya panga bapala uluya kiyi'mi'kyo sa nnu'ngi'. 31 Lakini Pauli ngammakia kolongosi ywa yesi na asikali bake, "Bandu ba mana basomwi igala nkati ya meli, mwaalamali." 32 Bai, asikali ngabaikutwana kamba yabatabili yi'l'u' ngalaba na kwileka itumbuki mubaali. 33 Na papaabile kakusaa, Pauli aalu'bite bandu boti balye kilyo kabaya, "Mpaka li'no likite lisu'ba lya ku'mi na nsese mutami na kyukala na mulileli kili'be sosoti. 34 Bai, ninnu'bangaa mulye sakulya mupate yendelya lama. Mwanjaa nimmakianga, ntu'pu' ywaalu'a obeya ata lunywili lwa muntwe wake." 35 Payomwi longela go, Pauli aatweti likati na kunsukulu Nnu'ngu' nnu'ngi' ya boti, aatimetwa no tumbwa lya. 36 Apo myoyo yabe ngaikangamala, nabembe ngabatumbwa lya sakulya. 37 Mayumu gitu, twaai twabandu mya ibi'li', sabini na sita nkati ya meli. 38 Pabaayukwite, ngabataikulya igombo ya ngano mubaali li'nga pu'ngu'ya utopau wa meli. 39 Pakusile, apangakasi ba meli bautangiteli nni'ma wu'l'u' lakini baalibweni lipala mubaali lyaliyingga kuuyu'mu'. Bai, baabini yenda yi'mi'ka meli mana ilu'e weskana. 40 Baakutwanie kamba yabaatabi kiyi'mi'kyo, no tomboloya lukamba lwabaatabi nsukani wa meli, no u'bu'ya tanga ya nnu'ngi' ikamwe nsunga li'nga kwikwakwata meli iyende kumbwani. 41 Lakini baaikite pa litu'ta lya kyangi na meli

ngaikola. Nnu'ngi', meli yayingi mukyangi wangali tenandena. Nsu'gu', meli yaatumbwu ti'kwanika ipande ipande kwa makakala ga mabi'mbi'. 42 Asikali bapalage kwabulaga atabilwe boti baakane tila kwo u'gi'lya. 43 Lakini mwanjaa kolongosi ywa yesi apalage kunkengya Pauli, ngaakanikiya kanebapange nyo. Aamulise panga balu' babaamanyi u'gi'lya balongoli kwitaikulya mmasi' no loka mpaka kuuyu'mu'. 44 Na bi'ngi' babaigile baabi'ngi'ye kabakamuliya mumbago au muipande ya meli. Amo nga mwabaikite bandu boti kuuyu'mu' babile akoti.

28 Patuponagilwe kiwo, ngatukwipwa panga, twikite pakisiwa sakikemelwa Melita. 2 Benekaya ba ku'l'u' baatupangi manogau muno. Ula aatumbwi nia na kwaai na mbepo, kwa nyo bandu balu' baatukungani mwoto ngabatukemya tuyote. 3 Pauli aayi'i tina anju, na paaisi kokeya pamwoto, nng'ambo ngapita pakatikati ya li'l'u' liki'nda ly a anju kaatila lyoto na kunnuma Pauli muluboko. 4 Balu' benekaya pabaamweni nng'ambo yu'l'u' kannuma muluboko Iwake, ngababakiana, "Kakape mundu yu' mmulagi! Pamope no panga aponagilwe kiwo mubaali, balo nnu'ngu' ywakemelwa 'Aki' atimisa kiwo sake." 5 Lakini Pauli ngankung'undya nng'ambo yu'l'u' pamwoto na ampangiteli kili'be. 6 Bembe bawasage kwaali' alu'e imba au tu'l'a pai' kwa kiumuimu no waa. Pagapite masaa gambone na kummona ntu'pu' sakimpata, ngabalagambwa mawaso gabe no baya panga ywembe aai nnu'ngu'. 7 Papipi na palu' kwai na migunda ya mpi'ndo ywa palu' pa kisiwa ywaakemelwage Pubulio. Mundu yu' aatukemi kati twamambwigalye na kutupea pogonjo kwa masu'ba gatatu. 8 Tat' bake Pubulio baatigonja kwa mwanjaa baai na utamwe wo selenga myai na oma. Pauli ngayenda kunninga, ngabi'ka moko panani yake kunnu'bya, nembe ngayu'yu'ki'lwa. 9 Bu'kana na lyo, atamwe boti ba pandu palu', baatiisa na ngabatepulihwa. 10 Bandu baatitusimu muno, na katubu'ka kwa ndi'l'a ya meli yendelya na mwanja witu, baatuepi kila kili'be sakipalikwa mumwanja witu. 11 Paipite myei itatu, twatumbwi kai' mwanja witu kwa meli yimo ya Alesandulia yaikemelwa "Kinnu'ngu' Mapaga." Meli yo yaayi'mike mwanja wake kwa nsimu woti wa kipepwé. 12 Twakite kukilambo sa Silakusa, no tama kwo kwa masu'ba gatatu. 13 Bu'ka ku'l'u' ngatuyendelya na mwanja witu ngatuika kukilambo sa Lejio. Pammalau' yake nsunga ngautumbwa pukatyá bu'ka kusi, mumwanja wa masu'ba gabii'li' ngatuika Puteoli. 14 Akwo ngatwakwemba alongo ba aumini, nabembe ngabatukoka tutame pamope nabo kwa yuma yimo. Amo ngamwatuyi'i mpaka tuika Roma. 15 Aumini ba ku'l'u' Roma pabaayu'wine abali yitu, baaisi kutupokya

mpaka kusoko lya Apio na Mikaawa Itatu. Pauli paabweni, ngansukulu Nnu'ngu' no ng'ang'ala. 16 Patuikite Roma, Pauli aayiki'tilwe tama paakisake mwene, lakini na asikali yumo ywa kunnini'di'l'a. 17 Pagapite masu'ba gatatu, Pauli aakemite api'ndo ba Ayahudi babatamage ku'l'u'. Pabaisile ngaabakia, "Mwalongo bangu", nenga naatitabilwa ku'l'u' ku Yelusalemu no kamukiyilwa mmoko ga Aroma, pamope no panga nipangiteli ulau wowoti kwa Ayahudi au kwo ti'kwana salya na yali ya au'ku' bitu. 18 Aroma pabaapekesenile, balu'e kuniyu'gu'lya kwa mwanjaa banibwenili na lilau lya kunisenwa kiwo. 19 Lakini Ayahudi pabaakanani nenga lekekeyelwa, nganilu'ba mwalo wangu' ukapi'kanilwe na Nkulungwa ywa Roma. Kwa gano goti, nenga nibinili kwasitakya Ayahudi ayangu'. 20 Kwa nyo, saninkemya li'nga tubonagane na nilongele na mwenga. Nitabilwa na pingwi yi'no kwa kitumbu sa yu'l'u' ywatumpi'kanilya na Baisilaili." 21 Balu' ngabannyangwa, "Twenga tunapokyalí balua yaikulongelya wenga bu'ka ku Yudea, wala nnongo Nnyahudi ywaisi ku'no kutubakia ulau wowoti. 22 Lakini twapendi pi'kania mwauwasa, kwa mwanjaa tutangite panga, kila pandu bendakikana kipi'nga sako." 23 Baasisikisine lisu'ba lyo kwembana na Pauli. Lisu'ba lyo baamvisili bandu baingi panyumba yatamage. Bu'ka kindai' mpaka kitamwiyo, Pauli aabakie makowe maingi pamope na kwakong'ondelya makowe ga Ukulungwa wa Nnu'ngu'. Abiniage bau'bil'i abali ya Yesu, katumya mayi'gi'yo ga salya ya Musa na itabu ya alondoli ba Nnu'ngu'. 24 Bi'ngi' baagau'bi'lile makowe gaalongei, na bi'ngi' baagau'bi'l'i lili. 25 Na pabaabile kababu'ka wangali yi'ki'tyana, Pauli aayongiye kwabakia, "Loo Mpeleteu aalongei kakape kwa au'ku' binu kwa ndi'l'a ya nnondoli ywa Nnu'ngu' Isaya, 26 kabaya, 'Uyende kwa bandu ba ukaabakie, Mwayendelya yu'wa, lakini mwaatangali, Mwayendelya lola, lakini mwakibonalí samulolase. 27 Kwa mwanjaa myoyo ya bandu ba itenonopa, na makutu gabe matopau kwo yu'wa, minyo gabe gatiwiliwitya. Ikapanga nyoli, balu'e lola kwa minyo gabe, balu'e yu'wa kwa makutu gabe, balu'e tanga kwa malango gabe, Na kunigalambukya, nanenga nilu'e kwakosopolyá." 28 "Kwa nyo mutange panga abali yi'no yo kosopolelwa na Nnu'ngu' itumilwe ialiilwe kwa bandu bangali Ayahudi, nabembe baalu'a pi'kania!" 30 Pauli aatami munyumba yo panga kwa myaka ibi'li'. Aakemi bandu boti babaaisi kunkaulya. 31 Aabile kaala abali ya Ukulungwa wa Nnu'ngu' na kwayi'gana bandu abali ya Bwana Yesu Kilisitu wangali yogopa wala kanikiyilwa.

1 Akolinto

1 Balua yi' iandikilwe na nenga na Pauli kwo yangatiyana na mnongo witu Sositene. Naakemilwe panga na ntumilwe wa Yesu Kilisitu bu'kana na mwabini mwene Nnu'ngu'. **2** Tumwandikyanga mwenga mwamubile mwa likanisa lya Nnu'ngu' lya Kolinto, mwamupeleteyilwe kwo lu'mbanan kwinu na Kilisitu Yesu. Ngamukemelwa mube mwapeleteu bake Nnu'ngu' pamope na bandu boti babalitambwa lina lya Bwana witu Yesu Kilisitu, ywembe nga Bwana wabe na Bwana witu. **3** Ngu'ngu' na amani yaibu'ka kwa Nnu'ngu' Tati' bitu na kwa Bwana witu Yesu Kilisitu, ibe pamope na mwe. **4** Ninsukulu Nnu'ngu' wang'u masu'ba goti kwinu mwenga, kwa kitumbu sa ngu'ngu' ya Nnu'ngu' yamupeyilwe kwa ndi'la ya Yesu Kilisitu. **5** Kwa kitumbu so lu'mbanan na Kilisitu, myaliwite muulongeli woti na muutangi woti, **6** kwa mwanjaa ukong'ondeli watunnetile nkati yinu bu'kana na Kilisitu ulaya ukakape. **7** Kwa nyo, mupu'ngu'kilweli na upo yoyoti ya kiloo pamuli'nda kwa kilu'l' bonekana kwa Bwana witu Yesu Kilisitu. **8** Ywembe aalu'a kumpanga mukangamale mpaka kuundi'la, li'nga kane mube na makosa lisu'ba li'l'lu' lyoiswa kwake Bwana witu Yesu Kilisitu. **9** Nnu'ngu' ywau'bi'l'i'ka ngaywaankemite mwenga mutame mukiselele pamope na Mwana wake Yesu Kilisitu Bwana witu. **10** Mwalongo bangu', nendakunnu'banga kwa lina lya Bwana witu Yesu Kilisitu mwaboti muyi'ki'tyane, kanekube na mayu'mano pakati yinu, na muganiye pamope kwa galu' gamugabinia. **11** Kwa mwanjaa nibakiyilwe na bandu ba munyumba ya Kloé panga kubile na mayu'mano pakati yinu. **12** Bai, pano nilombolya panga kila mundu wa kasinu alongela lya kiske, yumo abaya, "Nenga na ywa Pauli," ywi'ngi", "Nenga na ywa Apolo," ywi'ngi", "Nenga na ywa Petili," na ywi'ngi", "Nenga na ywa Kilisitu." **13** Buli, Kilisitu aatibaganika? Buli, Pauli aabambilwe kwa kitumbu sinu? Au mwaabatisilwe kwa lina lya Pauli? **14** Ninsukulu Nnu'ngu' kwa mwanjaa nimmatisikeli mundu ywoywoti kasinu ila Kilisipo na Gayo, **15** Kwa nyo, ntu'pu' ywawesa bayo panga abatisilwe kwa lina lyangu'. **16** (Lakini nikuu'mbu'kile panga, naabatisike na bandu ba munyumba ya Stefana, bu'ka pa bo nitangiteli panga naammatisike na mundu ywi'ngi'.) **17** Kwa mwanja, Kilisitu aanitumikeli li'nga nibatise, ila niale Abali Inannoga, kai' niale pangali u'bi'lya ikima ya bandu, li'nga kiwo sa Kilisitu munsalaba sakane obeya makakala gake. **18** Kwa mwanjaa maalo ga kiwo sa Yesu munsalaba kwa balu' babaoba baibona ulogeloge bai, lakini kwitu twenga twatukosopolelwa, galaya makakala ga Nnu'ngu'. **19** Kwa mwanjaa maandiko mapeleteu gabaya, "Naialabiya ikima yabe bene ikima, na

kugataikwa malango ga bene malango." **20** Bai, tubaye buli bu'kana na bene ikima, balimu ba Salya ya Musa, au alongeli ba masu'ba gano? Nnu'ngu' alayite panga ikima ya dunia yi'no ulogeloge bai. (aiōn g165) **21** Nnu'ngu' mu ikima yake, aabini kwakosopolya balu' babau'bi'lya kwa ndi'la ya maalo gatuala, gagabonekana kwabe panga ga kilogeloge. Aapangite nyali' kwa mwanjaa kwa ndi'la ya ikima ya kimundu, bandu baakombwili kuntanga Nnu'ngu'. **22** Ayahudi bapala mwanju li'nga bau'bi'li, na Ayunani bapala ikima. **23** Lakini twenga tuala abali ya Kilisitu ywabambilwe munsalaba, likowe li' kwa Ayahudi kiku'balu na kwa Ayunani ibonekana ulalo. **24** Lakini kwa balu' babakemilwe na Nnu'ngu', babe Ayahudi au Ayunani, Kilisitu nga makakala ga Nnu'ngu' na kai' nga ikima ya Nnu'ngu'. **25** Kwa mwanjaa sakibonekana na bandu panga ulogeloge, kwa Nnu'ngu' kibile na ikima kulikoni ikima ya bandu, na ukigopi wa Nnu'ngu' ubile na makakala kulikoni makakala ga bandu. **26** Mwalongo, muku'mbu'ki pamwakemilwe na Nnu'ngu'. Kwa kili'ngo sa kimundu mwabamboneli mwamwaabile na ikima, makakala, wala mubelekwili mumisengo yene yeo, wala yo isimika. **27** Lakini Nnu'ngu' aaisawi ikowe ya kilogeloge ya mudunia yi'no li'nga kwapeya oni bene ikima, kai', Nnu'ngu' aaisawi ikowe ya ukigopi ya mudunia yi'no li'nga kwapeya oni bene makakala. **28** Nnu'ngu' aaisawi ikowe yangaliisimilwa na yaisalaulilwa mudunia yi'no, ikowe yangali maana, li'nga aialabiye ikowe yabaibona ya maana. **29** Aapangite nyo li'nga kaneabe mundu ywakwipuna nnu'ngi' ya Nnu'ngu'. **30** Lakini Nnu'ngu' annu'mbaniye na Kilisitu Yesu na kumpanga ikima yitu bu'ka kwa Nnu'ngu'. Kwa ndi'la ya Kilisitu tubalangilwa aki kwa Nnu'ngu' no pangilwa twapeleteu ba Nnu'ngu', no kosopolelwa bu'ka mumasambi gitu. **31** Kati mu'l'u' mwagabait Maandiko Mapeleteu panga, "Ywapala kwipuna, aipune kwa kitumbu sa Bwana."

2 Mwalongo bangu', panaaisi kasinu kumwalya iyo ya liyi'gi'yo lya Nnu'ngu', naisi lili kwa ung'anga wo longela au kwo tumya ikima ya dunia yi'no. **2** Kwa mwanjaa panaabile kasinu naabini kanenilitange likowe li'ngi', ila abali ya Yesu Kilisitu ywabambilwe munsalaba bai. **3** Panaabile kasinu naabi na kigopi, kaniyogopa no lendema muno. **4** Mayi'gano na maalo gangu' gaapiylweli kwa mayi'gi'yo ga kwauta bandu, au ikima, ila galayage uweso wa Loo wa Nnu'ngu', **5** li'nga imani yinu yaakanesengelwa muikima ya kimundu, ila mumakakala ga Nnu'ngu'. **6** Ata nyo twenga tulongela kwa ikima kwa balu' babakomile loo yabe, lakini ikima yo ya pano padunia yi'noli, wala ya akulungwa ba dunia yi'no ya bababile mulikundi lyo oba. (aiōn g165) **7** Ila twenga tulongela

ikima ya Nnu'ngu' yembe nga iyo yaiyilwe na Nnu'ngu' yayaabi'kilwe wiso kubile balo ata umbilwa kwa dunia kwa kitumbu sa utukupu witu. (aiōn g165) 8 Ntu'pu' ata nkulungwa yumo ywa mudunia yi'no ywaantagite ikima yi'. Kenda bakaítanga ikima yo, balu'e kummambali munsalaba Bwana wa utukupu. (aiōn g165) 9 Lakini kati mu'l' mwagabaya Maandiko Mapeleteu panga, "Makowe gangali bonekana na liyo, ata lisikilo linagayu'wali, makowe gangali ganiyilwa na mundu ywoywoti, ago nga galu' Nnu'ngu' aabi'ki wiso babampenda." 10 Lakini Nnu'ngu' aatumukuli twenga iyo yi'l'u' kwa ndi'la ya Loo wake, kwa mwanjaa Loo apekeseni ili'be yoti, ata makowe ga nkati muno ga Nnu'ngu'. 11 Nyai ywatanga gawasa mundu ywi'ngi' ila loo ya mwene mundu yaibile nkati yake? Nyinyonyo, ntu'pu' ywatanga gawasa Nnu'ngu', ila Loo wa mwene Nnu'ngu'. 12 Kwa nyo, twenga tupokili loo wa padunia, ila tupoki Loo ywabu'ka kwa Nnu'ngu' li'nga tupate kugatanga galu' gatuyali Nnu'ngu'. 13 Bai, twenga tulongelai kwa mayi'gi'yo gatuyi'ganiilwe kwa ikima ya kimundu, ila gatuyi'ganiilwe na Loo mpeleteu. Tugalongela mayi'gi'yo ga kiloo kwa bandu bababile na aywo Loo. 14 Mundu wa dunia apokyali makowe ga Loo wa Nnu'ngu' kwa mwanjaa kwake ywembe makowe go ga kilalo bai. Malango gake gawesali kwipwa makowe go, ila gawesa kwipulwa kwo yangatiyilwa na Loo bai. 15 Lakini mundu ywatawalilwa na Loo wa Nnu'ngu' awesa kuukwipwa ukakape wa kila kili'be, lakini ywembe aukumilwali na mundu ywoywoti. 16 Kati mwagabaya maandiko, "Nyai ywatangite mwawasa Bwana li'nga apate kunny'i'gana?" Lakini twenga tuwasa kati mwawasa Kilisitu.

3 Kakape mwalongo bangu', niwesiteli longela na mwenga kati mwabandu mwamutawalilwa na Loo wa Nnu'ngu', ila kati mwabandu mwamutawalilwa na makowe ga mudunia. Mukabalo mwabana ilekeleke mumaisa ga Kikilisitu. 2 Nanki'ngiye mabele wala nannyakiyeli kilyo kinonopau. Naapangite nyo kwa mwanjaa mwaai munaiakali po lya kilyo so. Elo, ata nambi'yambi' mukiwesali. 3 Mwenga ata nambi'yambi' mwabandu ba iyendo ya payi'ga, kwa mwanjaas kasinu kubile na bwigu no pitiniana, ago galaya panga mwenga mwabandu ba mudunia, kai' iyendo yinu ya bandu ba payi'ga. 4 Kwa mwanjaa yumo ywinu pabaya, "Nenga na ywa Pauli," na ywi'ngi', "Nenga na ywa Apolo," bili! Ago galayali panga mwenga mukabalo panga kati mwabapanga bandu ba dunia yi'no? 5 Bai, Apolo nga nyai? Na Pauli nga nyai? Twenga twaboti twatumisi li'nga kunnaya mwenga ndi'la ya u'b'ilya. Kila yumo ywitu apanga lyengoyapeyiilwe na Bwana. 6 Nenga naapandike mbeyu, Apolo

ngaiiyitya masi', lakini Nnu'ngu' ngaywaipangite iku'le. 7 Kwa nyo, ywapandike na ywayiti masi' boti kili'be lili, ila ywangama Nnu'ngu' ywaipangite iku'le. 8 Yu'l'u' ywapandike na ywayiti masi', boti balekineli, lakini kila mundu aapokya upo yake bu'kana no kasana kwake mwene. 9 Twenga twabi'l'i' tupangite kiyangatani na Nnu'ngu' mulyengo lyake, na Likanisa nga lyengo lya Nnu'ngu'. Kai', mwenga mwa nyumba yake. 10 Kwo bu'kana na ngu'ngu' yanipeyilwe na Nnu'ngu' nipange kati nansengi nku'l' mwene ikima, naabi'i nsingi. Nambi'yambi' mundu ywi'ngi' asenga panani yangu'. Lakini yendapwaika panga kila mundu alinguli wiso mu'l' mwasesha panani yake. 11 Kwa mwanjaa ntu'pu' mundu ywoywoti ywawesa bi'ka nsingi wi'ngi' ila wu'l'u' waubi'kilwe, nawembe nga Yesu Kilisitu. 12 Lakini mana mundu asengite panani ya nsingi wo kwa zaabu au madini ga mbanje au maliwe ga samani au mikongo au manyei au kipelei, 13 lyengo lya kila mundu lyabonekana pangali iya lisu'ba li'l'u' lya ukumu. Kwa mwanjaas lisu'ba li'l'u' lyapitya pakati ya mwoto, na mwoto wu'l'u' ngawalu'a li'nga no laya mwalibile lyengo lya kila mundu. 14 Manaitei sasengite mundu saigala, mundu ywo aapokya upo yake bu'ka kwa Nnu'ngu', 15 lakini mana si'l'u' sasengite satinika, ywembe aapatali upo. Ata nyo mwene aakosopolelw, kati mundu ywalopolilwe bu'ka pamwoto. 16 Buli, mutangiteli panga mwenga mwa nyumba ya Nnu'ngu' na Loo wa Nnu'ngu' atama nkati yinu? 17 Bai, mundu mana asengwaniye nyumba ya Nnu'ngu', Nnu'ngu' aalu'a kunnangamisa nyinyonyo. Kwa mwanjaas nyumba ya Nnu'ngu' mbeletau, na mwenga nga mwanyumba yake. 18 Mundu ywoywoti pakati yinu kaneakonge mwene panga abile na ikima. Mana mundu kaaibona abile na ikima ya mudunia yi'no, aipange nnalo li'nga apate baa na ikima ya kweli. (aiōn g165) 19 Nilongela nnya kwa mwanjaas ikima ya dunia yi'no kwa Nnu'ngu' ibonekana ulalo bai. Kati mwagabaya Maandiko Mapeleteu panga, "Nnu'ngu' aayonja bene ikima muung'anga wabe bene." 20 Kai' gabaya, "Bwana Nnu'ngu' agatangite mawaso ga bene ikima panga, gapwaikali." 21 Kwa nyo, mundu kaneapuni bandu kwa mwanjaas kila kili'be nga sinu. 22 Apange Pauli, abe Apolo, au Petili. Ibe ya mudunia yi'no, au ukoto, au kiwo, ibe yaibile nambi'yambi', au yayalu'a isa, yoti nga yinu. 23 Mwenga mwa ba Kilisitu, na Kilisitu ywa Nnu'ngu'.

4 Bai, bandu batubalangili panga twenga twatumisi ba Kilisitu tukamukiyilwe lyengo lya aala abali ya Nnu'ngu' yayaiyilwe. 2 Apo, sakipalikwa kwa mundu ywoywoti ywakamukiyilwe lyengo lya, au'b'il'i'ke. 3 Lakini kwangu' nenga ukumilwa na mwenga wala na mankama ya bandu,

kili'be li. Kai' ata namwene niukumuli. 4 Kwa mwanjaa nikibonali kitumbu sa kwiukumu namwene, lakini kwo bayo nyo, nilombolyali panga nenga ntu'pu' likosa. Ywaniukumu nenga mwene Bwana. 5 Kwa nyo, mwenga kanemuukumu kubile balo timya nsimu wake. Muli'nde mpaka lisu'ba lyaaisa Bwana Yesu. Ywembe ngaalu'a kwimulika ill'be yoti yaiyilwe mulubi'ndu' no laya mabinio ga myoyo ya bandu. Nsimu wo, kila nkilisitu aapokya liposo lyabile nalyo bu'ka kwa Nnu'ngu'. 6 Mwalongo bangu', makowe goti ganilongei gabu'kana na nenga na Apolo, yaai li'nga mwiyi'gane mayi'gi'yo gagabaya, "Kanemu'mbe gagaandikilwe mu Maandiko Mapeleteu." Mana mwaubi'ngi'ya nnongelo wo, aalu'a bonekanali mundu ywaalu'a kwipunia mundu yumo na kummawa ywi'ngi'. 7 Tumbwelelo, nyai ywakupangite wenga ube wa mundu wo pwaika muno kulikoni bi'ngi'? Ki'l'i'gani saibile naso sangalipeyelwa na Nnu'ngu'? Manaitei mutepeyelwa, mwanjaa namani mwilumba kati mupatike kwa makakala ginu mwabene? 8 Mwiwasilya panga tuyomwike pata kila kikowe samukipala! Au tuyomwike tayilika no pangika mwakulungwa pangali twenga! Ill'u'e panga male mukapangilwa mwakulungwa kwa mwanjaa tulu'e baa twaakulungwa pamope na mwenga. 9 Lakini nibona panga Nnu'ngu' atupangite twatumilwe tube twabandu ba kuundi'la kati atabilwe babaukumilwe kiwo. Tuyi'mi'kilwe munsisingwa wa tabulu li'nga tupange mandi'ya kwa dunia yoti itubone, kwenda kwa bandu bai lili, lakini na ata malaika. 10 Kwa kitumbu sa kumtumikiya Kilisitu, bandu batubona twenga twalalo, lakini mwenga mwibona mwabene ikima kwa kitumbu sa kummi'ngi'ya Kilisitu. Twenga tubonekana twakikigopi, lakini mwenga mwibona mubile na makakala. Mwenga mwibona panga mwendaisimika, lakini twenga twendasalaulilwa. 11 Mpaka nambi'yambi'no, twenga ntu'pu' kilyo na tubile na nnyota na buula. Mala yambone twendaku'mbu'lwa na ntu'pu' potamo. 12 Tupanga kasi kwo kasana kwa maboko gitu. Bandu pabatutukana, tunnu'ba Nnu'ngu' ayiali. Bandu pabatupanya maakau, twendakwomeya. 13 Bandu pabatuku'pi'ki'ya, twayangwa kwo tu'lyo, lakini bandu bayendelya kutupanga kati undi ya padunia na kwa kila mundu, twenga twasapu. 14 Nimmakiyanga ga kwa kitumbu sa kumpeyanga oni lili, ila kunkwi'll'ka kati mwabana bangu' banaapenda. 15 Pamope no panga mubile na balimu mak'u'mi elupu mu Kilisitu, lakini mubileli na tati' bambone. Kwo pi'tya Abali Inannoga, nenga naapangike na tati' kasinu kwa Kilisitu Yesu. 16 Kwa nyo, nendakunkong'ondelya muno panga tuyige mwaniupanga nenga. 17 Alyo ngalyalinipangite nintume Timoteo kasinu, ywembe mwana wangu' ywanimpendile na ywau'bi'li'ka

mulyengo lya Bwana. Ywembe aalu'a kunku'mbu'ki'ya mu'lu' mwanibi'ngi'ya nenga kwo lu'mbana na Kilisitu na mwaniyi'gana bandu kila pandu mumakanisa goti. 18 Bi'ngi' binu bendakwipuna kabawasilya panga naaisali kuntyangilya kai'. 19 Lakini mana Bwana apendile naaisa kasinu kiyu'ngu'ya, kwenda nitange makowe gabalongela abo babaipuna baili, ila no tanga makakala gabe. 20 Kwa mwanjaa ukulungwa wa Nnu'ngu' ubonekanali kwa mayi'gi'yo bai, ila na kwa makakala. 21 Mwenga mubaye mwabene, buli, niise kasinu kwa mapimbo, au niise kwa loo ya upendo na kwo liya?

5 Nipendili kugau'bi'lyo makowe gagayu'wanika panga, pakati yinu kubile na upege. Upege kati wo unabonekanali ata kwa bandu bangali kuntanga Nnu'ngu', panga mundu atyangite na nnyumbo wa tati' bake. 2 Mwenga mwendakwipuna! Mwapalikwe mulombole na kummi'ngu' mukipi'ngu sinu mundu ywapangite ulau wo! 3 Pamope no panga nibile kuutalu na mwenga, lakini tubile pamope kwa ndi'la ya loo. Na niyomwike kumuukumu mundu ywo kati namundu nanibile pamope namwenga. 4 Pamukongolekana pamope kwa lina lya Bwana Yesu, nanenga nibile pamope na mwenga kwa loo, na uweso wa Bwana Yesu ubile pakati yinu. 5 Apo, mundu ywo mummu'ye kasinu na kunneka muutawala wa Ibilisi li'nga bwu'mi wake walabike, na loo yake yaakosopolelwe lisu'ba lyo buyangana kwa Bwana Yesu. 6 Kwipuna kwinu kupwaikali. Buli, mutangiteli panga ngelule njene bai ijesa kuulu'ya bwembe wot? 7 Mubu'ye ngelule ya masambi ga kwi'mbu' mu bwembe wawinyatilwe, apo mwaapanga mwabandu baayambi' kati bwembe wawinyatilwe wangali ngelule, kwa mwanjaa Kilisitu mwana ngondolo witu wa Pasika ayomwike piyilwa panga salaka. 8 Kwa nyo, tupange kalamu yitu pangali tumya likati iyene ngelule ya kwi'mbu', yaani ya mabinio maakau na ulau. Ila tutumi makati gangulu'la, kwo lombolya mabinio ganannoga na ukakape. 9 Naamwandiki mubalua yangu' panga kanemupange kiselele na bandu apege. 10 Apo nilombolyali panga kanemuyangatiyane na bandu ba dunia yi'no, kwa mwanjaa mulu'e palikwa ama mudunia yi'no li'nga mube kuutalu na apege, au asoyo na apokonyoli, au babakilikitya inyago. 11 Pano nilombolya panga, kanemupange kiselele na mundu yu'lu' ywaibaya panga Nkilisitu ku'no kayendelya na upege, usoyo, kilikitya inyago, ntukani, nnobyawi'mbi' au mpokonyoli. Mundu kati ywo kanemuyi'ki'ti ata lya nakwe. 12 Bai, iyengo lyangu' lili kwaukumu bababile panja ya kipi'ngu' sa aumini. Mupalikwa kwaukumu bababile mukipi'ngu sinu. 13 Nnu'ngu' aalu'a kwaukumu abo bababile panja. Maandiko

gabaya, "Mwenga mummu'ye aywo mundu nnau pakati yinu."

6 Manaitei pakati yinu kubile na mundu mwene mwalo na nnyine, mwanjaa namani apeleka mwalo wake kwa bandu bangali aumini paali pa kumpeleka kwa apeleteu ba Nnu'ngu'? **2** Au mutangiteli panga apeleteu ngabaalu'a kwiukumu dunia? Manaitei dunia yaukumilwa na mwenga, mwanjaa namani mukotoka ukumyana ata kwa makowe masini? **3** Mwenga mutangiteli panga twalu'a kwaukumu ata malaika? Bai, mwenga muwesa ukumu makowe ga maisa gano. **4** Tumbwelelo, pamugongwana kwa makowe ginu ga kila lisu'ba, mwanjaa namani mupeleka myalo yinu kwa bandu ba panja ya kanisa? **5** Nilongela nya linga mwiibone oni. Ngatubaye panga kwinu mwenga ntu'pu' mundu mwene ikima ywawesa ukumu myalo ya aumini? **6** Lakini mwenga mubile na kitibe sa mundu kunsitakya mumini nnyine kumankama, kwa bandu bangali aumini! **7** Akwo sitakanya kwinu mwabene na bene kulaya panga muyomwiike sindwa. Yaai male kwinu mwenga komeya galu' gangali aki, ata ikatei pokonyolwa ili'be yinu. **8** Lakini mwenga nga mwamupanga maakau no pokonywa mali ya bandu bi'ngi', na barnwapangya ga alongo binu aumini. **9** Au mutangiteli panga alau baaulisili ukulungwa wa Nnu'ngu'? Kanemwikonge! Apege, babaikilikitya inyago, babaileka ndoa no yenda panja, apege ba analu'me sika, **10** baii, asoyo, alobyavi'mbi', atukani, wala apokonyoli baaulisili ukulungwa wa Nnu'ngu'. **11** Mwabi'ngi' binu mwabile kati bo. Lakini mwatigu'lul'i'lwa, mwatipeleteyelwa, mwabalangililwe aki kwa lina lya Bwana witu Yesu Kilisitu na kwa Loo wa Nnu'ngu' witu. **12** Mundu awesa baya, "Kwangu' nenga ili'be yoti yendayi'ki'ti'lwa." Elo, lakini kwinu mwenga ili'be yoti yo pwaika lili. Niwesa baya panga, "ili'be yoti yendayi'ki'ti'lwa kwangu' nenga," lakini naayi'ki'tya lili panga nitawalilwe na kili'be sosoti. **13** "Kilyo kwa ndumbo na ndumbo kwa kilyo. Lakini Nnu'ngu' aalu'a kwilangamisa yoti ibi'lili." Y'i'ga iumbilweli kwa kitumbu sa upege ila kwa kitumbu sa kuntumikia Bwana na Bwana kwa kwikota y'i'ga. **14** Nnu'ngu' ywannu'yite Bwana Yesu bu'ka kuuwi'lili aalu'a kutuyu'ya na twenga kwa uweso wake. **15** Buli, mutangiteli panga y'i'ga yinu nga ili'mbi'lilimbi' ya y'i'ga ya Kilisitu? Buli, nitole ili'mbi'lilimbi' ya y'i'ga ya Kilisitu na kwilu'mbaniya na y'i'ga ya mpege? Ipwaikali ata pasene! **16** Au mutangiteli panga mundu ywoywoti ywapanga kiyangatani na mpege apanga y'i'ga yimo na ywembe? Ayi' nga katni mu'l'u' mwaandikilwe mu Maandiko Mapeleteu panga, "Abi'lili bo, baapanga y'i'ga yimo." **17** Lakini ywoywoti ywalu'mbana na Bwana endagalambuka

no baa na loo yimo na ywembe. **18** Kwa nyo muutile upege, kwa mwanjaa sambi yi'ngi' yoti yaipanga mundu, aipanga panja ya y'i'ga yake, lakini yu'l'u' ywapanga upege, apanga sambi nkati ya y'i'ga yake mwene. **19** Au mutangiteli panga y'i'ga yinu nga nyumba ya Loo Mpeleteu ywabile nkati yinu ywamupeyilwe na Nnu'ngu'? Namwenga mwa mali yinu mwabeneli. **20** Mwanjaa, Nnu'ngu' aampi'mite kwa bei. Kwa nnyo, y'i'ga yinu inkwi'ye Nnu'ngu'.

7 Bai, bu'kana na makowe galu' gamwaaniandikile, "Nantali nnalu'me kaneakobeke," **2** lakini li'nga kuuyepa upege, bai, kila nnalu'me abe na nnyumbowe na nnwawa abe na nsengowe. **3** Nnalu'me apalikwa ampangi nnyumbowe goti gagapalikwa mulisengele, nyinyonyo na nnwawa kwa nsengowe. **4** Nnwawa nku'nda ntu'pu' utawala kwa y'i'ga yake, ila kwa nsengowe, nyinyonyo na kwa nnalu'me ywakobike. **5** Kanemuyimane, ila mupange kwo yi'ki'tyana panga kwa wakati nsene bai, li'nga mupate lipala lya kunnu'ba Nnu'ngu'. Bu'kapo mukri'lilbu'kyane kai', li'nga Ibilisi aakane pata lipala lya kumpaya kwo kotoka li'ngi'lya mumakowe ginu. **6** Makowe gano ganimmakia kwenda amuli lili, ila ninnyi'ki'tiye mulekangane kwa wakati nsene bai. **7** Naapendi kila mundu abe kati mwanibile nenga, lakini ibili ny o kwa mwanjaa kila mundu Nnu'ngu' ampei uweso wa kisake, aapangite ywi'ngi' apange nya, na ywi'ngi' nyalu'. **8** Lakini naabakia balu' bangali kobeka na alwawa awi'li'kwa panga yaali'ngani batame ulu'mi'langa kati mwanibile nenga. **9** Lakini mana bakombwali kwikanikiya bene, nantali bakobeke no ku'nda kulikoni tama na maminyikio ga payi'ga. **10** Kwa balu' babayomwiike kobekana, Nnu'ngu' aapeya amuli, kwenda nengali panga, nwawa nku'nda kanealekangane na nsengowe. **11** Lakini mana alekangine nakwe, bai apalikwa atame pangali ku'nda, au aawane na nsengowe li'nga baki'lilbu'kyane, nyinyonyo na nnalu'me nkobeka kanealekane na nnyumbowe. **12** Makowe gano nimmakia nenga, kwenda Bwanali, panga manaitei nnalu'me mwu'bi'lya ai na nnyumbowe ywangau'bi'lya, na aywo nnyumbowe kayi'ki'tya tama nakwe, kaneanneke nnwawa ywo. **13** Nyinyonyo na nnwawa mwu'bi'lya mana ai na nsengowe ywangau'bi'lya na aywo nsengowe kayi'ki'tya tama nakwe, kaneanneke nnalu'me ywo. **14** Kwa mwanjaa aywo nnalu'me ywangau'bi'lya aapeleteyelwa na Nnu'ngu' kwo pi'tya nnyumbowe, nyinyonyo na nnwawa ywangau'bi'lya aapeleteyelwa na Nnu'ngu' kwo pi'tya nsengowe. Kenda ikapangageli ny o bana binu bapelepangali apeleteu, lakini mwaibile nambi'yambi' bembe apeleteu. **15** Lakini manaitei yu'l'u' ywangau'bi'lya kapala kunneka nnyine, anneke bai, apo aywo nnwawa au nnalu'me ywau'bi'lile aapanga ayu'gu'lilwe

kwa lisengele lyo. Kwa mwanja Nnu'ngu' ankemike li'nga mutame mumaisa ga amani. **16** Muwesali tanga panga, kwo u'b'ilya kwa nnyumbowe au nsengowe, pi'ngi' yumo ywabe aawesa kunng'alambwa nnyine ywangau'b'ilya li'nga amwu'b'ilili Kilisitu. **17** Lakini kila mundu atame mumaisa gagabu'kana na Bwana, galu' gaakemilwe na Nnu'ngu'. Li'no nga lilagyo lyanilibi'ka mumakanisa goti. **18** Manaitei mundu aakemilwe na Nnu'ngu' abile ainilwe, bai, kaneapange kati ywanganilwa. Kai' manaitei mundu aakemilwe na Nnu'ngu' abile ywanganilwa, bai kaneainilwe. **19** Inilwa au kotoka inilwa kili'be sa ngamali, kili'be sakibile sa ngama kwikamwa amuli ya Nnu'ngu'. **20** Bai, kila mundu atame kati mwaabile paakemilwe na Nnu'ngu'. **21** Buli, Nnu'ngu' aakukemite nsimu pawaabile wa mmanda? Alyo kanelikuauye. Lakini mana upatike lipala lya kwibi'ka ulu, bai, utumi lipala lyo. **22** Kwa mwanjaay ywembe ywaakemilwe na Bwana abile mmanda, aywo aalu'a ba ulu kwa Bwana, nyinyonyo na ywaakemilwe abile ulu aywo nga mmanda kwa Kilisitu. **23** Mwaapi'milwe na Nnu'ngu' kwa bei, kwa nyo, kanemube mwaabanda ba bandu kai'. **24** Mwalongo bangu', kila mundu aigale na Nnu'ngu' kati mwaabile nsimu waakemilwe. **25** Bu'kana na alu'mi'langa nenga ntu'pu' amuli yaibu'ka kwa Bwana, lakini nibaya kati na mundu ywaniu'b'ilike kwa kiya sa Bwana. **26** Bu'kana na tabu yaibile nambi'yambi', nibona male muigale kati mwamubile. **27** Manaitei ukobike bai kaneupale lekangana, na mana unakobekali bai kaneukobeke. **28** Lakini ntu'pu' sambi kwa babakobeka au ku'nda, ila babakobike au ku'nda baalu'a pata tabu mumaisa ga, na nenga nipalage kanemwipate tabu yo. **29** Lakini mwalongo bangu' nibaya nyinya, wakati wauigalile bu'ka nambi'yambi' mpaka buya kwa Kilisitu, nsene bai, kwa nyo balu' babakobike batame kati bangali kobeka li'nga bapange kasi ya Bwana, **30** na babali'labe kati bangali li'la, na babapulaika babe kati bangali pulaika, nyinyonyo na babapi'ma, yi'l'u' yabapi'mite ibe kati yabe lili, **31** na balu' babatumya mali ya dunia yi'no, babe kati baitumyalu, kwa mwanja dunia yi'no kati mwatutangite yendapita. **32** Nipala kanemube na kyukala kwa abali ya makowe ga. Nnalu'me ywanganikobeka aiauya na makowe ga Bwana, na kwa ndi'la yaku' apange li'nga ampulaise nnyumbowe, **34** na maganio gake gabaganike pabi'lli'. Nnwawa ywangali ku'nda aiauya na makowe ga Bwana, li'nga apate baa mpeleteu kwa yi'ga na loo. Lakini yu'l'u' ywaku'ndike, ywembe aiauya na makowe ga padunia, li'nga kumpulaisa nsengowe. **35** Nilongela makowe ga kwa pwaila yinu mwabene, kwenda nendakunkanikiyalu, ila nipala mutame mundi'la ya kakape yaipalikwa, li'nga

mupate kuntumikia Bwana pangali minyikia makowe gi'ngi'. **36** Nnalu'me mana aibweni ampangyalu wiso mwi'nja ywapala kunkobeka, na mana kautilwa na maminyikio, apange mwapala. Bakobekane bai, wala apangali sambi. **37** Lakini mundu mana aamuite mwene bu'ka pamwoyo wake kotoka kobeka, pangali li'ndi'ndi'lwa na mundu ywoywoti, ila awesa kwitawala mwene na maminyikio gake go kotoka kunkobeka aywo nnwawa, bai apanga kati mwaipalikwa. **38** Kwa nyo, nnalu'me ywankobeka nnwawa ywapalage kunkobeka ywembe, aapanga likowe linogau, na nnalu'me ywaakotoka kobeka aapanga likowe linogau muno. **39** Nnwawa apalikwa tama na nsengowe kwa nsimu woti wa baa mwu'mi. Lakini mana nnalu'me awile, nnwawa aapanga ulu kwo ku'nda na nnalu'me ywoywoti, ila aywo nnalu'me abe mpwasi wa Bwana. **40** Manaitei aatama kisake aapanga na pulaa muno, ila aga maganio gangu', na niu'b'ilya panga, nanenga nibile na Loo wa Nnu'ngu' ywanlongoya longela go.

8 Nambi'yambi' nilongelya bu'kana na ilyo yaibi'ki'lilwe kwa inyago. Tutangite panga kila mundu abile na ilimu, lakini ilimu yo yapanga bandu baipune, ila upendo ngauliyangatia likanisa lisengelwe. **2** Ywagania panga atangite likowe nsi'si', anatangali likowe lyoyoti kati mwaipalikwa kulitanga. **3** Lakini Nnu'ngu' antangite mundu ywampenda. **4** Kwa nyo bu'kana na ilyo yaibi'ki'lilwe kwa inyago, tutangite panga inyago kili'be lili mudunia, satutangite twenga panga Nnu'ngu' yumo bai. **5** Ata ikatei bandu bi'ngi' bagania panga kubile na kinnu'ngu' na mabwana bi'ngi' mudunia au kunani, **6** lakini kwitu twenga Nnu'ngu' yumo bai, na nga Tat'i ywaumbike ili'be yoti, na twenga tutama kwa kitumbu sake. Kai', kubile na Bwana yumo bai, na ywembe nga Yesu Kilisitu. Ili'be yoti yaumbilwe kwo pi'tya ywembe, kai' twenga tulama bu'kana na ywembe. **7** Lakini boti lili bababile na ilimu ya likowe li'. Kwa mwanja kubile na bi'ngi' babayobel ienyago, bandu bo mpaka nambi'yambi' pabalya, baibona kati balo kabalya ilyo yaibi'ki'lilwe kwa inyago. Kwa mwanja muimani balo banakomalali, kwa nyo baibona bapanga sambi. **8** Lakini kilyo kitubi'kali papipi na Nnu'ngu', kwa mwanjaata mana tukotwike lya tuobeyali kili'be, kai' ata mana tulile, tuyongekeyelwali kili'be. **9** Lakini mulinguli, wu'no uulu winu kanewaa pange bangali komala muimani baku'bare. **10** Kwa mwanja mundu ywanganikomala muimani, mana amweni mwene ilimu yi' kalya munyumba ya inyago, buli, aawasali panga yendayi'ki'ti'lwa lya kilyo sakibi'ki'lilwe kwa inyago? **11** Kwa ndi'la yo aywo nnongo mwene imani yangakomala, Kilisitu ywaawile kwa kitumbu sake, aalu'a oba, bu'kana na ilimu yako. **12** Manaitei kamupanga sambi kwa alongo

binu kwa ndi'la yi'no na kwalumiya myoyo na imani yabe yangakomala, apo munkosya muno Kilisitu. 13 Kwa nyomaitei nyama yanilya kaimpanga muumini nnyangu' atu'mbu'ke musambi, naailyali nyama yo ata pasene, li'nga naakane kumpanga nnyangu' apange sambi. (aiōn g165)

9 Buli, nenga na mundu ulu lili? Buli nantumilwe lili? Buli, nenga namwenili Yesu, Bwana witu? Buli, mwenga mauno ga lyengo lyangu' lili kwa Bwana? 2 Ata manaitei bandu bi'ngi' kabaibona panga nenga nantumilwel, lakini kwinu mwenga nantumilwe kwa kitumbu sa imani yinu kwa Kilisitu, ilaya panga nantumilwe wa Bwana. 3 Amo ngamwaniyangwa kwa balu' babanipekeseni. 4 Buli twenga ntu'pu' aki yo lya no nywa mulyengo litu lya utumilwe? 5 Buli tuy'i'ki'ti'lwali longwana na ayumbo bitu aumini patuyabwa mwanja wo ala, kati mu'l'u atumilwe bi'ngi' na anunabe Bwana Yesu, na Petili? 6 Au nenga na Balanaba bai ngatupalikwa panga lyengo li'ngi', li'nga tukombwe pata ili'be yaipalikwa mumaisa gitu? 7 Asikali ywaku' ywayenda kungondo kwa kwili'pya mwene? Ywaku' ywapanda nng'unda wa minjabibu, no kotoka lya itunda yake? Na ywaku' ywasunga kipi'nga sa ngondolo ywakotoka tumya mabele gake? 8 Mayi'gi'yo ganigabaya, kwenda maganjo ga bandu lili ila ata salya ya Musa kai' ibaya nyinyonyo. 9 Kwa mwanjaa musalya ya Musa iandikilwe, "Kaneumwibe nkano ng'ombe pali'bata ngano li'nga ku'bata." Buli, ngo bayaa kakape Nnu'ngu' annongelya ng'ombe? 10 Au alongelage ga kwa kitumbu situ? Kakape ngamwaibile! Maandiko ga gaandikilwe kwa twenga, kwa mwanjaa mundu pali'ma na nku'batu paku'bata, boti babile na mau'b'i'yo go pata mauno gabe. 11 Manaitei twapandike mbeyu ya kiloo mumyoyo yinu, buli ipalikwali twenga una ili'be yo lya yaibu'ka kwinu? 12 Manaitei bi'ngi' baabile na aki yo pata ili'be yo bu'ka kwinu, kakape na twenga tubile na aki muno kulikoni bi'ngi'. Lakini twenga twalongiteli aki yi' yayapalikwe tupeyelwe na mwenga, ila twakomiye goti li'nga twaakane kwaibya bandu u'b'i'lyab ali inannoga ya Kilisitu. 13 Kakape mutangite panga babatumika munyumba ya Nnu'ngu' bapata liposo lyabe munyumba yo. Na balu' babapanga kasi pakibi'ki'yo sa nyumba ya Nnu'ngu', nabembe bapokya itomwa ya nyama yo. 14 Nyinyonyo na Bwana aamulise panga balu' babaala Abali Inannoga bapate liposo lyabe bu'ka mumakanisa. 15 Lakini nenga mumakowe go natumyali ata limo, na kwenda niandika ga li'nga munipei lili. Kwangu' nenga, nantali niwee kulikoni mundu ywoywoti kunikanikia kwilumba kwangu'. 16 Nenga ntu'pu' aki ya kwilumba kwa kitumbu so ala Abali Inannoga, kwa mwanjaa lyengo li' nilipanga kwa amuli ya Nnu'ngu'. Kai' naakibona

mana nikwotwike ala abali yo. 17 Ikapangage nialike kwo penda namwene, nilu'e banayo upo yangu', lakini nialikelik kwo penda namwene, bai apo nitimisa si'l'u' sanipalikwa panga. 18 Bai upo yangu' nga yaku'? Upo yangu' nga yi'no, yo ala Abali Inannoga pangali li'pi'lwa, lombolya kotoka longa aki yaniipala mulyengo lyo. 19 Pamope no panga nenga na mmandalii kwa mundu ywoywoti, lakini niipangite nammandala kwa kila mundu li'nga kwauta bandu baangi kwa Kilisitu. 20 Kwa Ayahudi naabile kati na Nnyahudi, li'nga kwauta Ayahudi. Kwa bandu balu' babaabile pai' ya Salya ya Musa, naabile pai' ya salya yi' (pamope no panga nenga nibileli pai' ya salya), li'nga kwauta balu' babaabile pai' ya salya. 21 Kwa balu' bangali baa na salya, naabile kati ywangali baa na salya, li'nga kwauta abo bababile panja ya salya. Kwenda nenga niikamwali salya ya Nnu'ngu', ila nilongoyelwa na salya ya Kilisitu. 22 Kwa akgopii naabile kati nakigopi li'nga niwese kwauta bababile akgopii. Naaipangite namundu wa sampuli mbali'mbali' kwa bandu boti li'nga kwa ndi'la yoyoti niwese kwakosopolya bi'ngi' babe. 23 Nipanga aga goti kwa kitumbu sa Abali Inannoga, li'nga nipate baa kiselele mu balaka yake. 24 Buli, mutangiteli panga pabang'anda butuka, boti bendabutuka lakini ywapata upo yo sinda yumo bai? Kwa nylo, mubutuke muno li'nga mupate upo yo sinda. 25 Kila ywabaa muming'ando aiyobeleka ng'anda kwo kasana. Nabembe bapanga nyo li'nga bapoki taji yaialabika, lakini twenga tupanga nnya li'nga tupoki taji yangaalabika millele. 26 Kwa nyo nibutuka kati mundu mwene manugio go sinda, na niku'mbwanali kati mundu ywaku'mbwa pabule. 27 Ila niiku'su'mbwa yi'ga yangu' na kwiyobeleka komeya li'nga bu'ka pa kwaalya bandu Abali Inannoga, nenga namwene naakane obeya upo yo sinda.

10 Mwalongo bangu', nipala mutange panga kiu'ku'l'bitu baayabwi mwanjaa kababu'ka Misili kwo longoyelwa na lyunde, kai' boti baapite pakatikati ya baali ya Shamu. 2 Boti baabatisilwe no panga apwasi ba Musa nkati ya li'l'u' lyunde na nkati ya yi'l'u' baali. 3 Boti baalile kilyo si'si'l'u'si'l'u' sa loo, 4 na boti baanywile kinywo simo sa kiloo, kwa mwanjaa baanywile masi' gagabu'ka nkati ya mpi'mbi' wawaalanganiye nabo, na mpi'mbi' wo wai nga Kilisitu. 5 Lakini Nnu'ngu' aanogelilweli na baangi babe, kwa nyo ngabalangamiswa, na mitwi yabe ngaibamba mulubele. 6 Bai, makowe ga goti gaabile kagatulaya ndi'la twenga li'nga twaakane ba twabandu babaminyikia malau, kati bembe mwabaaminyikiye malau. 7 Kanemube mwabandu bo kilikitya inyago kati bi'ngi' babe mwabaabile, kati mwagabaya Maandiko Mapeleteu panga, "Bandu baatitama, lya no nywa

bu'kapo yi'ma no ina." 8 Wala kanetupange upege kati bi'ngi" babe babaapangite nyo no waa bandu elupu isilini na atatu kwa lisu'ba limo. 9 Kai' kanetumpaye Bwana, kati bi'ngi" babe mwabaapangite, ngabawaa kwo lumilwa na nng'ambo. 10 Wala kanemuku'ku'l'i'ke kati bi'ngi" babe mwabaapangite, ngababulagilwa na malaika mwalabiyi. 11 Makowe ga goti gaapatike bembe li'nga gabe kati mayi'gano na gaandikilwe li'nga kutukwi'li'ka twenga twatutama mumasu'ba gano ga kuundi'l'a. (aōn g165) 12 Kwa nyo kila ywaibona ayi'mi wiso muimani alinguli aakane tu'mbu'ka. 13 Ntu'pu' lipayilwo lyolyoti lyalimpata mundu lyalibile liku'l'u' pi'ta lya bandu bi'ngi'. Nnu'ngu' mwu'b'il'i'ka, ywembe aalu'a kunnekali mupayilwe pi'ta uweso winu wo komeya. Ila, pamope no payilwa, Nnu'ngu' aalu'a kumpeya ndi'l'a yo pita mo, mubile salama. 14 Kwa nyo mwamambwiga bangu' mwamupendilwe, mwitile kwiklikitya inyago. 15 Nilongela na mwenga mwabandu bene malango, muamwe mwabene bu'kana na gano ganiglongela nambi'yambi'. 16 Patunsukulu Nnu'ngu' kwa kikombe si'l'u' sa balaka, buli tubali pamope mumyai ya Kilisitu? Na patumetwa likati buli, tubali pamope muyi'ga ya Kilisitu? 17 Kwa mwanjaa likati lyatumetwa twabandu boti limo, kwa nyo twenga twaboti y'i'ga yimo, pamope no panga twabambone. 18 Mwalinguli Baisilaili, balu' babalya salaka yaipiyyilwe pakibi'ki'lyo, balu'mbana na Nnu'ngu' kwa ndi'l'a ya salaka yo. 19 Bai nibaye namani? Panga kilyo si'l'u' sakipiyyilwe salaka kwa inyago nga kili'be sa ngama? Au panga inyago nga kili'be? 20 Lili! Lakini sanipala baya panga salaka yabapiya bandu bangali kuntanga Nnu'ngu' baapikia kimasetani, kwenda Nnu'ngu'l'i. Nanenga katu nipendili mwenga mulu'mbane na masetani. 21 Muwesali nywelya mukikombe sa Bwana na sa masetani kai', nyinyonyo muwesali baa pamope mukilyo pamesa ya Bwana na pamesa ya masetani. 22 Au tupala kunsokasoka Bwana abe na bwigu? Mugania tubile na makakala pi'ta ywembe? 23 Mwabandu bi'ngi' nkati yinu mubaya, "Ili'be yeti iy'i'ki'ti'yilwe," ila yotili yaileta pwaila. Kai' "Ili'be yeti iy'i'ki'ti'yilwe," lakini ili'be yi'ngi' innetyali mundu pwaila ya kunsenga muimani. 24 Mundu ywoywoti kaneapale gagabile ga pwaila yake mwene, ila kila mundu apale galu' gagaayangatia na bi'ngi'. 25 Mulye sosoti sakipi'mi'yilwa pasoko. Kanemulaluyelaluye li'nga pala tanga panga yendai'ki'ti'yilwa au lili lya kili'be so. 26 Kwa mwanjaa Maandiko Mapeleteu gabaya, "Dunia na ili'be yeti yaibile nkati yake, nga mali ya Bwana." 27 Mana mukokilwe kwa mundu ywangu'bi'lyo, mwalyee sosoti sakibi'ki'lwa nnu'ngi' yinu pangali kunnaluya. 28 Lakini mundu mana ammakiye, "Kilyo si'no kibi'ki'lilwe muinyago," bai kanemulye. Kwa mwanjaa ya aywo ywammakiye nyo na kwa kitumbu sa

mwoyo. 29 Nilongelali bu'kana na maganio ga myoyo yinu, ila nilongelya maganio ga mwoyo wa mundu yu'l'u' ywabaite. Nitangite mulu'a nilaluya, "Kwa mwanjaa namani uulu wangu' namwene uukumilwe na maganio ga mwoyo wa mundu ywi'ngi"? 30 Mana kaninsukulu Nnu'ngu' kwa kilyo sanilya, kwa ki'l'i' nipate lukoolo kwa kilyo saninsukulu Nnu'ngu' bu'kana na so?" 31 Bai, likowe lyolyoti lyamupanga, manaitei lya au nywa, mupange goti kwa utukupu wa Nnu'ngu'. 32 Katu kanemupange likowe lyolyoti lyalyalu'a kwapanga bandu bi'ngi' bapange malau, ibe kwa Ayahudi au bangali Ayahudi au mundu ywoywoti mumakanisa ga Nnu'ngu'. 33 Mube kati nenga mwanibile. Kwa kila ndi'l'a nabinia kumpulaisa kila mundu mumakowe gangu' goti ganipanga. Na kwenda nipanga nyo li'nga nipate kili'be lili, ila nipanga nyo li'nga kwapanga bandu baingi bawese kosopolelwala.

11 Muniyige nenga kati nenga mwaninnyiga Kilisitu.

2 Nendakunnumba kwa kitumbu sa kuniku'mbu'kya mumakowe goti, na kugakamwa mayi'gano goti ganimpeile. 3 Lakini nipala mutange kai' panga Kilisitu nga ntwe wa kila nnalu'me, na ntwe wa nnwawa nga nnalu'me, na ntwe wa Kilisitu nga Nnu'ngu'. 4 Kila nnalu'me ywalu'ba au londwa ku'ho awi'kili ntwe wake, aywo amwisya Kilisitu. 5 Nyinyonyo na nnwawa palu'ba au londwa pangali wi'ki'lyo ntwe wake, amwisya nsengowe, kwa kitumbu so alandana na nnwawa yu'l'u' ywasekwii nywili yoti. 6 Manaitei nnwawa awi'ki'lyali ntwe wake, nantali atemi. Lakini yaapanga oni kwa nnwawa temya au sekwa nywili yake. Kwa nyo apalikwa awi'ki'l'i ntwe wake. 7 Ipwaikali kwa nnalu'me wi'ki'lyo ntwe wake kwa mwanjaa ywembe alaya utukupu wa Nnu'ngu'. Lakini nnwawa alaya utukupu wa nnalu'me. 8 Kwa mwanjaa nnalu'me apitikel kwa nnwawa, ila nnwawa apitike kwa nnalu'me. 9 Na nnalu'me aumbilwelii kwa kitumbu sa nnwawa, ila nnwawa kwa kitumbu sa nnalu'me. 10 Kwa kitumbu sa malaika, nnwawa apalikwa wi'ki'lyo ntwe wake, li'nga laya panga ai pai' ya utawala wa nsengowe. 11 Lakini muulul'mbani na Bwana, nnwawa kili'be lili pangali nnalu'me, na nnalu'me kili'be lili pangali nnwawa. 12 Nibaya nyo kwa mwanjaa kati mwaibile panga, nnwawa aumbilwe bu'ka kwa nnalu'me, nyinyonyo na nnalu'me abelekwi na nnwawa. Lakini kila kili'be kibu'kite kwa Nnu'ngu'. 13 Muamwe mwabene, buli, yendapwaika nnwawa lu'ba Nnu'ngu' pangali wi'ki'lyo ntwe wake? 14 Ata maumbile gene galaya mpu'l'a panga kwa nnalu'me ba na nywili ndaso oni kwake mwene, 15 lakini kwa nnwawa ba na nywili ndaso nga isima kasake mwene, kwa mwanjaa nnwawa apeyilwe nywili ndaso li'nga wi'ki'lyo ntwe wake. 16 Manaitei mundu kapala tauka bu'kana na likowe li'no,

bai atange panga twenga wala mumakanisa ga Nnu'ngu' ntu'pu' mimu yi'ngi'. 17 Nibile balo kunnagya ga, niwesali kunnumba bu'kana na aga, kwa mwanjaa kwembana kwinu mumakanisa kwenda kwa pwaila lili ila kwa bule bai. 18 Wi'ti' niyu'wine panga pamukwembana kati likanisa, nkati yinu mwendabaganika, nanenga mwanibona ijesa panga kakape. 19 Mibaganiko nkati yinu lasima ipiti, li'nga balu' babayi'ki'tilwe na Nnu'ngu' batanganikwe. 20 Kwa mwanjaa, pamukwembana pamope, mulyali Kalamu ya Bwana kati mwaipalikwa, 21 kila mundu alya kilyo sake mwene pangali kwali'nda bi'ngi', kwa nyo bi'ngi' baigala na njala na bi'ngi' bendalobia. 22 Buli, muwesali lya no nywa mumayumba ginu? Kwa ki'l'i mulisalawa likanisa lya Nnu'ngu' na kwaisiya abo bangali kili'be? Nimmakie namani? Ninnumbe au? Lili, niwesali kunnumba ata pasene bu'kana na likowe li'. 23 Mayi'gano ganinnyi'ganiye nga gagalu'galu' ganigapokile bu'ka kwa Bwana, panga kilo si'si'l'u'si'l'u' saasongilwe Bwana Yesu atweti likati, 24 naywembe bu'ka pa kunsukulu Nnu'ngu' ngalimetwana, kabaya, "Ayi' nga yi'ga yangu' yaipiylwe kwa mwenga, mupange nnyo kwa kuniku'mbu'ky'a." 25 Nyinyonyo bu'ka po lya, ngatola nnobo wa divai no baya, "Nnobo wu' nga lilagano lyayambi' lyalibonekana kwa ndi'l'a ya myai yangu'. Mupange nnya kila pamunywelya nnobo gu', kwa kuniku'mbu'ky'a." 26 Ayi' ilombolya panga kila pamulya likati li'no na kuunywelya nnobo wu', muala kiwo sa Bwana mpaka paalu'a isa. 27 Kwa nyo, kila ywalya likati lyo au kuunywelya nnobo wo Bwana kati mwaikotoka palikwa, aapanga apangite sambi, kwa mwanjaaa aisalawi yi'ga na myai ya Bwana. 28 Bai, ipalikwa kila mundu aipekeseni mwene, bu'kapo alye likati na kuunywelya nnobo. 29 Kwa mwanjaa mundu ywoywoti ywalya no nywa pangali tanga kilombolyo sa yi'ga ya Bwana, endalya no nywa ukumu yake mwene. 30 Si'no nga kitumbu sa bandu baangi nkati yinu bapanga atamwe na akgiopi, na bandu bi'ngi' ata waa. 31 Lakini ikapangage twipekesenile wiso twabene, Nnu'ngu' alu'e tuukumu lili. 32 Lakini patuukumiwa na Bwana, apo twendakwi'li'ki'lwa li'nga twaakane pwatilwa pamope na bandu ba dunia. 33 Kwa nyo mwalongo bangu', pamukwembana pamope li'nga lya Kalamu ya Bwana, ipalikwa muli'ddane. 34 Manaitei mundu abile na njala, alye kasake li'nga kwembana kwinu pamope kanekunneti ukumu. Makowe gi'ngi' gagaigalile, naalu'a kugabi'ka wiso nsimu wanaalu'a isa kwinu.

12 Bai mwalongo bangu', kwo bu'kana na upo ya Loo
Mpeleteu nipala mutange ukakape wake. 2 Mutangite
panga pamwabile balo mwabandu bangali kuntanga Nnu'ngu',
mwatikongelwa no longoyelwa kilikitya inyago yangali ukoto.
3 Kwa nyo mutange panga ntu'pu' mundu ywalongoyelwa

na Loo wa Nnu'ngu' ywawesa baya, "Yesu akosite lasi." Kai', ntu'pu' mundu ywawesa baya, "Yesu nga Bwana" ila kwa yu'l'u' ywalongoyelwa na Loo Mpeleteu bai. 4 Kubile na upo ya kiloo ya sampuli mbali'mbali', lakini ywapiya upo yo, Loo yumo bai. 5 Kubile na utumisi wa sampuli mbali'mbali', lakini Bwana ywatumikiylwa yumo bai. 6 Kubile na uweso wa sampuli mbali'mbali' wo panga kasi, lakini Nnu'ngu' nga yu'yu'l'u'yu'l'u' bai ywaapanga bandu boti bakombwe panga kasi yabe. 7 Kili'be sopeylwe na Loo Mpeleteu, kiwsa bonekana nkati ya kila mundu, li'nga bapwailike bandu ba kanisa. 8 Loo yu'yu'l'u'yu'l'u' abile na uweso wa kumpeya mundu yumo ikima na ywi'ngi' malango. 9 Loo ywoywoyo ampeya mundu yumo imani, na ywi'ngi' uweso wo lawa bandu, 10 kai' ywoywoyo ampeya mundu uweso wo panga mangelongelo, ywi'ngi' ulondoli, ywi'ngi' kwitanga loo ya kakape na ya ubu'su', ywi'ngi' longela kwa luga yayambi' na ywi'ngi' awanikiye mwailombolya luga yo. 11 Ayo yoti kasi ya Loo Mpeleteu yumo, ywoywoyo ywampeya kila mundu upo ya sampuli mbali'mbali' kati mwapendi mwene. 12 Mundu ai na yi'ga yimo na nkati yake kubile ilu'mbi'ilu'mbi' yambone, nyinyonyo ngamwaibile muiyiga ya Kilisitu. 13 Kwa mwanjaaa twaboti tubatisilwe ubatiso wa Loo yumo ata manaitei Ayahudi au Ayunani, wammandaa au wangwana, tupeylwe aywo Loo yumo li'nga tupange yi'ga yimo. 14 Yi'ga iumbilweli na kilu'mbi'ilu'mbi' simo ila kwa ilu'mbi'ilu'mbi' yambone. 15 Ikapangage lugu'l'u' kalubaya, "Kwa mwanjaaa nenga na luboko lili, bai, nenga na ywayi'gali," alyo lili'e pangali alwo lugu'l'u' kanelube kilu'mbi'ilu'mbi' sa yi'ga. 16 Ikapangage likutu kalibaya, "Kwa mwanjaaa nenga na liyo lili, bai, nenga na ywayi'gali," alyo lili'e pangali alyo likutu kanelibe kilu'mbi'ilu'mbi' sa yi'ga. 17 Ikapangage yi'ga yoti panga nga liyo, yu'wa kulu'e panga ntu'pu', nyinyonyo yi'ga yoti ikapangage likutu, nuya kulu'e panga ntu'pu'. 18 Lakini kati mwaibile, Nnu'ngu' akibi'kite kila kilu'mbi'ilu'mbi' muiyiga katni mwapendi mwene. 19 Kulu'ebali yi'ga, ikapangage ilu'mbi'ilu'mbi' yoti panga simo bai. 20 Ukakape nga gu'no, yi'ga yimo lakini ilu'mbi'ilu'mbi' yambone. 21 Liyo likombwali kulubakiya luboko, "Nikupalali." Nyinyonyo, ntwe ukombwali kulubakiya lugu'l'u', "Nikupalali." 22 Lakini mwaibile, kilu'mbi'ilu'mbi' sa yi'ga sakbonekana kigopi muno, aso nga sa ngama muno. 23 Kai' ilu'mbi'ilu'mbi' yaibonekana panga ipalikwali isimilwa ngayatusimbu. Nyinyonyo, ilu'mbi'ilu'mbi' ya yi'ga yitu yaibonekana panga ileta oni, ngayatuikota muno. 24 Ilu'mbi'ilu'mbi' yangali leta oni ipalikwali kotelwa kati yi'ngi', lakini Nnu'ngu' mwene abi'kite pamope ilu'mbi'ilu'mbi' ya yi'ga na kwiipeya isima muno yi'l'u' yaipu'ngu'kilwe. 25

Nnu'ngu'aabini panga nyo li'nga ilu'mbi'ilu'mbi' ya yi'ga kaneilekangane, ila kila simo kiyangatiyane na si'ngi'. **26** Manaitei kilu'mbi'ilu'mbi' simo kilumile na yi'ngi' yoti yaalu'a minya pamope naso. Na si'ngi' mana kilumbilwe, yi'ngi' yoti yaalu'a pulaika pamope. **27** Bai, mwenga mwabotii kwa pamope nga yi'ga ya Kilisitu. Na kila yumo ywinu nga kilu'mbi'ilu'mbi' sa yi'ga yo. **28** Nnu'ngu' mumakanisa atumbwi wi'ti' kwabi'ka atumilwe, benebii'l'i alondoli, benetatu balimu, bu'kao bopanga mangelongelo, bene uweso wo lawa, bakwayangatiya bi'ngi', bakwalongoaya bi'ngi' na bo longela luga yayambi'. **29** Buli, boti nga atumilwe, au boti nga alondoli ba Nnu'ngu'? Boti nga balimu, au boti bopanga mangelongelo? **30** Buli, bandu boti nga balawa atamwe, boti bolongela luga yayambi' au boti babaawanikiya luga yayambi'? **31** Bai, muminyikiye munomuno pata upo yaibile yangama muno. Lakini nambi'yambi' nalua kunnaya ndi'la yaibile ngolou muno.

13 Ata nikalongela kwa luga ya bandu na ya malaika, mana nikotwike baa na upendo yapanga sawasawa na ndu'ti ya lilebe au liki'ngi'l'i lyalikong'ondelwa pangali kitumbu. **2** Kai' ata mana nikalonwa no tanga ikowe yoti yaiiyilwe na malango goti, no baa na imani ngu'lu' yo amia itu'mbi', lakini mana nikotwike baa na upendo nenga na kili'be lili. **3** Ata nikapiya mali yangu' yoti na kwapeya aki'ba, kai' na kwipiya yi'ga yangu' itinike mwoto, mana nikotwike baa na upendo, iyangatiyali kili'be. **4** Upendo wendali'nda, wendanogeya, ntu'pu' bwigu, ntu'pu' kwipuna na ntu'pu' umbu'ku'su'. **5** Upendo ukosalisima, upalali makowe gake wene, uusikali kiyu'ngu'ya na uku'mbu'kyali malau. **6** Upendo upulaikyalilau, ila upulaikya ukakape. **7** Upendo utotokelwali, uu'bi'lyagoti, upi'kanilya goti, na ukomeya goti. **8** Upendo uyomokali. Lakini ulondoli, longela kwa luga yayambi', na malango gawesa yomoka. **9** Kwa mwanja, ulondoli wo na malango gatubile nago gatimilikel. **10** Lakini pagaaisa gagatimili, gangalitimili kaabu'ka. **11** Panaabile na nnangu'ta, longela, tanga, no gania kwangu' kwabile kwa kinangu'ta. Lakini panikomile, ago goti nigalei. **12** Kwa nambi'yambi' tubona kati kiwili sa kilolo kigona, lakini waisa nsimu watwalu'a bonana kuminyo. Nambi'yambi' nitangite pasene bai, lakini bu'ka pa go naalu'a tanga mpamo kila kili'be kati Nnu'ngu' mwanitangite. **13** Gano gatatu ngagagayendelya, imani, u'bi'lyna upendo, lakini sakibile sangama muno kuliko goti, nga upendo.

14 Mwikase mube na upendo, kai' muminyikiye muno kwipata upo ya Loo Mpeleteu, na munomuno mupate upo yo ulondoli wa Nnu'ngu'. **2** Ywalongela luga yayambi'

ywembe alongelali na bandu ila na Nnu'ngu'. Naywembe alongela makowe gagaiyilwe kwa makakala ga Loo Mpeleteu. **3** Lakini yu'l'u' nnondoli alongela na bandu kwa kwakangamaya muimani, kwasenga na kwali'yali'ya. **4** Yu'l'u' ywalongela luga yayambi' aikangamaya imani yake mwene, lakini nnondoli aakangamaya aumini. **5** Naapendi mwabotii mube mwalongeli ba luga yayambi', lakini munomuno mube mwalondoli. Kwa mwanja nnondoli nga nku'l'u' kulikoni ywalongela kwa luga yayambi', ila gaawanikiyilwe li'nga kwayangatia aumini bakangamale muimani. **6** Mwalongo, mana nilongei kwa luga yayambi' kasinu mwapata kili' mana nakotoka awanikiya? Mwatangali kili'be, ila mana nalua kummakia gaumukwi Nnu'ngu', au ulondoli au yi'gana au ilimu. **7** Ngamwaibile muyombo ya inwa kati pilimbi au kinanda. Mana ikotwike piya malobe mbali'mbalii', mundu akombwali tanga panga uyi'mbi'lwa mwambo waku'. **8** Kai' manaitei lipenga kalili'la lilobe lyangali tanganikwa, nyai ywaalu'a kwibi'ka wiso kwa ngondo? **9** Nyinyonyo mwenga, mana mwalongela gangali tanganikwa nyai ywaakombwa tanga samukilongela? Apo, samukilongela sapanga kati nsunga bai. **10** Mudunia kubile na luga yambone muno, na ntu'pu' luga yangali maana yake. **11** Mana nikotwike tanga luga yalongela mundu ywi'ngi', nenga napanga nanng'eni kasake na ywembe nng'eni kasangu'. **12** Kwa nyo, mwamuminyiki muno kwipata upo ya Loo Mpeleteu, mukasane muno kwa kwipala upo yaikombwa kwayangatia aumini bi'ngi' bakangamale muimani. **13** Kwa nyo, ywalongela kwa luga yayambi' alu'be Nnu'ngu' li'nga akombwe awanikiya sakilongei. **14** Kwa mwanja panilu'ba kwa luga yayambi', loo yangu' bai ngayailu'ba lakini malango gangu' gapangali sosoti. **15** Kwa nyo nipange buli? Nilu'a lu'ba kwa loo na kwa malango, nyinyonyo nilu'a yi'mba kwa loo na kwa malango. **16** Manaitei kaulumba Nnu'ngu' kwa loo bai, popopo abile mundu ywangali tanga luga yo, akombwa baya "Amina" abile anatangali sakilongeleka? **17** Yendawesekana panga kunsukulu kwako Nnu'ngu' kwaai kunanoga, lakini inyangatiyali mundu ywi'ngi' kwikangamaya imani yake. **18** Ninsukulu Nnu'ngu' panga nilongela luga yayambi' kulikoni mwenga. **19** Lakini mulikanisa nantali nilongele mayi'gi'yo matano gagatanganikwa li'nga kwai'gana bi'ngi', kuliko nilongele mayi'gi'yo maelupu ga luga yayambi'. **20** Mwalongo bangu' kanemuganiye kati mwaanangu'ta, ila kati mwabandu akomala. Lakini bu'kana na ulau, mube kati mwaanangu'ta. **21** Maandiko Mapeleteu gabaya, "Bwana alongela nnyanya kwo tumya longela luga yayambi" na mikano ya ageni, naalu'a longela na bandu ba lakini ata nyo, baaniyu'wali." **22** Kwa nyo, upo yo longela luga yayambi', nga mwanjuwa makakala ga Nnu'ngu', kwa bangali u'bi'ly, lakini

upo yo londwa nga mwanju kwa babau'bi'lile. 23 Kwa nyo, aumini boti ba likanisa mana bakwembine pamope na kila yumo katumbwa longela luga yayambi', bu'kapo ayingi mundu nng'eni ywangali u'bi'lya na ywangatanga, buli aabayali panga mwaboti muminya lilalu'? 24 Lakini boti mana kabalandwa, bu'kapo kayingya mundu ywangali u'bi'lya au ywangatanga, baalu'a kumpanga aibone nnau na aaukumilwa kwa kila kikowe saalua'kiyu'wa. 25 Makowe gagaiyiwe mumwoyo gaabi'ki'lwa mpu'la na apo ngapaalua' kwitu'ya pai' na kunkilikitya Nnu'ngu' kabaya, "Kakape Nnu'ngu' abi pamope na mwenga." 26 Mwalongo bangu', pamukwembana pamope, mupalikwa yumo ayi'mbe, ywi'ngi' ayi'gane, ywi'ngi' agabaye gagaumkulilwe na Nnu'ngu', ywi'ngi' alongele kwa luga yayambi' na ywi'ngi' awanikiye go. Makowe ago goti, gapangika li'nga kwakangamaya aumini. 27 Mana kubile na babalongela kwa luga yayambi' kwa likanisa, babe abi'il' au atatu bai, kaneipit'i'l'ki'ye po. Na ipalikwa balongele kwo pi'yana yumo yumo, na ywi'ngi' awanikiye si'l'u' sakilongelilwe. 28 Lakini mana ntupu' ywo awanikiya, ywalongela kwa luga yayambi' ipalikwa atame liki. Alongele ywembe na mwoyo wake na Nnu'ngu'. 29 Na kwa balu' alondoli babalandwa, babe abi'il' au atatu na bandu bi'ngi' bagali'nge galu' gagalongelilwe. 30 Na mana yumo nkati ya babapi'kania apeyilwe liy'gi'yo bu'ka kwa Nnu'ngu', mwaali ipalikwa akotoke. 31 Kwa mwanjaa mwaboti mwendakombwa londwa kwo pi'yana, li'nga kila mundu apate yi'ganiwa no kangamayilwa. 32 Upo ya ulondoli ipalikwa ba pai' ya utawala wa yu'l'u' ywapeyilwe upo yo. 33 Kwa mwanjaa Nnu'ngu' wa puyoli, ila wa amani. Nyinyonyo kati mwaibile mumakanisa goti ga apeleteu, 34 alwawa bapalikwali longela mulikanisa kwa mwanjaa bembe bayi'ki'tilwelii, ila bayu'we kati mwaibaya salya. 35 Mana kabapala tanga likowe lyolyoti baalaluye akinasengo babe kaya, kwa mwanjaa aloy likowe nga lya oni nnwawa longela mulikanisa. 36 Mukita Liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' liumi kasinu au limwikili mwenga bai? 37 Mundu mana aibweni panga ywembe nnondoli au ai na upo ya Loo Mpeleteu, ipalikwa atange panga ganimwandikya nga amuli yo bu'ka kwa Bwana. 38 Lakini mundu ywagasakiwa makowe gano, naywembe asalaulilwe. 39 Kwa nyo mwalongo bangu', mupale muno panga mwalondoli na wala kanemwaki'l'i'bu'ye bandu longela kwa luga yayambi'. 40 Lakini makowe goti gapangike wisowiso kwa ndi'la inannoga.

15 Nambi'yambi' mwalongo bangu', ninku'mbu'ki'ya Abali

Inannoga yanaamwalile na yamwaipokile, na yo ngayaimpanga mube mwakangamau. 2 Kwa ndi'la ya kugakamwa maalo ga Abali Inannoga, mwendakosopolelwaa, lakini mana nyo lili, u'bi'lya kwinu kwabule. 3 Naannyi'ganie

mayi'gano ga ngama munomuno ganaagapokile panga, Kilisitu aawile kwa kitumbu sa masambi gitu kati mwagabaya Maandiko Mapeleteu. 4 Bu'kapo, aatisikilwa no yu'yi'lwa lisu'ba lyenetatu bu'ka waa kwake, kati mwaiandikilwe mu Maandiko Mapeleteu. 5 Ampiti wi'ti' Petili, bu'kapo atumilwe bake ku'mi na abi'il'. 6 Bu'ka po aapiti kai' aumini bi'ngi' babaabile pi'ta mya tano kwa pamope, bi'ngi' babe balo bakalama, ila bi'ngi' bayomwike. 7 Ampiti Yakobi, bu'kapo na atumilwe boti, 8 na kuundi'la ya bandu boti bo, nganipitya nenga nanibile kati mundu ywaabelekwi pangali timya yake. 9 Kwa mwanjaa, nenga nansene muno nkati ya atumilwe na wala nipwaikali kemelwa nantumilwe, kwa mwanjaa naaliku'su'mbwii likanisa lya Nnu'ngu'. 10 Lakini kwa ngu'ngu' ya Nnu'ngu' nibile kati mwanibile, na ngu'ngu' yake yanipeyilwe yai yabuleli. Mwanjaa naapangite kasi kwapi'ta boti, na wala nengali ila ngu'ngu' ya Nnu'ngu' yaibile pamope na nenga. 11 Bai, manaitei nenga au atumilwe bi'ngi' tuala maalo gaagalu'galu', kai' nga gamugau'bi'lile. 12 Kila mundu tumwalile panga Kilisitu ayu'yi'lwe bu'ka kuuwi'li. Buli, bi'ngi' binu babaya panga awi'li baayu'kali bu'ka kuuwi'li? 13 Lakini manaitei ntupu' uyu'ki wa awi'li bai, ata Kilisitu nyinyonyo aayu'kiteli. 14 Na manaitei Kilisitu aayu'kiteli, bai ata maalo gitu kili'beli na imani yinu yabule. 15 Bu'ka pa go tubonekana panga twaakong'ondeli ba ubu'su' kwa Nnu'ngu', kwa mwanjaa tukong'ondeli panga Nnu'ngu' aanyu'yite Kilisitu bu'ka kuuwi'li, lakini mana awi'li baayu'yi'lwalii, bai Nnu'ngu' anyu'yitelii Kilisitu. 16 Manaitei kakape awi'li bayu'kali, bai ata Kilisitu ayu'kiteli. 17 Mana Kilisitu ayu'kiteli, imani yinu ya bule na balo mubi mumasambi ginu. 18 Na ata balu' babawile kabamwu'bi'lya Kilisitu baobite. 19 Mana tumwu'bi'li Kilisitu mumaisa gano ga nambi'yambi' bai, twenga nga twabandu bo bi'ki'lwa kiya kuliko bandu boti. 20 Lakini, nga kakape panga Kilisitu ayu'yi'lwe bu'ka kuuwi'li na ywembe nga ntumbwo wa uyu'ki wa babawile. 21 Kati mwaibile, kiwo kiletilwe na mundu yumo, na nyinyonyo uyu'ki wa awi'li uteletilwe na mundu yumo. 22 Kwa kitumbu so lu'mbanaa Adamu bandu boti ipalikwa waa, na kwo lu'mbanaa na Kilisitu bandu boti baalu'a yu'ka bu'ka kuuwi'li. 23 Lakini kila mundu aayu'yi'lwa kwa ndi'la yake mwene, na mili'mbu' nga Kilisitu na bi'ngi' bababile bake babaayu'yi'lwa nsimu waalua' buyangana. 24 Nsimu wa kuundi'la walua'isa payapanga Kilisitu alangamise wi'ti' kila utawala, kila amuli, na makakala goti, bu'kapo aalu'a kwakamukiya Tati' Nnu'ngu' ukulungwa. 25 Mwanjaa ipalikwa Kilisitu atawale mpaka paalu'a kwabi'ka andumu bake boti pai' ya utawala wake. 26 Nndumu ywaalua' langamiswa kuundi'la nga kiwo. 27 Maandiko Mapeleteu gabaya, "Nnu'ngu' abi'kite ili'be yoti pai' ya magu'l'u' gake."

Maandiko go gabaya panga aapeyilwe utawala wa ili'be yoti. Ila nga mpu'la panga Nnu'ngu' abalangililwali muliy'i'gi'yo "yoti", kwa mwanjaa ywembe ngaywampei utawala wa ili'be yoti Kilisitu. 28 Bai, ili'be yoti payalu'a bi'ki'lwa pai' ya utawala wake, apo naywembe Mwana mwene ngapaalu'a bi'ki'lwa pai' yake ywaabi'kite ili'be yoti, li'nga Nnu'ngu' abe ntawala wa yoti. 29 Buli, bandu bababatisilwa kwa kitumbu sa awi'lli bau'b'i'lya pata ki'lli? Manaitei awi'lli bayu'y'i'lwali ata pasene, kwa mwanjaa namani bandu babatisilwa kwa kitumbu sabe? 30 Na twenga mbona twiibi'ka mmaule masu'ba goti? 31 Mwalongo bangu', nenga nibile mmaule go waa kila lisu'ba na nga kakape kati mu'l'u' mwaniipuna kwa mwanjaa, mwenga mulu'mbine na Kilisitu Yesu Bwana witu. 32 Manaitei ku'mbwana kwangu' na inyama ngali' ku'l'u' Efeso kwaai kwa makowe ga mudunia bai, kulu'e nipwaika ki'lli? Mana yapanga bandu babawile baayu'y'i'lwali, "Bai tulye na tunywe kwa mwanjaa tulu'a waa malau." 33 Kanemukongelwe, "Mayi'gi'yo ga bandu alau gaalabiya ube unannoga wa bandu." 34 Mutumbwe kugatunya malango ginu kati mwaipalikwa no kotoka panga sambi kwa mwanjaa bi'ngi' binu bantangiteli Nnu'ngu'. Nilongela go li'nga naaisiye. 35 Lakini mundu awesa laluya panga, "Babawile bayu'y'i'lwa buli? Na yi'ga yabe yaalu'a ba buli?" 36 Ago maswali ga kilogeloge, paupanda mbeyu mubwi' ilongolya wi'ti' waa, bu'kapo ngaibalika. 37 Mbeyu yoyoti yi'l'u' yaupanda, ibe ngano au yi'ngi', ilandanali na ntombo wake. 38 Nnu'ngu' aipeya mbeyu ube, kati mwapendi mwene, kila mbeyu na ube wa kisake. 39 Yumbe yoti ibile na yi'ga, lakini yi'ga yo ilandanali. Bandu yakisake, inyama yakisake, iyuni yakisake, nabembe ombo yi'ga yakisake. 40 Kai' kubile na yi'ga ya kunani na ya kudunia, lakini kila yi'ga ugolou wake ulandanali. 41 Ugolou wa lisu'ba ulandanali na mwei, ndondwa nayembe ugolou wake ulandanali na nyine. 42 Nyinyonyo babawile pabaalu'a yu'y'i'lwa no pangilwa akoti kai'. Yi'ga "yaipandilwe" mulisiko yabola, lakini yayu'y'i'lwa muukoti pangali alabika. 43 Yi'ga paisikilwa ipanga ntu'pu' isima, na ipanga na ukigopi. Lakini paiyu'y'i'lwa ipanga na utukupu na makakala. 44 Pausikilwa, yi'ga ya mundu ipanga ya kibelekwe, lakini mana iyu'yilwe ipanga yi'ga yayambi' ya kiloo. Bai, mana kubile na yi'ga ya kibelekwe, kubile na yi'ga ya kiloo. 45 Maandiko Mapeleteu gabaya panga, "Mundu nnongoi Adamu, aaumbilwe mwene ukoti," Lakini Adamu wa kuundi'il'a, Kilisitu, nga loo ywaapeya bandu ukoti. 46 Ilongolya isa wi'ti' yi'ga ya kibelekwe bu'kapo ngaiisa yi'ga yayambi' ya kiloo. 47 Mundu nnongoi Adamu aaumbilwe kwa utu'pi' wa padunia. Mundu ywenebi'l'i Kilisitu aaumi kunani. 48 Bandu ba padunia balandana na Adamu ywaumbilwe kwa

utu'pi', na bandu ba kunani balandana na Kilisitu ywaumi kunani. 49 Katu mwatulandine na Adamu wa padunia, nyinyonyo twalu'a landana na Kilisitu ywaumi kunani. 50 Mwalongo bangu', nibaya panga yi'ga na myai ikombwali yingya muukulungwa wa Nnu'ngu', na so alabika kikombwali yingya muukoti wangayomoka. 51 Mpipi'kaniange, nimmakia makowe gagaiyilwe panga twaboti twalu'a waali, ila, twaboti twalu'a galambuyilwa. 52 Lipenga lya kuundi'il'a palyalu'a yulilwa yapanga kwo imukya bai kati ku'pya. Nsimu wo, babawile baalu'a yu'y'i'lwa li'nga balame milele na babaalu'a panga balo kabalamu nabembe baagalambuyilwa. 53 Yi'ga yaialabika ipalikwa igalambuyilwe no panga yi'ga yangali alabika, na yi'ga yaiwaa ipalikwa ipangilwe yo kotoka waa. 54 Yi'ga yo alabika na yo waa payalu'a galambuyilwa no panga yangali alabika na yangali waa, apo nga pagala'u'a timya Maandiko Mapeleteu gagabaya panga, "Nnu'ngu' asindike, na kiwo kisindwile." 55 "Mwakiwo, sinda kwinu kubile kwaku'? Na uweso winu wo bulaga ubile kwaku'?" (Hadès g86) 56 Makakala ga kiwo gabu'kana na sambi yatupanga, na makakala ga sambi gabu'kana na salya. 57 Lakini tunsukulu Nnu'ngu' ywatupeya usindi kwa ndi'il'a ya Bwana witu Yesu Kilisitu. 58 Kwa nyo mwalongo bangu', mukangamale muimani yo pangali kotoka. Muyendeli kwipanga kasi ya Bwana kwa makakala kila lisu'ba, mwanjaa mutangite panga kasi yinu kwa Bwana, yabule lili.

16 Bu'kana na misango ya kwayangatia bandu ba Nnu'ngu', mwenga mupalikwa mupange kati mwanigaamulise makanisa ga ku Galatia. 2 Kila mundu lisu'ba lya Jumapili, apalikwa abi'ke mabi'ko gake bu'kana na mwapatike li'nga panalu'a isa kanemwapange misango. 3 Panaalu'a isa kasinu, naalu'a kwatuma bandu bamwaalu'a kwasawa, pamope na balua ya kwapanga batanganikwe li'nga bapeleke misango yinu ku Yelusalemu. 4 Mana yannogeleya yenda na nenga, bai twaalu'a longwana pamope. 5 Naalu'a isa kasinu bu'ka po pi'tya wi'ti' Makedonia. 6 Pi'ngi' naalu'a tama na mwenga pasene bai au ata nsimu woti wa kipepwe, li'nga mwaniyabuye kwokwoti kwa naalu'a yenda. 7 Kwa nyo nipendili bonagana na mwenga kwo pi'ta bai, kwa mwanjaa niipi'kanilya isa tama kasinu kwa masu'ba gambone, mana aapenda Bwana. 8 Lakini namb'i'yambi' nilu'a igala pano pa Efeso mpaka lisu'ba lya Pentekosite. 9 Nilu'a tama pano kwa mwanjaa nipatiike lipala liku'l'u' lyo panga kasi yaileta itunda, pamope no panga kubile na andumu bambone babanikaniki. 10 Timoteo paalu'a isa kasinu, mwampoki li'nga aatame pangali kyukala, kwa mwanjaa ywembe apanga kasi ya Bwana kati nenga. 11 Bai

kila mundu kaneansalawe, ila munyabuye mwanja wake
kwa amani li'nga aise kasangu', mwanjaa nendakunnolela
pamope na alongo bitu. 12 Bu'kana na nnongo witu Apolo,
nannu'bite aise kasinu pamope na abo alongo, lakini akani
isa nambi'yambi', ila aalu'a isa paalu'a pata lipala. 13
Mutame minyo, muyi'me wiso muimani, mukangamale,
na mube na makakala. 14 Mupange makowe goti mu
upendo. 15 Bandu alongoi u'bi'lyu munkoa wa Akaya baai
bandu ba munyumba ya Stefana, nabembe baatikwipiya
kwayangatia aumini. Kwa nylo nendakunnu'banga, 16
muyi'kiti longoyelwa na bandu kati ba na balu' babatumika
kwo kasana pamope nabo. 17 Nendapulaika isa kwa
Stefana, Fortunata na Akaiko kwa mwanjaa banipei galu'
ganakosilwe kwa kitumbu so kotoka baa kwinu pano. 18
Bapulaise mwoyo wangu', kai' na mwenga. Kwa nylo, bandu
kati bo mupalikwa mwisimu ugolou wabe. 19 Makanisa
ga kunkoa wa Asia gendakunsalimia. Akila na Plisikila
bendakunsalimia muno kwo lu'mbanan na Bwana Yesu.
Na likanisa lyalikwembana pamope munyumba nalyembe
lyendakunsalimia. 20 Aumini boti pano bendakunsalimia.
Namwenga nyinyonyo musalimiane kwo upendo wa Kilisitu.
21 Nenga na Pauli niandike salamu yi'no kwa luboko lwangu'.
22 Ywoywoti ywakotoka kumpenda Bwana akosite lasi.
Maranatha, Bwana wise! 23 Ngu'ngu' ya Bwana ibe pamope
na mwenga. 24 Nimpendanga mwaboti kwo lu'mbanan kwitu
na Kilisitu Yesu.

1 Atesalonike

1 Balua yi' niandike nenga na Pauli, pamope na Silwano na Timoteo, kwa kipi'nga sa kanisa lya kukilambo sa Tesalonike, mwenga nga mwabandu bake Nnu'ngu' Tat'i na Bwana Yesu Kilisitu. Tunnu'bya ngu'ngu' na amani. **2** Tunsukulu Nnu'ngu' masu'ba goti kwa kitumbu sinu mwenga mwaboti, na kila patukwembana twendakunnu'bya. **3** Kila patunnu'bya kwa Nnu'ngu' Tat'i bitu, tunku'mbu'kyanga kwa goti gamugapangite muimani yinu na upendo winu. Na tunku'mbu'kyanga kwa mu'l'u' mwamukangamile kwo bu'kana no u'b'i'ya kwinu kwa Bwana witu Yesu Kilisitu. **4** Mwalongo bitu mwamupendelwa na Nnu'ngu', tutangite panga ywembe ansawangite panga mwa bandu bake. **5** Kwa mwanjaa patualage Abali Inannoga kasinu, twaalikeli kwa malobe bai, ila kwa uweso wa Loo Mpeleteu na kwo u'b'i'ya muno ukakape wa ago. Mutangite mu'l'u' mwatwaatami na mwenga kwa kitumbu sinu. **6** Pamope no panga mwatiteselwa muno, mwagapoki mayi'gi'yo go kwa pulaa yamwapeyiwe na Loo Mpeleteu. Na mwenga mwatuyigite kai' twenga na Bwana Yesu. **7** Kwa nyo, mwenga mupangite mwa bandu bo yigilwa kwa aumini boti bababile kunkoa wa Makedonia na Akaya. **8** Kwa mwanjaa bu'ka kwinu, bandu bayu'wine liyi'gi'yo lya Bwana ku Makedonia na Akaya baili. **9** Ila, abali ya imani yinu iyu'wanike kila pandu, ata twenga ntu'pu' likowe lyo yongeya. **10** Na bandu bo bayaulya mwamwatupokile, na mwamwailei inyago yinu li'nga kunng'alambunga Nnu'ngu' na kuntumikiya ywembe ywabile mwu'mi na ywa kakape, **11** kai' bakong'ondelya mwamunnii'nda Mwana wake ywaaisa bu'ka kunani, yu'l'u' ywaayu'yilwe bu'ka kuuwi'il. Aywo nga Yesu, ywatukosopolya bu'ka munyongo ya ukumu ya Nnu'ngu' yayaisa.

2 Mwalongo bitu, mutangite panga mwanja witu kasinu utimisite galu' gatugabinile. **3** Kati mwamutangite, twatiteselwa no tukaniilha ku'l'u' ku Filipi. Pamope no panga twaabili muiku'balo yambone, Nnu'ngu' aatupangiye tukombwe kumwalya Abali Inannoga pangali bwoga. **4** Kwa mwanjaan makowe gatugakong'ondelya kwinu gabu'kanali na ubu'su' au ulau, wala tupalali kunkonga mundu ywoywoti. **5** Ila tuala kwa mwanjaa Nnu'ngu' aatituyi'ki'tya, ngatupeya lyengo lio ala Abali Inannoga. Tupalali kwapulaisa bandu ila Nnu'ngu', ywapekeseni gagabile mumyoyo yitu. **6** Mutangite panga tulongelageli makowe ga kuntebeya, ata go ku'pi'ya li'nga tupate kili'be. Nnu'ngu' nga nkong'ondeli witu. **7** Wala tupalageli lumbilwa na bandu, ata mwenga, ata bandu bi'ngi' boti. **8** Pamope no panga tulu'e wesa panga twaigombo

kwinu kwa mwanjaa twenga twatumilwe ba Kilisitu, lakini twatitul'ya kasinu kati mau' ywayongeya no lela bana bake. **9** Twendakumpenda muno, ata tuyi'ki'ti kumpeyanga Abali Inannoga ya Nnu'ngu' bai lili, lakini ata tama kwo yangatiyana mumakowe goti kwa kitumbu sa kumpenda muno. **10** Mwalongo bangu', mwendaku'mbu'kyia kasana no angaika kwitu palu' patwaabile pamope na mwenga katuala Abali Inannoga yaibu'ka kwa Nnu'ngu'. Tupangage mengo kilo na muntwekati li'nga twaakane kumpeya kigombo sa ageni. **11** Mwenga, pamope na Nnu'ngu', mwendakong'ondelya panga twaatami na mwenga mwa aumini kwa upeteleu, aki na pangali makosa. **12** Kai', mutangite panga tumpangyage mwaboti kati mu'l'u' tat'i mwabaapangya bana babe, **13** twaatikwasenga na kwapembeya li'nga batame mumaisa gapendi Nnu'ngu'. Nnu'ngu' ywembe ngaywankema li'nga muyingi muukulungwa wake na muutukupu wake. **14** Kai', tubile na kitumbu si'ngi' sa kunsukulu Nnu'ngu' masu'ba goti. Patwanneti liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' mwalipokili kati liyi'gi'yo lya mundu, ila liyi'gi'yo lya kakape lya Nnu'ngu' lyalipanga kasi nkati yinu mwamuliu'b'i'ya. **15** Mwalongo bitu, mulandana na bandu babamwu'b'i'ya Yesu Kilisitu bu'ka kumakanisa ga Nnu'ngu' gagabile kunkoa wa Yudea. Muteselwa nyinyonyo na bandu ba kasinu kati bembe baatesilwe na Ayahudi ayabe. **16** Ayahudi bo nga balu' babammulige Bwana Yesu na alondoli ba Nnu'ngu' ba kwa'i'mbu'. Kai', ngabaatutesike twenga. Bandu bo bampanga Nnu'ngu' abe na nyongo na nga andumu ba bandu boti, **17** ata baapayite kutukanikiya kwaalya bandu ba mataipwa gi'ngi' li'nga bakosopolelwe. Amo ngabayendelya yongekeya masambi gabe masu'ba goti. Lakini nambi'yambi', nyongo ya Nnu'ngu' yaulukile. **18** Mwalongo bitu, talukana kwitu na mwenga kwai kwa masu'ba masene bai, kai' kwa yi'ga bai, lakini kwa loo twai pamope. Kwa masu'ba ago goti, twaai na kilu'l'u' so bonagana na mwenga, na twaatikasana panga nyo. **19** Kwa kitumbu so, tupalage isa kasinu, ata nenga na Pauli mbalage isa mala yambone, lakini Ibilisi aatitukanikiya. **20** Mwenga nga mau'bi'lyo gitu, pulaa yitu, na nga kitumbu situ satwalu'a kwipunia paaisa Bwana witu Yesu. **21** Kakape, twenga twendakwipuna no pulaika kwa kitumbu sinu mwenga.

3 Twakombwili komea kai' kwo talukana na mwenga. Ngatwibona tuigale ku kilambo sa Atene kisitu. **2** Twantumike Timoteo mnongo witu na mpangakasi nnyitu mu Abali Inannoga ya Kilisitu li'nga kunkangamaya mwenga na kunnyi'ya mwoyo muimani yinu. **3** Twapangite nyo li'nga mundu ywoywoti aakane ti'kwanika mwoyo kwa kitumbu sa ngu'su'mbu' yamwapatike. Mutangite panga

aayi'ki'ti mwene Nnu'ngu' tupi'ti mungu'su'mbu' yi'. 4 Kwa mwanjaa, patwaabile pamope na mwenga twaatikummakia panga twalu'a ku'su'mbu'lwa, na mwendagabona mu'l'u' mwatwalongei nga mwaipangike. 5 Kwa nyo paniibweni nikombwali yendelya komea, nganintumike Timoteo kasinu li'nga atuleti abali bu'kana na imani yinu. Naayogwipe pi'ngi' Ibilisi awesa kumwobeyanga na lyengo litu lyatupangite libe lyabule. 6 Lelo, Timoteo agobwile bu'ka kasinu na atubakiye makowe ganannoga bu'kana na imani yinu na upendo winu. Atubakiye panga mutuku'mbu'kya kwo napusika masu'ba goti, na nyinyonyo mwenga na twenga tuminyikia bonagana. 7 Mwalongo bitu, pamope no panga twendaku'su'mbu'lwa no auyilwa muno, lakini myoyo yitu ikangamayilwa na imani yinu. 8 Nambi'yambi' tupu'mwile kwa mwanjaa mwenga muiy'i'mi kikangamau na Bwana. 9 Tutinapusika muno kwa Nnu'ngu' witu kwa kitumbu sinu mwenga, lakini tukombwali kunsukulu Nnu'ngu' mu'l'u' mwaipalikwa li'nga ilandane no napusika kwatubile nakwo. 10 Kilo na muntwekatu tuyendelya kasana lu'ba muno li'nga tuwese isa kwo tubonagane kai'. Tupala kumpeya kila samukipala li'nga imani yinu itimi. 11 Tunnu'ba Nnu'ngu' Tati' bitu, na Bwana witu Yesu, atuyu'gu'li' ndi'la yo isa kasinu. 12 Bwana Yesu annyongeye na auku'ye upendo wo pendana mwabene, na kwapenda bi'ngi' kati twenga mwatumpenda mwenga. 13 Kai', ankangamaye myoyo yinu li'nga mube mwabandu apeleteu bangali lukoolo nnu'ngi' ya Nnu'ngu' Tati' bitu, palu' paalu'a isa Bwana witu Yesu na apeleteu bake boti.

4 Nambi'yambi' mwalongo bangu', mwiyi'ganiye bu'ka kwitu mu'l'u' mwamupalikwa tama li'nga yi'ki'tyana na Nnu'ngu'. Kakape mwaai kamutama nyo, lakini twendakunnu'ba muno kwa lina lya Bwana Yesu panga muyongeye panga wiso. 2 Kwa mwanjaa mutangite malagyo gaku' gutumpeile bu'ka kwa Bwana Yesu. 3 Nnu'ngu' ampala mwenga mube mwapeleteu, mutame kuutalu muno na makowe ga upege. 4 Mwenga mwaboti mwitawale yi'ga yinu kwa kwiisimu li'nga ba mwapeleteu. 5 Kanemube na maminyikio ga payi'ga kati bandu bangali kuntanga Nnu'ngu'. 6 Mundu ywoywoti kaneampangi malau wala kunnyu'nju'ya nnyine. Bwana nga mwene uweso wo bukiya kwa aga goti, kati mwatwammakiye patumbu na kunking'indya muno. 7 Kwa mwanjaa, Nnu'ngu' aatukemitetili li'nga tupange maakau, ila tutame maisa mapeleteu. 8 Kwa nyo, mundu mana kaagakanaya may'i'gano go, ankanali mundu, ila ankana Nnu'ngu' ywampeya mwenga Loo wake Mpeleteu. 9 Nambi'yambi', twibona ntu'pu' kitumbu sa kumwandikya mwenga likowe lyo pendana, kwa mwanjaa mwabene muiy'i'ganilwe na Nnu'ngu' mu'l'u' mwaipalikwa

pendana. 10 Kai' kakape mwapangya babau'bi'lya boti bababile Makedonia. Twendakunnu'ba panga muyongeye munomuno upendo winu. 11 Mube na mwovo wo tama kwa amani. Kanemwiyingiye mumakowe ga bandu bi'ngi', ila mupange mengo kwa maboko ginu kati mwatunnagile. 12 Apo, mwalu'a kwalaya bandu bangali kumwu'bi'lya Yesu nnyendo unannoga na mwaayegekyali bi'ngi'. 13 Mwalongo bitu, tupala mugatange gagaalu'a pitya kwa aumini babawile, li'nga mukotoke nyopa kati mwabapanga bandu bi'ngi' bangali u'bi'lya uyu'ki wa awi'lli. 14 Twenga tuu'bi'lya panga Yesu aatiwaa no yu'ka kai'. Nyinyonyo, tuu'bi'lya kai' panga Nnu'ngu' aalu'a kwayu'ya na kwaleta pamope na Yesu aumini babawile. 15 Tummakiyanga bu'kana na mway'i'ganiye Bwana Yesu. Bwana paalu'a buya, twatwaalu'a ba twabau'mi twaalu'a kwalongolyali babawile. 16 Kwa mwanjaa Bwana aaisa bu'ka kunani pamope na lilobe liku'l'u' lyene amuli, na lilobe bu'ka kwa malaika nku'l'u', na lilobe lya lipenga lya Nnu'ngu'. Na aumini ba Kilisitu babawile baalul'a longolya yu'ka. 17 Bu'kapo, twatwaalu'a ba twabau'mi twaalu'a yangabanika pamope nabo li'nga kwembana na Bwana Yesu kumaunde. Ngapo twaatama nakwe milele. 18 Bai, muiy'i'yane myoyo kwa mayi'gi'yo go.

5 Mwalongo, ntu'pu' kitumbu sa kumwandikyangi bu'kana na nsimu na lisu'ba lyalu'a buya Bwana Yesu. 2 Mwenga mwabene mutangite wisowiso panga lisu'ba lyo buya Bwana lyapanga lyo ng'ang'amukya kati mwii mwaisa yiba kilo. 3 Palu' bandu pababaya panga, "Tubile na amani na salama," apo ngapawisa ualabiya wa kiyu'ngu'ya kati nnnawa mwene lwu'ngu' lwo papa mwana, na baakombwali yepa. 4 Lakini mwenga, mwalongo bitu, lisu'ba lyo lyannng'ang'amuyali kati mwii, kwa mwanjaa mutamali mulubi'ndu'. 5 Mwenga mwaboti mwabana ba mubweya, kai' ba muntwekatu. Tubileli kilo wala mulubi'ndu'. 6 Kwa nyo, kanetupange kati bi'ngi' babagonja lugono. Twenga tupalikwa tube minyo no li'ngi'ly'a. 7 Kwa mwanjaa babagonja lugono, bagonja kilo, na babalobya wi'mbi', balobya kilo. 8 Ila twenga twabandu ba muntwekatu, tutame kwa kwili'ngi'ly'a twabene. Tuwale imani na upendo pakyuba li'nga ituli'ndi'le mungondo, na nyinyonyo tuwale imani yo kosopolelwaa pantwe. 9 Nnu'ngu' atusawili twenga li'nga atulangamise munyongo yake, ila aatusawi li'nga tube na ukosopoli kwo pi'tya Bwana witu Yesu Kilisitu. 10 Yesu aawile kwa kitumbu situ li'nga tutame pamope nakwe, ibe pano patubile twabau'mi au tuwile. 11 Kwa nyo, muiy'i'yane mwovo no sengana muimani, mwabene na bene kati mwamuyobelii panga. 12 Lelo mwalongo, tunnu'banga muitange samani yabe balu' babakasana panga

lyengo lya Nnu'ngu' mukipi'nga sinu, kunnongoya kwa utawala wa Bwana Yesu na kunny'i'gana mu'l'u' mwo tama kwa Kilisitu. **13** Mwaisimu muno na kwapenda bu'kana na lyengo lyabe. Kai', mutame kwa amani kila mundu na nnyine. **14** Mwalongo bitu, tunnu'banga kwakwi'l'i ka akataa, mwakangamaye babati'kwanike myoyo, mwayangatiye akgopi, munkomeye kila mundu. **15** Mulinguli panga mundu ywoywoti kaneapaye kummukiya nnyine mana ankosile. Lakini masu'ba goti mupange manogau mwabene na bene na kwa bandu boti. **16** Munapusike masu'ba goti, **17** Kai', kanemukotoke kunnu'ba Nnu'ngu'. **18** Musukulu kwa kila likowe, kwa mwanjaa ngamwatupala Nnu'ngu' tutame nkati ya Yesu Kilisitu. **19** Kanemunkanikiye Loo Mpeleteu. **20** Kanemugasalawe mayi'gi'yo ga ulondoli wa Nnu'ngu'. **21** Lakini mulipekeseni kila likowe lya ulondoli wa Nnu'ngu' na kulikamwa lyalibile linogau. **22** Mutame kuutalu na ulau wa kila sampuli. **23** Bai, Nnu'ngu' mwene amani ampeleteye mpamo. Kai', ali'ndi'le loo, myoyo, na yi'ga yinu li'nga kanemwabi'ki'lwe lukoolo paaisa Bwana witu Yesu Kilisitu. **24** Ywembe ywankemite endau'bili'ka, nembe aapanga go. **25** Mwalongo bitu, mutulu'bi. **26** Mwapei salamu alongo boti kwa upendo wa Kilisitu. **27** Ninnagyanga kwa lina lya Bwana Yesu, mupange kila ndi'la li'nga alongo boti basomelwe balua yi'no. **28** Ngu'ngu' ya Bwana witu Yesu Kilisitu ibe namwenga.

2 Atesalonike

1 Balua yi' niandike nenga na Pauli, pamope na Silwano na Timoteo, kwa kipi'nga sa kanisa lya ku Tesalonike, mwenga nga mwabandu bake Nnu'ngu' Tati' bitu na Bwana Yesu Kilisitu. **2** Tunnu'bya ngu'ngu' na amani bu'ka kwa Nnu'ngu' Tati' bitu, na kwa Bwana Yesu Kilisitu. **3** Mwalongo bitu, tupalikwa tunsukulu Nnu'ngu' masu'ba goti kwa kitumbu sinu. Kwitu twenga yendapwaika panga nyo, kwa mwanjaa imani no pendana kwinu mwabene na bene kwendaku'la muno. **4** Twendakwipunia mumakanisa ga Nnu'ngu' kwa mwanjaa mutikomeya muimani kwo pi'tya ngu'su'mbu' na siki yamwaipatike. **5** Ago goti galaya panga ukumu ya Nnu'ngu' nga ya aki. Mwenga mwatikomea mungu'su'mbu' kwa kitumbu sa kummi'ka wiso muukulungwa wake. **6** Nnu'ngu' mwene aki aali'pa ngu'su'mbu' boti babantesa, **7** na kumpeya kipu'mu'lyo mwenga mwamuku'su'mbu'lwa, pamope na twenga. Aapanga go nsimu wa isa Bwana Yesu bu'ka kunani pamope na malaika bake bene makakala. **8** Yesu aalu'a kwabukiya kwa malimi ga mwoto boti babankana Nnu'ngu' na babakotoka kwiyu'wa Abali Inannoga ya Bwana witu Yesu. **9** Ukumu yabe yaaba yo langamiswa milele no bi'ki'lwa kuutalu na Bwana na utukupu waulayilwe na uweso wake. (aiōnios g166) **10** Lisu'ba Iyaalu'a isa Yesu aakwi'yilwa no pokya isima bu'ka kwa apeleteu babamwu'bi'lile. Kai' mwenga nyinyonyo mwaaba pamope nabo kwa mwanjaa mwiiu'bi'il abali yatwannetile. **11** Kwa kitumbu so, tukotokali kunnu'bya panga Nnu'ngu' witu annyangatiye mukombwe tama kati mwarmukemilwe. Kai' tunnu'ba atimise manugio ginu goti kwa uweso wake kwo panga makowe manogau, no panga lyengo linu lyoti lya imani. **12** Tulu'ba nyo li'nga lina lya Bwana witu Yesu likwi'yilwe kwo pi'tya mwenga. Kai', nyinyonyo mukwi'yilwe kwo pi'tya ywembe. Ago gaapangika bu'kana na ngu'ngu' ya Nnu'ngu' witu na ya Bwana Yesu Kilisitu.

2 Nambi'yambi' mwalongo bitu, tupala longela bu'kana no buyangana kwa Bwana witu Yesu Kilisitu, na mwatwaalu'a kongolekana li'nga tama pamope nakwe. **2** Tunnu'ba kanemuyu'ngu'ye nyopa no ba na kyukala mana mwayu'wa lisu'ba lyo buya kwa Bwana Yesu litimile. Mala yi'ngi' muyu'wine go muabali ya ulondoli, au go ala, au ga balua yaibayilwa panga yumi kasitu. **3** Kanemuyi'ki'ti mundu ywoywoti ankonge kwa likowe lyoyoti. Kwa mwanjaa lisu'ba lyo lyaisali pangali wi'ti' bandu baingi kunkana Nnu'ngu', kai' Mundu Nnau, ywaalu'a langamiswa muno, aabonekana. **4** Ywembe wi'ti' aalu'a kana na kwibi'ka panani ya kila

kili'be sakikemelwa nnu'ngu' na kukikilikitya. Kai' aalu'a yingya no tama mu Nyumba ya Nnu'ngu' na kwikwi'ya panga ywembe nga Nnu'ngu'. **5** Buli, muku'mbu'kyali panga naatikummakiangwa aga goti nsimu panaabile pamope na mwenga? **6** Mwenga mutangite panga kibile kili'be sakinkanikiya aywo Mundu Nnau kwa nambi'yambi', li'nga abonekane kwa nsimu waupalikwa. **7** Ata nambi'yambi' makakala ga ulau gagaiyilwe gapanga kasi. Lakini, aabonekali mpaka yu'l' ywankanikiya aabu'yilwe. **8** Apo Mundu Nnau ngaalu'a pitya. Lakini Bwana Yesu aammulaga kwa mbu'mwo bai, na kunnangamisa kwa utukupu wo isa kwake. **9** Isa kwake Mundu Nnau ywo lyapanga lyengo lya Ibilisi kwo pi'tya makakala, myanju na mangelongelo ga ubu'su'. **10** Aakonga kwa kila sampuli ya ulau balu' boti bababile mundi'la yo oba. Bembe bakana kuuyi'ki'tya ukakape li'nga bapate kosopolelw. **11** Kwa nyo Nnu'ngu' aalei bakongelwe li'nga bau'b'il ubu'su'. **12** Apo, boti bangali u'bi'lyu ukakape no pulaikya sambi, baalu'a ukumilwa. **13** Lakini mwalongo mwamupendilwe na Bwana, tupalikwa kunsukulu Nnu'ngu' pangali kotoka kwa kitumbu sinu mwenga. Kwa mwanjaa Nnu'ngu' aatikunsawa bu'ka kwai'mbu' li'nga mupoki ukosopoli kwo peleteyelwa na Loo Mpeleteu, na kwa kuu'b'il ya ukakape. **14** Nnu'ngu' aatikunkema li'nga mupoki ukosopoli wo kwa ndi'la ya Abali Inannoga yataa like kasinu. Ankemite li'nga mupoki utukupu wa Bwana witu Yesu Kilisitu. **15** Nambi'yambi' mwalongo bitu, muyi'me kwo kangamala na kugakamwa mayi'gano gamupoki kwa ndi'la ya maalo gitu au kwa balua yitu. **16** Tunnu'ba Bwana witu Yesu Kilisitu mwene na Nnu'ngu' Tati' bitu, ywatupendile na kwa ngu'ngu' yake ngatupeya amani yangayomoka na mau'b'il'yo manogau, (aiōnios g166) **17** aasenge na kunkangamaya, li'nga mukombwe longela no panga manogau goti.

3 Nambi'yambi' mwalongo, mutulu'bi li'nga Liyi'gi'yo lya Bwana liyendeli bamba kwa kiyu'ngu'ya, kai' bandu balipoki kwa isima kati mwayabile kasinu. **2** Mutulu'bi li'nga Nnu'ngu' atuli'ndi'le bu'ka kwa bandu abaya na alau, kwa mwanjaa botili babau'b'il'ya. **3** Lakini Bwana Yesu nga ywau'b'il'ka, aalu'a kunkangamaya mwenga na kunni'ndi'la bu'ka kwa yu'l' nnau, Ibilisi. **4** Na twenga tubile na mau'b'il'yo bu'ka kwa Bwana bu'kana na mwenga panga, mupanga kati mwatulagya na kai' mwayendelya kugapanga. **5** Bwana alongoye myoyo yinu muupendo wa Nnu'ngu' na muukomeyi waibu'ka kwa Kilisitu. **6** Mwalongo bitu, tunnagya kwa lina lya Bwana Yesu Kilisitu panga, mutame kuutalu na alongo boti akataa, babakotoka koleya mayi'gano gatwaapeile. **7** Mwenga mutangite panga mupalikwa kutuyiga twenga. Patwaabile

pamope na mwenga twaaili twaakata, **8** wala twaalileli kilyo sa mundu pangali kukili'pya. Paali pake, twapangite kasi kwo kasana kilo na muntwekati, li'nga twakanekunyegekya mundu ywoywoti kasinu. **9** Yali'ngani twenga longa kili'be bu'ka kasinu, lakini twapangiteli nyo li'nga tube twabandu bo yigilwa na mwenga. **10** Patwaabile pamope na mwenga, twaannagi panga, "Mundu ywoywoti ywakana panga kasi kanealye." **11** Tulongela nyo kwa mwanjaa tuyu'wine panga babile bi'ngi' kasinu akataa. Bapangali lyengo lyolyoti, ila baauya bandu kwa kwiyingiya mumakowe gangali gabe. **12** Bandu bo twendakwalagya na kwakwi'l'i'ka kwa lina lya Bwana Yesu Kilisitu panga bapange kasi kwo tu'ya li'nga bapate kilyo sabe bene. **13** Lakini mwenga mwalongo bitu, kanemutotokelwe panga manogau. **14** Manaitei mundu ywoywoti aakana kugakamwa gatugalagile mubalua yitu yi'no, munninguli wiso mundu ywo. Kanemuyangabanike nakwe li'nga aisike. **15** Kanemwammalangi kati nndumu, ila munkwi'l'i'ke kati nnongo. **16** Nambi'yambi', Bwana wa amani ampei mwenga amani masu'ba goti na ndi'la yoti. Ywembe abe pamope na mwenga mwaboti. **17** Nenga na Pauli nimwandikya mwenga nsisingwa gu'no wa kuundi'la kwa luboko lwangu' namwene. Ayo nga saini yangu' mubalua yangu' yoti, na nga mwaniandika. **18** Ngu'ngu' ya Bwana witu Yesu Kilisitu ibe pamope na mwenga mwaboti.

1 Timoteo

1 Balua yi'no ibu'ka kasangu' nenga na Pauli, nanikemilwe panga nantumilwe wa Kilisitu Yesu kwa amuli ya Nnu'ngu' Nkosopoli witu na Kilisitu Yesu ywatumwu'b'i'ly. **2** Nkuandikya wenga wa Timoteo, wa mwana wangu' wa kakape kwo pitya muimani yitu. Ngu'ngu', kiya na amani bu'ka kwa Tati' bitu Nnu'ngu' na Kilisitu Yesu Bwana witu, ibe pamope na wenga. **3** Kati mwanaakulu'bite kanyienda kunkoa wa Makedonia, panga uyendeli igala kukilambo sa Efeso, li'nga wakanikiye bandu yi'gana makowe ga ubu'su'. **4** Waabakiye panga kanebal'i ndi'ndi yaulyana u'mo ya kwai'mbu', no tengenesa nnu'hdu'ngo wa maina ga kiu'ku'l'. Makowe go galeta mataukano na gatuyangatiyali mulyengyo lyatupeyiwe na Nnu'ngu' lyo kosopolya, lyalipalikwa lipangike kwa ndi'la ya imani. **5** Kitumbu sa kukulagya upange likowe lyo yaai li'nga aumini bapendane kwa mwoyo mpeleteu no binia ganannoga, na imani ya kakape. **6** Lakini balimu bi'ngi' bagalei go no galambuka longela mayi'gi'yo gabule. **7** Bapala babe balimu ba salya, lakini bene bagatangiteli makowe gabagayi'gana na kugakong'ondelya. **8** Tutangite panga salya inogite mana kaitumika kati mwaibinilwe. **9** Kai', tupalikwa tanga panga salya ibi'kilwel kwa bandu bene aki, ila kwa babati'kwana salya, kingayu'wa, bandu bangali kumwisimu Nnu'ngu', bene sambi, babaakile myoyo na kwa balu' bababulaga abelei babe na abulagi boti. **10** Salya ibi'kilwe kwa kitumbu sa apege, analu'me babayingilyana bene na bene, kwa babaayu'b'i'ly bandu na kwapi'mi'ya bapange abanda, abu'su', na babalapa kwa ubu'su'. Salya ibi'kilwe kwa makowe goti gagakana yi'ki'tyana na mayi'gano ga kweli. **11** Mayi'gano go ga kweli gapatikana mu Abali Inannoga ya utukupu wa Nnu'ngu' mwene balaka. Abali yo nga yanipeyiwe na Nnu'ngu'. **12** Ninsukulu Bwana witu Kilisitu Yesu ywanipei makakala go panga lyengo lyake, kwa mwanjaa aanibweni nendau'b'i'l'i'ka, ngaanibi'ka mulyengyo lyake. **13** Pamope no panga apo pansu'gu' naatikunkupulu Kilisitu na kwatesa bandu bake kwo panga umbu'ku'su', ila ywembe aanibi'ki kiya kwa mwanjaa naapangite go kwo kotoka tanga no kotoka u'b'i'ly kaungu'. **14** Lakini Bwana witu aanipei ngu'ngu' yake yambone, pamope na imani na upendo mu Kilisitu Yesu. **15** Likowe li' lya kakape na lipalikwa liyi'ki'ti'lwe muno, panga Kilisitu Yesu aaasi mudunia li'nga kwakosopolya bene sambi. Mukipi'nga so, nenga nipi'ti'l'i'kiye. **16** Lakini kwa kitumbu so, Nnu'ngu' aanibi'ki kiya. Aapangite nyalu' li'nga kwa ndi'la yangu' nenga nanipi'ti'l'i'kiye sambi, Kilisitu Yesu apate laya komeya kwake kwa balu' babaalu'a u'b'i'ly no pata ukoto wangayomoka. (aiōnios g166) **17** Nnu'ngu'

nga Nkulungwa ywangayomoka na awaali, abonekanali na ntu'pu' ywi'ngi' kati ywembe. Nnu'ngu' apoki isima na utukupu milele na milele, Amina. (aiōn g165) **18** Wamwana wangu' wa Timoteo, nikukamukiya lilagyo li'no bu'kana na mayi'gi'yo ga ulondoli wa Nnu'ngu' gagaalongelikwe kwa kitumbu sako. Mayi'gi'yo go gakuyangatiye ku'mbwana ngondo inannoga ya lyengo lya Nnu'ngu'. **19** Uyendeli kumwu'b'i'ly Nnu'ngu' no panga gaugabona manogau. Bandu bi'ngi' baagakani go, ata kwaikiya pa kwileka imani yabe. **20** Bi'ngi' ba bandu bo nga ki Himenayo na Alekisanda. Bandu bo ninneki Ibilisi li'nga bayi'ganilwe na basomwe kunkupulu Nnu'ngu'.

2 Bai, pangali panga likowe lyolyoti, nilongolya kukulagya panga walu'bi bandu boti kwa kila sampuli ya sala, li'nga Nnu'ngu' apate kwayalya na kwaapeya gabapala, bu'kapo unsukulu Nnu'ngu'. **2** Upalikwa kwalu'bya akulungwa na boti babatawala li'nga tutame muamani no tu'lya mumaisa ga kunnyu'wa Nnu'ngu' na nnyendo unannoga. **3** Likowe li'linogite na Nnu'ngu' ywatuskosopolile endanapusika nalyo, **4** ywapala bandu boti bakosopolelwae na kuutanga ukakape. **5** Kwa mwanjaa kubile na Nnu'ngu' yumo bai na mwawanikiyi yumo pakati ya Nnu'ngu' na bandu, nembe nga mundu Kilisitu Yesu. **6** Ywembe aaupiyite bwu'mi wake panga mali'po ga kwakombwa bandu boti. Awu' nga ukong'ondeli waatuepi Nnu'ngu' kwa nsimu waabi'i wiso. **7** Nanenga kwa kitumbu so nibi'kilwe panga namwaali, ntumilwe na mwalimu wa bandu bangali Ayahudi muimani na ukweli. Ganilongela ga kakape, niku'pi'yali. **8** Bai, nipala analu'me bababile kila pandu balu'be Nnu'ngu' kabatu'ndu'b'i'ya maboko mapeleteu pangali usika wala mataukano. **9** Nyinyonyo, alwawa bawale kati mwaipalikwa. Ipalikwa bainemeke kwo li'ngi'ly na kwa isima, kwenda kwa sampuli mbali'mbali' ya manemeko go tiba ndibe, wala kwa zaabu, wala kwa nyambo au ngu'bo ya bei ngu'l'. **10** Ila, kwinemeka kwabe kube kwa iyendo yabe inannoga yaipalikwa na alwawa babayi'ki'ti kunkilikity Nnu'ngu'. **11** Alwawa bapalikwa batame liki no yu'wa pabayi'ganilwa. **12** Kai', ninnyi'ki'ti'yali nnwawa yi'gana wala kuntawala nnalu'me, ila atame liki. **13** Kwa mwanjaa Adamu ngaywatumbwi umbilwa, bu'kapo Awa. **14** Na ywakongilwe no ti'kwana amuli ya Nnu'ngu' aai Adamu lili, ila nnwawa. **15** Lakini ata ikatei alwawa baalu'a papa bana, baakosopolelwae mana bayendeli tamiliya muimani, upendo, upeleteu na kwitawala.

3 Liyi'gi'yo li' lya kakape, panga mundu mana kapala lyengo lya uyi'mi'l'i'ki wa likanisa, aminyikiya lyengo linannoga. **2** Bai, nnyi'mi'l'i'ki wa likanisa apalikwa abe mundu ywangali sitakilwa kwa likowe lyolyoti, apalikwali tola matala,

mundu ywo li'ngi'lya na mwene kwitawala, abe ywaismika, nnogamwoyo, na ywamanyi yi'gana. 3 Kaneabe mundu ywo lobya wi'mbi', kaneapende bulwe, ila abe ywo liya, ywapenda amani na kaneabe ywapenda muno mbanje. 4 Abe mundu ywawesa kwayi'mi'l'i'ka wiso bana ba panyumba yake, li'nga bawese kunnyu'wa na kwaisimu bandu boti. 5 Kwa mwanjaa, manaitei mundu kagayagaya kwiyi'mi'l'i'ka nyumba yake mwene, aakombwa buli kuliyi'mi'l'i'ka likanisa lya Nnu'ngu'? 6 Wala kaneabe mundu ywau'bil'i nambi'yambi' bai, li'nga aakane kwipuna no tu'mbu'ka muukumu kati Ibilisi. 7 Kai', apalikwa abe mundu ywakong'ondelwa kwa makowe manogau, ata ba panja ya likanisa, li'nga aakane laumilwa no kola mukitapa sa Ibilisi. 8 Nyinyonyo, ayangatiyi ba likanisa bapalikwa babe bandu bo isimika. Bapalikwali yelenganiya makowe pabalongela, wala lobya wi'mbi' ata pala mbanje kwa ndi'la ya oni. 9 Bapalikwa kwikamuliya imani ya kweli yatumukuli Nnu'ngu' kwa mabinio manogau. 10 Ipalikwa kwaapekeseni wi'ti', mana ibonekine ntu'pu' likosa bendawesa panga lyengo lya uyangatiyi wa likanisa. 11 Akinayumbo babe bapalikwa babe na isima, kanebabe abai, bapange makowe kwo li'ngi'lya, na bau'bil'i'ke kwa makowe goti. 12 Ayangatiyi ba likanisa bapalikwali tola mataala, na bapalikwa kwayi'mi'l'i'ka wiso bana babe na bandu ba panyumba yabe. 13 Ayangatiyi babapanga lyengo wiso bendaisimika, kwa nyo babaa na makakala ga kwiala abali ya imani yitu mu Kilisitu Yesu. 14 Pamope no panga gapi'tali masu'ba gambone nendaisa, nikuandikya malagyo ga nambi'yambi' li'nga. 15 mana nisi'yite isa, upate tanga nnyendo waupalikwa munyumba ya Nnu'ngu' kwa bandu babau'bil'i'le, nga likanisa lya Nnu'ngu' ywabile mwu'mi, na lyo nga lipi'pi'li' na nsingi wa kakape. 16 Elo! lyo yaiumukulilwe ya imani yitu ngu'l'u, Ywembe aumukulilwe kwa uyi'me wa mundu, aakong'ondelilwe na Loo Mpeleteu panga mwene aki, aabonekanilwe na malaika, aalilwe pakatikati ya bandu ba mataipwa, Aau'bil'lilwe mudunia, aau'bu'yilwe kunani kwa uitukupu.

4 Bai, Loo Mpeleteu alongela mpu'la panga mumasu'ba ga kuundi'la, bandu bi'ngi' baialeka imani ya kakape no bi'ngi'ya maloo go ku'pi'ya na mayi'gano ga masetani. 2 Mayi'gano kati go gabambiyilwa na bandu abu'su' na anapiki, bene mabinio gagaalabike kati gatiniyilwe na kyu'ma sene mwoto. 3 Bembe baakanikiya bandu kobeka no lya yakulya ya sampuli nsi'si', pamope no panga Nnu'ngu' aaumbike yakulya yi'l'u' li'nga bandu babamwu'bil'i'le no tanga ukweli bapoki na kunsukulu. 4 Kila saumbike Nnu'ngu' kinogau wala sakikanilwa ntu'pu', mana sapokelelwa kwa

kunsukulu Nnu'ngu'. 5 Kwa mwanjaa, kwa ndi'la ya liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' na kwo sali, kilyo sendapeleteka nnu'ngi' yake. 6 Mana waku'mbu'kiye alongo mayi'gi'yo go, waapanga wa ntumisi nnogau wa Kilisitu Yesu. Kai', waapanga ulelilwe wiso mumayi'gi'yo ga imani na kugakota goyi'ganilwe. 7 Lakini wikane munomuno u'mo ya kidunia ya kwai'mbu' yangali maana, ila ukasane bi'ngi'ya gapala Nnu'ngu'. 8 Kwa mwanjaa kwiyobeleka yi'ga ipate makakala kwendapwaika pasene, lakini kwiyobeleka bi'ngi'ya gapala Nnu'ngu' kubi na pwaila mumakowe goti ga ukoto wa nambi'yambi' na ga nsimu wawaaisa, kati mwalagi Nnu'ngu'. 9 Alyo likowe lyo aminika, kai' lipalikwa liyi'ki'ti'lwe mpamo. 10 Natwenga kwa kitumbu sa li', twendakasana kwa mwanjaa tubi'i liu'bil'yo litu kwa Nnu'ngu' ywabile mwu'mi, nga nkosopoli wa bandu boti, munomuno kwa balu' babau'bil'i'le. 11 Ago nga mayi'gi'yo gaupalikwa kugalagya na kugayi'gana. 12 Mundu ywoywoti kaneausalawe unsembe wako, ila ube wa mundu wo yigilwa na babau'bil'i'ya kwa nnongelo wako na nnyendo wako, upendo na imani, na upeteleu. 13 Paunili'nda mpaka isa kwangu', witoleye kwasomya bandu Maandiko Mapeleteu ku'no kawakangamaya myoyo na kwayi'gana. 14 Uku'mbu'ki tumya upo ya kiloo yopeyilwe kwa malobe ga alondoli ba Nnu'ngu', palu' pawabi'kilwe maboko ga api'ndo ba kanisa. 15 Ukasane kugapanga go kwa mwoyo wako woti, li'nga bandu boti bakubone mwoyendelya ku'l'a. 16 Wili'ndi'le wenga wamwene na mayi'gano gako. Mana upangite nnyo, waala'u'kwikosopolya wamwene na balu' babakupi'kania.

5 Kaneunkwi'li'ke nnalu'me nng'oi kwa kunkalipy, ila upalikwa unnyangatiye mbolembole kati tati' bako. Wapangi ansembe kati alongobo, 2 na alwawa agoi wapangi kati akinama' bako, na ai'nja kati alu'mbu'go, upange nyo kwa mwoyo mpeleteu. 3 Waisimu alwawa awi'l'i'kwa na asengo babe bangali mundu ywa kwayangatiya. 4 Lakini nnwawa nng'wi'l'i'kwa mana abile na bana au asu'ku'l'u', bapalikwa timisa mwapala Nnu'ngu' kwa kwayangatiya abelei babe. Kwo panga nnyo, baapanga baki'li'bu'ya manogau gabaapangilwe, na nyo ngamwapendi Nnu'ngu'. 5 Nnwawa nng'wi'l'i'kwa ywa kakape nyo yu'l'u' ywalekilwe kisake. Agabii' mau'bil'yo gake goti kwa Nnu'ngu', na ayendelya sali no lu'ba gapala kilo na muntwekat. 6 Lakini nnwawa nng'wi'l'i'kwa ywatama mumaisa go minyikiya kila sakibona, aywo ayomwike waa pamope no panga balo akupu'mwa. 7 Malagyo go wabakiye bandu li'nga baakane pitya bo bi'ka lukoolo. 8 Lakini mundu ywakotoka kwayangatiya alongo ba panyumba yake, aywo aikani imani na nyo mmaya kulikoni ywangali u'bil'ya. 9 Nnwawa nng'wi'l'i'kwa li'nga

ayingi mukipi'nga sa awi'li'kwa babayangatiyilwa na likanisa apalikwa aikiye myaka sitini no yendelya bu'ka belekwa, na abe nnwawa ywaatami na nnalu'me yumo mumaisa gake. **10** Abe akong'ondelilwe kwa iyendo yake inannoga kati muuleli wa bana, kwakemya ageni, mwoyo wa kwatumikiya aumini, kwayangatiya babateselwa, na kwitoleya panga ganannoga kwa ndi'la yoti. **11** Lakini kaneuyi'ki'ti kwayingiya alwawa bali' awi'li'kwa mukipi'nga sa awi'li'kwa, kwa mwanjaa maminyikiyo ga payi'ga go pala ku'nda gawesa kwayingya no lekekeya kustumikiya Kilisitu. **12** Kwa nyo, bailetya ukumu yo ti'kwana lilagano lyabalagine nakwe Kilisitu pabaatumbwile. **13** Kai' pamope na go, baboyolwa na ukata no belabela mumayumba. Kai', akata bai lili, ila abai, bendapekeseni no longela makowe gangali pwaika. **14** Kwa nyo, nipala alwawa bali' awi'li'kwa baku'nde, bapape bana no tunja mayumba gabe, li'nga baakane kwapeya andumu lipala lya kutulongelya maakau. **15** Kwa mwanjaa, awi'li'kwa bi'ngi' bababile balo bali' bayomwike tindigana na kummi'ngi'ya Ibilisi. **16** Lakini nnwawa ywoywoti ywa likanisa mana abile na alongo awi'li'kwa, apalikwa kwayangatiya li'nga kulipu'ngu'ki'ya likanisa kigombo. Kwo panga nya, likanisa liwesa kwayangatiya awi'li'kwa bangali alongo. **17** Api'ndo ba likanisa babayimi'li'ka wiso mengo gabe bapalikwa isimilwa na bapangilwe manogau, munomuno babaitoley aila no yi'gana. **18** Kwa mwanjaa Maandiko Mapeleteu gabaya, "Kaneumwibe nkano ng'ombe pali'bata ngano li'nga ku'bata." Kai', gabaya, "Mpangakasi apalikwa li'pi'lwa liposo lyake." **19** Kaneuyi'ki'ti sitakilwa kwa mpi'ndo wa likanisa mpaka upeyelwe ukong'ondeli wa bandu abi'il' au atatu. **20** Balu' api'ndo babayendelya panga sambi wakalipi ku'no bandu boti ba likanisa kabapi'kania, li'nga na bi'ngi' bayogope. **21** Nikulagya ga nnu'ngi' ya Nnu'ngu', Kilisitu Yesu, na malaika bake Nnu'ngu' panga ugakamwe ga pangali kummawa wala kumpendeleya mundu ywoywoti mumakowe goti. **22** Kaneuyi'ngu'ye kummi'kyia moko mundu kwa lyengo lya Bwana, kwa mwanjaa mana ummi'i mwene sambi, mwayangatiyana sambi yake. Wili'ndi'le ube wampeleteu. **23** Tumbulya nambi'yambi', kaneunywe masi' bai, ila unywe na divai pasene kwa kitumbu sa kitamwe sa ndumbo yako na itamwe yi'ngi' yaikokotya kukuauya. **24** Masambi ga bandu bi'ngi' gabonekana ata ukumu ibile balo timya, lakini masambi ga bandu bi'ngi' gatiyanikwa na gaabonekana nnu'ngi'. **25** Nyinyonyo, iyendo inannoga iiyankali, na ata yi'ilu' inannoga yaiiyankwe yaaumukulwa.

6 Abanda boti bapalikwa kwaisimu angwana babe munomuno, li'nga bandu baakane tukana lina lya Nnu'ngu'

na gatuyi'gana. **2** Abanda bababile na angwana Akilisitu kanebaasalawe kwa mwanjaa bembe alongo babe. Ila baatumikiye wiso muno, kwa mwanjaa bayangatiya aumini ayabe na bendakwapenda. Upalikwa yi'gana no aala makowe ga. **3** Manaitei mundu ywoywoti ayi'gana mayi'gano ga ubu'su' no kana mayi'gano magolou ga Bwana witu Yesu Kilisitu na galu' gagabu'kana na gapala Nnu'ngu', **4** ywembe atwi'lya kwipuna wala akitangitel kili'be, na kipi'il'i sake taukana no kalipyana bu'kana na mayi'gi'yo gabule. Ago galeta bwigu, bulwe, matukano na maku'pi'ki'yano, **5** na mayu'mano gangali yomoka ga bandu bene malango gagatindigine, ata balibali ukakape kabisa. Nga balu' babawasa panga dini nga ndi'la yo tayilika. **6** Kakape kwo bi'ngi'ya mwapala Nnu'ngu' kumpanga mundu apwailike muno mana yanni'ngana ili'be yabile nayo. **7** Kwa mwanjaa mudunia yi'no tuletikeli kili'be sosoti na tubu'kali na kili'be. **8** Ila mana tubile na kilyo na ngu'bo yo wala, ituli'ngane. **9** Lakini babapala utayili batu'mbu'ka mumapayilwo no kola mukitapa sa maminyikiyo maingi ga kilogeloge no sulu, gagauta mpaka alabika no langanyika. **10** Kwa mwanjaa penda muno mbanje nga liina lya sampuli ya maakau maingi. Bandu bi'ngi', kwo minyikiya muno pata mbanje, bailei imani na kwilumiya bene kwo usunika muno. **11** Lakini wenga wa mundu wa Nnu'ngu', makowe go ugatile. Ila ubi'ngi'ye aki na mwapala Nnu'ngu', imani, upendo, komeya no gegekeya. **12** Uku'mbwane ngondo inannoga ya imani. Uukamwe ukoto wangayomoka wembe ngaukemilwe kwa wo, pauupiyite ukong'ondeli wa kweli nnu'ngi' ya akong'ondeli baangi. (aiōnios g166) **13** Nnu'ngi' ya Nnu'ngu' ywaipanga yumbe yoti ibe ngoti, na nnu'ngi' ya Kilisitu Yesu ywaapiyite ukong'ondeli wa kweli nnu'ngi' ya Pontio Pilato, nikulagya mayi'gi'yo gano. **14** Wikamwe amuli yi' pangali likosa au lukoolo kwa bandu, mpaka paaisa Bwana witu Yesu Kilisitu. **15** Isa kwake kwapangilwa na Nnu'ngu' kwa nsimu waubi'i mwene. Ywembe nga Nnu'ngu' mwene balaka na ngatawala kisake, nga nkulungwa ywa akulungwa, na Bwana wa mabwana. **16** Nnu'ngu' kisake bai nga ywangali kwembana na kiwo, na atama pabweya pangali egelya mundu. Kai', ntu'pu' mundu ywamweni, wala ywawesa kummona. Ywembe nga mwene isima na uweso wangayomoka. Amina. (aiōnios g166) **17** Wabakiye matayili ba padunia yi'no panga bakotoke kwilumba wala u'bi'lya utayili wabe waupi'ta bai. Ila bapalikwa kumwu'bi'lya Nnu'ngu', ywatupeya ili'be yoti pangali li'ngi'lyा li'nga twitumi kwo napusika. (aiōn g165) **18** Kai', walagi panga bapange manogau, na utayili wabe ube wo panga manogau, babe anogamwoyo no yi'ki'tya tumya mali yabe kiselele na ayabe. **19** Kwa ndi'la yi', baibi'kyia mabi'ko gagaapanga kati nsingi waukangamile

kwa masu'ba gagaaisa. Apo, ngapabaalu'a pokya ukoto wa kakape. 20 Timoteo, ukamulikiye gaupeyilwe. Kanewiyingiye mumay'i'gi'yo ga mudunia au mataukano gangali pwaika gagabayilwa nga ilimu, 21 kwa kugay'i'ki'tya mayi'gano go ga ubu'su', bandu bi'ngi' bayomwike kwileka imani. Mwaboti ninnu'bya ngu'ngu' ya Nnu'ngu'.

2 Timoteo

1 Balua yi'no niiandike nenga na Pauli, ntumilwe wa Kilisitu Yesu kwa mabinio ga Nnu'ngu'. Nitumilwe li'nga naabakiye bandu bu'kana na ukoto watulagilwe kwa kumwu'bi'lya Kilisitu Yesu. **2** Nikuandikya wamwana wangu' waupendilwe Timoteo. Nikulu'bya ngu'ngu', kiya na amani bu'ka kwa Tat'i Nnu'ngu' na kwa Kilisitu Yesu Bwana witu ibe nawe. **3** Ninsukulu Nnu'ngu' nywanintumikia kwo binia ganannoga kati mwabaantumikiye au'ku' bangu'. Kilo na muntwekati nendakuku'mbu'kya mumalu'bo gangu'. **4** Nigaku'mbu'kya moli gako, na nibile na kilu'l' so bonagana kai' li'nga niupulaise muno mwoyo wangu'. **5** Niiku'mbu'kya imani yako ya kakape yayaabile wi'ti' kwa mbuya bako Loisi na mau' bako Eunike. Niu'bi'lya panga kakape na wenga ubile nayo kai'. **6** Kwa kitumbu si' nganikuku'mbu'ki'a uutili upo ya kiloo yawipokile panikubi'ki moko panani yako. **7** Mwanjaa Nnu'ngu' atupeili loo ya bwoga, ila ya makakala, ya upendo no li'ngi'lya. **8** Kwa nyo, kanewibone oni kong'ondelya makowe ga Bwana witu au kwa mwanjaa nibile muutabilwe bu'kana na ywembe. Ila, ulu'mbane na nenga mutabu ya Injili kwa makakala gaupeyelwa na Nnu'ngu'. **9** Ywembe aatitukosopolya, na kutusawa tupange twabandu bake apeleteu. Aapangite nyo kwa kitumbu sa yendo yitu inannoga lili, ila kwo binia na kwa ngu'ngu' yake. Aatupei ngu'ngu' yo kwa ndi'la ya Kilisitu Yesu, kubile balo umbilwa kwa dunia. (aiōnios g166) **10** Na nambi'yambi' ngu'ngu' yo itanganikwe, kwo umkulilwa kwake nkosopoli witu Kilisitu Yesu ywaalabiye kiwo na kutulaya ukoto wangayomoka kwa ndi'la ya Abali Inannoga. **11** Kwa kitumbu sa Abali Inannoga yo nisaulilwe nibe namwaali, ntumilwe, na mwalimu. **12** Kwa kitumbu so nendaku'su'mbu'l'wa, lakini niibonal oni kwa mwanjaa nintangite ywanimwu'bi'lile. Kai' nitangite panga endawesa kukili'ndi'la si'l' saanikamukiye mpaka lisu'ba li'l' lyo buyangana kwake. **13** Ugakamwe mayi'gano ga kakape gaugayu'wine gapange kili'be so yigilwa pamope na imani, na upendo mu Kilisitu Yesu. **14** Kwa makakala ga Loo Mpeleteu ywatama nkati yitu, ugali'ndi'le mayi'gano gano manogau gaukamukiyilwe. **15** Utangite panga bandu boti ba kunkoa wa Asia banilei, nkati yabe babile Figelo na Helimogene. **16** Bwana aabi'ki kiya alongo ba Onesiforo, kwa mwanjaa akokotyage isa kuniponwa moli na wala aibwenili oni kunibona nibile muutabilwe. **17** Paaikite Roma bai, aakasine kunipala mpaka paanibweni. **18** Na wenga ugatangite gambone gaanipangile akwo Efeso. Bwana ammi'ki kiya mulisu'ba lyake lyo buya.

2 Bai wamwana wangu', ube na makakala kwa ndi'la ya ngu'ngu' yatupata kwa Kilisitu Yesu. **2** Ugatole mayi'gano gaugayu'wine kasangu' nnu'ngi' ya bandu bambone, na wenga way'i'gane bandu bawau'b'i'lya, li'nga baakombwe kway'i'gana bi'ngi' kai'. **3** Ulu'mbane na nenga mungu'su'mbu' kati asikali mwu'b'il'ka wa Kilisitu Yesu. **4** Asikali mana abile kungondo, apalikwa abe kuutalu na makowe ga maisa ga kila lisu'ba, li'nga kumpulaisa mpi'ndo wake. **5** Mundu ywoywoti ywasindana ming'ando yo butuka lubi'lo, akombwali pata upo yo sinda mana akotwike koleya salya ya ming'ando yake. **6** Nni'mi ywakasana muuli'mi ngaywapalikwa pata mili'mbu' ya mauno gake. **7** Ugataunikiye ago ganigalongela, na Bwana aakupeya uweso wa kugatanga makowe galu' goti. **8** Unku'mbu'ki Yesu Kilisitu wa lubelekwo Iwa Daudi ywayu'yilwe bu'ka kuuwi'lli, kati mwaibaya Abali Inannoga yaniala. **9** Bu'kana na go nendaku'su'mbu'l'wa ata baa muutabilwe kati nannau, lakini liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' litabilwali. **10** Kwa nyo nendakomeya goti kwa kitumbu sa babasaullilwe na Nnu'ngu' li'nga nabembe babe na ukosopoli waubile kwa Kilisitu Yesu, pamope na utukupu wangayomoka. (aiōnios g166) **11** Mayi'gi'yo ga, ga kakape panga, Mana twaawile pamope nakwe twaalama nakwe kai'. **12** Mana twaakomeya twaatawala nakwe. Mana twaankana naywembe aatukana. **13** Mana twau'b'il'ka lili, ywembe balo aau'b'il'ka, kwa mwanjaa akombwali kwikana. **14** Waku'mbu'ki'ye aumini makowe go na kwakwi'l'ka nnu'ngi' ya Nnu'ngu' panga bakotoke taukana bu'kana na mayi'gi'yo. Mitau ntu'pu' pwaila, ila yaalabiya babapi'kania. **15** Ukasane li'nga wilaye panga uyi'ki'tilwe na Nnu'ngu' kati mpangakasi ywngali kwibona oni, ywayi'gana kwa ukakape liyi'gi'yo lya Nnu'ngu'. **16** Wibi'ke kuutalu na mayi'gi'yo gabule ga mudunia, kwa mwanjaa ago gaapanga bandu babe kuutalu na Nnu'ngu'. **17** Mayi'gano gabe gendatema kati libanga lya matana. Nkati ya babayi'gana go, bibile ki Himenayo na Fileto, **18** babailei kakape kababaya panga uyu'ki witu upite, no alabiya imani ya bandu bi'ngi'. **19** Lakini nsingi wa Nnu'ngu' wauyi'mi wisowiso uandikilwe kwa mayi'gi'yo aga, "Bwana aatangite bababile bake," na, "Kila ywaibaya ywembe ywa Bwana, auleke ulau." **20** Muliku'ta kubile na yombo ya samani bai lili, ila na yangali samani, yi'ngi' itumika kwa makowe ga ngama, na yi'ngi' kwa kila lisu'ba. **21** Mundu mana aipeletiye kwa kugaleka malau goti, aapanga sombo sa ngama no saulilwa, kai' sendapwaika kwa lyengo lya Bwana no yi'ma wisowiso kwo panga makowe goti manogau. **22** Ugaleke maminyikio malau ga unsembe wako, ukoteye makowe ga aki, imani, upendo na amani pamope na bandu babankilikitya Bwana kwa myoyo mipeleteu. **23** Wibi'ke

kuutalu na mitau ya kilogeloge yangali maana, kwa mwanjaa mitau iwesa leta bulwe. 24 Kai' ntumisi wa Bwana apalikwali abe munomo, ila abe nnogau kwa bandu boti, ywakombwa yi'gana na kwakomeya bandu. 25 Apalikwa kwakwi'li'ka bandu babantauky, ila kwa ukali'li. Pi'ngi' Nnu'ngu' aawesa kwayalya galambuka na kwitanga kweli. 26 Bu'kapo bawesa pata malango no ku'su'pu'ka mukitapa sa Ibilisi saayonjike kwo panga bapange mwapendi ywembe.

3 Nambi'yambi' utange panga, masu'ba ga kuundi'l'a kwalu'a baa na nsimu wa tabu. 2 Kwa mwanjaa bandu baalu'a kwpenda bene, baapenda mbanje, baalu'a kwilumba, babaa bene umbu'ku'su', balu'a baa atukan, bangali kwayu'wa abelei babe, bangali sukulu, bangali kumwisimu Nnu'ngu', 3 bangali kwapenda ayabe, bangali penda awana, abai, bangali li'ngi'ly, akali', babakan manogau, 4 asongi, kingayu'wa, babaipuna, babapenda muno maminyikio ga dunia kulikoni kumpenda Nnu'ngu'. 5 Babonekana kati bandu bababi'ngi'ya gapala Nnu'ngu', lakini bagakana makakala gake. Kwa nyo utame kuutalu na bandu kati bo. 6 Nkati yabe babile babayingya mumayumba ga bandu na kwakonga alwawa alalo babatopilwe na masambi kabautilwa na maminyikio ga kila sampuli. 7 Alwawa bo bapala kwiyi'gana kila lisu'ba, lakini bakombwali kutanga ukakape. 8 Bandu ba bautaukyu ukakape kati mwabantauki Musa ki Yane na Yambre. Bandu bo malango gabe gatitindigana na imani yabe ipwaikali. 9 Lakini baayendelyali muno, kwa mwanjaa ulogeloge wabe waabonekana kwa bandu mpu'la, kati mwaubonekine ulogeloge wa balu' analu'me abi'li'. 10 Ila wenga ukoleyite may'i'gano gangu', nnyendo wangu', binia kwangu', imani yangu', ukomeyi' wangu', upendo wangu', na uli'ndi wangu'. 11 Utangite bandu mwabaniawiye na siki yanipatike panaabile mulambo ya Antiochia, Ikonio na Lustila. Naatikomea goti, na Bwana Yesu nganikosopolya mu ago goti. 12 Kakape, boti babamwu'bi'ly Kilisitu Yesu no pala panga maisa gapala Nnu'ngu' baalu'a ku'su'mbu'lwa. 13 Lakini bandu alau na akongi baayendelya muno panga ulau, baalu'a kwakonga no kongelwa. 14 Lakini wenga uyendeli tama mu'l'u' muukakape wauyi'ganiwe na kuuyi'ki'tya, kwa mwanjaa utangite wiyi'ganiye go bu'ka kwa nyai. 15 Bu'ka kuunangu'ta, ugatangite Maandiko Mapeleteu. Ago gakupanga utange panga ukosopoli upatikana kwa kumwu'bi'ly Kilisitu Yesu. 16 Maandiko Mapeleteu goti gaandikilwe kwa ulongosi wa Nnu'ngu' na gapwaika kwo yi'gana ukakape, kwili'ka no goloya may'i'gano, no longoya bandu batame mumaisa ga aki. 17 Maandiko gano gaapanga bandu ba Nnu'ngu' baibi'ke wiso no timya kwo panga manogau goti.

4 Nikulagya nnu'ngi' ya Nnu'ngu' na Kilisitu Yesu ywaalu'a kwaukumu akoti na awi'li, na ngaywaalu'a isa tawala abile nkulungwa. 2 Uale liyi'gi'yo lya Nnu'ngu'. Utame wiso munsimu waupwaika na wangali pwaika. Ukalipi, ukwi'li'ke na wakangamaye bandu. Upange nyo ku'no kauyi'gana kwa ukomeyi' woti. 3 Nikubakia panga ulu'a isa nsimu wa bandu kugakana may'i'gano ga kakape, kabapala gabapendi bene no sawa balimu baingi bo yi'gana gabagapendi kugapi'kania mumakutu gabe. 4 Baakana pi'kania ukakape no koleya u'mo ya ubu'su'. 5 Lakini wenga utame kwo li'ngi'lyumumakowe goti. Ukomeye ngu'su'mbu', uale Abali Inannoga, na upange kinannoga muutumisi wako woti. 6 Kwa mwanjaa nibi'ki'lwa wiso kati salaka, no yomoka kwangu' kuegelile. 7 Nitekasana mumasindano, mwanja niuyomolile na imani yangu' niikotike. 8 Na nambi'yambi' nipi'kanilya peyelwa taji ya aki. Bwana, nga akimu wa aki, aanipeya lisu'ba lyo buya kwake. Ayo naopeyelwa nenga bai lili, ila na boti babamwu'bi'ly kwa kilu'l'u' paabuya. 9 Ukasane isa kasangu' kiyu'ngu'ya. 10 Kwa mwanjaa Dema agapendi makowe ga padunia, nganileka no yenda ku Tesalonike. Kreske aayi'i Galatia, na Tito aayi'i Dalmatia. (aiōn g165) 11 Luka kisake ngaywaigali nanenga pano. Pawisa ku'noulongwane na Maluko kwa mwanjaa endapwaika kwa kuniyangatia mulyengyo lya Nnu'ngu'. 12 Naantumike Tikiko yenda ku Efeso. 13 Pawalu'a isa wanipu'tu'li likoti lyanalilei Tiloa kwa Kalpo, na itabu, munomuno itabu yilu' ya maki'ngo. 14 Alekisanda pundi kipala aanipangi maakau gambone. Bwana alu'a kunni'pa bu'kana na mwapangite. 15 Wil'ndi'le bu'kana na ywembe, kwa mwanjaa aatigataukya muno may'i'gano gitu. 16 Panitumbwi kwikengya ntu'pu' mundu ywaaniyi'mile, boti baatinileka. Ninnu'ba Nnu'ngu' kaneabalangili likosa lyo! 17 Lakini Bwana Yesu aabile na nenga. Aanipei makakala go ala Abali Inannoga li'nga bandu bangali Ayahudi wapate kwiyu'wa. Aanikosopoli mukiwo, kwa mwanjaa naai kati nibile pankano wa imba. 18 Bwana aalu'a yendelya kunikosopolya mumaakau goti na kuni'lndi'la mpaka panaaiika muukulungwa wake wa kunani. Bwana Yesu akwi'yi'lwe milele na milele. Amina. (aiōn g165) 19 Wapei salamu ki Priska, Akula na alongo ba Onesiforo. 20 Elasito aaigali Kolinto, Tiloftimo naanei Mileto kwa mwanjaa aai ntamwe. 21 Uyu'mbi'ti'ke isa kipepwe kibile balo. Eubulo, Pude, Linusi, Klaudia na aumini boti bakupei salamu. 22 Bwana Yesu abe na wenga. Ngu'ngu' ya Nnu'ngu' ibe namwe.

Tito

1 Balua yi' niandike nenga na Pauli, ntumisi wa Nnu'ngu' na ntumilwe wa Yesu Kilisitu. Nitumilwe kwa kitumbu sa kwayi'gana bandu babasaulilwe na Nnu'ngu' li'nga bapate kumwu'b'i'lya no tanga ukakape waulu'a kwalongoya tama maisa magolou, **2** na kwapeya mau'b'i'lyo go li'nda ukoto wangayomoka. Nnu'ngu', ywangali longela ubu'su', aalagi ukoto wo kubile balo ata umbiliwa kwa dunia. (aiōnios g166) **3** Lakini, munsimu wake Nnu'ngu' aumukwi liyi'gi'yo lyake. Naakamukiyilwe nwaya liyi'gi'yo lyo na Nnu'ngu', Nkosopoli witu. **4** Nikuandikya wa Tito, wamwana wangu' wa kakape muimani yatuiu'b'i'lya. Nikulu'bya ngu'ngu' na amani bu'ka kwa Nnu'ngu' Tati' na Kilisitu Yesu, Nkosopoli witu. **5** Naakulei tunni'ma wa Kilete li'nga ubi'ke wiso makowe gagaagile, pamope no sawa api'ndo ba kanisa kwa kila kilambo, kati mu'l'u' mwanaakulagile. **6** Mpi'ndo wa kanisa apalikwa kaneabe na lukoolo na mundu, abe nnalu'me wa nnwawa yumo. Bana bake bapalikwa babe babau'b'i'lile bangali sitakilwa kwa makowe ga umbu'ku'su' wala kotoka yu'wa. **7** Nnyi'mi'li'ki wa kanisa apalikwa panga mundu ywangali bi'ki'lwa lukoolo kwa mwanjaa akamukiyilwe lyengo lya Nnu'ngu'. Kwa nyo kaneabe mundu ywakwipuna, ywayu'ngu'ya usika, nnobyia wi'mbi', mwene nnomo wala pala mbanje kwa ndi'l a ndau. **8** Ila abe mundu ywapenda kwapokya ageni wiso, ywapenda panga makowe manogau, mwene ikima, mwene aki, mpeleteu na ywawesa kwiyi'mi'li'ka mwene. **9** Apalikwa kamwa Liyi'gi'yo lya kakape kati mwaliy'i'ganiwa, li'nga awese kwakangamaya bi'hgi' kwa mayi'gano ga kakape na kwakalipywa balu' babagataukya mayi'gano ago. **10** Kwa mwanjaa babile bandu baingi, muno balu' babau'b'i'lile bu'ka mudini ya Kiyahudi, bembe bayu'wali na baaobeya bi'ngi' kwa mayi'gi'yo ga kilalo. **11** Bapalikwa bakanikiyilwe, kwa mwanjaa baaobeya bandu bu'ka nsengo gumo ata wi'ngi' kwo yi'gana mayi'gi'yo gangali palikwa li'nga bapate mali kwa ndi'l a ya ukongi. **12** Kwaabilie na nnondoli yumo ywabey Nkilete ywaabaite panga, "Akilete masu'ba goti abu'su', bapwaikali kati inyama ya mmwit, bapendi mila muno lakini bapendili panga kasi!" **13** Ukong'ondeli wu'ho wa kakape. Kwa nyo wakwi'li'ke kwa ukali' li'nga bapate baa na imani yaitimile. **14** Bakotoke pi'kania u'mo ya Kiyahudi yangali maana yoyoti, na malagyo ga bandu babaukana ukakape. **15** Kwa balu' bababile na mwoyo nnogau, kila kili'be kwabe kipeleteu. Lakini ntu'pu' sosoti sakipanga kipeleteu kwa bandu asapu na bangali u'b'i'lya Nnu'ngu', kwa mwanjaa malango na myoyo yabe itwi'li usapu. **16** Bembe babaya panga bantangite Nnu'ngu', lakini iyendo yabe ilaya

mpu'la panga bendakunkana. Baatisukilwa, bangali yu'wa, na bangali pwaika mulikowe lyoyoti li'l'u' linogau.

2 Lakini wenga wa Tito, upalikwa kwayi'gana bandu mayi'gano ga kakape. **2** Waabakiye analu'me agoi bapange makowe kwo li'ngi'lya, babe na isima na bawese kwitawala bene. Kai', babe ba kakape muimani, muupendo na muukomeyi. **3** Nyinyonyo waayi'gane alwawa agoi batame mumaisa mapeleteu. Kanebabe abai au babalobya, ila babe bandu bo yi'gana mayi'gi'yo manogau. **4** Kwo panga nyo, babe kabaayi'gana alwawa ai'nja kwapenda asengo babe na bana babe, **5** babe bandu babawesa kwitawala bene, apeleteu, babatunja wiso misengo yabe, anogau, babaayu'wa asengo babe, li'nga mundu ywoywoti aakane kulisalawa liyi'gi'yo lya Nnu'ngu'. **6** Nyinyonyo waakong'ondeli na ansembe babe bandu babawesa kwitawala bene. **7** Nawenga mumakowe gako goti upalikwa ulaye iyendo nogau li'nga uyigilwe, na kwo laya ukakape na isima mumayi'gano gako, **8** no longela wisowiso pangali bi'ki'lwa lukoolo, li'nga babakutaukyu bapate isika. Kwa nyo baapanga ntu'pu' likowe lya longela lyalibile lyakau kwitu twenga. **9** Waayi'gane abanda baayu'we angwana babe mumakowe goti, baapulaise na kanebataukane nabo, **10** wala kanebayibe, ila balaye panga au'bi'li'ka, li'nga lyengo lyabe lyoti lyaapange bi'ngi' bautilwe na mayi'gano ga Nnu'ngu' Nkosopoli witu. **11** Kwa mwanjaa ngu'ngu' ya Nnu'ngu' yaileta ukosopoli kwa bandu boti ibonekine. **12** Ngu'ngu' yo ituyi'gana kana ulau na maminyikio ga dunia, li'nga tupate tama mumaisa ga kwitawala, ga aki, na mapeleteu munsimu wu'no, (aiōnios g165) **13** ku'no katulolela lisu'ba lyaliyaliwite lyatuliu'b'i'lya, nsimu wawapitya utukupu wa Nnu'ngu' Nku'l'u' na Nkosopoli witu Yesu Kilisitu. **14** Ywembe aipiyyite kwa kitumbu situ li'nga atul'i*pi leni lya masambi goti na kutupanga twabandu apeleteu bake, bandu bene kilu'l'u' so panga makowe manogau. **15** Bai, wayi'gane mayi'gi'yo ga, wakong'ondeli bandu na wakalipi kwa makakala goti. Mundu ywoywoti kaneakusalawee.

3 Waaku'mbu'ki'ye bandu panga bapalikwa kwaismu na kwayu'wa alongosi babaatawala. Mwibi'ke wiso kwa kila lyengo linogau. **2** Waabakiye kanebantukane mundu ywoywoti, kanebayu'mane, ila babe anogau na atu'ly'a kwa bandu boti. **3** Kwa mwanjaa twenga twabene nsimu ns'i'si' twaabale twaalalo, twakingayu'wa, twaatikongelwa, na twaababilwe na maminyikio ga kila sampuli. Twaatami muulau na bwigu, twaatisukilwa na twenga ngatusukwana twabene na bene. **4** Lakini unogau na upendo wa Nnu'ngu', Nkosopoli witu pawaumkulilwe, **5** aatukosopoli lili kwo pi'tya makowe

gitu ga aki gatupangite, ila kwa kiya sake. Aatukosopoli kwa kutupeletea kwo belekwa kai' na kutupanga twayambi' kwa ndi'l'a ya Loo Mpeleteu. 6 Nnu'ngu' atuulukiye Loo wake pangali li'ngi'lya kwo pi'tya Yesu Kilisitu Nkosopoli witu, 7 li'nga tubalangilwe aki kwa ngu'ngu' yake, tupate panga twaalisi ku'no katuu'b'i'lya tubile na ukoto wangayomoka.

(aiōnios g166) 8 Mayi'gi'yo gano ga kakape. Nikupala wenga ugakong'ondeli makowe ga, li'nga boti babamwu'b'i'lya Nnu'ngu' babe na kilu'l'u' so panga makowe manogau. Mayi'gi'yo go manogau kai' gakumpwaika kila mundu. 9 Lakini utame kuutalu na nnomo au mataukyano ga kilogeloge bu'kana na salya au ngolo. Ago goti gapwaikali, kai', gabule bai. 10 Mundu ywayu'mania bandu, unkwi'l'i'ke mala yimo au ata mala ibi'l'i', mana aakana kukuyu'wa ulekane nakwe mpamo. 11 Utangite panga mundu kati ywo aulei ukakape, na sambi yake impwatya mwene. 12 Nibini yenda tama kukilambo sa Nikapoli kwa wu'no nsimu woti wa mbepo, lakini naalu'a kuntuma Atema au Tikiko kasako, mana aikite akwo wenga waabini isa Nikapoli li'nga tukwembane. 13 Ukondamie kunnyangatia Zena yu'l'u' mundu wa salya, na Apolo. Waapei ili'be yoti yaipalikwa mumwanja wabe. 14 Ayi' nga ndi'l'a yaipalikwa bandu bitu baiy'i'gane panga makowe manogau, li'nga kwayangatiya apaali mumakowe go imukya. Kwo panga nyo, maisa gabe gaapangali gabule. 15 Bandu boti bababile nanenga pano bendakusalimia. Tumbwelelo, na wenga kai' wasalimie aumini boti babatupenda muimani. Ngu'ngu' ya Nnu'ngu' ibe pamope na mwenga.

Filemoni

1

Nenga na Pauli na ntabilwe kwa kitumbu sa Kilisitu

Yesu, na Timoteo nnongo witu, tukuandikya wa Filemoni waupendilwe, wampanga kasi nnyitu, 2 na kwa dada bitu ywappendilwe Afia, kwa Akilipa ywatuyangatiyana nakwe ku'mbwana ngondo ya imani, na kwa likanisa lyalikwembana panyumba yako. 3 Ngu'ngu' na amani bu'ka kwa Nnu'ngu'

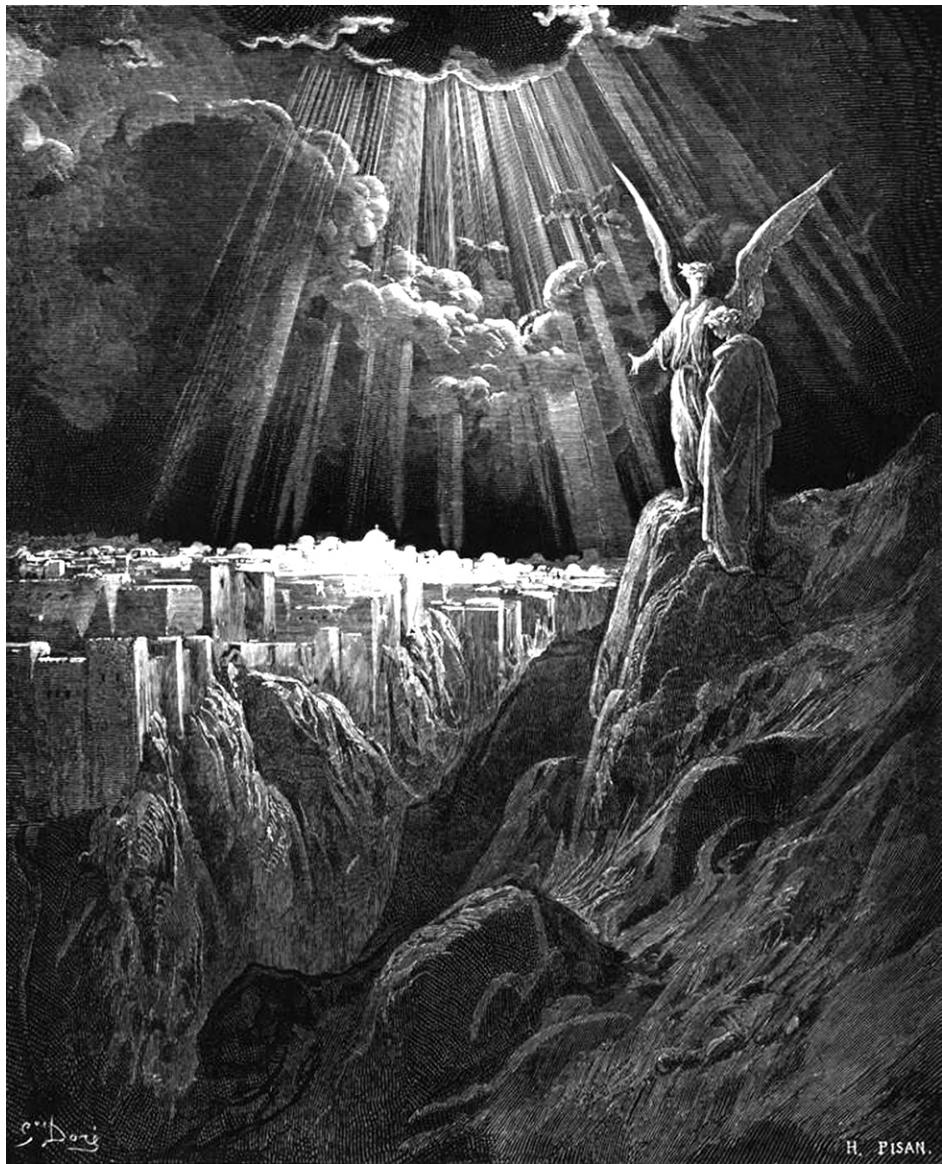
Tati' bitu na kwa Bwana Yesu Kilisitu ibe pamope na mwenga.

4 Kila panikulu'bya ninsukulu Nnu'ngu', 5 kwa mwanjaa niyu'wa abali ya imani yako kwa Bwana Yesu na upendo wako kwa aumini boti. 6 Nilu'ba Nnu'ngu' li'nga imani yaubile nayo wenga na twenga ikuyangatiye tanga muno balaka yoti yatupata nkati ya Kilisitu. 7 Wannongo wangu', utenipulaisa na kunikangamaya muno, kwa mwanjaa myoyo ya bandu ba Nnu'ngu' ipatike makakala gayambi' bu'kana na upendo wako. 8 Kwa nyo, pamope no panga kwa Kilisitu nilu'e wesa baa na amuli yo lagya galu' gaupalikwa kugapanga, 9 lakini bu'kana na upendo nikulu'ba upange nya. Nenga na Pauli nambi'yambi' nanng'oi, kai' na ntabilwe kwa kitumbu sa Kilisitu Yesu, 10 nikulu'ba kwa kitumbu sa mwana wangu' Onesimo, ywanampatike muimani panaabile muutabilwe.

11 Patumbu ywembe aakupwaikeli, lakini nambi'yambi' akupwaika wenga na nenga kai'. 12 Pamope no panga nitekumpenda kwa mwoyo wangu' woti, lakini nambi'yambi' ninki'il'bu'ya kasako. 13 Naappendile ayendeli tama nanenga pano li'nga akamwe lipala lyako lya kuniyangatiya kwa nsimu wu'no wanibile muutabilwe kwa kitumbu sa Abali Inannoga. 14 Lakini naapangali likowe lyolyoti pangali kului'y'i'tya wenga, li'nga unogau wowoti waupanga kaneube wa kukuli'ndi'ndya, ila kwo penda wamwene. 15 Pi'ngi' si'no nga kitumbu so talukana nakwe Onesimo kwa masu'ba masene bai, li'nga upate baa nakwe kai' milele. (aiōnios g166)

16 Nambi'yambi' kati mmanda bai lili, ila ywembe ywangama pi'ta mmanda, kati nnongo ywappendilwe kwangu' na kasako muno. Kai', ywembe kati mmanda bai lili, ila kai' kati yumo ywitu twatubile kwa Bwana. 17 Bai, manaitei utangite panga nenga nannyino muimani, umpoki Onesimo kati mu'l'u' mwaulu'e kunipokya nenga namwene. 18 Mana aakukosile likowe lyolyoti au unnonga kili'be sosoti, unilonge nenga. 19 Nsisingwa wu'no wa kuundi'la niandika nenga na Pauli kwa luboko Iwangu', naalu'a kuli'pa. Kai' ntu'pu' kitumbu sa kukuku'mbu'ki'ya panga, kasangu' wendalongelwa bu'kana na ukoto wako. 20 Tumbwe lelo wannongo wangu', nikulu'ba unipangi likowe li'no kwa kitumbu sa Bwana Yesu. Uupulaise mwoyo wangu', kati wannongo kwa Kilisitu. 21 Panikuandikya balua yi'no niu'bi'lyा panga kwo yu'wa kwako ulu'a yi'ki'tyana

na nenga, na nitangite panga ulu'a gapanga ata pi'ta gano ganikulu'ba. 22 Pamope na ago, unibi'ki wiso pandu po ikyu, kwa mwanjaa niu'bi'lyा panga kwo bi'ki'lyा kwinu, Nnu'ngu' alu'a nibuyanganiya kasinu. 23 Epafila ywatabilwe pamope na nenga kwa kitumbu sa Kilisitu Yesu, endakusalimia. 24 Nyinyonyo Maluko, Alisitaliko, Dema na Luka apangakasi ayangu' bendakusalimia. 25 Ngu'ngu' ya Bwana Yesu Kilisitu ibe pamope na mwenga.

The New Jerusalem

"I saw the holy city, New Jerusalem, coming down out of heaven from God, prepared like a bride adorned for her husband. I heard a loud voice out of heaven saying, 'Behold, God's dwelling is with people, and he will dwell with them, and they will be his people, and God himself will be with them as their God.'"

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Kimatuumbi at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, “*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*” Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, “*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*” So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, “*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*” 2 Timothy 2:15. “*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*” 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Kimatuumbi at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aïdios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Matumbi---Matumbi-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luka 8:31
Romans 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

Makowe 3:21
Makowe 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Akolinto 1:20
1 Akolinto 2:6
1 Akolinto 2:7
1 Akolinto 2:8
1 Akolinto 3:18
1 Akolinto 8:13
1 Akolinto 10:11
2 Akolinto 4:4
2 Akolinto 9:9
2 Akolinto 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timoteo 1:17
1 Timoteo 6:17
2 Timoteo 4:10
2 Timoteo 4:18
Tito 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

1 Peter 1:25
1 Peter 4:11
1 Peter 5:11
2 Peter 3:18
1 John 2:17
2 John 1:2
Jude 1:13
Jude 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aïdios

Romans 1:20
Jude 1:6

2 Akolinto 4:4
2 Akolinto 9:9
2 Akolinto 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timoteo 1:17
1 Timoteo 6:17
2 Timoteo 4:10
2 Timoteo 4:18
Tito 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aiōn

Matei 12:32
Matei 13:22
Matei 13:39
Matei 13:40
Matei 13:49
Matei 21:19
Matei 24:3
Matei 28:20
Maluko 3:29
Maluko 4:19
Maluko 10:30
Maluko 11:14
Luka 1:33
Luka 1:55
Luka 1:70
Luka 16:8
Luka 18:30
Luka 20:34
Luka 20:35
Yoani 4:14
Yoani 6:51
Yoani 6:58
Yoani 8:35
Yoani 8:51
Yoani 8:52
Yoani 9:32
Yoani 10:28
Yoani 11:26
Yoani 12:34
Yoani 13:8
Yoani 14:16

2 Akolinto 4:4
2 Akolinto 9:9
2 Akolinto 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timoteo 1:17
1 Timoteo 6:17
2 Timoteo 4:10
2 Timoteo 4:18
Tito 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

aiōnios

Matei 18:8
Matei 19:16
Matei 19:29
Matei 25:41
Matei 25:46
Maluko 3:29
Maluko 10:17
Maluko 10:30
Luka 10:25
Luka 16:9
Luka 18:18
Luka 18:30
Yoani 3:15
Yoani 3:16
Yoani 3:36
Yoani 4:14
Yoani 4:36
Yoani 5:24
Yoani 5:39
Yoani 6:27
Yoani 6:40
Yoani 6:47
Yoani 6:54
Yoani 6:68

Yoani 10:28
Yoani 12:25
Yoani 12:50
Yoani 17:2
Yoani 17:3
Makowe 13:46
Makowe 13:48
Romans 2:7
Romans 5:21
Romans 6:22
Romans 6:23
Romans 16:25
Romans 16:26
2 Akolinto 4:17
2 Akolinto 4:18
2 Akolinto 5:1
Galatians 6:8
2 Atesalonike 1:9
2 Atesalonike 2:16
1 Timoteo 1:16
1 Timoteo 6:12
1 Timoteo 6:16
2 Timoteo 1:9
2 Timoteo 2:10
Tito 1:2
Tito 3:7
Filemoni 1:15
Hebrews 5:9
Hebrews 6:2
Hebrews 9:12
Hebrews 9:14
Hebrews 9:15
Hebrews 13:20
1 Peter 5:10
2 Peter 1:11
1 John 1:2
1 John 2:25
1 John 3:15
1 John 5:11
1 John 5:13
1 John 5:20
Jude 1:7
Jude 1:21
Revelation 14:6

eleēsē

Romans 11:32

Geenna

Matei 5:22
Matei 5:29
Matei 5:30
Matei 10:28
Matei 18:9
Matei 23:15
Matei 23:33
Maluko 9:43

Maluko 9:45
Maluko 9:47
Luka 12:5
James 3:6
Hadēs
Matei 11:23
Matei 16:18
Luka 10:15
Luka 16:23
Makowe 2:27
Makowe 2:31
1 Akolinto 15:55
Revelation 1:18
Revelation 6:8
Revelation 20:13
Revelation 20:14
Limnē Pyr
Revelation 19:20
Revelation 20:10
Revelation 20:14
Revelation 20:15
Revelation 21:8
Sheol
Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

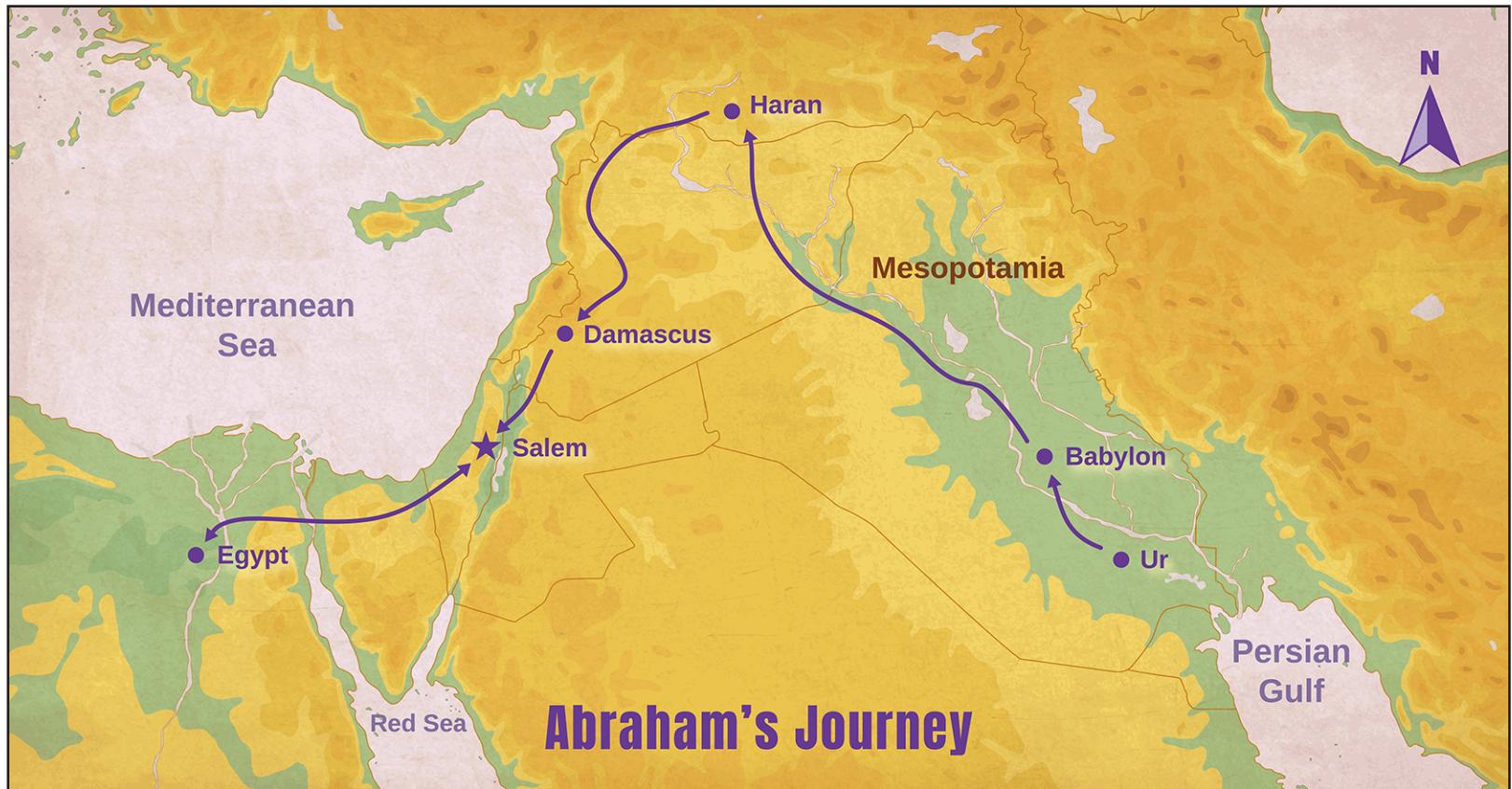
Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Peter 2:4

Questioned

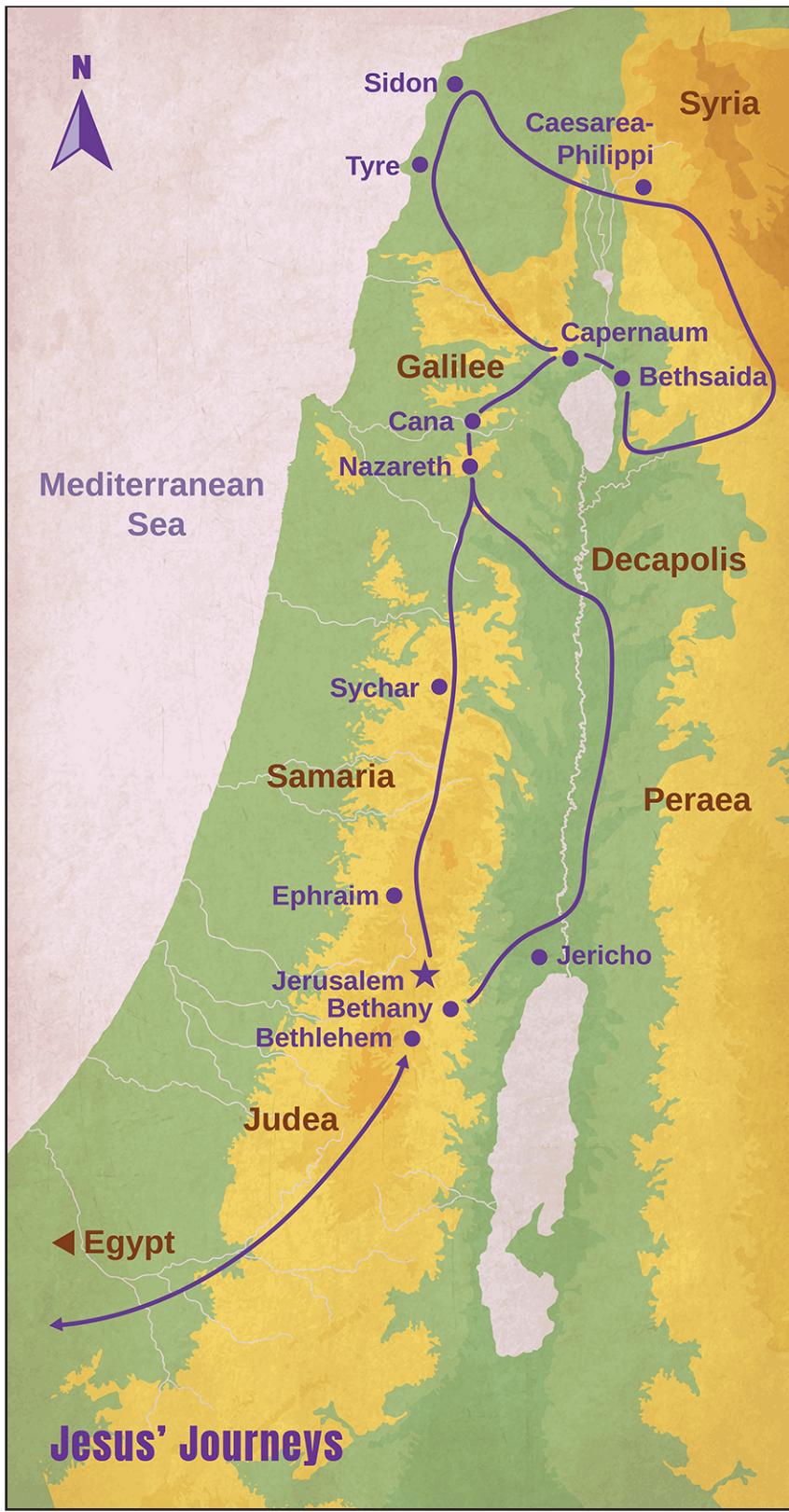
None yet noted

"By faith, Abraham, when he was called, obeyed to go out to the place which he was to receive for an inheritance. He went out, not knowing where he went"
Hebrews 11:8

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

Kwa mwanaja Mwana wa Mundu aaisili iinga tumikiwa, ili tunikia na kuupya bwumi wake ubi malipo ga kwakombwa bandu baingi li'nga bakoopolewe. - Mark 10:45

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

1956	Christ returns for his people
1830	Jim Elliot martyred in Ecuador
1731	John Williams reaches Polynesia
1614	Zinzendorf leads Moravian mission
1572	Japanese kill 40,000 Christians
1517	Jesuits reach Mexico
1455	Martin Luther leads Reformation
1323	Gutenberg prints first Bible
1276	Franciscans reach Sumatra
1100	Ramon Llull trains missionaries
1054	Crusades tarnish the church
997	The Great Schism
864	Adalbert martyred in Prussia
716	Bulgarian Prince Boris converts
635	Boniface reaches Germany
569	Alopen reaches China
432	Longinus reaches Alodia / Sudan
397	Saint Patrick reaches Ireland
341	Carthage ratifies Bible Canon
325	Ulfilas reaches Goth / Romania
250	Niceae proclaims God is Trinity
197	Denis reaches Paris, France
70	Tertullian writes Christian literature
61	Titus destroys the Jewish Temple
52	Paul imprisoned in Rome, Italy
39	Thomas reaches Malabar, India
33	Peter reaches Gentile Cornelius
	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

Where?

Who?

When?

		When?													
		Innocence		Fallen			Glory								
Who?	God	Eternity Past	4000 BC Creation	Fall to Sin No Law	1500 BC Moses' Law	Advent of Christ 0-33 AD	Church Age Kingdom Age	Great White Throne	New Heaven and Earth						
		God's Perfect Fellowship	John 10:30	Living in Unapproachable Light, 1 Timothy 6:16					All Restored						
		God's Perfect Fellowship		Pre-Incarnate, John 8:58	Incarnate, John 1:14	Paradise, Luke 23:43									
	Mankind	God's Perfect Fellowship with Adam in the Garden of Eden		Everywhere, Psalm 139:7	Indwelling Believers, John 14:17			Acts 3:21							
		No Fall No Death	Gen 1:31	Serving the Savior or Satan on Earth, Ephesians 2:1-5											
		No Fall No Death		Blessed in Paradise, Luke 16:22											
	Angels	No Creation		Punished in Hades until the final judgment, Luke 16:23 and Rev 20:13					Col 1:20 Yes?						
		No people	Gen 1:1	Serving Mankind at God's Command, Hebrews 1:14											
		No Fall		Imprisoned in Tartarus, 2 Peter 2:4 and Jude 6											
		No Unholy Angels		Rebelling Against Christ			Thalaasa, Rev 20:13	Heb 2:16 No?							
		Gen 1:31		Accusing Mankind			Lake of Fire Revelation 19:20								
				1 Peter 5:8 and Revelation 12:10											
				Abyss Revelation 20:2											

Destiny

Kimatuumbi at AionianBible.org/Destiny

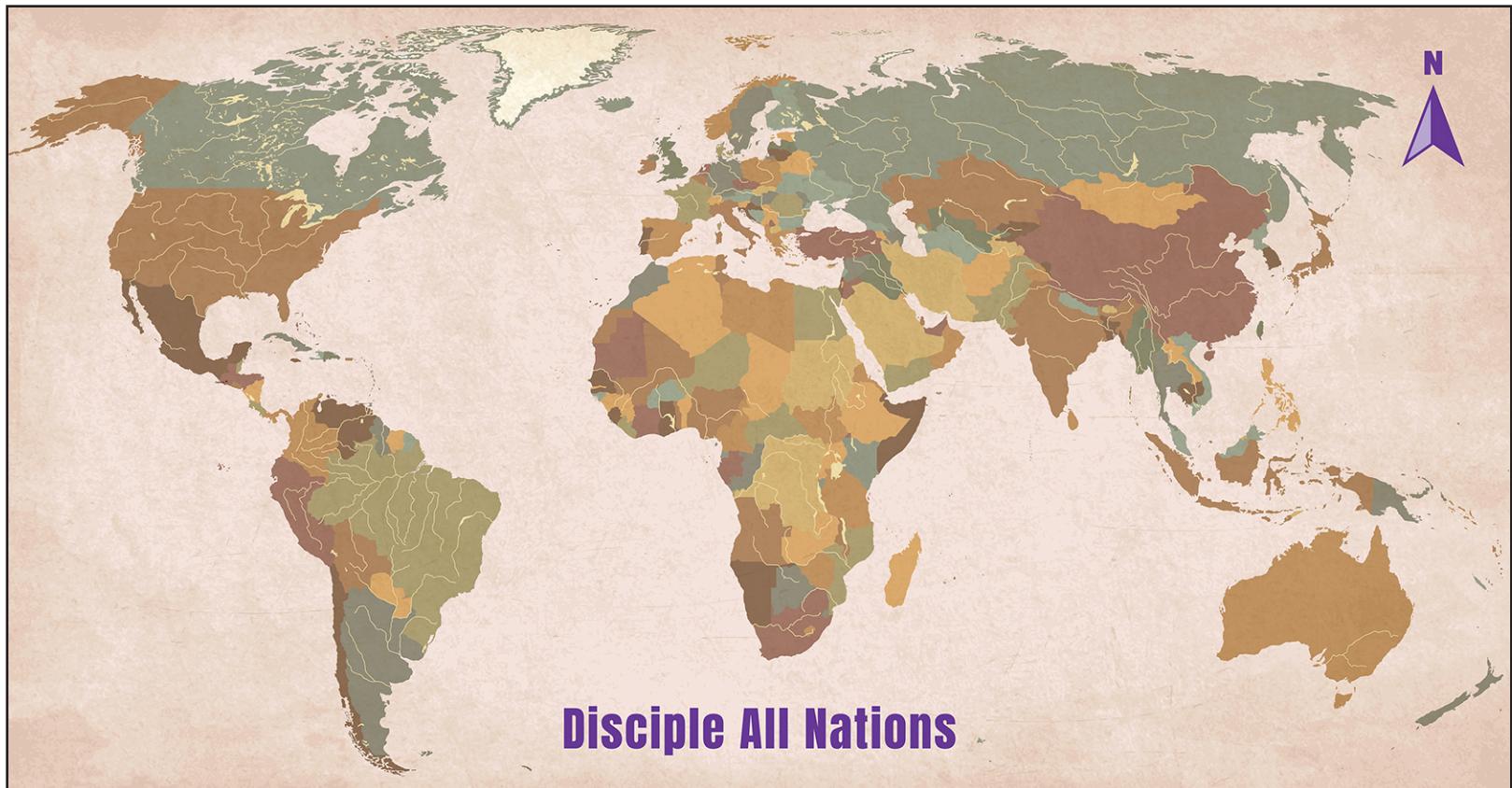
The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament Sheol and New Testament *Hadēs*, 2) Geenna, 3) Tartaroō, 4) Abyssos, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump*," Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Bai, mwayendeli bandu boti li'nga bapate panga banamasi' bangu', na kwabatisa kwa lina lya Tati', na Mwana na Loo Mpeleteu. - Matthew 28:19